

Пераклад Кодэкса адобраны
экспертным саветам
па пытаннях перакладу
заканадаўчых актаў
на беларускую мову
(праатакол ад 20.12.2023 № 4)

КРЫМІНАЛЬНА-ПРАЦЭСУАЛЬНЫ КОДЭКС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
16 ліпеня 1999 г. № 295-3

*Прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 1999 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 30 чэрвеня 1999 года*

Змяненні і дапаўненні:

- Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 мая 2000 г. № 377-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2000 г., № 47, 2/152);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2003 г. № 173-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 8, 2/922);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 ліпеня 2003 г. № 220-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 80, 2/969);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 22 ліпеня 2003 г. № 227-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2003 г., № 83, 2/974);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 мая 2005 г. № 15-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 74, 2/1112);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 19 ліпеня 2005 г. № 40-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 121, 2/1137);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 лістапада 2005 г. № 53-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2005 г., № 175, 2/1144);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 снежня 2005 г. № 71-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 1, 2/1168);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 31 снежня 2005 г. № 82-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 6, 2/1179);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 студзеня 2006 г. № 95-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 9, 2/1192);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 чэрвеня 2006 г. № 122-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 92, 2/1219);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2006 г. № 147-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2006 г., № 111, 2/1242);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 2006 г. № 198-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 4, 2/1292);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 12 чэрвеня 2007 г. № 234-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 146, 2/1331);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2007 г. № 251-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 170, 2/1348);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 1 лістапада 2007 г. № 281-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 264, 2/1378);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 снежня 2007 г. № 288-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007 г., № 291, 2/1385);
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 снежня 2007 г. № 290-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 1, 2/1387) <Н10700290>;
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 снежня 2007 г. № 297-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 1, 2/1394);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2008 г. № 308-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 6, 2/1405);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2008 г. № 315-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 14, 2/1412);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2008 г. № 317-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 14, 2/1414);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2008 г. № 411-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 184, 2/1508);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 лістапада 2008 г. № 451-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2008 г., № 277, 2/1547);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 чэрвеня 2009 г. № 26-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2009 г., № 148, 2/1578);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2009 г. № 42-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2009 г., № 173, 2/1594);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2010 г. № 105-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 15, 2/1657);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 2010 г. № 107-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 14, 2/1659);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 мая 2010 г. № 122-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2010 г., № 120, 2/1674);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 27 снежня 2010 г. № 223-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 4, 2/1775);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 ліпеня 2011 г. № 284-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 78, 2/1836);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 ліпеня 2011 г. № 302-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 83, 2/1854);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 лістапада 2011 г. № 309-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 127, 2/1861);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 2011 г. № 318-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 134, 2/1870);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 25 лістапада 2011 г. № 322-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 134, 2/1874);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 снежня 2011 г. № 325-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 140, 2/1877);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 30 снежня 2011 г. № 334-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 2, 2/1884);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 3 студзеня 2012 г. № 335-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 4, 2/1887);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 студзеня 2012 г. № 349-3 (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 10, 2/1901);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 ліпеня 2012 г. № 417-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.07.2012, 2/1969);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 30 чэрвеня 2014 г. № 165-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 03.07.2014, 2/2163);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2015 г. № 241-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 17.01.2015, 2/2239);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 10 студзеня 2015 г. № 242-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 22.01.2015, 2/2240);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2015 г. № 305-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 23.07.2015, 2/2303);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2015 г. № 307-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 24.07.2015, 2/2305);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 5 студзеня 2016 г. № 356-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 26.01.2016, 2/2354);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 красавіка 2016 г. № 358-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 22.04.2016, 2/2356);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 8 студзеня 2018 г. № 93-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 20.01.2018, 2/2531);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2018 г. № 131-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 28.07.2018, 2/2569);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2019 г. № 171-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 18.01.2019, 2/2609);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 снежня 2019 г. № 281-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 31.12.2019, 2/2719);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2020 г. № 45-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 23.07.2020, 2/2764);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 6 студзеня 2021 г. № 85-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 13.01.2021, 2/2805);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 26 мая 2021 г. № 112-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 08.06.2021, 2/2832);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 20 ліпеня 2022 г. № 199-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 26.07.2022, 2/2919);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 9 сакавіка 2023 г. № 256-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 14.03.2023, 2/2976);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2023 г. № 284-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.07.2023, 2/3004);

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2023 г. № 285-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.07.2023, 2/3005) – унесены змяненні і дапаўненні, якія ўступілі ў сілу 22 ліпеня 2023 г. і 27 ліпеня 2023 г., за выключэннем змяненняў, якія ўступяць у сілу з надыходам падзей, прадугледжаных артыкулам 4 указанага Закона;

Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2023 г. № 286-3 (Нацыянальны прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 21.07.2023, 2/3006)

ЗМЕСТ

ЧАСТКА ПЕРШАЯ. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

РАЗДЗЕЛ I. АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1. Крымінальна-працэсуальнае заканадаўства

Артыкул 1. Законы, якія вызначаюць парадак крымінальнага працэсу*

Артыкул 2. Задачы крымінальна-працэсуальнага закона

Артыкул 3. Межы дзеяння крымінальна-працэсуальнага закона

Артыкул 4. Дзеянне крымінальна-працэсуальнага закона ў дачыненні да замежных грамадзян і асоб без грамадзянства

Артыкул 5. Дзеянне крымінальна-працэсуальнага закона ў часе

Артыкул 6. Растлумачэнне некаторых паняццяў і найменняў, якія ўтрымліваюцца ў гэтым Кодэксе

ГЛАВА 2. Задачы і прынцыпы крымінальнага працэсу

артыкул 7. задачы крымінальнага працэсу

Артыкул 8. Законнасць у крымінальным працэсе

Артыкул 9. Ажыццяўленне правасуддзя толькі судом

Артыкул 10. Забеспячэнне абароны правоў і свабод грамадзян

Артыкул 11. Недатыкальнасць асобы

Артыкул 12. Павага гонару і годнасці асобы

Артыкул 13. Ахова прыватнага жыцця

Артыкул 14. Недатыкальнасць жылля і іншых законных уладанняў

Артыкул 15. Публічнасць крымінальнага працэсу

- Артыкул 16. Прэзумпцыя невінаватасці
- Артыкул 17. Забеспячэнне падазраванаму, абвінавачванаму права на абарону
- Артыкул 18. Усебаковае, поўнае і аб'ектыўнае даследаванне акалічнасцей крымінальнай справы
- Артыкул 19. Ацэнка доказаў па ўнутраным перакананні
- Артыкул 20. Роўнасць грамадзян перад законам і роўнасць абароны іх правоў і законных інтарэсаў
- Артыкул 21. Мова, на якой ажыццяўляецца вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе
- Артыкул 22. Незалежнасць суддзяў і падпарадкаванне іх толькі закону
- Артыкул 23. Галоснасць судовага разбору
- Артыкул 24. Ажыццяўленне правасуддзя на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў
- Артыкул 25. Пракурорскі нагляд у крымінальным працэсе
- ГЛАВА 3. Крымінальны пераслед
- Артыкул 26. Крымінальныя справы публічнага, прыватна-публічнага і прыватнага абвінавачвання
- Артыкул 27. Абавязак ажыццяўлення крымінальнага пераследу
- Артыкул 28. Права грамадзян на ўдзел у крымінальным пераследзе і абвінавачанні
- Артыкул 29. Абставіны, якія выключаюць вядзенне па крымінальнай справе
- Артыкул 30. Спыненне вядзення па крымінальнай справе з вызваленнем ад крымінальнай адказнасці
- Артыкул 30¹. Прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым
- РАЗДЗЕЛ II. ДЗЯРЖАЎНЫЯ ОРГАНЫ І ІНШЫЯ ЎДЗЕЛЬНІКІ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ
- ГЛАВА 4. Суд
- Артыкул 31. Суд
- Артыкул 32. Склад суда
- Артыкул 33. Паўнамоцтвы суда
- ГЛАВА 5. Дзяржаўныя органы і службовыя асобы, якія ажыццяўляюць крымінальны пераслед
- Артыкул 34. Пракурор
- Артыкул 35. Начальнік следчага падраздзялення
- Артыкул 36. Следчы
- Артыкул 37. Органы дазнання
- Артыкул 38. Начальнік органа дазнання
- Артыкул 38¹. Выключаны
- Артыкул 39. Асоба, якая праводзіць дазнанне
- ГЛАВА 6. Удзельнікі крымінальнага працэсу, што абараняюць свае правы і інтарэсы або правы і інтарэсы, якія яны прадстаўляюць
- Артыкул 40. Падазраваны
- Артыкул 41. Правы і абавязкі падазраванага
- Артыкул 42. Абвінавачваны
- Артыкул 43. Правы і абавязкі абвінавачванага
- Артыкул 44. Абаронца
- Артыкул 45. Абавязковасць удзелу абаронцы
- Артыкул 46. Запрашэнне, прызначэнне абаронцы
- Артыкул 47. Адмова ад абаронцы
- Артыкул 48. Правы і абавязкі абаронцы
- Артыкул 49. Пацярпелы
- Артыкул 50. Правы і абавязкі пацярпелага
- Артыкул 51. Прыватны абвінаваўца
- Артыкул 52. Грамадзянскі ісцец
- Артыкул 53. Правы і абавязкі грамадзянскага істца
- Артыкул 54. Грамадзянскі адказчык
- Артыкул 55. Правы і абавязкі грамадзянскага адказчыка
- Артыкул 56. Законныя прадстаўнікі падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага, грамадзянскага істца
- Артыкул 57. Правы і абавязкі законнага прадстаўніка падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца
- Артыкул 57¹. Прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага
- Артыкул 57². Правы і абавязкі прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага

- Артыкул 58. Прадстаўнікі пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка
 Артыкул 59. Правы і абавязкі прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка
 Артыкул 59¹. Асаблівасці ажыццяўлення ўдзельнікамі крымінальнага працэсу асобных правоў і выканання абавязкаў па крымінальных справах, што ўтрымліваюць звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі

ГЛАВА 7. Іншыя ўдзельнікі крымінальнага працэсу

- Артыкул 60. Сведка
 Артыкул 60¹. Адвакат сведкі
 Артыкул 61. Эксперт
 Артыкул 62. Спецыяліст
 Артыкул 63. Перакладчык
 Артыкул 64. Паняты

ГЛАВА 8. Меры па забеспячэнні бяспекі ўдзельнікаў крымінальнага працэсу і іншых асоб

- Артыкул 65. Абавязак органа, які вядзе крымінальны працэс, па прыняцці мер па забеспячэнні бяспекі

- Артыкул 66. Меры па забеспячэнні бяспекі
 Артыкул 67. Неразгалошванне звестак аб асобе
 Артыкул 68. Вызваленне ад яўкі ў судовае пасяджэнне
 Артыкул 69. Выкарыстанне тэхнічных сродкаў кантролю і праслухоўвання перагавораў
 Артыкул 70. Асабістая ахова, ахова жылля і маёмасці

- Артыкул 71. Змяненне даных дакумента, які сведчыць асобу, і замена дакументаў

- Артыкул 72. Забарона на разгалошванне і выдачу звестак
 Артыкул 73. Парадак прымянення мер бяспекі
 Артыкул 74. Адмена мер бяспекі

- Артыкул 75. Адказнасць за невыкананне абавязкаў па прымяненні мер бяспекі

ГЛАВА 9. Акалічнасці, якія выключаюць магчымасць удзелу ў вядзенні па крымінальнай справе

- Артыкул 76. Адвод, самаадвод і хадаініцтвы аб выдаленні з вядзення па крымінальнай справе
 Артыкул 77. Акалічнасці, якія адхіляюць суддзю ад удзелу ў разглядзе крымінальнай справы
 Артыкул 78. Недапушчальнасць паўторнага ўдзелу суддзі ў разглядзе крымінальнай справы
 Артыкул 79. Адвод суддзі

- Артыкул 80. Парадак вырашэння адводу, заяўленага суддзі

- Артыкул 81. Адвод пракурора, дзяржаўнага абвінаваўцы
 Артыкул 82. Адвод следчага і асобы, якая праводзіць дазнанне

- Артыкул 83. Адвод сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі)

- Артыкул 84. Адвод перакладчыка

- Артыкул 85. Адвод эксперта

- Артыкул 86. Адвод спецыяліста

- Артыкул 87. Акалічнасці, якія выключаюць удзел у вядзенні па крымінальнай справе абаронцы, адваката сведкі, прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка, а таксама панятога

РАЗДЗЕЛ III. ДОКАЗЫ І ДАКАЗВАННЕ

ГЛАВА 10. Доказы

- Артыкул 88. Доказы

- Артыкул 89. Акалічнасці, падлеглыя даказванню па крымінальнай справе

- Артыкул 90. Выяўленне прычын і ўмоў, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства

- Артыкул 91. Паказанні падазраванага

- Артыкул 92. Паказанні абвінавачванага

- Артыкул 93. Паказанні пацярпелага

- Артыкул 94. Паказанні сведкі

- Артыкул 95. Заклучэнне эксперта

- Артыкул 96. Рэчавыя доказы

- Артыкул 97. Захоўванне рэчавых доказаў

- Артыкул 98. Меры, якія прымаюцца ў дачыненні да рэчавых доказаў пры вырашэнні крымінальнай справы

- Артыкул 99. Пратаколы следчых дзеянняў, судовага пасяджэння і аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў
- Артыкул 100. Іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі
- Артыкул 101. Матэрыялы, атрыманыя ў ходзе аператыўна-вышуковай дзейнасці
- ГЛАВА 11. Даказанне
- Артыкул 102. Даказанне
- Артыкул 103. Збіранне доказаў
- Артыкул 104. Праверка доказаў
- Артыкул 105. Ацэнка доказаў
- Артыкул 106. Прэюдыцыя
- РАЗДЗЕЛ IV. МЕРЫ ПРАЦЭСУАЛЬНАГА ПРЫМУСУ
- ГЛАВА 12. Затрыманне
- Артыкул 107. Паняцце затрымання
- Артыкул 108. Затрыманне па непасрэдна ўзніклым падазрэнні ва ўчыненні злачынства
- Артыкул 109. Права грамадзян на захоп асобы, якая ўчыніла злачынства
- Артыкул 110. Парадак затрымання па непасрэдна ўзніклым падазрэнні ва ўчыненні злачынства
- Артыкул 111. Затрыманне абвінавачванага для прад'яўлення абвінавачання
- Артыкул 112. Затрыманне абвінавачванага на падставе пастановы органа, які вядзе крымінальны працэс, да зняволення яго пад варту
- Артыкул 113. Затрыманне асуджанага да вырашэння пытання аб адмене ўмоўнага непрымянення пакарання, адтэрміноўкі выканання пакарання або ўмоўна-датэрміновага вызвалення ад адбывання пакарання
- Артыкул 114. Вызваленне затрыманага
- Артыкул 115. Паведамленне аб затрыманні
- ГЛАВА 13. Меры стрымання
- Артыкул 116. Паняцце і віды мер стрымання
- Артыкул 117. Падставы прымянення мер стрымання
- Артыкул 118. Прымяненне і тэрмін дзеяння меры стрымання ў дачыненні да падазраванага
- Артыкул 119. Парадак прымянення, змянення і адмены меры стрымання
- Артыкул 120. Падпіска аб нявыездзе і належных паводзінах
- Артыкул 121. Асабістае паручальніцтва
- Артыкул 122. Перадача асобы, на якую распаўсюджваецца статус ваеннаслужачага, пад назіранне камандавання воінскай часці
- Артыкул 123. Аддача непаўналетняга пад нагляд
- Артыкул 123¹. Забарона пэўных дзеянняў
- Артыкул 124. Заклад
- Артыкул 125. Дамашні арышт
- Артыкул 126. Зняволенне пад варту
- Артыкул 127. Тэрміны ўтрымання пад вартай і парадак іх прадаўжэння
- ГЛАВА 14. Іншыя меры працэсуальнага прымусу
- Артыкул 128. Падставы для прымянення іншых мер працэсуальнага прымусу
- Артыкул 129. Абавязацельства аб яўцы
- Артыкул 130. Прывод
- Артыкул 131. Часовае адхіленне ад пасады
- Артыкул 132. Накладанне арышту на маёмасць
- Артыкул 132¹. Часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 133. Выключаны
- Артыкул 134. Парадак накладання грашовага спагнання і накіравання закладу ў даход дзяржавы
- РАЗДЗЕЛ V. ХАДАЙНІЦТВЫ І СКАРГІ
- ГЛАВА 15. Хадайніцтвы
- Артыкул 135. Асобы, якія маюць права заявіць хадайніцтвы
- Артыкул 136. Заява хадайніцтваў
- Артыкул 137. Тэрміны разгляду і вырашэння хадайніцтваў
- ГЛАВА 16. Абскарджанне і апратэставанне дзеянняў і рашэнняў органа, які вядзе крымінальны працэс
- Артыкул 138. Права абскарджання дзеянняў і рашэнняў органа, які вядзе крымінальны працэс
- Артыкул 139. Падача скаргаў

- Артыкул 140. Тэрміны падачы скаргаў і парадак іх разгляду
- Артыкул 141. Прыпыненне выканання рашэння ў сувязі з падачай скаргі
- Артыкул 142. Парадак разгляду скаргаў на дзеянні і рашэнні органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора
- Артыкул 143. Парадак абскарджання ў суд затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту
- Артыкул 144. Судовая праверка законнасці і абгрунтаванасці прымянення затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту
- Артыкул 145. Парадак апаратэставання і абскарджання пастановы суддзі
- Артыкул 146. Скаргі на прымусовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар
- Артыкул 147. Скаргі (пратэсты) на прыговор, вызначэнне, пастанову суда
- Артыкул 147¹. Судовая праверка законнасці і абгрунтаванасці прымянення меры стрымання або вядзення працэсуальных дзеянняў па пастановах Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі

РАЗДЗЕЛ VI. ІНШЫЯ АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 17. Грамадзянскі іск у крымінальным працэсе

- Артыкул 148. Грамадзянскія іскі, якія разглядаюцца ў крымінальным працэсе
- Артыкул 149. Прад'яўленне грамадзянскага іску
- Артыкул 150. Прызнанне грамадзянскім істцом
- Артыкул 151. Адмова ў прызнанні грамадзянскім істцом
- Артыкул 152. Прызнанне грамадзянскім адказчыкам
- Артыкул 153. Прымяненне правіл аб падставах, умовах, аб'ёме і спосабе пакрыцця шкоды
- Артыкул 154. Адмова ад грамадзянскага іску
- Артыкул 155. Рашэнне па грамадзянскім іску
- Артыкул 156. Забеспячэнне грамадзянскага іску і выканання прыговору ў частцы спецыяльнай канфіскацыі маёмасці
- Артыкул 157. Выкананне прыговораў, пастаноў (вызначэнняў) суда ў частцы грамадзянскага іску

ГЛАВА 18. Працэсуальныя тэрміны, працэсуальныя выдаткі

- Артыкул 158. Вылічэнне тэрмінаў
- Артыкул 159. Захаванне тэрміну
- Артыкул 160. Прадаўжэнне тэрміну
- Артыкул 161. Аднаўленне тэрміну
- Артыкул 162. Працэсуальныя выдаткі
- Артыкул 163. Спагнанне працэсуальных выдаткаў

ГЛАВА 19. Аб'яднанне, вылучэнне і аднаўленне крымінальных спраў

- Артыкул 164. Аб'яднанне крымінальных спраў
- Артыкул 165. Вылучэнне крымінальнай справы
- Артыкул 165¹. Аднаўленне крымінальных спраў

ЧАСТКА ДРУГАЯ. ДАСУДОВАЕ ВЯДЗЕННЕ

РАЗДЗЕЛ VII. УЗБУДЖЭННЕ КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЫ

ГЛАВА 20. Повады і падставы да ўзбуджэння крымінальнай справы

- Артыкул 166. Повады да ўзбуджэння крымінальнай справы
- Артыкул 167. Падставы да ўзбуджэння крымінальнай справы
- Артыкул 168. Заявы грамадзян
- Артыкул 169. Яўка з пакаяннем
- Артыкул 170. Паведамленне службовых асоб дзяржаўных органаў, іншых арганізацый
- Артыкул 171. Паведамленне ў сродках масавай інфармацыі
- Артыкул 172. Абавязковасць прыняцця і разгляду заяў і паведамленняў аб злачынстве
- Артыкул 173. Парадак і тэрміны разгляду заяў і паведамленняў аб злачынстве
- Артыкул 173¹. Аб'яднанне і вылучэнне заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх
- Артыкул 173². Парадак накіравання органам дазнання заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у орган папярэдняга следства і вяртання органам папярэдняга следства заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх органу дазнання

Артыкул 173³. Прыпыненне і аднаўленне правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве

Артыкул 174. Рашэнні, якія прымаюцца па заявах або паведамленнях аб злачынстве

ГЛАВА 21. Парадак узбуджэння крымінальнай справы

Артыкул 175. Узбуджэнне крымінальнай справы публічнага абвінавачвання

Артыкул 176. Узбуджэнне крымінальнай справы прыватна-публічнага абвінавачвання

Артыкул 177. Накіраванне крымінальнай справы пасля яе ўзбуджэння

Артыкул 178. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы

Артыкул 178¹. Азнямленне з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве

Артыкул 179. Нагляд пракурора за законнасцю ўзбуджэння крымінальнай справы

РАЗДЗЕЛ VIII. ПАПЯРЭДНЯЕ РАССЛЕДАВАННЕ

ГЛАВА 22. Агульныя ўмовы папярэдняга расследавання

Артыкул 180. Органы, упаўнаважаныя законам ажыццяўляць папярэдняе следства і дазnanне

Артыкул 181. Абавязковасць папярэдняга следства

Артыкул 182. Падследнасць

Артыкул 183. Пачатак вядзення папярэдняга расследавання

Артыкул 184. Месца вядзення папярэдняга расследавання

Артыкул 185. Вядзенне папярэдняга следства следчай групай

Артыкул 186. Дзейнасць органаў дазнання па крымінальных справах

Артыкул 187. Выключаны

Артыкул 188. Выключаны

Артыкул 189. Выключаны

Артыкул 190. Тэрмін вядзення папярэдняга следства

Артыкул 191. Заканчэнне вядзення папярэдняга следства

Артыкул 192. Агульныя правілы вядзення следчых дзеянняў

Артыкул 193. Пратакол следчага дзеяння

Артыкул 194. Засведчанне факта адмовы ад падпісання або немагчымасці падпісання пратакола следчага дзеяння

Артыкул 195. Абавязковасць растлумачэння і забеспячэння правоў удзельнікам следчага дзеяння

Артыкул 196. Абавязковасць разгляду хадайніцтваў

Артыкул 197. Меры апекавання над дзецьмі, утрыманцамі і па забеспячэнні захаванасці маёмасці падазраванага, абвінавачванага

Артыкул 198. Недапушчальнасць разгалошвання даных папярэдняга расследавання

Артыкул 199. Прадстаўленне аб ліквідацыі парушэнняў закона, прычын і ўмоў, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства

Артыкул 200. Удзел спецыяліста

Артыкул 201. Удзел перакладчыка

Артыкул 202. Удзел панятых

Артыкул 202¹. Прымяненне гука- і відэазапісу пры вядзенні следчых дзеянняў без удзелу панятых

ГЛАВА 23. Агляд, асведчанне, следчы эксперымент

Артыкул 203. Падставы для правядзення агляду

Артыкул 204. Парадак правядзення агляду

Артыкул 204¹. Агляд камп'ютарнай інфармацыі

Артыкул 205. Агляд трупа. Эксгумацыя

Артыкул 206. Асведчанне

Артыкул 207. Следчы эксперымент

ГЛАВА 24. Вобшук, адабранне, накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, праслухоўванне і запіс перагавораў

Артыкул 208. Падставы для правядзення вобшуку

Артыкул 209. Падставы для правядзення адабрання

Артыкул 210. Парадак правядзення вобшуку і адабрання

Артыкул 211. Асабісты вобшук

Артыкул 212. Пратакол вобшуку або адабрання

Артыкул 213. Накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, іх агляд і выманне

Артыкул 214. Праслухоўванне і запіс перагавораў

- ГЛАВА 25. Допыт, вочная стаўка, прад'яўленне для апазнання, праверка паказанняў на месцы
- Артыкул 215. Месца і час правядзення допыту
- Артыкул 216. Парадак выкліку на допыт
- Артыкул 217. Агульныя правілы правядзення допыту
- Артыкул 218. Праатакол допыту
- Артыкул 219. Прымяненне гука-і відэазапісу пры допыце
- Артыкул 220. Парадак допыту пацярпелага і сведкі
- Артыкул 221. Асабліваасці допыту непаўналетніх пацярпелага і сведкі
- Артыкул 222. Вочная стаўка
- Артыкул 223. Прад'яўленне для апазнання
- Артыкул 224. Парадак прад'яўлення для апазнання
- Артыкул 224¹. Правядзенне допыту, вочнай стаўкі, прад'яўленне для апазнання з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі)
- Артыкул 225. Праверка паказанняў на месцы
- ГЛАВА 26. Прызначэнне і правядзенне экспертызы
- Артыкул 226. Падставы прызначэння экспертызы
- Артыкул 227. Парадак прызначэння экспертызы
- Артыкул 228. Абавязковае прызначэнне і правядзенне экспертызы
- Артыкул 229. Права падазраванага, абвінавачванага, абаронцы, пацярпелага і сведкі пры прызначэнні і правядзенні экспертызы
- Артыкул 230. Правядзенне экспертызы ў судова-экспертнай арганізацыі
- Артыкул 231. Правядзенне экспертызы па-за судова-экспертнай арганізацыяй
- Артыкул 232. Камісійная экспертыза
- Артыкул 233. Комплексная экспертыза
- Артыкул 234. Атрыманне ўзораў для параўнальнага даследавання
- Артыкул 235. Змяшчэнне падазраванага або абвінавачванага ў дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы
- Артыкул 236. Змест заключэння эксперта
- Артыкул 237. Допыт эксперта
- Артыкул 238. Прад'яўленне падазраванаму, абвінавачванаму, абаронцу, пацярпеламу і сведку заключэння эксперта
- Артыкул 239. Дадатковая і паўторная экспертызы
- ГЛАВА 27. Прыцягненне ў якасці абвінавачванага, прад'яўленне абвінавачвання, допыт абвінавачванага
- Артыкул 240. Прыцягненне ў якасці абвінавачванага
- Артыкул 241. Пастанова аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага
- Артыкул 242. Абавязковасць яўкі абвінавачванага
- Артыкул 243. Прад'яўленне абвінавачвання
- Артыкул 244. Допыт абвінавачванага
- Артыкул 245. Змяненне і дапаўненне абвінавачвання
- ГЛАВА 28. Прыпыненне і аднаўленне папярэдняга расследавання
- Артыкул 246. Падставы, парадак і тэрміны прыпынення папярэдняга следства
- Артыкул 247. Дзеянні следчага пасля прыпынення папярэдняга следства
- Артыкул 248. Вышук абвінавачванага
- Артыкул 249. Аднаўленне прыпыненага папярэдняга расследавання
- ГЛАВА 29. Спыненне і аднаўленне папярэдняга расследавання па крымінальнай справе
- Артыкул 250. Падставы да спынення папярэдняга расследавання і крымінальнага пераследу
- Артыкул 251. Пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу
- Артыкул 252. Дзеянні следчага, пракурора пасля спынення папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу
- Артыкул 253. Абскарджанне пастановы аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу
- Артыкул 254. Аднаўленне спыненага папярэдняга расследавання крымінальнай справы
- ГЛАВА 30. Заканчэнне папярэдняга расследавання з перадачай крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд
- Артыкул 255. Паведамленне аб заканчэнні папярэдняга расследавання

- Артыкул 256. Азняямлэнне пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў з крымінальнай справай
- Артыкул 257. Азняямлэнне абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы з крымінальнай справай
- Артыкул 258. Праатакол азняямлэння з крымінальнай справай
- Артыкул 259. Заява і вырашэнне хадайніцтваў
- Артыкул 260. Пастанова аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд
- Артыкул 261. Дадатак да пастановы аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд
- Артыкул 262. Накіраванне крымінальнай справы пракурору
- ГЛАВА 31. Дзеянні і рашэнні пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 263. Пытанні, падлеглыя вырашэнню пракурорам па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 264. Рашэнне пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 265. Асобныя паўнамоцтвы пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 266. Накіраванне пракурорам крымінальнай справы ў суд
- ЧАСТКА ТРЭЦЬЯ. СУДОВАЕ ВЯДЗЕННЕ
- РАЗДЗЕЛ ІХ. ВЯДЗЕННЕ Ў СУДЗЕ ПЕРШАЙ ІНСТАНЦЫІ
- ГЛАВА 32. Падсуднасць
- Артыкул 267. Падсуднасць крымінальных спраў раённаму (гарадскому) суду
- Артыкул 268. Падсуднасць крымінальных спраў абласному, Мінскаму гарадскому судам
- Артыкул 269. Падсуднасць крымінальных спраў Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 270. Выключаны
- Артыкул 271. Тэрытарыяльная падсуднасць крымінальных спраў
- Артыкул 272. Вызначэнне падсуднасці пры аб'яднанні крымінальных спраў
- Артыкул 273. Перадача крымінальнай справы ў іншы суд
- Артыкул 274. Перадача крымінальнай справы з суда, якому яна падсудная, у іншы суд
- Артыкул 275. Недапушчальнасць спрэчак аб падсуднасці
- ГЛАВА 33. Прызначэнне і падрыхтоўка судовага разбору
- Артыкул 276. Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд
- Артыкул 277. Пытанні, падлеглыя высвятленню па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд
- Артыкул 277¹. Падставы для правядзення папярэдняга судовага пасяджэння
- Артыкул 278. Накіраванне крымінальнай справы па падсуднасці
- Артыкул 279. Спыненне вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 280. Прыпыненне вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 280¹. Вяртанне крымінальнай справы пракурору
- Артыкул 280². Парадак правядзення папярэдняга судовага пасяджэння
- Артыкул 280³. Выключаны
- Артыкул 280⁴. Віды рашэнняў, якія прымаюцца суддзёй па выніках папярэдняга судовага пасяджэння
- Артыкул 281. Прызначэнне судовага разбору
- Артыкул 282. Тэрмін пачатку судовага разбору крымінальнай справы
- Артыкул 283. Падрыхтоўка судовага разбору
- Артыкул 284. Меры забеспячэння грамадзянскага іску, спецыяльнай канфіскацыі, іншых маёмасных спагнанняў
- Артыкул 285. Забеспячэнне бакам магчымасці азняямлэння з крымінальнай справай
- ГЛАВА 34. Агульныя ўмовы судовага разбору
- Артыкул 286. Непасрэднасць, вуснасць і непарарыўнасць судовага разбору
- Артыкул 287. Забеспячэнне галоснасці судовага разбору
- Артыкул 288. Нязменнасць складу суда пры судовым разборы крымінальнай справы
- Артыкул 289. Запасны суддзя або народны засядацель
- Артыкул 290. Старшынствуючы ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 291. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі)
- Артыкул 292. Роўнасць правоў бакоў у судовым разборы
- Артыкул 293. Удзел дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовым разборы

- Артыкул 294. Удзел абвінавчванага ў судовым разборы
- Артыкул 295. Удзел абаронцы ў судовым разборы
- Артыкул 296. Удзел пацярпелага ў судовым разборы
- Артыкул 297. Удзел грамадзянскага істца і грамадзянскага адказчыка ў судовым разборы
- Артыкул 298. Удзел эксперта ў судовым разборы
- Артыкул 299. Удзел спецыяліста ў судовым разборы
- Артыкул 300. Удзел перакладчыка ў судовым разборы
- Артыкул 301. Межы судавага разбору
- Артыкул 302. Адкладанне судавага разбору і прыпыненне вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 303. Спыненне вядзення па крымінальнай справе ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 303¹. Вяртанне крымінальнай справы пракурору ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 304. Вырашэнне пытання аб меры стрымання і іншай меры працэсуальнага прымусу
- Артыкул 305. Парадак вынясення вызначэнняў, пастаноў у судовым пасяджэнні
- Артыкул 306. Распарадак судавага пасяджэння
- Артыкул 307. Меры ўздзеяння за парушэнне парадку ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 308. Фіксаванне ходу судавага пасяджэння з выкарыстаннем сродкаў гука- або відэазапісу і складаннем сцісллага пратакола судавага пасяджэння
- Артыкул 308¹. Фіксаванне ходу судавага пасяджэння складаннем пратакола судавага пасяджэння
- Артыкул 309. Азнямленне са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрыманне копіі гука- або відэазапісу ходу судавага пасяджэння і падача на іх заўваг
- Артыкул 310. Разгляд заўваг на сціслы пратакол, пратакол судавага пасяджэння, гука- або відэазапіс ходу судавага пасяджэння
- ГЛАВА 35. Падрыхтоўчая частка судавага пасяджэння
- Артыкул 311. Адкрыццё судавага пасяджэння
- Артыкул 312. Праверка яўкі ў судовае пасяджэнне
- Артыкул 313. Растлумачэнне перакладчыку яго правоў і абавязкаў
- Артыкул 314. Выдаленне сведак з залы судавага пасяджэння
- Артыкул 315. Аб'яўленне складу суда і іншых удзельнікаў судавага пасяджэння
- Артыкул 316. Устанаўленне асобы абвінавчванага і своечасовасці ўручэння яму копіі працэсуальных дакументаў
- Артыкул 317. Растлумачэнне абвінавчванаму яго правоў і абавязкаў
- Артыкул 318. Растлумачэнне пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам іх правоў і абавязкаў
- Артыкул 319. Растлумачэнне эксперту яго правоў і абавязкаў
- Артыкул 320. Растлумачэнне спецыялісту яго правоў і абавязкаў
- Артыкул 321. Растлумачэнне права адводу і вырашэнне заяўленых адводаў
- Артыкул 322. Заява і вырашэнне хадайніцтваў
- Артыкул 323. Вырашэнне пытання аб магчымасці разгляду крымінальнай справы ў адсутнасць каго-небудзь з удзельнікаў крымінальнага працэсу
- ГЛАВА 36. Судовае следства
- Артыкул 324. Пачатак судавага следства
- Артыкул 325. Парадак прадстаўлення і даследавання доказаў
- Артыкул 326. Скарочаны парадак судавага следства
- Артыкул 327. Допыт абвінавчванага
- Артыкул 328. Абвяшчэнне паказанняў абвінавчванага
- Артыкул 329. Допыт пацярпелага
- Артыкул 330. Допыт сведкі
- Артыкул 331. Выкарыстанне абвінавчваным, пацярпелым і сведкам пісьмовых нататак і дакументаў
- Артыкул 332. Асабліваасці допыту непаўналетніх пацярпелых і сведак
- Артыкул 333. Абвяшчэнне паказанняў пацярпелага і сведкі
- Артыкул 334. Правядзенне экспертызы ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 335. Допыт эксперта
- Артыкул 336. Правядзенне дадатковай або паўторнай экспертызы
- Артыкул 337. Агляд рэчавых доказаў
- Артыкул 338. Абвяшчэнне пратаколаў следчых дзеянняў і дакументаў

- Артыкул 339. Парадак абвяшчэння пратаколаў і дакументаў
- Артыкул 340. Агляд мясцовасці і памяшкання
- Артыкул 341. Правядзенне следчага эксперыменту
- Артыкул 342. Прад'яўленне для апазнання
- Артыкул 343. Асведчанне
- Артыкул 343¹. Правядзенне допыту, апазнання з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі)
- Артыкул 344. Заканчэнне судовага следства
- ГЛАВА 37. Судовыя спрэчкі і апошняе слова абвінавачванага
- Артыкул 345. Змест і парадак судовых спрэчак
- Артыкул 346. Апошняе слова абвінавачванага
- Артыкул 347. Аднаўленне судовага следства
- Артыкул 348. Выхад суда ў дарадчы пакой для пастановы прыгавору
- ГЛАВА 38. Пастанова прыгавору
- Артыкул 349. Пастанова прыгавору іменем Рэспублікі Беларусь
- Артыкул 350. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да прыгавору
- Артыкул 351. Тайна нарады суддзяў
- Артыкул 352. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры пастанове прыгавору
- Артыкул 353. Вырашэнне пытання аб стане свядомасці абвінавачванага
- Артыкул 354. Парадак нарады суддзяў пры калегіяльным разглядзе крымінальнай справы
- Артыкул 355. Віды прыгавораў
- Артыкул 356. Падставы пастановы абвінаваўчага прыгавору
- Артыкул 357. Падставы пастановы апраўдальнага прыгавору
- Артыкул 358. Пастанова прыгавору
- Артыкул 359. Уводная частка прыгавору
- Артыкул 360. Апісальна-матывавальная частка абвінаваўчага прыгавору
- Артыкул 361. Рэзалюцыйная частка абвінаваўчага прыгавору
- Артыкул 362. Апісальна-матывавальная частка апраўдальнага прыгавору
- Артыкул 363. Рэзалюцыйная частка апраўдальнага прыгавору
- Артыкул 364. Іншыя пытанні, якія падлягаюць вырашэнню ў рэзалюцыйнай частцы прыгавору
- Артыкул 365. Абвяшчэнне прыгавору
- Артыкул 366. Вызваленне абвінавачванага з-пад варты
- Артыкул 367. Уручэнне копіі прыгавору
- Артыкул 368. Пытанні, якія вырашаюцца судом адначасова з пастановай прыгавору
- Артыкул 368¹. Прадстаўленне матэрыялаў крымінальнай справы пасля судовага вядзення
- Артыкул 369. Прадстаўленне спатканняў з абвінавачваным
- РАЗДЗЕЛ X. ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ ПРЫГАВОРАЎ, ВЫЗНАЧЭННЯЎ, ПАСТАНОЎ, ЯКІЯ НЕ ЁСТУПІЛІ Ў ЗАКОННУЮ СІЛУ (АПЕЛЯЦЫЙНАЕ ВЯДЗЕННЕ)**
- ГЛАВА 39. Агульныя палажэнні апеляцыйнага вядзення
- Артыкул 370. Права апеляцыйных абскарджання і апраўдывання прыгавору
- Артыкул 371. Парадак апеляцыйных абскарджання і апраўдывання прыгавору
- Артыкул 372. Змест апеляцыйных скаргаў або пратэстаў
- Артыкул 373. Паведамленне аб пададзеных скаргах і пратэстах
- Артыкул 374. Тэрміны апеляцыйных абскарджання і апраўдывання прыгавору
- Артыкул 375. Аднаўленне тэрміну на апеляцыйны абскарджанне або апраўдыванне
- Артыкул 376. Наступствы падачы апеляцыйнай скаргі або прынясення апеляцыйнага пратэсту
- Артыкул 377. Абскарджанне і апраўдыванне вызначэння (пастановы) суда першай інстанцыі
- ГЛАВА 40. Падрыхтоўка да разгляду і разгляд крымінальнай справы ў судзе апеляцыйнай (другой) інстанцыі
- Артыкул 378. Прадмет і межы разгляду крымінальнай справы судом апеляцыйнай інстанцыі
- Артыкул 379. Склад суда пры разглядзе крымінальных спраў па апеляцыйных скаргах і пратэстах
- Артыкул 380. Паўнамоцтвы суддзі па падрыхтоўцы пасяджэння суда апеляцыйнай інстанцыі
- Артыкул 381. Тэрміны разгляду крымінальнай справы ў апеляцыйнай інстанцыі
- Артыкул 382. Адкрыты разгляд крымінальных спраў у апеляцыйнай інстанцыі
- Артыкул 383. Асобы, якія ўдзельнічаюць у разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку
- Артыкул 384. Прадстаўленне дадатковых матэрыялаў у апеляцыйную інстанцыю

- Артыкул 385. Парадак разгляду крымінальнай справы і паўнамоцтвы суда апеляцыйнай інстанцыі па даследаванні і ацэнцы доказаў
- Артыкул 386. Вынясенне апеляцыйнага вызначэння
- Артыкул 387. Межы паўнамоцтваў суда апеляцыйнай інстанцыі
- Артыкул 388. Адмена або змяненне апраўдальнага прыговору
- Артыкул 389. Падставы да адмены або змянення прыговору
- Артыкул 390. Неадпаведнасць вывадаў суда, выкладзеных у прыговоры, фактычным акалічнасцям крымінальнай справы
- Артыкул 391. Істотныя парушэнні крымінальна-працэсуальнага закона
- Артыкул 392. Няправільнае прымяненне крымінальнага закона
- Артыкул 393. Неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененых іншых мер крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага
- Артыкул 394. Наступствы адмены прыговору з накіраваннем крымінальнай справы на новы разгляд
- Артыкул 395. Адмена абвінаваўчага прыговору са спыненнем вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 396. Змяненне прыговору
- Артыкул 397. Змест апеляцыйнага вызначэння
- Артыкул 398. Судовы разбор крымінальнай справы судом першай інстанцыі пасля адмены першапачатковага прыговору
- РАЗДЗЕЛ XI. ВЫКАНАННЕ ПРЫГАВОРУ**
- ГЛАВА 41. Парадак выканання прыговораў, вызначэнняў, пастанаў суда**
- Артыкул 399. Уступленне прыговору, вызначэння, пастанова суда ў законную сілу і накіраванне іх да выканання
- Артыкул 400. Абавязковасць выканання прыговору, вызначэння, пастанова суда
- Артыкул 401. Парадак накіравання да выканання прыговору, вызначэння, пастанова суда
- Артыкул 402. Суды, якія вырашаюць пытанні, звязаныя з прывядзеннем прыговору, вызначэння, пастанова ў выкананне
- Артыкул 402¹. Суды, якія ўстанаўліваюць, прадаўжаюць, спыняюць прэвентыўны нагляд і змяняюць патрабаванні прэвентыўнага нагляду
- Артыкул 402². Парадак вырашэння судом пытанняў, звязаных з прывядзеннем прыговору, вызначэння, пастанова ў выкананне, а таксама ўстанавленнем, прадаўжэннем, спыненнем прэвентыўнага нагляду і змяненнем патрабаванняў прэвентыўнага нагляду
- Артыкул 403. Разгляд судом хадайніцтваў аб зняцці судзімасці і ўключэнні часу адбывання папраўчых работ у агульны працоўны стаж
- Артыкул 403¹. Вырашэнне судом іншых пытанняў, звязаных з выкананнем прыговору
- РАЗДЗЕЛ XII. ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ СУДОВЫХ РАШЭННЯЎ, ЯКІЯ ЎСТУПІЛІ Ў ЗАКОННУЮ СІЛУ (КАСАЦЫЙНАЕ, НАГЛЯДНАЕ ВЯДЗЕННЕ)**
- ГЛАВА 42. Вядзенне па пераглядзе судовых рашэнняў судаў першай і апеляцыйнай інстанцый (касацыйнае вядзенне)**
- Артыкул 404. Прадмет судовага разбору ў судзе касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 405. Права на зварот у суд касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 405¹. Права на зварот да пракурора
- Артыкул 406. Тэрміны перагляду ў касацыйным парадку прыговору, вызначэння, пастанова суда, якія ўступілі ў законную сілу
- Артыкул 406¹. Выпатрабаванне крымінальнай справы
- Артыкул 406². Прыняцце рашэння па выпатрабаванай крымінальнай справе
- Артыкул 407. Прыпыненне выканання прыговору, вызначэння, пастанова суда
- Артыкул 408. Парадак падачы касацыйнай скаргі, прынясення касацыйнага пратэсту ў суд касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 409. Змест касацыйных скаргі або пратэсту
- Артыкул 410. Вяртанне касацыйных скаргі або пратэсту без разгляду
- Артыкул 411. Дзеянні суда касацыйнай інстанцыі пры паступленні крымінальнай справы з касацыйным пратэстам
- Артыкул 412. Дзеянні суда касацыйнай інстанцыі пры паступленні касацыйнай скаргі
- Артыкул 413. Змест рашэння суда касацыйнай інстанцыі, якое прымаецца па выніках разгляду касацыйнай скаргі

- Артыкул 414. Апавяшчэнне асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, аб даце, часе і месцы судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 415. Тэрміны разгляду крымінальнай справы судом касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 416. Адкрыты разгляд крымінальных спраў судом касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 417. Асобы, якія ўдзельнічаюць у разглядзе крымінальнай справы ў касацыйным парадку
- Артыкул 417¹. Парадак разгляду крымінальнай справы судом касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 417². Рашэнне суда касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 417³. Падставы да адмены або змянення судовага рашэння ў касацыйным парадку
- Артыкул 417⁴. Межы паўнамоцтваў суда касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 417⁵. Абавязковасць указанняў суда, які разглядае крымінальную справу ў касацыйным парадку
- Артыкул 417⁶. Змест вызначэння (пастановы) суда касацыйнай інстанцыі
- Артыкул 417⁷. Разбор крымінальнай справы пасля адмены першапачатковага прыговору
- Артыкул 417⁸. Недапушчальнасць падачы касацыйнай скаргі або прынясення касацыйнага пратэсту
- ГЛАВА 42¹. Вядзенне па пераглядзе судовых рашэнняў у вярхоўным судзе рэспублікі беларусь (нагляднае вядзенне)
- Артыкул 417⁹. Прадмет судовага разбору ў судзе нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417¹⁰. Права на зварот у суд нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417¹¹. Права на зварот да пракурора
- Артыкул 417¹². Тэрміны перагляду ў наглядным парадку прыговору, вызначэння, пастановы суда, якія ўступілі ў законную сілу
- Артыкул 417¹³. Выпатрабаванне крымінальнай справы
- Артыкул 417¹⁴. Прыняцце рашэння па выпатрабаванай крымінальнай справе
- Артыкул 417¹⁵. Прыпыненне выканання прыговору, вызначэння, пастановы суда
- Артыкул 417¹⁶. Змест наглядных скаргі або пратэсту
- Артыкул 417¹⁷. Вяртанне наглядных скаргі або пратэсту без разгляду
- Артыкул 417¹⁸. Дзеянні суддзі суда нагляднай інстанцыі пры паступленні крымінальнай справы з наглядным пратэстам
- Артыкул 417¹⁹. Дзеянні суддзі суда нагляднай інстанцыі пры паступленні нагляднай скаргі
- Артыкул 417²⁰. Змест рашэння суддзі суда нагляднай інстанцыі, якое прымаецца па выніках разгляду нагляднай скаргі
- Артыкул 417²¹. Апавяшчэнне асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, аб даце, часе і месцы судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417²². Тэрміны разгляду крымінальнай справы судом нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417²³. Парадак разгляду крымінальнай справы судом нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417²⁴. Рашэнне суда нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417²⁵. Падставы да адмены або змянення судовага рашэння ў наглядным парадку
- Артыкул 417²⁶. Межы паўнамоцтваў суда нагляднай інстанцыі
- Артыкул 417²⁷. Абавязковасць указанняў суда, які разглядае крымінальную справу ў наглядным парадку
- Артыкул 417²⁸. Разбор крымінальнай справы пасля адмены першапачатковага прыговору
- Артыкул 417²⁹. Недапушчальнасць падачы нагляднай скаргі або прынясення нагляднага пратэсту
- РАЗДЗЕЛ XIII. ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ ПА НОВЫХ АКАЛІЧНАСЦЯХ
- ГЛАВА 43. Аднаўленне вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях
- Артыкул 418. Падставы аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях
- Артыкул 419. Тэрміны аднаўлення вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 420. Узбуджэнне вядзення па новых акалічнасцях
- Артыкул 421. Дзеянні пракурора па заканчэнні праверкі або расследавання новых акалічнасцей
- Артыкул 422. Вырашэнне судом пытання аб аднаўленні вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях
- Артыкул 423. Вызначэнне, пастанова суда, які разглядае заключэнне пракурора
- Артыкул 424. Вядзенне па крымінальнай справе пасля адмены судовых рашэнняў
- РАЗДЗЕЛ XIV. АСАБЛІВАСЦІ ВЯДЗЕННЯ І ПА АСОБНЫХ КАТЭГОРЫЯХ КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАЎ
- ГЛАВА 44. Вядзенне па крымінальных справах прыватнага абвінавачання
- Артыкул 425. Парадак вядзення па крымінальных справах прыватнага абвінавачання

- Артыкул 426. Узбуджэнне крымінальных спраў прыватнага абвінавачання
- Артыкул 427. Паўнамоцтвы суда па крымінальнай справе прыватнага абвінавачання да пачатку
судовага разбору
- Артыкул 428. Судовы разбор крымінальнай справы прыватнага абвінавачання
- ГЛАВА 45. Вядзенне па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых асобамі ва ўзросце да
васямнаццаці гадоў
- Артыкул 429. Парадак вядзення па крымінальных справах аб злачынствах непаўналетніх
- Артыкул 430. Парадак судовага разбору крымінальных спраў аб злачынствах непаўналетніх
- Артыкул 431. Вылучэнне крымінальнай справы ў дачыненні да непаўналетняга ў асобнае вядзенне
- Артыкул 432. Прыманенне затрымання і мер стрымання ў дачыненні да непаўналетніх
падазраванага або абвінавачванага
- Артыкул 433. Парадак выкліку непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага
- Артыкул 434. Допыт непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага
- Артыкул 435. Удзел педагога або псіхолога
- Артыкул 436. Удзел законнага прадстаўніка непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага ў
папярэднім следстве
- Артыкул 437. Удзел законнага прадстаўніка непаўналетняга абвінавачванага ў судовым разборы
- Артыкул 438. Выдаленне непаўналетняга абвінавачванага з залы судовага пасяджэння
- Артыкул 439. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры пастанове прыгавору непаўналетняму
абвінавачванаму
- Артыкул 440. Прыманенне судом у дачыненні да непаўналетняга абвінавачванага прымусовых
мер выхаваўчага характару
- Артыкул 441. Вызваленне судом непаўналетняга асуджанага са спецыяльнай навучальна-
выхаваўчай або спецыяльнай лячэбна-выхаваўчай установы
- ГЛАВА 46. Вядзенне па крымінальнай справе аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння
- Артыкул 442. Падставы прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння
- Артыкул 443. Парадак папярэдняга следства
- Артыкул 444. Заканчэнне папярэдняга следства
- Артыкул 445. Прызначэнне судовага разбору
- Артыкул 446. Судовы разбор
- Артыкул 447. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры прыняцці рашэння па крымінальнай справе
- Артыкул 448. Вызначэнне (пастанова) суда
- Артыкул 449. Абскарджанне і апратэставанне вызначэння (пастановы) суда
- Артыкул 450. Спыненне або змяненне прымусовых мер бяспекі і лячэння
- Артыкул 451. Аднаўленне крымінальнай справы ў дачыненні да асобы, да якой прыменена
прымусовая мера бяспекі і лячэння
- ГЛАВА 47. Паскоранае вядзенне
- Артыкул 452. Парадак паскоранага вядзення
- Артыкул 453. Тэрмін паскоранага вядзення
- Артыкул 454. Заканчэнне паскоранага вядзення
- Артыкул 455. Дзеянні пракурора па крымінальных справах паскоранага вядзення
- Артыкул 456. Вядзенне папярэдняга следства
- Артыкул 457. Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе паскоранага вядзення, якая паступіла ў
суд
- Артыкул 458. Разгляд крымінальнай справы ў судовым пасяджэнні
- Артыкул 459. Пастанова прыгавору па справе паскоранага вядзення без судовага разбору
(завочнае вядзенне)
- Артыкул 459¹. Прыгавор па справе паскоранага вядзення без судовага разбору
- Артыкул 459². Пярэчанні на прыгавор, пастаноўлены без судовага разбору, наступствы іх падачы
- ГЛАВА 48. Вядзенне па пакрыцці шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны
працэс
- Артыкул 460. Шкода, якая падлягае пакрыццю
- Артыкул 461. Асобы, якія маюць права на пакрыццё шкоды
- Артыкул 462. Падставы для ўзнікнення права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа,
які вядзе крымінальны працэс
- Артыкул 463. Прызнанне права на пакрыццё шкоды
- Артыкул 464. Выключаны

- Артыкул 465. Ліквідацыя наступстваў маральнай шкоды
- Артыкул 466. Меры па аднаўленні іншых правоў
- Артыкул 467. Тэрміны прад'яўлення патрабаванняў
- Артыкул 468. Выключаны
- ГЛАВА 49. Вядзенне па крымінальных справах у дачыненні да асобных катэгорый асоб
- Артыкул 468¹. Катэгорыі асоб, у дачыненні да якіх прымяняецца асаблівы парадак вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 468². Узбуджэнне крымінальнай справы. Прыцягненне ў якасці падазраванага або абвінавачванага
- Артыкул 468³. Затрыманне і іншыя меры працэсуальнага прымусу
- Артыкул 468⁴. Асаблівасці абрання меры стрымання і вядзення асобных следчых дзеянняў
- ГЛАВА 49¹. Вядзенне па крымінальнай справе ў дачыненні да падазраванага (абвінавачванага), з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468⁵. Парадак вядзення па крымінальнай справе ў дачыненні да падазраванага (абвінавачванага), з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468⁶. Парадак заявы хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468⁷. Разгляд пракурорам хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468⁸. Парадак складання дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468⁹. Накіраванне крымінальнай справы пракурору
- Артыкул 468¹⁰. Дзеянні пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 468¹¹. Парадак судовага разбору крымінальнай справы ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве
- Артыкул 468¹². Перагляд прыговору, вынесенага ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве
- ГЛАВА 49². Вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе ў выпадку смерці падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага
- Артыкул 468¹³. Парадак вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ў выпадку смерці падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага
- Артыкул 468¹⁴. Паведамленне аб магчымасці падаць заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе
- Артыкул 468¹⁵. Парадак разгляду заяў аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе
- Артыкул 468¹⁶. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненне вядзення па крымінальнай справе
- Артыкул 468¹⁷. Удзел прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе
- Артыкул 468¹⁸. Прызнанне памерлай асобы падазраваным, прыцягненне памерлай асобы ў якасці абвінавачванага
- Артыкул 468¹⁹. Заканчэнне папярэдняга расследавання з перадачай крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд
- Артыкул 468²⁰. Рашэнне пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд
- Артыкул 468²¹. Накіраванне пракурорам крымінальнай справы ў суд
- Артыкул 468²². Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд
- Артыкул 468²³. Судовае вядзенне
- Артыкул 468²⁴. Пастанова прыговору. Пытанні, якія падлягаюць вырашэнню судом
- ГЛАВА 49³. Спецыяльнае вядзенне
- Артыкул 468²⁵. Агульныя палажэнні спецыяльнага вядзення
- Артыкул 468²⁶. Пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення
- Артыкул 468²⁷. Парадак паведамлення абвінавачванаму аб правядзенні спецыяльнага вядзення і прыняцці іншых рашэнняў па справе
- Артыкул 468²⁸. Судовы разбор

РАЗДЕЛ XV. МІЖНАРОДНАЯ ПРАВОВАЯ ДАПАМОГА ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ
НА АСНОВЕ ПРЫНЦЫПУ ЎЗАЕМНАСЦІ

ГЛАВА 50. Падстава і ўмовы аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці

- Артыкул 469. Падстава для аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 470. Агульная ўмова аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 471. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкліку асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 472. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 473. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы для адбывання пакарання
- Артыкул 474. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб прымяненні да асобы меры стрымання з мэтай выдачы
- Артыкул 475. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання
- Артыкул 476. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 477. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы
- Артыкул 478. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судавага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе
- Артыкул 479. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы асобы
- Артыкул 480. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў
- ГЛАВА 51. Падставы для адмовы ў аказанні і адтэрміноўкі аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 481. Агульныя падставы для адмовы ў аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 482. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 483. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы для адбывання пакарання
- Артыкул 484. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання
- Артыкул 485. Падставы для адтэрміноўкі выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання
- Артыкул 486. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 487. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы
- Артыкул 488. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судавага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе
- Артыкул 489. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы асобы
- Артыкул 490. Падставы для адмовы або адтэрміноўкі выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў

- ГЛАВА 52. Патрабаванні да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, дакументаў і матэрыялаў, якія прыкладаюцца да яе. парадак накіравання просьбаў органаў, якія вядуць крымінальны працэс
- Артыкул 491. Форма і змест просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс
- Артыкул 492. Дакументы і матэрыялы, якія прыкладаюцца да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс
- Артыкул 493. Парадак накіравання просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс
- ГЛАВА 53. Кампетэнцыя генеральнай пракуратуры рэспублікі беларусь, вярхоўнага суда рэспублікі беларусь па аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 494. Паўнамоцтвы Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь па аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці
- Артыкул 495. Парадак прыняцця рашэння па просьбе органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 496. Парадак прыняцця рашэння аб накіраванні просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, і яго выканання
- ГЛАВА 54. Парадак выканання просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 497. Падстава для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы і парадак яе выканання
- Артыкул 498. Парадак уручэння працэсуальных і іншых дакументаў на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 499. Парадак выкліку асобы ў замежную дзяржаву на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 500. Парадак перадачы на час асобы на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 501. Парадак перадачы асобы для адбывання пакарання на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 502. Парадак выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання
- Артыкул 503. Парадак выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў
- Артыкул 504. Парадак выканання судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе
- Артыкул 505. Парадак перадачы прадметаў на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 506. Парадак вядзення іншых працэсуальных дзеянняў на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- ГЛАВА 55. Правы і абавязкі асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, і яе абаронцы
- Артыкул 507. Правы і абавязкі асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы
- Артыкул 508. Правы і абавязкі асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы
- Артыкул 509. Абаронца асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, яго правы і абавязкі
- ГЛАВА 56. Затрыманне асобы або прымяненне да яе меры стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы
- Артыкул 510. Затрыманне асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы
- Артыкул 511. Вызваленне асобы, затрыманай на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы
- Артыкул 512. Меры стрымання, якія прымяняюцца да асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, парадак іх прымянення, змянення і адмены
- Артыкул 512¹. Асаблівасці ўтрымання пад вартай
- Артыкул 513. Тэрміны ўтрымання асобы пад вартай, дамашнім арыштам і парадак іх прадаўжэння

Артыкул 514. Вызваленне асобы з-пад варты, дамашняга арышту

ГЛАВА 57. Абскарджанне рашэнняў і дзеянняў, звязаных з аказаннем міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах. пакрыццё шкоды, прычыненай асобе

Артыкул 515. Парадак абскарджання пастаноў аб выдачы асобы замежнай дзяржаве і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве

Артыкул 516. Судовая праверка законнасці пастаноў аб выдачы асобы замежнай дзяржаве і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве

Артыкул 517. Парадак абскарджання затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

Артыкул 518. Судовая праверка законнасці затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

Артыкул 519. Пакрыццё шкоды, прычыненай асобе, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання

РАЗДЗЕЛ XVI. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 58. Заключныя палажэнні

Артыкул 520. Парадак увядзення ў дзеянне гэтага Кодэкса

Дадатак

ЧАСТКА ПЕРШАЯ АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

РАЗДЗЕЛ I АСНОЎНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

ГЛАВА 1 КРЫМІНАЛЬНА-ПРАЦЭСУАЛЬНАЕ ЗАКАНАДАЎСТВА

Артыкул 1. Законы, якія вызначаюць парадак крымінальнага працэсу*

1. Крымінальна-працэсуальны кодэкс Рэспублікі Беларусь, грунтуючыся на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, устанаўлівае парадак дзейнасці органаў, якія вядуць крымінальны працэс, а таксама правы і абавязкі ўдзельнікаў крымінальнага працэсу.

2. Устаноўлены Крымінальна-працэсуальным кодэксам парадак вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе з'яўляецца адзіным і абавязковым для ўсіх органаў і службовых асоб, якія вядуць крымінальны працэс, а таксама для іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу.

3. У выпадку супярэчнасці паміж нормаў гэтага Кодэкса і Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзейнічаюць палажэнні Канстытуцыі.

4. Міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь, якія вызначаюць правы і свабоды чалавека і грамадзяніна, у крымінальным працэсе прымяняюцца нараўне з гэтым Кодэксам.

5. Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь не вызначаны парадак аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах, то пры аказанні такой дапамогі прымяняецца парадак, устаноўлены гэтым Кодэксам.

* Часткі артыкулаў і заўваг (за выключэннем тых, якія маюць адну частку) у гэтым Кодэксе нумаруюцца арабскімі лічбамі з кропкай, пункты частак артыкулаў – арабскімі лічбамі з дужкай.

Артыкул 2. Задачы крымінальна-працэсуальнага закона

1. Задачамі крымінальна-працэсуальнага закона з'яўляюцца замацаванне належнай прававой працэдуры ажыццяўлення крымінальнага працэсу, захаванне законных правоў і

інтарэсаў фізічных і юрыдычных асоб, якім злачынствам прычынена фізічная, маёмасная або маральная шкода, а таксама крымінальна пераслед і абарона асоб, якія падазраюцца, абвінавачваюцца ва ўчыненні прадугледжаных крымінальным законам грамадска небяспечных дзеянняў.

2. Крымінальна-працэсуальны закон павінен садзейнічаць фарміраванню ў грамадстве павагі да правоў і свабод чалавека і грамадзяніна, сцвярдзенню справядлівасці.

Артыкул 3. Межы дзеяння крымінальна-працэсуальнага закона

1. Крымінальны працэс на ўсёй тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вядзецца ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам незалежна ад месца ўчынення злачынства, калі міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь не ўстаноўлена іншае.

2. Правілы гэтага Кодэкса прымяняюцца таксама пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынстве, учыненым на тэрыторыі дыпламатычнага прадстаўніцтва і консульскай установы Рэспублікі Беларусь у замежнай дзяржаве, на павятраным, марскім або рачным суднах, якія знаходзяцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь пад сцягам або з апазнавальнымі знакамі Беларусі, калі названыя судны прыпісаны да партоў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 4. Дзеянне крымінальна-працэсуальнага закона ў дачыненні да замежных грамадзян і асоб без грамадзянства

1. Вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынствах, учыненых замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, вядзецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з правіламі гэтага Кодэкса.

2. У дачыненні да асоб, якія валодаюць правам дыпламатычнай недатыкальнасці, працэсуальныя дзеянні, прадугледжаныя гэтым Кодэксам, праводзяцца толькі па іх просьбе або з іх згоды. Згода на вядзенне гэтых дзеянняў запытваецца праз Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 5. Дзеянне крымінальна-працэсуальнага закона ў часе

Пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе прымяняецца крымінальна-працэсуальны закон, які дзейнічае адпаведна падчас дазнання, папярэдняга следства, разгляду справы судом і пры вырашэнні пытанняў, якія ўзнікаюць пры выкананні прыгавораў.

Артыкул 6. Раствлумачэнне некаторых паняццяў і найменняў, якія ўтрымліваюцца ў гэтым Кодэксе

Паняцці і найменні, якія ўтрымліваюцца ў гэтым Кодэксе, маюць, калі няма асаблівых указанняў, наступныя значэнні:

1) блізкія родзічы – бацькі, дзеці, усынаўляльнікі, усыноўленыя (удачароныя), родныя браты і сёстры, дзядуля, бабуля, унукі, а таксама муж (жонка);

2) шкода – фізічная, маёмасная або маральная шкода, якая падлягае грашоваму вымярэнню;

3) дзяржаўны абвінаваўца – пракурор, які падтрымлівае дзяржаўнае абвінавачанне і ажыццяўляе іншую працэсуальную дзейнасць пры разглядзе крымінальнай справы судом першай інстанцыі;

4) дасудовае вядзенне – паскоранае вядзенне і вядзенне з дня паступлення заявы, паведамлення аб злачынстве да перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд для разгляду па сутнасці або спынення вядзення па справе, а таксама

падрыхтоўка матэрыялаў па крымінальнай справе прыватным абвінаваўцам і бокам абароны;

4¹) дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве – пагадненне, якое заключаецца ў пісьмовым выглядзе паміж падазраваным (абвінавачваным) і пракурорам, у якім вызначаюцца абавязацельствы падазраванага (абвінавачванага) па аказанні садзейнічання папярэдняму следству і ўмовы надыходу адказнасці падазраванага (абвінавачванага) пры выкананні ім указаных абавязацельстваў;

5) іншая мясцовасць – мясцовасць, якая знаходзіцца за межамі юрысдыкцыі і месца знаходжання адпаведных органа крымінальнага пераследу і суда або месца жыхарства іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу;

6) жыллё – памяшканне, прызначанае для пастаяннага або часовага пражывання людзей (індывідуальны дом, кватэра, пакой у гасцініцы, дача, садовы домік і да т.п.), а таксама тыя яго складнікі, якія выкарыстоўваюцца для адпачынку, захоўвання маёмасці або для задавальнення іншых патрэб чалавека (балконы, зашклёныя веранды, кладоўкі і т.п.);

7) законнае ўладанне – аб'екты валодання ўласніка або іншага правамернага валодання;

8) законныя прадстаўнікі – бацькі, усынаўляльнікі, апекуны, апекавальнікі падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца; прадстаўнікі арганізацый, пад апекай якіх знаходзяцца падазраваны, абвінавачваны, асоба, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелы або грамадзянскі ісцец;

9) абарона – працэсуальная дзейнасць, якая ажыццяўляецца бокам абароны з мэтай абваржэння падазрэння або абвінавачвання ці змякчэння абвінавачвання, захавання правоў і інтарэсаў падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, а таксама затрыманай асобы або асобы, да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, кампетэнтнай прымаць рашэнні па пытаннях аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах, аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальнай справе на аснове прынцыпу ўзаемнасці (далей – просьба органа замежнай дзяржавы) або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы;

10) заяўнік – усялякая асоба, якая звярнулася ў суд або орган крымінальнага пераследу ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам, па абарону свайго рэчаіснага або меркаванага права ці паведаміла аб вядомым ёй прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеянні, якое рыхтуецца, учыняецца або ўжо ўчынена;

11) апеляцыйная скарга – скарга на прыгавор, які не ўступіў у законную сілу;

12) апеляцыйны пратэст – пратэсты пракурора, дзяржаўнага абвінаваўцы аб адмене або змяненні прыгавору, які не ўступіў у законную сілу;

12¹) асоба, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, – асоба, якая памерла пасля ўчынення злачынства да ўзбуджэння ў дачыненні да яе крымінальнай справы або ў перыяд папярэдняга расследавання злачынства, калі ў дачыненні да гэтай асобы крымінальная справа не ўзбуджалася, але ёсць дастатковыя даныя, якія ўказваюць на ўчыненне ёй гэтага злачынства;

13) асоба, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, – асоба, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, у стане бессвядомасці або захварэла пасля ўчынення злачынства на псіхічнае расстройства (захворванне);

13¹) асоба, якая знаходзіцца ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы, – асоба, у дачыненні да якой па абвінавачванні ва ўчыненні злачынства на тэрыторыі дзвюх і больш дзяржаў праводзіцца комплекс аператыўна-вышуковых, інфармацыйна-даведачных і іншых мерапрыемстваў, накіраваных на ўстанаўленне яе месцазнаходжання, затрыманне і зняволенне пад варту з мэтай выдачы;

14) матэрыялы – дакументы і прадметы, якія з’яўляюцца складнікам дасудовага або судовага вядзення або прадстаўленыя для далучэння да іх;

14¹) медыяцыйнае пагадненне – пагадненне, заключанае ў пісьмовым выглядзе паміж абвінавачваным і пацярпелым па выніках перагавораў, праведзеных у парадку, прадугледжаным заканадаўчымі актамі, з мэтай садзейнічання іх прымірэнню;

14²) медыятар – не зацікаўленая ў зыходзе крымінальнай справы асоба, якая адпавядае патрабаванням заканадаўства, удзельнічае ў перагаворах абвінавачванага і пацярпелага з мэтай садзейнічання іх прымірэнню;

14³) медыяцыя – перагаворы абвінавачванага і пацярпелага з удзелам медыятара з мэтай садзейнічання іх прымірэнню;

15) начальнік следчага падраздзялення – Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, начальнік следчага ўпраўлення, начальнік следчага аддзела або аддзялення, а таксама іншага падраздзялення органа папярэдняга следства, у распараджэнні якога знаходзяцца пытанні папярэдняга следства, і іх намеснікі;

16) начны час – прамежак часу з 22 да 6 гадзін па мясцовым часе;

17) абвінавачанне – сцвярджэнне аб учыненні пэўнай асобай канкрэтнага грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, зробленае ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам, а таксама працэсуальная дзейнасць, якая ажыццяўляецца бокам абвінавачання;

18) вызначэнне – любое, акрамя прыгавору і пастановы, рашэнне, вынесенае калегіяльным складам суда пры вядзенні па крымінальнай справе;

19) орган, які вядзе крымінальны працэс, – орган крымінальнага пераследу і суд;

20) орган дазнання – дзяржаўны орган і службовая асоба, упаўнаважаныя законам ажыццяўляць дазнанне;

21) орган папярэдняга следства – Следчы камітэт Рэспублікі Беларусь, следчыя падраздзяленні органаў дзяржаўнай бяспекі;

22) орган крымінальнага пераследу – орган дазнання, следчы, пракурор;

23) павестка – пісьмовае паведамленне аб выкліку ў орган крымінальнага пераследу або ў суд для вядзення працэсуальных дзеянняў;

24) пастанова – любое, акрамя прыгавору і вызначэння, рашэнне, вынесенае суддзёй ці судом або органам крымінальнага пераследу пры вядзенні па матэрыялах або крымінальнай справе;

25) правапераемнік – асоба, да якой паводле закона або пагаднення непасрэдна ад іншай асобы перайшло ўстаноўленае права;

26) папярэдняе расследаванне – вядзенне папярэдняга следства, дазнання па крымінальнай справе;

27) старшынствуючы – суддзя, які старшынствуе пры калегіяльным разглядзе крымінальнай справы або які разглядае крымінальную справу аднаасобна;

28) прадстаўнікі – блізкія родзічы, члены сям’і пацярпелага, грамадзянскага істца і грамадзянскага адказчыка, законныя прадстаўнікі; адвакаты, прадстаўнікі прафсаюзных і іншых грамадскіх аб’яднанняў, а таксама іншыя асобы, дапушчаныя да ўдзелу ў крымінальнай справе з дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс;

28¹) прадстаўнікі памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, – блізкія родзічы, члены сям’і памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законныя прадстаўнікі, дапушчаныя да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе па пастанове (вызначэнні) органа, які вядзе крымінальны працэс, у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам;

29) прывод – прымусовае дастаўленне асоб, якія не з’явіліся без уважлівых прычын па выкліку ў орган, які вядзе крымінальны працэс;

30) прыгавор – рашэнне, вынесенае судом першай інстанцыі па пытанні аб вінаватасці або невінаватасці абвінавачванага, аб прымяненні або непрымяненні да яго пакарання і па іншых пытаннях, якія падлягаюць вырашэнню;

31) вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе:

вядзенне па матэрыялах – сукупнасць працэсуальных дзеянняў і працэсуальных рашэнняў, якія ажыццяўляюцца і выносяцца пры прыняцці і разглядзе заяў і паведамленняў аб злачынстве і паскораным вядзенні;

вядзенне па крымінальнай справе – сукупнасць працэсуальных дзеянняў і працэсуальных рашэнняў, якія ажыццяўляюцца і выносяцца па канкрэтнай крымінальнай справе;

32) пракурор – Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь і падначаленыя яму пракуроры, іх намеснікі і памочнікі, начальнікі ўпраўленняў (аддзелаў) і іх намеснікі, пракуроры ўпраўленняў і аддзелаў, якія дзейнічаюць у межах сваёй кампетэнцыі, калі іншае не агаворана ў адпаведных артыкулах гэтага Кодэкса;

33) выключаны;

33¹) пратэст Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, – пратэст указаных асоб аб адмене або змяненні пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, аб прымяненні меры стрымання або вядзенні працэсуальных дзеянняў;

34) пратакол – дакумент, у якім сведчацца факт вядзення, змест і вынікі працэсуальных дзеянняў, складзены ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам;

35) працэсуальныя дзеянні – прадугледжаныя гэтым Кодэксам і праведзеныя ў адпаведнасці з яго палажэннямі дзеянні ўпаўнаважаных на гэта службовых асоб, якія ажыццяўляюцца ў ходзе вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе;

36) працэсуальныя рашэнні – вынесеныя ў ходзе крымінальнага працэсу правамоцнымі на тое органамі або службовымі асобамі рашэнні, прадугледжаныя гэтым Кодэксам: прыгаворы, вызначэнні, пастановы;

37) родзічы – асобы, якія знаходзяцца ў роднаснай сувязі, маюць агульных продкаў да прадзядулі і прабабулі, а таксама муж (жонка), блізкія родзічы мужа (жонкі);

38) санкцыя пракурора – пісьмовае рашэнне пракурора або яго намесніка аб правядзенні працэсуальных дзеянняў у выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам;

38¹) спецыяльнае вядзенне – вядзенне па крымінальнай справе ў дачыненні да абвінавачванага, які знаходзіцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь і ўхіляецца ад яўкі ў орган, які вядзе крымінальны працэс;

39) бок – асобы, якія ажыццяўляюць у крымінальным працэсе на прынцыпах спаборнасці функцыі абвінавачання або абароны;

40) бок абвінавачання – дзяржаўны абвінаваўца, а таксама пацярпелы (прыватны абвінаваўца), грамадзянскі ісцэц і іх прадстаўнікі;

41) бок абароны – абвінавачваны, яго законныя прадстаўнікі, прадстаўнікі памерлага абвінавачванага, абаронца, грамадзянскі адказчык і яго прадстаўнікі;

42) суд – любы арганізаваны на законных падставах суд Рэспублікі Беларусь, які разглядае крымінальныя справы калегіяльна або асабіста;

43) суд першай інстанцыі – суд, правамоцны вынесці па крымінальнай справе прыгавор, вызначэнне або пастанову;

44) суд апеляцыйнай (другой) інстанцыі – суд, які разглядае крымінальную справу па скарге або пратэсце боку на прыгавор, вызначэнне або пастанову суда першай інстанцыі, якія не ўступілі ў законную сілу;

44¹) суд касацыйнай інстанцыі – суд, які разглядае ў касацыйным парадку крымінальную справу па скарге або пратэсце ўпаўнаважаных гэтым Кодэксам асоб на прыгавор, вызначэнне або пастанову суда першай інстанцыі, якія ўступілі ў законную сілу, і (або) вызначэнне суда апеляцыйнай інстанцыі;

45) суд нагляднай інстанцыі – суд, які разглядае ў наглядным парадку крымінальную справу па скарге або пратэсце ўпаўнаважаных гэтым Кодэксам асоб на прыгавор, вызначэнне або пастанову суда першай інстанцыі, якія ўступілі ў законную сілу, і (або) вызначэнне суда апеляцыйнай інстанцыі, і (або) вызначэнне (пастанову) суда касацыйнай інстанцыі, а ў выпадках, устаноўленых гэтым Кодэксам, – і на вызначэнне суда нагляднай інстанцыі;

46) суддзя – прафесійны суддзя любога суда, народны засядацель;

46¹) патрабаванне пракурора – абавязковае да разгляду пісьмовае патрабаванне начальніку следчага падраздзялення, начальніку органа дазнання аб ліквідацыі парушэнняў заканадаўства, дапушчаных органам дазнання, асобай, якая праводзіць дазнанне, следчым пры прыёме, рэгістрацыі і разглядзе заяў і паведамленняў аб злачынстве, у ходзе дазнання, папярэдняга следства;

47) крымінальная справа – адасобленае вядзенне, якое вядзецца органам крымінальнага пераследу і судом з нагоды ўчынення грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам;

48) крымінальны пераслед – працэсуальная дзейнасць, якая ажыццяўляецца органам дазнання, асобай, якая праводзіць дазнанне, следчым, пракурорам, прыватным абвінаваўцам з мэтай устанаўлення факта і абставін учынення грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, і асобы, якая яго ўчыніла, а таксама для забеспячэння прымянення да такой асобы пакарання або іншых мер крымінальнай адказнасці або прымусовых мер бяспекі і лячэння;

49) удзельнікі крымінальнага працэсу – суддзя, пракурор, дзяржаўны абвінаваўца, начальнік следчага падраздзялення, следчы, начальнік органа дазнання, асоба, якая праводзіць дазнанне, падазраваны, абвінавачваны, абаронца, пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісцэц, грамадзянскі адказчык, законныя прадстаўнікі і прадстаўнікі, прадстаўнікі памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі), сведка, эксперт, спецыяліст, перакладчык, паняты, а таксама асоба, затрыманая або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, і іншыя асобы, якія прымаюць удзел у крымінальным працэсе ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам;

50) хадайніцтва – просьба, звернутая да органа, які вядзе крымінальны працэс;

51) прыватная скарга – скарга на вызначэнне суда першай інстанцыі і пастанову суддзі, якія не ўступілі ў законную сілу;

52) прыватны пратэст – пратэст пракурора на вызначэнне суда першай інстанцыі і пастанову суддзі, якія не ўступілі ў законную сілу;

53) члены сям'і – блізкія родзічы, іншыя родзічы, непрацаздольныя ўтрыманцы і іншыя асобы, якія пражываюць сумесна з удзельнікам крымінальнага працэсу і вядуць з ім агульную гаспадарку.

ГЛАВА 2 ЗАДАЧЫ І ПРЫНЦЫПЫ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ

Артыкул 7. Задачы крымінальнага працэсу

1. Задачамі крымінальнага працэсу з'яўляюцца абарона асобы, яе правоў і свабод, інтарэсаў грамадства і дзяржавы шляхам хуткага і поўнага расследавання злачынстваў, грамадска небяспечных дзеянняў у стане бессвядомасці, выкрыцця і прыцягнення да крымінальнай адказнасці вінаватых; забеспячэнне правільнага прымянення закона з тым, каб кожны, хто ўчыніў злачынства, быў падвергнуты справядліваму пакаранню і ні адзін невінаваты не быў прыцягнуты да крымінальнай адказнасці і асуджаны.

2. Устаноўлены гэтым Кодэксам парадак вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе павінен забяспечыць законнасць і правапарадак, папярэджанне злачынстваў, абарону ад неабгрунтаванага абвінавачання або асуджэння, незаконнага абмежавання правоў і свабод чалавека і грамадзяніна, а ў выпадку абвінавачання або асуджэння невінаватага – неадкладную і поўную яго рэабілітацыю, пакрыццё яму фізічнай, маёмаснай і маральнай шкоды, аднаўленне парушаных працоўных, пенсійных, жыллёвых і іншых правоў.

Артыкул 8. Законнасць у крымінальным працэсе

1. Суды ажыццяўляюць правасуддзе па крымінальных справах на падставе Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і прынятых у адпаведнасці з ёй іншых нарматыўных прававых актаў. Калі пры разглядзе канкрэтнай справы ў суда ўзнікнуць сумненні ў канстытуцыйнасці нарматыўнага прававога акта, які падлягае прымяненню, суд да вынясення рашэння ставіць ва ўстаноўленым законам парадку перад Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь пытанне аб правярцы канстытуцыйнасці гэтага нарматыўнага прававога акта.

1¹. Суд, орган крымінальнага пераследу пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе абавязаны дакладна выконваць патрабаванні гэтага Кодэкса.

2. Парушэнне закона пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе недапушчальнае і цягне ўстаноўленую законам адказнасць і прызнанне рашэнняў рашэннямі, якія не маюць юрыдычнай сілы.

3. Доказы, атрыманыя з парушэннем парадку, устаноўленага гэтым Кодэксам, не маюць юрыдычнай сілы і не могуць з'яўляцца падставай для прыцягнення ў якасці абвінавачванага і пастановы прыгавору.

Артыкул 9. Ажыццяўленне правасуддзя толькі судом

1. Правасуддзе па крымінальных справах у Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца толькі судом.

2. Ніхто не можа быць прызнаны вінаватым ва ўчыненні злачынства, а таксама падвергнуты крымінальнаму пакаранню інакш як паводле прыгавору суда і ў адпаведнасці з законам.

Артыкул 10. Забеспячэнне абароны правоў і свабод грамадзян

1. Суд, орган крымінальнага пераследу абавязаны забяспечваць абарону правоў і свабод асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, ствараць прадугледжаныя гэтым Кодэксам умовы для яе ажыццяўлення, своечасова прымаць меры па задавальненні законных патрабаванняў удзельнікаў крымінальнага працэсу.

2. Абмежаванне правоў і свабод асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, дапускаецца толькі на падставах і ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

3. Ніхто не можа быць прымушаны да выканання абавязкаў, не прадугледжаных гэтым Кодэксам, або да адмовы ад сваіх правоў.

4. Ніхто не павінен прымушацца да дачы паказанняў і тлумачэнняў супраць самога сябе, членаў сваёй сям'і, блізкіх родзічаў.

5. У выпадку прычынення злачынствам шкоды орган крымінальнага пераследу, суд абавязаны прыняць меры да забеспячэння грамадзянскага іску.

6. Шкода, прычыненая асобе ў выніку парушэння яе правоў і свабод пры вядзенні па крымінальнай справе, падлягае пакрыццю ў прадугледжаным законам парадку.

7. Пры наяўнасці дастатковых даных аб тым, што пацярпеламу, сведку, эксперту або іншым удзельнікам крымінальнага працэсу, а таксама членам іх сем'яў, блізкім родзічам і іншым асобам, якіх яны абгрунтавана лічаць блізкімі, пагражаюць забойствам,

прымяненнем гвалту, знішчэннем або пашкоджаннем маёмасці або іншымі проціпраўнымі дзеяннямі, орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны ў межах сваёй кампетэнцыі прыняць прадугледжаныя законам меры па ахове жыцця, здароўя і маёмасці гэтых асоб.

Артыкул 11. Недатыкальнасць асобы

1. Ніхто не можа быць затрыманы па падазрэнні ва ўчыненні злачынства або зняволены пад варту, дамашні арышт у якасці меры стрымання, а таксама змешчаны ў арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы пры адсутнасці на тое законных падстаў і ў парушэнне парадку, прадугледжанага гэтым Кодэксам.

2. Орган крымінальнага пераследу, суд абавязаны неадкладна вызваліць усялякага незаконна затрыманага або зняволенага пад варту, дамашні арышт або незаконна змешчанага ў арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар, а таксама асобу, якая ўтрымліваецца пад вартай, дамашнім арыштам больш за тэрмін, прадугледжаны законам або прыгаворам.

3. Ніхто з асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, не павінен падвяргацца гвалту, іншаму жорсткаму абыходжанню або абыходжанню, якое зневажае чалавечую годнасць, а таксама без іх згоды падвяргацца медыцынскім і іншым доследам.

4. Утрыманне асобы, у дачыненні да якой прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашні арышт, а таксама затрыманай па падазрэнні ва ўчыненні злачынства, павінна ажыццяўляцца ва ўмовах, якія выключаюць пагрозу іх жыццю і здароўю.

Артыкул 12. Павага гонару і годнасці асобы

1. Пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе забараняюцца дзеянні і рашэнні, якія зневажаюць гонар і прыніжаюць годнасць або ствараюць небяспеку для жыцця і здароўя ўдзельнікаў крымінальнага працэсу.

2. Наступствы і матэрыяльнае пакрыццё маральнай шкоды, прычыненай пры ўчыненні злачынства або дзеяннямі службовых асоб органа, які вядзе крымінальны працэс, ліквідуюцца і праводзяцца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

Артыкул 13. Ахова прыватнага жыцця

1. Кожны мае права на абарону ад незаконнага ўмяшання ў яго прыватнае жыццё, у тым ліку ад замаху на тайну яго карэспандэнцыі, тэлефонных і іншых паведамленняў. Ніхто не можа пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе быць пазбаўлены ўказанага права або абмежаваны ў ім інакш як на падставах і ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

2. Вобшук, накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, іх агляд і выманне ва ўстановах сувязі, праслухоўванне і запіс перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў могуць праводзіцца толькі ў выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

Артыкул 14. Недатыкальнасць жылля і іншых законных уладанняў

1. Недатыкальнасць жылля і іншых законных уладанняў фізічных і юрыдычных асоб гарантуецца законам. Ніхто не мае права ўвайсці ў жыллё і іншае законнае ўладанне асобы супраць яе волі.

2. Вобшук, адабранне, агляд памяшканняў, вядзенне іншых працэсуальных дзеянняў, звязаных з уварваннем у жыллё і іншыя законныя ўладанні, могуць праводзіцца толькі на падставах і ў парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

Артыкул 15. Публічнасць крымінальнага працэсу

1. Дзяржава гарантуе кожнаму абарону ад злачынных замахў.
2. Дзяржаўныя органы, службовыя асобы, упаўнаважаныя ажыццяўляць крымінальны пераслед, абавязаны ў межах сваёй кампетэнцыі прымаць неабходныя меры па выяўленні злачынстваў і выяўленні асоб, якія іх учынілі, узбуджэнні крымінальнай справы, прыцягненні вінаватых да прадугледжанай законам адказнасці і стварэнні ўмоў для пастановы судом законнага, абгрунтаванага і справядлівага прыговору.

Артыкул 16. Прэзумцыя невінаватасці

1. Асоба, якая абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, лічыцца невінаватай, пакуль яе вінаватасць ва ўчыненні злачынства не будзе даказана ў прадугледжаным гэтым Кодэксам парадку і не будзе ўстаноўлена прыговорам суда, які ўступіў у законную сілу.

2. Абвінавачваны не абавязаны даказваць сваю невінаватасць. Орган крымінальнага пераследу, суд не маюць права перакладаць абавязак даказвання на абвінавачванага.

3. Сумненні ў абгрунтаванасці прад'яўленага абвінавачвання тлумачацца на карысць абвінавачванага.

4. Прыговор не можа быць заснаваны на меркаваннях.

Артыкул 17. Забеспячэнне падазраванаму, абвінавачванаму права на абарону

1. Падазраваны, абвінавачваны маюць права на абарону. Гэта права яны могуць ажыццяўляць як асабіста, так і з дапамогай абаронцы ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

2. Орган крымінальнага пераследу і суд абавязаны растлумачыць падазраванаму, абвінавачванаму іх правы і забяспечыць магчымасць абараняцца ўстаноўленымі законам сродкамі і спосабамі, а таксама забяспечыць ахову іх асабістых і маёмасных правоў.

3. У прадугледжаных законам выпадках асобы, якія ажыццяўляюць вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе, абавязаны забяспечыць удзел абаронцы падазраванага, абвінавачванага, а таксама абаронцы для ажыццяўлення абароны правоў і законных інтарэсаў памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага.

4. У выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, юрыдычная дапамога падазраванаму, абвінавачванаму аказваецца за кошт сродкаў мясцовага бюджэту.

5. У выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, абарона правоў і законных інтарэсаў памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, ажыццяўляецца за кошт сродкаў мясцовага бюджэту.

Артыкул 18. Усебаковае, поўнае і аб'ектыўнае даследаванне акалічнасцей крымінальнай справы

1. Орган крымінальнага пераследу абавязаны прыняць усе прадугледжаныя законам меры па ўсебаковым, поўным і аб'ектыўным даследаванні акалічнасцей крымінальнай справы, сабраць доказы, якія як выкрываюць, так і апраўдваюць абвінавачванага, устанавіць акалічнасці, што маюць значэнне для правільнага вырашэння справы, абароны правоў і законных інтарэсаў асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальнай справе.

2. Суд, захоўваючы аб'ектыўнасць і бесстароннасць, забяспечвае бакам абвінавачання і абароны неабходныя ўмовы для рэалізацыі іх правоў. Рашэнне аб вінаватасці або невінаватасці абвінавачванага суд выносіць толькі на аснове дакладных доказаў, падвергнутых усебаковаму, поўнаму і аб'ектыўнаму даследаванню і ацэнцы.

3. Забараняецца прымус да дачы паказанняў і тлумачэнняў шляхам гвалту, пагроз і іншых незаконных мер.

Артыкул 19. Ацэнка доказаў па ўнутраным перакананні

1. Суд, орган крымінальнага пераследу ацэньваюць доказы, кіруючыся законам і сваім унутраным перакананнем, заснаваным на ўсебаковым, поўным і аб'ектыўным даследаванні ўсіх акалічнасцей крымінальнай справы ў іх сукупнасці.

2. Ніякія доказы для органа дазнання, следчага, пракурора, суда не маюць загадзя ўстаноўленай сілы.

Артыкул 20. Роўнасць грамадзян перад законам і роўнасць абароны іх правоў і законных інтарэсаў

1. Усе асобы, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, роўныя перад законам і маюць права без усялякай дыскрымінацыі на аднолькавую абарону іх правоў і законных інтарэсаў.

2. Вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе ажыццяўляецца на аснове роўнасці грамадзян перад законам незалежна ад іх паходжання, сацыяльнага, службовага і маёмаснага становішча, расавай і нацыянальнай прыналежнасці, палітычных і іншых перакананняў, адносін да рэлігіі, полу, адукацыі, мовы, роду і характару заняткаў, месца жыхарства і іншых абставін.

3. Ніхто не можа карыстацца перавагамі і прывілеямі, якія супярэчаць закону. Выключэнні ў парадку вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ў дачыненні да асобных катэгорый асоб устанаўліваюцца гэтым Кодэксам.

4. Кожны мае права ў ходзе вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, у тым ліку права карыстацца ў выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам, юрыдычнай дапамогай адвакатаў і іншых сваіх прадстаўнікоў.

5. У выпадках, прадугледжаных законам, юрыдычная дапамога аказваецца за кошт дзяржаўных сродкаў.

Артыкул 21. Мова, на якой ажыццяўляецца вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе

1. Вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе ў Рэспубліцы Беларусь вядзецца на беларускай і (або) рускай мовах.

2. Асобам, якія не валодаюць або недастаткова валодаюць мовай, на якой вядзецца крымінальны працэс, забяспечваецца права вусна або пісьмова рабіць заявы, даваць тлумачэнні і паказанні, заяўляць хадайніцтвы, падаваць скаргі, знаёміцца з крымінальнай справай, выступаць у судзе на роднай мове або на мове, якой яны валодаюць. У гэтых выпадках яны маюць права бясплатна карыстацца паслугамі перакладчыка ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

3. Працэсуальныя дакументы ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку ўручаюцца падазраванаму, абвінавачванаму, а таксама іншым удзельнікам крымінальнага працэсу ў перакладзе на іх родную мову або на мову, якой яны валодаюць.

Артыкул 22. Незалежнасць суддзяў і падпарадкаванне іх толькі закону

1. Суддзі пры ажыццяўленні правасуддзя незалежныя і падпарадкоўваюцца толькі закону.

2. Якое-небудзь умяшанне ў дзейнасць суддзяў па выкананні правасуддзя недапушчальнае і цягне адказнасць паводле закона.

3. Гаранты незалежнасці суддзяў устаноўлены Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Кодэксам і іншымі законамі.

Артыкул 23. Галоснасць судовага разбору

1. Разбор крымінальных спраў ва ўсіх судах адкрыты.

2. Разбор крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні дапускаецца толькі ў інтарэсах забеспячэння аховы дзяржаўных сакрэтаў і іншай тайны, што ахоўваецца законам, а таксама па справах аб злачынствах, учыненых асобамі, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, па справах аб палавых злачынствах і іншых справах з мэтай прадухілення разгалашвання звестак аб інтымных баках жыцця ўдзельнікаў у справе асоб або звестак, што зневажаюць іх годнасць, і ў выпадку, калі гэтага патрабуюць інтарэсы забеспячэння бяспекі пацярпелага, сведкі або іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама членаў іх сем'яў або блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх яны абгрунтавана лічаць блізкімі.

3. Разбор спраў у закрытым судовым пасяджэнні ажыццяўляецца з выкананнем усіх правіл судовага вядзення.

4. Па справах, разгледжаных у закрытым судовым пасяджэнні, публічна апавяшчаецца толькі рэзалюцыйная частка прыговору, вызначэння, пастановы суда.

Артыкул 24. Ажыццяўленне правасуддзя на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў

1. Правасуддзе ажыццяўляецца на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў абвінавачання і абароны.

2. Функцыі абвінавачання, абароны і ажыццяўлення правасуддзя адзелены адна ад адной і не могуць быць ускладзены на адзін і той жа орган або адну і тую ж службовую асобу.

3. Абавязак даказвання ў судовым разборы прад'яўленага асобе абвінавачання ўскладаецца на бок абвінавачання.

4. Бакі ў судовым разборы карыстаюцца роўнымі правамі па прадстаўленні і даследаванні доказаў, заяве хадайніцтваў, выказванні меркавання па любым пытанні, якое мае значэнне па крымінальнай справе, удзеле ў судовых спрэчках.

5. Суд стварае неабходныя ўмовы для ажыццяўлення прадстаўленых бакам правоў і выканання імі працэсуальных абавязкаў.

Артыкул 25. Пракурорскі нагляд у крымінальным працэсе

1. Пракурор ажыццяўляе нагляд за выкананнем законаў пры вырашэнні заяў і паведамленняў аб злачынствах, у ходзе папярэдняга расследавання, за адпаведнасцю закону судовых рашэнняў па крымінальных справах і іх выкананнем.

2. Пракурор абавязаны на ўсіх стадыях крымінальнага працэсу своечасова прымаць прадугледжаныя законам меры па ліквідацыі парушэнняў закона, ад каго б гэтыя парушэнні ні зыходзілі.

ГЛАВА 3 КРЫМІНАЛЬНЫ ПЕРАСЛЕД

Артыкул 26. Крымінальныя справы публічнага, прыватна-публічнага і прыватнага абвінавачання

1. У залежнасці ад характару і цяжару ўчыненага злачынства крымінальны пераслед і абвінавачанне ў судзе ажыццяўляюцца ў публічным, прыватна-публічным парадку і ў парадку прыватнага абвінавачання.

2. Справы аб злачынствах, прадугледжаных артыкулам 153, часткай 1 артыкула 170, артыкулам 177, часткай 1 артыкула 178, артыкулам 185, часткай 1 артыкула 202, часткай 1 артыкула 203, часткай 1 артыкула 216, артыкулам 217, часткай 1 артыкула 316 і часткай 1 артыкула 317 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, з'яўляюцца справамі прыватнага абвінавачання, узбуджаюцца асобай, якая пацярпела ад злачынства, а ў выпадку яе няздольнасці з-за ўзросту або стану здароўя выяўляець сваю волю ў крымінальным працэсе або ў выпадку яе смерці – любым з яе дарослых блізкіх родзічаў або членаў сям'і, яе законным прадстаўніком або прадстаўніком юрыдычнай асобы, і вядзенне па іх падлягае спыненню ў выпадку прымірэння яе з абвінавачваным.

3. Справамі прыватнага абвінавачання з'яўляюцца таксама справы аб злачынствах, прадугледжаных часткай 1 артыкула 205, часткай 1 артыкула 209, часткай 1 артыкула 211, часткай 1 артыкула 212, часткай 1 артыкула 214, часткай 1 артыкула 349, часткай 1 артыкула 350 і часткай 1 артыкула 352 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, учыненых у дачыненні да асобы, якая пацярпела ад злачынства, членамі яе сям'і, блізкімі родзічамі або іншымі асобамі, якіх яна абгрунтавана лічыць блізкімі.

4. Справы аб злачынствах, прадугледжаных часткай 1 артыкула 149, артыкуламі 150–152, часткай 1 артыкула 154, артыкулам 155, часткай 1 артыкула 166, часткай 1 артыкула 167, часткай 2 артыкула 178, артыкуламі 186, 188, 201, часткай 1 артыкула 203¹, артыкулам 204, часткай 1 артыкула 218, артыкуламі 219, 242, часткай 1 артыкула 246, артыкулам 255, часткай 1 артыкула 321, артыкулам 378 і часткай 1 артыкула 384 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, з'яўляюцца справамі прыватна-публічнага абвінавачання, узбуджаюцца ныйнакш як па заяве асобы, якая пацярпела ад злачынства, яе законнага прадстаўніка або прадстаўніка юрыдычнай асобы.

5. Пракурор мае права ўзбудзіць крымінальную справу аб злачынствах, указаных у частках 2 і 4 гэтага артыкула, і пры адсутнасці заявы асобы, якая пацярпела ад злачынства, калі яны закранаюць істотныя інтарэсы дзяржавы і грамадства або ўчынены ў дачыненні да асобы, якая знаходзіцца ў службовай або іншай залежнасці ад абвінавачванага або па іншых прычынах не здольная самастойна абараняць свае правы і законныя інтарэсы. Справа, узбуджаная пракурорам, накіроўваецца для вядзення папярэдняга следства. Вядзенне па такой справе з-за прымірэння асобы, якая пацярпела ад злачынства, з абвінавачваным у ходзе папярэдняга следства спыненню не падлягае.

5¹. Пракурор узбуджае крымінальную справу аб злачынствах, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, па заяве асобы, якая пацярпела ад злачынства, пры адсутнасці ў яго звестак аб асобе, якая ўчыніла злачынства. Справа, узбуджаная пракурорам, накіроўваецца для вядзення папярэдняга следства.

6. Пракурор мае права ў любы момант уступіць у судовы разбор справы аб злачынствах, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, і падтрымліваць абвінавачанне ў судзе, калі гэтага патрабуе абарона правоў грамадзян, дзяржаўных або грамадскіх інтарэсаў. У гэтым выпадку вядзенне па крымінальнай справе з-за прымірэння асобы, якая пацярпела ад злачынства, з абвінавачваным можа быць спынена толькі пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 89 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

7. Справы аб злачынствах, за выключэннем спраў, указаных у частках 2–4 гэтага артыкула, з'яўляюцца справамі публічнага абвінавачання.

8. Прымірэнне па справах, пералічаных у частках 2–4 гэтага артыкула, дапускаецца толькі да выхаду суда ў дарадчы пакой для пастановы прыгавору.

Артыкул 27. Абавязак ажыццяўлення крымінальнага пераследу

1. Орган крымінальнага пераследу ў межах сваёй кампетэнцыі абавязаны ўзбудзіць крымінальную справу ў кожным выпадку выяўлення прыкмет злачынства, прыняць усе прадугледжаныя законам меры да ўстанаўлення прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння, выкрыцця асоб, вінаватых ва ўчыненні злачынства, і іх пакарання, таксама прыняць меры па рэабілітацыі невінаватага.

2. Орган крымінальнага пераследу абавязаны забяспечыць пацярпеламу доступ да правосуддзя і прыняць меры па забеспячэнні пакрыцця прычыненай шкоды.

3. Свае паўнамоцтвы ў крымінальным працэсе орган крымінальнага пераследу ажыццяўляе незалежна ад якіх бы там ні было органаў і службовых асоб і ў строгай адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса.

4. Уздзеянне ў якой бы там ні было форме на орган крымінальнага пераследу з мэтай перашкоды ўсебаковаму, поўнаму і аб'ектыўнаму даследаванню акалічнасцей крымінальнай справы забараняецца і цягне ўстаноўленую законам адказнасць.

5. Патрабаванні органа крымінальнага пераследу, прад'яўленыя ў адпаведнасці з законам, абавязковыя для выканання ўсімі арганізацыямі, службовымі асобамі і грамадзянамі.

Артыкул 28. Права грамадзян на ўдзел у крымінальным пераследзе і абвінавачанні

1. Пацярпелы, а ў выпадку яго няздольнасці па ўзросце або стане здароўя выяўляць сваю волю ў крымінальным працэсе або ў выпадку яго смерці – любы з яго дарослых блізкіх родзічаў або членаў сям'і, законны прадстаўнік маюць права ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, удзельнічаць у крымінальным пераследзе абвінавачванага. Па справах прыватнага абвінавачання асоба, якая пацярпела ад злачынства, а ў выпадку яе няздольнасці па ўзросце або стане здароўя выяўляць сваю волю ў крымінальным працэсе або ў выпадку яе смерці – любы з яе дарослых блізкіх родзічаў або членаў сям'і, законны прадстаўнік маюць права выстаўляць і падтрымліваць абвінавачанне супраць асобы, якая ўчыніла злачынства. Пацярпелы або яго правапераемнік маюць права ў любы момант вядзення па крымінальнай справе адмовіцца ад абвінавачання.

2. Пракурор у прадугледжаных гэтым Кодэксам выпадках мае права ажыццяўляць крымінальны пераслед па справах прыватнага і прыватна-публічнага абвінавачання незалежна ад пазіцыі асобы, якая пацярпела ад злачынства.

3. Адмова пракурора ад абвінавачання не пазбаўляе пацярпелага, грамадзянскага істца або іх прадстаўнікоў права падтрымліваць абвінавачанне.

Артыкул 29. Абставіны, якія выключаюць вядзенне па крымінальнай справе

1. Крымінальная справа не можа быць узбуджана, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктамі 3 і 4 часткі 1 гэтага артыкула, а па ўзбуджанай справе вядзенне падлягае спыненню:

1) з-за адсутнасці грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам;

2) з-за адсутнасці ў дзеянні складу злачынства;

3) з-за сканчэння тэрмінаў даўнасці;

4) паводле акта амністыі, калі ён ліквідуе прымяненне пакарання за ўчыненае грамадска небяспечнае дзеянне, а таксама акта амністыі або іншага акта замежнай

дзяржавы, калі яны ліквідуюць прымяненне пакарання за грамадска небяспечнае дзеянне, учыненае на яе тэрыторыі асобай, крымінальны пераслед якой ажыццяўляецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь па просьбе органа замежнай дзяржавы;

5) з-за прымірэння асобы, якая пацярпела ад злачынства, з абвінавачваным па крымінальных справах прыватнага абвінавачвання, за выключэннем выпадкаў, узказаных у частцы 5 артыкула 26 гэтага Кодэкса;

6) з-за адсутнасці заявы асобы, якая пацярпела ад злачынства, калі крымінальная справа ўзбуджаецца і разглядаецца не інакш як па яе заяве, акрамя выпадкаў, прадугледжаных часткай 5 артыкула 26 гэтага Кодэкса;

7) у дачыненні да нябожчыка, за выключэннем асобы, якая ўчыніла злачынства, узказанае ў артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, а таксама выпадкаў, калі вядзенне па крымінальнай справе неабходна для рэабілітацыі памерлага;

8) у дачыненні да асобы, аб якой ёсць прыгавор па тым жа абвінавачванні, які ўступіў у законную сілу, або вызначэнне (пастанова) суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе на той жа падставе;

9) у дачыненні да асобы, аб якой ёсць неадмененая пастанова органа дазнання, следчага, пракурора аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па тым жа абвінавачванні або пастанова аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы;

10) у выпадку ўступлення ў сілу заканадаўчага акта, які ліквідуе каральнасць дзеяння;

11) пры наяўнасці падстаў для вызвалення ад крымінальнай адказнасці, прадугледжаных артыкуламі Асаблівай часткі Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

12) у выпадку адмовы службовай асобы (органа) у дачы згоды на ўзбуджэнне крымінальнай справы ў дачыненні да асобы, узказанай у пунктах 1, 2, 5 і 6 артыкула 468² гэтага Кодэкса, або на прыцягненне такой асобы ў якасці падазраванага або абвінавачванага па крымінальнай справе, узбуджанай у дачыненні да іншых асоб або па факце ўчыненага злачынства;

13) у дачыненні да асобы, крымінальны пераслед якой па просьбе органа крымінальнага пераследу аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальнай справе на аснове прынцыпу ўзаемнасці (далей – просьба органа крымінальнага пераследу), накіраванай Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь у замежную дзяржаву, ажыццяўляецца на тэрыторыі гэтай замежнай дзяржавы па тым жа падазрэнні, абвінавачванні;

14) па факце ўчынення грамадска небяспечнага дзеяння, на прыцягненне да крымінальнай адказнасці за якое не атрымана згода дзяржавы, якая ажыццявіла выдачу асобы, у выпадку, калі такая згода з'яўляецца абавязковай.

2. Калі акалічнасці, узказаныя ў пунктах 1, 2, 3, 4, 10 і 11 часткі 1 гэтага артыкула, выяўляюцца на стадыі судовага разбору, суд даводзіць разбор крымінальнай справы да канца і пастанаўляе апраўдальны прыгавор у выпадках, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 часткі 1 гэтага артыкула, або спыняе вядзенне па крымінальнай справе з вызваленнем асобы ад крымінальнай адказнасці ў выпадках, прадугледжаных пунктамі 3, 4, 10 і 11 часткі 1 гэтага артыкула.

3. Спыненне вядзення па крымінальнай справе на падставах, узказаных у пунктах 3 і 4 часткі 1 гэтага артыкула, дапускаецца толькі са згоды падазраванага або абвінавачванага. Пры адсутнасці згоды абвінавачванага на спыненне вядзення па крымінальнай справе на ўказаных падставах суд даводзіць разбор крымінальнай справы да канца і пастанаўляе абвінаваўчы прыгавор з прызначэннем пакарання і вызваленнем ад яго адбывання або апраўдальны прыгавор. У выпадках, калі падазраваны (абвінавачваны) схавалася ад органа крымінальнага пераследу або суда ці яго месцазнаходжанне не ўстаноўлена, дапускаецца спыненне вядзення па крымінальнай справе з выкананнем

патрабаванняў артыкулаў 83 і 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь на падставе, указанай у пункце 3 часткі 1 гэтага артыкула, без згоды падазраванага (абвінавачванага).

4. Калі абставіны, указаныя ў пунктах 3 (пры наяўнасці асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага) і 4 часткі 1 гэтага артыкула, выяўляюцца на стадыі разгляду заявы або паведамлення аб злачынстве, вядзенне папярэдняга следства абавязковае.

5. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, а таксама спыненне вядзення па крымінальнай справе на падставе, прадугледжанай пунктам 7 часткі 1 гэтага артыкула, не дапускаюцца і вядзенне па матэрыялах і крымінальнай справе працягваецца ў парадку, устаноўленым главой 49² гэтага Кодэкса:

1) калі блізкія родзічы, члены сям'і памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законныя прадстаўнікі, якія могуць быць прызнаны прадстаўнікамі памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, падалі заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам;

2) у выпадку ўчынення памерлым падазраваным, абвінавачваным, асобай, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, злачынства, указанага ў артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, незалежна ад пазіцыі асобы, якая падала заяву аб прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

Артыкул 30. Спыненне вядзення па крымінальнай справе з вызваленнем ад крымінальнай адказнасці

1. У адпаведнасці з артыкуламі 86–88, 89 і 118 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь суд, пракурор або следчы са згоды пракурора маюць права спыніць вядзенне па крымінальнай справе і вызваліць асобу ад крымінальнай адказнасці ў сувязі з:

1) прымяненнем мер адміністрацыйнага спагнання;

1¹) прымяненнем правіл Дысцыплінарнага статута Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь;

2) стратай дзеяннем або асобай грамадскай небяспекі;

3) дзейным раскаяннем;

4) прымірэннем з пацярпелым;

5) наяўнасцю падстаў, прадугледжаных артыкулам 20 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь у дачыненні да ўдзельніка злачыннай арганізацыі або банды;

6) перадачай непаўналетняга пад назіранне бацькоў або асоб, якія іх замяняюць.

2. Пракурор спыняе вядзенне па крымінальнай справе з-за прыняцця акта аб вызваленні асобы ад крымінальнай адказнасці ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

3. У выпадку, прадугледжаным пунктам 1 часткі 1 гэтага артыкула, пракурор прымяняе меры адміністрацыйнага спагнання, указаныя ў пункце 1 часткі 2 артыкула 86 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

4. Спыненне вядзення па крымінальнай справе на падставах, указанных у пунктах 1–4 часткі 1 гэтага артыкула, не дапускаецца, калі супраць гэтага пярэчыць абвінавачваны.

5. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе ў выпадках, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, а таксама пунктамі 3, 4 і 7 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса,

і наяўнасці падстаў для спецыяльнай канфіскацыі маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, даходу, атрыманага ад выкарыстання гэтай маёмасці, або грашовай сумы, якая адпавядае кошту маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, і (або) памеру даходу, атрыманага ад выкарыстання гэтай маёмасці, копія пастановы аб спыненні вядзення па крымінальнай справе накіроўваецца следчым, пракурорам у суд для рашэння пытання аб прымяненні спецыяльнай канфіскацыі ў адпаведнасці з артыкулам 46¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

6. Для разгляду пытання аб спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, крымінальная справа прадстаўляецца пракурору ў тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак да сканчэння тэрміну папярэдняга следства. Рашэнне аб дачы згоды або аб адмове ў дачы згоды на спыненне вядзення па крымінальнай справе прымаецца пракурорам на працягу пяці сутак з моманту паступлення крымінальнай справы, аб чым робіцца адзнака ў пастанове.

Артыкул 30¹. Прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым

1. Прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым ажыццяўляецца на аснове добраахвотнага волевыяўлення па ўрэгуляванні канфлікту (спрэчкі) паміж імі, якое ўзнікла ў сувязі з учыненнем злачынства, у тым ліку шляхам заключэння медыяцыйнага пагаднення.

2. Прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым ажыццяўляецца добраахвотна і асабіста. Прымірэнне з непаўналетнімі абвінавачваным або пацярпелым ажыццяўляецца з удзелам іх законных прадстаўнікоў.

3. Калі прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым ажыццяўляецца ў парадку медыяцыі, то для яе правядзення абвінавачваны і пацярпелы па ўласнай ініцыятыве і ўзаемнай згодзе выбіраюць медыятара. Сувязь медыятара з абвінавачваным, у дачыненні да якога прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, адбываецца са згоды органа, які вядзе крымінальны працэс.

4. Заявы аб прымірэнні ад абвінавачванага і пацярпелага могуць быць як у пісьмовай, так і ў вуснай форме. Пісьмовыя заявы падлягаюць далучэнню да крымінальнай справы, а вусныя заносяцца ў пратакол следчага дзеяння або судовага пасяджэння ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 193 і 308¹ гэтага Кодэкса. Калі прымірэнне абвінавачванага з пацярпелым дасягнута ў парадку медыяцыі, то органу, які вядзе крымінальны працэс, прадстаўляецца медыяцыйнае пагадненне, якое далучаецца да крымінальнай справы.

5. У выпадку дасягнення прымірэння абвінавачванага з пацярпелым па справах аб злачынствах, якія не ўяўляюць вялікай грамадскай небяспекі, або менш цяжкіх злачынствах вядзенне па крымінальнай справе можа быць спынена на падставе пункта 4 часткі 1 артыкула 30 гэтага Кодэкса, а па крымінальнай справе прыватнага абвінавачвання – падлягае спыненню на падставе пункта 5 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса. Крымінальныя справы прыватна-публічнага абвінавачвання, узбуджаныя пракурорам у адпаведнасці з часткай 5 артыкула 26 гэтага Кодэкса, спыненню ў сувязі з прымірэннем абвінавачванага з пацярпелым не падлягаюць.

РАЗДЕЛ II
ДЗЯРЖАЎНЫЯ ОРГАНЫ І ІНШЫЯ ЎДЗЕЛЬНІКІ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ

ГЛАВА 4
СУД

Артыкул 31. Суд

1. Суд, з'яўляючыся органам судовай улады, ажыццяўляе правасуддзе па крымінальных справах і забяспечвае іх правільнае і законнае вырашэнне.

2. Крымінальная справа павінна быць разгледжана судом па сутнасці толькі ў адпаведнасці з прававой працэдурай, устаноўленай гэтым Кодэксам, і на аснове:

- 1) захавання падсуднасці канкрэтных крымінальных спраў;
- 2) фарміравання законнага, незалежнага, кампетэнтнага і бесстаронняга складу суда;
- 3) адводу суддзяў;
- 4) аддзялення функцыі ажыццяўлення правасуддзя ад функцый абвінавачання і абароны.

Артыкул 32. Склад суда

1. Крымінальныя справы разглядаюцца суддзямі асабіста, а ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, – калегіяльна.

2. Суддзя асабіста:

- 1) вырашае пытанні, звязаныя з прызначэннем і падрыхтоўкай судовага разбору;
- 2) разглядае па першай інстанцыі крымінальныя справы аб злачынствах, за якія максімальнае пакаранне, прадугледжанае крымінальным законам, не перавышае дзесяці гадоў пазбаўлення волі на пэўны тэрмін (далей – пазбаўленне волі), за выключэннем спраў аб злачынствах непаўналетніх;

3) вырашае пытанні, звязаныя з выкананнем прыговору.

3. Калегія ў складзе суддзі і двух народных засядацеляў разглядае па першай інстанцыі крымінальныя справы аб:

- 1) злачынствах, за якія крымінальным законам прадугледжваюцца пакаранне больш за дзесяць гадоў пазбаўлення волі або смяротная кара;
- 2) злачынствах непаўналетніх.

4. Разгляд крымінальных спраў у апеляцыйнай інстанцыі ажыццяўляецца ў складзе трох суддзяў, за выключэннем выпадку, прадугледжанага часткай 2 артыкула 379 гэтага Кодэкса, а ў касацыйнай, нагляднай інстанцыях – у складзе не менш чым трох суддзяў.

5. Прыцягненне народных засядацеляў да ўдзелу ў разглядзе крымінальных спраў праводзіцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Артыкул 33. Паўнамоцтвы суда

1. Паўнамоцтвамі суда з'яўляюцца:

- 1) падрыхтоўка і прызначэнне судовага разбору;
- 2) разгляд крымінальных спраў па першай інстанцыі;
- 3) разгляд крымінальных спраў у апеляцыйным, касацыйным парадку і ў парадку нагляду, а таксама пры вядзенні па крымінальнай справе па акалічнасцях, якія нядаўна адкрыліся;

4) накіраванне прыговору да выканання і вырашэнне пытанняў, звязаных з выкананнем прыговору, а таксама зняцце судзімасці;

5) разгляд крымінальных спраў з прымяненнем да асобы прымусовых мер бяспекі і лячэння.

2. На дасудовых стадыях крымінальнага працэсу ў выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам, суддзя:

1) разглядае скаргі на дзеянні і рашэнні органа крымінальнага пераследу на падставах і ў парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам;

2) выносіць пастановы аб прымяненні мер стрымання ў выпадку, прадугледжаным часткай 5 артыкула 144 гэтага Кодэкса;

3) выносіць пастановы па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў яго вядзенні, аб змяшчэнні асобы ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення судова-псіхіятрычнай экспертызы;

4) выносіць пастановы аб спецыяльнай канфіскацыі маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, даходу, атрыманага ад выкарыстання гэтай маёмасці, або грашовай сумы, якая адпавядае кошту маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, і (або) памеру даходу, атрыманага ад выкарыстання гэтай маёмасці, у выпадках, прадугледжаных часткай 5 артыкула 30 гэтага Кодэкса.

3. Калі пры судовым разглядзе крымінальнай справы будуць выяўлены парушэнні правоў і свабод грамадзян, а таксама парушэнні закона, дапушчаныя пры вядзенні дазнання, папярэдняга следства або пры разглядзе справы ніжэйшастаячым судом, суд можа вынесці прыватнае вызначэнне (пастанову), якое падлягае разгляду ў тэрмін не пазнейшы за адзін месяц з дня паступлення з пісьмовым паведамленнем суду аб мерах, прынятых па прыватным вызначэнні (пастанове).

4. Суд мае права вынесці прыватнае вызначэнне (пастанову) і ў іншых выпадках, калі прызнае гэта неабходным.

ГЛАВА 5

ДЗЯРЖАЎНЫЯ ОРГАНЫ І СЛУЖБОВЫЯ АСОБЫ, ЯКІЯ АЖЫЦЦЯЎЛЯЮЦЬ КРЫМІНАЛЬНЫ ПЕРАСЛЕД

Артыкул 34. Пракурор

1. Пракурор з'яўляецца службовай асобай, якая ў межах сваёй кампетэнцыі ажыццяўляе ад імя дзяржавы крымінальны пераслед і падтрымлівае дзяржаўнае абвінавачанне ў судзе.

2. Пры ажыццяўленні сваіх паўнамоцтваў па наглядзе за выкананнем законаў на стадыях дасудовага вядзення пракурор незалежны і падпарадкоўваецца толькі закону.

3. Пракурор мае права прад'явіць да абвінавачванага або да асобы, якая нясе матэрыяльную адказнасць за яго дзеянні, іск у абарону інтарэсаў пацярпелага, які знаходзіцца ў бездапаможным стане або з-за іншых прычын не здольны самастойна скарыстацца належным яму правам, а таксама прад'явіць і падтрымліваць іскі ў інтарэсах юрыдычных асоб і дзяржавы.

4. У ходзе дасудовага вядзення па матэрыялах пракурор мае права знаёміцца з матэрыяламі аператыўна-вышуковай дзейнасці, якія датычацца заявы або паведамлення, што разглядаюцца, даваць абавязковыя для выканання пісьмовыя ўказанні органам, упаўнаважаным законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышуковую дзейнасць, аб вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, правядзенні аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў, узбуджаць крымінальную справу і адмаўляць у яе ўзбуджэнні. У ходзе дасудовага вядзення па крымінальнай справе пракурор прымае крымінальную справу да свайго вядзення і раследуе яе ў поўным аб'ёме, карыстаючыся пры гэтым паўнамоцтвамі следчага, або даручае яе раследаванне ніжэйшастаячому пракурору або адпаведнаму органу папярэдняга следства; ажыццяўляе нагляд за раследаваннем крымінальных спраў органам дазнання, следчым; ажыццяўляе працэсуальнае кіраўніцтва і нагляд за дзейнасцю ніжэйшастаячага пракурора, які вядзе папярэдняе следства.

5. Ажыццяўляючы нагляд за захаваннем законнасці пры вядзенні папярэдняга следства і дазнання, пракурор упаўнаважаны:

1) пісьмова выпатрабаваць ад ніжэйстаячага пракурора, следчага і органа дазнання для праверкі крымінальнай справы, матэрыялы, а таксама правяраць крымінальнай справы, матэрыялы;

2) забіраць ад органа дазнання і перадаваць органу папярэдняга следства любую крымінальную справу ў адпаведнасці з падследнасцю, вызначанай артыкулам 182 гэтага Кодэкса;

3) асабіста ажыццяўляць асобныя следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні пры санкцыянаванні прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў вядзенні следчага, а таксама папярэдняе следства ў поўным аб'ёме з мэтай забеспячэння ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання абставін крымінальнай справы;

3¹) заключыць з падазраваным (абвінавачваным) дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве;

4) даручаць па ўзбуджанай і прынятай да свайго вядзення крымінальнай справе папярэдняе следства групе пракурораў, а па ўзгадненні з начальнікамі адпаведных следчых падраздзяленняў – групе следчых, узначальваць гэту следчую групу;

5) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы ніжэйстаячага пракурора, начальніка следчага падраздзялення, следчага, органа дазнання і асобы, якая праводзіць дазнанне, за выключэннем пастаноў, указаных у частцы 5 артыкула 35 і частцы 6 артыкула 38 гэтага Кодэкса, а таксама ўказанні ніжэйстаячага пракурора, начальніка органа дазнання, якія не адпавядаюць закону;

6) даваць ніжэйстаячаму пракурору, органам, упаўнаважаным законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышукую дзейнасць, асобе, якая праводзіць дазнанне, абавязковыя для выканання пісьмовыя ўказанні аб вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, правядзенні аператыўна-вышукowych мерапрыемстваў, а таксама аб прымяненні мер па забеспячэнні бяспекі;

7) прымяняць, змяняць або адмяняць меры стрымання па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў вядзенні ў ніжэйстаячага пракурора, прадаўжаць тэрмін утрымання пад вартай, дамашняга арышту, тэрмін разгляду заяў і паведамленняў аб злачынстве і тэрмін папярэдняга расследавання;

8) спыняць вядзенне па крымінальнай справе ў выпадках і на падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам;

9) вырашаць адводы і самаадводы;

10) вырашаць скаргі на рашэнні і дзеянні ніжэйстаячага пракурора, следчага, органа дазнання і асобы, якая праводзіць дазнанне, за выключэннем скаргаў, разгляд якіх аднесены законам да кампетэнцыі суда;

11) выносіць патрабаванне начальніку следчага падраздзялення, органу дазнання аб ліквідацыі парушэнняў заканадаўства, дапушчаных органам дазнання, асобай, якая праводзіць дазнанне, следчым пры прыёме, рэгістрацыі і разглядзе заявы або паведамлення аб злачынстве, у ходзе дазнання, папярэдняга следства, абавязковае для разгляду на працягу месяца з моманту яго паступлення, калі іншы тэрмін не ўстаноўлены пракурорам, які накіраваў патрабаванне;

12) адхіляць ніжэйстаячага пракурора ад вядзення папярэдняга следства з перадачай справы іншаму пракурору або ў орган папярэдняга следства, калі ім былі дапушчаны парушэнні законнасці пры яе расследаванні, або прыняць крымінальную справу да свайго вядзення і весці папярэдняе следства асабіста;

13) звяртацца ў адпаведныя органы з прадстаўленнем аб пазбаўленні імунітэту ад крымінальнага пераследу асоб, якія ім карыстаюцца, калі гэтыя асобы падлягаюць прыцягненню па крымінальнай справе ў якасці абвінавачваных па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў яго вядзенні;

14) санкцыянаваць прымяненне меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў, закладу; правядзенне вобшуку, агляду жылля або іншага законнага ўладання, агляду камп'ютарнай інфармацыі; накладанне арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ў жыллі і іншым законным уладанні, на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні і іх выманне; патрабаванне аб прадстаўленні інфармацыі і адабранне дакументаў, якія ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую тайну, якая ахоўваецца законам; праслухоўванне і запіс перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў; выманне трупа з месца пахавання (эксгумацыю); змяшчэнне падазраванага або абвінавачванага, якія не ўтрымліваюцца пад вартай, у судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар; адхіленне падазраванага або абвінавачванага ад пасады ў выпадках і парадку, устаноўленых гэтым Кодэксам;

15) вяртаць крымінальныя справы ніжэйстаячаму пракурору, следчаму са сваімі пісьмовымі ўказаннямі, абавязковымі для выканання, аб вядзенні дадатковых следчых і іншых працэсуальных дзеянняў у выпадках і парадку, прадугледжаных пунктам 3 часткі 1 артыкула 264 гэтага Кодэкса, а таксама пры адмене пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання;

16) накіроўваць крымінальныя справы ніжэйстаячаму пракурору, следчаму для вядзення дадаткова папярэдняга расследавання ў выпадку перадачы судом крымінальнай справы пры пастанове апраўднага прыгавору за недаказанасцю ўдзелу абвінавачванага ва ўчыненні злачынства, калі асоба, якая ўчыніла злачынства, застаецца неўстаноўленай, або для вядзення папярэдняга расследавання ў выпадку перадачы судом крымінальнай справы, выдзеленай у асобнае вядзенне ў сувязі з апраўданнем абвінавачванага па асобных пунктах абвінавачвання за недаказанасцю ўдзелу ва ўчыненні злачынства або пры апраўданні аднаго з некалькіх абвінавачваных за недаказанасцю ўдзелу ва ўчыненні злачынства;

17) накіроўваць крымінальную справу ў суд;

17¹) уносіць начальніку следчага падраздзялення, органу дазнання абавязковае для выканання прадстаўленне аб ліквідацыі парушэнняў заканадаўства ў дзейнасці органаў папярэдняга следства, дазнання, прычын і ўмоў, што спрыяюць гэтым парушэнням, якое падлягае безадкладнаму разгляду з пісьмовым паведамленнем у месячны тэрмін аб мерах, прынятых па выкананні прадстаўлення;

18) выкарыстоўваць іншыя паўнамоцтвы, прадастаўленыя яму гэтым Кодэксам.

5¹. Генеральны пракурор і яго намеснікі, пракуроры абласцей, горада Мінска або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, пры адмене пастаноў органа папярэдняга следства аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы і аб прыпыненні папярэдняга расследавання маюць права даваць абавязковыя для выканання пісьмовыя ўказанні аб вядзенні дадатковых следчых і іншых працэсуальных дзеянняў.

6. Пры судовым разборы крымінальнай справы пракурор як дзяржаўны абвінаваўца мае права заяўляць адводы і хадайніцтвы; выказваць меркаванні наконт дзеянняў іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, што вырашаюцца судом; прадстаўляць суду доказы; змяняць складзены следчым спіс асоб, якія падлягаюць выкліку ў судовае пасяджэнне; даваць органу дазнання і органу папярэдняга следства абавязковыя для іх даручэнні па забеспячэнні прадстаўлення суду доказаў; прымяняць меры працэсуальнага прымусу для забеспячэння прадстаўлення суду доказаў; удзельнічаць у судовым даследаванні доказаў крымінальнай справы; змяняць, дапаўняць і прад'яўляць новае абвінавачанне; адмовіцца ад абвінавачвання; пратэставаць супраць дзеянняў іншага боку; пярэчыць супраць неабгрунтаваных дзеянняў старшынствуючага або дзеянняў, якія ўяўляюцца яму няправільнымі на іншых падставах; патрабаваць унясення ў пратакол судовага пасяджэння пярэчанняў на ўказаныя дзеянні і запісаў аб акалічнасцях, якія, на яго меркаванне, павінны быць адзначаны; карыстацца іншымі паўнамоцтвамі, прадугледжанымі гэтым Кодэксам.

7. Падчас удзелу ў судовым разборы пракурор абавязаны выконваць парадак судавага пасяджэння, падпарадкоўвацца законным распараджэнням старшынствуючага, прымаць меры па забеспячэнні яўкі ў судовае пасяджэнне пацярпелых і сведак, у дачыненні да якіх прыняты меры па забеспячэнні бяспекі, новых сведак, неабходнасць у допыце якіх узнікла пры рэалізацыі дзяржаўным абвінаваўцам паўнамоцтваў у парадку, прадугледжаным часткай 5 артыкула 302 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадках, прадугледжаных часткай 1 артыкула 302 гэтага Кодэкса, і выконваць іншыя абавязкі, прадугледжаныя гэтым Кодэксам.

8. Пры судовым разборы крымінальных спраў удзел пракурора ў якасці дзяржаўнага абвінаваўцы абавязковы па справах публічнага і прыватна-публічнага абвінавачання, а таксама па справах прыватнага абвінавачання, узбуджаных пракурорам, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 455 гэтага Кодэкса.

9. Пры апеляцыйным разглядзе крымінальнай справы пракурор мае права заяўляць адводы і хадайніцтвы, у тым ліку аб выкліку абвінавачванага, пацярпелага, сведак, экспертаў, спецыялістаў, выпатрабаванні неабходных дадатковых дакументаў, прызначэнні экспертызы, даследаванні наяўных доказаў; прадстаўляць дадатковыя матэрыялы; задаваць пытанні абвінавачванаму, пацярпеламу, сведкам, экспертам, спецыялістам, якія з'явіліся; выказваць меркаванне адносна дзеянняў іншых удзельнікаў працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом; выказваць меркаванне па пададзеных скаргах, а таксама аб законнасці, абгрунтаванасці, справядлівасці прыговору; атрымліваць копію апеляцыйнага вызначэння; выкарыстоўваць іншыя паўнамоцтвы, што прадастаўляюцца яму гэтым Кодэксам.

10. Пры касацыйным або наглядным разглядзе крымінальнай справы пракурор мае права заяўляць адводы і хадайніцтвы; задаваць удзельнікам крымінальнага працэсу, якія з'явіліся, пытанні; выказваць меркаванне наконт дзеянняў іншых удзельнікаў працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом; выказваць меркаванне па пададзеных скаргах, а таксама аб законнасці прыговору, вызначэння, пастановы суда; даваць заключэнне па разглядамай крымінальнай справе ў касацыйным парадку па пратэсце Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікаў, старшынь абласных, Мінскага гарадскога судаў або ў наглядным парадку па пратэсце Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікаў; атрымліваць копію касацыйнага або нагляднага вызначэння (пастановы); выкарыстоўваць іншыя паўнамоцтвы, прадастаўленыя яму гэтым Кодэксам.

Артыкул 35. Начальнік следчага падраздзялення

1. Начальнік следчага падраздзялення абавязаны ажыццяўляць працэсуальнае кіраўніцтва расследаваннем, кантроль за законнасцю і своєчасовасцю дзеянняў следчых па расследаванні злачынстваў, прымаць меры па найбольш поўным, усебаковым і аб'ектыўным даследаванні абставін крымінальнай справы.

2. Начальнік следчага падраздзялення мае права:

1) узбуджаць крымінальныя справы;
2) даручаць вядзенне папярэдняга следства следчаму;
3) правяраць матэрыялы праверак па заявах або паведамленнях аб злачынстве, якія знаходзяцца на разглядзе ў следчага, правяраць крымінальныя справы;

4) даваць указанні следчаму аб вядзенні папярэдняга следства, прыцягненні ў якасці абвінавачванага, кваліфікацыі злачынства і аб'ёме абвінавачання, накіраванні справы, вядзення асобных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, прымяненні мер стрымання, а таксама аб прымяненні мер па забеспячэнні бяспекі;

5) перадаваць крымінальную справу ад аднаго следчага іншаму, з аднаго следчага падраздзялення ў іншае;

б) накіроўваць, а таксама вяртаць органам дазнання для правядзення праверкі заявы або паведамленні аб злачынстве, якія не ўтрымліваюць дастатковых даных, што ўказваюць на прыкметы злачынства, з пісьмовым указаннем акалічнасцей, якія падлягаюць высвятленню ў ходзе праверкі, і магчымых мер па іх устанаўленні;

7) асабіста разглядаць заявы або паведамленні аб злачынстве і прымаць па іх рашэнні ў парадку, устаноўленым артыкулам 174 гэтага Кодэкса;

8) даручаць вядзенне папярэдняга следства па крымінальнай справе некалькім следчым, а таксама ўдзельнічаць у вядзенні папярэдняга следства па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў вядзенні следчага, і асабіста весці папярэдняе следства, карыстаючыся пры гэтым паўнамоцтвамі следчага;

9) даручаць памочніку начальніка следчага падраздзялення правяраць крымінальныя справы і даваць па іх указанні;

10) вырашаць адводы і самаадводы;

11) вырашаць скаргі на рашэнні і дзеянні следчага, ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення, за выключэннем скаргаў, разгляд якіх аднесены законам да кампетэнцыі суда;

12) прадаўжаць тэрмін праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, а таксама ўстанаўліваць тэрмін правядзення такой праверкі ў выпадку адмены пастаной аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або аб узбуджэнні крымінальнай справы;

12¹) прыпыняць правядзенне праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам;

13) прадаўжаць тэрмін папярэдняга следства;

14) прадаўжаць тэрмін паскоранага вядзення;

15) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы следчага і ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення, а таксама незаконныя і неабгрунтаваныя ўказанні ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення, памочніка начальніка следчага падраздзялення;

15¹) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы следчага і ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні праверкі і ўзбуджаць крымінальную справу;

15²) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы следчага і ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення аб узбуджэнні крымінальнай справы і адмаўляць ва ўзбуджэнні крымінальнай справы;

15³) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы следчага і ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення аб узбуджэнні крымінальнай справы і накіроўваць гэтаму ж або іншаму следчаму (ніжэйстаячаму начальніку следчага падраздзялення) матэрыялы праверкі для правядзення дадатковай праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве;

15⁴) адмяняць незаконныя і неабгрунтаваныя пастановы следчага і ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення аб узбуджэнні крымінальнай справы і спыняць вядзенне па крымінальнай справе, калі па ёй ужо ажыццёўлены следчыя дзеянні;

16) уносіць пракурору прадстаўленне аб адмене незаконных і неабгрунтаваных пастаной ніжэйстаячага пракурора, органа дазнання, а таксама санкцыянаваных пракурорам пастаной ніжэйстаячага начальніка следчага падраздзялення, следчага.

3. Указанні памочніка начальніка следчага падраздзялення абскарджваюцца начальніку, які даў даручэнне аб праверцы крымінальнай справы.

4. Указанні па матэрыялах праверкі, якія знаходзяцца на разглядзе ў следчага, крымінальнай справе даюцца ў пісьмовай форме і абавязковыя да выканання. Пры нязгодзе следчага з атрыманымі ўказаннямі ён мае права, не прыпыняючы іх выканання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 4 артыкула 36 гэтага Кодэкса,

прадставіць справу вышэйстаячаму начальніку следчага падраздзялення з пісьмовым выкладам сваіх пярэчанняў.

5. Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь або асоба, якая выконвае яго абавязкі, пры вядзенні папярэдняга следства следчым Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь па крымінальных справах аб цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынствах, а таксама аб злачынствах, прадугледжаных часткай 1 артыкула 210, часткамі 1 і 2 артыкула 211, часткай 1 артыкула 235, часткай 3 артыкула 281, часткай 3 артыкула 282, часткай 2 артыкула 424, часткай 2 артыкула 425, часткамі 1 і 2 артыкула 426, часткай 2 артыкула 427, артыкуламі 428, 429, часткай 1 артыкула 431, часткамі 1 і 2 артыкула 432 і часткай 1 артыкула 455 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, маюць права вынесці матываваную пастанову аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў, закладу; аб правядзенні вобшуку, агляду жылля або іншага законнага ўладання; аб накладанні арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ў жыллі і іншым законным уладанні, на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні і іх выманне, адабранне дакументаў, якія ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну; аб праслухоўванні і запісе перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў; аб выманні трупа з месца пахавання (эксгумацыі); аб змяшчэнні падазраванага або абвінавачванага, якія не зняволены пад варту, у судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар; аб адхіленні падазраванага або абвінавачванага ад пасады ў выпадках і парадку, устаноўленых гэтым Кодэксам. Указаная пастанова не патрабуе санкцыянавання пракурорам. Копія адпаведнай пастановы на працягу 24 гадзін накіроўваецца Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь або асобе, якая выконвае яго абавязкі.

6. Не дапускаюцца прымяненне меры стрымання або вядзенне працэсуальных дзеянняў на падставе пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, у выпадку папярэдняй адмовы Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, у дачы санкцыі на іх прымяненне (вядзенне).

Артыкул 36. Следчы

1. Следчым з'яўляецца службовая асоба Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, органаў дзяржаўнай бяспекі, якая ажыццяўляе ў межах сваёй кампетэнцыі, прадугледжанай гэтым Кодэксам, папярэдняе следства.

2. Следчы абавязаны прымаць усе меры па ўсебаковым, поўным і аб'ектыўным даследаванні абставін крымінальнай справы; ажыццяўляць крымінальны пераслед асобы, у дачыненні да якой сабраны дастатковыя доказы, якія ўказваюць на ўчыненне ёй злачынства, шляхам прыцягнення яе ў якасці абвінавачванага, прад'яўлення абвінавачвання, прымянення ў дачыненні да яе ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам меры стрымання, перадачы справы пракурору для накіравання ў суд. Следчы таксама абавязаны прыняць меры па забеспячэнні бяспекі ўдзельнікаў крымінальнага працэсу і іншых асоб у адпаведнасці з патрабаваннямі главы 8 гэтага Кодэкса.

3. Усе рашэнні аб вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў следчы прымае самастойна, за выключэннем выпадкаў, калі законам прадугледжана атрыманне санкцыі пракурора або пісьмовага ўзгаднення рашэння органа крымінальнага пераследу аб затрыманні асобы, і нясе поўную адказнасць за іх законнае і своечасовае выкананне.

4. У выпадку нязгоды следчага з указаннямі пракурора аб вядзенні дадатковых следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, дадзенымі ў парадку, устаноўленым пунктам 3 часткі 1 артыкула 264 гэтага Кодэкса, следчы мае права прадставіць справу вышэйстаячаму пракурору з пісьмовым выкладам сваіх пярэчанняў, пры гэтым прыпыніўшы выкананне ўказанняў пракурора. У гэтым выпадку пракурор або адмяняе ўказанне ніжэйстаячага пракурора, або накіроўвае справу для вядзення папярэдняга

следства начальніку следчага падраздзялення для перадачы яе іншаму следчаму. Пры нязгодзе следчага з указаннямі начальніка следчага падраздзялення аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, кваліфікацыі злачынства і аб'ёме абвінавачання следчы мае права, прыпыніўшы выкананне гэтых указанняў, абскардзіць іх вышэйстаячаму начальніку следчага падраздзялення. У гэтым выпадку вышэйстаячы начальнік следчага падраздзялення або адмяняе ўказанне, або накіроўвае справу ніжэйстаячаму начальніку следчага падраздзялення для арганізацыі вядзення папярэдняга следства.

5. Следчы мае права ўзбуджаць крымінальную справу і адмаўляць у яе ўзбуджэнні, спыняць і прыпыняць папярэдняе следства па крымінальнай справе, весці папярэдняе следства і выконваць усе следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні, прадугледжаныя гэтым Кодэксам, а таксама дазваляць сустрэчы блізкім родзічам і членам сям'і з асобай, якая ўтрымліваецца пад вартай, дамашнім арыштам, па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў яго вядзенні.

6. Следчы мае права ў любы момант прыняць крымінальную справу да свайго вядзення і распачаць яе расследаванне, не чакаючы вядзення органамі дазнання неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, прадугледжаных артыкулам 186 гэтага Кодэкса.

7. Следчы па крымінальнай справе, якая ім расследуецца, а таксама пры разглядзе заявы або паведамлення аб злачынстве мае права знаёміцца з матэрыяламі аператыўна-вышуковай дзейнасці, якія датычацца справы, што расследуецца, заявы або паведамлення, што разглядаецца, даваць даручэнні органам, упаўнаважаным законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышуковую дзейнасць, аб вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, правядзенні аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў і патрабаваць ад іх садзейнічання ў вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў. Такія даручэнні следчага даюцца ў пісьмовай форме і з'яўляюцца для ўказаных органаў абавязковымі для выканання.

8. Пастановы следчага, вынесеныя ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў яго вядзенні, абавязковыя да выканання ўсімі арганізацыямі, службовымі асобамі і грамадзянамі.

Артыкул 37. Органы дазнання

1. Дзяржаўнымі органамі і службовымі асобамі, упаўнаважанымі законам ажыццяўляць дазнанне, з'яўляюцца:

1) Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь, спецыяльныя падраздзяленні па барацьбе з карупцыяй і арганізаванай злачыннасцю органаў унутраных спраў, тэрытарыяльныя органы ўнутраных спраў і аддзелы (аддзяленні) міліцыі, якія ўваходзяць у іх склад;

2) органы дзяржаўнай бяспекі – па крымінальных справах, аднесеныя законам да іх вядзення;

3) ва Узброеных Сілах Рэспублікі Беларусь і транспартных войсках Рэспублікі Беларусь – ваенныя каменданты ваенных камендатур у зоне адказнасці ваенных камендатур, камандзіры воінскіх часцей, злучэнняў, начальнікі ваенных навучальных устаноў, арганізацый Узброеных Сіл і гарнізонаў, а ў іншых войсках і воінскіх фарміраваннях – камандзіры воінскіх часцей, злучэнняў, начальнікі органаў пагранічнай службы, начальнікі ваенных устаноў – па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых асобамі, на якіх распаўсюджваецца статус ваеннаслужачых, а таксама аб злачынствах, учыненых грамадзянскім персаналам Узброеных Сіл, іншых войск і воінскіх фарміраванняў у сувязі з выкананнем імі службовых (працоўных) абавязкаў у размяшчэнні воінскай часці, злучэння, ваеннай навучальнай установы, установы, арганізацыі Узброеных Сіл, гарнізона, органа пагранічнай службы або яго падраздзялення;

4) начальнікі ўстаноў, якія выконваюць крымінальныя пакаранні ў выглядзе пазбаўлення волі, следчых ізалятараў – па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых у размяшчэнні ўказаных устаноў, за выключэннем ажыццяўлення дазнання па крымінальных справах аб злачынствах супраць устаноўленага парадку нясення службы, учыненых супрацоўнікамі гэтых устаноў;

5) Дзяржаўны пагранічны камітэт Рэспублікі Беларусь, тэрытарыяльныя органы пагранічнай службы, орган пагранічнай службы спецыяльнага прызначэння – па крымінальных справах аб злачынствах, якія выяўляюцца пры выкананні ўскладзеных на органы пагранічнай службы задач;

6) мытныя органы – па крымінальных справах аб злачынствах, прадугледжаных артыкуламі 228–231, 328¹ і 333¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

7) органы фінансавых расследаванняў Камітэта дзяржаўнага кантролю – па крымінальных справах аб злачынствах, прадугледжаных артыкуламі 225–227, 233–235, 237–245, 252 і 261¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, а таксама аб карупцыйных злачынствах і злачынствах, прадугледжаных артыкуламі 209, 211, 216, 427, 428 і 433 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, выяўленых у эканамічнай сферы пры выкананні ўскладзеных на іх задач;

8) органы дзяржаўнага пажарнага нагляду – па крымінальных справах аб пажарах і парушэнні патрабаванняў пажарнай бяспекі;

9) капітаны марскіх або рачных суднаў, камандзіры паветраных суднаў, якія знаходзяцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь, – па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых на суднах;

10) кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў і консульскіх устаноў Рэспублікі Беларусь – па справах аб злачынствах, учыненых у межах тэрыторыі дыпламатычных прадстаўніцтваў і консульскіх устаноў.

2. На органы дазнання і службовых асоб у залежнасці ад характару злачынства ўскладаюцца:

1) прыём, рэгістрацыя і разгляд заяў і паведамленняў аб любым учыненым злачынстве, злачынстве, якое ўчыняецца і якое рыхтуецца;

2) правядзенне праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, прыняцце па іх рашэння ў адпаведнасці з артыкулам 174 гэтага Кодэкса;

3) вядзенне неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў па крымінальных справах;

4) правядзенне неабходных аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў і прыняцце іншых мер з мэтай выяўлення злачынстваў і выяўлення асоб, якія іх учынілі, устанаўлення ўкрадзенай маёмасці і маёмасці, якая падлягае або можа падлягаць арышту ў адпаведнасці з артыкулам 132 гэтага Кодэкса, а таксама папярэджанне і спыненне злачынстваў.

Артыкул 38. Начальнік органа дазнання

1. Начальнікам органа дазнання з'яўляюцца кіраўнік органа дазнання, а таксама кожная са службовых асоб, пералічаных у частцы 1 артыкула 37 гэтага Кодэкса.

2. Начальнік органа дазнання арганізуе правядзенне неабходных аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў і прыняцце іншых мер з мэтай выяўлення злачынстваў і выяўлення асоб, якія іх учынілі, папярэджання і стрымання злачынстваў; забяспечвае поўнае і якаснае вядзенне неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў па крымінальных справах і матэрыялах да перадачы іх следчаму і выкананне даручэнняў следчага, суда, указанняў пракурора; ажыццяўляе кантроль за законнасцю і своєчасовасцю дзеянняў асоб, якія праводзяць дазнанне.

3. Указанні пракурора, даручэнні следчага па крымінальных справах, дадзеныя ў парадку, установаўленым гэтым Кодэксам, абавязковыя да выканання начальнікам органа

дазнання. Абскарджанне гэтых указанняў вышэйстаячаму пракурору не прыпыняе іх выканання.

4. Па заявах і паведамленнях аб злачынстве, якія паступілі ў орган дазнання, начальнік органа дазнання даручае правядзенне праверкі, а па ўзбуджаных ім крымінальных справах даручае вядзенне дазнання; правярае матэрыялы праверак і крымінальныя справы, якія знаходзяцца ў вядзенні асоб, што праводзяць дазнанне, дае ім указанні аб правядзенні неабходных аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў і працэсуальных дзеянняў; перадае матэрыялы праверак і справы ад адной упаўнаважанай ім асобы, якая вядзе дазнанне, іншай; даручае вядзенне дазнання некалькім асобам; мае права асабіста праводзіць дазнанне, у тым ліку прыняўшы справу да свайго вядзення; накіроўвае ў органы папярэдняга следства заявы або паведамленні аб злачынствах разам з матэрыяламі праверкі па іх пры наяўнасці дастатковых даных, якія ўказваюць на прыкметы злачынства, у адпаведнасці з пунктам 3 часткі 1 артыкула 174 гэтага Кодэкса, а таксама крымінальныя справы.

5. Начальнік органа дазнання зацвярджае пастановы аб узбуджэнні або аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб прыпыненні або аб аднаўленні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, аб аб'яднанні або вылучэнні заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх, аб затрыманні, аб прадаўжэнні тэрміну разгляду заяў і паведамленняў аб злачынствах, аб правядзенні вобшуку, агляду жылля або іншага законнага ўладання, адабранні, аб накладанні арышту на маёмасць, паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, аб часовым абмежаванні права на выезд з Рэспублікі Беларусь, аб праслухоўванні і запісе перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў, аб адабранні дакументаў, якія ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую тайну, што ахоўваецца законам, аб прыводзе, аб прымяненні, змяненні і адмене меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў, закладу, аб этапаванні, аб прымяненні мер па забеспячэнні бяспекі. Акрамя таго, Міністр унутраных спраў Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь, намеснік Старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь – дырэктар Дэпартаменту фінансавых расследаванняў пісьмова ўзгадняюць рашэнне органа крымінальнага пераследу аб затрыманні асобы ў выпадку, прадугледжаным часткай 1¹ артыкула 108 гэтага Кодэкса.

5¹. Начальнік органа дазнання мае права ўносіць пракурору прадстаўленні аб адмене незаконных і неабгрунтаваных пастаноў, а таксама санкцыянаваных пракурорам пастаноў асоб, якія праводзяць дазнанне.

6. Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоба, якая выконвае яго абавязкі, пры вядзенні папярэдняга следства па крымінальных справах следчым Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з падследнасцю, вызначанай артыкулам 182 гэтага Кодэкса, а таксама пры вядзенні дазнання па крымінальных справах маюць права вынесці матываваную пастанову аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў, закладу; аб правядзенні вобшуку, агляду жылля або іншага законнага ўладання; аб накладанні арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ў жыллі і іншым законным уладанні, на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні і іх выманне, адабранне дакументаў, якія ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую тайну, што ахоўваецца законам; аб праслухоўванні і запісе перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў; аб выманні трупа з месца пахавання (эксгумацыі); аб змяшчэнні падазраванага або абвінавачванага, якія не зняволены пад варту, у судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар; аб адхіленні падазраванага або абвінавачванага ад пасады ў выпадках і парадку, устаноўленых гэтым Кодэксам. Указаная пастанова не патрабуе санкцыянавання пракурорам. Копія адпаведнай пастановы на працягу 24 гадзін накіроўваецца Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь або асобе, якая выконвае яго абавязкі.

7. Не дапускаюцца прымяненне меры стрымання або вядзенне працэсуальных дзеянняў на падставе пастановы Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, у выпадку папярэдняй адмовы Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, у дачы санкцыі на іх прымяненне (вядзенне).

8. Указанні начальніка органа дазнання асобе, якая праводзіць дазнанне, даюцца ў пісьмовай форме і абавязковыя да выканання. Абскарджанне атрыманых указанняў пракурору не прыпыняе іх выканання.

9. Намеснікі начальніка органа дазнання валодаюць правамі і нясуць абавязкі, прадугледжаныя гэтым артыкулам.

Артыкул 38¹. Выключаны

Артыкул 39. Асоба, якая праводзіць дазнанне

1. Асобай, якая праводзіць дазнанне, з'яўляецца службовая асоба, упаўнаважаная органам дазнання на ажыццяўленне дасудовага вядзення.

2. Асоба, якая праводзіць дазнанне, мае права самастойна праводзіць неадкладныя следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні, выносіць працэсуальныя рашэнні, за выключэннем выпадкаў, калі гэтым Кодэксам прадугледжаны зацвярджэнне іх начальнікам органа дазнання, або санкцыя пракурора, або пісьмовае ўзгадненне рашэння органа крымінальнага пераследу аб затрыманні асобы.

3. Асоба, якая праводзіць дазнанне, мае права звярнуцца да начальніка органа дазнання з матываваным хадайніцтвам аб дачы ім даручэння адпаведным работнікам органа дазнання аб вядзенні неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, правядзенні аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў.

4. Пастановы асобы, якая праводзіць дазнанне, вынесеныя ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса, па матэрыялах і крымінальных справах, што знаходзяцца ў яе вядзенні, абавязковыя да выканання ўсімі арганізацыямі, службовымі асобамі і грамадзянамі.

ГЛАВА 6

УДЗЕЛЬНІКІ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ, ШТО АБАРАНЯЮЦЬ СВАЕ ПРАВЫ І ІНТАРЭСЫ АБО ПРАВЫ І ІНТАРЭСЫ, ЯКІЯ ЯНЫ ПРАДСТАЎЛЯЮЦЬ

Артыкул 40. Падазраваны

1. Падазраваным з'яўляецца фізічная асоба, затрыманая па падазрэнні ва ўчыненні злачынства, або асоба, у дачыненні да якой органам крымінальнага пераследу ўзбуджана крымінальная справа або вынесена пастанова аб:

1) прымяненні меры стрымання да вынясення пастановы аб прыцягненні яе ў якасці абвінавачванага;

2) прызнанні падазраваным.

2. Орган крымінальнага пераследу не мае права ўтрымліваць затрыманага ў становішчы падазраванага больш за 72 гадзіны, а асобу, да якой прыменена мера стрымання, – больш за дзесяць сутак з моманту аб'яўлення падазраванаму пастановы аб прымяненні меры стрымання, уключаючы тэрмін затрымання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткамі 4 і 5 артыкула 108 гэтага Кодэкса.

3. К моманту сканчэння тэрмінаў, устаноўленых часткай 2 гэтага артыкула, орган крымінальнага пераследу абавязаны вызваліць падазраванага з-пад варты, адмяніць прымененую ў дачыненні да яго меру стрымання або вынесці пастанову аб прыцягненні яго ў якасці абвінавачванага.

4. Орган крымінальнага пераследу, суд абавязаны вызваліць падазраванага з-пад варты і адмяніць прымененую ў дачыненні да яго меру стрымання да сканчэння тэрмінаў, устаноўленых часткай 2 гэтага артыкула, у выпадку прызнання падазрэння неабгрунтаваным.

5. Асоба перастае знаходзіцца ў становішчы падазраванага з моманту вынясення пастанова аб прыцягненні яе ў якасці абвінавачванага або аб спыненні крымінальнага пераследу.

Артыкул 41. Права і абавязкі падазраванага

1. Падазраваны мае права на абарону. Орган крымінальнага пераследу абавязаны забяспечыць падазраванаму магчымасць ажыццяўляць прыналежае яму права на абарону ўсімі законнымі сродкамі і спосабамі.

2. Падазраваны мае права:

1) ведаць, у чым ён падазраецца, і атрымаць копію пастанова аб узбуджэнні супраць яго крымінальнай справы або аб прызнанні яго падазраваным, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

2) неадкладна па затрыманні або аб'яўленні пастанова аб прымяненні меры стрымання атрымаць ад органа крымінальнага пераследу, які ажыццявіў затрыманне або вынес пастанову аб прымяненні меры стрымання, пісьмовае паведамленне аб прыналежаючых яму правах, прадугледжаных гэтым артыкулам;

3) неадкладна па затрыманні або аб'яўленні пастанова аб прымяненні меры стрымання атрымаць ад органа крымінальнага пераследу копію пастанова або пратакола аб затрыманні, копію пастанова аб прымяненні меры стрымання, а таксама копію пастанова аб узбуджэнні крымінальнай справы, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

4) паведаміць праз орган крымінальнага пераследу членам сям'і або блізкім родзічам аб месцы свайго ўтрымання пад вартай;

5) у выпадку затрымання або прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту атрымаць да пачатку першага допыту ў якасці падазраванага юрыдычную кансультацыю адваката за кошт сродкаў мясцовага бюджэту;

6) мець абаронцу або некалькіх абаронцаў з моманту аб'яўлення яму пастанова органа крымінальнага пераследу аб узбуджэнні супраць яго крымінальнай справы, аб прызнанні яго падазраваным, аб затрыманні або пастанова аб прымяненні меры стрымання; адмовіцца ад абаронцы і абараняць сябе самастойна; спыніць паўнамоцтвы свайго абаронцы;

7) бесперашкодна мець зносіны са сваім абаронцам адзін на адзін і канфідэнцыяльна без абмежавання колькасці і працягласці размоў;

8) па яго хадайніцтве быць дапытаным пры ўдзеле абаронцы не пазней за 24 гадзіны з моманту фактычнага затрымання;

9) даваць паказанні або адмовіцца ад дачы паказанняў;

10) прадстаўляць доказы;

11) заяўляць адводы і хадайніцтвы, у тым ліку аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

12) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

13) пярэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго пярэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;

14) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён удзельнічаў, і рабіць заявы і заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні патрабаваць

унясення ў пратакол указанага дзеяння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны;

15) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс;

16) адклікаць пададзеную ім або яго абаронцам скаргу;

17) абскардзіць у суд затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт або прымусовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы;

18) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, а ў выпадку, калі падазрэнне не пацвердзілася, быць рэабілітаваным.

3. У парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, правы непаўналетняга падазраванага ажыццяўляюць нароўні з ім або замест яго законныя прадстаўнікі гэтага непаўналетняга падазраванага.

4. Падазраваны абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа крымінальнага пераследу;

2) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа крымінальнага пераследу;

3) удзельнічаць у следчых і іншых працэсуальных дзеяннях, калі гэта прызнана неабходным органам крымінальнага пераследу.

Артыкул 42. Абвінавачваны

1. Абвінавачваным з'яўляецца фізічная асоба, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага. Па справах прыватнага абвінавачання абвінавачваным з'яўляецца фізічная асоба, адносна якой судом прынята заява аб учыненым ёй злачынстве.

2. Асоба, у дачыненні да якой уступіў у законную сілу прыгавор суда, называецца:

1) асуджаным, калі прыгавор поўнасю або часткова абвінаваўчы;

2) апраўданым, калі прыгавор поўнасю апраўдальны.

3. Асоба перастае знаходзіцца ў становішчы абвінавачванага з моманту спынення крымінальнага пераследу або надыходу акалічнасцей, указаных у частцы другой гэтага артыкула.

Артыкул 43. Правы і абавязкі абвінавачванага

1. Абвінавачваны мае права на абарону. Орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны забяспечыць абвінавачванаму магчымасць ажыццяўляць прыналежае яму права на абарону ўсімі законнымі сродкамі і спосабамі.

2. Абвінавачваны мае права:

1) ведаць, у чым ён абвінавачваецца, для чаго пры прад'яўленні абвінавачання неадкладна атрымаць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, копію пастановы аб прыцягненні яго ў якасці абвінавачванага, а па справах прыватнага абвінавачання – копію заявы асобы, пацярпелай ад злачынства, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

2) з моманту азнаямлення з пастановай аб прымяненні меры стрымання або з пастановай аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага атрымаць ад органа крымінальнага пераследу пісьмовае паведамленне аб яго правах;

3) паведаміць праз орган, які вядзе крымінальны працэс, членам сям'і або блізкім родзічам аб месцы свайго ўтрымання пад вартай;

4) у выпадку прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту атрымаць да пачатку першага допыту ў якасці абвінавачванага юрыдычную кансультацыю адваката за кошт сродкаў мясцовага бюджэту;

5) мець абаронцу або некалькіх абаронцаў з моманту прад'яўлення абвінавачання, адмовіцца ад абаронцы і абараняць сябе самастойна, спыніць паўнамоцтвы свайго абаронцы;

6) бесперашкодна мець зносіны са сваім абаронцам адзін на адзін і канфідэнцыяльна без абмежавання колькасці і працягласці размоў;

7) па яго хадайніцтве быць дапытаным пры ўдзеле абаронцы;

8) даваць паказанні або адмовіцца ад дачы паказанняў;

9) прадстаўляць доказы;

10) заяўляць адводы і хадайніцтвы, у тым ліку аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

11) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

12) заяўляць аб сваёй вінаватасці або невінаватасці;

13) пярэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго пярэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;

14) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён удзельнічаў, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны;

15) абскардзіць у суд затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт або прымусовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы;

16) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія цікавяць яго, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

17) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў крымінальнай справы, а таксама ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, – у пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай і нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

18) патрабаваць унясення ў пратакол судавага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

19) выступаць у судовых спрэчках з прамовай і рэплікай у выпадку, калі ён самастойна ажыццяўляе сваю абарону;

20) прамаўляць апошняе слова ў судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі;

21) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, што закранаюць яго правы і інтарэсы, а таксама копіі іскавай заявы, заявы па справах прыватнага абвінавачання, аб прымяненні меры стрымання і іншых мер працэсуальнага прымусу, аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай і дамашняга арышту ў якасці меры стрымання, аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, аб прызначэнні судавага разбору, копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі або іншага падагульняючага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

22) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыговор або іншае выніковае рашэнне суда;

23) адклікаць пададзеную ім або яго абаронцам скаргу;
 24) мірыцца з пацярпелым, у тым ліку з удзелаў медыятара;
 25) падаваць пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінавачанца, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, якія даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;

26) выказаць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

27) пярэчыць супраць дзеянняў іншай асобы або старшынствуючага;

28) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, а ў выпадку, калі абвінавачанне не пацвердзілася, быць рэабілітаваным.

3. У парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, правы непаўналетняга абвінавачванага ажыццяўляюць нароўні з ім або замест яго яго законныя прадстаўнікі.

4. Абвінавачваны абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) удзельнічаць у следчых і іншых працэсуальных дзеяннях, калі гэта прызнана неабходным органам, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 44. Абаронца

1. Абаронцам у крымінальным працэсе з'яўляецца асоба, якая на падставах і ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, ажыццяўляе абарону правоў і законных інтарэсаў падазранага або абвінавачванага і аказвае ім юрыдычную дапамогу, а таксама ажыццяўляе абарону правоў і законных інтарэсаў памерлага падазранага, абвінавачванага.

2. У якасці абаронцаў у крымінальным працэсе ўдзельнічаюць адвакаты, якія з'яўляюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь або грамадзянамі іншых дзяржаў, у адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

3. Па хадайніцтве абвінавачванага вызначэннем (пастановай) суда ў якасці абаронцы ў судзе можа быць дапушчаны адзін з блізкіх родзічаў або законных прадстаўнікоў абвінавачванага.

4. Абаронца ўдзельнічае ў вядзенні па крымінальнай справе з моманту вынясення ў дачыненні да асобы пастановы аб узбуджэнні крымінальнай справы, а таксама з моманту фактычнага затрымання, прымянення меры стрымання, прызнання асобы падазраным або прад'яўлення абвінавачвання. Адна і тая ж асоба не можа быць абаронцам двух падазраных або абвінавачваных, калі інтарэсы абароны аднаго з іх супярэчаць інтарэсам другога.

5. Абаронца павінен неадкладна па прыняцці на сябе абароны паведаміць аб гэтым органу, які вядзе крымінальны працэс.

6. Адвакат, які дае юрыдычную кансультацыю падазранаму або абвінавачванаму ў выпадках, прадугледжаных пунктам 5 часткі 2 артыкула 41 і пунктам 4 часткі 2 артыкула 43 гэтага Кодэкса, лічыцца на гэты час іх абаронцам. Са згоды падазранага або абвінавачванага ён можа ўдзельнічаць у якасці абаронцы ў далейшым вядзенні па крымінальнай справе.

7. Удзел абаронцы ў вядзенні па крымінальнай справе спыняецца, калі:

1) падазраны або абвінавачваны скасавалі з ім дагавор ці іншым чынам спынілі паўнамоцтвы абаронцы;

1¹) прадстаўнік памерлага падазранага, абвінавачванага скасаваў з ім дагавор або іншым чынам спыніў паўнамоцтвы абаронцы;

2) орган, які вядзе крымінальны працэс, вызваліў абаронцу ад удзелу ў вядзенні па крымінальнай справе з прычыны выяўлення акалічнасцей, якія выключаюць яго ўдзел у крымінальным працэсе ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса;

3) орган, які вядзе крымінальны працэс, прыняў адмову падазраванага або абвінавачванага ад абаронцы.

8. Падазраваны або абвінавачваны не могуць спыніць паўнамоцтвы прызначанага абаронцы, які ўдзельнічае ў вядзенні па крымінальнай справе, у выпадках, калі ўдзел абаронцы з'яўляецца абавязковым або калі орган, які вядзе крымінальны працэс, не прыняў заяўленую імі адмову ад абаронцы.

Артыкул 45. Абавязковасць удзелу абаронцы

1. Удзел абаронцы ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе абавязковы, калі:

- 1) аб гэтым хадайнічаюць падазраваны або абвінавачваны;
- 2) падазраваны або абвінавачваны з'яўляюцца непаўналетнімі;
- 3) падазраваны або абвінавачваны не валодаюць мовай, на якой ажыццяўляецца вядзенне па крымінальнай справе, ці з'яўляюцца непісьменнымі;
- 4) падазраваны або абвінавачваны з прычыны фізічных або псіхічных недахопаў не могуць самастойна ажыццяўляць сваё права на абарону;
- 5) асоба падазраецца або абвінавачваецца ва ўчыненні асабліва цяжкага злачынства;
- 6) паміж інтарэсамі падазраваных або абвінавачваных ёсць супярэчнасці і калі хоць бы адзін з іх мае абаронцу;
- 7) падазраваным або абвінавачваным заяўлена хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве;
- 8) прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага хадайнічае аб удзеле абаронцы або нябожчык падазраецца, абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, указанага ў артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;
- 9) у дачыненні да абвінавачванага вынесена пастанова аб ажыццяўленні спецыяльнага вядзення.

2. У выпадках, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, удзел абаронцы забяспечваецца з моманту вынясення пастанова аб узбуджэнні крымінальнай справы ў дачыненні да асобы, з моманту фактычнага затрымання, прымянення меры стрымання, прызнання асобы падазраваным або прад'яўлення абвінавачвання, а таксама з моманту заявы падазраваным (абвінавачваным) хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, вынясення пастанова аб ажыццяўленні спецыяльнага вядзення.

3. Калі пры наяўнасці акалічнасцей, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, абаронца не запрошаны самім падазраваным, абвінавачваным, іх законнымі прадстаўнікамі, а таксама іншымі асобамі па іх даручэнні або прадстаўнікамі памерлага падазраванага, абвінавачванага, органы крымінальнага пераследу і суд абавязаны забяспечыць удзел абаронцы ў вядзенні па крымінальнай справе. У гэтых выпадках пастанова органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора, суддзі або вызначэнне суда аб удзеле абаронцы з'яўляюцца абавязковымі для тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў.

Артыкул 46. Запрашэнне, прызначэнне абаронцы

1. Асобы, пералічаныя ў частках 2 і 3 артыкула 44 гэтага Кодэкса, удзельнічаюць у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці абаронцаў:

1) па запрашэнні падазраванага, абвінавачванага, іх законных прадстаўнікоў, а таксама блізкіх родзічаў, іншых асоб па просьбе або са згоды падазраванага або абвінавачванага. Орган, які вядзе крымінальны працэс, не мае права рэкамендаваць каму б там ні было запрашэнне пэўнага абаронцы;

1¹) па запрашэнні прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага;

2) па прызначэнні праз тэрытарыяльную калегію адвакатаў па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. Прызначэнне абаронцы праз тэрытарыяльную калегію адвакатаў па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, праводзіцца:

1) па хадайніцтве падазраванага або абвінавачванага;

1¹) па хадайніцтве прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага;

2) для атрымання падазраваным або абвінавачваным юрыдычнай кансультацыі за кошт сродкаў мясцовага бюджэту да пачатку першага допыту ў выпадку затрымання або прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту;

3) у выпадку, калі ўдзел абаронцы ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе абавязковы, а падазраваны або абвінавачваны не маюць абаронцы;

4) пры немагчымасці для выбранага падазраваным або абвінавачваным абаронцы ўдзельнічаць у першым допыце падазраванага або абвінавачванага не пазней за 24 гадзіны з моманту набыцця становішча абаронцы, ці няўцы яго ў той жа тэрмін для ўдзелу ў вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, ці немагчымасці для абаронцы ўдзельнічаць у вядзенні па крымінальнай справе больш за тры сутак, калі падазраваны або абвінавачваны настойваюць на яго ўдзеле ў вядзенні па крымінальнай справе.

3. У выпадках, прадугледжаных пунктам 4 часткі 2 гэтага артыкула, орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны прапанаваць падазраванаму, абвінавачванаму запрасіць іншага абаронцу.

4. Пры ўдзеле ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе некалькіх абаронцаў працэсуальнае дзеянне, у якім у адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса прадугледжаны ўдзел абаронцы, не можа быць прызнана незаконным з-за ўдзелу ў ім не ўсіх абаронцаў адпаведных падазраванага, абвінавачванага.

5. Няўка абаронцы, што ўдзельнічае ў вядзенні па справе, якому належным чынам паведамлілі аб месцы і часе правядзення следчага дзеяння з удзелам падазраванага або абвінавачванага, не з'яўляецца перашкодай для правядзення следчага дзеяння пры наяўнасці пісьмовай згоды падазраванага або абвінавачванага, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктамі 2–5 часткі 1 артыкула 45 гэтага Кодэкса.

6. Абаронца ў пацвярджэнне сваіх паўнамоцтваў прадстаўляе органу, які вядзе крымінальны працэс, наступныя дакументы:

1) адвакат – пасведчанне адваката і ордар на права ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе;

2) блізкія родзічы абвінавачванага – дакументы, якія пацвярджаюць блізкія адносіны з абвінавачваным;

3) законныя прадстаўнікі – дакументы, якія пацвярджаюць іх права прадстаўляць інтарэсы абвінавачванага.

7. Загадчык юрыдычнай кансультацыі або старшыня тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў абавязаны неадкладна, але не пазней за 24 гадзіны з моманту звароту выдзеліць адваката для ажыццяўлення абароны падазраванага, абвінавачванага.

8. Загадчык юрыдычнай кансультацыі або савет калегіі адвакатаў, а таксама орган, які вядзе крымінальны працэс, у вядзенні якога знаходзіцца крымінальная справа, у парадку, прадугледжаным заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, маюць права вызваліць падазраванага, абвінавачванага поўнацю або часткова ад аплаты юрыдычнай дапамогі. У выпадку такога вызвалення загадчыкам юрыдычнай кансультацыі або саветам калегіі адвакатаў аплата працы абаронцы праводзіцца за кошт сродкаў калегіі адвакатаў, у іншых выпадках – за кошт сродкаў мясцовага бюджэту.

9. Аплата працы адваката, які ўдзельнічае ў даследаванні, папярэднім следстве, судовым разборы па прызначэнні без заключэння дагавора з кліентам, праводзіцца за кошт сродкаў мясцовага бюджэту ў парадку, што вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Пакрыццё выдаткаў у гэтым выпадку можа быць ускладзена на асуджанага або яго

законнага прадстаўніка, за выключэннем выдаткаў па аплаце працы адваката пры дачы ім кансультацыі за кошт сродкаў мясцовага бюджэту падазраванаму або абвінавачванаму да пачатку першага допыту.

Артыкул 47. Адмова ад абаронцы

1. Падазраваны або абвінавачваны маюць права адмовіцца ад абаронцы ў любы момант вядзення па матэрыялах або крымінальнай справе. Адмова ад абаронцы прымаецца органам, які вядзе крымінальны працэс, толькі ў тым выпадку, калі яна заяўлена падазраваным або абвінавачваным па ўласнай ініцыятыве і добраахвотна, а ў выпадку затрымання або прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту – у прысутнасці абаронцы, з якім заключаны дагавор або які прызначаны праз тэрытарыяльную калегію адвакатаў.

2. Не прымаецца адмова ад абаронцы ў сувязі з адсутнасцю сродкаў для аплаты юрыдычнай дапамогі або іншымі акалічнасцямі, якія сведчаць аб вымушанай адмове ад абаронцы.

3. Орган, які вядзе крымінальны працэс, не прымае заяўленую падазраваным або абвінавачваным адмову ад абаронцы ў выпадках, прадугледжаных пунктамі 2–7 і 9 часткі 1 артыкула 45 гэтага Кодэкса.

4. Адмова ад абаронцы не пазбаўляе падазраванага, абвінавачванага права ў далейшым хадайнічаць аб удзеле абаронцы ў вядзенні па крымінальнай справе. Калі хадайніцтва заяўлена да пачатку судовых спрэчак, яно падлягае задавальненню.

Артыкул 48. Права і абавязкі абаронцы

1. Абаронца мае права:

1) ведаць, у чым падазраецца або абвінавачваецца асоба, інтарэсы якой ён абараняе;
2) бесперашкодна мець зносіны са сваім падабаронным адзін на адзін і канфідэнцыяльна без абмежавання колькасці і працягласці размоў;

3) прысутнічаць пры прад'яўленні абвінавачвання;

3¹) прымаць удзел у заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве;

4) удзельнічаць у допытах падазраванага, абвінавачванага, а таксама ў іншых следчых дзеяннях, якія праводзяцца з удзелам падазраванага, абвінавачванага;

5) знаёміцца з пастановамі аб узбуджэнні крымінальнай справы, аб прызнанні падазраваным, аб затрыманні, аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, аб прымяненні меры стрымання, з пратаколамі затрымання, допытаў і іншых следчых дзеянняў, праведзеных з удзелам падазраванага або абвінавачванага ў адсутнасць абаронцы, і выпісваць з іх неабходныя звесткі, за выключэннем звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

б) пры вядзенні з яго ўдзелам следчых дзеянняў і ў судовым разборы задаваць з дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, пытанні падазраваным, абвінавачваным, а таксама пацярпелым, сведкам, экспертам, спецыялістам;

7) уносіць пісьмовыя заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатай запісаў у пратаколе следчага дзеяння, у якім ён прымаў удзел;

8) заяўляць у пісьмовай форме адводы і хадайніцтвы, накіраваныя на абарону інтарэсаў падазраванага, абвінавачванага;

9) прадстаўляць доказы;

10) збіраць па сваёй ініцыятыве звесткі, што адносяцца да акалічнасцей учыненага злачынства, і прадстаўляць іх органу даснавання, асобе, якая праводзіць даснаванне, следчаму, суду, удзельнічаць у следчых дзеяннях, што праводзяцца ў сувязі з прадстаўленнем названых звестак;

11) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія цікавяць яго, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

12) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў, а таксама ў пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

13) патрабаваць унясення ў пратакол судавага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са спісам пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

14) выступаць у судовых спрэчках з прамовай і рэплікай;

15) атрымліваць копію пастановы аб прымяненні меры стрымання і іншых мер працэсуальнага прымусу, аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай і дамашняга арышту, копію пастановы аб прызнанні падазраваным, аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, а таксама копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай ці нагляднай інстанцыі або іншага падагульняючага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

16) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыговор або іншае выніковае рашэнне суда;

17) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт падазраванага або абвінавачванага і абскардзіць рашэнне суда;

18) падаваць пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, якія даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;

19) выказаць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

20) пярэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага.

1¹. Абаронца, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

2. Абаронца абавязаны выкарыстоўваць усе ўказаныя ў законе сродкі і спосабы абароны з мэтай выяўлення акалічнасцей, якія апраўдваюць падазраванага, абвінавачванага, змякчаюць адказнасць абвінавачванага, і аказваць ім неабходную юрыдычную дапамогу.

3. Абаронца не мае права:

1) здзяйсняць якія-небудзь дзеянні супраць інтарэсаў падабароннага і перашкаджаць у ажыццяўленні прыналежных яму правоў;

2) прызнаваць падабароннага маючым дачыненне да грамадска небяспечных дзеянняў і вінаватым ва ўчыненні злачынства насуперак яго пазіцыі;

3) без даручэння падабароннага заяўляць аб яго прымірэнні з пацярпелым, прызнаваць грамадзянскі іск і адклікаць пададзеную падабаронным скаргу;

4) самавольна спыняць свае паўнамоцтвы і без згоды падабароннага перадаваць паўнамоцтвы па ажыццяўленні абароны іншай асобе.

4. Абаронца абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, для абароны правоў і законных інтарэсаў падазраванага або абвінавачванага і аказання ім юрыдычнай дапамогі;

пры немагчымасці яўкі – на працягу 24 гадзін паведаміць аб гэтым органу крымінальнага пераследу і суду;

2) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) не разгалошваць звесткі, якія сталі яму вядомыя ў сувязі з аказаннем ім юрыдычнай дапамогі, а таксама даныя папярэдняга расследавання і закрытага судовага пасяджэння.

5. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання і закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, абаронца нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

Артыкул 49. Пацярпелы

1. Пацярпелым прызнаецца фізічная асоба, якой прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем прычынена фізічная, маёмасная або маральная шкода і ў дачыненні да якой орган, які вядзе крымінальны працэс, вынес пастанову (вызначэнне) аб прызнанні яе пацярпелым.

2. Калі пры ўзбуджэнні крымінальнай справы падставы для прызнання асобы пацярпелым адсутнічаюць, указанае рашэнне прымаецца неадкладна па ўстанаўленні такіх падстаў.

3. Калі пасля прызнання асобы пацярпелым будзе ўстаноўлена адсутнасць падстаў для яе знаходжання ў становішчы пацярпелага, орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел гэтай асобы ў крымінальным працэсе ў якасці пацярпелага.

4. Па справах аб злачынствах, наступствам якіх з'явілася смерць пацярпелага, правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 50 гэтага Кодэкса, ажыццяўляюць члены яго сям'і, блізкія родзічы або законныя прадстаўнікі.

Артыкул 50. Правы і абавязкі пацярпелага

1. Пацярпелы мае права:

1) ведаць сутнасць абвінавачання;

2) даваць паказанні;

3) прадстаўляць доказы;

4) заяўляць адводзі і хадайніцтвы, у тым ліку аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

5) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

6) пярэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго пярэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;

7) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт падазраванага або абвінавачванага і абскарджваць рашэнне суда;

8) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён удзельнічаў, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні, а таксама ў судовым пасяджэнні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння або судовага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

9) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія яго цікавяць, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

10) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў крымінальнай справы, а таксама ў пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

11) выступаць пры адсутнасці ў яго прадстаўніка ў судовых спрэчках з прававой і рэплікай;

12) выказаць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

13) пярэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага;

14) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, якія закранаюць яго правы і інтарэсы, а па яго просьбе таксама бясплатна атрымліваць копіі гэтых рашэнняў, у тым ліку аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, аб прызначэнні судавага разбору, аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненні крымінальнага пераследу, а таксама копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі або іншага падагульняючага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

15) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыговор або іншае выніковае рашэнне суда;

16) адклікаць пададзеную ім або яго прадстаўніком скаргу;

17) мірыцца з абвінавачваным, у тым ліку з удзелам медыятара;

18) падаваць пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, якія даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;

19) атрымліваць пакрыццё выдаткаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе, і шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс;

20) атрымліваць назад маёмасць, адабраную ў яго органам, які вядзе крымінальны працэс, у якасці рэчавых доказаў або на іншых падставах; прыналежаючы яму арыгіналы афіцыйных дакументаў; прыналежаючы яму маёмасць, адабраную ў асобы, якая ўчыніла прадугледжанае крымінальным законам грамадска небяспечнае дзеянне;

21) мець прадстаўніка і спыняць паўнамоцтвы прадстаўніка.

2. Пацярпелы абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) даваць паказанні па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктам 1 часткі трэцяй артыкула 60 гэтага Кодэкса;

3) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы, дакументы, а таксама ўзоры для параўнальнага даследавання па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) падвяргацца агляду па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, у выпадку здзяйснення ў дачыненні да яго цяжкага або асабліва цяжкага злачынства;

5) падвяргацца па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, амбулаторнай экспертызе для праверкі здольнасці правільна ўспрымаць і даваць паказанні аб акалічнасцях, падлеглых устанаўленню па крымінальнай справе, калі ёсць важкія падставы сумнявацца ў наяўнасці ў яго такой здольнасці, а таксама для ўстанаўлення яго ўзросту;

б) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

7) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

3. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, пацярпелы нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

4. За адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў або за дачу заведама непраўдзівых паказанняў пацярпелы нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкуламі 401 і 402 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

5. Пацярпелы карыстаецца прыналежнымі яму правамі і выконвае ўскладзеныя на яго абавязкі асабіста або праз свайго прадстаўніка.

6. У парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, правы непаўналетняга пацярпелага ажыццяўляе нараўні з ім або замест яго яго законны прадстаўнік, а недзеяздольнага пацярпелага – замест яго законны прадстаўнік.

Артыкул 51. Прыватны абвінаваўца

1. Прыватным абвінаваўцам з'яўляюцца асоба, пацярпелая ад злачынства, а ў выпадку яе няздольнасці па ўзросце або стане здароўя выказваць сваю волю ў крымінальным працэсе або ў выпадку яе смерці – любы з яе паўналетніх блізкіх родзічаў або членаў сям'і, яе законны прадстаўнік, прадстаўнік юрыдычнай асобы, якія падалі заяву ў суд у парадку, прадугледжаным артыкулам 426 гэтага Кодэкса, і падтрымліваюць абвінавачанне ў судовым пасяджэнні, а таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцец або іх прадстаўнікі па справах публічнага і прыватна-публічнага абвінавачання, якія самастойна падтрымліваюць абвінавачанне ў судовым пасяджэнні ў выпадку адмовы дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачання.

2. Прыватны абвінаваўца надзяляецца правамі, прадугледжанымі часткай 1 артыкула 50 гэтага Кодэкса.

Артыкул 52. Грамадзянскі ісцец

1. Грамадзянскім істцом прызнаецца фізічная або юрыдычная асоба, у дачыненні да якой ёсць дастатковыя падставы меркаваць, што ёй прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем прычынена шкода, падлеглая пакрыццю ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, якая падала ў ходзе вядзення па крымінальнай справе іскавую заяву і ў дачыненні да якой орган, які вядзе крымінальны працэс, вынес пастанову (вызначэнне) аб прызнанні яе грамадзянскім істцом.

2. Калі ў момант падачы асобай іскавай заявы дастатковыя падставы для прызнання яе грамадзянскім істцом адсутнічаюць, указанае рашэнне прымаецца неадкладна па ўстанаўленні такіх падстаў.

3. Калі пасля прызнання асобы грамадзянскім істцом будзе ўстаноўлена, што іскавая заява пададзена неналежнай асобай або па іншых прычынах адсутнічаюць падставы для яе знаходжання ў становішчы грамадзянскага істца, орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел гэтай асобы ў крымінальным працэсе ў якасці грамадзянскага істца.

Артыкул 53. Правы і абавязкі грамадзянскага істца

1. Грамадзянскі ісцец з мэтай падтрымання прад'яўленага ім іску мае права:

- 1) ведаць сутнасць абвінавачання;
- 2) даваць тлумачэнні па прад'яўленым ім іску;
- 3) прадстаўляць доказы;

4) заяўляць адводы і хадайніцтвы, у тым ліку аб прыняцці мер забеспячэння прад'яўленага ім іску, а таксама аб прымяненні мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

5) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

6) прырэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго прырэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;

7) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён удзельнічаў, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнотай запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні, а таксама ў судовым пасяджэнні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння або судавага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

8) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў частцы, што датычыцца да грамадзянскага іску, у любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія адносяцца да грамадзянскага іску, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

9) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў крымінальнай справы, а таксама ў пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцыі і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

10) выступаць пры адсутнасці ў яго прадстаўніка ў судовых спрэчках з прамовай і рэплікай;

11) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, якія закранаюць яго правы і інтарэсы, і па яго просьбе таксама бясплатна атрымліваць копіі гэтых рашэнняў, а таксама копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі або іншага падагульняючага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

12) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыговор або іншае выніковае рашэнне суда ў частцы, што датычыцца да прад'яўленага ім іску;

13) адклікаць пададзеную ім або яго прадстаўніком скаргу;

14) падаваць у частцы, што адносіцца да прад'яўленага ім іску, прырэчэнні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, якія даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;

15) выказваць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

16) прырэчыць супраць дзеянняў іншага боку або старшынствуючага;

17) мець прадстаўніка і спыняць паўнамоцтвы прадстаўніка;

18) падтрымліваць поўнасцю ці часткова грамадзянскі іск або адмовіцца ад яго ў любы момант вядзення па крымінальнай справе;

19) атрымліваць пакрыццё выдаткаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе, і шкоды, прычыненай незаконнымі дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс;

20) атрымліваць назад маёмасць, адабраную ў яго органам, які вядзе крымінальны працэс, у якасці рэчавых доказаў або на іншых падставах; прыналежаў яму арыгіналы афіцыйных дакументаў; прыналежаў яму маёмасць, адабраную ў асобы, якая ўчыніла прадугледжанае крымінальным законам грамадска небяспечнае дзеянне.

2. Грамадзянскі ісцец абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) забяспечваць прадстаўленне ў суд копій іскавай заявы па колькасці грамадзянскіх адказчыкаў;

3) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы і дакументы па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

5) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

3. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, грамадзянскі ісцец нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

4. Грамадзянскі ісцец можа быць дапытаны ў якасці сведкі.

5. Грамадзянскі ісцец карыстаецца прыналежнымі яму правамі і выконвае ўскладзеныя на яго абавязкі асабіста або праз свайго прадстаўніка.

6. У парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, права непаўналетняга істца ажыццяўляе нароўні з ім або замест яго законны прадстаўнік, а недзяздольнага грамадзянскага істца – замест яго законны прадстаўнік.

Артыкул 54. Грамадзянскі адказчык

1. Грамадзянскім адказчыкам прызнаецца фізічная або юрыдычная асоба, на якую паводле закона і ў сувязі з прад'яўленым у ходзе вядзення па крымінальнай справе іскам можа быць ускладзена матэрыяльная адказнасць за дзеянні абвінавачванага, які прычыніў шкоду ў выніку ўчынення прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння, і ў дачыненні да якой орган, які вядзе крымінальны працэс, вынес пастанову (вызначэнне) аб прызнанні яе грамадзянскім адказчыкам.

2. Калі ў момант падачы іскавай заявы адсутнічаюць дастатковыя падставы для прызнання асобы грамадзянскім адказчыкам, адпаведнае рашэнне прымаецца неадкладна па ўстанаўленні такіх падстаў.

3. Калі пасля прызнання асобы грамадзянскім адказчыкам будзе вызначана, што на гэту асобу не можа быць ускладзена матэрыяльная адказнасць за дзеянні абвінавачванага або па іншых прычынах адсутнічаюць падставы для яе знаходжання ў становішчы грамадзянскага адказчыка, орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел гэтай асобы ў крымінальным працэсе ў якасці грамадзянскага адказчыка.

Артыкул 55. Права і абавязкі грамадзянскага адказчыка

1. Грамадзянскі адказчык з мэтай абароны сваіх інтарэсаў у сувязі з прад'яўленым да яго іскам мае права:

1) ведаць змест прад'яўленага да яго іску;

2) даваць тлумачэнні па прад'яўленым да яго іску;

3) прадстаўляць доказы;

4) заяўляць адводзі і хадайніцтвы, у тым ліку аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

- 5) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;
 - 6) добраахвотна ўносіць у дэпазіт суда грашовыя сродкі ў забеспячэнне прад'яўленага да яго іску;
 - 7) прырэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго прырэчэнняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;
 - 8) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён удзельнічаў, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні, а таксама ў судовым пасяджэнні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння або судовага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;
 - 9) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў частцы, што датычыцца да грамадзянскага іску, у любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, што датычацца да грамадзянскага іску, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;
 - 10) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў крымінальнай справы, а таксама ў пасяджэннях судоў апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;
 - 11) выступаць пры адсутнасці ў яго прадстаўніка ў судовых спрэчках з прамовай і рэплікай;
 - 12) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, якія закранаюць яго правы і інтарэсы, а па яго просьбе таксама бясплатна атрымліваць копіі гэтых рашэнняў, а таксама копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі або іншага падагульняючага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;
 - 13) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыговор або іншае выніковае рашэнне суда ў частцы, што датычыцца да прад'яўленага да яго іску;
 - 14) адклікаць пададзеную ім або яго прадстаўніком скаргу;
 - 15) падаваць у частцы, якая адносіцца да прад'яўленага да яго іску, прырэчэнні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, якія даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;
 - 16) выказаць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;
 - 17) прырэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага;
 - 18) мець прадстаўніка і спыняць паўнамоцтвы прадстаўніка;
 - 19) прызнаць грамадзянскі іск у любы момант вядзення па крымінальнай справе;
 - 20) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай незаконнымі дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс;
 - 21) атрымліваць назад маёмасць, адабраную ў яго органам, які вядзе крымінальны працэс, у якасці рэчавых доказаў або на іншых падставах, а таксама прыналежаў яму арыгіналы афіцыйных дакументаў.
2. Грамадзянскі адказчык абавязаны:
- 1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы і дакументы па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

3. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, грамадзянскі адказчык нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

4. Грамадзянскі адказчык можа быць дапытаны ў якасці сведкі.

5. Грамадзянскі адказчык карыстаецца прыналежнымі яму правамі і выконвае ўскладзеныя на яго абавязкі асабіста або праз свайго прадстаўніка.

Артыкул 56. Законныя прадстаўнікі падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага, грамадзянскага істца

1. Законнымі прадстаўнікамі падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага, грамадзянскага істца з'яўляюцца іх бацькі, усынаўляльнікі, апекуны або апекавальнікі, якія прадстаўляюць пры вядзенні па крымінальнай справе інтарэсы адпаведна непаўналетніх або недзеяздольных удзельнікаў крымінальнага працэсу. Законнымі прадстаўнікамі не могуць быць асобы, прызнаныя недзеяздольнымі.

2. Пры адсутнасці ў падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага, грамадзянскага істца законнага прадстаўніка з ліку ўказаных у частцы першай гэтага артыкула асоб орган, які вядзе крымінальны працэс, прызнае іх законным прадстаўніком орган апекавання і апекавальніцтва.

3. Орган крымінальнага пераследу або суд сваёй пастановай (вызначэннем) прызнаюць і дапускаюць да ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе ў якасці законных прадстаўнікоў адпаведна падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага, грамадзянскага істца аднаго з бацькоў, усынаўляльнікаў, апекуноў або апекавальнікаў кожнага з іх або прадстаўнікоў арганізацый, на апекаванні якіх яны знаходзяцца.

4. Не можа быць прызнана і дапушчана да ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе ў якасці законнага прадстаўніка:

1) пацярпелага або грамадзянскага істца – асоба, якой ставіцца ў віну прычыненне прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем шкоды пацярпеламу або грамадзянскаму істцу;

2) падазраванага, абвінавачванага або асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, – асоба, якой дзеяннем, што ставіцца ў віну падазраванаму або абвінавачванаму і прадугледжана крымінальным законам, прычынена шкода, а таксама асоба, якой прычынена шкода грамадска небяспечным дзеяннем.

5. Калі пасля прызнання асобы законным прадстаўніком падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца будзе вызначана адсутнасць падстаў для знаходжання яе ў становішчы законнага прадстаўніка, орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел гэтай асобы ў крымінальным працэсе ў якасці законнага прадстаўніка.

Артыкул 57. Правы і абавязкі законнага прадстаўніка падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца

1. Законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца, дапушчанага ў гэтай якасці да ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе, мае права:

- 1) ведаць сутнасць падазрэння, абвінавачвання, змест прад'яўленага іску;
- 2) ведаць аб выкліках удзельніка крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, у орган, што вядзе працэс, і суправаджаць яго;
- 3) выключаны;
- 4) удзельнічаць па яго хадайніцтве або хадайніцтве асобы, якую ён прадстаўляе, у следчых або іншых працэсуальных дзеяннях, што праводзяцца органам крымінальнага пераследу з удзелам асобы, якую ён прадстаўляе;
- 5) даваць тлумачэнні;
- б) прадстаўляць доказы;
- 7) заяўляць адводы і хадайніцтвы, у тым ліку аб прымяненні мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;
- 8) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;
- 9) прычыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго прычэнняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;
- 10) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт падазраванага або абвінавачванага і абскарджваць рашэнне суда;
- 11) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён або ўдзельнік крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, удзельнічалі, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнотой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні, а таксама ў судовым пасяджэнні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння або судовага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;
- 12) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія цікавяць яго, а законны прадстаўнік грамадзянскага істца – у частцы, што датычыцца да грамадзянскага іску, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;
- 13) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў, а таксама ў пасяджэннях суду апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;
- 14) выступаць пры адсутнасці ў абвінавачванага, якога ён прадстаўляе, абаронцы ў судовых спрэчках з прамовай і рэплікай;
- 15) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, што закранаюць правы і інтарэсы ўдзельніка крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, а таксама яго самога; па яго просьбе бясплатна атрымліваць копіі гэтых рашэнняў, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;
- 16) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыгавор або іншае выніковае рашэнне суда, а законны прадстаўнік грамадзянскага істца – у частцы, што датычыцца грамадзянскага іску;

17) адклікаць пададзеную ім скаргу;

18) падаваць у частцы, што датычыцца інтарэсаў удзельніка крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, што даведзены да яго ведама органам, які вядзе крымінальны працэс, або сталі вядомыя яму ў выніку іншых акалічнасцей;

19) выказваць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

20) пярэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага;

21) запрашаць для асобы, якую ён прадстаўляе, адпаведна абаронцу або прадстаўніка і спыняць паўнамоцтвы запрошанага ім абаронцы і прадстаўніка;

22) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, а законны прадстаўнік пацярпелага або грамадзянскага істца таксама пакрыццё выдаткаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе;

23) атрымліваць назад маёмасць, забраную ў яго органам, які вядзе крымінальны працэс, у якасці рэчавых доказаў або на іншых падставах, а таксама прыналежаўшыя яму арыгіналы афіцыйных дакументаў.

1¹. Законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

2. Законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца, дапушчаны ў гэтай якасці пры вядзенні па крымінальнай справе, мае права:

1) адмовіцца ад абвінавачання, якое ажыццяўляецца ім у якасці прыватнага абвінаваўцы;

2) спыняць паўнамоцтвы абаронцы;

3) адклікаць скаргу на здзяйсненне ў дачыненні да асобы, якую ён прадстаўляе, прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння;

4) памірыцца па справах прыватнага абвінавачання з асобай, пацярпелай ад злачынства, або абвінавачваным;

5) прад'яўляць грамадзянскі іск, адмовіцца ад прад'яўленага ім грамадзянскага іску або прызнаць прад'яўлены да яго грамадзянскі іск.

3. Законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца не мае права здзяйсняць якія-небудзь дзеянні супраць інтарэсаў удзельніка крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, у тым ліку адмовіцца ад імені падазраванага, абвінавачванага ад абаронцы.

4. Законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, пацярпелага або грамадзянскага істца абавязаны:

1) прадстаўляць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы, якія пацвярджаюць яго паўнамоцтвы законнага прадстаўніка;

2) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, для абароны інтарэсаў асобы, якую ён прадстаўляе;

3) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы і дакументы па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

5) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом;

б) удзельнічаць пры заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве ў выпадку заявы непаўналетнім падазраваным (абвінавачваным) хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве.

5. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, законны прадстаўнік нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 57¹. Прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага

1. Прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе прадстаўляе інтарэсы памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, для абароны іх правоў і законных інтарэсаў.

2. Орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй пастановай (вызначэннем) прызнае і дапускае да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, іх блізкіх родзічаў у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

3. Пры адсутнасці блізкіх родзічаў памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, а таксама ў выпадку непадачы імі заявы аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у прадугледжаны гэтым Кодэксам тэрмін орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй пастановай (вызначэннем) прызнае і дапускае да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, членаў іх сям'і, якія падалі адпаведную заяву.

4. У якасці прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, не могуць быць прызнаны і дапушчаны да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе:

1) непаўналетні;

2) асоба, якая з прычыны фізічных або псіхічных недахопаў не можа самастойна абараняць правы і законныя інтарэсы памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага;

3) асоба, якой інкрымінаваным памерлым падазраванаму, абвінавачванаму, асобе, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, злачынствам прычынена шкода;

4) саўдзельнік або асоба, якая падазраецца ці абвінавачваецца ў саўдзеце ва ўчыненні інкрымінаванага памерлым падазраванаму, абвінавачванаму, асобе, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, злачынства.

5. Калі блізкія родзічы, члены сям'і памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, з'яўляюцца непаўналетнімі або з прычыны фізічных або псіхічных недахопаў не могуць самастойна абараняць правы і законныя інтарэсы памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, іх законныя

прадстаўнікі маюць права ўдзельнічаць у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага.

Артыкул 57². Права і абавязкі прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага

1. Прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, мае права:

1) ведаць сутнасць падазрэння, абвінавачвання ў дачыненні да памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, і атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, копію пастановаў аб узбуджэнні крымінальнай справы, аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні вядзення па крымінальнай справе ў дачыненні да памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, якіх ён прадстаўляе, аб прызнанні падазраваным, аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, якіх ён прадстаўляе, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

2) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

3) прадстаўляць доказы;

4) заяўляць адвод і хадайніцтвы, у тым ліку аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

5) карыстацца дапамогай абаронцы для абароны правоў і законных інтарэсаў памерлага падазраванага, абвінавачванага, а таксама спыніць паўнамоцтвы абаронцы, за выключэннем выпадку, калі нябожчык падазраецца, абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, указанага ў артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

б) пярэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго пярэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца ў яго прысутнасці або з яго ўдзелам;

7) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх удзельнічалі памерлы падазраваны, абвінавачванага, асоба, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны;

8) знаёміцца з пастановамі аб прызначэнні экспертыз і заключэннямі экспертаў або паведамленнямі аб немагчымасці даць заключэнні;

9) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, што цікавяць яго, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

10) пісьмова адмовіцца ад удзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе;

11) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў крымінальнай справы, а таксама ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, у пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

12) патрабаваць унясення ў пратакол судавага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага

пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

13) выступаць у судовых спрэчках з прамовай і рэплікай пры адсутнасці ў памерлага абвінавачванага, якога ён прадстаўляе, абаронцы;

14) атрымліваць ад органа, які вядзе крымінальны працэс, паведамленні аб прыняцці рашэнняў, што закранаюць правы і законныя інтарэсы памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, а таксама копіі іскавай заявы, заявы па справах прыватнага абвінавачвання, пастановы аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, аб прызначэнні судовага разбору, копію прыговору, вызначэння (пастановы) суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі або іншага выніковага рашэння суда, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса;

15) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць пастанову аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, прыговор або іншае выніковае рашэнне суда;

16) адклікаць пададзеную ім або абаронцам скаргу;

17) падаваць пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу;

18) выказваць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

19) пярэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага;

20) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. Прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, абавязаны:

1) прадстаўляць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы (указваць звесткі), якія пацвярджаюць яго роднасць (сваяцтва) з памерлым падазраваным, абвінавачваным, асобай, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або яго паўнамоцтвы законнага прадстаўніка ці факт яго сумеснага пражывання з памерлым падазраваным, абвінавачваным, асобай, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, і вядзення з ім агульнай гаспадаркі;

2) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы і дакументы па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

5) прысутнічаць пры вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, калі гэта прызнана неабходным органам крымінальнага пераследу;

6) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам, які вядзе крымінальны працэс.

3. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 58. Прадстаўнікі пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка

1. Прадстаўнікамі пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка з'яўляюцца асобы, якія ўпаўнаважаны ўказанымі ўдзельнікамі крымінальнага працэсу

прадстаўляць іх інтарэсы пры вядзенні па крымінальнай справе і ў дачыненні да якіх орган, які вядзе крымінальны працэс, вынес пастанову (вызначэнне) аб прызнанні іх прадстаўнікамі.

2. Калі пасля прызнання асобы прадстаўніком пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка будзе вызначана адсутнасць падстаў для яе знаходжання ў становішчы прадстаўніка, орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел гэтай асобы ў крымінальным працэсе ў якасці прадстаўніка. Удзел прадстаўніка ў вядзенні па крымінальнай справе спыняецца таксама і ў выпадках, калі яго паўнамоцтвы спынены адпаведна пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або калі прадстаўнік, які не з'яўляецца прызначаным у гэтай якасці адвакатам, адмовіўся ад далейшага ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе.

3. Пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык могуць мець некалькі прадстаўнікоў.

Артыкул 59. Правы і абавязкі прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка

1. Прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка ажыццяўляе пры вядзенні па крымінальнай справе іх правы, акрамя правоў, неаддзельных ад іх асобы. Для абароны асобы, якую ён прадстаўляе, ён мае права:

1) ведаць сутнасць абвінавачання, змест прад'яўленага іску;

2) удзельнічаць у следчых або іншых працэсуальных дзеяннях, што праводзяцца органам крымінальнага пераследу па яго хадайніцтве або хадайніцтве асобы, якую ён прадстаўляе, ці з яго ўдзелам;

3) даваць тлумачэнні;

4) прадстаўляць доказы;

5) заяўляць адвод і хадайніцтвы, у тым ліку аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

6) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

7) пярэчыць супраць дзеянняў органа крымінальнага пераследу і патрабаваць унясення яго пярэчанняў у пратакол следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, якое праводзіцца з яго ўдзелам;

8) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт падазраванага або абвінавачванага і абскардзіць рашэнне суда;

9) знаёміцца з пратаколамі следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, у якіх ён або ўдзельнік крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, удзельнічалі, і рабіць заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколах; пры ўдзеле ў следчым або іншым працэсуальным дзеянні, а таксама ў судовым пасяджэнні патрабаваць унясення ў пратакол указанага дзеяння або судовага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны; знаёміцца са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі;

10) з моманту атрымання паведамлення аб заканчэнні папярэдняга расследавання знаёміцца з крымінальнай справай і выпісваць з яе звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, а прадстаўнік грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка – у частцы, што датычыцца грамадзянскага іску, за выключэннем названых у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса і звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі;

11) удзельнічаць у судовым пасяджэнні суда першай інстанцыі, у тым ліку ў даследаванні доказаў, а таксама ў пасяджэннях судаў апеляцыйнай, касацыйнай, нагляднай інстанцый і пры вядзенні па крымінальнай справе па новых акалічнасцях;

12) выступаць замест пацярпелага, якога ён прадстаўляе, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка ў судовых спрэчках з прамовай і рэплікай;

13) падаваць скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку абскардзіць прыгавор або іншае выніковае рашэнне суда, а прадстаўнікі грамадзянскага істца і грамадзянскага адказчыка – у частцы, што датычыцца грамадзянскага іску;

14) адклікаць пададзеную ім скаргу са згоды асобы, якую ён прадстаўляе;

15) падаваць у частцы, што датычыцца інтарэсаў удзельніка крымінальнага працэсу, якога ён прадстаўляе, пярэчанні на пратэсты дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора і скаргі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу;

16) выказаць у судовым пасяджэнні меркаванні ў сувязі з хадайніцтвамі і прапановамі іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

17) пярэчыць супраць дзеянняў другога боку або старшынствуючага;

18) са згоды асобы, якую ён прадстаўляе, запрашаць для яе іншага прадстаўніка і перадаваць прадстаўніцтва;

19) атрымліваць пакрыццё шкоды, прычыненай незаконнымі дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, а прадстаўнік пацярпелага або грамадзянскага істца – таксама пакрыццё выдаткаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе.

1¹. Прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

2. Прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка ў выпадках, калі гэта спецыяльна агаворана ў выдадзенай яму даверанасці, а таксама кіраўнік адпаведнай юрыдычнай асобы, які прадстаўляе па пасадзе інтарэсы грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка і дзейнічае ў межах сваёй кампетэнцыі, маюць права ад імені свайго даверніка:

1) памірыцца па справах прыватнага абвінавачання з абвінавачваным;

2) адмовіцца ад прад'яўленага яго давернікам грамадзянскага іску або прызнаць грамадзянскі іск.

3. Прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка абавязаны:

1) прадстаўляць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы, якія пацвярджаюць яго паўнамоцтвы прадстаўніка;

2) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, для абароны інтарэсаў асобы, якую ён прадстаўляе;

3) прадстаўляць наяўныя ў яго прадметы і дакументы па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс;

4) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

5) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

4. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, прадстаўнік нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 59¹. Асаблівасці ажыццяўлення ўдзельнікамі крымінальнага працэсу асобных правоў і выканання абавязкаў па крымінальных справах, што ўтрымліваюць звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі

1. Падлеглыя ўручэнню або накіраванню ўдзельнікам крымінальнага працэсу копіі працэсуальных дакументаў, у якіх утрымліваюцца звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, пасля азнаямлення з імі захоўваюцца пры крымінальнай справе і ўручаюцца ўдзельнікам крымінальнага працэсу па іх хадайніцтве на час вядзення працэсуальных дзеянняў з іх удзелам.

2. Пры вядзенні па крымінальных справах, якія ўтрымліваюць звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны забяспечыць удзельнікам крымінальнага працэсу неабходныя ўмовы для ажыццяўлення імі сваіх правоў і выканання абавязкаў з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

3. Орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, азнаёміць адпаведных удзельнікаў крымінальнага працэсу з працэсуальным дакументам або яго копіяй, матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, з выкананнем патрабаванняў актаў заканадаўства.

ГЛАВА 7 ІНШЫЯ ЎДЗЕЛЬНІКІ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ

Артыкул 60. Сведка

1. Сведкам з’яўляецца асоба, у дачыненні да якой ёсць падставы меркаваць, што ёй вядомыя якія-небудзь акалічнасці па крымінальнай справе, якая выклікана органам, які вядзе крымінальны працэс, для дачы паказанняў або дае паказанні.

2. Не падлягаюць допыту ў якасці сведак:

1) падазраваны;

2) асобы, якія з-за ўзросту, фізічных або псіхічных недахопаў не здольныя правільна ўспрымаць акалічнасці, падлеглыя ўстанаўленню па крымінальнай справе, і даваць аб іх паказанні. Для вырашэння пытання аб здольнасці асобы правільна ўспрымаць акалічнасці, што маюць значэнне для справы, і даваць аб іх паказанні можа прызначацца і праводзіцца амбулаторная экспертыза;

3) адвакаты, іх стажоры, памочнікі, іншыя работнікі адвакацкіх утварэнняў, юрыдычных кансультацый – для атрымання якіх-небудзь звестак, што могуць быць ім вядомыя ў сувязі з аказаннем юрыдычнай дапамогі пры вядзенні па крымінальнай справе;

4) асобы, якім звесткі, што адносяцца да гэтай крымінальнай справы, сталі вядомыя ў сувязі з іх удзелам у вядзенні па крымінальнай справе ў якасці абаронцы, прадстаўніка, прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, адваката сведкі. Удзел у справе законных прадстаўнікоў падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, не выключае магчымасці допыту гэтых асоб у якасці сведак па іншых акалічнасцях, што маюць значэнне для справы;

5) пракурор, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, сакратар судавага пасяджэння (сакратар судавага пасяджэння – памочнік суддзі) – аб акалічнасцях крымінальнай справы, якія сталі ім вядомыя ў сувязі з удзелам у вядзенні па крымінальнай справе, а

суддзя – у сувязі з абмеркаваннем у дарадчым пакоі пытанняў, якія ўзніклі пры вынясенні судовага рашэння;

б) свяшчэннаслужыцель – аб акалічнасцях, вядомых яму са споведзі;

7) урач – без згоды асобы, якая звярнулася па аказанне медыцынскай дапамогі, па акалічнасцях, што з’яўляюцца прадметам урачэбнай тайны;

8) асоба, якая аказвае або аказвала садзейнічанне на канфідэнцыяльнай аснове органу, упаўнаважанаму законам ажыццяўляць аператыўна-вышукую дзейнасць, – без яе згоды і згоды органа, упаўнаважанага законам ажыццяўляць аператыўна-вышукую дзейнасць, якому гэта асоба аказвае або аказвала садзейнічанне на канфідэнцыяльнай аснове;

9) медыятар – аб акалічнасцях, якія сталі яму вядомыя па крымінальнай справе ў сувязі з удзелам у прымірэнні абвінавачванага з пацярпелым.

3. Сведка мае права:

1) не сведчыць супраць сябе самога, членаў сваёй сям’і і блізкіх родзічаў;

2) заяўляць адвод перакладчыку, які ўдзельнічае ў яго допыце;

3) уласнаручна запісваць свае паказанні ў пратаколе допыту або сведчыць сваім подпісам у пратаколе следчага або іншага працэсуальнага дзеяння правільнасць запісу дадзеных ім паказанняў;

4) заяўляць хадайніцтвы і прыносіць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс, у тым ліку аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям’і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

5) атрымліваць пакрыццё выдаткаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе, і шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс;

б) запрашаць адваката для атрымання юрыдычнай дапамогі пры вядзенні працэсуальных дзеянняў з яго ўдзелам.

4. Сведка абавязаны:

1) з’яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) праўдзіва паведаміць усё вядомае па справе і адказаць на пастаўленыя пытанні;

3) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом;

4) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс.

5. Сведка не можа быць прымусова падвергнуты экспертызе.

6. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, сведка нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

7. За адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў (за выключэннем асоб, указаных у пункце 1 часткі 3 гэтага артыкула) або за дачу заведама непраўдзівых паказанняў сведка нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкуламі 401 і 402 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 60¹. Адвакат сведкі

1. Адвакат сведкі пры адсутнасці акалічнасцей, якія выключаюць яго ўдзел у крымінальным працэсе ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса, мае права:

1) аказваць юрыдычную дапамогу сведку пры вядзенні працэсуальных дзеянняў з удзелам гэтага сведкі;

2) з дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, задаваць пытанні гэтаму сведку;

3) заяўляць адвод перакладчыку, які ўдзельнічае ў допыце гэтага сведкі;

4) знаёміцца з пратаколам следчага і іншага працэсуальнага дзеяння, пры правядзенні якога ён аказваў юрыдычную дапамогу сведку, і ўносіць пісьмовыя заўвагі ў сувязі з правільнасцю і паўнатой запісаў у пратаколе ўказанага дзеяння;

5) знаёміцца з запісамі ў сціслым пратаколе, пратаколе судовага пасяджэння паказанняў гэтага сведкі або адпаведнай часткай гука- або відэазапісу ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць копію гука- або відэазапісу допыту гэтага сведкі ў ходзе адкрытага судовага пасяджэння.

2. Няяўка адваката сведкі к часу, устаноўленаму сведку органам, які вядзе крымінальны працэс, для правядзення працэсуальнага дзеяння, не з'яўляецца перашкодай для правядзення такога дзеяння з удзелам сведкі.

3. Адвакат сведкі абавязаны:

1) прад'яўляць органу, які вядзе крымінальны працэс, пасведчанне адваката і ордар на права ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе;

2) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях, якія сталі вядомыя яму па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам, які вядзе крымінальны працэс.

4. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, адвакат сведкі нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 61. Эксперт

1. Экспертам з'яўляецца не зацікаўленая ў зыходзе крымінальнай справы асоба, што валодае спецыяльнымі ведамі ў навуцы, тэхніцы, мастацтве, рамястве і іншых сферах дзейнасці, якой даручана правядзенне экспертызы.

2. Эксперт мае права:

1) знаёміцца з матэрыяламі, якія адносяцца да прадмета экспертызы, і выпісваць з іх неабходныя звесткі;

2) заяўляць хадайніцтвы аб прадастаўленні яму дадатковых матэрыялаў, аб'ектаў (доступу да іх), неабходных для дачы заключэння эксперта; аб растлумачэнні зместу пастаўленых перад экспертам пытанняў; аб прыцягненні да правядзення экспертызы іншых экспертаў; аб дазволе прымяняць метады, якія могуць пацягнуць поўнае ці частковае знішчэнне аб'ектаў экспертызы або змяненне іх знешняга выгляду ці асноўных уласцівасцей; аб адмене дазволу ўдзельнікам крымінальнага працэсу прысутнічаць пры правядзенні экспертызы; аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

3) з дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, удзельнічаць у вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, задаваць дапытваным і іншым асобам, якія ўдзельнічаюць у гэтых дзеяннях, пытанні, якія адносяцца да прадмета экспертызы;

4) даваць заключэнне эксперта як па пастаўленых пытаннях, так і па акалічнасцях, што ўваходзяць у яго кампетэнцыю, выяўленых пры правядзенні экспертызы;

5) знаёміцца з пратаколам следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, у якім ён удзельнічаў, і рабіць падлеглыя ўнясенню ў пратакол заўвагі адносна паўнаты і правільнасці запісу яго дзеянняў і заключэння эксперта;

5¹) знаёміцца ў адпаведнай частцы са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць у адпаведнай частцы копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі адносна паўнаты і правільнасці запісу яго дзеянняў і заключэння эксперта;

б) карыстацца бясплатнай дапамогай перакладчыка;

7) падаваць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс, якія абмяжоўваюць яго правы пры правядзенні экспертызы;

8) атрымліваць пакрыццё выдаткаў, панесеных пры правядзенні экспертызы;

9) атрымліваць пакрыццё панесеных ім выдаткаў і ўзнагароджанне за выкананую ім работу, якая не ўваходзіць у кола яго прамых службовых абавязкаў.

2¹. Эксперт, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, што пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, якія ўтрымліваюць звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

3. Эксперт не мае права акрамя органа, які вядзе крымінальны працэс, весці перагаворы з удзельнікамі крымінальнага працэсу па пытаннях, звязаных з правядзеннем экспертызы; самастойна збіраць аб'екты экспертызы; праводзіць даследаванні, якія могуць пацягнуць поўнае ці частковае знішчэнне аб'ектаў экспертызы або змяненне іх знешняга выгляду ці асноўных уласцівасцей, калі на гэта не было пісьмовага дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс.

4. Эксперт абавязаны:

1) даць абгрунтаванае і аб'ектыўнае заключэнне эксперта па пастаўленых перад ім пытаннях з выкананнем патрабаванняў гэтага Кодэкса;

2) скласці матываванае паведамленне аб немагчымасці дачы заключэння эксперта, калі ў ходзе правядзення экспертызы ён устанавіць, што пастаўленыя пытанні выходзяць за межы яго спецыяльных ведаў або прадастаўленыя яму матэрыялы, аб'екты непрыдатныя або недастатковыя для адказу на гэтыя пытанні і не могуць быць папоўнены, ці калі стан навукі і практыкі не дазваляе на іх адказаць;

3) прадставіць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы, якія пацвярджаюць яго спецыяльную кваліфікацыю;

4) паведаміць па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, а таксама бакоў у судовым пасяджэнні звесткі аб сваім прафесійным вопыце і дачыненні з асобамі, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе;

5) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, для прадстаўлення яго ўдзельнікам крымінальнага працэсу, растлумачэння і ўдакладнення зместу дадзенага ім заключэння эксперта па пытаннях, зададзеных органам, які вядзе крымінальны працэс, удзельнікамі крымінальнага працэсу;

6) прадставіць па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, каштарыс выдаткаў на правядзенне экспертызы, а таксама справаздачу аб панесеных выдатках;

7) захоўваць парадак пры вядзенні следчых дзеянняў і падчас судовага пасяджэння;

8) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях крымінальнай справы і іншыя звесткі, якія сталі яму вядомыя ў сувязі з правядзеннем экспертызы, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

5. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, эксперт нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

6. За дачу заведама непраўдзівага заключэння эксперта, а таксама за адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў эксперт нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкуламі 401 і 402 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 62. Спецыяліст

1. Спецыялістам з'яўляецца не зацікаўленая ў зыходзе крымінальнай справы асоба, якая валодае спецыяльнымі ведамі ў навуцы, тэхніцы, мастацтве, рамястве і іншых сферах дзейнасці, выкліканая органам, які вядзе крымінальны працэс, для ўдзелу і аказання садзейнічання ў вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў. Педагог або псіхалаг, якія ўдзельнічаюць у допыце непаўналетніх падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, сведкі, таксама з'яўляюцца спецыялістамі.

2. Спецыяліст мае права:

- 1) ведаць мэту свайго выкліку;
- 2) адмовіцца ад удзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, калі ён не валодае спецыяльнымі ведамі і навыкамі;
- 3) задаваць пытанні ўдзельнікам следчага дзеяння з дазволу органа крымінальнага пераследу і суда;
- 4) знаёміцца з пратаколам следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, у якім ён удзельнічаў, і рабіць падлеглыя ўнясенню ў пратакол заўвагі адносна паўнаты і правільнасці запісу ходу, зместу і вынікаў дзеянняў, якія выконваліся пры яго ўдзеле;
- 4¹) знаёміцца ў адпаведнай частцы са спісным пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць у адпаведнай частцы копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі адносна паўнаты і правільнасці запісу ходу, зместу і вынікаў дзеянняў, якія выконваліся пры яго ўдзеле;
- 5) падаваць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс, заяўляць хадайніцтвы аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;
- 6) атрымліваць пакрыццё панесеных ім выдаткаў і ўзнагароджанне за выкананую ім работу, што не ўваходзіць у кола яго прамых службовых абавязкаў.

2¹. Спецыяліст, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, якія складаюць дзяржаўныя сакрэты, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

3. Спецыяліст абавязаны:

- 1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, для аказання яму неабходнага садзейнічання;
- 2) прадставіць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы, якія пацвярджаюць яго спецыяльную кваліфікацыю;
- 3) паведаміць па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, а таксама бакоў у судовым пасяджэнні звесткі аб сваім прафесійным вопыце і дачыненні з асобамі, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе;
- 4) удзельнічаць у вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, выкарыстоўваючы спецыяльныя веды, навыкі і навукова-тэхнічныя сродкі для выяўлення, замацавання і адабрання доказаў;
- 5) даваць тлумачэнні ў сувязі з дзеяннямі, якія выконваюцца ім;
- 6) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;
- 7) захоўваць парадак пры вядзенні следчых дзеянняў і падчас судовага пасяджэння;
- 8) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях справы і іншыя звесткі, якія сталі яму вядомыя ў сувязі з удзелам у вядзенні па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

4. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, спецыяліст нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 63. Перакладчык

1. Перакладчыкам з'яўляецца не зацікаўленая ў зыходзе крымінальнай справы асоба, якая валодае мовамі, веданне якіх патрэбна для перакладу, і ўдзельнічае ў следчых і іншых працэсуальных дзеяннях у выпадках, калі падазраваны, абвінавачваны, іх абаронцы або пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык ці іх прадстаўнікі, а таксама

сведкі і іншыя ўдзельнікі крымінальнага працэсу не валодаюць мовай, на якой ажыццяўляецца вядзенне па крымінальнай справе, а таксама для перакладу пісьмовых дакументаў. Перакладчыкам у адпаведнасці з гэтым Кодэксам лічыцца таксама асоба, якая разумее знакі глухога або нямога і здольная размаўляць з імі знакамі.

2. Удзельнікі крымінальнага працэсу не маюць права прымаць на сябе абавязкі перакладчыка, хоць бы яны і валодалі неабходнымі для перакладу мовамі.

3. Перакладчык мае права:

1) адмовіцца ад удзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, калі ён не валодае ведамі, неабходнымі для перакладу;

2) задаваць асобам, якія прысутнічаюць пры ажыццяўленні перакладу, пытанні для ўдакладнення перакладу;

3) знаёміцца з пратаколам следчага або іншага працэсуальнага дзеяння, у якім ён удзельнічаў, і рабіць заўвагі, падлеглыя ўнясенню ў пратакол, адносна паўнаты і правільнасці запісу перакладу;

3¹) знаёміцца ў адпаведнай частцы са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымліваць у адпаведнай частцы копію гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падаваць на іх заўвагі адносна паўнаты і правільнасці запісу перакладу;

4) падаваць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс, заяўляць хадайніцтвы аб прыняцці мер па забеспячэнні яго бяспекі, членаў сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён абгрунтавана лічыць блізкімі, а таксама маёмасці;

5) атрымліваць пакрыццё панесеных ім выдаткаў і ўзнагароджанне за выкананую ім работу, што не ўваходзіць у кола яго прамых службовых абавязкаў.

3¹. Перакладчык, які з'яўляецца замежным грамадзянінам, асобай без грамадзянства або грамадзянінам Рэспублікі Беларусь, які пастаянна пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, мае права знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, што ўтрымліваюць звесткі, якія складаюць дзяржаўныя сакрэты, пасля атрымання допуску ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

4. Перакладчык абавязаны:

1) з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс;

2) прадстаўляць органу, які вядзе крымінальны працэс, дакументы, якія пацвярджаюць яго кваліфікацыю перакладчыка;

3) дакладна і поўна выконваць даручаны яму пераклад;

4) сведчыць правільнасць перакладу сваім подпісам у пратаколе следчага і іншага працэсуальнага дзеяння, праведзенага з яго ўдзелам, а таксама ў працэсуальных дакументах, якія ўручаюцца ўдзельнікам крымінальнага працэсу ў перакладзе на іх родную мову або іншую мову, якой яны валодаюць;

5) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс;

6) захоўваць парадак пры вядзенні следчых, іншых працэсуальных дзеянняў і падчас судовага пасяджэння;

7) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях крымінальнай справы або іншыя даныя, якія сталі яму вядомыя ў сувязі з удзелам у вядзенні па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу або судом.

5. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання або закрытага судовага пасяджэння без дазволу органа, які вядзе крымінальны працэс, перакладчык нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

6. За заведама няправільны пераклад, а таксама адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў перакладчык нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкуламі 401 і 402 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 64. Паняты

1. Панятым з'яўляецца не зацікаўленая ў зыходзе крымінальнай справы паўналетняя асоба, якая ўдзельнічае ў вядзенні следчага дзеяння, для сведчання яго факта, ходу і вынікаў у выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

2. Паняты мае права:

- 1) ведаць, у правядзенні якога следчага дзеяння ён удзельнічае, хто кіруе і хто ўдзельнічае ў яго вядзенні;
- 2) рабіць у сувязі са следчым дзеяннем заявы і заўвагі, падлеглыя занясенню ў пратакол;
- 3) знаёміцца з пратаколам следчага дзеяння, у якім ён удзельнічаў;
- 4) падпісваць пратакол следчага дзеяння толькі ў той частцы, якая адлюстроўвае ўспрынятыя ім асабіста акалічнасці;
- 5) атрымліваць пакрыццё панесеных ім выдаткаў, звязаных з удзелам у вядзенні следчых дзеянняў.

3. Паняты абавязаны:

- 1) з'яўляцца па выкліках органа крымінальнага пераследу;
- 2) паведаміць па патрабаванні органа крымінальнага пераследу звесткі аб дачыненні з асобамі, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе;
- 3) засведчыць сваім подпісам у пратаколе следчага дзеяння факт вядзення гэтага дзеяння, яго ход і вынікі;
- 4) захоўваць парадак пры вядзенні следчых дзеянняў;
- 5) падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа крымінальнага пераследу;
- 6) не разгалошваць звесткі аб акалічнасцях справы або іншыя даныя, якія сталі яму вядомыя ў сувязі з удзелам у вядзенні па крымінальнай справе, калі ён быў папярэджаны аб гэтым органам крымінальнага пераследу.

4. За разгалошванне даных папярэдняга расследавання без дазволу органа крымінальнага пераследу паняты нясе адказнасць у адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

5. Паняты можа быць дапытаны ў якасці сведкі аб акалічнасцях, звязаных з вядзеннем следчага дзеяння, у якім ён удзельнічаў.

ГЛАВА 8

МЕРЫ ПА ЗАБЕСПЯЧЭННІ БЯСПЕКІ ЎДЗЕЛЬНІКАЎ КРЫМІНАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ І ІНШЫХ АСОБ

Артыкул 65. Абавязак органа, які вядзе крымінальны працэс, па прыняцці мер па забеспячэнні бяспекі

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, пры наяўнасці дастатковых даных, якія ўказваюць на тое, што ёсць рэальная пагроза забойства, прымянення гвалту, знішчэння або пашкоджання маёмасці, учынення іншых проціпраўных дзеянняў у дачыненні да ўдзельніка крымінальнага працэсу, які абараняе свае правы і інтарэсы або правы і інтарэсы асоб, якіх ён прадстаўляе, іншыя, а таксама іншага ўдзельніка крымінальнага працэсу, членаў яго сям'і і блізкіх у сувязі з яго ўдзелам у крымінальным працэсе, абавязаны прыняць прадугледжаныя законам меры па забеспячэнні бяспекі гэтых асоб і іх маёмасці.

2. Рашэнні аб прымяненні мер бяспекі прымаюцца:

- 1) пры ўстанаўленні органам, які вядзе крымінальны працэс, акалічнасцей, якія ўказваюць на наяўнасць падстаў для прыняцця мер бяспекі;
- 2) у выпадку атрымання органам, які вядзе крымінальны працэс, іншай інфармацыі аб акалічнасцях, якія ўказваюць на наяўнасць падстаў для прыняцця мер бяспекі;

3) па заяве ўдзельніка крымінальнага працэсу аб неабходнасці прыняцця мер бяспекі.

3. Разгалошванне звестак аб мерах бяспекі, якія прымяняюцца ў дачыненні да ўдзельнікаў крымінальнага працэсу, іх блізкіх родзічаў і членаў іх сем'яў або іншых асоб, якіх яны абгрунтавана лічаць блізкімі, а таксама ў дачыненні да іх маёмасці, цягне адказнасць, устаноўленую заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 66. Меры па забеспячэнні бяспекі

1. Да працэсуальных мер бяспекі адносяцца:

- 1) неразгалошванне звестак аб асобе;
- 2) вызваленне ад яўкі ў судовае пасяджэнне;
- 3) закрытае судовае пасяджэнне.

2. Да іншых мер бяспекі адносяцца:

- 1) выкарыстанне тэхнічных сродкаў кантролю;
- 2) праслухоўванне перагавораў, якія вядуцца з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў сувязі, і іншых перагавораў;
- 3) асабістая ахова, ахова жылля і маёмасці;
- 4) змяненне даных дакумента, які сведчыць асобу, і замена дакументаў;
- 5) забарона на выдачу звестак.

3. З улікам характару і ступені небяспекі для жыцця, здароўя, маёмасных і іншых правоў асоб, якіх абараняюць, могуць быць прыняты і іншыя меры забеспячэння бяспекі, якія не супярэчаць гэтаму Кодэксу і іншым законам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 67. Неразгалошванне звестак аб асобе

1. Неразгалошванне звестак аб асобе заключаецца ў змяненні прозвішча, імені, імені па бацьку, іншых анкетных даных, змяненні звестак аб месцы жыхарства і работы (навучання) у заявах і паведамленнях аб злачынствах, матэрыялах праверак, пратаколах следчых і судовых дзеянняў, а таксама іншых дакументах органаў, якія вядуць крымінальны працэс, шляхам замены гэтых даных іншымі. Сапраўдныя даныя, узор подпісу, што будзе выкарыстоўвацца ў дакументах асобы, якую абараняюць, і пастанова аб прымяненні гэтай меры бяспекі неадкладна накіроўваюцца органам папярэдняга следства або органам дазнання пракурору, які ажыццяўляе нагляд за папярэднім расследаваннем, і захоўваюцца ім па правілах сакрэтнага справаводства.

2. Вядзенне следчых дзеянняў з удзелам асобы, якую абараняюць, у ходзе папярэдняга расследавання, а таксама яе допыт у судовым пасяджэнні могуць ажыццяўляцца па-за візуальнай бачнасцю іншых асоб, у тым ліку асоб, якія знаходзяцца ў зале судавага пасяджэння, або з прымяненнем мер, што забяспечваюць непазнавальнасць асобы, якую абараняюць, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе следчага дзеяння або сціслым пратаколе, пратаколе судавага пасяджэння.

Артыкул 68. Вызваленне ад яўкі ў судовае пасяджэнне

1. Пацярпелы, грамадзянскі ісцец, іх прадстаўнікі, сведка, эксперт паводле пастановы (вызначэння) суда могуць быць вызвалены ад яўкі ў судовае пасяджэнне, калі гэтага патрабуюць інтарэсы забеспячэння іх бяспекі або бяспекі членаў іх сем'яў, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх яны абгрунтавана лічаць блізкімі, а таксама маёмасці, калі іншымі мерамі забяспечыць бяспеку не ўяўляецца магчымым.

2. Пры вызваленні асобы, якую абараняюць, ад яўкі ў судовае пасяджэнне ў судзе агалошваюцца паказанні, дадзеныя ёй на папярэднім расследаванні, узнаўляецца гука-, кіна- або відэазапіс яе допыту з выкананнем мер, якія забяспечваюць непазнавальнасць.

3. Допыт асобы, якую абараняюць, можа быць праведзены пры знаходжанні яе па-за залай судовага пасяджэння з выкарыстаннем відэатэхнічных сродкаў, якія забяспечваюць яе непазнавальнасць.

Артыкул 69. Выкарыстанне тэхнічных сродкаў кантролю і праслухоўвання перагавораў

Пры наяўнасці яўнай пагрозы жыццю, здароўю, маёмасці асобы, якую абараняюць, паводле яе заявы або з яе пісьмовай згоды могуць выкарыстоўвацца тэхнічныя сродкі кантролю, а таксама праводзіцца праслухоўванне перагавораў, якія вядуцца з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў сувязі, і іншых перагавораў у парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам.

Артыкул 70. Асабістая ахова, ахова жылля і маёмасці

Забеспячэнне бяспекі ў выглядзе асабістай аховы, аховы жылля і маёмасці асобы, якую абараняюць, ажыццяўляюць органы ўнутраных спраў і дзяржаўнай бяспекі паводле пастановы (вызначэння) органа, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 71. Змяненне даных дакумента, які сведчыць асобу, і замена дакументаў

Паводле пастановы (вызначэння) органа, які вядзе крымінальны працэс, са згоды асобы, якую абараняюць, могуць быць праведзены змяненні даных дакумента, які сведчыць асобу, і замена дакументаў.

Артыкул 72. Забарона на разгалошванне і выдачу звестак

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, і службовыя асобы, якія забяспечваюць прымяненне мер бяспекі, не маюць права разгалошваць звесткі аб асобе, якую абараняюць, а таксама аб звароце падазраванага (абвінавачванага) да пракурора з хадайніцтвам аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве і прынятым па ўказаным хадайніцтве рашэнні.

2. Забараняецца выдача звестак аб асобе, якую абараняюць, з інфармацыйна-даведачных фондаў праваахоўных органаў, а таксама іншых арганізацый.

Артыкул 73. Парадак прымянення мер бяспекі

1. Пры наяўнасці падстаў для прыняцця мер бяспекі орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны на працягу сутак прыняць рашэнне аб іх прымяненні або аб адмове ў прымяненні. Аб прынятым рашэнні выносіцца матываваная пастанова (вызначэнне). Пастанова (вызначэнне) аб прымяненні мер бяспекі неадкладна накіроўваецца для выканання ў орган унутраных спраў або дзяржаўнай бяспекі па месцы жыхарства, работы або навучання асобы, якую абараняюць. У неабходных выпадках аб прынятым рашэнні паведамляецца асобе, якую абараняюць.

2. Дзяржаўны орган, якому даручана ажыццяўленне мер бяспекі, неадкладна ўстанаўлівае пералік неабходных для абароны асобы або яе маёмасці мер і ажыццяўляе іх рэалізацыю. Аб прынятых мерах бяспекі на працягу сутак паведамляецца органу, які вядзе крымінальны працэс і прыняў рашэнне аб іх прымяненні.

Артыкул 74. Адмена мер бяспекі

1. Меры бяспекі адмяняюцца, калі адпалі падставы іх прымянення, указаныя ў артыкуле 65 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку парушэння асобай, якую абараняюць,

умоў ажыццяўлення гэтых мер, што істотна абцяжарвае або робіць немагчымым іх прымяненне.

2. Адмена мер бяспекі дапускаецца толькі паводле пастановы (вызначэння) органа, які вядзе крымінальны працэс.

3. Пасля ўступлення прыговору (вызначэння, пастановы) у законную сілу адмена мер бяспекі праводзіцца паводле рашэння начальніка органа ўнутраных спраў або дзяржаўнай бяспекі па месцы знаходжання асобы, якую абараняюць, з абавязковым паведамленнем органу, які вядзе крымінальны працэс і прыняў рашэнне аб іх прымяненні, і асобе, якую абараняюць.

Артыкул 75. Адказнасць за невыкананне абавязкаў па прымяненні мер бяспекі

Службовыя асобы органа, які вядзе крымінальны працэс, і органа, што забяспечвае прымяненне мер бяспекі, а таксама службовыя асобы праваахоўных органаў, іншых арганізацый, вінаватыя ў непрыняцці або неналежным ажыццяўленні мер бяспекі або ў разгалашванні звестак аб асобах, якіх абараняюць, нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 9

АКАЛІЧНАСЦІ, ЯКІЯ ВЫКЛЮЧАЮЦЬ МАГЧЫМАСЦЬ УДЗЕЛУ Ў ВЯДЗЕННІ ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ

Артыкул 76. Адводы, самаадводы і хадайніцтвы аб выдаленні з вядзення па крымінальнай справе

1. Адводы, самаадводы і хадайніцтвы аб выдаленні з вядзення па крымінальнай справе заяўляюцца пры наяўнасці акалічнасцей, якія выключаюць удзел адпаведных асоб у крымінальным працэсе.

2. Суддзя, дзяржаўны абвінаваўца, пракурор, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абаронца, адвакат сведкі, прадстаўнікі пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, сакратар судавага пасяджэння (сакратар судавага пасяджэння – памочнік суддзі), эксперт, спецыяліст, перакладчык, паняты, якім вядомыя акалічнасці, што выключаюць іх удзел у крымінальным працэсе, абавязаны заявіць самаадвод.

3. Орган, які вядзе крымінальны працэс, мае права ў межах сваёй кампетэнцыі дазваляць заяўленыя адводы, самаадводы і хадайніцтвы аб выдаленні з вядзення па крымінальнай справе, а пры выяўленні акалічнасцей, якія выключаюць удзел адпаведнай асобы ў крымінальным працэсе, адхіляць яе ад удзелу ў вядзенні па справе па ўласнай ініцыятыве. Адвод, заяўлены асобе, упаўнаважанай дазваляць адводы, заяўленыя іншым асобам, павінен вырашацца ў першачарговым парадку.

4. У выпадку, калі адначасовы ўдзел у крымінальным працэсе некалькіх асоб выключаецца з-за блізкіх дачыненняў або службовай ці асабістай залежнасці, з вядзення па крымінальнай справе павінны выключацца асобы, якія пазней за іншых набылі становішча суддзі і іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу.

5. Адводы і самаадводы разглядаюцца і вырашаюцца неадкладна пасля іх заявы і паступлення.

Артыкул 77. Акалічнасці, якія адхіляюць суддзю ад удзелу ў разглядзе крымінальнай справы

1. Суддзя не можа ўдзельнічаць у разглядзе крымінальнай справы:

1) калі ён не з'яўляецца паводле закона належным суддзёй для разгляду гэтай крымінальнай справы;

2) калі ён з'яўляецца па гэтай справе пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або сведкам;

3) калі ён удзельнічаў у вядзенні па гэтай справе ў якасці эксперта, спецыяліста, перакладчыка, панятога, асобы, якая праводзіць даследаванне, следчага, дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора, прыватнага абвінаваўцы, сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі), абаронцы, адваката сведкі, законнага прадстаўніка падазраванага або абвінавачванага, прадстаўніка памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка;

4) калі ён з'яўляецца родзічам дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурора, прыватнага абвінаваўцы, следчага, асобы, якая праводзіць даследаванне, абвінавачванага, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўніка, прадстаўніка памерлага абвінавачванага, абаронцы, адваката сведкі;

5) калі ёсць іншыя акалічнасці, якія даюць падставу лічыць, што суддзя асабіста, прама або ўскосна, зацікаўлены ў выходзе гэтай справы.

2. У склад суда, які разглядае крымінальную справу, не могуць уваходзіць асобы, якія з'яўляюцца родзічамі.

Артыкул 78. Недапушчальнасць паўторнага ўдзелу суддзі ў разглядзе крымінальнай справы

1. Суддзя, які правяраў законнасць і абгрунтаванасць затрымання, зняволення пад варту і дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту, не можа ўдзельнічаць у разглядзе той жа справы ў судзе першай інстанцыі, у апеляцыйным, касацыйным або наглядным парадку.

2. Суддзя, які прымаў удзел у разглядзе крымінальнай справы ў судзе першай інстанцыі, не можа ўдзельнічаць у разглядзе гэтай справы ў апеляцыйным, касацыйным або наглядным парадку, а таксама ў новым разглядзе справы ў судзе першай інстанцыі ў выпадку адмены прыговору або вызначэння (пастановы) аб спыненні вядзення па справе, пастаноўленых (вынесеных) з яго ўдзелам.

3. Суддзя, які прымаў удзел у разглядзе крымінальнай справы ў судзе апеляцыйнай інстанцыі, не можа ўдзельнічаць у разглядзе гэтай справы ў судзе першай інстанцыі, у касацыйным або наглядным парадку, а таксама ў новым разглядзе справы ў судзе апеляцыйнай інстанцыі пасля адмены вызначэння (пастановы), вынесенага з яго ўдзелам.

4. Суддзя, які прымаў удзел у разглядзе крымінальнай справы ў касацыйным парадку, не можа ўдзельнічаць у разглядзе той жа справы ў судзе першай інстанцыі, у апеляцыйным або наглядным парадку.

5. Суддзя, які прымаў удзел у разглядзе крымінальнай справы ў наглядным парадку, не можа ўдзельнічаць у разглядзе той жа справы ў судзе першай інстанцыі, у апеляцыйным або касацыйным парадку.

Артыкул 79. Адвод суддзі

1. Пры наяўнасці акалічнасцей, указаных у артыкулах 77 і 78 гэтага Кодэкса, суддзя абавязаны ўхіліцца ад удзелу ў разглядзе крымінальнай справы. На гэтых жа падставах суддзі ў судовым пасяджэнні можа быць заяўлены адвод дзяржаўным абвінаваўцам, пракурорам, прыватным абвінаваўцам, абвінавачваным, яго законным прадстаўніком, абаронцам, пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або іх прадстаўнікамі.

2. Адвод павінен быць заяўлены да пачатку судовага следства, калі падстава для адводу была вядома да пачатку судовага пасяджэння.

3. Пазнейшая заява адводу дапускаецца толькі ў выпадку, калі падстава для яго стала вядомай боку, які заявіў адвод, пасля пачатку судовага следства.

Артыкул 80. Парадак вырашэння адводу, заяўленага суддзі

1. Пытанне аб адводзе суддзі, а таксама адводзе іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу на стадыі судовага разбору вырашаецца судом у дарадчым пакоі з вынясеннем вызначэння.

2. Адвод, заяўлены суддзі, вырашаецца астатнімі суддзямі ў адсутнасць таго, хто адводзіцца, які мае права да выхаду суддзяў у дарадчы пакой публічна выкласці сваё тлумачэнне ў сувязі з заяўленым яму адводам. Пры роўнасці галасоў суддзя лічыцца адведзеным.

3. Адвод, заяўлены некалькім суддзям або ўсяму складу суда, вырашаецца судом у поўным складзе большасцю галасоў.

4. Адвод, заяўлены суддзі, які разглядае справу аднаасобна або які разглядае скаргі аб прымяненні меры стрымання ці іншых мер працэсуальнага прымусу, вырашаецца суддзёй аднаасобна з вынясеннем пастанова.

5. У выпадку задавальнення заявы аб адводзе крымінальная справа, скарга або хадайніцтва перадаюцца ў вядзенне іншага суддзі.

6. Калі адначасова з адводам суддзі заяўлены адвод якому-небудзь з бакоў, сакратару судовага пасяджэння (сакратару судовага пасяджэння – памочніку суддзі), перакладчыку, эксперту, спецыялісту, то ў першую чаргу вырашаецца пытанне аб адводзе суддзі.

Артыкул 81. Адвод пракурора, дзяржаўнага абвінаваўцы

1. Пракурор, дзяржаўны абвінаваўца не могуць прымаць удзел у вядзенні па крымінальнай справе пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы першай артыкула 77 гэтага Кодэкса.

2. Удзел пракурора ў вядзенні папярэдняга следства або дазнання, а таксама падтрыманне ім дзяржаўнага абвінавачвання не з'яўляюцца перашкодай для далейшага ўдзелу яго ў вядзенні па гэтай крымінальнай справе.

3. Пры наяўнасці падстаў для адводу пракурор, дзяржаўны абвінаваўца не могуць удзельнічаць у вядзенні па крымінальнай справе. На гэтых жа падставах пракурору, дзяржаўнаму абвінаваўцу можа быць заяўлены адвод падазраваным, абвінавачваным, іх законнымі прадстаўнікамі, абаронцам, а таксама пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або іх прадстаўнікамі.

4. Пытанне аб адводзе пракурора падчас дасудовага вядзення вырашае вышэйстаячы пракурор. Пытанне аб адводзе дзяржаўнага абвінаваўцы вырашае суд, які разглядае крымінальную справу.

Артыкул 82. Адвод следчага і асобы, якая праводзіць дазнанне

1. Следчы і асоба, якая праводзіць дазнанне, не могуць весці папярэдняе расследаванне крымінальнай справы пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы 1 артыкула 77 гэтага Кодэкса. Іх ранейшы ўдзел у папярэднім расследаванні гэтай крымінальнай справы не з'яўляецца падставай для адводу.

2. Пры наяўнасці падстаў для адводу следчы і асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны ўхіліцца ад вядзення папярэдняга расследавання. На гэтых жа падставах ім можа быць заяўлены адвод падазраваным, абвінавачваным, абаронцам, законнымі прадстаўнікамі, а таксама пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або іх прадстаўнікамі.

3. Пытанне аб адводзе следчага вырашаецца начальнікам следчага падраздзялення, а пытанне аб адводзе асобы, якая праводзіць дазнанне, – пракурорам.

Артыкул 83. Адвод сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі)

1. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) не можа ўдзельнічаць у разглядзе крымінальнай справы пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы першай артыкула 77 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку, калі ён з'яўляецца родзічам суддзі, які разглядае гэту крымінальную справу. Папярэдні яго ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе ў якасці сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі) не з'яўляецца падставай для адводу.

2. Пытанне аб адводзе сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі) вырашае суд, які разглядае крымінальную справу.

Артыкул 84. Адвод перакладчыка

1. Перакладчык не можа прымаць удзел у вядзенні па крымінальнай справе пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы першай артыкула 77 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку выяўлення яго некампетэнтнасці.

2. Пры наяўнасці гэтых падстаў для адводу перакладчыку можа быць заяўлены адвод падазраваным, абвінавачваным, іх законнымі прадстаўнікамі, абаронцам, дзяржаўным абвінаваўцам, прыватным абвінаваўцам, а таксама пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або іх прадстаўнікамі.

3. У выпадку выяўлення некампетэнтнасці перакладчыка адвод яму можа быць заяўлены і сведкам, чые паказанні ён перакладае, або яго адвакатам.

4. Папярэдні ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе асобы ў якасці перакладчыка не з'яўляецца падставай для яго адводу.

5. Пытанне аб адводзе перакладчыка пры вядзенні папярэдняга расследавання вырашае орган крымінальнага пераследу, а ў судовым пасяджэнні – суд, які разглядае крымінальную справу.

Артыкул 85. Адвод эксперта

1. Эксперт не можа прымаць удзел у вядзенні па крымінальнай справе:

1) пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы першай артыкула 77 гэтага Кодэкса. Папярэдні яго ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе ў якасці эксперта не з'яўляецца падставай для адводу;

2) калі ён знаходзіўся або знаходзіцца ў службовай ці іншай залежнасці ад асобы, якая праводзіць даследаванне, следчага, пракурора, суддзі, абаронцы, падазронага, абвінавачванага, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўнікоў або праводзіў па гэтай крымінальнай справе праверку;

3) у выпадку выяўлення яго некампетэнтнасці.

2. Не з'яўляецца падставай для адводу эксперта яго ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе ў якасці спецыяліста.

3. Пытанне аб адводзе эксперта вырашаецца ў парадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 84 гэтага Кодэкса.

Артыкул 86. Адвод спецыяліста

1. Спецыяліст не можа прымаць удзел у вядзенні па крымінальнай справе пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы першай артыкула 85 гэтага Кодэкса.

2. Папярэдні яго ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе ў якасці спецыяліста не з'яўляецца падставай для адводу.

3. Пытанне аб адводзе спецыяліста вырашаецца ў парадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 84 гэтага Кодэкса.

Артыкул 87. Акалічнасці, якія выключваюць удзел у вядзенні па крымінальнай справе абаронцы, адваката сведкі, прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка, а таксама панятога

1. Абаронца, адвакат сведкі, а таксама прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка, паняты не могуць прымаць удзел у вядзенні па крымінальнай справе, калі яны:

1) раней удзельнічалі ў вядзенні па гэтай крымінальнай справе ў якасці суддзі, пракурора, следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, сакратара судавага пасяджэння (сакратара судавага пасяджэння – памочніка суддзі), эксперта, спецыяліста, перакладчыка або панятога;

2) далі паказанні ў якасці сведак аб акалічнасцях, якія маюць дачыненне да гэтай крымінальнай справы;

3) з'яўляюцца родзічамі суддзі, пракурора, следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, або сакратара судавага пасяджэння (сакратара судавага пасяджэння – памочніка суддзі), якія прымалі ці прымаюць удзел у расследаванні або судовым разглядзе гэтай справы, або з'яўляюцца родзічамі асобы, інтарэсы якой супярэчаць інтарэсам удзельніка крымінальнага працэсу, якія яны павінны абараняць;

4) з'яўляюцца членамі сям'і або блізкімі родзічамі абвінавачванага, якія скарысталі права не сведчыць супраць асобы, якая прыцягваецца да крымінальнай адказнасці па гэтай справе;

5) аказваюць або раней аказвалі юрыдычную дапамогу асобе, інтарэсы якой супярэчаць інтарэсам падазраванага, што абараняецца імі, абвінавачванага або пацярпелага, якога яны прадстаўляюць, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка;

б) прызнаны ва ўстаноўленым законам парадку недзеяздольнымі.

1¹. Папярэдні ўдзел у вядзенні па гэтай крымінальнай справе асобы ў якасці панятога не з'яўляецца падставай для адводу панятога.

2. Пытанне аб адводзе абаронцы, адваката сведкі, прадстаўніка пацярпелага, грамадзянскага істца або грамадзянскага адказчыка, а таксама панятога вырашаецца ў парадку, прадугледжаным часткай пятай артыкула 84 гэтага Кодэкса.

РАЗДЗЕЛ III ДОКАЗЫ І ДАКАЗВАННЕ

ГЛАВА 10 ДОКАЗЫ

Артыкул 88. Доказы

1. Доказамі з'яўляюцца любыя фактычныя даныя, атрыманыя ў прадугледжаным законам парадку, на падставе якіх орган, які вядзе крымінальны працэс, устанаўлівае наяўнасць або адсутнасць грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, вінаватасць асобы, якая ўчыніла гэта дзеянне, або яе невінаватасць і іншыя акалічнасці, якія маюць значэнне для правільнага вырашэння крымінальнай справы.

2. Крыніцамі доказаў з'яўляюцца паказанні падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, сведкі, у тым ліку іх гука- і відэазапіс; заключэнні эксперта; рэчавыя доказы; пратаколы следчых дзеянняў, гука- або відэазапісы ходу судовых пасяджэнняў, пратаколы судовых пасяджэнняў, матэрыялы апэратыўна-вышуковай дзейнасці, іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі, атрыманыя ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам.

3. Доказы, атрыманыя на тэрыторыі замежнай дзяржавы па просьбе органа, які вядзе крымінальны працэс, аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальнай справе на аснове прынцыпу ўзаемнасці (далей – просьба органа, які вядзе крымінальны працэс) або ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь, завераныя і перададзеныя ва ўстаноўленым парадку гэтаму органу, маюць такую ж юрыдычную сілу, як калі б яны былі атрыманыя на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з правіламі гэтага Кодэкса.

Артыкул 89. Акалічнасці, падлеглыя даказванню па крымінальнай справе

1. Пры вядзенні дазнання, папярэдняга следства і судовага разбору крымінальнай справы падлягаюць даказванню:

- 1) наяўнасць грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам (час, месца, спосаб і іншыя акалічнасці яго ўчынення);
- 2) вінаватасць абвінавачванага ва ўчыненні злачынства;
- 3) акалічнасці, якія ўплываюць на ступень і характар адказнасці абвінавачванага (акалічнасці, якія змякчаюць і абцяжарваюць адказнасць, характарызуюць асабістыя якасці абвінавачванага);
- 4) характар і памер шкоды, прычыненай злачынствам;
- 5) акалічнасці, якія пацвярджаюць, што маёмасць набыта злачынным шляхам або з'яўляецца даходам, атрыманым ад выкарыстання гэтай маёмасці.

2. Па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых непаўналетнімі, акрамя таго, падлягаюць устанаўленню наступныя акалічнасці:

- 1) узрост непаўналетняга (чысло, месяц, год нараджэння);
- 2) умовы жыцця і выхавання;
- 3) ступень інтэлектуальнага, валявога і псіхічнага развіцця;
- 4) наяўнасць дарослых падбухторшчыкаў і іншых саўдзельнікаў.

Артыкул 90. Выяўленне прычын і ўмоў, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства

Пры вядзенні па матэрыялах праверкі і крымінальнай справе органы крымінальнага пераследу абавязаны выяўляць прычыны і ўмовы, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства.

Артыкул 91. Паказанні падазраванага

1. Паказанні падазраванага – гэта звесткі, паведамленыя падазраваным у вуснай або пісьмовай форме на допыце, праведзеным на папярэднім следстве або дазнанні ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 215–221 гэтага Кодэкса, а таксама пры вядзенні іншых следчых дзеянняў з яго ўдзелам.

2. Падазраваны мае права даць паказанні ў сувязі з наяўнымі супраць яго падазрэннямі, а таксама ў сувязі з іншымі вядомымі яму акалічнасцямі, якія маюць значэнне па крымінальнай справе, і наяўнымі ў справе доказамі.

Артыкул 92. Паказанні абвінавачванага

1. Паказанні абвінавачванага – гэта звесткі, паведамленыя абвінавачваным у вуснай або пісьмовай форме на допыце, праведзеным на папярэднім следстве, дазнанні або ў судовым пасяджэнні ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 215–221, 244, 327 і 331 гэтага Кодэкса, а таксама пры вядзенні іншых следчых дзеянняў з яго ўдзелам.

2. Абвінавачваны мае права даць паказанні па прад'яўленым яму абвінавачанні, а таксама ў сувязі з іншымі вядомымі яму акалічнасцямі, якія маюць значэнне па крымінальнай справе, і наяўнымі ў справе доказамі.

Артыкул 93. Паказанні пацярпелага

1. Паказанні пацярпелага – гэта звесткі, паведамленыя пацярпелым у вуснай або пісьмовай форме на допыце, праведзеным на папярэднім следстве, дазнанні або ў судовым пасяджэнні ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 215–221, 329, 331 і 332 гэтага Кодэкса, а таксама пры вядзенні іншых следчых дзеянняў з яго ўдзелам.

2. Пацярпелы можа быць дапытаны аб любых акалічнасцях, падлеглых даказанню па крымінальнай справе, а таксама аб сваіх узаемаадносінах з падазраваным, абвінавачваным. Не могуць служыць доказамі звесткі, што паведамляюцца пацярпелым, калі ён не можа ўказаць крыніцу сваёй дасведчанасці.

Артыкул 94. Паказанні сведкі

1. Паказанні сведкі – гэта звесткі, паведамленыя сведкам у вуснай або пісьмовай форме на допыце, праведзеным на папярэднім следстве, дазнанні або ў судовым пасяджэнні ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 215–221, 330–332 гэтага Кодэкса, а таксама пры вядзенні іншых следчых дзеянняў з яго ўдзелам.

2. Сведка можа быць дапытаны аб любых акалічнасцях, якія адносяцца да справы, у тым ліку аб асабістых якасцях падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага і сваіх узаемаадносінах з імі і іншымі сведкамі. Не могуць служыць доказамі звесткі, што паведамляе сведка, калі ён не можа ўказаць крыніцу сваёй дасведчанасці.

Артыкул 95. Заклучэнне эксперта

1. Заклучэнне эксперта – гэта працэсуальны дакумент, які сведчыць факт і ход даследавання экспертам матэрыялаў, аб'ектаў экспертызы, прадстаўленых органам, які вядзе крымінальны працэс, і ўтрымлівае вывады па пастаўленых перад экспертам пытаннях, якія грунтуюцца на спецыяльных ведах эксперта ў галіне навукі, тэхнікі, мастацтва, рамяства і іншых сферах дзейнасці.

2. Заклучэнне эксперта не з'яўляецца абавязковым для органаў крымінальнага пераследу і суда, аднак нязгода іх з заклучэннем павінна быць імі матывавана.

Артыкул 96. Рэчавыя доказы

Рэчавымі доказамі прызнаюцца прадметы, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, або захавалі на сабе сляды злачынства, або былі аб'ектамі злачынных дзеянняў, а таксама грошы і іншыя каштоўнасці, здабытыя злачынным шляхам, і ўсе іншыя прадметы і дакументы, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых ці абвясненні абвінавачвання або змякчэнні адказнасці абвінавачванага.

Артыкул 97. Захоўванне рэчавых доказаў

1. Рэчавыя доказы павінны быць апісаны ў пратаколах агляду і іншых следчых дзеянняў, па магчымасці сфатаграфаваны і далучаны да крымінальнай справы пастановай (вызначэннем) органа, які вядзе крымінальны працэс. Рэчавыя доказы павінны захоўвацца пры крымінальнай справе і перадавацца разам з ёй.

2. Калі прадметы з-за іх грувацкасці або іншых прычын не могуць захоўвацца пры крымінальнай справе або ў спецыяльна абсталяваных памяшканнях органаў, якія вядуць крымінальны працэс, яны павінны быць сфатаграфаваны або зафіксаваны на відэазапісе, па магчымасці ўпакаваны, апечатаны і перададзены на захоўванне. Асоба, якая прыняла рэчавыя доказы на захоўванне, павінна быць папярэджана аб адказнасці за іх захаванасць, аб чым бярэцца падпіска і абавязацельства пры неабходнасці прадставіць рэчавыя доказы

для вядзення следчых і іншых працэсуальных дзеянняў. Да матэрыялаў крымінальнай справы можа быць далучаны ўзор рэчавага доказу, дастатковы для параўнальнага даследавання. Аб перадачы рэчавых доказаў на захоўванне і месцы іх знаходжання ўказваецца ў пастанове.

3. Рэчавыя доказы захоўваюцца да ўступлення прыговору ў законную сілу або да сканчэння тэрміну на абскарджанне пастановы або вызначэння аб спыненні вядзення па крымінальнай справе. У выпадках, калі спрэчка аб праве на прадмет падлягае вырашэнню ў парадку грамадзянскага судаводства, рэчавыя доказы захоўваюцца да ўступлення ў законную сілу рашэння суда.

4. У асобных выпадках рэчавыя доказы могуць быць вернуты іх уладальнікам і да сканчэння тэрмінаў, указаных у частцы 3 гэтага артыкула, калі гэта магчыма без урону для вядзення па крымінальнай справе.

5. Перадача рэчавых доказаў для рэалізацыі або іншага выкарыстання дапускаецца ў выпадках і парадку, устаноўленых заканадаўствам аб рабоце з маёмасцю, адабранай, арыштаванай або накіраванай у даход дзяржавы.

6. Пры перадачы крымінальнай справы з органа дазнання ў орган папярэдняга следства або з аднаго органа папярэдняга следства ў іншы, а таксама пры накіраванні справы пракурору або ў суд, або пры перадачы справы з аднаго суда ў іншы, або з суда пракурору, або пры накіраванні справы пракурорам ніжэйстаячаму пракурору, следчаму, органу дазнання рэчавыя доказы адпраўляюцца разам са справай, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткамі 2, 4 і 5 гэтага артыкула.

Артыкул 98. Меры, якія прымаюцца ў дачыненні да рэчавых доказаў пры вырашэнні крымінальнай справы

У прыговоры, вызначэнні або пастанове аб спыненні вядзення па крымінальнай справе павінна быць вырашана пытанне аб рэчавых доказах. Пры гэтым:

1) прылады і сродкі ўчынення злачынства, прыналежаныя абвінавачванаму, падлягаюць канфіскацыі або знішчаюцца;

2) прадметы, забароненыя да абарачэння, а таксама інфармацыя, распаўсюджванне якой забаронена і (або) абмежавана, падлягаюць канфіскацыі або знішчаюцца;

3) прадметы, якія не ўяўляюць каштоўнасці і не могуць быць выкарыстаны, падлягаюць знішчэнню, а ў выпадку хадайніцтва зацікаўленых асоб або ўстаноў могуць быць выдадзены ім;

4) грошы і іншыя каштоўнасці, набытыя злачынным шляхам, па прыговоры суда або пастанове органа крымінальнага пераследу накіроўваюцца на пакрыццё шкоды ад злачынства пацярпеламу, іншай асобе або па прыговоры, пастанове, вызначэнні суда падлягаюць канфіскацыі. Іншыя рэчавыя доказы выдаюцца іх законным уладальнікам, а пры неўстанаўленні апошніх падлягаюць канфіскацыі. У выпадку спрэчкі аб іх прыналежнасці яна падлягае вырашэнню ў парадку грамадзянскага судаводства;

5) дакументы, якія з'яўляюцца рэчавымі доказамі, застаюцца пры крымінальнай справе на працягу ўсяго тэрміну яе захоўвання або перадаюцца зацікаўленым асобам або ўстановам.

Артыкул 99. Пратакты следчых дзеянняў, судавага пасяджэння і аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў

Крыніцамі доказаў з'яўляюцца складзеныя ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, пратакты следчых дзеянняў, якія сведчаць акалічнасці і факты, устаноўленыя пры аглядзе, асведчанні, выемцы, вобшуку, прад'яўленні для апазнання, праверцы паказанняў на месцы, следчым эксперыменце, эксгумацыі; пратакты следчых дзеянняў і аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў аб праслухоўванні і запісе перагавораў, якія

ажыццяўляюцца з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў сувязі, і іншых перагавораў, складзеныя ва ўстаноўленым законам парадку і з прыкладаннем адпаведнага запісу праслухоўвання, а таксама гука- або відэазапіс ходу судовага пасяджэння, пратакол судовага пасяджэння, якія адлюстроўваюць ход судовых дзеянняў і іх вынікі.

Артыкул 100. Іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі

1. Іншыя дакументы прызнаюцца крыніцамі доказаў, калі акалічнасці і факты, выкладзеныя ў іх, засведчаны службовымі асобамі арганізацый або грамадзянамі і маюць значэнне для крымінальнай справы.

2. Да іншых носьбітаў інфармацыі адносяцца матэрыялы фота- і кіназдымкі, гука- і відэазапісы і іншыя носьбіты інфармацыі, атрыманыя, выпатрабаваныя або прадстаўленыя ў парадку, прадугледжаным артыкулам 103 гэтага Кодэкса.

3. Іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі далучаюцца да крымінальнай справы і застаюцца пры ёй на працягу ўсяго тэрміну яе захоўвання. У выпадку, калі адабраныя і далучаныя да справы іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі патрабуюцца для бягучага ўліку, справаздачнасці і іншых правамерных мэт, яны могуць быць вернуты законнаму ўладальніку або прадастаўлены ў часовае карыстанне, калі гэта магчыма без урону для крымінальнай справы, або могуць быць перададзены іх копіі.

4. У выпадках, калі іншыя дакументы і іншыя носьбіты інфармацыі валодаюць прыкметамі, указанымі ў артыкуле 96 гэтага Кодэкса, яны з'яўляюцца рэчавымі доказамі.

Артыкул 101. Матэрыялы, атрыманыя ў ходзе аператыўна-вышуковай дзейнасці

Матэрыялы, атрыманыя ў ходзе аператыўна-вышуковай дзейнасці, могуць быць прызнаны ў якасці крыніц доказаў пры ўмове, калі яны атрыманы і прадастаўлены ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, правераны і ацэнены ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

ГЛАВА 11 ДАКАЗВАННЕ

Артыкул 102. Даказванне

1. Даказванне заключаецца ў збіранні, праверцы і ацэнцы доказаў з мэтай устанавлення акалічнасцей, якія маюць значэнне для законнага, абгрунтаванага і справядлівага вырашэння крымінальнай справы.

2. Абавязак даказвання наяўнасці падстаў крымінальнай адказнасці, віны абвінавачванага і іншых акалічнасцей, якія маюць значэнне па крымінальнай справе, ляжыць на органе крымінальнага пераследу, а ў судовым разборы – на дзяржаўным або прыватным абвінаваўцу, за выключэннем крымінальных спраў паскоранага вядзення, якія разглядаюцца без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы.

Артыкул 103. Збіранне доказаў

1. Збіранне доказаў праводзіцца ў працэсе вырашэння заяў і паведамленняў аб злачынстве, паскоранага вядзення, дазнання, папярэдняга следства і судовага разбору шляхам правядзення допытаў, вочных ставак, прад'яўлення для апазнання, выемкі, вобшукаў, аглядаў, следчых эксперыментаў, правядзення экспертыз і іншых працэсуальных дзеянняў, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

2. Орган крымінальнага пераследу, а таксама суд па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве ў межах сваёй кампетэнцыі маюць права па матэрыялах і

крымінальнай справе, якія знаходзяцца ў іх вядзенні, у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам, выклікаць любую асобу для правядзення следчых і іншых працэсуальных дзеянняў або дачы заключэння ў якасці эксперта; рабіць агляды, вобшукі і іншыя прадугледжаныя гэтым Кодэксам следчыя дзеянні; патрабаваць ад арганізацый, службовых асоб і грамадзян, а таксама органаў, упаўнаважаных законам ажыццяўляць апэратыўна-вышуковую дзейнасць, прадстаўлення інфармацыі, прадметаў і дакументаў, якія маюць значэнне для крымінальнай справы; патрабаваць вядзення праверак ад адпаведных органаў і службовых асоб. Патрабаванне органа крымінальнага пераследу аб прадстаўленні інфармацыі, дакументаў, якія ўтрымліваюць ахованую законам тайну, у прадугледжаных заканадаўчымі актамі выпадках, а таксама аб прадстаўленні інфармацыі, дакументаў, якія ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты, санкцыянуецца пракурорам.

3. Абаронца мае права прадстаўляць доказы і збіраць звесткі, неабходныя для абароны правоў падазраванага, абвінавачванага і аказання ім юрыдычнай дапамогі, шляхам апытання фізічных асоб, а таксама запрошваць дзведкі, характарыстыкі і іншыя дакументы або іх копіі; запрошваць са згоды падазраванага, абвінавачванага меркаванні спецыялістаў для растлумачэння пытанняў, якія ўзнікаюць у сувязі з ажыццяўленнем абароны і патрабуюць спецыяльных ведаў. Пры гэтым абаронца не мае права аказваць незаконнае ўздзеянне на асоб пры атрыманні звестак у інтарэсах асобы, якую ён абараняе.

4. Доказы могуць быць прадстаўлены дзяржаўным абвінаваўцам, прыватным абвінаваўцам, падазраваным, абвінавачваным, абаронцам, пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам, прадстаўнікамі, а таксама любымі фізічнымі і юрыдычнымі асобамі.

Артыкул 104. Праверка доказаў

1. Сабраныя па матэрыялах і крымінальнай справе доказы падлягаюць усебаковай, поўнай і аб'ектыўнай праверцы органамі крымінальнага пераследу і судом.

2. Праверка доказаў заключаецца ў іх аналізе, параўнанні з іншымі доказамі, наяўнымі ў матэрыялах і крымінальнай справе, а таксама ва ўстанаўленні іх крыніц, атрыманні іншых доказаў, якія пацвярджаюць або абвяргаюць доказ, што правяраецца.

Артыкул 105. Ацэнка доказаў

1. Кожны доказ падлягае ацэнцы з пункту гледжання адноснасці, дапушчальнасці, дакладнасці, а ўсе сабраныя доказы ў іх сукупнасці – з пункту гледжання дастатковасці для заканчэння папярэдняга расследавання і вырашэння крымінальнай справы ў судовым разборы.

2. Доказамі, якія адносяцца да крымінальнай справы, прызнаюцца доказы, пры дапамозе якіх устанаўліваюцца акалічнасці, што маюць значэнне для гэтай справы. Доказы, не здольныя ўстанаўліваць або абвяргаць падлеглыя даказванню акалічнасці, не з'яўляюцца доказамі, якія адносяцца да справы.

3. Дапушчальнымі прызнаюцца доказы, атрыманыя органам, які вядзе крымінальны працэс, ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку і з прадугледжаных законам крыніц.

4. Доказ прызнаецца недапушчальным, калі ён атрыманы з парушэннямі канстытуцыйных правоў і свабод грамадзяніна або патрабаванняў гэтага Кодэкса, звязанымі з пазбаўленнем або абмежаваннем правоў удзельнікаў крымінальнага працэсу або парушэннем іншых правіл крымінальнага працэсу.

5. Доказы, атрыманыя з парушэннем закона, не маюць юрыдычнай сілы і не могуць быць пакладзены ў аснову абвінавачвання, а таксама выкарыстоўвацца для даказвання любых акалічнасцей, указаных у артыкуле 89 гэтага Кодэкса.

6. Докладнымі прызнаюцца доказы, калі яны адпавядаюць рэчаіснасці. У аснову працэсуальных рашэнняў, якія прымаюцца органам крымінальнага пераследу або судом, могуць быць пакладзены толькі докладныя доказы.

7. Дастатковымі прызнаюцца доказы, калі іх сукупнасць дазваляе ўстанавіць акалічнасці, падлеглыя даказванню па крымінальнай справе.

Артыкул 106. Прэюдыцыя

1. Прыгавор па іншай крымінальнай справе, які ўступіў у законную сілу, абавязковы для органа, які вядзе крымінальны працэс, пры вядзенні па крымінальнай справе ў дачыненні як да ўстаноўленых акалічнасцей, так і да іх юрыдычнай ацэнкі.

2. Рашэнне суда па грамадзянскай справе, якое ўступіла ў законную сілу, абавязковае для органа, які вядзе крымінальны працэс, пры вядзенні па крымінальнай справе толькі па пытанні аб тым, ці мела месца само грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, аб памеры шкоды і не можа рабіць загадзя вывады аб вінаватасці або невінаватасці абвінавачванага.

РАЗДЗЕЛ IV МЕРЫ ПРАЦЭСУАЛЬНАГА ПРЫМУСУ

ГЛАВА 12 ЗАТРЫМАННЕ

Артыкул 107. Паняцце затрымання

1. Затрыманне заключаецца ў фактычным затрыманні асобы, дастаўленні яе ў орган крымінальнага пераследу і ў кароткачасовым утрыманні пад вартай у месцах і ўмовах, вызначаных законам.

2. Затрыманне можа быць прыменена толькі:

1) да асобы, што падазраецца ва ўчыненні злачынства, за якое можа быць прызначана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі або арышту;

2) да абвінавачванага для прад'яўлення абвінавачання або ў выпадку парушэння ўмоў прымененай да яго меры стрымання;

3) да асуджанага, у дачыненні да якога ёсць прадстаўленне ўпаўнаважанага на тое органа аб адмене прыгавору, вызначэння, пастанова суда аб умоўным непрымяненні пакарання, адтэрміноўкі выканання пакарання або ўмоўна-датэрміновым вызваленні ад адбывання пакарання.

3. Затрыманне праводзіцца:

1) па непасрэдна ўзніклым падазрэнні ва ўчыненні злачынства;

2) на падставе пастанова органа крымінальнага пераследу;

3) на падставе пастанова (вызначэння) суда аб затрыманні асуджанага да вырашэння пытання аб адмене ўмоўнага непрымянення пакарання, адтэрміноўкі выканання пакарання або ўмоўна-датэрміновага вызвалення ад адбывання пакарання.

Артыкул 108. Затрыманне па непасрэдна ўзніклым падазрэнні ва ўчыненні злачынства

1. Асоба, якая падазраецца ва ўчыненні злачынства, можа быць затрымана органам крымінальнага пераследу, які дзейнічае ў межах сваёй кампетэнцыі, пры наяўнасці любой з наступных падстаў:

1) калі асоба заспета пры ўчыненні прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння або непасрэдна пасля яго ўчынення;

2) калі сведкі здарэння, у тым ліку і асоба, пацярпелая ад злачынства, прама пакажуць на гэту асобу як на асобу, што ўчыніла прадугледжанае крымінальным законам грамадска небяспечнае дзеянне, або захопяць яе ў парадку, прадугледжаным артыкулам 109 гэтага Кодэкса;

3) калі на гэтай асобе, пры ёй, на яе адзенні або іншых рэчах, што выкарыстоўваюцца ёй, у яе жыллі, іншых памяшканнях, якія выкарыстоўваюцца ёй, на рабочым месцы або транспартным сродку выяўлены яўныя сляды, якія ўказваюць на яе дачыненне да ўчынення прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння;

4) калі ёсць іншыя дастатковыя падставы падазраваць ва ўчыненні злачынства асобу пры ўмове, што яна спрабавала знікнуць з месца злачынства або ад органа крымінальнага пераследу, або не мае пастаяннага месца жыхарства, або пражывае ў іншай мясцовасці, або не ўстаноўлена яе прозвішча, імя, імя па бацьку (калі ёсць).

1¹. У выпадку адсутнасці падстаў, указаных у частцы 1 гэтага артыкула, пры наяўнасці дастатковых падстаў меркаваць, што асоба, якая падазраецца ва ўчыненні злачынства, можа знікнуць ад органа крымінальнага пераследу, і пры наяўнасці пісьмовага ўзгаднення рашэння аб яе затрыманні з Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Міністрам унутраных спраў Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь, намеснікам Старшыні Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь – дырэктарам Дэпартаменту фінансавых расследаванняў, дзеючымі ў межах сваёй кампетэнцыі, гэта асоба можа быць затрыманая органам крымінальнага пераследу.

2. Затрыманне на падставах, прадугледжаных часткамі 1 і 1¹ гэтага артыкула, можа праводзіцца да ўзбуджэння крымінальнай справы. Пры гэтым пытанне аб узбуджэнні крымінальнай справы павінна быць вырашана органам крымінальнага пераследу на працягу 12 гадзін з моманту фактычнага затрымання. У выпадку адмовы ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або непрыняцця рашэння аб узбуджэнні крымінальнай справы ва ўказаны тэрмін затрыманні павінен быць вызвалены.

3. Затрыманне на падставах, прадугледжаных часткамі 1 і 1¹ гэтага артыкула, не можа цягнуцца больш за 72 гадзіны з моманту фактычнага затрымання (уключаючы тэрмін, прадугледжаны часткай 2 гэтага артыкула), па сканчэнні якіх затрыманні павінен быць вызвалены з-пад варты або ў дачыненні да яго прыменена мера стрымання, прадугледжаная гэтым Кодэксам.

4. Затрыманне асобы, якая падазраецца ва ўчыненні злачынстваў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 124, артыкулам 126, часткай 2 артыкула 139, артыкуламі 285, 286, 289, 293, часткай 3 артыкула 339, артыкуламі 342, 356–360 і 362 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, на падставах, прадугледжаных часткамі 1 і 1¹ гэтага артыкула, не можа цягнуцца больш за дзесяць сутак з моманту фактычнага затрымання, па сканчэнні якіх затрыманні павінен быць вызвалены з-пад варты або ў дачыненні да яго павінна быць прыменена мера стрымання, прадугледжаная гэтым Кодэксам.

5. У выпадку прымянення ў дачыненні да затрыманага меры стрымання абвінавачанне яму павінна быць прад'яўлена не пазней за дзесяць сутак з моманту фактычнага затрымання, а ў дачыненні да асоб, указаных у частцы 4 гэтага артыкула, – не пазней за дваццаць сутак з моманту фактычнага затрымання.

Артыкул 109. Права грамадзян на захоп асобы, якая ўчыніла злачынства

1. Захоп асобы – дзеянні грамадзян па затрыманні асобы, якая ўчыніла злачынства, або для стрымання злачынства і для перадачы яе органу ўлады.

2. Кожны грамадзянін мае права захапіць і прымусова даставіць у орган улады асобу, заспетую ім пры ўчыненні злачынства або спробе знікнуць непасрэдна пасля яго ўчынення.

3. У выпадку аказання супраціўлення асобай, указанай у частцы першай гэтага артыкула, да яе могуць быць прыменены меры падаўлення супраціўлення ў межах мер, неабходных для затрымання асобы, якая ўчыніла злачынства. У выпадках, калі ёсць падставы меркаваць, што пры захопленай асобе знаходзіцца зброя або прадметы, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, грамадзянін, што захапіў яе, можа агледзець адзенне затрыманага і адабраць для перадачы ў орган крымінальнага пераследу прадметы, якія знаходзяцца пры ёй.

Артыкул 110. Парадак затрымання па непасрэдна ўзніклым падазрэнні ва ўчыненні злачынства

1. Неадкладна пасля дастаўлення затрыманага ў орган крымінальнага пераследу службовай асобай, якая ажыццявіла фактычнае затрыманне, складаецца пратакол, у якім указваюцца падставы, месца і час фактычнага затрымання (з указаннем гадзіны і хвілін), вынікі асабістага вобшуку, а таксама час складання пратакола. Пратакол аб'яўляецца затрымліваемаму і пры гэтым растлумачваюцца прадугледжаныя артыкулам 41 гэтага Кодэкса правы, у тым ліку права запрасіць абаронцу і даваць паказанні ў яго прысутнасці, што адзначаецца ў пратаколе. Пратакол падпісваецца асобай, якая яго склала, і затрыманым.

2. Орган дазнання, следчы, пракурор на працягу трох гадзін з моманту дастаўлення падазраванага ў орган крымінальнага пераследу прымаюць рашэнне аб затрыманні, аб чым выносіцца пастанова, якая з'яўляецца прававой падставай для кароткачасовага ўтрымання пад вартай затрыманага ў месцах і на ўмовах, прадугледжаных законам, або прымаюць рашэнне аб вызваленні затрыманага. Пастанова аб'яўляецца затрыманаму.

3. Аб праведзеным затрыманні орган дазнання або следчы абавязаны пісьмова паведаміць пракурору на працягу 24 гадзін з моманту вынясення пастанова аб затрыманні.

4. Затрыманы павінен быць дапытаны па акалічнасцях затрымання ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 215–219, 434 і 435 гэтага Кодэкса.

Артыкул 111. Затрыманне абвінавачванага для прад'яўлення абвінавачвання

1. У выпадку, калі абвінавачваны знаходзіцца ў іншай мясцовасці або месца яго знаходжання невядома, орган крымінальнага пераследу мае права вынесці пастанову аб затрыманні гэтай асобы. Гэта пастанова павінна быць выканана органам дазнання, які выяўляе ўказаную асобу.

2. Аб выкананні пастанова аб затрыманні неадкладна паведамляецца органу крымінальнага пераследу, які вынес пастанову.

3. Затрыманне на падставах, прадугледжаных часткай першай гэтага артыкула, не можа цягнуцца больш за 72 гадзіны з моманту фактычнага затрымання. Затрыманаму можа не прад'яўляцца абвінавачанне ва ўказаны тэрмін, калі да сканчэння 72 гадзін з моманту затрымання ён вызвалены з-пад варты з прымяненнем меры стрымання, не звязанай з утрыманнем пад вартай, або без прымянення ў дачыненні да яго меры стрымання.

Артыкул 112. Затрыманне абвінавачванага на падставе пастанова органа, які вядзе крымінальны працэс, да зняволення яго пад варту

1. У выпадку, калі абвінавачваны парушыў умовы прымененай да яго меры стрымання, не звязанай з утрыманнем пад вартай, або дадзенага ім пісьмовага абавязацельства з'яўляцца па выкліку органа, які вядзе крымінальны працэс, і паведамляць яму аб перамене месца жыхарства, орган, які вядзе крымінальны працэс, мае

права вынесці пастанову (вызначэнне) аб затрыманні гэтай асобы з адначасовым вырашэннем ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку пытання аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту.

2. Затрыманне абвінавачванага ў парадку, прадугледжаным часткай першай гэтага артыкула, дапускаецца толькі ў выпадку, калі палажэнні гэтага Кодэкса дазваляюць прымяніць да яго ў якасці меры стрымання зняволенне пад варту. Пры гэтым затрыманне не можа цягнуцца больш за 72 гадзіны з моманту фактычнага затрымання.

Артыкул 113. Затрыманне асуджанага да вырашэння пытання аб адмене ўмоўнага непрымянення пакарання, адтэрміноўкі выканання пакарання або ўмоўна-датэрміновага вызвалення ад адбывання пакарання

1. Суд выносіць пастанову (вызначэнне) аб затрыманні асуджанага да вырашэння пытання аб адмене ўмоўнага непрымянення пакарання, адтэрміноўкі выканання пакарання або ўмоўна-датэрміновага вызвалення ад адбывання пакарання, калі ўпаўнаважаным на тое органам унесена прадстаўленне і прадстаўлены матэрыялы, з якіх вынікае, што асуджаным не выконваюцца ўстаноўленыя для яго судом абавязкі і іншыя ўмовы, указаныя ў артыкулах 77, 78, 90 і 93 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

2. Тэрмін затрымання, прадугледжанага часткай першай гэтага артыкула, вызначаецца судом у межах сямі сутак з моманту фактычнага затрымання.

3. Суд накіроўвае пастанову (вызначэнне) аб затрыманні асуджанага для выканання органу дазнання. Аб выкананні пастановы (вызначэння) аб затрыманні орган, які яго выканаў, неадкладна паведамляе суду.

Артыкул 114. Вызваленне затрыманага

1. Затрыманы падлягае вызваленню на падставе пастановы (вызначэння) органа, які вядзе крымінальны працэс, у выпадках, калі:

1) не пацвердзілася падазрэнне ва ўчыненні асобай прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння;

2) адпалі падставы далейшага ўтрымання асобы пад вартай;

3) орган, які вядзе крымінальны працэс, устанавіў, што затрыманне праведзена з парушэннямі патрабаванняў, устаноўленых гэтым Кодэксам;

4) скончыўся тэрмін затрымання.

2. У выпадках, прадугледжаных пунктам 4 часткі першай гэтага артыкула, затрыманы вызваляецца кіраўніком адміністрацыі месца ўтрымання пад вартай з паведамленнем органу, які вядзе крымінальны працэс і ажыццявіў затрыманне.

3. Органам, які вядзе крымінальны працэс і прыняў рашэнне аб вызваленні затрыманага, выдаецца даведка, у якой указваецца, кім ён быў затрыманы, падставы, месца і час затрымання, падставы, матывы і час вызвалення. Вызваленая асоба не можа быць зноў затрымана па тым жа падазрэнні.

Артыкул 115. Паведамленне аб затрыманні

1. Аб затрыманні асобы і месцы знаходжання затрыманага орган, які вядзе крымінальны працэс і ажыццявіў затрыманне, абавязаны на працягу 12 гадзін з моманту фактычнага затрымання паведаміць каму-небудзь з паўналетніх членаў яго сям'і або блізкіх родзічаў ці прадаставіць магчымасць такога паведамлення самому затрыманаму.

2. Аб затрыманні замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства орган, які вядзе крымінальны працэс і ажыццявіў затрыманне, па патрабаванні замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства паведамляе ў Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь не пазней за адны суткі з моманту затрымання для паведамлення

дыпламатычнаму прадстаўніцтву або консульскай установе дзяржавы грамадзянскай прыналежнасці ці звычайнага месца жыхарства затрыманых замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства.

ГЛАВА 13 МЕРЫ СТРЫМАННЯ

Артыкул 116. Паняцце і віды мер стрымання

1. Меры стрымання – гэта прымусовыя меры, якія прымяняюцца да падазраванага або абвінавачванага для прадухілення ўчынення імі грамадска небяспечных дзеянняў, прадугледжаных крымінальным законам, або дзеянняў, якія перашкаджаюць вядзенню па крымінальнай справе, а таксама для забеспячэння выканання прыгавору.

2. Мерамі стрымання з’яўляюцца:

- 1) падпіска аб нявыездзе і належных паводзінах;
- 2) асабістае паручальніцтва;
- 3) перадача асобы, на якую распаўсюджваецца статус ваеннаслужачага, пад назіранне камандавання воінскай часці;
- 4) аддача непаўналетняга пад нагляд;
- 4¹) забарона пэўных дзеянняў;
- 5) заклад;
- 6) дамашні арышт;
- 7) зняволенне пад варту.

Артыкул 117. Падставы прымянення мер стрымання

1. Меры стрымання могуць прымяняцца органам, які вядзе крымінальны працэс, толькі ў тым выпадку, калі сабраныя па крымінальнай справе доказы даюць дастатковыя падставы меркаваць, што падазраваны або абвінавачваны могуць знікнуць ад органа крымінальнага пераследу і суда; перашкодзіць папярэдняму расследаванню крымінальнай справы або разгляду яе судом, у тым ліку шляхам аказання незаконнага ўздзеяння на асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, утойвання або фальсіфікацыі матэрыялаў, якія маюць значэнне для справы, няўкі без уважлівых прычын па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс; учыніць прадугледжанае крымінальным законам грамадска небяспечнае дзеянне; процідзейнічаць выкананню прыгавору.

2. Пры рашэнні пытання аб неабходнасці прымянення меры стрымання да падазраванага або абвінавачванага павінны ўлічвацца характар падазрэння або абвінавачвання, асабістыя якасці падазраванага або абвінавачванага, іх узрост і стан здароўя, род заняткаў, сямейнае і маёмаснае становішча, наяўнасць пастаяннага месца жыхарства і іншыя акалічнасці.

3. Пры адсутнасці неабходнасці прымянення меры стрымання ў падазраванага або абвінавачванага бярэцца пісьмовае абавязацельства з’яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 118. Прымяненне і тэрмін дзеяння меры стрымання ў дачыненні да падазраванага

Пры наяўнасці падстаў і з улікам акалічнасцей, указаных у артыкулах 107 і 108 гэтага Кодэкса, мера стрымання можа быць прыменена ў дачыненні да падазраванага. У такіх выпадках абвінавачанне павінна быць прад’яўлена не пазней за дзесяць сутак з моманту прымянення меры стрымання, а калі падазраваны быў затрыманы, а затым у дачыненні да яго прыменена мера стрымання, – у той жа тэрмін з моманту фактычнага затрымання. У выпадку прымянення меры стрымання ў дачыненні да падазраванага ва

ўчыненні злачынстваў, указаных у частцы чацвёртай артыкула 108 гэтага Кодэкса, абвінавачанне павінна быць прад'яўлена ў тэрмін не пазнейшы за дваццаць сутак з моманту фактычнага затрымання. Калі ў гэты тэрмін абвінавачанне не будзе прад'яўлена, орган крымінальнага пераследу абавязаны неадкладна адмяніць меру стрымання.

Артыкул 119. Парадак прымянення, змянення і адмены меры стрымання

1. Аб прымяненні, змяненні або адмене меры стрымання орган дазнання, асоба, якая праводзіць дазнанне, следчы, Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, пракурор або суддзя выносяць пастанову, а суд – вызначэнне, якія павінны быць матываваны, утрымліваць указанне на злачынства, у якім падазраецца або абвінавачваецца асоба, і абгрунтаванне неабходнасці яе прымянення, змянення або адмены.

2. На стадыі папярэдняга расследавання меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў і закладу могуць прымяняцца пракурорам або яго намеснікам ці Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, ці органам дазнання або следчым з санкцыі пракурора або яго намесніка, а на стадыі судовага разбору – судом.

3. Орган, які вядзе крымінальны працэс, аб'яўляе падазраванаму або абвінавачванаму пастанову (вызначэнне) аб прымяненні, змяненні ці адмене меры стрымання, растлумачвае ім парадак яе абскарджання і ўручае копію пастановы (вызначэння). Выкананне ўказаных дзеянняў сведчыцца подпісамі падазраванага або абвінавачванага і службовай асобы, якая аб'явіла пастанову (вызначэнне) аб прымяненні меры стрымання.

4. Мера стрымання адмяняецца, калі ў ёй адпадае далейшая неабходнасць, або мяняецца на больш строгую ці больш мяккую, калі гэта выклікаецца акалічнасцямі крымінальнай справы.

5. Адмена або змяненне органам дазнання або следчым меры стрымання, прымененай з санкцыі пракурора або яго намесніка, дапускаюцца толькі са згоды пракурора або яго намесніка.

6. Выкананне пастановы (вызначэння) аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, забароны пэўных дзеянняў праводзіцца органамі дазнання.

Артыкул 120. Падпіска аб нявыездзе і належных паводзінах

1. Падпіска аб нявыездзе і належных паводзінах заключаецца ва ўзяцці ў падазраванага або абвінавачванага пісьмовага абавязацельства не пакідаць пастаяннае або часовае месца жыхарства без дазволу органа крымінальнага пераследу або суда, не перашкаджаць расследаванню крымінальнай справы і разгляду яе ў судзе, у прызначаны тэрмін з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. У выпадку парушэння падазраваным або абвінавачваным дадзенай ім падпіскі да яго можа быць прыменена больш строгая мера стрымання, аб чым яму павінна быць аб'яўлена пры ўзяцці падпіскі.

Артыкул 121. Асабістае паручальніцтва

1. Асабістае паручальніцтва заключаецца ў прыняцці на сябе асобамі, якія заслугоўваюць даверу, пісьмовага абавязацельства аб тым, што падазраваны або абвінавачваны, знаходзячыся на свабодзе, не знікнуць ад органа крымінальнага пераследу

і суда, не будуць перашкаджаць расследаванню справы або разгляду яе судом і не будуць займацца злачыннай дзейнасцю. Колькасць паручальнікаў не можа быць меншай за двух.

2. Прымяненне ў якасці меры стрымання асабістага паручальніцтва дапушчальна толькі па пісьмовым хадайніцтве паручальнікаў і са згоды асобы, у дачыненні да якой даецца паручальніцтва.

3. Паручальнік дае падпіску аб асабістым паручальніцтве, у якой ён пацвярджае, што яму растлумачаны сутнасць падазрэння або абвінавачвання асобы, у дачыненні да якой ён дае паручальніцтва, адказнасць паручальніка.

4. У выпадку ўчынення падазраваным або абвінавачваным дзеянняў, для папярэджання якіх было прыменена асабістае паручальніцтва, на кожнага паручальніка можа быць накладзена судом грашовае спагнанне ў памеры ад ста да пяцісот базавых велічынь у парадку, прадугледжаным артыкулам 134 гэтага Кодэкса.

Артыкул 122. Перадача асобы, на якую распаўсюджваецца статус ваеннаслужачага, пад назіранне камандавання воінскай часці

1. Перадача асобы, на якую распаўсюджваецца статус ваеннаслужачага, пад назіранне камандавання воінскай часці заключаецца ва ўскладанні на камандаванне воінскай часці, злучэння, начальніка ваеннай установы, дзе служаць або праходзяць навучальныя або іншыя зборы (заняткі) падазраваны або абвінавачваны, абавязкі па забеспячэнні іх належных паводзін.

2. Камандаванню, пад назіранне якога перадаецца падазраваны або абвінавачваны, уручаецца копія пастановы (вызначэння) аб прымяненні ўказанай меры стрымання. Аб устанаўленні назірання камандаванне воінскай часці пісьмова паведамляе органу, які прымяніў гэту меру стрымання.

3. Камандаванне для выканання ўскладзенага на яго абавязку па назіранні за падначаленымі ім падазраваным або абвінавачваным мае права прымаць адпаведныя меры, прадугледжаныя Дысцыплінарным статутам Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, здольныя забяспечыць належныя паводзіны гэтых асоб і іх яўку па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс.

4. У выпадках учынення падазраваным або абвінавачваным дзеянняў, для папярэджання якіх была прыменена гэта мера стрымання, камандаванне абавязана неадкладна паведаміць аб гэтым органу, які прымяніў гэту меру стрымання.

Артыкул 123. Аддача непаўналетняга пад нагляд

1. Аддача непаўналетняга пад нагляд бацькоў, усынаўляльнікаў, апекуноў, апекавальнікаў або іншых асоб, якія заслугоўваюць даверу, а таксама адміністрацыі спецыяльнай дзіцячай установы, у якой ён знаходзіцца, заключаецца ў прыняцці на сябе кім-небудзь з указаных асоб пісьмовага абавязацельства аб тым, што непаўналетнія падазраваны або абвінавачваны, знаходзячыся на свабодзе, не знікнуць ад органа крымінальнага пераследу і суда, не будуць перашкаджаць расследаванню справы і разгляду яе судом і не будуць займацца злачыннай дзейнасцю.

2. Аддача непаўналетняга пад нагляд асоб, пералічаных у частцы першай гэтага артыкула, магчыма толькі па іх пісьмовым хадайніцтве. Пры гэтым да іх ведама даводзіцца характар злачынства і іх адказнасць у выпадку парушэння прынятых на сябе абавязкаў па наглядзе.

3. У выпадку невыканання асобамі, якім непаўналетні быў аддадзены пад нагляд, прынятага імі абавязацельства на кожную з іх судом можа быць накладзена грашовае спагнанне ў памеры ад пяцідзесяці да ста базавых велічынь у парадку, устаноўленым артыкулам 134 гэтага Кодэкса.

Артыкул 123¹. Забарона пэўных дзеянняў

1. Забарона пэўных дзеянняў заключаецца ва ўскладанні на падазраванага або абвінавачванага абавязку выконваць адну або некалькі забарон, прадугледжаных часткай 3 гэтага артыкула, а таксама ў ажыццяўленні кантролю за выкананнем ускладзеных на іх забарон. Забарона пэўных дзеянняў можа быць прыменена ў любы момант вядзення па крымінальнай справе.

2. Забарона пэўных дзеянняў у якасці меры стрымання прымяняецца ў парадку, устаноўленым артыкулам 119 гэтага Кодэкса.

3. З улікам даных аб асабістых якасцях падазраванага або абвінавачванага, фактычных акалічнасцей крымінальнай справы на падазраванага, абвінавачванага могуць быць ускладнены наступныя забароны:

1) знаходзіцца ў пэўных месцах, а таксама бліжэй за ўстаноўленую адлегласць да пэўных аб'ектаў, наведваць пэўныя мерапрыемствы і ўдзельнічаць у іх;

2) знаходзіцца ў агульным з пацярпелым жылым памяшканні і распараджацца агульнай сумеснай уласнасцю – для падазраванага або абвінавачванага ва ўчыненні злачынства ў дачыненні да члена сям'і ці былога члена сям'і;

2¹) ажыццяўляць спробы высветліць месца знаходжання пацярпелага, іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу;

3) мець зносіны з пэўнымі асобамі;

4) адпраўляць і атрымліваць паштова-тэлеграфныя адпраўленні;

5) выкарыстоўваць сродкі сувязі і глабальную камп'ютарную сетку Інтэрнэт;

б) кіраваць транспартным сродкам – калі ўчыненае злачынства звязана з парушэннем правіл дарожнага руху і эксплуатацыі транспартных сродкаў.

4. Кантроль за выкананнем падазраваным або абвінавачваным забарон ажыццяўляецца пры дапамозе прымянення мер, прадугледжаных пунктамі 1, 2 і 4 часткі 2 артыкула 125 гэтага Кодэкса.

5. У пастанове (вызначэнні) аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе забароны пэўных дзеянняў указваюцца канкрэтныя ўмовы выканання гэтай меры стрымання з улікам ускладзеных забарон (месцы (іх адрасы або размяшчэнне), забароненыя для наведвання, даныя аб адлегласці, бліжэй за якую забаронена набліжацца да пэўных аб'ектаў, асобах, з якімі забаронена мець зносіны, спосабы сувязі са следчым, органам дазнання або іншым органам, які ажыццяўляе кантроль за паводзінамі падазраванага або абвінавачванага, іншыя ўмовы), а таксама абавязак падазраванага або абвінавачванага самастойна з'яўляцца па выкліках следчага, органа дазнання або суда.

6. Падазраваны або абвінавачваны не могуць быць абмежаваны ў праве выкарыстання сродкаў сувязі для выкліку хуткай медыцынскай дапамогі, супрацоўнікаў праваахоўных органаў, аварыйна-выратавальных службаў у выпадку ўзнікнення надзвычайнай сітуацыі. Аб кожным такім званку ў выпадку ўстанаўлення забароны, звязанай з выкарыстаннем сродкаў сувязі, падазраваны або абвінавачваны неадкладна інфармуюць орган, які ажыццяўляе нагляд за паводзінамі падазраванага або абвінавачванага.

7. У выпадку парушэння падазраваным або абвінавачваным ускладзеных на іх забарон, адмовы ад прымянення да іх электронных сродкаў кантролю або наўмыснага пашкоджання, знішчэння, парушэння цэласнасці ўказаных сродкаў або ўчынення імі іншых дзеянняў, накіраваных на парушэнне функцыянавання электронных сродкаў кантролю, што прымяняюцца да іх, гэта мера стрымання можа быць зменена на больш строгую.

Артыкул 124. Заклад

1. Заклад заключаецца ва ўнясенні або перадачы падазраваным або абвінавачваным ці іншай фізічнай асобай у орган крымінальнага пераследу, у вядзенні якой знаходзіцца крымінальная справа, а на стадыі судовага вядзення – у суд грашовых сродкаў, каштоўных папер, каштоўнасцей, нічым не абцяжараных і не выключаных з грамадзянскага абароту, іншай рухомай і нерухомай маёмасці, прыналежных заклададаўцу на праве прыватнай уласнасці, з мэтай забеспячэння яўкі падазраванага або абвінавачванага па выкліках органа крымінальнага пераследу і суда. Заклад не прымяняецца ў дачыненні да асоб, падазраваных або абвінавачваных ва ўчыненні цяжкіх або асабліва цяжкіх гвалтоўных злачынстваў.

2. Від і памер закладу вызначаюцца органам, які вядзе крымінальны працэс і выкарыстоўвае гэту меру стрымання, з улікам цяжару злачынства і прычыненай маёмаснай шкоды, кошту арыштаванай маёмасці, асабістых якасцей падазраванага або абвінавачванага, маёмаснага становішча заклададаўцы. Памер закладу не можа быць меншым за суму ўстаноўленых на дзень вынясення рашэння аб прымяненні закладу памеру ўрону (шкоды), прычыненага злачынствам, даходу, атрыманага злачынным шляхам. Пры гэтым памер закладу па крымінальных справах аб злачынствах, якія не ўяўляюць вялікай грамадскай небяспекі, не можа складаць менш за пяцьдзясят базавых велічынь, менш цяжкіх злачынствах – менш за сто базавых велічынь, цяжкіх злачынствах – менш за дзвесце пяцьдзясят базавых велічынь, асабліва цяжкіх злачынствах – менш за пяцьсот базавых велічынь. У дачыненні да непаўналетніх падазраваных або абвінавачваных памер закладу не можа складаць менш за дзесяць базавых велічынь.

3. У выключных выпадках можа быць прыменены памер закладу ніжэйшы за ніжнюю мяжу, але не меншы за палову мінімальнага памеру, устаноўленага часткай 2 гэтага артыкула, у дачыненні да асоб, якія дасягнулі агульнаўстаноўленага пенсійнага ўзросту або атрымліваюць дзяржаўную адрасную сацыяльную дапамогу.

4. Не можа прымацца ў якасці закладу маёмасць, на якую ў адпаведнасці з заканадаўствам не можа быць накіравана спаганне. Ацэнка прадмета закладу ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб працы з маёмасцю, забранай, арыштаванай або накіраванай у даход дзяржавы.

5. Нерухомая маёмасць, дапушчаныя да грамадзянскага абароту ў Рэспубліцы Беларусь каштоўныя паперы, каштоўнасці могуць быць прыняты ў заклад пры ўмове прадстаўлення сапраўдных экзэмпляраў дакументаў, якія пацвярджаюць права ўласнасці заклададаўцы на маёмасць, што перадаецца ў заклад, і адсутнасці абмежаванняў (абцяжарванняў) правоў на такую маёмасць.

6. Грашовыя сродкі, якія з'яўляюцца прадметам закладу, уносяцца на дэпазітны рахунак органа крымінальнага пераследу або суда. Аб прыняцці закладу органам крымінальнага пераследу або судом складаецца пратакол, копія якога ўручаецца заклададаўцу.

7. Заклададаўцу, калі ім не з'яўляецца сам падазраваны або абвінавачваны, растлумачваецца сутнасць падазрэння або абвінавачвання асобы, у дачыненні да якой прымяняецца гэтая мера стрымання, што сведчыцца подпісамі асобы, у дачыненні да якой прыменена гэтая мера стрымання, заклададаўцы і службовай асобы, якая прымяніла гэту меру стрымання. Копія пастановы (вызначэння) уручаецца заклададаўцу для ўнясення закладу.

8. У выпадку парушэння падазраваным або абвінавачваным абавязацельстваў, звязаных з унесеным закладам, мера стрымання мяняецца на больш строгую, а заклад накіроўваецца ў даход дзяржавы па судовым рашэнні, вынесеным у парадку, устаноўленым артыкулам 134 гэтага Кодэкса. У астатніх выпадках суд пасля ўступлення прыгавору ў законную сілу або пры вынясенні пастановы (вызначэння) аб спыненні

вядзення па крымінальнай справе вырашае пытанне аб вяртанні закладу заклададаўцу. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе на стадыі папярэдняга расследавання заклад вяртаецца паводле пастановы следчага, пракурора.

9. Пры пастанове абвінаваўчага прыговору сума закладу можа быць накіравана судом у лік пакрыцця шкоды (урону), прычыненай злачынствам, калі заклад унесены падазраваным, абвінавачваным або асобамі, якія нясуць матэрыяльную адказнасць за іх дзеянні. У выпадку, калі заклад унесены іншай фізічнай асобай, накіраванне закладу ў лік пакрыцця шкоды (урону) дапускаецца толькі з пісьмовай згоды заклададаўцы.

Артыкул 125. Дамашні арышт

1. Дамашні арышт заключаецца ў ізаляцыі поўнасцю або ў пэўны час падазраванага або абвінавачванага ад грамадства ў жылым памяшканні, у якім ён пражывае ў якасці ўласніка, наймальніка або на іншых законных падставах, з ускладаннем абавязкаў і забарон, вызначаных пракурорам або яго намеснікам, Старшынёй Следчага камітэта, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, ці судом. З улікам стану здароўя падазраванага, абвінавачванага месцам іх утрымання пад дамашнім арыштам можа быць вызначана лячэбная ўстанова.

2. Дамашні арышт, акрамя забароны выхаду з жылля поўнасцю або ў пэўны час, можа суправаджацца забаронамі, прадугледжанымі часткай 3 артыкула 123¹ гэтага Кодэкса, што прымяняюцца як асобна, так і ў дапушчальнай сукупнасці, а таксама ўскладаннем абавязкаў і прымяненнем наступных мер кантролю:

1) ускладаннем абавязку насіць пры сабе электронныя сродкі кантролю, а таксама абслугоўваць іх работу. Пэралік электронных сродкаў кантролю вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, а парадак іх прымянення, нашэння і абслугоўвання ўстанаўліваецца Міністэрствам унутраных спраў;

2) ускладаннем абавязку адказваць на кантрольныя тэлефонныя званкі або іншыя сігналы кантролю, званіць па тэлефоне або асабіста з'яўляцца ў пэўны час у орган дазнання або іншы орган, які ажыццяўляе нагляд за паводзінамі падазраванага або абвінавачванага;

3) устанаўленнем назірання за падазраваным або абвінавачваным або яго жыллём, а таксама аховай яго жылля або адведзенага яму ў жыллі памяшкання;

4) іншымі падобнымі мерамі, якія забяспечваюць належныя паводзіны падазраванага або абвінавачванага і выкананне імі ўмоў прымененай меры стрымання.

3. У выпадку прымянення меры стрымання ў выглядзе дамашняга арышту з ускладаннем на падазраванага або абвінавачванага адной або некалькіх забарон у пастанове (вызначэнні) аб прымяненні меры стрымання таксама павінны ўтрымлівацца ўмовы, прадугледжаныя часткай 5 артыкула 123¹ гэтага Кодэкса.

4. Падставы і парадак прымянення ў якасці меры стрымання дамашняга арышту, устанаўлення і прадаўжэння яго тэрміну, адмены дамашняга арышту рэгулююцца адпаведнымі нормаў гэтага Кодэкса, якія адносяцца да меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту.

5. Мера стрымання ў выглядзе дамашняга арышту пры парушэнні ўскладзеных на падазраванага або абвінавачванага абавязкаў і забарон можа быць зменена пракурорам або яго намеснікам, Старшынёй Следчага камітэта, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, ці следчым з санкцыі пракурора або яго намесніка, ці судом на зняволенне пад варту.

6. Аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе дамашняга арышту ў дачыненні да замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства орган, які вядзе крымінальны працэс, паведамляе ў Міністэрства замежных спраў па патрабаванні замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства не пазней за адны суткі з моманту прымянення меры стрымання ў выглядзе дамашняга арышту для паведамлення дыпламатычнаму

прадстаўніцтву або консульскай установе дзяржавы грамадзянскай прыналежнасці ці звычайнага месца жыхарства зняволеных пад дамашні арышт замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства.

Артыкул 126. Зняволенне пад варту

1. Зняволенне пад варту ў якасці меры стрымання прымяняецца толькі ў дачыненні да асобы, што падазраецца або абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, за якое законам прадугледжана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін большы за два гады, акрамя менш цяжкага злачынства супраць парадку ажыццяўлення эканамічнай дзейнасці (за выключэннем кантрабанды, незаконнага экспарту або перадачы з мэтай экспарту аб'ектаў экспартнага кантролю, легалізацыі («адмывання») сродкаў, атрыманых злачынным шляхам), пры ўмове, што мэты крымінальнага пераследу не могуць быць дасягнуты прымяненнем больш мяккай меры стрымання. Да асоб, якія падазраюцца або абвінавачваюцца ва ўчыненні цяжкага або асабліва цяжкага злачынства супраць міру і бяспекі чалавецтва, дзяржавы, ваеннага злачынства, злачынства, спалучанага з замахам на жыццё і здароўе чалавека, мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту можа быць прыменена па матывах аднаго толькі цяжару злачынства. У выключных выпадках гэта мера стрымання можа быць прыменена ў дачыненні да падазраванага або абвінавачванага па справах аб менш цяжкіх злачынствах супраць парадку ажыццяўлення эканамічнай дзейнасці або аб злачынствах, за якія законам прадугледжана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін да двух гадоў, калі яны не маюць пастаяннага месца жыхарства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або не ўстаноўлена іх прозвішча, імя, імя па бацьку (калі ёсць). Да падазраваных або абвінавачваных, якія зніклі ад органаў крымінальнага пераследу або суда, названая мера стрымання можа быць прыменена незалежна ад учыненага злачынства і прадугледжанага за яго пакарання.

2. У пастанове (вызначэнні) аб прымяненні гэтай меры стрымання павінны быць выкладзены падставы і матывы, з-за якіх узнікла неабходнасць у зняволенні падазраванага або абвінавачванага пад варту.

3. Пры вырашэнні пытання аб дачы санкцыі або вынясенні пастановы аб зняволенні пад варту пракурор або яго намеснік ці Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, абавязаны вывучыць усе матэрыялы, што ўтрымліваюць падставы для зняволення пад варту, і ў неабходных выпадках асабіста дапытаць падазраванага або абвінавачванага, а непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага – ва ўсіх выпадках.

4. Права даваць санкцыю на зняволенне пад варту належыць Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь, пракурорам абласцей, горада Мінска, раёнаў, раёнаў у гарадах, гарадоў, міжраённых і прыраўнаных да іх транспартным пракурорам і іх намеснікам. Зняволенне пад варту можа быць прыменена таксама паводле пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі.

5. Асоба, зняволеная пад варту, яе абаронца, законны прадстаўнік маюць права абскардзіць пастанову (вызначэнне) органа, які вядзе крымінальны працэс, у парадку, прадугледжаным артыкулам 143 гэтага Кодэкса.

6. У выпадку адмовы пракурора або яго намесніка ў дачы санкцыі на зняволенне пад варту паўторны зварот па санкцыю ў дачыненні да адной і той жа асобы па той жа крымінальнай справе магчымы толькі пры ўзнікненні новых акалічнасцей, якія даюць падставу для прымянення гэтай меры стрымання. Указаныя правілы дзейнічаюць таксама пры паўторным прымяненні гэтай меры стрымання пасля яе адмены судом.

7. Калі пытанне аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту ў дачыненні да абвінавачванага ўзнікла ў судовым пасяджэнні, то рашэнне аб гэтым прымае суд па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве.

8. Аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту орган крымінальнага пераследу або суд абавязаны паведаміць асобам, указаным у частцы 1 артыкула 115 гэтага Кодэкса, а таксама пры прымяненні гэтай меры стрымання ў дачыненні да асоб, дзеці якіх застаюцца без апекавання бацькоў, – не пазней за наступны дзень пасля прыняцця ўказанага рашэння паведаміць упраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы жыхарства гэтых асоб для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей, пры прымяненні гэтай меры стрымання ў дачыненні да пенсіянера – паведаміць органу, які выплачвае яму пенсію, пры прымяненні гэтай меры стрымання ў дачыненні да замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства – па патрабаванні замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства паведаміць аб гэтым у Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь не пазней за адны суткі з моманту прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту для паведамлення дыпламатычнаму прадстаўніцтву або консульскай установе дзяржавы грамадзянскай прыналежнасці або звычайнага месца жыхарства зняволеных пад варту замежнага грамадзяніна або асобы без грамадзянства.

9. Парадак і ўмовы ўтрымання асоб, зняволеных пад варту, вызначаюцца законам.

Артыкул 127. Тэрміны ўтрымання пад вартай і парадак іх прадаўжэння

1. Мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту пры папярэднім расследаванні крымінальнай справы не можа перавышаць двух месяцаў.

2. Тэрмін утрымання пад вартай лічыцца з часу зняволення падазраванага, абвінавачванага пад варту і да перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд. У гэты тэрмін залічваецца час знаходжання асобы ў месцах пазбаўлення волі (ізалятарах часовага ўтрымання і іншых месцах утрымання арыштаваных у органах унутраных спраў і іншых органах, што ажыццяўляюць дасудовае вядзенне), час, на працягу якога асоба ўтрымлівалася пад вартай на тэрыторыі замежнай дзяржавы ў сувязі з выдачай яе Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу, а таксама час прымусовага знаходжання ў судова-псіхіятрычным экспертным стацыянары, дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя асобы, змешчанай у гэты стацыянар (гэту дзяржаўную арганізацыю) з санкцыі пракурора або яго намесніка ці паводле пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або па пастанове (вызначэнні) суда.

3. Тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай больш за два месяцы падчас папярэдняга расследавання можа быць прадоўжаны да трох месяцаў пракурорамі раёнаў, раёнаў у гарадах, гарадоў, міжраённымі і прыраўнаванымі да іх транспартнымі пракурорамі або іх намеснікамі толькі ў выпадку немагчымасці закончыць расследаванне ў тэрмін, указаны ў частцы 1 гэтага артыкула, пры адсутнасці падстаў для прымянення ў дачыненні да абвінавачванага іншай меры стрымання. Далейшае прадаўжэнне тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай ажыццяўляецца пракурорамі вобласці, горада Мінска або іх намеснікамі да шасці месяцаў.

4. Прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай больш за шэсць месяцаў дапускаецца толькі ў дачыненні да асоб, якія абвінавачваюцца ва ўчыненні цяжкіх або асабліва цяжкіх злачынстваў, а таксама асоб, якія ўчынілі злачынствы на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і не маюць пастаяннага месца жыхарства ў Рэспубліцы Беларусь, пры наяўнасці падстаў меркаваць, што яны могуць знікнуць ад следства і суда за межы Рэспублікі Беларусь, а таксама ў дачыненні да асоб, якія ўтрымліваліся пад вартай у замежнай дзяржаве ў сувязі з выдачай іх Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу. У гэтым выпадку прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай ажыццяўляецца намеснікамі Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь на тэрмін да дванаццаці месяцаў,

Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або асобай, якая выконвае яго абавязкі, – на тэрмін да васьмнаццаці месяцаў.

4¹. Тэрмін утрымання пад вартай асобы, выдадзенай Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу, больш за васьмнаццаць месяцаў можа быць прадоўжаны Генеральным пракурорам або асобай, якая выконвае яго абавязкі на час, неабходны для заканчэння папярэдняга расследавання па крымінальнай справе пасля выдачы асобы Рэспубліцы Беларусь, але не больш чым на шэсць месяцаў. Пры гэтым тэрмін утрымання пад вартай не можа перавышаць гранічнага тэрміну пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі, прадугледжанага за злачынства, ва ўчыненні якога асоба абвінавачваецца.

5. Следчы, лічачы неабходным прадаўжэнне тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай, выносіць матываваную пастанову аб узбуджэнні хадайніцтва аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай і прадстаўляе яе адпаведнаму пракурору не пазней чым за пяць сутак да сканчэння тэрміну ўтрымання пад вартай, а пры прадаўжэнні ўказанага тэрміну больш за шэсць месяцаў – за дзесяць сутак.

6. Далейшае прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай падчас папярэдняга расследавання не дапускаецца, і абвінавачваны падлягае неадкладнаму вызваленню з-пад варты. Пры гэтым у дачыненні да абвінавачванага павінна быць прыменена іншая мера стрымання, прадугледжаная артыкулам 116 гэтага Кодэкса.

7. Рашэнне пракурора аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай можа быць абскарджана ў суд у парадку, прадугледжаным артыкулам 143 гэтага Кодэкса.

8. Пасля заканчэння папярэдняга расследавання і прад'яўлення абвінавачванаму і яго абаронцу крымінальнай справы для азнаямлення тэрмін утрымання пад вартай на час, неабходны для азнаямлення са справай, прадаўжаецца ў парадку, устаноўленым часткамі 3, 4 і 5 гэтага артыкула.

9. У выпадку, калі азнаямленне абвінавачванага і яго абаронцы з крымінальнай справай да сканчэння гранічнага тэрміну ўтрымання пад вартай, устаноўленага часткай 4 гэтага артыкула, немагчыма, Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь або асоба, якая выконвае яго абавязкі, маюць права не пазней чым за дзесяць сутак да сканчэння гэтага тэрміну ўзбудзіць хадайніцтва перад Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай на час, неабходны для азнаямлення абвінавачванага і яго абаронцы з крымінальнай справай.

10. Хадайніцтва Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, накіраванае ў парадку, прадугледжаным часткай 9 гэтага артыкула, разглядаецца суддзёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аднаасобна з удзелам пракурора. Па меркаванні суда ў судовым пасяджэнні могуць удзельнічаць абвінавачваны, яго законны прадстаўнік, абаронца.

11. Суддзя ў тэрмін не пазнейшы за пяць сутак з дня атрымання хадайніцтва выносіць адну з наступных пастаноў:

1) аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай да моманту заканчэння азнаямлення абвінавачванага і яго абаронцы з крымінальнай справай, але не больш за шэсць месяцаў;

2) аб адмове ў задавальненні хадайніцтва Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і аб вызваленні асобы з-пад варты.

12. У выпадку паўторнага прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту ў дачыненні да падазранага, абвінавачванага па адной і той жа справе, а таксама па аб'яднанай з гэтай або вылучанай з яе крымінальнай справе ў ходзе папярэдняга расследавання тэрмін утрымання пад вартай лічыцца з улікам часу, раней праведзенага пад вартай.

13. Па накіраванай пракурорам у суд крымінальнай справе прадаўжэнне тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай ажыццяўляецца судом, у вядзенні якога знаходзіцца справа. Пытанне аб далейшым утрыманні абвінавачванага пад вартай

разглядаецца судом у тэрмін не большы за дзесяць сутак да сканчэння кожнага месяца тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай. Суд вызначэннем (пастановай) або прадаўжае тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай, або адмяняе ці змяняе меру стрымання. Абвінавачваны не можа ўтрымлівацца пад вартай па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў вядзенні любога суда, больш за шэсць месяцаў з дня паступлення крымінальнай справы ў суд і да пастановы прыгавору, а па справах у дачыненні да асоб, якія абвінавачваюцца ва ўчыненні цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынстваў, – больш за дванаццаць месяцаў. Тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай з дня пастановы прыгавору і да яго ўступлення ў законную сілу не можа перавышаць трох месяцаў, а па справах у дачыненні да асоб, якія абвінавачваюцца ва ўчыненні цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынстваў, – шасці месяцаў. Вызначэнне (пастанова) суда аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай можа быць абскарджана ў вышэйстаячы суд, рашэнне якога з’яўляецца канчатковым.

13¹. Па крымінальнай справе ў дачыненні да асобы, якая абвінавачваецца ва ўчыненні цяжкага або асабліва цяжкага злачынства, калі разгляд крымінальнай справы судом да сканчэння тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай, прадугледжанага часткай 13 гэтага артыкула, немагчымы, а па акалічнасцях крымінальнай справы мера стрымання не можа быць зменена, суд, які разглядае крымінальную справу, мае права не пазней за дзесяць сутак да сканчэння гэтага тэрміну ўзбудзіць хадайніцтва перад Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай на час, неабходны для разгляду крымінальнай справы судом.

13². Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь не пазней за пяць сутак з дня атрымання хадайніцтва, указанага ў частцы 13¹ гэтага артыкула, выносіць адну з наступных пастаноў:

1) аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай на час, неабходны для разгляду крымінальнай справы судом, але не больш за шэсць месяцаў;

2) аб адмове ў задавальненні хадайніцтва суда.

14. Пры накіраванні крымінальнай справы ў суд для новага судовага разбору пасля адмены прыгавору, па якім тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай, устаноўлены часткай 1 гэтага артыкула, скончыўся, а па акалічнасцях справы мера стрымання ў выглядзе ўтрымання пад вартай не можа быць зменена, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай праводзіцца судом, у вядзенні якога знаходзіцца крымінальная справа, у парадку і межах, устаноўленых часткай 13 гэтага артыкула. Пры гэтым тэрмін утрымання пад вартай лічыцца без уліку часу, раней праведзенага пад вартай.

15. Пры вяртанні пракурорам або яго намеснікам для вядзення дадаткова папярэдняга расследавання крымінальнай справы, па якой тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай, устаноўлены часткай 1 гэтага артыкула, скончыўся, а па акалічнасцях справы мера стрымання ў выглядзе ўтрымання пад вартай не можа быць зменена, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай праводзіцца пракурорам, які ажыццяўляе нагляд, або яго намеснікам у межах аднаго месяца ў адпаведнасці з паўнамоцтвамі, вызначанымі часткамі 3 і 4 гэтага артыкула. Аб гэтым пракурорам або яго намеснікам выносіцца адпаведная пастанова. Далейшае прадаўжэнне ўказанага тэрміну праводзіцца з улікам усяго часу знаходжання абвінавачванага пад вартай у межах і парадку, устаноўленых часткамі 2, 3 і 4 гэтага артыкула.

16. Тэрмін утрымання абвінавачванага пад вартай па справе, якая паступіла для накіравання ў суд, можа быць прадоўжаны пракурорам або яго намеснікам на тэрмін да пяці сутак, па складаных і шматэпізодных крымінальных справах – да пятнаццаці сутак, а ў выпадку заявы абвінавачваным хадайніцтва аб вызваленні яго ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, – на час, неабходны для разгляду ва ўстаноўленым парадку гэтага хадайніцтва.

17. Да правіл падліку тэрмінаў утрымання асоб пад вартай не прымяняюцца правілы, устаноўленыя артыкуламі 158–161 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 14 ІНШЫЯ МЕРЫ ПРАЦЭСУАЛЬНАГА ПРЫМУСУ

Артыкул 128. Падставы для прымянення іншых мер працэсуальнага прымусу

1. З мэтай забеспячэння прадугледжанага гэтым Кодэксам парадку папярэдняга расследавання і судовага разбору крымінальнай справы, належнага выканання прыгавору орган крымінальнага пераследу або суд маюць права прымяніць да падазранага або абвінавачванага іншыя меры працэсуальнага прымусу: абавязацельства аб яўцы, прывод, часовае адхіленне ад пасады, накладанне арышту на маёмасць, часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь.

2. У выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, орган крымінальнага пераследу або суд маюць права прымяніць да пацярпелага, сведкі і іншых асоб, якія ўдзельнічаюць у крымінальным працэсе, меры працэсуальнага прымусу: абавязацельства аб яўцы, прывод, грашовае спагнанне.

Артыкул 129. Абавязацельства аб яўцы

Пры наяўнасці дастатковых падстаў меркаваць, што падазраны або абвінавачваны, да якіх не прыменена мера стрымання, могуць ухіліцца ад удзелу ў следчых дзеяннях або ў судовым разборы або ад яўкі па выкліку без уважлівых прычын, у названых асоб можа быць узятая пісьмовае абавязацельства свочасова з'яўляцца па выкліку органа, які вядзе крымінальны працэс, а ў выпадку перамены месца жыхарства яны павінны неадкладна паведамляць аб гэтым.

Артыкул 130. Прывод

1. У выпадку няяўкі па выкліку без уважлівых прычын падазраны, абвінавачваны, а таксама пацярпелы, сведка могуць быць па матываванай пастанове органа дазнання, следчага, пракурора, дзяржаўнага абвінаваўцы, суддзі або па вызначэнні суда падвергнуты прыводу. Аб наяўнасці прычын, якія перашкаджаюць яўцы па выкліку ў прызначаны тэрмін, асоба, якая яго атрымала, абавязана паведаміць органу, які яе выклікаў.

2. Пастанова (вызначэнне) аб прыводзе аб'яўляецца асобе, у дачыненні да якой яна вынесена, перад яе выкананнем, што сведчыцца яе подпісам на пастанове (вызначэнні).

3. Прывод не можа праводзіцца ў начны час.

4. Не падлягаюць прыводу непаўналетнія ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў, цяжарныя жанчыны, хворыя асобы, якія па стане здароўя не могуць або не павінны пакідаць месца свайго знаходжання, што сведчыцца ўрачом, які працуе ў дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя.

5. Прывод ажыццяўляецца органамі ўнутраных спраў. У выпадку немагчымасці выканання прыводу ў тэрміны, указаныя ў адпаведнай пастанове (вызначэнні), аб прычынах невыканання неадкладна паведамляецца органу (службовай асобе), паводле рашэння якога ажыццяўляецца прывод.

Артыкул 131. Часовае адхіленне ад пасады

1. Пракурор, яго намеснік або Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, а таксама следчы з санкцыі пракурора або яго намесніка ці суд маюць права адхіліць ад пасады падазранага або абвінавачванага, калі ёсць дастатковыя падставы

меркаваць, што, застаючыся на пасадзе, яны будуць перашкаджаць папярэдняму расследаванню і судоваму разбору крымінальнай справы, пакрыццю прычыненай злачынствам шкоды або працягваць займацца злачыннай дзейнасцю, звязанай са знаходжаннем на гэтай пасадзе. Адхіленне ад пасады асоб, пасады якіх уключаны ў кадравы рэстр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, дапускаецца толькі са згоды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

2. Адхіленне ад пасады заключаецца ў забароне падазраванаму або абвінавачванаму выконваць службовыя паўнамоцтвы, выконваць работу, якую яны выконвалі, або займацца дзейнасцю, якой яны займаліся, аб чым выносіцца адпаведная пастанова (вызначэнне), падлеглыя неадкладнаму выкананню.

3. Часова адхіленыя ад пасады падазраваны або абвінавачваны маюць права на штомесячную дзяржаўную дапамогу, калі яны не займаюцца іншай дзейнасцю, якая аплачваецца. У выпадку прымянення ў дачыненні да падазраванага або абвінавачванага, часова адхіленых ад пасады, меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту выплата штомесячнай дзяржаўнай дапамогі прыпыняецца.

4. Часовае адхіленне ад пасады адмяняецца вызначэннем суда або пастановай судзі, пракурора ці яго намесніка, або пастановай Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь ці асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або пастановай следчага са згоды пракурора ці яго намесніка, калі ў гэтай меры адпадае неабходнасць. Адхіленне ад пасады асоб, пасады якіх уключаны ў кадравы рэстр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, адмяняецца толькі са згоды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, калі ўказаныя асобы ва ўстаноўленым парадку не вызвалены ад пасады. Пастанова (вызначэнне) аб адмене часовага адхілення падазраванага або абвінавачванага ад пасады накіроўваецца па месцы іх работы (службы).

Артыкул 132. Накладанне арышту на маёмасць

1. З мэтай забеспячэння пакрыцця ўрону (шкоды), прычыненага злачынствам, спагнання даходу, атрыманага злачынным шляхам, грамадзянскага іску, іншых маёмасных спагнанняў, спецыяльнай канфіскацыі орган, які вядзе крымінальны працэс, мае права накласці арышт на маёмасць падазраванага, абвінавачванага або асоб, якія нясуць паводле закона матэрыяльную адказнасць за іх дзеянні.

2. Органам дазнання або следчым з санкцыі пракурора або яго намесніка, пракурорам або яго намеснікам, судом можа быць накладзены арышт на маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці іншых асоб, для праверкі яе фактычнай прыналежнасці, крыніц паходжання і законнасці адчужэння, калі ёсць дастатковыя падставы меркаваць, што гэтая маёмасць была адчужана падазраваным, абвінавачваным з мэтай утойвання прыналежнасці або крыніц паходжання такой маёмасці ці для фінансавання тэрарыстычнай дзейнасці, тэрарызму, экстрэмісцкай дзейнасці (экстрэмізму), арганізаванай групы, незаконнага ўзброенага фарміравання, злачыннай арганізацыі, распаўсюджвання або фінансавання распаўсюджвання зброі масавага паражэння.

3. Арышт на маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці іншых асоб, накладаецца на час папярэдняга расследавання і (або) судовага разбору.

4. У выпадку непацвярджэння фактычнай прыналежнасці маёмасці, якая знаходзіцца ва ўласнасці іншых асоб, падазраванаму, абвінавачванаму або яе адчужэння з мэтай утойвання прыналежнасці або крыніц паходжання або для фінансавання тэрарыстычнай дзейнасці, тэрарызму, экстрэмісцкай дзейнасці (экстрэмізму), арганізаванай групы, незаконнага ўзброенага фарміравання, злачыннай арганізацыі, распаўсюджвання або фінансавання распаўсюджвання зброі масавага паражэння, а таксама пры прыпыненні ці спыненні папярэдняга расследавання рашэнне аб накладанні арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ва ўласнасці іншых асоб, падлягае адмене. Пытанні, звязаныя з пакрыццём маёмаснай шкоды, прычыненай у сувязі з накладаннем арышту на маёмасць, вырашаюцца

пасля адмены рашэння аб накладанні арышту на маёмасць у парадку грамадзянскага судаводства.

5. Накладанне арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ў жыллі або іншым законным уладанні, праводзіцца толькі са згоды ўласніка (уладальніка) жылля або іншага законнага ўладання або таго, хто пражывае ў жыллі паўналетняй асобы, ці з санкцыі пракурора, яго намесніка, ці паводле пастанова Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або па пастанове (вызначэнні) суда.

6. Накладанне арышту на грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунках і (або) ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, а таксама на электронныя грошы праводзіцца з санкцыі пракурора, яго намесніка ці паводле пастанова Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або па пастанове (вызначэнні) суда.

7. Накладанне арышту на маёмасць заключаецца ў забароне, адрасаванай уласніку (уладальніку) маёмасці, на распараджэнне, а ў неабходных выпадках і карыстанне гэтай маёмасцю або ў адабранні маёмасці і перадачы яе на захоўванне.

8. Аб накладанні арышту на маёмасць выносіцца матываваная пастанова (вызначэнне) і складаецца пратакол вопісу арыштаванай маёмасці, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 10 гэтага артыкула. Копіі пастанова (вызначэння) аб накладанні арышту на маёмасць і пратакола вопісу ўручаюцца ўласніку (уладальніку) маёмасці, а пры накладанні арышту на маёмасць, якая знаходзіцца ў жыллі або іншым законным уладанні, уласніку (уладальніку) жылля або іншага законнага ўладання або паўналетняй асобе, якая пражывае ў жыллі. Пры накладанні арышту на маёмасць можа ўдзельнічаць спецыяліст, у тым ліку для вызначэння кошту маёмасці.

9. У пастанове (вызначэнні) аб накладанні арышту на маёмасць асоб, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, выкладаюцца акалічнасці, якія паслужылі падставай для прыняцця такога рашэння. Копіі пастанова (вызначэння) аб накладанні арышту на маёмасць і пратакола вопісу ўручаюцца асобе, на маёмасць якой накладзены арышт.

10. Пры накладанні арышту на грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунках і (або) ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, а таксама на электронныя грошы, крыпталішту пратакол вопісу не складаецца, а ўласніку (уладальніку) уручаецца копія пастанова (вызначэння) аб накладанні арышту на маёмасць. Пратакол вопісу складаецца ў выпадку накладання арышту на маёмасць, якая знаходзіцца на захоўванні ў банку і (або) нябанкаўскай крэдытна-фінансавай арганізацыі.

11. Арышт з мэтай забеспячэння пакрыцця ўрону (шкоды), прычыненага злачынствам, спагнання даходу, атрыманага злачынным шляхам, грамадзянскага іску, іншых маёмасных спагнанняў не можа быць накладзены на маёмасць, унесеную або перададзеную ў якасці закладу ў парадку, устаноўленым артыкулам 124 гэтага Кодэкса, маёмасць згодна з дадаткам да гэтага Кодэкса, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, за выключэннем маёмасці, падлеглай спецыяльнай канфіскацыі.

12. Пры накладанні (адмене) арышту на маёмасць, падлеглую рэгістрацыі (дзяржаўнай рэгістрацыі), а таксама на грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунках і (або) ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, бездакументарныя каштоўныя паперы, электронныя грошы пастанова (вызначэнне) органа, які вядзе крымінальны працэс, неадкладна накіроўваецца ў адпаведную арганізацыю (орган), якая ажыццяўляе рэгістрацыю (дзяржаўную рэгістрацыю) маёмасці, банк і (або) нябанкаўскую крэдытна-фінансавую арганізацыю, дэпазітарый, арганізацыю, якая ажыццяўляе аперацыі з электроннымі грошамі, для забеспячэння выканання (рэгістрацыі (дзяржаўнай рэгістрацыі), фіксацыі, адмены) арышту на маёмасць.

13. Пры накладанні арышту на грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунках і (або) ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, а таксама на электронныя грошы расходныя аперацыі з імі, калі іншае не вызначана заканадаўчымі актамі, спыняюцца ў поўным аб'ёме або ў межах сум, што вызначаюцца органам, які вядзе крымінальны працэс, што павінна быць адлюстравана ў пастанове (вызначэнні) аб накладанні арышту на маёмасць.

14. Маёмасць, на якую накладзены арышт, можа быць адабрана і перададзена на захоўванне прадстаўніку мясцовага выканаўчага і распарадчага органа, арганізацыі, якая ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду, уласніку (уладальніку) гэтай маёмасці або іншай асобе, якія павінны быць папярэджаны аб адказнасці за захаванасць маёмасці, аб чым бярэцца падпіска. У выпадку неабходнасці орган, які вядзе крымінальны працэс, мае права змяніць месца захоўвання адабранай маёмасці, аб чым выносіцца адпаведная пастанова (вызначэнне).

15. Адабранне на захоўванне арыштаваных грашовых сродкаў, якія знаходзяцца на рахунках і (або) ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, электронных грошай ажыццяўляецца на рахункі або ў электронныя кашалькі органа, які вядзе крымінальны працэс, прызначаныя для захоўвання грашовых сродкаў, на якія накладзены арышт, у бясспрэчным парадку спісанна грашовых сродкаў, устаноўленым заканадаўствам.

16. Накладанне арышту на маёмасць адмяняецца пастановай (вызначэннем) органа, які вядзе крымінальны працэс, калі ў гэтым адпадае неабходнасць. Адмена накладання арышту на маёмасць, прымененага з санкцыі пракурора або яго намесніка, дапускаецца толькі са згоды пракурора або яго намесніка.

17. Па хадайніцтве падазраванага, абвінавачванага, асоб, якія нясуць паводле закона матэрыяльную адказнасць за іх дзеянні, асоб, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, арышт на грашовыя сродкі можа быць адменены органам, які вядзе крымінальны працэс, у частцы, неабходнай для штомесячнага забеспячэння іх саміх і непрацаздольных асоб, якія знаходзяцца ў іх на ўтрыманні, у памеры бюджэту пражытачнага мінімуму, устаноўленага заканадаўствам, пры адсутнасці ў іх іншых даходаў ад законнай дзейнасці.

18. Пастанова (вызначэнне) аб накладанні арышту на маёмасць можа быць таксама адменена ў выпадку заявы падазраваным, абвінавачваным або асобамі, якія нясуць паводле закона матэрыяльную адказнасць за іх дзеянні, хадайніцтва аб вызваленні маёмасці ад арышту для яе рэалізацыі з мэтай пакрыцця ўрон (шкоды), прычыненага злачынствам, выплаты даходу, атрыманага злачынным шляхам, іншых маёмасных спагнанняў пад кантролем органа, які вядзе крымінальны працэс, а таксама ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі аб іпатэцы.

18¹. Па хадайніцтве падазраванага або абвінавачванага арышт на грашовыя сродкі, каштоўныя паперы, каштоўнасці, іншую рухомую і нерухомую маёмасць, за выключэннем маёмасці, падлеглай спецыяльнай канфіскацыі, можа быць адменены органам, які вядзе крымінальны працэс, у частцы, неабходнай для ўнясення або перадачы такой маёмасці ў якасці закладу, у адпаведнасці з артыкулам 124 гэтага Кодэкса.

19. Пастанова (вызначэнне) аб накладанні арышту на маёмасць можа быць абскарджана ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам. Калі працэсуальныя адносіны, якія ўзніклі ў сувязі з накладаннем арышту на маёмасць, не ўрэгуляваны гэтым Кодэксам, то прымяняюцца нормы грамадзянскага працэсуальнага заканадаўства, калі яны не супярэчаць гэтаму Кодэксу.

Заўвага. Пад маёмасцю для мэт гэтага артыкула разумеюцца любыя рэчы, уключаючы наяўныя грашовыя сродкі і дакументарныя каштоўныя паперы, безнаяўныя грашовыя сродкі, якія знаходзяцца на рахунках, ва ўкладах (дэпазітах) у банках і (або) нябанкаўскіх крэдытна-фінансавых арганізацыях, бездакументарныя каштоўныя паперы; электронныя грошы; крыптавалюта; маёмасныя правы, а таксама выключныя правы на вынікі інтэлектуальнай дзейнасці.

Артыкул 132¹. Часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь

1. Пры наяўнасці дастатковых падстаў меркаваць, што падазраваны або абвінавачваны, якія не ўтрымліваюцца пад вартай, могуць ухіліцца ад удзелу ў следчых дзеяннях або ў судовым разборы ці ад яўкі па выкліку без уважлівых прычын, пакінуўшы межы Рэспублікі Беларусь, орган дазнання, следчы, пракурор і суд маюць права часова абмежаваць іх права на выезд з Рэспублікі Беларусь.

2. Часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь заключаецца ў забароне падазраванаму або абвінавачванаму пакідаць межы Рэспублікі Беларусь, аб чым выносіцца адпаведная пастанова (вызначэнне).

3. Падазраванаму або абвінавачванаму, права на выезд якіх з Рэспублікі Беларусь часова абмежавана, у сувязі з неабходнасцю іх удзелу ў крымінальным працэсе за межамі Рэспублікі Беларусь або аказання ім медыцынскай дапамогі, якая не можа быць аказана ў Рэспубліцы Беларусь, ці ў сувязі з цяжкім захворваннем або смерцю блізкага родзіча, які пражывае за межамі Рэспублікі Беларусь, можа быць дазволена выезд з Рэспублікі Беларусь на пэўны тэрмін, аб чым выносіцца адпаведная пастанова (вызначэнне).

4. Часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь адмяняецца пастановай (вызначэннем) органа, які вядзе крымінальны працэс, у вядзенні якога знаходзіцца крымінальная справа, калі ў гэтай меры адпадае неабходнасць.

5. Орган, які вядзе крымінальны працэс, аб'яўляе падазраванаму або абвінавачванаму пастанову (вызначэнне) аб прымяненні або адмене меры працэсуальнага прымусу ў выглядзе часовага абмежавання права на выезд з Рэспублікі Беларусь, растлумачвае ім парадак яго абскарджання і ўручае копію пастановы (вызначэння). Выкананне ўказаных дзеянняў сведчыцца падпісамі падазраванага або абвінавачванага і службовай асобы, якая абвясціла пастанову (вызначэнне) аб прымяненні меры працэсуальнага прымусу.

6. Пры прымяненні меры працэсуальнага прымусу ў выглядзе часовага абмежавання права на выезд з Рэспублікі Беларусь, яе адмене, дазvole асобе выезду з Рэспублікі Беларусь на пэўны тэрмін орган, які вядзе крымінальны працэс, не пазней за адзін дзень з даты прыняцця адпаведнага рашэння ва ўстаноўленым парадку накіроўвае звесткі аб падазраваным або абвінавачваным для ўключэння ў банк даных аб грамадзянах Рэспублікі Беларусь, права на выезд якіх з Рэспублікі Беларусь часова абмежавана, або ў Спіс асоб, права на выезд якіх з Рэспублікі Беларусь часова абмежавана.

Артыкул 133. Выключаны

Артыкул 134. Парадак накладання грашовага спагнання і накіравання закладу ў даход дзяржавы

1. Грашовае спагнанне, прадугледжанае часткай 4 артыкула 121 гэтага Кодэкса, накладаецца судом. Падставай для гэтага з'яўляецца пратакол аб парушэнні, складзены органам крымінальнага пераследу.

2. Накіраванне закладу ў даход дзяржавы ажыццяўляецца ў выпадку, прадугледжаным часткай 8 артыкула 124 гэтага Кодэкса. Падставай для гэтага з'яўляецца пратакол аб парушэнні падазраваным або абвінавачваным абавязацельстваў, звязаных з унесеным закладам.

3. У пратаколе ўказваюцца час і месца яго складання, кім ён складзены, звесткі аб асобе парушальніка, акалічнасці парушэння, выкладаецца тлумачэнне парушальніка. Пратакол падпісваецца асобай, якая яго склала, і парушальнікам. У выпадку адмовы парушальніка ад падпісання пратакола ў ім робіцца запіс аб гэтым. Пратакол аб парушэнні накіроўваецца ў раённы (гарадскі) суд і падлягае разгляду суддзёй аднаасобна на працягу пяці сутак. У судовое пасяджэнне выклікаюцца парушальнік і асоба, якая склала пратакол,

або пракурор. Няўка парушальніка без уважлівых прычын не перашкаджае разгляду пратакола. Абвясціўшы пратакол, суддзя выслухоўвае тлумачэнне парушальніка і меркаванне асобы, якая склала пратакол, ці пракурора і выносіць матываваную пастанову аб накладанні грашовага спагнання, аб накіраванні закладу ў даход дзяржавы або аб адмове ў гэтым. Копія пастановы накіроўваецца асобе, якая склала пратакол, і парушальніку.

4. Суддзя, які вынес пастанову аб накладанні грашовага спагнання, мае права адтэрмінаваць або растэрмінаваць выкананне пастановы на тэрмін да трох месяцаў.

РАЗДЗЕЛ V ХАДАЙНІЦТВЫ І СКАРГІ

ГЛАВА 15 ХАДАЙНІЦТВЫ

Артыкул 135. Асобы, якія маюць права заявіць хадайніцтвы

Удзельнікі крымінальнага працэсу маюць права звяртацца ў орган, які вядзе крымінальны працэс, з хадайніцтвамі аб вядзенні працэсуальных дзеянняў або прыняцці працэсуальных рашэнняў для ўстанаўлення акалічнасцей, якія маюць значэнне па крымінальнай справе, забеспячэння правоў і законных інтарэсаў асобы, якая звярнулася з хадайніцтвам, або асобы, якую яны прадстаўляюць.

Артыкул 136. Заява хадайніцтваў

1. Заява хадайніцтваў магчыма ў любой стадыі крымінальнага працэсу. У хадайніцтве павінна быць указана, для ўстанаўлення якіх акалічнасцей трэба правесці працэсуальнае дзеянне або прыняць працэсуальнае рашэнне. Письмовыя хадайніцтвы далучаюцца да крымінальнай справы, вусныя заносяцца ў пратакол следчага дзеяння або судовага пасяджэння.

2. Адхіленне хадайніцтва не пазбаўляе заяўніка права зноў звярнуцца з хадайніцтвам у той жа або іншай стадыі крымінальнага працэсу.

Артыкул 137. Тэрміны разгляду і вырашэння хадайніцтваў

1. Хадайніцтва падлягае разгляду і вырашэнню непасрэдна пасля яго заявы. У выпадках, калі неадкладнае прыняцце рашэння па хадайніцтве немагчыма, яно павінна быць вырашана не пазней за тры сутак з моманту яго заявы.

2. Хадайніцтва павінна быць задаволена, калі яно садзейнічае ўсебаковаму, поўнаму і аб'ектыўнаму даследаванню акалічнасцей крымінальнай справы, забеспячэнню правоў і законных інтарэсаў удзельнікаў крымінальнага працэсу або іншых асоб.

3. У выпадку поўнай або частковай адмовы ў задавальненні хадайніцтва орган, які вядзе крымінальны працэс, выносіць матываваную пастанову (вызначэнне), якая не пазней за тры сутак даводзіцца да ведама асобы, якая заявіла хадайніцтва. Рашэнне па хадайніцтве можа быць абскарджана па агульных правілах падачы і разгляду скаргаў, устаноўленых гэтым Кодэксам.

ГЛАВА 16

АБСКАРДЖАННЕ І АПРАТЭСТАВАННЕ ДЗЕЯННЯЎ І РАШЭННЯЎ ОРГАНА, ЯКІ ВЯДЗЕ КРЫМІНАЛЬНЫ ПРАЦЭС

Артыкул 138. Права абскарджання дзеянняў і рашэнняў органа, які вядзе крымінальны працэс

Дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, могуць быць абскарджаны ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку ўдзельнікамі крымінальнага працэсу, а таксама іншымі фізічнымі і юрыдычнымі асобамі, калі працэсуальныя дзеянні і рашэнні, якія праводзяцца, закранаюць іх інтарэсы.

Артыкул 139. Падача скаргаў

1. Скаргі асоб, указанных у артыкуле 138 гэтага Кодэкса, на дзеянні і рашэнні органа дазнання, асобы, што праводзіць дазнанне, і следчага падаюцца пракурору, які ажыццяўляе нагляд за выкананнем законаў пры вядзенні папярэдняга расследавання, а скаргі на дзеянні і рашэнні следчага могуць падавацца таксама начальніку следчага падраздзялення. Скаргі на дзеянні і рашэнні пракурора падаюцца вышэйстаячаму пракурору, на дзеянні і рашэнні начальніка следчага падраздзялення – вышэйстаячаму начальніку следчага падраздзялення, а на дзеянні і рашэнні суда – у вышэйстаячы суд.

2. Скаргі на рашэнні органа крымінальнага пераследу аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні папярэдняга расследавання крымінальнай справы, крымінальнага пераследу, аб адмове ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях, аб спыненні вядзення па новых акалічнасцях падаюцца адпаведнаму пракурору або ў суд па месцы расследавання крымінальнай справы ці разгляду заявы або паведамлення аб злачынстве. Скаргі на рашэнні следчага аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні папярэдняга расследавання крымінальнай справы, крымінальнага пераследу могуць быць таксама пададзены адпаведнаму начальніку следчага падраздзялення.

2¹. Не дапускаецца падача скаргаў на дзеянні і рашэнні следчага начальніку следчага падраздзялення пасля іх абскарджання пракурору або ў суд, а на дзеянні і рашэнні пракурора – вышэйстаячаму пракурору пасля іх абскарджання ў суд. У гэтым выпадку далейшае абскарджанне прынятых па скаргах рашэнняў ажыццяўляецца з улікам палажэнняў часткі 1 гэтага артыкула.

3. Адміністрацыя месцаў папярэдняга зняволення абавязана не пазней за адны суткі перадаць органу, які вядзе крымінальны працэс, скаргі асоб, затрыманых па падазрэнні ва ўчыненні злачынства або зняволеных пад варту ў якасці меры стрымання.

4. Службовая асоба, да якой паступіла скарга на яго ўласныя дзеянні або рашэнні, абавязана на працягу 24 гадзін накіраваць скаргу адпаведнаму начальніку следчага падраздзялення, пракурору, а суддзя – у вышэйстаячы суд.

5. Скаргі могуць быць пададзены ў вуснай або пісьмовай форме. Вусныя скаргі заносяцца ў пратакол, які падпісваюць заяўнік і службовая асоба, якая прыняла скаргу. Да скаргі могуць быць прыкладзены дадатковыя матэрыялы.

6. Асобе, якая не валодае мовай, на якой ажыццяўляецца вядзенне па крымінальнай справе, забяспечваецца права падаваць скаргі на роднай або іншай мове, якой яна валодае.

Артыкул 140. Тэрміны падачы скаргаў і парадак іх разгляду

1. Скаргі на дзеянні і рашэнні органа, які вядзе крымінальны працэс, могуць быць пададзены на працягу ўсяго тэрміну вядзення дазнання, папярэдняга следства і судовага разбору. Скаргі на рашэнні аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні папярэдняга расследавання па крымінальнай справе або крымінальнага пераследу

падаюцца ў межах тэрміну даўнасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці, а ў выпадку, калі такія рашэнні прыняты на падставе, указанай у пункце 3 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, – у месячны тэрмін з дня прыняцця органам, які вядзе крымінальны працэс, адпаведнага рашэння. Скаргі на прыгаворы, пастановы (вызначэнні) судаў першай інстанцыі падаюцца ў тэрміны, устаноўленыя гэтым Кодэксам.

2. Забараняецца даручаць разгляд скаргі службовай асобе, дзеянні якой абскарджваюцца або якая зацвердзіла рашэнне, што абскарджваецца.

3. Разглядаючы скаргу, адпаведная службовая асоба абавязана ўсебакова праверыць выкладзеныя ў ёй доказы, выпатрабаваць пры неабходнасці дадатковыя матэрыялы і тлумачэнні.

4. Службовая асоба, якая разглядае скаргу, абавязана ў межах сваіх паўнамоцтваў неадкладна прыняць меры па аднаўленні парушаных правоў і законных інтарэсаў удзельнікаў крымінальнага працэсу, а таксама іншых асоб, указаных у артыкуле 138 гэтага Кодэкса.

Артыкул 141. Прыпыненне выканання рашэння ў сувязі з падачай скаргі

1. Орган дазнання, асоба, якая праводзіць дазнанне, следчы, пракурор, чые дзеянні і рашэнні абскарджваюцца, а таксама начальнік следчага падраздзялення або пракурор, якія разглядаюць скаргу, маюць права прыпыніць выкананне рашэння, што аспрэчваецца, за выключэннем скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай і дамашняга арышту, а таксама на прымусовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар.

2. Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, чые пастановы аб прымяненні меры стрымання або вядзенні працэсуальных дзеянняў абскарджваюцца, маюць права прыпыніць выкананне рашэння, якое аспрэчваецца, за выключэннем скаргаў на затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт, а таксама на прымусовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар.

Артыкул 142. Парадак разгляду скаргаў на дзеянні і рашэнні органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора

1. Начальнік следчага падраздзялення, пракурор або суддзя на працягу дзесяці сутак з дня паступлення выпатрабаваных па скарге матэрыялаў праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, крымінальнай справы абавязаны разгледзець іх і паведаміць заяўніку, а таксама органу, які вядзе крымінальны працэс, чые дзеянні абскарджваюцца, аб выніках разгляду.

2. У выніку разгляду скаргі начальнікам следчага падраздзялення або пракурорам можа быць прынята рашэнне аб поўным або частковым яе задавальненні з адменай або змяненнем рашэння, якое абскарджваецца, або аб адмове ў задавальненні скаргі. Прынятае пракурорам, начальнікам следчага падраздзялення рашэнне можа быць абскарджана вышэйстаячаму пракурору, начальніку следчага падраздзялення, якія абавязаны разгледзець скаргу па крымінальнай справе, што знаходзіцца ў вядзенні органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага на працягу дзесяці сутак, а ў астатніх выпадках – не пазней за адзін месяц з дня яе паступлення. У выпадку падачы заяўнікам паўторнай скаргі, калі ў ёй не ўтрымліваюцца новыя акалічнасці, якія маюць значэнне для разгляду скаргі па сутнасці, перапіска па выкладзеных у скарге пытаннях спыняецца.

3. Разгляд скаргі на адмову ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, спыненне папярэдняга расследавання ці крымінальнага пераследу, адмова ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях, спыненне вядзення па новых акалічнасцях праводзіцца аднаасобна

суддзёй з удзелам пракурора па месцы расследавання крымінальнай справы ці разгляду заявы або паведамлення аб злачынстве.

4. У судовым пасяджэнні маюць права прымаць удзел падазраваны, абвінавачваны, яго абаронца і законны прадстаўнік, прадстаўнік памерлых падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык або іх прадстаўнікі, а таксама асоба або прадстаўнік дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, па заявах якіх была ўзбуджана крымінальная справа або прынята рашэнне аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы.

5. Па скарге на адмову ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, спыненне папярэдняга расследавання ці крымінальнага пераследу, адмову ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях, спыненне вядзення па новых акалічнасцях суддзя выносіць матываваную пастанову аб задавальненні скаргі і адмене пастановы або пакіданні скаргі без задавальнення. Пастанова судзі аб адмене пастановы аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні папярэдняга расследавання ці крымінальнага пераследу, аб адмове ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях, аб спыненні вядзення па новых акалічнасцях накіроўваецца кіраўніку адпаведнага органа для аднаўлення вядзення па справе або для правядзення дадатковай праверкі па матэрыяле. Копія пастановы накіроўваецца пракурору.

6. Пастанова судзі па скарге на адмову ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, спыненне папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу, адмову ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях, спыненне вядзення па новых акалічнасцях уступае ў законную сілу неадкладна, але можа быць абскарджана асобамі, указанымі ў частцы 4 гэтага артыкула, або апрагэставана пракурорам у адпаведнасці з правіламі главы 42 гэтага Кодэкса.

7. Асобе, якая падала скаргу на дзеянні і рашэнні органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора, пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, аб прымяненні меры стрымання або вядзенні працэсуальных дзеянняў, павінна быць паведамлена аб рашэнні, прынятым па скарге, і далейшым парадку абскарджання. Адмова ў задавальненні скаргі павінна быць матывавана.

8. Адмена вышэйстаячым пракурорам або судом пастаноў следчага або пракурора аб вызваленні ад крымінальнай адказнасці і спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, указаных у артыкуле 30 гэтага Кодэкса, дапускаецца на працягу аднаго года пасля іх вынясення.

Артыкул 143. Парадак абскарджання ў суд затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

1. Скаргі асоб, якія ўтрымліваюцца пад вартай, на затрыманне, прымяненне меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай падаюцца ў суд праз адміністрацыю месца папярэдняга зняволення, а скаргі асоб, якія ўтрымліваюцца пад дамашнім арыштам, і іншых асоб на затрыманне, прымяненне меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту падаюцца ў орган, які вядзе крымінальны працэс.

2. Адміністрацыя месца папярэдняга зняволення абавязана на працягу 24 гадзін пасля атрымання скаргі накіраваць яе ў адпаведны орган, які вядзе крымінальны працэс, аб чым паведамляе асобе, якая падала скаргу, а таксама пракурору, Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь

або асобам, што выконваюць іх абавязкі, і суд, які прынялі рашэнне аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту або аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай.

3. Орган, які вядзе крымінальны працэс, абавязаны ў дачыненні да затрыманага на працягу 24 гадзін, а ў дачыненні да зняволенага пад варту, які ўтрымліваецца пад дамашнім арыштам, – на працягу 72 гадзін з моманту атрымання скаргі накіраваць яе ў суд з прыкладаннем матэрыялаў крымінальнай справы, што пацвярджаюць законнасць і абгрунтаванасць затрымання, прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту. Суд мае права таксама выпатрабаваць іншыя матэрыялы, неабходныя для вырашэння скаргі. У выпадку паступлення некалькіх скаргаў у дачыненні да адной і той жа асобы яны накіроўваюцца ў суд адначасова. Орган, які ажыццяўляе крымінальны пераслед, а таксама суд, які вынес пастанову (вызначэнне) аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжыў тэрмін утрымання пад вартай, дамашняга арышту, маюць права прадставіць свае абгрунтаванні законнасці і абгрунтаванасці затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту, прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту.

4. Падача скаргі не прыпыняе дзеянне рашэння аб затрыманні, зняволенні пад варту, дамашнім арышце або прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту.

Артыкул 144. Судовая праверка законнасці і абгрунтаванасці прымянення затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

1. Судовая праверка законнасці і абгрунтаванасці затрымання праводзіцца ў тэрмін не большы за 24 гадзіны, а зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту – у тэрмін не большы за 72 гадзіны з часу паступлення скаргі аднаасобна суддзёй па месцы папярэдняга расследавання крымінальнай справы, а вызначэння (пастановы) суда аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту – аднаасобна суддзёй вышэйстаячага суда з абавязковым удзелам пракурора. Скаргі ў дачыненні да адной і той жа асобы разглядаюцца ў адным вядзенні.

2. Разгляд скаргі праводзіцца ў закрытым судовым пасяджэнні, у якім маюць права прымаць удзел пацярпелы, яго прадстаўнік, абаронца (калі ён удзельнічае ў справе), законныя прадстаўнікі падазраванага, абвінавачванага. Няўка ўказаных асоб не перашкаджае разгляду скаргі.

3. У неабходных выпадках для ўдзелу ў разглядзе скаргі суддзя мае права выклікаць затрыманага, асобу, якая ўтрымліваецца пад вартай, дамашнім арыштам.

4. У пачатку судовага пасяджэння суддзя аб'яўляе, якая скарга падлягае разгляду, прадстаўляецца ўдзельнікам судовага пасяджэння, прадстаўляе пракурора і сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі), растлумачвае ўдзельнікам судовага пасяджэння іх правы і абавязкі і бярэ ў асоб, указаных у частцы другой гэтага артыкула, падпіску аб неразгалошванні даных закрытага судовага пасяджэння. Затым суддзя заслухоўвае асобу, якая падала скаргу, калі яна ўдзельнічае ў судовым пасяджэнні, і заключэнне пракурора.

5. Па выніках судовай праверкі суддзя выносіць адну з наступных пастановаў:

1) аб вызваленні затрыманага, адмене меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту і вызваленні яго з пад варты, дамашняга арышту ў выпадку ўстанаўлення парушэння органам дазнання, следчым, пракурорам, судом патрабаванняў артыкулаў 108, 110, 114, 125–127 гэтага Кодэкса або права падазраванага, абвінавачванага на абарону, неабгрунтаванасці прымянення затрымання, зняволення пад варту або

дамашняга арышту ці неадпаведнасці прад'яўленага абвінавачання зместу пастановы аб прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту. Пры гэтым суддзя мае права скарыстаць у дачыненні да асобы, вызваленай з-пад варты, дамашняга арышту, іншую меру стрымання, прадугледжаную гэтым Кодэксам, і растлумачыць, што ў выпадку парушэння ўмоў прымененай судом меры стрымання асоба можа быць зноў зняволена пад варту, дамашні арышт;

2) аб пакіданні скаргі без задавальнення.

Артыкул 145. Парадак апрагэставання і абскарджання пастановы суддзі

1. Пастанова суддзі па скарге аб вызваленні затрыманага або асобы, якая ўтрымліваецца пад вартай, дамашнім арыштам, уступае ў законную сілу па сканчэнні 24 гадзін з моманту вынясення. На працягу гэтага тэрміну яна можа быць апрагэставана пракурорам, а таксама абскарджана пацярпелым або яго прадстаўніком у вышэйстаячы суд. Прынясенне пратэсту або падача скаргі прыпыняюць выкананне пастановы суддзі.

2. На пастанову суддзі аб пакіданні скаргі без задавальнення можа быць на працягу 24 гадзін пададзена скарга ў вышэйстаячы суд асобай, якая абскардзіла затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт або прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту, а таксама яго абаронцам. У выпадку задавальнення скаргі вышэйстаячы суд мае права скарыстаць у дачыненні да асобы, якая вызваляецца з-пад варты або дамашняга арышту, іншую меру стрымання.

3. Пратэсты і скаргі на пастанову суддзі суда першай інстанцыі падаюцца праз суддзю, які вынес пастанову.

4. Вядзенне суда першай інстанцыі па праверцы законнасці затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту падлягае накіраванню разам з пратэстам або скаргай у вышэйстаячы суд на працягу 24 гадзін.

5. Пратэсты і скаргі на пастанову суддзі разглядаюцца аднаасобна суддзёй вышэйстаячага суда на працягу трох сутак з дня іх паступлення ў парадку, устаноўленым часткай другой артыкула 144 гэтага Кодэкса, з абавязковым удзелам пракурора.

6. Рашэнне вышэйстаячага суда па пратэсце або скарге ўступае ў законную сілу неадкладна, з'яўляецца канчатковым, далейшаму абскарджанню не падлягае, але можа быць апрагэставана ў касацыйным парадку ўпаўнаважанымі на тое асобамі, указанымі ў частцы 3 артыкула 405 гэтага Кодэкса.

7. Па ўступленні пастановы суддзі ў законную сілу яе копія не пазней за 24 гадзіны накіроўваецца асобе, якая падала скаргу, і пракурору, а ў выпадку прыняцця рашэння аб вызваленні асобы з-пад варты – неадкладна адміністрацыі месца ўтрымання асобы пад вартай для выканання.

8. Паўторнае абскарджанне законнасці затрымання або зняволення пад варту, дамашняга арышту не дапускаецца. У выпадку пакідання без задавальнення скаргі на прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту дапускаецца паўторная падача скаргі пры кожным новым прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту.

9. Паўторнае прымяненне меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту або дамашняга арышту пасля яе адмены пастановай суддзі магчыма толькі ў выпадках парушэння асобай, вызваленай з-пад варты, дамашняга арышту, умоў прымененай у дачыненні да яго суддзёй меры стрымання, а таксама пры адкрыцці новых акалічнасцей, якія даюць падставы для прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту па новым абвінавачанні.

**Артыкул 146. Скаргі на прымуовае змяшчэнне ў судова-псіхіятрычны
экспертны стацыянар**

Скаргі на прымуовае змяшчэнне асобы, якая не ўтрымліваецца пад вартай, у судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы падаюцца, разглядаюцца і вырашаюцца ў парадку, устаноўленым артыкуламі 143–145 гэтага Кодэкса.

Артыкул 147. Скаргі (пратэсты) на прыгавор, вызначэнне, пастанову суда

Скаргі (пратэсты) на прыгавор, вызначэнне, пастанову суда першай інстанцыі падаюцца ў адпаведнасці з правіламі главы 39 гэтага Кодэкса. Скаргі (пратэсты), хадайніцтвы аб пераглядзе прыгавораў, вызначэнняў (пастаноў), якія ўступілі ў законную сілу, падаюцца ў адпаведнасці з правіламі глаў 42 і 42¹ гэтага Кодэкса.

**Артыкул 147¹. Судовая праверка законнасці і абгрунтаванасці прымянення
меры стрымання або вядзення працэсуальных дзеянняў па
пастановах Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь,
Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або
асоб, якія выконваюць іх абавязкі**

1. Скаргі (пратэсты) на пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, падаюцца ў адпаведнасці з правіламі гэтай главы з улікам палажэнняў гэтага артыкула.

2. Скаргі асоб, указанных у артыкуле 138 гэтага Кодэкса, а таксама пратэсты Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, на пастановы Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, аб прымяненні меры стрымання або вядзення працэсуальных дзеянняў падаюцца ў суд па месцы папярэдняга расследавання крымінальнай справы і падлягаюць разгляду на працягу трох сутак з дня паступлення. Падача скаргі (пратэсту) не прыпыняе выканання пастаноў указанных асоб.

3. Па выніках разгляду скаргі (пратэсту) суддзя выносіць адну з наступных пастаноў:

1) аб адмене меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, хатняга арышту і вызваленні асобы з-пад варты, хатняга арышту ў адпаведнасці з пунктам 1 часткі 5 артыкула 144 гэтага Кодэкса;

2) аб адмене пастановы аб вядзенні працэсуальных дзеянняў або адмене меры стрымання, не ўказанай у пункце 1 гэтай часткі;

3) аб пакіданні скаргі (пратэсту) без задавальнення.

**РАЗДЕЛ VI
ІНШЫЯ АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

**ГЛАВА 17
ГРАМАДЗЯНСКІ ІСК У КРЫМІНАЛЬНЫМ ПРАЦЭСЕ**

Артыкул 148. Грамадзянскія іскі, якія разглядаюцца ў крымінальным працэсе

1. У крымінальным працэсе разглядаюцца грамадзянскія іскі фізічных і юрыдычных асоб, а таксама пракурора аб пакрыцці фізічнай, маёмаснай або маральнай шкоды, прычыненай непасрэдна злачынствам або прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем асобы, якая знаходзіцца ў стане бессвядомасці.

2. Ісцэц пры прад'яўленні грамадзянскага іску ў крымінальным працэсе вызваляецца ад дзяржаўнай пошліны.

3. Даказванне грамадзянскага іску, прад'яўленага ў ходзе вядзення па крымінальнай справе, праводзіцца ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам.

4. Калі працэсуальныя адносіны, якія ўзніклі ў сувязі з грамадзянскім іскам, не ўрэгуляваны гэтым Кодэксам, то прымяняюцца нормы грамадзянскага працэсуальнага заканадаўства, калі яны не супярэчаць гэтаму Кодэксу.

Артыкул 149. Прад'яўленне грамадзянскага іску

1. Фізічная або юрыдычная асоба, якія панеслі шкоду ад злачынства або прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння асобы, якая знаходзіцца ў стане бессвядомасці, або іх прадстаўнікі маюць права прад'явіць грамадзянскі іск да абвінавачванага або да асоб, якія нясуць матэрыяльную адказнасць за яго дзеянні з моманту ўзбуджэння крымінальнай справы да заканчэння судовага следства. Адмова ў іску, вынесена ў парадку грамадзянскага судаводства, пазбаўляе іх права паўторнага прад'яўлення таго ж іску ў ходзе вядзення па крымінальнай справе.

2. У абарону інтарэсаў непаўналетніх, а таксама асоб, прызнаных ва ўстаноўленым парадку недзездольнымі, грамадзянскі іск можа быць прад'яўлены іх законным прадстаўніком.

3. Грамадзянскі іск можа быць прад'яўлены як у пісьмовай, так і ў вуснай форме. Вусная заява заносіцца ў пратакол у парадку, прадугледжаным артыкуламі 150 і 308¹ гэтага Кодэкса. Звесткі аб заяўленым грамадзянскім іску заносзяцца ў спіс пратакол судовага пасяджэння ў парадку, прадугледжаным артыкулам 308 гэтага Кодэкса.

4. Неўстанаўленне асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага, не перашкаджае прызнанню асобы грамадзянскім істцом у крымінальным працэсе.

5. Асоба, якая не прад'явіла грамадзянскі іск у крымінальным працэсе, а таксама асоба, чый іск судом пакінуты без разгляду, маюць права прад'явіць яго ў парадку грамадзянскага судаводства.

6. У выпадках, калі гэтага патрабуе абарона правоў грамадзян, юрыдычных асоб, дзяржаўных або грамадскіх інтарэсаў, грамадзянскі іск у крымінальным працэсе мае права прад'явіць пракурор.

7. Грамадзянскі іск у крымінальным працэсе разглядаецца судом разам з крымінальнай справай.

8. Калі грамадзянскі іск застаўся непрад'яўленым, суд пры пастанове прыгавору мае права па ўласнай ініцыятыве вырашыць пытанне аб пакрыцці шкоды, прычыненай злачынствам.

Артыкул 150. Прызнанне грамадзянскім істцом

1. Калі з матэрыялаў крымінальнай справы бачыцца, што злачынствам або прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем асобы, якая знаходзіцца ў стане бессвядомасці, прычынена шкода фізічнай або юрыдычнай асобе, орган крымінальнага пераследу або суд растлумачваюць ім або іх прадстаўнікам права прад'явіць грамадзянскі іск, аб чым складаецца пратакол або робіцца пісьмовае паведамленне.

2. Фізічная або юрыдычная асоба, якія прад'явілі іск, прызнаюцца грамадзянскімі істцамі ў парадку, устаноўленым часткай першай артыкулаў 52, 56 і 58 гэтага Кодэкса. Асобе, якая прад'явіла іск, яе прадстаўніку аб'яўляецца пастанова (вызначэнне) аб прызнанні грамадзянскім істцом і растлумачваюцца правы, прадугледжаныя артыкуламі 53, 57 і 59 гэтага Кодэкса, аб чым робіцца адзнака ў пастанове (вызначэнні), якая сведчыцца подпісам грамадзянскага істца або яго прадстаўніка.

Артыкул 151. Адмова ў прызнанні грамадзянскім істцом

1. Пры адсутнасці прадугледжаных артыкулам 149 гэтага Кодэкса падстаў для прад'яўлення грамадзянскага іску фізічнай або юрыдычнай асобе, якія прад'явілі іск, можа быць адмоўлена ў прызнанні грамадзянскімі істцамі, аб чым орган, які вядзе крымінальны працэс, выносіць матываваную пастанову або вызначэнне і растлумачвае права яго абскарджання.

2. Пастанова (вызначэнне) аб адмове ў прызнанні грамадзянскім істцом аб'яўляецца заяўніку пад распіску. Адмова пры вядзенні дасудовага або папярэдняга следства ў прызнанні асобы грамадзянскім істцом не пазбаўляе яе права прад'явіць грамадзянскі іск у судовым пасяджэнні.

Артыкул 152. Прызнанне грамадзянскім адказчыкам

Устанавіўшы асобу, якая нясе матэрыяльную адказнасць за шкоду, прычыненую злачынствам або прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем асобы, якая знаходзіцца ў стане бессвядомасці, у выпадку прад'яўлення грамадзянскага іску ў ходзе вядзення па крымінальнай справе орган, які вядзе крымінальны працэс, прызнае гэту асобу грамадзянскім адказчыкам у парадку, устаноўленым артыкуламі 54 і 58 гэтага Кодэкса. Грамадзянскаму адказчыку або яго прадстаўніку накіроўваецца копія пастановы (вызначэння) аб прызнанні яго грамадзянскім адказчыкам.

Артыкул 153. Прымяненне правіл аб падставах, умовах, аб'ёме і спосабе пакрыцця шкоды

Пры разглядзе грамадзянскага іску, прад'яўленага ў крымінальным працэсе, падставы, умовы, аб'ём і спосаб пакрыцця шкоды вызначаюцца ў адпаведнасці з нормамі дзеючага заканадаўства. У выпадках, прадугледжаных законам, прымяняюцца міжнародныя пагадненні і нормы права дзяржавы, з якой заключаны дагаворы аб прававой дапамозе.

Артыкул 154. Адмова ад грамадзянскага іску

1. Фізічная або юрыдычная асоба, а таксама пракурор маюць права адмовіцца ад прад'яўленага імі грамадзянскага іску.

2. Заява істца аб адмове ад іску заносіцца ў пратакол следчага дзеяння або сісілы пратакол, пратакол судовага пасяджэння. Калі адмова істца ад іску выказана ў пісьмовай заяве, то яна далучаецца да крымінальнай справы.

3. Адмова ад іску прымаецца органам крымінальнага пераследу ў любы момант вядзення папярэдняга расследавання крымінальнай справы, аб чым складаецца пастанова. Адмова ад іску можа быць прынята судом з вынясеннем пастановы (вызначэння) у любы момант судовага разбору, але да выхаду суда ў дарадчы пакой для прыняцця рашэння.

4. Прыняцце адмовы ад іску цягне спыненне вядзення па ім.

5. Вымушаная адмова ад іску не прымаецца.

Артыкул 155. Рашэнне па грамадзянскім іску

1. Пры пастанове абвінаваўчага прыговору або вынясенні пастановы (вызначэння) аб прымяненні прымусовай меры бяспекі і лячэння суд у залежнасці ад даказанасці падстаў і памераў грамадзянскага іску задавальняе прад'яўлены іск поўнасцю або часткова ці адмаўляе ў яго задавальненні. Памер маёмаснай шкоды, падлеглай пакрыццю, вызначаецца судом зыходзячы з кошту маёмасці на дзень вынясення прыговору, пастановы (вызначэння), а памер фізічнай і маральнай шкоды – зыходзячы з наступстваў, якія надышлі.

2. У выпадках задавальнення іску поўнасцю або часткова суд устанаўлівае і ўказвае ў прыговору, пастанове (вызначэнні) тэрмін для добраахвотнага выканання прыговору ў частцы грамадзянскага іску. Прымусовае выкананне праводзіцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

3. Пры немагчымасці зрабіць падрабязны разлік па грамадзянскім іску без адкладання разбору крымінальнай справы суд можа прызнаць за грамадзянскім істцом права на задавальненне іску і перадаць пытанне аб яго памерах на разгляд у парадку грамадзянскага судаводства.

4. Пры пастанове апраўдальнага прыговору, а таксама вынясенні пастановы (вызначэння) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння суд:

1) адмаўляе ў задавальненні грамадзянскага іску, калі не ўстаноўлена грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, ці не даказаны ўдзел абвінавачванага або асобы, у дачыненні да якіх вырашалася пытанне аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння, ва ўчыненні злачынства або прадугледжанага крымінальным законам грамадска небяспечнага дзеяння;

2) пакідае іск без разгляду ў выпадку апраўдання абвінавачванага з-за адсутнасці ў дзеянні складу злачынства ці спынення вядзення па крымінальнай справе з-за адсутнасці падстаў для прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння да асобы, якая па характары ўчыненага ёй дзеяння і сваім стане не ўяўляе небяспекі для грамадства.

5. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, указаных у пунктах 3–9 часткі першай артыкула 29 і артыкуле 30 гэтага Кодэкса, суд пакідае грамадзянскі іск без разгляду.

6. Калі на падставах, прадугледжаных пунктам 2 часткі чацвёртай і часткай пятай гэтага артыкула, вядзенне па крымінальнай справе спынена ў стадыі папярэдняга расследавання або судовага разбору, фізічная або юрыдычная асоба або іх прадстаўнікі маюць права прад'явіць іск у парадку грамадзянскага судаводства.

Артыкул 156. Забеспячэнне грамадзянскага іску і выканання прыговору ў частцы спецыяльнай канфіскацыі маёмасці

1. Пры наяўнасці дастатковых даных аб прычыненні шкоды злачынствам або прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем асобы, якая

знаходзіцца ў стане бессвядомасці, а таксама ў выпадку выяўлення маёмасці, падлеглай спецыяльнай канфіскацыі, органы крымінальнага пераследу абавязаны прыняць меры па забеспячэнні грамадзянскага іску і выканання прыговору ў частцы спецыяльнай канфіскацыі маёмасці, якія заключаюцца ў выяўленні маёмасці, на якую можа быць накладзены арышт; накладанні ў парадку, прадугледжаным артыкулам 132 гэтага Кодэкса, арышту на маёмасць абвінавачванага або асоб, якія нясуць матэрыяльную адказнасць за шкоду, прычыненую злачыннымі дзеяннямі абвінавачванага або прадугледжаным крымінальным законам грамадска небяспечным дзеяннем асобы, якая знаходзіцца ў стане бессвядомасці; забеспячэнні захаванасці маёмасці да вырашэння крымінальнай справы ў судовым разборы.

2. Калі меры па забеспячэнні грамадзянскага іску і выканання прыговору ў частцы спецыяльнай канфіскацыі маёмасці не былі прыняты ў стадыі папярэдняга расследавання, суд мае права да ўступлення прыговору, пастановы (вызначэння) у законную сілу пастанавіць аб прыняцці гэтых мер, якія прымаюцца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

Артыкул 157. Выкананне прыговораў, пастаноў (вызначэнняў) суда ў частцы грамадзянскага іску

Пры задавальненні судом грамадзянскага іску прыговор, а таксама пастанова (вызначэнне) аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння ў частцы грамадзянскага іску выконваюцца ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам аб выканаўчым вядзенні.

ГЛАВА 18 ПРАЦЭСУАЛЬНЫЯ ТЭРМІНЫ, ПРАЦЭСУАЛЬНЫЯ ВЫДАТКІ

Артыкул 158. Вылічэнне тэрмінаў

1. Тэрміны, устаноўленыя гэтым Кодэксам, вылічваюцца гадзінамі, суткамі і месяцамі. Пры вылічэнні тэрміну ўлічваецца і непрацоўны час, але не прымаюцца пад увагу той час і суткі, якімі пачынаецца цячэнне тэрміну.

2. Тэрмін, які вылічваецца гадзінамі, пачынаецца па заканчэнні гадзіны, у якой ажыццёўлена адпаведнае працэсуальнае дзеянне, і заканчваецца ў адпаведную гадзіну заканчэння тэрміну.

3. Тэрмін, які вылічваецца суткамі і месяцамі, пачынаецца з нуля гадзін наступных сутак і заканчваецца ў 24 гадзіны апошніх сутак або апошняга чысла адпаведнага месяца. Калі месяц не мае адпаведнага чысла, тэрмін заканчваецца ў апошнія суткі гэтага месяца.

4. Калі заканчэнне тэрміну прыпадае на непрацоўны дзень, то апошнім днём тэрміну лічыцца першы наступны за ім працоўны дзень, акрамя выпадкаў вылічэння тэрміну пры затрыманні, утрыманні пад вартай, хатнім арышце і знаходжанні ў судова-псіхіятрычным экспертным стацыянары.

Артыкул 159. Захаванне тэрміну

Тэрмін не лічыцца прапушчаным, калі скарга, хадайніцтва або іншы дакумент да сканчэння тэрміну здадзены на пошту, што пацвярджаецца наяўнасцю штэмпеля на канверце, заяўлены або перададзены асобе, упаўнаважанай іх прыняць, а для асоб, якія ўтрымліваюцца пад вартай або знаходзяцца ў судова-псіхіятрычным экспертным стацыянары, – калі скарга або іншы дакумент здадзены да сканчэння тэрміну адміністрацыі месца ўтрымання пад вартай або ўпаўнаважанай на іх прыняцце асобе ў судова-псіхіятрычным экспертным стацыянары.

Артыкул 160. Прадаўжэнне тэрміну

У выпадку немагчымасці ажыццяўлення працэсуальных дзеянняў і прыняцця рашэнняў ва ўстаноўленыя тэрміны яны могуць быць прадоўжаны толькі ў выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

Артыкул 161. Аднаўленне тэрміну

1. Прапушчаны па ўважлівай прычыне тэрмін павінен быць адноўлены пастановай органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора, суддзі або вызначэннем суда, у вядзенні якога знаходзіцца крымінальная справа. Адмова ў аднаўленні тэрміну можа быць абскарджана і апрагэставана ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку.

2. Па хадайніцтве зацікаўленай асобы выкананне рашэння, абскарджанага з пропускам устаноўленага тэрміну, можа быць прыпынена органам крымінальнага пераследу і судом да вырашэння пытання аб аднаўленні прапушчанага тэрміну.

Артыкул 162. Працэсуальныя выдаткі

1. Працэсуальныя выдаткі складваюцца з:

1) сум, што выплачваюцца пацярпелым, грамадзянскім істцам і іх прадстаўнікам, сведкам, экспертам, спецыялістам, перакладчыкам, панятым на пакрыццё іх расходаў па яўцы да месца правядзення працэсуальных дзеянняў і назад, па найме жыллага памяшкання, а таксама ў якасці сутачных;

2) сум, што выплачваюцца пацярпелым, грамадзянскім істцам і іх прадстаўнікам, сведкам, экспертам, спецыялістам, перакладчыкам, панятым, якія не маюць пастаяннага заробку, за адцягненне іх ад звычайных заняткаў;

3) сум, што выплачваюцца пацярпелым, грамадзянскім істцам і іх прадстаўнікам, сведкам, панятым, якія працуюць і маюць пастаянны заробак у пакрыццё недаатрыманай імі заробнай платы за ўвесь час, затрачаны ў сувязі з выклікам у орган, які вядзе крымінальны працэс;

3¹) сум, што выплачваюцца асобам, якія аказваюць садзейнічанне ў правядзенні следчага дзеяння, у пакрыццё выдаткаў, панесеных імі ў сувязі з правядзеннем такога следчага дзеяння;

4) узнагароджання, якое выплачваецца экспертам, спецыялістам, перакладчыкам за выкананне імі сваіх абавязкаў у крымінальным працэсе, акрамя выпадкаў, калі гэтыя абавязкі выконваліся ў парадку службовага задання;

5) сум, што выплачваюцца дзяржавай арганізацыі, у якой працаваў эксперт, спецыяліст або перакладчык, калі яны выконвалі свае абавязкі ў парадку службовага задання;

6) сум, што выплачваюцца за аказанне абаронцамі юрыдычнай дапамогі ў выпадку вызвалення падазраванага, абвінавачванага ад яе аплаты або ўдзелу адваката пры вядзенні дазнання, папярэдняга следства ці ў судовым пасяджэнні па прызначэнні без заключэння дагавора з кліентам;

7) сум, зрасходаваных на захоўванне і перасылку рэчавых доказаў;

8) сум, зрасходаваных на правядзенне экспертызы ў судава-экспертных арганізацыях, за выключэннем выпадкаў правядзення экспертызы ў дзяржаўных судава-экспертных арганізацыях;

8¹) сум, зрасходаваных дзяржаўнымі судава-экспертнымі арганізацыямі на набыццё расходных матэрыялаў, якія выкарыстоўваліся для правядзення экспертызы, і бягучы рамонт экспертнага (спецыяльнага) абсталявання;

9) сум, зрасходаваных у сувязі з вышукам абвінавачванага, які знік ад органа крымінальнага пераследу і суда;

9¹) сум штомесячнай дзяржаўнай дапамогі, якая выплачваецца ў выпадку, прадугледжаным часткай 3 артыкула 131 гэтага Кодэкса;

10) іншых расходаў, панесеных пры вядзенні па крымінальнай справе.

2. Сярэдні заробак, што захоўваецца за асобай, якая выклікаецца ў якасці пацярпелага і яго прадстаўніка, сведкі, эксперта, спецыяліста, перакладчыка і панятога, па месцы яе працы за ўвесь час, затрачаны ёй у сувязі з выклікам у орган крымінальнага пераследу або ў суд, уключаецца ў працэсуальныя выдаткі па патрабаванні арганізацыі, якая выплаціла яго.

3. Сумы, указаныя ў пунктах 1–5 часткі 1 гэтага артыкула, выплачваюцца па пастанове органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора, суддзі або паводле вызначэння суда пасля выканання пералічанымі ў гэтых пунктах асобамі абавязкаў у крымінальным працэсе.

4. Пакрыццё выдаткаў, за выключэннем сум, указаных у пункце 8¹ часткі 1 гэтага артыкула, і выплата ўзнагароджання праводзяцца з бюджэтных сродкаў, якія выдзяляюцца органам крымінальнага пераследу і суду на гэтыя мэты, па пастанове (вызначэнні) гэтых органаў. Парадак выплаты і памеры сум, падлеглых выплаце, а таксама парадак вылічэння сум, указаных у пункце 8¹ часткі 1 гэтага артыкула, устанаўліваюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Сумы, указаныя ў пункце 8¹ часткі 1 гэтага артыкула, спаганяюцца ў парадку, прадугледжаным артыкулам 163 гэтага Кодэкса.

Артыкул 163. Спагнанне працэсуальных выдаткаў

1. Працэсуальныя выдаткі спаганяюцца з асуджаных, абвінавачваных або падазраваных або могуць быць прыняты на кошт дзяржавы.

2. У выпадку прызнання абвінавачванага вінаватым суд абавязаны спагнаць з яго працэсуальныя выдаткі, за выключэннем сум, выплачаных перакладчыку, а таксама абаронцу ў выпадках, прадугледжаных часткай 4 гэтага артыкула. Працэсуальныя выдаткі спаганяюцца таксама з асобы, прызнанай вінаватай, але вызваленай ад пакарання, а таксама з асуджанага без прызначэння пакарання або з прымяненнем мер адміністрацыйнага спагнання. Працэсуальныя выдаткі, указаныя ў пунктах 7–10 часткі 1 і часткі 2 артыкула 162 гэтага Кодэкса, могуць быць спагнаны па пастанове пракурора ў выпадку вызвалення асобы ад крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з артыкуламі 20, 86–88, 89 і 118 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь або спынення папярэдняга расследавання па крымінальнай справе на падставах, прадугледжаных пунктамі 3–5 і 11 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса.

3. Працэсуальныя выдаткі, звязаныя з удзелам у вядзенні па крымінальнай справе перакладчыка, прымаюцца на кошт дзяржавы. Калі перакладчык, эксперт або спецыяліст выконвалі свае функцыі ў парадку службовага задання, аплата іх працы кампенсуецца дзяржавай арганізацыі, у якой яны працавалі.

4. Калі падазраваны або абвінавачваны былі вызвалены ад аплаты за паслугі адваката, расходы па аплаце працы адваката прымаюцца на кошт дзяржавы.

5. У выпадку апраўдання абвінавачванага або спынення вядзення па крымінальнай справе ў адпаведнасці з пунктамі 1, 2, 7 і 10 часткі першай артыкула 29 і часткай другой артыкула 250 гэтага Кодэкса працэсуальныя выдаткі прымаюцца на кошт дзяржавы. Суд абавязвае абвінавачванага аплаціць працэсуальныя выдаткі, звязаныя з абвінавачваннем, па якім ён прызнаны вінаватым.

6. Працэсуальныя выдаткі прымаюцца на кошт дзяржавы ў выпадку ўстаноўленай у прадугледжаным законам парадку маёмаснай неплацежаздольнасці асобы, з якой яны павінны быць спагнаны.

7. Калі па справе прызнаны вінаватымі некалькі асоб, суд пастанаўляе, у якім памеры працэсуальныя выдаткі павінны быць спагнаны з кожнай з іх. Суд улічвае пры

гэтым характар віны, ступень адказнасці за ўчыненае злачынства і маёмаснае становішча асуджанага.

8. Па справах аб злачынствах непаўналетніх, якія не маюць маёмасці і самастойнага заробку, суд можа ўскласці выплату працэсуальных выдаткаў на бацькоў непаўналетняга або асоб, якія іх замяняюць.

9. Пры апраўданні абвінавачванага па справе прыватнага абвінавачвання суд спаганяе працэсуальныя выдаткі поўнасю або часткова з асобы, па заяве якой было пачата вядзенне па крымінальнай справе. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе за прымірэннем пацярпелага з абвінавачваным працэсуальныя выдаткі спаганяюцца з абодвух або з аднаго з іх.

ГЛАВА 19

АБ'ЯДНАННЕ, ВЫЛУЧЭННЕ І АДНАЎЛЕННЕ КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАЎ

Артыкул 164. Аб'яднанне крымінальных спраў

1. У адным вядзенні могуць быць аб'яднаны крымінальныя справы па падазрэнні або абвінавачванні некалькіх асоб ва ўчыненні ў саўдзеле аднаго або некалькіх злачынстваў, справы па падазрэнні або абвінавачванні некалькіх асоб ва ўчыненні ўзаемазвязаных па прадмеце злачынстваў, справы па падазрэнні або абвінавачванні адной асобы ва ўчыненні некалькіх злачынстваў, справы па падазрэнні або абвінавачванні ў загадзя не абяцаным укрывальніцтве гэтых злачынстваў або ў неданясенні аб іх, а таксама справы, узбуджаныя па факце знікнення асобы, і аб грамадска небяспечным дзеянні, прадугледжаным крымінальным законам, звязаным са знікненнем гэтай асобы. Недапушчальна аб'ядноўваць справы аб злачынствах, па якіх адна і тая ж асоба з'яўляецца абвінавачванай і пацярпелай, за выключэннем спраў прыватнага абвінавачвання.

1¹. Аб'яднанне крымінальных спраў дапускаецца ў выпадках, калі асобы, падлеглыя прыцягненню ў якасці абвінавачваных (падазраваных), не ўстаноўлены, але ёсць дастатковыя падставы меркаваць, што некалькі злачынстваў учынены адной асобай або групай асоб.

2. Аб'яднанне крымінальных спраў праводзіцца пастановай органа крымінальнага пераследу або вызначэннем (пастановай) суда, у вядзенні якіх знаходзіцца адна са спраў, якія расследуюцца або разглядаюцца.

3. Агульным тэрмінам вядзення па крымінальнай справе, у якой аб'яднаны некалькі крымінальных спраў, з'яўляецца найбольш працяглы тэрмін папярэдняга расследавання, затрачаны па адной з аб'яднаных крымінальных спраў. Пры гэтым тэрмін вядзення па астатніх крымінальных справах паглынаецца найбольш працяглым тэрмінам і дадаткова не ўлічваецца.

Артыкул 165. Вылучэнне крымінальнай справы

1. Орган крымінальнага пераследу мае права вылучыць з крымінальнай справы ў асобнае вядзенне іншую крымінальную справу ў дачыненні да:

1) асобных абвінавачваных па крымінальных справах па абвінавачванні некалькіх асоб у выпадках, указаных у пунктах 1–4 часткі 1 артыкула 246 гэтага Кодэкса;

2) непаўналетняга абвінавачванага, прыцягнутага да крымінальнай адказнасці разам з паўналетнімі абвінавачванымі;

3) абвінавачванага, які заявіў хадайніцтва аб вызваленні яго ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

4) падазраванага (абвінавачванага), з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве;

5) абвінавчванага, у дачыненні да якога вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення.

2. Справа можа быць вылучана ў асобнае вядзенне, калі ў ходзе папярэдняга расследавання высвятляецца адсутнасць сувязі паміж асобнымі злачынствамі або асобамі, якія іх учынілі, матэрыялы аб якіх ёсць у адным вядзенні.

3. Па крымінальных справах аб некалькіх злачынствах з улікам месцаў учынення асобных злачынстваў, складанасці і працаёмістасці папярэдняга расследавання пракурор, а таксама следчы са згоды пракурора, прызнаўшы сабраныя доказы ў дачыненні да канкрэтнага абвінавчванага па асобных абвінавчваннях дастатковымі для накіравання справы ў суд, маюць права вынесці матываваную пастанову аб вылучэнні справы, прыняць меры да заканчэння па ёй вядзення папярэдняга расследавання і накіравання ў суд па гэтым абвінавчванні.

4. Вылучэнне крымінальнай справы дапускаецца пры ўмове, што гэта істотна не адаб'ецца на ўсебаковасці, паўнаце, аб'ектыўнасці даследавання акалічнасцей крымінальнай справы ў судовым пасяджэнні.

5. Падлягае вылучэнню ў асобнае вядзенне крымінальная справа аб злачынстве, якое ўчынена іншай асобай і стала вядомым у ходзе папярэдняга расследавання.

5¹. Падлягае вылучэнню ў асобнае вядзенне крымінальная справа ў дачыненні да памерлага падазранага, абвінавчванага.

6. Могучь быць вылучаны з крымінальнай справы таксама матэрыялы, неабходныя для ўзбуджэння крымінальнай справы аб злачынстве, якое стала вядомым.

6¹. Падлягаюць вылучэнню з крымінальнай справы матэрыялы, якія не маюць дачынення да крымінальнай справы. Такія матэрыялы вяртаюцца органу або арганізацыі, якія іх прадставілі.

7. Вылучэнне ў асобнае вядзенне крымінальнай справы судом дапускаецца пры наяўнасці акалічнасцей, прадугледжаных часткай 2 артыкула 302, часткай 2¹ артыкула 368 і часткай 8 артыкула 468²³ гэтага Кодэкса.

8. Вылучэнне крымінальнай справы або матэрыялаў праводзіцца па пастанове органа дазнання, асобы, якая праводзіць дазнанне, следчага, пракурора, вызначэння (пастановы) суда. У вылучанай справе або матэрыялах павінны ўтрымлівацца арыгіналы або копіі працэсуальных дакументаў.

9. Тэрмін папярэдняга расследавання па вылучанай крымінальнай справе вылічваецца з дня вынясення адпаведнай пастановы (вызначэння) аб вылучэнні справы.

Артыкул 165¹. Аднаўленне крымінальных спраў

1. Аднаўленне страчанай крымінальнай справы або яе асобных матэрыялаў праводзіцца па пастанове начальніка следчага падраздзялення, начальніка органа дазнання, пракурора, а ў выпадку страты крымінальнай справы або яе матэрыялаў у ходзе судавага вядзення – паводле вызначэння (пастановы) суда.

2. Аднаўленне крымінальнай справы праводзіцца па прадметах, копіях дакументаў, што захаваліся, якія могуць быць прызнаны доказамі ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам, і шляхам правядзення следчых і іншых працэсуальных дзеянняў.

3. Тэрміны вядзення дазнання, папярэдняга следства, утрымання пад вартай і хатняга арышту пры аднаўленні крымінальнай справы вылічваюцца ў парадку, устаноўленым артыкуламі 125, 127 і 190 гэтага Кодэкса.

**ЧАСТКА ДРУГАЯ
ДАСУДОВАЕ ВЯДЗЕННЕ**

**РАЗДЗЕЛ VII
УЗБУДЖЭННЕ КРЫМІНАЛЬнай СПРАВЫ**

ГЛАВА 20

ПОВАДЫ І ПАДСТАВЫ ДА ўЗБУДЖЭННЯ КРЫМІНАЛЬнай СПРАВЫ

Артыкул 166. Повады да ўзбуджэння крымінальнай справы

Повадамі да ўзбуджэння крымінальнай справы з'яўляюцца:

- 1) заявы грамадзян;
- 2) яўка з пакаяннем;
- 3) паведамленне службовых асоб дзяржаўных органаў, іншых арганізацый;
- 4) паведамленне аб злачынстве ў сродках масавай інфармацыі;
- 5) непасрэднае выяўленне органам крымінальнага пераследу звестак, якія ўказваюць на прыкметы злачынства.

Артыкул 167. Падставы да ўзбуджэння крымінальнай справы

Падставамі да ўзбуджэння крымінальнай справы з'яўляюцца:

- 1) наяўнасць дастатковых даных, якія ўказваюць на прыкметы злачынства, пры адсутнасці акалічнасцей, якія выключаюць вядзенне па крымінальнай справе;
- 2) знікненне асобы, калі на працягу дзесяці сутак з моманту падачы заявы аператыўна-вышуковымі мерапрыемствамі, праведзенымі ў гэты тэрмін, устанавіць месцазнаходжанне асобы не ўяўляецца магчымым.

Артыкул 168. Заявы грамадзян

1. Заявы грамадзян аб злачынстве могуць быць вуснымі і пісьмовымі.
2. Пісьмовая заява павінна быць падпісана асобай, ад якой яна зыходзіць.
3. Вусная заява заносіцца ў пратакол, які падпісваецца заяўнікам і службовай асобай органа дазнання, асобай, якая праводзіць дазнанне, следчым або пракурорам, якія прынялі заяву. Пратакол павінен таксама ўтрымліваць звесткі аб заяўніку.
4. Заяўнік папярэджваецца аб крымінальнай адказнасці за заведама непраўдзівы данос, аб чым у заяве або пратаколе робіцца адзнака, якая сведчыцца подпісам заяўніка.
5. Ананімныя заявы не могуць служыць павадам да ўзбуджэння крымінальнай справы.
6. У выпадку, калі ёсць падставы меркаваць, што заяўніку, членам яго сям'і, блізкім родзічам і іншым асобам, якіх ён абгрунтавана лічыць сваімі блізкімі, могуць пагражаць забойствам, прымяненнем гвалту, знішчэннем або пашкоджаннем маёмасці і прымяненнем іншых проціпраўных дзеянняў, у заяве не ўказваюцца анкетныя даныя заяўніка і не ставіцца яго подпіс.

Артыкул 169. Яўка з пакаяннем

1. Яўкай з пакаяннем лічыцца добраахвотнае паведамленне асобы аб учыненым ёй злачынстве, калі гэтай асобе яшчэ не аб'яўлена пастанова аб узбуджэнні ў дачыненні да яе крымінальнай справы, аб прызнанні падазраваным, прымяненні меры стрымання і вынясенні пастанова аб прыцягненні яе ў якасці абвінавачванага.

2. У выпадку, калі асоба, якая з'явілася з пакаяннем, паведамляе аб учыненні злачынства сумесна з іншымі асобамі, асоба, якая заявіла аб пакаянні, папярэджваецца аб крымінальнай адказнасці за заведама непраўдзівы данос.

3. Заява аб пакаянні можа быць зроблена як у пісьмовай, так і ў вуснай форме і павінна быць перададзена заяўнікам органу дазнання, асобе, якая праводзіць дазнанне, следчаму або пракурору. Вусная заява заносіцца ў пратакол, у якім падрабязна выкладаецца зробленая заява. Пратакол падпісваецца тым, хто з'явіўся з пакаяннем, і службовай асобай, якая прыняла заяву.

Артыкул 170. Паведамленне службовых асоб дзяржаўных органаў, іншых арганізацый

Паведамленне службовых асоб дзяржаўных органаў, а таксама іншых арганізацый аб злачынстве павінна быць зроблена ў пісьмовай форме. Да яго могуць прыкладацца дакументы і іншыя матэрыялы, якія пацвярджаюць дакладнасць паведамлення аб злачынстве.

Артыкул 171. Паведамленне ў сродках масавай інфармацыі

1. Паведамленне аб злачынстве, распаўсюджанае ў сродках масавай інфармацыі, можа служыць повадам да ўзбуджэння крымінальнай справы.

2. Службовая асоба сродкаў масавай інфармацыі, якая распаўсюдзіла паведамленне аб злачынстве, па патрабаванні органа крымінальнага пераследу абавязана перадаць дакументы, якія знаходзяцца ў яе распараджэнні, і іншыя матэрыялы, якія пацвярджаюць зробленае паведамленне.

3. Крыніца інфармацыі і імя асобы, якая прадставіла звесткі, павінны быць названы толькі па патрабаванні органа, які вядзе крымінальны працэс, калі гэта неабходна для папярэдняга расследавання або разгляду спраў, якія знаходзяцца ў яго вядзенні.

Артыкул 172. Абавязковасць прыняцця і разгляду заяў і паведамленняў аб злачынстве

1. Орган крымінальнага пераследу абавязаны прыняць, зарэгістраваць і разгледзець заяву або паведамленне аб любым злачынстве, якое ўчынена або рыхтуецца. Заяўніку выдаецца дакумент аб рэгістрацыі прынятай заявы або паведамлення аб злачынстве з указаннем службовай асобы, якая прыняла заяву або паведамленне, і часу іх рэгістрацыі.

2. Неабгрунтаваная адмова ў прыёме заявы або паведамлення аб злачынстве можа быць абскарджана пракурору ў парадку, устаноўленым артыкуламі 139, 141 і 143 гэтага Кодэкса.

3. Заява або паведамленне аб злачынстве, якія паступілі ў суд, за выключэннем пададзеных у адпаведнасці з часткай першай артыкула 426 гэтага Кодэкса, накіроўваюцца пракурору, аб чым павінна быць паведамлена заяўніку.

4. Па матываваным рашэнні Генеральнага пракурора і яго намеснікаў, пракурораў абласцей, горада Мінска або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, заяву, паведамленне аб злачынстве і матэрыялы праверкі па ім могуць быць перададзены ад аднаго органа крымінальнага пераследу іншаму, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 174 гэтага Кодэкса.

Артыкул 173. Парадак і тэрміны разгляду заяў і паведамленняў аб злачынстве

1. Рашэнне па заяве або паведамленні павінна быць прынята ў тэрмін не пазнейшы за тры сутак, а пры неабходнасці праверкі дастатковасці наяўнасці або адсутнасці падстаў да ўзбуджэння крымінальнай справы – не пазней за дзесяць сутак.

2. Да ўзбуджэння крымінальнай справы могуць быць атрыманы тлумачэнні, узоры для параўнальнага даследавання, выпатрабаваны дадатковыя дакументы, прызначана праверка фінансава-гаспадарчай дзейнасці ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі, праведзены агляд месца здарэння, памяшкання або іншага законнага ўладання, якое не з'яўляецца жыллём, камп'ютарнай інфармацыі, трупа, мясцовасці, прадметаў, дакументаў, асведчанне, затрыманне і асабісты вобшук пры затрыманні, праведзены экспертызы, а таксама можа быць праведзена выманне трупа з месца пахавання (эксгумацыя).

3. У выпадку немагчымасці прыняцця рашэння ў тэрміны, указаныя ў частцы 1 гэтага артыкула, гэты тэрмін можа быць прадоўжаны начальнікам следчага падраздзялення, а па матэрыялах, якія знаходзяцца ў органе дазнання або ў пракурора, – пракурорам да аднаго месяца.

4. У неабходных выпадках вышэйстаячым начальнікам следчага падраздзялення, вышэйстаячым пракурорам тэрмін праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве можа быць прадоўжаны да трох месяцаў.

4¹. У тэрмін правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве не ўключаецца час, на працягу якога яна была прыпынена на падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

5. Пры накіраванні пракурорам у адпаведнасці з пунктамі 5 і 8 артыкула 179 гэтага Кодэкса матэрыялаў для правядзення дадатковай праверкі ім устанаўліваецца тэрмін да дзесяці сутак з моманту паступлення матэрыялаў у органы дазнання, папярэдняга следства, пракуратуры, якім даручана такая праверка.

6. Пры адмене начальнікам следчага падраздзялення пастановы следчага аб узбуджэнні або аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы і накіраванні матэрыялаў для правядзення дадатковай праверкі ім устанаўліваецца тэрмін да дзесяці сутак з моманту паступлення матэрыялаў у органы папярэдняга следства, якім даручана такая праверка.

7. Аб прадаўжэнні тэрміну праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве на працягу 24 гадзін паведамляецца заяўніку. Копія пастановы аб прадаўжэнні тэрміну праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве на працягу 24 гадзін накіроўваецца пракурору.

8. Тэрытарыяльнасць разгляду заявы або паведамлення аб злачынстве вызначаецца з захаваннем патрабаванняў артыкула 184 гэтага Кодэкса.

Артыкул 173¹. Аб'яднанне і вылучэнне заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх

1. У адным вядзенні могуць быць аб'яднаны заявы і паведамленні аб злачынстве і матэрыялы праверкі па іх па факце ўчынення адной асобай аднаго і таго ж або некалькіх злачынстваў, па факце ўчынення некалькімі асобамі ў саўдзеле аднаго або некалькіх злачынстваў, па факце ўчынення некалькімі асобамі ўзаемазвязаных па прадмеце злачынстваў, па факце загадзя не абяцанага ўкрывальніцтва гэтых злачынстваў або неданясення аб іх, а таксама па факце знікнення асобы і грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, звязанага са знікненнем гэтай асобы.

2. Аб'яднанне заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх праводзіцца пастановай органа крымінальнага пераследу, у вядзенні якога знаходзіцца адзін з матэрыялаў праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве.

3. Тэрмін вядзення па матэрыялах, у якіх аб'яднаны некалькі заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх, вылічваецца з дня рэгістрацыі заявы або паведамлення аб злачынстве, якое зарэгістравана па часе першым. Агульным тэрмінам вядзення па такіх матэрыялах з'яўляецца найбольшы тэрмін разгляду адной з аб'яднаных заяў і паведамленняў аб злачынстве.

4. Пры прыняцці рашэння, прадугледжанага пунктамі 1–4 часткі 1 артыкула 174 гэтага Кодэкса, органам крымінальнага пераследу даецца ацэнка кожнаму з фактаў злачынстваў, заявы і паведамленні аб якіх і матэрыялы праверкі па якіх аб’яднаны ў адным вядзенні.

5. Орган крымінальнага пераследу мае права вылучыць з аб’яднаных заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у асобнае вядзенне заяву або паведамленне аб злачынстве і матэрыялы праверкі па іх, калі прызнае сабраныя матэрыялы праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве дастатковымі для прыняцця аднаго з рашэнняў, прадугледжаных пунктамі 1–4 часткі 1 артыкула 174 гэтага Кодэкса, а таксама калі ў ходзе вядзення па матэрыялах праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве высветліцца адсутнасць фактаў, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, якія з’явіліся падставай для аб’яднання заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх.

6. Вылучэнне заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх праводзіцца пастановай органа крымінальнага пераследу. У вылучаных матэрыялах праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве павінны ўтрымлівацца арыгіналы або копіі працэсуальных дакументаў.

7. Тэрмін вядзення па вылучаных матэрыялах праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве вылічваецца з дня рэгістрацыі заявы або паведамлення аб злачынстве, якія з’явіліся падставай для правядзення праверкі.

8. Копіі пастаноў аб аб’яднанні і аб вылучэнні заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх на працягу 24 гадзін накіроўваюцца пракурору.

Артыкул 173². Парадак накіравання органам дазнання заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у орган папярэдняга следства і вяртання органам папярэдняга следства заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх органу дазнання

1. Рашэнне аб накіраванні заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у орган папярэдняга следства пры наяўнасці дастатковых даных, якія ўказваюць на прыкметы злачынства, прымаецца начальнікам органа дазнання ў выглядзе матываванай пастановы.

2. Рашэнне аб вяртанні заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх органу дазнання ў адпаведнасці з пунктам 6 часткі 2 артыкула 35 гэтага Кодэкса прымаецца начальнікам следчага падраздзялення ў выглядзе матываванай пастановы. Пры вяртанні заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх пастанова разам з заявай або паведамленнем аб злачынстве і матэрыяламі праверкі па ім накіроўваецца пракурору з адначасовым пісьмовым паведамленнем органу дазнання.

3. Па заяве або паведамленні аб злачынстве і матэрыялах праверкі па іх, якія паступілі для вяртання органу дазнання, пракурор у межах тэрміну правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, прадугледжанага часткай 4 артыкула 173 гэтага Кодэкса, але не пазней за тры сутак, а па заяве або паведамленні аб злачынстве, тэрмін праверкі па якіх прадоўжаны больш за адзін месяц, – не пазней за пяць сутак прымае рашэнне аб накіраванні заявы або паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у орган дазнання або адно з рашэнняў, прадугледжаных пунктамі 1, 2 і 4 часткі 1 артыкула 174 гэтага Кодэкса.

4. Генеральны пракурор і яго намеснікі, пракуроры абласцей, горада Мінска або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, па заяве або паведамленні аб злачынстве і матэрыялах праверкі па іх, якія паступілі для вяртання органу дазнання, маюць права прыняць рашэнне аб адмене пастановы начальніка следчага падраздзялення і вяртанні заявы або

паведамлення аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх у следчае падраздзяленне для далейшай праверкі.

5. Рашэнне аб накіраванні ў орган папярэдняга следства матэрыялаў праверкі, раней вярнутых следчым падраздзяленнем у орган дазнання для правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве з прычыны таго, што яны не ўтрымлівалі дастатковых даных, што ўказвалі на прыкметы злачынства, прымаецца начальнікам органа дазнання з пісьмовай згоды пракурора.

Артыкул 173³. Прыпыненне і аднаўленне правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве

1. Правядзенне праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве можа быць прыпынена матываванай пастановай органа дазнання, начальніка следчага падраздзялення, следчага або пракурора пры наяўнасці адной з наступных падстаў, якія перашкаджаюць прыняццю рашэння, прадугледжанага пунктамі 1–4 часткі 1 артыкула 174 гэтага Кодэкса:

1) неатрымання адказу на міжнародны запыт;

2) немагчымасці вядзення дзеянняў, указаных у частцы 2 артыкула 173 гэтага Кодэкса.

2. Агульны тэрмін прыпыненняў праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве не павінен перавышаць трох месяцаў. Правядзенне праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве можа быць прыпынена на тэрмін большы за тры месяцы па матэрыялах, якія знаходзяцца ў вядзенні следчага, – начальнікам вышэйстаячага следчага падраздзялення, Старшынёй Следчага камітэта або іх намеснікамі, якія знаходзяцца ў вядзенні органа дазнання або пракурора, – пракурорам вышэйстаячага органа пракуратуры, Генеральным пракурорам або іх намеснікамі.

3. Вядзенне дзеянняў, указаных у частцы 2 артыкула 173 гэтага Кодэкса, за выключэннем экспертызы і праверкі фінансава-гаспадарчай дзейнасці, па прыпыненай праверцы па заяве або паведамленні аб злачынстве не дапускаецца.

4. Прыпыненая праверка па заяве або паведамленні аб злачынстве аднаўляецца матываванай пастановай органа дазнання, следчага або пракурора пасля таго, як адпалі падставы для яе прыпынення або ўзнікла неабходнасць вядзення дадатковых дзеянняў, указаных у частцы 2 артыкула 173 гэтага Кодэкса.

5. Прыпыненая праверка па заяве або паведамленні аб злачынстве можа быць адноўлена таксама матываванай пастановай:

1) начальніка следчага падраздзялення ў сувязі з адменай пастановы следчага аб прыпыненні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве;

2) пракурора ў сувязі з адменай пастановы органа дазнання, следчага, начальніка следчага падраздзялення або ніжэйстаячага пракурора аб прыпыненні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве.

6. Аб прыпыненні і аднаўленні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве на працягу 24 гадзін паведамляецца заяўніку. Копіі пастаноў аб прыпыненні і аб аднаўленні правядзення праверкі на працягу 24 гадзін накіроўваюцца пракурору. Пастанова аб прыпыненні правядзення праверкі можа быць абскарджана начальніку следчага падраздзялення, пракурору.

Артыкул 174. Рашэнні, якія прымаюцца па заявах або паведамленнях аб злачынстве

1. Па заяве або паведамленні аб злачынстве, якія паступілі, ці пры непасрэдным выяўленні прыкмет злачынства орган дазнання, начальнік следчага падраздзялення, следчы або пракурор прымаюць адно з наступных рашэнняў:

1) аб узбуджэнні крымінальнай справы;
 2) аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы;
 3) аб перадачы заявы, паведамлення па падследнасці, кампетэнцыі;
 4) аб спыненні праверкі і растлумачэнні заяўніку права ўзбудзіць у судзе ў адпаведнасці з артыкулам 426 гэтага Кодэкса крымінальную справу прыватнага абвінавачвання, за выключэннем выпадку, прадугледжанага часткай 5¹ артыкула 26 гэтага Кодэкса.

2. Прыняцце рашэнняў па заявах або паведамленнях аб злачынствах, якія паступілі: звязаных са смерцю чалавека;
 прадугледжаных артыкуламі 161, 162, 165, 302, 303, 305, 306 і 362–366 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

супраць палавой недатыкальнасці або палавой свабоды, прадугледжаных артыкуламі 166–170 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

учыненых дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў, членамі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, службовымі асобамі, якія займаюць адказнае становішча, указанымі ў частцы 5 артыкула 4 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

учыненых службовымі асобамі пракуратуры, Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, органаў унутраных спраў, дзяржаўнай бяспекі, фінансавых расследаванняў Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь у сувязі з іх службовай або прафесійнай дзейнасцю,

адносіцца да выключнай кампетэнцыі органаў папярэдняга следства ў адпаведнасці з іх падследнасцю і пракурора з улікам асаблівасцей, устаноўленых главой 49 гэтага Кодэкса.

3. Аб прынятым рашэнні паведамляецца заяўніку і адначасова яму растлумачваецца права на абскарджанне рашэння.

3¹. Копія пастановы аб спыненні праверкі ў адпаведнасці з пунктам 4 часткі 1 гэтага артыкула на працягу 24 гадзін накіроўваецца заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, і пракурору. Пры гэтым заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, растлумачваецца права і парадак абскарджання пастановы, а таксама права азнямлення з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве.

4. Пры накіраванні заявы або паведамлення па падследнасці орган крымінальнага пераследу абавязаны прыняць меры да прадухілення або стрымання злачынства, а таксама да замацавання слядоў злачынства.

ГЛАВА 21

ПАРАДАК УЗБУДЖЭННЯ КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЫ

Артыкул 175. Узбуджэнне крымінальнай справы публічнага абвінавачвання

1. Пры наяўнасці повадаў і падстаў, прадугледжаных артыкуламі 166 і 167 гэтага Кодэкса, орган дазнання, следчы, пракурор выносяць пастанову аб узбуджэнні крымінальнай справы. Крымінальная справа ўзбуджаецца па факце ўчыненага злачынства або ў дачыненні да асобы, якая падазраецца ва ўчыненні злачынства.

2. У пастанове ўказваецца час і месца яе вынясення, кім яна складзена, повад і падстава да ўзбуджэння справы, артыкул крымінальнага закона, па прыкметах якога яна ўзбуджаецца, даныя аб асобе, у дачыненні да якой узбуджана крымінальная справа, а таксама далейшае накіраванне справы. Копія пастановы аб узбуджэнні крымінальнай справы на працягу 24 гадзін накіроўваецца пракурору. Аб прынятым рашэнні паведамляецца заяўніку.

3. У пастанове аб узбуджэнні крымінальнай справы па факце знікнення асобы артыкул Крымінальнага кодэкса не ўказваецца.

Артыкул 176. Узбуджэнне крымінальнай справы прыватна-публічнага абвінавачвання

1. Крымінальныя справы аб злачынствах, пералічаных у частцы 4 артыкула 26 гэтага Кодэкса, узбуджаюцца органам дазнання, следчым або пракурорам у адпаведнасці з правіламі артыкула 175 гэтага Кодэкса не інакш як па заяве асобы, пацярпелай ад злачынства, яе законнага прадстаўніка, прадстаўніка юрыдычнай асобы.

2. Калі паведамленне аб якім-небудзь злачынстве, прадугледжаным часткай першага гэтага артыкула, закранае істотныя інтарэсы дзяржавы або грамадства ці калі асоба, пацярпелая ад злачынства, па прычыне бездапаможнага стану, залежнасці ад асобы, якая ўчыніла злачынства, або па іншых прычынах не ў стане абараніць свае правы і законныя інтарэсы, пракурор мае права ўзбудзіць крымінальную справу і пры адсутнасці заявы.

Артыкул 177. Накіраванне крымінальнай справы пасля яе ўзбуджэння

Пасля вынясення пастановы аб узбуджэнні крымінальнай справы:

1) пракурор накіроўвае крымінальную справу ў адпаведнасці з падследнасцю, вызначанай артыкулам 182 гэтага Кодэкса, ці ніжэйстаячаму пракурору або распачынае вядзенне папярэдняга следства;

2) начальнік следчага падраздзялення даручае вядзенне папярэдняга следства следчаму або распачынае вядзенне папярэдняга следства;

3) следчы распачынае вядзенне папярэдняга следства;

4) орган дазнання пасля вядзення неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў накіроўвае крымінальную справу для вядзення папярэдняга следства.

Артыкул 178. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы

1. Пры адсутнасці падстаў для ўзбуджэння крымінальнай справы орган дазнання, следчы, пракурор выносяць матываваную пастанову аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, у рэзалюцыйнай частцы якой выкладаюцца рашэнне органа дазнання, следчага, пракурора аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы са спасылкай на пункт, частку і артыкул Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (за выключэннем прыняцця такога рашэння па факце знікнення асобы без вестак), ва ўзбуджэнні крымінальнай справы па якіх адмаўляецца, адпаведны пункт часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, а таксама рашэнне аб лёсе адабраных у ходзе правядзення праверкі слядоў, прадметаў і дакументаў.

2. Копія пастановы аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы на працягу 24 гадзін накіроўваецца заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, і пракурору. Пры гэтым заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, растлумачваюцца права і парадак абскарджання пастановы, а таксама права азнаямлення з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве. Копія пастановы аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, у якой утрымліваюцца звесткі, што складаюць дзяржаўныя сакрэты, заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, не накіроўваецца. Заяўніку, асобе, у дачыненні да якой прынята рашэнне, паведамляецца аб прынятым рашэнні, і ім растлумачваюцца права і парадак абскарджання пастановы, а таксама права азнаямлення з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве.

2¹. Матэрыялы праверкі з пастановай аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы накіроўваюцца пракурору на працягу месяца з моманту прыняцця рашэння аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, а пры наяўнасці запыту пракурора – неадкладна. У выпадку азнаямлення грамадзян з матэрыяламі праверкі гэтыя матэрыялы пасля азнаямлення накіроўваюцца пракурору неадкладна.

3. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы можа быць абскарджана начальніку следчага падраздзялення, пракурору або ў суд.

4. Калі з заявы або паведамлення, якія паступілі, бачацца парушэнні палітычных, працоўных, жыллёвых, сямейных і іншых правоў грамадзян, а таксама парушэнні законных інтарэсаў арганізацый, якія абараняюцца ў парадку грамадзянскага судаводства, то адначасова з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы зацікаўленым асобам павінны быць растлумачаны права і парадак звароту ў суд для аднаўлення парушаных правоў і інтарэсаў у парадку грамадзянскага судаводства.

Артыкул 178¹. Азнямленне з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве

1. Заяўнік, асоба, у дачыненні да якой прынята рашэнне аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або аб спыненні праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, маюць права звярнуцца ў орган крымінальнага пераследу для азнямлення з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве ў межах тэрміну даўнасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці, па факце знікнення без вестак асобы – на працягу двух гадоў з моманту прыняцця рашэння, а ў выпадку, калі рашэнне прынята на падставе, прадугледжанай пунктам 3 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, – у месячны тэрмін з дня прыняцця органам крымінальнага пераследу адпаведнага рашэння.

2. Орган крымінальнага пераследу па заяве асоб, указаных у частцы 1 гэтага артыкула, прад'яўляе ім для азнямлення матэрыялы праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве ў падшытым і пранумараваным выглядзе, за выключэннем матэрыялаў, якія адносяцца да іншай заявы або паведамлення аб злачынстве, у выпадку аб'яднання заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх і матэрыялаў, якія ўтрымліваюць звесткі, што складаюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахаваную законам тайну, і растлумачвае ім парадак, умовы і тэрміны азнямлення з матэрыяламі, устаноўленыя гэтым артыкулам. Азнямленне з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве ажыццяўляецца ў органе крымінальнага пераследу. Па просьбе асобы, якая ажыццяўляе азнямленне з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве, узнаўляюцца фанаграмы, дэманструюцца відэазапісы, кінафільмы, слайды, калі такія ёсць у матэрыялах.

3. Агульны тэрмін для азнямлення з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве не можа перавышаць адзін месяц.

4. Аб азнямленні з матэрыяламі праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. У пратаколе ўказваецца, якія матэрыялы прад'яўлены для азнямлення.

Артыкул 179. Нагляд пракурора за законнасцю ўзбуджэння крымінальнай справы

Ажыццяўляючы нагляд за законнасцю ўзбуджэння крымінальнай справы, пракурор мае права:

1) праверыць выкананне органам крымінальнага пераследу патрабаванняў закона аб прыёме, рэгістрацыі і разглядзе заяў і паведамленняў аб злачынстве;

1¹) даручыць ніжэйстаячаму пракурору, начальніку следчага падраздзялення, органу дазнання прыняць, зарэгістраваць і разгледзець заяву або паведамленне аб злачынстве ў выпадку ўтойвання, неабгрунтаванай адмовы ў прыёме, разглядзе ў іншым парадку;

2) прадоўжыць тэрмін разгляду заявы або паведамлення аб злачынстве па матэрыялах, якія знаходзяцца ў органе дазнання або ў пракурора, у парадку, устаноўленым часткамі 3 і 4 артыкула 173 гэтага Кодэкса;

3) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб аб'яднанні або вылучэнні заяў і паведамленняў аб злачынстве і матэрыялаў праверкі па іх;

4) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб прыпыненні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве і накіраваць матэрыялы для правядзення праверкі;

4¹) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб прыпыненні правядзення праверкі па заяве або паведамленні аб злачынстве і адмовіць ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або ўзбудзіць крымінальную справу;

5) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні праверкі і накіраваць матэрыялы для правядзення дадатковай праверкі;

б) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы, аб спыненні праверкі і ўзбудзіць крымінальную справу;

7) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб узбуджэнні крымінальнай справы і адмовіць ва ўзбуджэнні крымінальнай справы;

8) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб узбуджэнні крымінальнай справы і накіраваць матэрыялы для правядзення дадатковай праверкі;

9) адмяніць пастанову органа дазнання, следчага або ніжэйстаячага пракурора аб узбуджэнні крымінальнай справы і спыніць вядзенне па крымінальнай справе, калі па ёй ужо праведзены следчыя дзеянні.

РАЗДЕЛ VIII ПАПЯРЭДНЯЕ РАССЛЕДАВАННЕ

ГЛАВА 22 АГУЛЬНЫЯ ўМОВЫ ПАПЯРЭДНЯГА РАССЛЕДАВАННЯ

Артыкул 180. Органы, упаўнаважаныя законам ажыццяўляць папярэдняе следства і дазнанне

Папярэдняе следства па крымінальных справах праводзіцца следчымі Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, органаў дзяржаўнай бяспекі, дазнанне па крымінальных справах праводзіцца органамі дазнання.

Артыкул 181. Абавязковасць папярэдняга следства

1. Папярэдняе следства абавязковае па ўсіх крымінальных справах, за выключэннем спраў аб злачынствах, указаных у частцы 2 артыкула 26 гэтага Кодэкса.

2. Вядзенне папярэдняга следства абавязковае таксама па ўсіх справах аб злачынствах, учыненых непаўналетнімі, а таксама аб прадугледжаных крымінальным законам грамадска небяспечных дзеяннях асоб, якія знаходзяцца ў стане бессвядомасці, або асоб, якія захварэлі на псіхічнае расстройство (захворванне) пасля ўчынення злачынства.

Артыкул 182. Падследнасць

1. Папярэдняе следства па крымінальных справах аб злачынствах, прадугледжаных артыкуламі Асаблівай часткі Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, за выключэннем указаных у частцы 2 гэтага артыкула, а таксама па крымінальных справах, узбуджаных па фактах знікнення асоб у адпаведнасці з пунктам 2 артыкула 167 гэтага Кодэкса, праводзіцца следчымі Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь.

2. Па крымінальных справах аб злачынствах, прадугледжаных артыкуламі 124–126, 229, 289–290⁵, часткай 4 артыкула 294, часткай 4 артыкула 295, часткай 4 артыкула 309, часткай 3 артыкула 311, часткай 3 артыкула 322, часткай 3 артыкула 323, часткай 3 артыкула 324, часткай 3 артыкула 333, артыкуламі 356–361, 361³, 373–375² Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, папярэдняе следства праводзіцца следчымі органаў дзяржаўнай бяспекі.

3. Калі ў ходзе расследавання будуць выяўлены злачынствы, справы аб якіх адносяцца да падследнасці іншага органа папярэдняга следства, расследаванне працягваецца органам, які яго ажыццяўляе, або падследнасць вызначаецца пракурорам.

4. Пры аб'яднанні ў адным вядзенні спраў па абвінавачванні адной або некалькіх асоб ва ўчыненні злачынстваў, падследных розным органам папярэдняга следства, расследаванне праводзіцца органам, які па часе першым узбудзіў крымінальную справу, або падследнасць вызначаецца пракурорам.

5. З мэтай забеспячэння ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы па матываваным рашэнні Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі, справа можа быць перададзена ад аднаго органа папярэдняга следства іншаму незалежна ад падследнасці.

Артыкул 183. Пачатак вядзення папярэдняга расследавання

1. Папярэдняе расследаванне праводзіцца толькі пасля ўзбуджэння крымінальнай справы.

2. Следчы, орган дазнання, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны неадкладна распачаць папярэдняе расследаванне па ўзбуджанай або перададзенай ім справе. Аб прыняцці справы да свайго вядзення яны выносяць пастанову. Копія пастановы не пазней за 24 гадзіны накіроўваецца пракурору.

Артыкул 184. Месца вядзення папярэдняга расследавання

1. Папярэдняе расследаванне праводзіцца па месцы ўчынення злачынства, а ў выпадку, калі яго немагчыма вызначыць, па месцы яго знаходжання або выяўлення.

2. З мэтай забеспячэння найбольшай хуткасці, аб'ектыўнасці і паўнаты даследавання акалічнасцей крымінальнай справы папярэдняе расследаванне можа праводзіцца па месцы знаходжання падазраванага, абвінавачванага або большасці сведак.

3. Следчы, устанавіўшы, што гэта крымінальная справа яму не падследная, абавязаны правесці неадкладныя следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні і накіраваць справу па падследнасці.

4. У выпадку неабходнасці вядзення следчых і іншых працэсуальных дзеянняў у іншай мясцовасці следчы, орган дазнання маюць права правесці іх асабіста або даручыць вядзенне гэтых дзеянняў следчаму, органу дазнання па тэрытарыяльнасці. Следчы можа даручыць вядзенне следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, правядзенне аператыўна-вышуковых мерапрыемстваў органам, упаўнаважаным законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышуковую дзейнасць, па месцы папярэдняга расследавання або па месцы іх вядзення, правядзення. Даручэнне даецца ў пісьмовай форме і падлягае выкананню ў тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак, калі іншы тэрмін не ўзгоднены са следчым, органам дазнання, якія далі даручэнне.

5. У выпадку неабходнасці вядзення працэсуальных і іншых дзеянняў на тэрыторыі замежнай дзяржавы орган крымінальнага пераследу мае права накіраваць адпаведную просьбу ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь у парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

Артыкул 185. Вядзенне папярэдняга следства следчай групай

1. Папярэдняе следства па крымінальнай справе ў выпадку складанасці або працаёмкасці расследавання можа быць даручана групе следчых (следчай групе), аб чым указваецца ў пастанове аб узбуджэнні крымінальнай справы або выносіцца асобная пастанова. Рашэнне аб гэтым маюць права прыняць пракурор, яго намеснік або начальнік следчага падраздзялення. Рашэнне аб даручэнні расследавання крымінальнай справы групе следчых Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь і органаў дзяржаўнай бяспекі прымаецца начальнікамі следчых падраздзяленняў гэтых дзяржаўных органаў або па ўзгадненні з імі. У пастанове павінны быць указаны ўсе следчыя, якім даручана вядзенне папярэдняга следства, у іх ліку следчы – кіраўнік следчай групы.

2. Кіраўнік следчай групы прымае крымінальную справу да свайго вядзення, арганізуе яе працу, кіруе дзеяннямі іншых следчых, прымае рашэнні аб аб'яднанні і вылучэнні спраў; спыненні вядзення па крымінальнай справе ў цэлым або яе часткі; прыпыненні або аднаўленні вядзення па крымінальнай справе; узбуджэнні хадайніцтваў аб прадаўжэнні тэрміну следства; прымяненні ў якасці мер стрымання зняволення пад варту, хатняга арышту і іх прадаўжэнні; прыцягненні ў якасці абвінавачванага.

3. Пастанова аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд складаецца кіраўніком следчай групы.

4. Кіраўнік следчай групы мае права ўдзельнічаць у следчых дзеяннях, якія праводзяцца іншымі следчымі, асабіста праводзіць следчыя дзеянні і прымаць рашэнні па справе.

5. Падазраваны, абвінавачваны, пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык, іх прадстаўнікі павінны быць азнаёмы з пастановай аб папярэднім следстве па крымінальнай справе групай следчых, аб змяненні складу следчай групы і ім растлумачваецца права на адвод любога следчага са складу групы.

Артыкул 186. Дзейнасць органаў дазнання па крымінальных справах

1. Кіруючыся правіламі гэтага Кодэкса, асоба, якая праводзіць дазнанне, па ўзбуджанай крымінальнай справе праводзіць неадкладныя следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні для ўстанаўлення і замацавання слядоў злачынства: агляд, вобшук, адабранне, накладанне арышту на маёмасць, паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, праслухоўванне і запіс перагавораў, прад'яўленне для апазнання, асведчанне, затрыманне, прымяненне меры стрымання і допыт падазраваных, допыт пацярпелых і сведак, атрыманне ўзораў для параўнальнага даследавання, прызначэнне экспертыз, даручэнне правядзення праверкі кантралюючым (наглядным) органам у парадку, прадугледжаным заканадаўчымі актамі.

2. Аб выяўленым злачынстве і ўзбуджэнні крымінальнай справы орган дазнання неадкладна паведамляе пракурору.

3. Пасля выканання неадкладных следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, але не пазней за дзесяць сутак з дня ўзбуджэння крымінальнай справы орган дазнання абавязаны перадаць справу следчаму.

4. Пасля перадачы крымінальнай справы следчаму органы, упаўнаважаныя законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышуковую дзейнасць, могуць праводзіць па ёй следчыя і іншыя працэсуальныя дзеянні, весці аператыўна-вышуковыя мерапрыемствы толькі па даручэнні следчага. У выпадку перадачы следчаму справы, па якой не з'явілася магчымым устанавіць асобу, якая ўчыніла злачынства, органы, упаўнаважаныя законам ажыццяўляць дазнанне, аператыўна-вышуковую дзейнасць, абавязаны праводзіць аператыўна-вышуковыя мерапрыемствы для ўстанаўлення асобы, якая ўчыніла злачынства, паведамляючы следчаму аб атрыманых выніках.

Артыкул 187. Выключаны**Артыкул 188. Выключаны****Артыкул 189. Выключаны****Артыкул 190. Тэрмін вядзення папярэдняга следства**

1. Папярэдняе следства па крымінальных справах павінна быць закончана не пазней чым у двухмесячны тэрмін з дня ўзбуджэння крымінальнай справы і да перадачы справы пракурору для накіравання ў суд або да дня спынення вядзення па справе.

2. У тэрмін папярэдняга следства не ўключаецца час, на працягу якога папярэдняе следства было прыпынена на падставах, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

3. Тэрмін папярэдняга следства, устаноўлены часткай 1 гэтага артыкула, можа быць прадоўжаны пракурорамі раёнаў, раёнаў у гарадах, гарадоў, міжраённымі і прыраўнаванымі да іх транспартнымі пракурорамі або іх намеснікамі па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў вядзенні пракурора, да трох месяцаў. Пракурорамі вобласці, горада Мінска або іх намеснікамі па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў вядзенні пракурора, тэрмін прадаўжаецца да шасці месяцаў.

3¹. Тэрмін папярэдняга следства, устаноўлены часткай 1 гэтага артыкула, можа быць прадоўжаны начальнікам следчага аддзела раёна, горада, раёна ў горадзе і прыраўнаваных да яго аддзелаў або асобай, якая выконвае яго абавязкі, да трох месяцаў. Начальнікам вышэйшастаячага следчага падраздзялення або яго намеснікам тэрмін прадаўжаецца да шасці месяцаў. Копія пастановы аб прадаўжэнні тэрміну папярэдняга следства на працягу 24 гадзін накіроўваецца адпаведнаму пракурору.

4. Далейшае прадаўжэнне тэрміну папярэдняга следства можа быць праведзена толькі ў выключных выпадках Генеральным пракурорам, Старшынёй Следчага камітэта, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі або іх намеснікамі. Пры гэтым Старшыня Следчага камітэта, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі або іх намеснікі маюць права прадоўжыць тэрмін папярэдняга следства да дванаццаці месяцаў. Генеральны пракурор або яго намеснікі маюць права прадоўжыць тэрмін папярэдняга следства больш за дванаццаць месяцаў незалежна ад таго, у вядзенні якога органа крымінальнага пераследу знаходзіцца крымінальная справа.

5. Пры вяртанні, накіраванні пракурорам або яго намеснікам крымінальнай справы для вядзення дадаткова папярэдняга следства, а таксама пры аднаўленні вядзення па крымінальных справах, па якіх яна была прыпынена або спынена, следства праводзіцца ў тэрмін да аднаго месяца з дня прыняцця следчым справы да свайго вядзення. Далейшае прадаўжэнне тэрміну следства праводзіцца на агульных падставах у парадку, прадугледжаным гэтым артыкулам. Пры гэтым улічваецца і тэрмін, раней затрачаны на вядзенне па крымінальнай справе.

6. У выпадку неабходнасці прадаўжэння тэрміну следства следчы абавязаны скласці аб гэтым матываваную пастанову аб узбуджэнні хадайніцтва і прадставіць яе адпаведнаму пракурору, начальніку следчага падраздзялення або іх намеснікам не пазней чым за тры тры дні сканчэння тэрміну следства.

Артыкул 191. Заканчэнне вядзення папярэдняга следства

1. Вядзенне папярэдняга следства заканчваецца вынясеннем пастановы аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, пастановы аб спыненні вядзення па крымінальнай справе або пастановы аб перадачы справы пракурору для накіравання ў суд для вырашэння пытання аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння.

2. У выпадку, калі папярэдняе следства па крымінальнай справе або кіраўніцтва следчай групай ажыццяўляліся пракурорам, вынясення пастановы аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд не патрабуецца.

Артыкул 192. Агульныя правілы вядзення следчых дзеянняў

1. Следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, прыцягваючы асоб да ўдзелу ў следчых дзеяннях, прадугледжаных гэтым Кодэксам, упэўніваюцца ў іх асобе, растлумачваюць ім правы і абавязкі, а таксама парадак вядзення следчага дзеяння.

2. Вядзенне следчых дзеянняў у начны час не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, якія не церпяць адкладу.

3. Пры вядзенні следчых дзеянняў могуць прымяняцца тэхнічныя сродкі і выкарыстоўвацца навукова абгрунтаваныя спосабы выяўлення, фіксацыі і адабрання слядоў злачынства і рэчавых доказаў. Прымяненне такіх сродкаў і спосабаў іншымі ўдзельнікамі следчага дзеяння дапускаецца з дазволу следчага, асобы, якая праводзіць даследаванне.

4. Следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, маюць права прыцягнуць да ўдзелу ў следчых дзеяннях работніка органа даследавання.

5. Выклік асобы, якая аказвае або аказвала садзейнічанне на канфідэнцыяльнай аснове органу, упаўнаважанаму законам ажыццяўляць аператыўна-вышуковую дзейнасць, або асобы, у дачыненні да якой прыменены меры па гарантаванні бяспекі, для вядзення следчых дзеянняў праводзіцца праз орган, упаўнаважаны законам ажыццяўляць аператыўна-вышуковую дзейнасць, або дзяржаўны орган, якому даручана прымяненне мер па гарантаванні бяспекі.

Артыкул 193. Праатакол следчага дзеяння

1. Праатакол следчага дзеяння складаецца ў ходзе вядзення следчага дзеяння або непасрэдна пасля яго заканчэння.

2. Праатакол можа быць напісаны ад рукі або выраблены з дапамогай тэхнічных сродкаў. Для забеспячэння паўнаты праатакола могуць быць прыменены стэнаграфаванне, кіназдымка, гука- і відэазапіс. Стэнаграфічны запіс, матэрыялы кіназдымкі, гука- і відэазапісы захоўваюцца пры крымінальнай справе.

3. У праатаколе ўказваюцца месца і дата вядзення следчага дзеяння, час яго пачатку і заканчэння з дакладнасцю да хвіліны, пасада і прозвішча асобы, якая склала праатакол, а таксама прозвішча, імя, імя па бацьку кожнай асобы, якая ўдзельнічае ў вядзенні следчага дзеяння, а ў неабходных выпадках і яе адрас і іншыя даныя аб асобе. У праатаколе выкладаюцца дзеянні ў тым парадку, у якім яны мелі месца, акалічнасці, што выяўлены і маюць значэнне для справы, а таксама заявы асоб, якія ўдзельнічалі ў вядзенні следчага дзеяння.

4. Калі пры вядзенні следчага дзеяння прымяняліся навукова-тэхнічныя сродкі выяўлення і замацавання слядоў злачынства (фатаграфаванне, кіназдымка, гука- і відэазапіс, выраб злепкаў і адбіткаў слядоў і інш.), складаліся чарцяжы, схемы, планы, то ў праатаколе павінны быць указаны таксама тэхнічныя сродкі, прымененыя пры вядзенні адпаведнага следчага дзеяння, умовы і парадак іх выкарыстання, аб'екты, да якіх гэтыя сродкі былі прыменены, і атрыманыя вынікі. Акрамя таго, у праатаколе павінна быць адзначана, што перад прымяненнем тэхнічных сродкаў аб гэтым было паведамлена асобам, якія ўдзельнічаюць у вядзенні следчага дзеяння.

5. Праатакол пад'яўляецца для азнаямлення ўсім асобам, якія ўдзельнічалі ў вядзенні следчага дзеяння. Ім растлумачваецца права рабіць заўвагі, падлеглыя ўнясенню ў праатакол. Усе ўнесеныя ў праатакол заўвагі, дапаўненні і выпраўленні павінны быць агавораны і засведчаны подпісамі гэтых асоб.

6. Пратакол падпісваецца следчым, асобай, якая праводзіла дазнанне, дапытанай асобай, перакладчыкам, спецыялістам, панятымі і іншымі асобамі, якія ўдзельнічалі ў вядзенні следчага дзеяння.

7. Да пратакола прыкладаюцца носьбіты інфармацыі, у тым ліку фатаграфічныя негатывы і здымкі, кінастужкі, дыяпазітывы, фанаграмы допыту, касеты відэазапісу, відэаграмы, чарцяжы, планы, схемы, злёпкі і адбіткі слядоў, выкананыя пры вядзенні следчага дзеяння, а таксама адабраныя пры гэтым прадметы.

8. Пры неабходнасці гарантаваць бяспеку пацярпелага, яго прадстаўніка, сведкі, членаў сямей, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх яны абгрунтавана лічаць блізкімі, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права ў пратаколе следчага дзеяння, у якім удзельнічаюць пацярпелы, яго прадстаўнік, сведка, не прыводзіць даныя аб іх асобе. У гэтым выпадку следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны вынесці пастанову, у якой выкладаюцца прычыны прынятага рашэння аб захаванні ў тайне даных аб асобе ўдзельніка следчага дзеяння, указваюцца выдуманыя персанальныя даныя і прыводзіцца ўзор подпісу, якія яны будуць выкарыстоўваць у пратаколах следчых дзеянняў з яго ўдзелам.

Артыкул 194. Засведчанне факта адмовы ад падпісання або немагчымасці падпісання пратакола следчага дзеяння

1. Калі падазраваны, абвінавачваны, пацярпелы, сведка або іншыя асобы, якія ўдзельнічаюць у вядзенні следчага дзеяння, адмовяцца падпісаць пратакол следчага дзеяння, аб гэтым робіцца адзнака ў пратаколе, якая завяраецца подпісам асобы, якая праводзіла следчае дзеянне.

2. Асобе, якая адмовілася падпісаць пратакол, павінна быць прадастаўлена магчымасць даць тлумачэнне аб прычынах адмовы, якое заносіцца ў пратакол.

3. Калі падазраваны, абвінавачваны, пацярпелы, сведка па прычыне фізічных недахопаў або стану здароўя не могуць падпісаць пратакол іх допыту, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права са згоды дапытваных запрасіць іншую асобу, якая сведчыць сваім подпісам правільнасць запісу іх паказанняў. Гэты пратакол падпісваюць следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, што праводзілі допыт. У пратаколе іншага следчага дзеяння ў такіх выпадках робіцца адзнака аб немагчымасці яго падпісання ўказанымі асобамі, якая завяраецца подпісамі следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, і іншых асоб, калі яны ўдзельнічалі ў вядзенні гэтага следчага дзеяння.

Артыкул 195. Абавязковасць растлумачэння і забеспячэння правоў удзельнікам следчага дзеяння

Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны растлумачыць падазраванаму, абвінавачванаму, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам, іншым асобам, якія ўдзельнічаюць у вядзенні следчага дзеяння, іх правы і забяспечыць магчымасць ажыццяўлення гэтых правоў у ходзе расследавання справы. Адначасова ім павінны быць растлумачаны ўскладзеныя на іх абавязкі і наступствы іх невыканання.

Артыкул 196. Абавязковасць разгляду хадайніцтваў

1. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны разгледзець усе заяўленыя па крымінальнай справе хадайніцтвы. Пры гэтым яны не маюць права адмовіць падазраванаму, абвінавачванаму, іх абаронцам, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку, прадстаўнікам у допыце сведак, у правядзенні экспертыз і іншых следчых дзеянняў, калі акалічнасці, аб устанавленні якіх яны хадайнічаюць, могуць мець значэнне для справы.

2. Аб выніках разгляду хадайніцтва ў тэрмін не большы за тое сутак перадаецца асобе, якая яго заявіла. Пры поўнай або частковай адмове ў задавальненні хадайніцтва следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны вынесці пастанову з указаннем матываў адмовы.

Артыкул 197. Меры апекавання над дзецьмі, утрыманцамі і па забеспячэнні захаванасці маёмасці падазраванага, абвінавачванага

1. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, не пазней за наступны дзень пасля прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту ў дачыненні да падазраванага, абвінавачванага, калі дзеці ўказаных асоб застаюцца без апекавання бацькоў, паведамляюць аб гэтым упраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы жыхарства бацькоў (аднаго з бацькоў) для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей. Калі ў зняволенага пад варту падазраванага, абвінавачванага засталіся без догляду і дапамогі састарэлыя бацькі, іншыя ўтрыманцы, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны прыняць меры па перадачы іх на апекаванне або пад апеку родзічам або іншым асобам і ўстановам.

2. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны прыняць меры па забеспячэнні захаванасці маёмасці і жылля затрыманых або зняволеных пад варту падазраванага, абвінавачванага.

3. Аб прынятых мерах апекавання і мерах па забеспячэнні захаванасці маёмасці і жылля пісьмова паведамляюць падазраванаму, абвінавачванаму, і ім уручаецца копія пратакола вопісу маёмасці.

Артыкул 198. Недапушчальнасць разгалошвання даных папярэдняга расследавання

1. Даныя папярэдняга следства або дазнання не падлягаюць разгалошванню. Яны могуць быць раскрыты толькі з дазволу следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, і толькі ў тым аб'ёме, у якім імі будзе прызнана гэта магчымым, калі разгалошванне не супярэчыць інтарэсам папярэдняга расследавання і не звязана з парушэннем правоў і законных інтарэсаў удзельнікаў крымінальнага працэсу. У выпадку атрымання ў ходзе вядзення па крымінальнай справе звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, неадкладна прымаюць меры па іх абароне ў адпаведнасці з патрабаваннямі заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах.

2. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права папярэдзіць абаронцу, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўнікоў, прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, падлеглай прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, сведак, эксперта, спецыяліста, перакладчыка, панятых і іншых асоб, якія прысутнічаюць пры вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў, аб недапушчальнасці разгалошвання без іх дазволу наяўных у справе звестак. У гэтых асоб бярэцца падпіска з папярэджаннем аб адказнасці ў адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

3. Пры наяўнасці ў матэрыялах крымінальнай справы звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, папярэджаюць падазраванага, абвінавачванага, а таксама асоб, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, аб неабходнасці выканання імі патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах або іншай ахованай законам тайне, а таксама аб адказнасці за разгалошванне звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, аб чым у іх бярэцца падпіска.

Артыкул 199. Прадстаўленне аб ліквідацыі парушэнняў закона, прычын і ўмоў, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства

Устанавіўшы пры вядзенні па матэрыялах праверкі або крымінальнай справе парушэнні закона, прычыны і ўмовы, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства, орган крымінальнага пераследу мае права ўнесці ў адпаведныя арганізацыі або службовай асобе прадстаўленне аб прыняцці мер па ліквідацыі парушэнняў закона, прычын і ўмоў, якія садзейнічалі ўчыненню злачынства, падлегламу разгляду з абавязковым паведамленнем аб прынятых мерах у месячны тэрмін з дня атрымання прадстаўлення.

Артыкул 200. Удзел спецыяліста

1. Орган крымінальнага пераследу мае права выклікаць для ўдзелу ў вядзенні следчага і іншага працэсуальнага дзеяння спецыяліста, не зацікаўленага ў зыходзе крымінальнай справы. Патрабаванне следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, аб выкліку спецыяліста абавязковае для кіраўнікоў арганізацый, дзе працуе спецыяліст.

2. Перад пачаткам вядзення следчага і іншага працэсуальнага дзеяння орган крымінальнага пераследу ўпэўніваецца ў асобе і кампетэнтнасці спецыяліста, высвятляе яго дачыненне да падазранага, абвінавачванага і пацярпелага, растлумачвае спецыялісту яго правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 62 гэтага Кодэкса, і папярэджвае аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе і сведчыцца подпісам спецыяліста.

Артыкул 201. Удзел перакладчыка

1. У выпадках, прадугледжаных артыкулам 21 гэтага Кодэкса, орган крымінальнага пераследу пры вядзенні следчых і іншых працэсуальных дзеянняў абавязаны забяспечыць удзел перакладчыка.

2. Перад пачаткам вядзення следчага і іншага працэсуальнага дзеяння, у якім удзельнічае перакладчык, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, упэўніваюцца ў асобе і кампетэнтнасці перакладчыка, высвятляюць яго дачыненне да падазранага, абвінавачванага і пацярпелага, растлумачваюць перакладчыку яго правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 63 гэтага Кодэкса, і папярэджваюць аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, а таксама аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў і за заведама няправільны пераклад, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе следчага і іншага працэсуальнага дзеяння, якая сведчыцца подпісам перакладчыка.

Артыкул 202. Удзел панятых

1. Следчыя дзеянні ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам, праводзяцца з удзелам не менш чым двух панятых. У выпадках, якія не церпяць адкладу, або пры адсутнасці рэальнай магчымасці забяспечыць удзел панятых следчае дзеянне праводзіцца з прымяненнем гука- і відэазапісу ў выпадках і парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам. Немагчымасць прымянення гука- і відэазапісу па тэхнічных або іншых прычынах не выключае працягу вядзення следчага дзеяння з удзелам панятых. Па меркаванні органа крымінальнага пераследу панятыя могуць удзельнічаць у вядзенні следчых дзеянняў і ў выпадках, не прадугледжаных гэтым Кодэксам.

2. Перад пачаткам вядзення следчага дзеяння следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, растлумачваюць панятым мэту следчага дзеяння, іх правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 64 гэтага Кодэкса, папярэджваюць аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе следчага дзеяння, якая сведчыцца подпісамі панятых.

Артыкул 202¹. Прымяненне гука- і відэазапісу пры вядзенні следчых дзеянняў без удзелу панятых

1. Гука- і відэазапіс павінны адлюстроўваць увесь ход следчага дзеяння. Гука- і відэазапіс часткі следчага дзеяння, а таксама паўтарэнне следчага дзеяння спецыяльна для запісу не дапускаюцца.

2. Фанаграма і відэаграма захоўваюцца пры крымінальнай справе і па заканчэнні папярэдняга расследавання апячатваюцца.

ГЛАВА 23 АГЛЯД, АСВЕДЧАННЕ, СЛЕДЧЫ ЭКСПЕРЫМЕНТ

Артыкул 203. Падставы для правядзення агляду

Падставай для правядзення агляду месца здарэння, трупа, мясцовасці, памяшкання, жылля і іншага законнага ўладання, прадметаў, дакументаў і камп'ютарнай інфармацыі з'яўляецца наяўнасць дастатковых даных меркаваць, што ў ходзе гэтых следчых дзеянняў могуць быць выяўлены сляды злачынства і іншыя матэрыяльныя аб'екты, высветлены іншыя акалічнасці, якія маюць значэнне для крымінальнай справы.

Артыкул 204. Парадак правядзення агляду

1. Агляд ажыццяўляецца на месцы вядзення следчага дзеяння. Калі для правядзення агляду патрабуецца працяглы час або агляд на месцы выяўлення слядоў злачынства і іншых матэрыяльных аб'ектаў значна ўскладнены, аб'екты павінны быць адабраны, упакаваны, апячатаны і без пашкоджанняў дастаўлены ў іншае зручнае для агляду месца.

2. У неабходных выпадках пры аглядзе выкарыстоўваюцца навукова-тэхнічныя сродкі, праводзяцца вымярэнні, складаюцца планы і схемы, вырабляюцца злепкі і адбіткі слядоў. Пры магчымасці адбіраюцца самі сляды разам з прадметам або яго часткай.

3. Адабранню падлягаюць толькі тыя аб'екты, якія могуць мець дачыненне да крымінальнай справы або матэрыялаў. Адабраныя аб'екты ўпакоўваюцца, апячатваюцца за подпісам следчага, асобы, якая вядзе дазнанне, і асоб, якія ўдзельнічаюць у аглядзе. У выпадку грувасткасці аб'ектаў, якія адбіраюцца, што выключае магчымасць іх упакоўкі і апячатвання, аб'екты, якія адбіраюцца, павінны быць падрабязна апісаны ў пратаколе следчага дзеяння з указаннем індывідуальных прыкмет, якія дазваляюць іх ідэнтыфікаваць, і зафіксаваны з прымяненнем тэхнічных сродкаў фіксацыі ходу і вынікаў вядзення следчага дзеяння на месцы выяўлення.

3¹. Пры немагчымасці або немэтазгоднасці адабрання аб'екта, які ўтрымлівае камп'ютарную інфармацыю, значымую для крымінальнай справы або матэрыялаў праверкі, пры аглядзе можа ажыццяўляцца яе капіраванне (фіксацыя) у адлюстраванай форме, у тым ліку стварэнне вобраза носьбіта камп'ютарнай інфармацыі. Пры капіраванні (фіксацыі) камп'ютарнай інфармацыі павінны забяспечвацца ўмовы, якія выключаюць магчымасць яе страты, выкарыстоўваюцца працэдуры і метады, якія забяспечваюць сапраўднасць камп'ютарнай інфармацыі, якая капіруецца (фіксуецца). Аб ажыццяўленні капіравання (фіксацыі) камп'ютарнай інфармацыі ў пратаколе робіцца запіс.

4. Усё выяўленае і адабранае пры аглядзе павінна быць прад'яўлена ўдзельнікам агляду.

5. Да ўдзелу ў аглядзе следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права прыцягнуць падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, сведку, а таксама спецыяліста.

6. Асобы, якія ўдзельнічаюць у аглядзе, маюць права звяртаць увагу следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, на ўсё, што, на іх меркаванне, можа садзейнічаць высвятленню акалічнасцей разгляду заяў і паведамленняў аб злачынствах, акалічнасцей крымінальнай справы.

7. Агляд жылля і іншага законнага ўладання праводзіцца толькі са згоды ўласніка або паўналетніх асоб, якія пражываюць у ім, або па пастанове следчага, органа дазнання з санкцыі пракурора або яго намесніка, якая павінна быць прад'яўлена да пачатку агляду, і з удзелам панятых. Калі жыллё або іншае законнае ўладанне з'яўляюцца месцам здарэння або захоўвання прылад і сродкаў учынення злачынства, іншых прадметаў са слядамі злачынства, а таксама рэчываў і прадметаў, за захоўванне якіх прадугледжана крымінальная адказнасць, і іх агляд не церпіць адкладу, то ён можа быць праведзены па пастанове следчага, органа дазнання без санкцыі пракурора з наступным накіраваннем яму на працягу 24 гадзін паведамлення аб праведзеным аглядзе.

8. Пры аглядзе жылля і іншага законнага ўладання павінна быць забяспечана прысутнасць паўналетняй асобы, якая пражывае ў ім. У выпадку немагчымасці яе прысутнасці запрашаюцца прадстаўнікі арганізацыі, якая ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду, або мясцовага выканаўчага і траспарадчага органа. Пры немагчымасці забяспечыць прысутнасць указаных асоб пры правядзенні агляду жылля або іншага законнага ўладання, якія з'яўляюцца месцам здарэння або захоўвання прылад і сродкаў учынення злачынства, іншых прадметаў са слядамі злачынства, дапускаецца правядзенне агляду без удзелу ўказаных асоб.

9. Агляд у памяшканні арганізацыі праводзіцца ў прысутнасці прадстаўнікоў адміністрацыі, а ў месцах, дзе захоўваюцца матэрыяльныя каштоўнасці, – у прысутнасці прадстаўнікоў адміністрацыі або матэрыяльна адказнай асобы. У выпадку адмовы ўказаных асоб ад прысутнасці пры аглядзе або немагчымасці іх прыбыцця да месца агляду ў аговораны з органам крымінальнага пераследу час агляд можа быць праведзены ў прысутнасці іншай асобы, вызначанай адміністрацыяй, а пры яе адсутнасці – у прысутнасці прадстаўніка мясцовага выканаўчага і распарадчага органа.

10. Агляд у памяшканнях, якія займаюцца дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі і консульскімі ўстановамі, а таксама прадстаўніцтвамі і ўстановамі замежных дзяржаў і міжнародных арганізацый, якія ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь карыстаюцца дыпламатычным імунітэтам, а таксама ў памяшканнях, у якіх пражываюць супрацоўнікі гэтых прадстаўніцтваў і ўстаноў і іх сем'і, можа праводзіцца толькі па просьбе або са згоды кіраўніка адпаведнага прадстаўніцтва або ўстановы і ў яго прысутнасці.

11. Згода прадстаўніцтва або ўстановы запытваецца праз Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь. Пры правядзенні агляду абавязковая прысутнасць пракурора і прадстаўніка Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

12. Аб правядзенні агляду складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

Артыкул 204¹. Агляд камп'ютарнай інфармацыі

1. Агляд камп'ютарнай інфармацыі праводзіцца на месцы вядзення следчага дзеяння.

2. Агляд камп'ютарнай інфармацыі, доступ да якой ажыццяўляецца пры дапамозе аўтэнтыфікацыі карыстальніка або якая ўтрымлівае інфармацыю аб прыватным жыцці асобы, звесткі, што складаюць ахованую законам тайну, або іншую інфармацыю, распаўсюджванне і (або) прадастаўленне якой абмежаванае, праводзіцца толькі са згоды ўладальніка інфармацыі і ў яго прысутнасці або па пастанове следчага, органа дазнання з санкцыі пракурора або яго намесніка, калі іншае не прадугледжана часткай 5 гэтага артыкула. У выпадках, якія не церпяць адкладу, агляд камп'ютарнай інфармацыі можа быць праведзены па пастанове следчага, органа дазнання без санкцыі пракурора з наступным накіраваннем яму на працягу 24 гадзін паведамлення аб праведзеным аглядзе.

3. У ходзе агляду камп'ютарнай інфармацыі следчым, органам дазнання могуць праводзіцца дзеянні, прадугледжаныя функцыяналам інфармацыйных сістэм,

інфармацыйных рэсурсаў, а таксама выкарыстоўвацца навукова-тэхнічныя сродкі, абсталяванне, апаратура, прыборы, камп'ютарныя праграмы.

4. У пратаколе агляду камп'ютарнай інфармацыі павінны быць указаны выкарыстаныя навукова-тэхнічныя сродкі, абсталяванне, апаратура, прыборы, камп'ютарныя праграмы і апісаны парадак ажыццяўлення доступу да камп'ютарнай інфармацыі, праведзеныя ў ходзе агляду дзеянні і атрыманыя вынікі.

5. Агляд камп'ютарнай інфармацыі, якая захоўваецца ў камп'ютарнай сістэме, сетцы або на машынных носьбітах, адабраных пры вядзенні працэсуальных дзеянняў, санкцыянаваных пракурорам, праводзіцца без санкцыі пракурора.

6. Аб правядзенні агляду камп'ютарнай інфармацыі складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

Артыкул 205. Агляд трупа. Эксгумацыя

1. Вонкавы агляд трупа на месцы яго выяўлення праводзяць следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, як правіла, з удзелам спецыяліста ў галіне судовай медыцыны. Для агляду трупа могуць прыцягвацца таксама іншыя спецыялісты.

2. Неапазнаныя трупы падлягаюць абавязковаму фатаграфаванню і дактыласкапіраванню.

3. Пры неабходнасці вымання трупа з месца пахавання (эксгумацыі) для агляду Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобы, якія выконваюць іх абавязкі, а таксама следчы выносяць пастанову. Пастанова следчага павінна быць санкцыяніравана пракурорам або яго намеснікам. Пастанова абавязковая для адміністрацыі месца пахавання, членаў сям'і і родзічаў памерлага.

4. Выманне трупа з месца пахавання і яго агляд праводзяцца з удзелам асоб, указаных у частцы 1 гэтага артыкула.

5. Аб правядзенні вымання трупа з месца пахавання складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

Артыкул 206. Асведчанне

1. Для выяўлення на целе чалавека асаблівых прыкмет, слядоў злачынства, цялесных пашкоджанняў, выяўлення стану ап'янення або іншых уласцінасцей і прыкмет, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, калі для гэтага не патрабуецца правядзенне экспертызы, можа быць праведзена асведчанне падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага. Аб правядзенні асведчання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, выносяць пастанову.

2. Пастанова аб правядзенні асведчання абавязковая для падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага. У выпадку адмовы яны могуць быць асведчаны прымусова.

3. Асведчанне праводзіцца следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне, а пры неабходнасці – з удзелам урача або іншага спецыяліста.

4. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, не прысутнічаюць пры асведчання асобы іншага полу, калі асведчанне суправаджаецца агаленнем цела гэтай асобы. У гэтым выпадку асведчанне праводзіцца ўрачом у прысутнасці панятых аднаго полу з тым, хто асведчваецца.

5. Аб правядзенні асведчання складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

Артыкул 207. Следчы эксперымент

1. З мэтай праверкі і ўдакладнення даных, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, следчы мае права правесці следчы эксперымент шляхам узнання дзеяння,

абстаноўкі або іншых акалічнасцей пэўнай падзеі. Пры гэтым правяраецца магчымасць успрымання якіх-небудзь фактаў, ажыццяўлення пэўных дзеянняў, наступлення якой-небудзь падзеі, а таксама выяўляецца паслядоўнасць падзеі, якая адбылася, і механізм утварэння слядоў.

1¹. Следчы эксперымент у жыллі і іншым законным уладанні праводзіцца толькі са згоды ўласніка або паўналетніх асоб, якія пражываюць у ім, або па пастанове следчага з санкцыі пракурора або яго намесніка, якая павінна быць прад'яўлена да пачатку следчага эксперыменту, і з удзелам панятых або з прымяненнем гука- і відэазапісу.

2. У выпадку неабходнасці да ўдзелу ў следчым эксперыменце могуць прыцягвацца падазраваны, абвінавачваны, пацярпелы, сведка, спецыяліст, эксперт і асобы, якія праводзяць доследныя дзеянні з іх згоды. Удзельнікам следчага эксперыменту растлумачваюцца яго мэты і парадак правядзення.

3. У неабходных выпадках пры правядзенні следчага эксперыменту праводзяцца вымярэнні, фатаграфаванне, гука- і відэазапіс, кіназдымка, складаюцца планы і схемы.

4. Аб правядзенні следчага эксперыменту складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 24

ВОБШУК, АДАБРАННЕ, НАКЛАДАННЕ АРЫШТУ НА ПАШТОВА-ТЭЛЕГРАФНЫЯ І ІНШЫЯ АДПРАЎЛЕННІ, ПРАСЛУХОЎВАННЕ І ЗАПІС ПЕРАГАВОРАЎ

Артыкул 208. Падставы для правядзення вобшуку

Падставай для правядзення вобшуку з'яўляецца наяўнасць дастатковых даных меркаваць, што ў якім-небудзь памяшканні ці іншым месцы або ў якой-небудзь асобы знаходзяцца прылады і сродкі ўчынення злачынства, прадметы, дакументы і каштоўнасці, якія могуць мець значэнне для крымінальнай справы, а таксама могуць быць выяўлены расшукваныя асобы і трупы.

Артыкул 209. Падставы для правядзення адабрання

Падставай для правядзення адабрання з'яўляюцца дастатковыя даныя аб наяўнасці пэўных прадметаў і дакументаў, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, калі дакладна вядома, дзе і ў каго яны знаходзяцца.

Артыкул 210. Парадак правядзення вобшуку і адабрання

1. Аб правядзенні вобшуку і адабрання следчым, органам дазнання выносіцца пастанова. Пастанова аб правядзенні вобшуку, а таксама адабрання дакументаў, што ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, павінна быць санкцыянавана пракурорам або яго намеснікам, за выключэннем выпадкаў іх правядзення па пастанове Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі.

2. Адабранне ў жыллі або іншым законным уладанні супраць волі ўласніка або асоб, якія пражываюць у ім, праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі часткі сёмай артыкула 204 гэтага Кодэкса.

3. У выключных выпадках, калі ёсць рэальная боязь, што расшукваны аб'ект, падлеглы адабранню, можа быць з-за прамаруджання з яго выяўленнем страчаны, пашкоджаны або выкарыстаны са злачыннай мэтай або расшукваная асоба можа знікнуць, вобшук можа быць праведзены без санкцыі пракурора з наступным накіраваннем яму на працягу 24 гадзін паведамлення аб праведзеным вобшуку.

4. Вобшук праводзіцца з удзелам панятых. У неабходных выпадках пры вобшуку і адабранні ўдзельнічае спецыяліст.

5. Да пачатку правядзення вобшуку або адабрання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны прад'явіць пастанову аб іх правядзенні.

6. Распачынаючы вобшук, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, прапаноўваюць выдаць добраахотна падлеглыя адабранню прылады і сродкі ўчынення злачынства, прадметы, дакументы і каштоўнасці, якія могуць мець значэнне для крымінальнай справы. Калі яны выдадзены добраахотна і няма падстаў апасацца ўтойвання падлеглых адабранню прылад і сродкаў учынення злачынства, прадметаў, дакументаў і каштоўнасцей, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права не праводзіць далейшых пошукаў.

7. Пры правядзенні вобшуку могуць ускрывацца замкнёныя памяшканні і сховішчы, калі ўладальнік адмаўляецца добраахотна іх адкрыць. Пры гэтым не павінны дапускацца пашкоджанні запораў дзвярэй і іншых прадметаў, калі няма такой неабходнасці.

8. Пры правядзенні адабрання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, прапаноўваюць выдаць прадметы і дакументы, падлеглыя адабранню, а ў выпадку адмовы ў гэтым праводзяць выемку прымусова.

9. Вобшук і адабранне ў жыллі і іншым законным уладанні, у памяшканнях арганізацый праводзяцца ў прысутнасці асоб, указаных у частках восьмай і дзвяцатай артыкула 204 гэтага Кодэкса.

10. Вобшук і адабранне ў памяшканнях, якія займаюцца дыпламатычнымі прадстаўніцтвамі і консульскімі ўстановамі, а таксама прадстаўніцтвамі і ўстановамі замежных дзяржаў і міжнародных арганізацый, якія ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь карыстаюцца дыпламатычным імунітэтам, а таксама ў памяшканнях, у якіх пражываюць супрацоўнікі прадстаўніцтваў і ўстаноў і іх сям'і, праводзяцца з выкананнем патрабаванняў, устаноўленых часткамі дзясятай і адзінаццатай артыкула 204 гэтага Кодэкса.

11. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны прымаць меры для таго, каб не былі абвешчаны выяўленыя пры вобшуку і выемцы акалічнасці прыватнага жыцця асобы, якая займае гэта памяшканне, або іншых асоб.

12. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права забараніць асобам, якія знаходзяцца ў памяшканні або месцы, дзе праводзяцца вобшук або адабранне, і асобам, якія прыходзяць у гэта памяшканне або месца, пакідаць яго, а таксама мець зносіны адзін з адным або іншымі асобамі да заканчэння вобшуку або адбірання.

13. Пры правядзенні вобшуку і адабрання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны абмяжоўвацца адабраннем прадметаў і дакументаў, якія могуць мець дачыненне да справы. Прадметы, дакументы і каштоўнасці, забароненыя да абарачэння, падлягаюць адабранню незалежна ад іх дачынення да справы.

13¹. Пры немагчымасці або немэтазгоднасці адабрання аб'екта, які ўтрымлівае камп'ютарную інфармацыю, пры правядзенні вобшуку або адабрання можа ажыццяўляцца яе капіраванне (фіксацыя) у адлюстраванай форме, у тым ліку стварэнне вобраза носбіта камп'ютарнай інфармацыі, па правілах, устаноўленых часткай 3¹ артыкула 204 гэтага Кодэкса.

14. Прылады і сродкі ўчынення злачынства, прадметы, дакументы і каштоўнасці, што адбіраюцца, прад'яўляюцца асобам, якія ўдзельнічаюць пры гэтым, упакоўваюцца і апечатваюцца на месцы вобшуку або адабрання за подпісамі следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, і іншых асоб, якія ўдзельнічаюць пры гэтым.

15. Адміністрацыя арганізацый мае права ў прысутнасці асобы, якая праводзіць адабранне, вырабіць копіі з адабраных дакументаў і іншых носбітаў інфармацыі. Аб вырабе копіі і адпаведнасці іх арыгіналам, якія адбіраюцца, робіцца адзнака ў пратаколе адабрання. Копіі, якія не адпавядаюць адабраным арыгіналам, з'яўляюцца несапраўднымі.

Артыкул 211. Асабісты вобшук

1. Пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 208, і з выкананнем патрабаванняў артыкула 210 гэтага Кодэкса следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, службовая асоба органа папярэдняга следства або органа дазнання маюць права правесці асабісты вобшук падазраванага або абвінавачванага з мэтай выяўлення і адабрання прылад і сродкаў учынення злачынства, прадметаў, дакументаў і каштоўнасцей, якія знаходзяцца на іх целе, у адзенні і наяўных пры іх рэчах.

2. Асабісты вобшук можа быць праведзены без вынясення пастановы і без санкцыі пракурора, а таксама без удзелу панятых, калі ён праводзіцца пры затрыманні асобы або зняволенні яе пад варту, а таксама пры наяўнасці дастатковых падстаў меркаваць, што асоба, якая знаходзіцца ў памяшканні або іншым месцы, у якім праводзіцца вобшук, хавае пры сабе прыладу і сродак учынення злачынства, прадметы, дакументы і каштоўнасці, якія могуць мець значэнне для крымінальнай справы.

3. Асабісты вобшук праводзіцца толькі асобай таго ж полу, што і абшукваны, з удзелам спецыялістаў і панятых таго ж полу.

Артыкул 212. Пратакол вобшукі або адабрання

1. Асобай, якая праводзіць вобшук або адабранне, складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

2. У пратаколе павінна быць таксама ўказана, у якім месцы і пры якіх акалічнасцях былі выяўлены прадметы, дакументы і каштоўнасці, выдадзены яны добраахвотна або адабраны прымусова. Усе прадметы, якія адбіраюцца, павінны быць пералічаны ў пратаколе з дакладным указаннем колькасці, меры, вагі, індывідуальных прыкмет і па магчымасці кошту.

3. Калі пры правядзенні вобшукі або адабрання былі распачаты спробы знішчыць або схавать прадметы, дакументы і каштоўнасці, якія падлягаюць адабранню, гэта павінна быць адлюстравана ў пратаколе з указаннем прынятых мер.

4. Копія пратакола вобшукі або адабрання ўручаецца пад распіску асобе, у якой яны былі праведзены, або паўналетняму члену яго сям'і, а пры іх адсутнасці – прадстаўніку арганізацыі, якая ажыццяўляе эксплуатацыю жыллёвага фонду, або мясцовага выканаўчага і распарадчага органа. Калі вобшук або адабранне праводзіліся ў арганізацыі, копія пратакола ўручаецца пад распіску яе прадстаўніку.

Артыкул 213. Накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, іх агляд і выманне

1. Пры наяўнасці дастатковых падстаў меркаваць, што пісьмы, тэлеграмы, радыёграмы, бандэралі, пасылкі і іншыя паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні могуць утрымліваць звесткі, дакументы і прадметы, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, на іх можа быць накладзены арышт. Накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, агляд і выманне іх у паштова-тэлеграфных установах праводзіцца па пастанове Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або па пастанове следчага, органа дазнання з санкцыі пракурора або яго намесніка.

2. У пастанове ўказваюцца прозвішча, імя, імя па бацьку асобы, паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні якой павінны затрымлівацца, дакладны адрас гэтай асобы; падставы для накладання арышту і правядзення вымання; віды паштова-тэлеграфных і іншых адпраўленняў, падлеглых арышту; тэрмін дзеяння арышту; найменне ўстановы сувязі, на якую ўскладаецца абавязак затрымліваць паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні і неадкладна паведамляць аб гэтым следчаму, органу дазнання.

3. Пастанова аб накладанні арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні, аб іх аглядзе і выманні накіроўваецца следчым, органам дазнання ў адпаведную ўстанову сувязі, якой прапануецца затрымліваць паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні і неадкладна паведамляць аб гэтым следчаму, органу дазнання.

4. Агляд, выманне і зняцце копій з затрыманых паштова-тэлеграфных і іншых адпраўленняў праводзяцца следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне, ва ўстанове сувязі з удзелам прадстаўніка гэтай установы. У неабходных выпадках для ўдзелу ў правядзенні агляду і вымання паштова-тэлеграфных і іншых адпраўленняў следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права выклікаць адпаведнага спецыяліста, а таксама перакладчыка. У кожным выпадку агляду паштова-тэлеграфных і іншых адпраўленняў складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса, у якім указваецца, кім і якія паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні былі падвергнуты агляду, скапіраваны і адпраўлены адрасату або адабраны.

5. Накладанне арышту на паштова-тэлеграфныя і іншыя адпраўленні адмяняецца пастановай следчага, органа дазнання. У любым выпадку гэта мера не можа ажыццяўляцца больш за тэрмін папярэдняга расследавання па крымінальнай справе.

Артыкул 214. Праслухоўванне і запіс перагавораў

1. Па крымінальных справах аб цяжкіх і асабліва цяжкіх злачынствах, калі ёсць дастатковыя падставы меркаваць, што перагаворы з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў сувязі і іншыя перагаворы падазраванага, абвінавачанага і іншых асоб могуць утрымліваць звесткі, якія маюць значэнне для справы, з санкцыі пракурора або яго намесніка або па пастанове Старшыні Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, дапускаюцца праслухоўванне і запіс гэтых перагавораў.

2. Аб неабходнасці ажыццяўлення праслухоўвання перагавораў і іх запісу следчы, орган дазнання выносяць матываваную пастанову, у якой указваюцца крымінальная справа і падставы, па якіх павінна праводзіцца гэта следчае дзеянне; прозвішча, імя, імя па бацьку асоб, чые перагаворы падлягаюць праслухоўванню і запісу і на працягу якога тэрміну; установа, якой даручаецца тэхнічнае ажыццяўленне праслухоўвання і запісу перагавораў.

3. Пастанова накіроўваецца следчым, органам дазнання ў адпаведную ўстанову для выканання.

4. Праслухоўванне і запіс перагавораў у любым выпадку не могуць ажыццяўляцца больш за тэрмін папярэдняга расследавання крымінальнай справы і адмяняюцца пастановай следчага, органа дазнання.

5. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, на працягу ўсяго ўстаноўленага тэрміну маюць права ў любы час выпатрабаваць фанаграму для агляду і праслухоўвання. Яна перадаецца следчаму, асобе, якая праводзіць дазнанне, у апячатаным выглядзе з суправаджальным пісьмом, у якім павінны быць указаны час пачатку і заканчэння запісу перагавораў і неабходныя тэхнічныя характарыстыкі выкарыстаных сродкаў.

6. Агляд і праслухоўванне фанаграмы праводзяцца следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне, пры неабходнасці з удзелам спецыяліста, аб чым складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса, у якім павінна быць даслоўна ўзноўлена частка фанаграмы перагавораў, якая мае дачыненне да крымінальнай справы. Фанаграма далучаецца да пратакола, пры гэтым яе частка, якая не мае дачынення да справы, пасля заканчэння вядзення па крымінальнай справе знішчаецца.

ГЛАВА 25

ДОПЫТ, ВОЧНАЯ СТАЎКА, ПРАД'ЯЎЛЕННЕ ДЛЯ АПАЗНАННЯ, ПРАВЕРКА ПАКАЗАННЯЎ НА МЕСЦЫ

Артыкул 215. Месца і час правядзення допыту

1. Допыт праводзіцца па месцы вядзення папярэдняга расследавання. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права, калі прызнаюць гэта неабходным, правесці допыт па месцы знаходжання дапытванага.

2. Допыт не можа цягнуцца бесперапынна больш за чатыры гадзіны. Працяг допыту дапускаецца пасля перапынку не менш чым на адну гадзіну для адпачынку і прыняцця ежы, прычым агульная працягласць допыту на працягу дня не павінна перавышаць восем гадзін. У выпадку медыцынскіх паказанняў працягласць допыту ўстанаўліваецца на падставе заключэння ўрача, які працуе ў дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя.

Артыкул 216. Парадак выкліку на допыт

1. Пацярпелы, сведка, а таксама падазраваны, абвінавачваны, якія знаходзяцца на свабодзе, выклікаюцца на допыт павесткай. У ёй павінна быць указана, хто і ў якой якасці выклікаецца, да каго і па якім адрасе, час яўкі на допыт, а таксама наступствы няяўкі без уважлівых прычын.

2. Павестка ўручаецца асобе, якая выклікаецца, пад распіску. Пры адсутнасці асобы, якая выклікаецца, павестка ўручаецца пад распіску каму-небудзь з паўналетніх членаў яго сям'і або адміністрацыі па месцы яго працы, якія абавязаны перадаць павестку таму, хто выклікаецца на допыт. Дапытваны можа быць выкліканы з выкарыстаннем і іншых сродкаў сувязі.

3. Асобы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, абавязаны прыбыць па выкліку на допыт. У выпадку іх няяўкі без уважлівых прычын яны могуць быць падвергнуты прыводу ў адпаведнасці з артыкулам 130 гэтага Кодэкса.

4. Асобы, якія ўтрымліваюцца пад вартай, выклікаюцца на допыт праз адміністрацыю месца зняволення.

5. Выклік на допыт у якасці пацярпелага або сведкі асобы, якая не дасягнула шаснаццаці гадоў, праводзіцца праз яе бацькоў або іншых законных прадстаўнікоў.

6. Выклік на допыт асобы, якая аказвае або аказвала садзейнічанне на канфідэнцыяльнай аснове органу, упаўнаважанаму законам ажыццяўляць аператыўна-вышуковую дзейнасць, або асобы, у дачыненні да якой прыменены меры па гарантаванні бяспекі, праводзіцца ў парадку, устаноўленым часткай 5 артыкула 192 гэтага Кодэкса.

Артыкул 217. Агульныя правілы правядзення допыту

1. Перад допытам следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, павінны высветліць даныя аб асобе дапытванага. Калі ўзнікаюць сумненні, ці валодае дапытваны мовай, на якой ажыццяўляецца вядзенне па крымінальнай справе, высвятляецца, на якой мове ён жадае даваць паказанні.

2. Асобе, выкліканай на допыт, паведамляецца, у якасці каго, па якой крымінальнай справе яна будзе дапытана, растлумачваюцца правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкуламі 41, 43, 50 і 60 гэтага Кодэкса, у тым ліку і права адмовіцца ад дачы паказанняў у дачыненні да яе самой, членаў яе сям'і і блізкіх родзічаў, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе. Асоба, выкліканая на допыт у якасці пацярпелага або сведкі, папярэджваецца аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў.

3. Допыт пачынаецца з прапановы расказаць аб вядомых дапытванай асобе акалічнасцях крымінальнай справы. Калі дапытваны гаворыць аб акалічнасцях, якія яўна не адносяцца да крымінальнай справы, яму павінна быць указана на гэта.

4. Па заканчэнні свабоднага аповеду дапытванаму могуць быць зададзены пытанні, накіраваныя на ўдакладненне і дапаўненне паказанняў. Задаваць навадныя пытанні забараняецца.

5. Дапытваны мае права карыстацца дакументамі і запісамі, якія па яго хадайніцтве або з яго згоды могуць быць далучаны да пратакола допыту.

6. У ходзе допыту следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, могуць прад'явіць дапытванаму рэчавыя доказы і дакументы, а па заканчэнні свабоднага аповеду абвясціць паказанні, якія ёсць у крымінальнай справе, узнавіць гука- і відэазапіс або кіназдымку.

Артыкул 218. Пратакол допыту

1. Ход і вынікі допыту адлюстроўваюцца ў пратаколе, які складаецца з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. Паказанні запісваюцца ад першай асобы і па магчымасці даслоўна, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 5 артыкула 219 гэтага Кодэкса. Пытанні і адказы на іх запісваюцца ў той паслядоўнасці, якая мела месца пры допыце. У пратаколе павінны знайсці адлюстраванне і тыя пытанні асоб, якія ўдзельнічаюць у допыце, што былі адведзены следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне, або на якія адмовіўся адказваць дапытваны, з указаннем матываў адводу або адмовы.

2. Прад'яўленне рэчавых доказаў і дакументаў, абвясчэнне пратаколаў і ўзнаўленне гука- і відэазапісу, кіназдымкі следчых дзеянняў, а таксама паказанняў дапытванага падлягаюць абавязковаму адлюстраванню ў пратаколе.

3. Дапытваным у ходзе следчага дзеяння могуць быць выраблены схемы, чарцяжы, малюнкi, дыяграмы, якія далучаюцца да пратакола, аб чым у ім робіцца адзнака.

4. Пасля свабоднага аповеду дапытваны мае права запісаць свае паказанні ўласнаручна. Пасля ўласнаручнага выкладу паказанняў і іх падпісання дапытваным следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, могуць задаць пытанні, накіраваныя на ўдакладненне і дапаўненне паказанняў.

5. Па заканчэнні допыту пратакол прад'яўляецца для прачытання дапытванаму або абвясчаецца па яго просьбе. Патрабаванні дапытванага ўнесці ў пратакол дапаўненні і ўдакладненні падлягаюць абавязковаму выкананню.

6. Факт азнаямлення з паказаннямі і правільнасць іх запісу сведчацца дапытваным сваім подпісам у канцы пратакола. Дапытваным падпісваецца таксама кожная старонка пратакола.

7. Калі ў допыце ўдзельнічаў перакладчык, то ён таксама падпісвае кожную старонку і пратакол у цэлым, а таксама пераклад уласнаручна запісаных паказанняў дапытванага.

8. У пратаколе ўказваюцца ўсе асобы, якія ўдзельнічалі ў допыце. Кожная з іх павінна падпісаць пратакол.

Артыкул 219. Прымяненне гука-і відэазапісу пры допыце

1. Па рашэнні следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, пры допыце падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага або сведкі можа быць прыменены гука- і відэазапіс. Гука- і відэазапіс можа быць прыменены таксама па просьбе падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага або сведкі.

2. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, прымаюць рашэнне аб прымяненні гука- і відэазапісу і паведамляюць аб гэтым дапытванаму да пачатку допыту.

3. Гука- і відэазапіс павінны адлюстроўваць звесткі, указаныя ў артыкуле 218 гэтага Кодэкса, і ўвесь ход допыту. Гука- і відэазапіс часткі допыту, а таксама паўтарэнне

спецыяльна для запісу паказанняў, дадзеных у ходзе таго ж допыту, не дапускаюцца. У выпадку немагчымасці па тэхнічных прычынах далейшага прымянення сродкаў гука- і відэазапісу працяг допыту фіксуецца складаннем пратакола допыту ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

4. Па заканчэнні допыту гука- і відэазапіс поўнасцю ўзнаўляюцца дапытванаму, калі ён аб гэтым хадайнічае. Дапускаецца ўзнаўленне гука- і відэазапісу часткі допыту, на якую ўказвае дапытваны. Па заканчэнні прагляду або праслухоўвання ў дапытванага высвятляецца, ці ёсць у яго дапаўненні або ўдакладненні да сказанага ім, ці сведчыць ён правільнасць запісу. Дапаўненні паказанняў да гука- і відэазапісу, зробленыя дапытваным, таксама заносзяцца на фанаграму і відэаграму. Гука- і відэазапіс заканчваецца заявай дапытванага, якая сведчыць іх правільнасць пры ўзнаўленні поўнасцю або часткова.

5. У пратаколе допыту з прымяненнем гука- і відэазапісу ўказваюцца:

1) месца і дата вядзення следчага дзеяння;

2) час яго пачатку і заканчэння з дакладнасцю да хвіліны;

3) пасада і прозвішча асобы, якая склала пратакол;

4) прозвішча, імя, імя па бацьку кожнай асобы, якая ўдзельнічае ў вядзенні следчага дзеяння, а ў неабходных выпадках – яе адрас і іншыя даныя аб асобе;

5) звесткі аб прымяненні гука- і відэазапісу і паведамленні аб гэтым дапытванаму; звесткі аб тэхнічных сродках, умовах гука- і відэазапісу і факце яго прыпынення, прычыне і працягласці спынення; заявы дапытванага ў сувязі з прымяненнем гука- і відэазапісу; засведчанне правільнасці пратакола дапытваным і следчым, асобай, якая праводзіць даследаванне, а таксама гука- і відэазапісу пры ўзнаўленні поўнасцю або часткова;

6) паказанні ад першай асобы аб акалічнасцях, якія маюць значэнне для справы, са спасылкай на час запісу;

7) заявы асоб, якія ўдзельнічалі ў вядзенні следчага дзеяння;

8) найменне файла, які ўтрымлівае гука- і відэазапіс ходу допыту.

6. Электронны носьбіт інфармацыі, які ўтрымлівае гука- або відэазапіс допыту, далучаецца да крымінальнай справы і з'яўляецца неад'емнай часткай пратакола.

Артыкул 220. Парадак допыту пацярпелага і сведкі

1. Пацярпелыя і сведкі, выкліканыя па адной і той жа справе, дапытваюцца паасобку і ў адсутнасць іншых пацярпелых і сведак. Следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, прымаюць меры да таго, каб пацярпелыя і сведкі па адной справе да допыту не маглі мець зносіны паміж сабой.

2. Перад допытам следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, упэўніваюцца ў асобе пацярпелага, сведкі і высвятляюць іх дачыненне да падазраванага або абвінавачванага, растлумачваюць ім працэсуальныя правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкуламі 50 і 60 гэтага Кодэкса, папярэджваюць аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў. Пры гэтым следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, абавязаны растлумачыць, што пацярпелы або сведка маюць права адмовіцца ад дачы паказанняў, якія выкрываюць ва ўчыненні злачынстваў іх саміх, членаў іх сямей і блізкіх родзічаў. Пацярпелы або сведка, якія не скарысталіся гэтым правам, папярэджваюцца аб крымінальнай адказнасці за дачу заведама непраўдзівых паказанняў. Аб растлумачэнні пацярпеламу або сведку іх правоў і абавязкаў, папярэджанні аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў, а таксама за дачу заведама непраўдзівых паказанняў робіцца адзнака ў пратаколе, якая сведчыцца подпісам дапытванай асобы.

3. Допыт пацярпелага і сведкі праводзіцца таксама ў парадку, прадугледжаным артыкулам 217 гэтага Кодэкса.

Артыкул 221. Асаблівасці допыту непаўналетніх пацярпелага і сведкі

1. Пры допыце непаўналетніх пацярпелага і сведкі ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў педагог або псіхалаг удзельнічаюць абавязкова, а ад чатырнаццаці да шаснаццаці гадоў – на меркаванне следчага, асобы, якая праводзіць даснанне. Пры допыце непаўналетніх пацярпелага і сведкі могуць удзельнічаць іх бацькі або іншыя законныя прадстаўнікі.

2. Пацярпелыя і сведкі ва ўзросце да шаснаццаці гадоў не папярэджваюцца аб адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў, ім толькі ўказваецца на неабходнасць гаварыць толькі праўду. Непаўналетнім пацярпеламу і сведку растлумачваюцца права адмовы ад дачы паказанняў, якія выкрываюць ва ўчыненні злачынства іх саміх, членаў сям’і і блізкіх родзічаў, а таксама іншыя працэсуальныя правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкуламі 50 і 60 гэтага Кодэкса, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе допыту, якая сведчыцца іх подпісам.

2¹. Допыт непаўналетніх пацярпелага або сведкі, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, па крымінальных справах аб злачынствах супраць асабістай свабоды, гонару і годнасці, жыцця і здароўя, палавой недатыкальнасці або палавой свабоды па магчымасці праводзіцца ва ўмовах дружалюбнага дзеяння пакоя для допыту, парадак функцыянавання якога вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

3. Асобам, якія ўдзельнічаюць у допыце і ўказаны ў частцы 1 гэтага артыкула, растлумачваецца права рабіць падлеглыя занясенню ў пратакол заўвагі аб парушэнні правоў і законных інтарэсаў дапытваных, а таксама з дазволу следчага, асобы, якая праводзіць даснанне, задаваць пытанні дапытванаму. Следчы, асоба, якая праводзіць даснанне, маюць права адвесці пытанне, але павінны занесці яго ў пратакол і назваць прычыну адводу.

4. Прымяненне гука- і відэазапісу абавязковае ў ходзе следчых дзеянняў з удзелам непаўналетняга пацярпелага або сведкі ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў, за выключэннем выпадкаў, калі непаўналетнія пацярпелы або сведка, іх законныя прадстаўнікі пярэчаць супраць гэтага, выпадкаў, якія не церпяць адкладу, выпадкаў адсутнасці тэхнічнай магчымасці прымянення гука- і відэазапісу.

Артыкул 222. Вочная стаўка

1. З мэтай ліквідацыі істотных супярэчнасцей у паказаннях раней дапытаных асоб следчы, асоба, якая праводзіць даснанне, маюць права правесці вочную стаўку паміж двюма раней дапытанымі асобамі, у паказаннях якіх ёсць істотныя супярэчнасці.

2. Перад пачаткам вочнай стаўкі следчы, асоба, якая праводзіць даснанне, растлумачваюць яе ўдзельнікам іх правы і абавязкі, прадугледжаныя гэтым Кодэксам, а таксама парадак вядзення гэтага следчага дзеяння. Калі вочная стаўка праводзіцца з удзелам пацярпелага і сведкі, то яны папярэджваюцца аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе.

3. Следчы, асоба, якая праводзіць даснанне, высвятляюць у асоб, паміж якімі праводзіцца вочная стаўка, ці ведаюць яны адно аднаго і ў якіх дачыненнях знаходзяцца паміж сабой. Удзельнікам вочнай стаўкі пачаргова задаюцца пытанні па тых акалічнасцях, для высвятлення якіх праводзіцца вочная стаўка. Асобы, паміж якімі праводзіцца вочная стаўка, могуць з дазволу следчага, асобы, якая праводзіць даснанне, задаваць пытанні адно аднаму, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе.

4. Пры правядзенні вочнай стаўкі следчы, асоба, якая праводзіць даснанне, маюць права прад’явіць далучаныя да крымінальнай справы рэчавыя доказы і дакументы.

5. Абвешчэнне паказанняў удзельнікаў вочнай стаўкі, якія ўтрымліваюцца ў пратаколах папярэдніх допытаў, а таксама ўзнаўленне гука- і відэазапісу гэтых паказанняў

дапускаецца толькі пасля дачы імі паказанняў на вочнай стаўцы і занясення іх у пратакол, які складаецца з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

6. У пратаколе вочнай стаўкі паказанні дапытваных асоб запісваюцца ў той чарговасці, у якой яны даваліся. Кожны ўдзельнік вочнай стаўкі падпісвае свае паказанні і кожную старонку пратакола асобна.

Артыкул 223. Прад'яўленне для апазнання

1. З мэтай устанаўлення тоеснасці або адрознення з асобай, якая раней назіралася, або аб'ектам следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, могуць прад'явіць для апазнання асобу або аб'ект падазраванаму, абвінавачванаму, пацярпеламу, сведку. Для апазнання могуць быць прад'яўлены труп і жывёла.

2. Асоба, якая апазнае, спачатку дапытваецца аб акалічнасцях, пры якіх яна назірала апазнаваную асобу або аб'ект, аб прыкметах і асаблівасцях, па якіх яна можа іх апазнаць.

Артыкул 224. Парадак прад'яўлення для апазнання

1. Асоба прад'яўляецца для апазнання разам з іншымі асобамі, па магчымасці падобнымі па выглядзе з апазнаваным. Агульная колькасць асоб, якія прад'яўляюцца для апазнання, павінна быць не меншай за тры.

2. Перад пачаткам прад'яўлення для апазнання апазнаванаму прапануецца ў адсутнасць асобы, якая апазнае, заняць любое месца сярод прад'яўленых для апазнання асоб, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе.

3. Пры немагчымасці прад'яўлення асобы для апазнання можа быць праведзена апазнанне па яе фотаздымку, прад'яўленаму адначасова з фотаздымкамі іншых асоб, па магчымасці падобных па выглядзе з апазнаваным, у колькасці не меншай за тры.

4. Прадмет прад'яўляецца ў групе аднародных прадметаў у колькасці не меншай за тры.

5. Правіла, прадугледжанае часткамі 1–4 гэтага артыкула, не распаўсюджваецца на апазнанне трупа і жывёлы.

6. Калі асобай, якая апазнае, з'яўляюцца пацярпелы або сведка, яны перад апазнаннем папярэджваюцца аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе.

7. Асобе, якая апазнае, прапануецца ўказаць на асобу або прадмет, аб якіх яна дала паказанні. Навадныя пытанні не дапускаюцца.

8. Калі асоба, якая апазнае, указала на адну з прад'яўленых ёй асоб або на адзін з прадметаў, ёй прапануецца растлумачыць, па якіх прыкметах або асаблівасцях яна пазнала гэту асобу або прадмет.

9. Апазнанне праводзіцца з удзелам панятых або з прымяненнем гука- і відэазапісу.

10. З мэтай гарантавання бяспекі асобы, якая апазнае, прад'яўленне асобы для апазнання можа быць праведзена ва ўмовах, якія выключаюць візуальнае назіранне апазнаваным асобы, якая апазнае. У гэтых выпадках панятыя павінны знаходзіцца ў месцы знаходжання асобы, якая апазнае. Панятым і асобе, якая апазнае, павінна быць забяспечана магчымасць візуальнага назірання за асобамі, прад'яўленымі для апазнання.

11. Аб прад'яўленні для апазнання складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. У пратаколе ўказваюцца ўмовы, ход, вынікі апазнання і па магчымасці дакладна выкладаюцца тлумачэнні асобы, якая апазнае. Калі прад'яўленне асобы для апазнання праводзілася ва ўмовах, якія выключаюць візуальнае назіранне апазнаваным асобы, якая апазнае, аб гэтым таксама робіцца адзнака ў пратаколе.

Артыкул 224¹. Правядзенне допыту, вочнай стаўкі, прад'яўленне для апазнання з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі)

1. Допыт пацярпелага, сведкі, вочная стаўка або прад'яўленне для апазнання асоб і (або) аб'ектаў з удзелама пацярпелага або сведкі могуць быць праведзены дыстанцыйна з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) у выпадках:

- 1) немагчымасці прыбыцця ўдзельніка працэсу для вядзення следчага дзеяння па стане здароўя або па іншых уважлівых прычынах;
- 2) неабходнасці гарантавання бяспекі ўдзельнікаў крымінальнага працэсу і іншых асоб у адпаведнасці з главой 8 гэтага Кодэкса;
- 3) калі пацярпелы, сведка з'яўляюцца непаўналетнімі;
- 4) неабходнасці забеспячэння найбольш хуткага, усебаковага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы.

2. Для забеспячэння правядзення следчага дзеяння з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) па месцы знаходжання ўдзельніка следчага дзеяння следчы па тэрытарыяльнасці накіроўвае даручэнне аб аказанні садзейнічання ў правядзенні следчага дзеяння ў парадку, прадугледжаным часткай 7 артыкула 36 або часткай 4 артыкула 184 гэтага Кодэкса.

3. Допыт, вочная стаўка, прад'яўленне для апазнання асоб і (або) аб'ектаў праводзяцца па агульных правілах, устаноўленых гэтым Кодэксам, з улікам палажэнняў гэтага артыкула.

4. Прымяненне сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) пры вядзенні следчых дзеянняў павінна забяспечваць магчымасць рэалізацыі ўдзельнікамі следчага дзеяння іх правоў і выканання абавязкаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам. Пры гэтым павінна забяспечвацца належная якасць адлюстравання і гуку.

5. Ход і вынікі следчага дзеяння, праведзенага ў рэжыме відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі), фіксуюцца тэхнічнымі сродкамі, якія выкарыстоўваюцца, з яго адначасовым відэазапісам службовай асобай, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання, і адлюстроўваюцца ёй у пратаколе следчага дзеяння з выкананнем патрабаванняў часткі 5 артыкула 219 гэтага Кодэкса.

6. Выключаны.

7. Службовая асоба, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання, абавязана знаходзіцца з удзельнікам следчага дзеяння да яго заканчэння. Па заканчэнні следчага дзеяння службовая асоба, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання, абавязана поўнасю ўзнавіць удзельніку следчага дзеяння відэазапіс следчага дзеяння, калі ён аб гэтым хадайнічае. Дапускаецца ўзнаўленне гука- і відэазапісу часткі следчага дзеяння, на якую ўказваюць удзельнікі працэсу.

8. Па заканчэнні прагляду відэазапісу следчым ва ўдзельнікаў следчага дзеяння высвятляецца, ці маюць яны якія-небудзь заўвагі па яго змесце. Дапаўненні і заўвагі, зробленыя ўдзельнікамі следчага дзеяння, або засведчанне правільнасці відэазапісу заносзяцца ў пратакол службовай асобай, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання.

9. Пратакол падпісваецца службовай асобай, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання, і ўдзельнікамі следчага дзеяння. Электронны носьбіт інфармацыі следчага дзеяння з прымяненнем сістэм відэаканферэнцсувязі ўпакоўваецца і апячатваецца службовай асобай, якая выконвае даручэнне аб аказанні садзейнічання. Пратакол і электронны носьбіт інфармацыі следчага дзеяння накіроўваюцца следчаму для далучэння да матэрыялаў крымінальнай справы.

10. Пратакол следчага дзеяння складаецца ў ходзе вядзення следчага дзеяння або непасрэдна пасля яго заканчэння.

11. У выпадку прымянення ў дачыненні да асобы, якая ўдзельнічае ў правядзенні следчых дзеянняў з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі, прадугледжаных часткай

1 гэтага артыкула, мер па гарантаванні бяспекі ў адпаведнасці з главой 8 гэтага Кодэкса яна можа быць дапытана або з яе ўдзелам могуць быць праведзены вочная стаўка, апазнанне асобы з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі з адпаведнымі змяненнямі знешнасці і (або) голасу, якія забяспечваюць непазнавальнасць асобы, якую абараняюць.

12. На меркаванне следчага ў выпадках, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, допыт удзельнікаў працэсу можа быць праведзены з выкарыстаннем сістэм вэб-канферэнцыі. Ход і змест допыту з выкарыстаннем сістэм вэб-канферэнцыі адлюстроўваюцца ў пратаколе з выкананнем патрабаванняў часткі 5 артыкула 219 гэтага Кодэкса.

Артыкул 225. Праверка паказанняў на месцы

1. З мэтай устанаўлення новых фактычных даных, удакладнення маршруту і месца, дзе ўчыняліся дзеянні, якія правяраюцца, а таксама для выяўлення дакладнасці паказанняў шляхам іх супастаўлення з абстаноўкай падзеі раней дадзеныя паказанні падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага або сведкі могуць быць правераны або ўдакладнены на месцы, звязаным з падзеяй, што даследуецца.

1¹. Праверка паказанняў у жыллі і іншым законным уладанні праводзіцца толькі са згоды ўласніка або паўналетніх асоб, якія пражываюць у ім, або па пастанове следчага з санкцыі пракурора або яго намесніка, якая павінна быць прад'яўлена да пачатку праверкі паказанняў на месцы.

2. Праверка паказанняў на месцы заключаецца ў тым, што раней дапытаная асоба ўзнаўляе на месцы абстаноўку і акалічнасці падзеі, якая даследуецца; адшуквае і ўказвае прадметы, дакументы, сляды, што маюць значэнне для крымінальнай справы; дэманструе пэўныя дзеянні; паказвае, якую ролю ў падзеі, якая даследуецца, ігралі тыя або іншыя прадметы; звяртае ўвагу на змяненні ў абстаноўцы месца падзеі; канкрэтызуе і ўдакладняе свае ранейшыя паказанні. Якое-небудзь чужое ўмяшанне ў гэтыя дзеянні і навадныя пытанні недапушчальныя.

3. Праверка паказанняў на месцы праводзіцца з удзелам панятых ці з прымяненнем гука- і відэазапісу, а ў неабходных выпадках – з удзелам спецыяліста.

4. Не дапускаецца адначасовая праверка паказанняў на месцы некалькіх асоб.

5. Праверка паказанняў на месцы пачынаецца з прапановы асобе паказаць маршрут і месца, дзе яе паказанні будуць правярацца. Пасля свабоднага аповеду і дэманстрацыі дзеянняў асобе, паказанні якой правяраюцца, могуць быць зададзены пытанні. Гэта асоба, а таксама іншыя ўдзельнікі крымінальнага працэсу маюць права патрабаваць дадатковага допыту іх у сувязі са следчым дзеяннем, якое праводзіцца.

6. У неабходных выпадках пры правядзенні праверкі паказанняў на месцы праводзяцца вымярэнні, фатаграфаванне, гука- і відэазапіс, кіназдымка, складаюцца планы і схемы, адбіраюцца прадметы, дакументы, сляды і іншыя аб'екты, якія маюць значэнне для крымінальнай справы.

7. Аб правядзенні праверкі паказанняў на месцы складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. У пратаколе падрабязна адлюстроўваюцца ўмовы, ход і вынікі праверкі паказанняў на месцы.

ГЛАВА 26 ПРЫЗНАЧЭННЕ І ПРАВЯДЗЕННЕ ЭКСПЕРТЫЗЫ

Артыкул 226. Падставы прызначэння экспертызы

1. Экспертыза прызначаецца ў выпадках, калі пры вядзенні дасянення, папярэдняга следства неабходныя спецыяльныя веды ў навуцы, тэхніцы, мастацтве, рамястве і іншых сферах дзейнасці.

2. Да ўзбуджэння крымінальнай справы ў адпаведнасці з артыкулам 173 гэтага Кодэкса дапускаецца прызначэнне судова-медыцынскай экспертызы для вызначэння прычын смерці і ступені цяжару цялесных пашкоджанняў і іншых экспертыз, вывады якіх могуць мець істотнае значэнне для вырашэння пытання аб узбуджэнні крымінальнай справы. Не могуць прызначацца экспертызы, звязаныя з прымяненнем мер працэсуальнага прымусу ў дачыненні да фізічных асоб.

Артыкул 227. Парадак прызначэння экспертызы

1. Прызнаўшы неабходным прызначэнне экспертызы, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, выносяць аб гэтым пастанову, у якой указваюцца падставы прызначэння экспертызы; прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць) эксперта або найменне арганізацыі, у якой павінна быць праведзена экспертыза; пытанні, пастаўленыя перад экспертам; матэрыялы, аб'екты, якія прадастаўляюцца ў распараджэнне эксперта. Пастанова следчага, асобы, якая праводзіць дазнанне, аб прызначэнні экспертызы абавязковая да выканання асобамі, арганізацыямі, якім яна адрасавана і ў кампетэнцыю якіх гэта ўваходзіць.

2. Экспертыза праводзіцца спецыялістамі судова-экспертных арганізацый, іншых дзяржаўных або недзяржаўных арганізацый або іншымі дасведчанымі асобамі, прызначанымі следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне.

3. Акты праварак, кансультацыі спецыялістаў, якія ёсць у крымінальнай справе, не выключаюць магчымасці прызначэння экспертызы па тых жа пытаннях.

4. Да накіравання пастановы аб прызначэнні экспертызы для выканання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, абавязаны азнаёміць з ім падазраванага, абвінавачванага, за выключэннем выпадкаў, калі абвінавачваны знаходзіцца ў вышуку, іх законных прадстаўнікоў, а таксама пацярпелага і сведкі, якія падвяргаюцца экспертызе. У выпадку, калі ў дачыненні да абвінавачванага вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, з пастановай аб прызначэнні экспертызы да яе накіравання для выканання следчы абавязаны азнаёміць абаронцу абвінавачванага. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, пры азнаямленні з пастановай аб прызначэнні экспертызы абавязаны растлумачыць указаным удзельнікам працэсу іх правы, устаноўленыя артыкулам 229 гэтага Кодэкса. Аб гэтым складаецца пратакол, які падпісваецца следчым, асобай, якая праводзіць дазнанне, і асобай, азнаёмленай з пастановай.

5. Пастанова аб прызначэнні судова-псіхіятрычнай экспертызы і заключэнне экспертаў не аб'яўляюцца асобам, калі іх псіхічны стан робіць гэта немагчымым.

6. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права прысутнічаць пры правядзенні экспертызы, за выключэннем складання экспертам заключэння.

Артыкул 228. Абавязковае прызначэнне і правядзенне экспертызы

Прызначэнне і правядзенне экспертызы абавязковае, калі трэба ўстанавіць:

- 1) прычыну смерці, характар і ступень цяжару цялесных пашкоджанняў;
- 2) узрост падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага, калі гэта мае значэнне для крымінальнай справы, а дакументы аб узросце адсутнічаюць або выклікаюць сумненне;
- 3) псіхічны або фізічны стан падазраванага, абвінавачванага, калі ўзнікае сумненне наконт наяўнасці ў іх свядомасці або здольнасці самастойна абараняць свае правы і законныя інтарэсы ў крымінальным працэсе;
- 4) псіхічны або фізічны стан пацярпелага, калі вынікае сумненне ў яго здольнасці правільна ўспрымаць акалічнасці, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, і даваць аб іх паказанні.

Артыкул 229. Права падазраванага, абвінавачванага, абаронцы, пацярпелага і сведкі пры прызначэнні і правядзенні экспертызы

1. Пры прызначэнні і правядзенні экспертызы падазраваны, абвінавачваны, іх законныя прадстаўнікі і абаронца маюць права:

- 1) знаёміцца з пастановай аб прызначэнні экспертызы;
- 2) заяўляць адвод эксперту або хадайнічаць аб адхіленні судова-экспертнай арганізацыі ад правядзення экспертызы ў выпадку ўстанаўлення акалічнасцей, якія ставяць пад сумненне незацікаўленасць у зыходзе крымінальнай справы кіраўніка судова-экспертнай арганізацыі, у якой працуе дасведчаная асоба;
- 3) прасіць аб прыцягненні ў якасці экспертаў указаных імі асоб або спецыялістаў канкрэтных судова-экспертных арганізацый;
- 4) прадставіць дадатковыя пытанні для атрымання па іх заключэння эксперта;
- 5) прысутнічаць з дазволу следчага, асобы, якая праводзіць даследаванне, пры правядзенні экспертызы, за выключэннем складання экспертам заключэння, даваць тлумачэнні эксперту;
- 6) знаёміцца з заключэннем эксперта або паведамленнем аб немагчымасці даць заключэнне і выпісваць з іх неабходныя звесткі.

2. Правы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, маюць таксама пацярпелы і сведка, якія падвяргаюцца экспертызе.

3. Экспертыза сведак праводзіцца толькі з іх згоды, якая даецца імі пісьмова. Калі гэтыя асобы не дасягнулі паўналецця, пісьмовая згода на правядзенне экспертызы даецца іх бацькамі, усынаўляльнікамі, апекунамі або апекавальнікамі.

4. У выпадку задавальнення хадайніцтва, заяўленага асобай, указанай у частках 1 і 2 гэтага артыкула, следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, адпаведна змяняюць або дапаўняюць сваю пастанову аб прызначэнні экспертызы. У выпадку поўнай або частковай адмовы ў задавальненні хадайніцтва следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, выносяць матываваную пастанову, што аб'яўляецца пад распіску асобе, якая заявіла гэта хадайніцтва.

5. Патрабаванні гэтага артыкула распаўсюджваюцца таксама і на выпадкі прызначэння і правядзення экспертыз да ўзбуджэння крымінальнай справы ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 173 і 226 гэтага Кодэкса.

6. Правы, указаныя ў частцы першай гэтага артыкула, падазраваны і абвінавачваны маюць пры прызначэнні экспертыз, якія тычацца ўстанаўлення акалічнасцей, што маюць значэнне для вылучанага ў дачыненні да іх падазрэння або абвінавачвання. Гэта палажэнне распаўсюджваецца таксама на законных прадстаўнікоў і абаронцаў падазраваных і абвінавачваных.

Артыкул 230. Правядзенне экспертызы ў судова-экспертнай арганізацыі

1. Пры правядзенні экспертызы ў судова-экспертнай арганізацыі (падроздзяленні) следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, накіроўваюць у судова-экспертную арганізацыю (падроздзяленне) сваю пастанову і неабходныя матэрыялы, аб'екты.

2. Кіраўнік судова-экспертнай арганізацыі (падроздзялення):

- 1) даручае правядзенне экспертызы аднаму або некалькім экспертам;
- 2) растлумачвае экспертам іх правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 61 гэтага Кодэкса, папярэджае аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, а таксама аб крымінальнай адказнасці за дачу заведама непраўдзівага заключэння эксперта і адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на іх абавязкаў, што сведчыцца подпісамі экспертаў у заключэнні эксперта.

Артыкул 231. Правядзенне экспертызы па-за судова-экспертнай арганізацыяй

1. Калі экспертыза праводзіцца па-за судова-экспертнай арганізацыяй, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, да вынясення пастановы аб прызначэнні экспертызы павінны ўпэўніцца ў асобе, якой яны намераны даручыць правядзенне экспертызы, яе кампетэнтнасці, высветліць яе дачыненне да падазраванага, абвінавачванага, пацярпелага і асобы, якая падвяргаецца экспертызе, і праверыць, ці няма падстаў для адводу эксперта.

2. Высветліўшы неабходныя звесткі, следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, выносяць пастанову аб прызначэнні экспертызы, уручаюць яе эксперту, растлумачваюць яму правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 61 гэтага Кодэкса, і папярэджваюць аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, а таксама аб крымінальнай адказнасці за дачу заведама непраўдзівага заключэння эксперта і адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў. Аб выкананні гэтых дзеянняў следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, робяць адзнаку ў пастанове аб прызначэнні экспертызы, якая сведчыцца подпісам эксперта.

Артыкул 232. Камісійная экспертыза

1. Камісійная экспертыза праводзіцца некалькімі экспертамі адной спецыяльнасці (профілю) у выпадку неабходнасці правядзення складаных экспертных даследаванняў.

2. Пры правядзенні камісійнай экспертызы эксперты сумесна аналізуюць атрыманыя вынікі і, прыйшоўшы да адзінага меркавання (вываду), складаюць і падпісваюць адзінае заключэнне або матываванае паведамленне аб немагчымасці дачы заключэння эксперта.

3. У выпадку рознагалосся паміж экспертамі кожны з іх або частка экспертаў даюць асобнае заключэнне або эксперт, меркаванне якога разыходзіцца з вывадамі большасці, фармулюе яго ў заключэнні асобна.

Артыкул 233. Комплексная экспертыза

1. Комплексная экспертыза праводзіцца экспертамі розных спецыяльнасцей у межах сваёй кампетэнцыі ў выпадках, калі для вядзення даследаванняў неабходныя веды ў розных галінах ведаў.

2. У заключэнні комплекснай экспертызы павінна быць указана, якія даследаванні, у якім аб'ёме правёў кожны эксперт і да якіх вывадаў прыйшоў. Кожны эксперт падпісвае тую частку заключэння, у якой утрымліваюцца яго даследаванні і вывады.

3. Агульны вывад (ывады) робяць эксперты, кампетэнтныя ў ацэнцы атрыманых вынікаў. Калі падставай для канчатковага вываду камісіі або яго часткі з'яўляюцца факты, устаноўленыя адным з экспертаў (асобнымі экспертамі), то аб гэтым павінна быць указана ў заключэнні. У выпадку рознагалосся экспертаў вынікі даследаванняў афармляюцца ў адпаведнасці з правіламі часткі трэцяй артыкула 232 гэтага Кодэкса.

4. Калі правядзенне экспертызы даручана судова-экспертнай арганізацыі, то арганізацыя комплексных даследаванняў ускладаецца на яе кіраўніка.

Артыкул 234. Атрыманне ўзораў для параўнальнага даследавання

1. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, маюць права атрымаць узоры почырку або іншыя ўзоры для параўнальнага даследавання ў падазраванага або абвінавачванага.

2. Следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, таксама маюць права атрымаць узоры почырку або іншыя ўзоры для параўнальнага даследавання ў пацярпелага, а таксама ў сведкі з яго згоды ў выпадках, калі ўзнікла неабходнасць праверыць, ці не пакінуты імі сляды на месцы здарэння або на рэчавых доказах.

3. Пры атрыманні ўзораў для параўнальнага даследавання не павінны прымяняцца метады, небяспечныя для жыцця і здароўя чалавека або тыва, што зневажаюць яго гонар і годнасць.

4. Аб атрыманні ўзораў для параўнальнага даследавання следчы, асоба, якая праводзіць дазнанне, выносяць пастанову. Атрыманне ўзораў праводзіцца ў неабходных выпадках з удзелам спецыялістаў, аб чым складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

5. Калі атрыманне ўзораў для параўнальнага даследавання з'яўляецца часткай экспертнага даследавання, яно праводзіцца экспертам. У такім выпадку звесткі аб гэтым дзеянні эксперт адлюстроўвае ў сваім заключэнні.

Артыкул 235. Змяшчэнне падазраванага або абвінавачванага ў дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення экспертызы

1. Калі пры прызначэнні або правядзенні судова-медыцынскай або судова-псіхіятрычнай экспертызы ўзнікае неабходнасць у стацыянарным назіранні, то падазраваны або абвінавачваны могуць быць змешчаны адпаведна ў дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар, аб чым указваецца ў пастанове аб прызначэнні экспертызы.

2. Змяшчэнне ў дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення адпаведна судова-медыцынскай або судова-псіхіятрычнай экспертызы падазраванага або абвінавачванага, якія не ўтрымліваюцца пад вартай, праводзіцца па пастанове следчага, органа дазнання з санкцыі пракурора або яго намесніка ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 227–229 гэтага Кодэкса.

3. Час знаходжання падазраванага або абвінавачванага ў дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя або судова-псіхіятрычным экспертным стацыянары ўключаецца ў тэрмін утрымання пад вартай.

4. Калі пытанне аб неабходнасці прызначэння судова-медыцынскай або судова-псіхіятрычнай экспертызы і змяшчэння абвінавачванага адпаведна ў дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя або судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар узнікла ў судовым пасяджэнні, то рашэнне аб гэтым прымае суд па хадаініцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве, аб чым выносіцца вызначэнне (пастанова).

5. Пры змяшчэнні падазраванага ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар для правядзення стацыянарнай судова-псіхіятрычнай экспертызы тэрмін, на працягу якога яму павінна быць прад'яўлена абвінавачванне, перапыняецца да атрымання заключэння эксперта аб псіхічным стане падазраванага.

Артыкул 236. Змест заключэння эксперта

1. Пасля правядзення даследавання з улікам яго вынікаў эксперт (эксперты) ад свайго імені складае і падпісвае заключэнне эксперта, якое павінна складацца з уводнай, даследчай частак і матываваных вывадаў.

2. Ва ўводнай частцы заключэння эксперта ўказваюцца:

1) звесткі аб судова-экспертнай арганізацыі (падраздзяленні), эксперце (прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі такое ёсць), займаная пасада, адукацыя, стаж экспертнай працы па экспертнай спецыяльнасці, вучоная ступень, вучонае званне, іншыя звесткі);

2) дата пачатку і заканчэння правядзення экспертызы (пры неабходнасці час);

3) падстава правядзення экспертызы, дата вынясення пастановы (вызначэння) аб прызначэнні экспертызы;

4) адзнака, засведчаная подпісам эксперта, аб тым, што ён папярэджаны аб адказнасці, устаноўленай заканадаўчымі актамі, а таксама аб крымінальнай адказнасці

за дачу заведама непраўдзівага заключэння эксперта, адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў;

- 5) звесткі аб асобах, якія прысутнічалі пры правядзенні экспертызы;
- 6) пытанні, пастаўленыя перад экспертам;
- 7) звесткі аб матэрыялах і аб'ектах, прадастаўленых для правядзення экспертызы;
- 8) звесткі аб хадайніцтвах эксперта.

3. У даследчай частцы заключэння эксперта ўтрымліваюцца наступныя звесткі:

- 1) апісанне аб'ектаў і іх упакоўкі;

2) умовы правядзення экспертызы, якія маюць значэнне для экспертнага даследавання;

3) прымененыя сродкі, метады, праведзеныя эксперыменты, выяўленыя істотныя ўласцівасці (прыкметы) аб'ектаў, атрыманыя вынікі;

4) звесткі аб зрасходаваных (знішчаных) аб'ектах з указаннем іх наймення і колькасці;

- 5) тлумачэнні асоб, якія прысутнічалі пры правядзенні экспертызы;

6) спасылкі на метадычныя матэрыялы або іншыя матэрыялы, якія выкарыстоўваюцца, з навукова-практычным абгрунтаваннем прымененых метадаў;

- 7) іншыя звесткі, якія маюць значэнне для правядзення экспертызы.

4. Матываваныя вывады ў заключэнні эксперта фармулююцца на аснове аб'ектыўнага, усебаковага і поўнага аналізу вынікаў, атрыманых пры даследаванні матэрыялаў, аб'ектаў экспертызы. Калі пры правядзенні экспертызы эксперт установіць акалічнасці, што маюць значэнне для крымінальнай справы, у сувязі з якімі яму не былі пастаўлены пытанні, ён мае права ўказаць на іх у сваім заключэнні.

5. Да заключэння эксперта павінны быць прыкладзены рэчавыя доказы, узоры, атрыманыя эксперыментальным шляхам і выкарыстаныя для параўнання, а таксама фотаздымкі, схемы, графікі, табліцы і іншыя матэрыялы, якія пацвярджаюць вывады, электронныя носьбіты адпаведнай інфармацыі, якія засталіся пасля даследавання. Дадатак да заключэння эксперта на папяровых носьбітах падпісваецца экспертам, на электронных носьбітах упакоўваецца і апечатваецца.

6. Калі эксперт установіць, што пастаўленыя пытанні выходзяць за межы яго спецыяльных ведаў або прадастаўленыя яму матэрыялы, аб'екты непрыдатныя або недастатковыя для адказу на гэтыя пытанні і не могуць быць папоўнены, ці калі стан навукі і практыкі не дазваляе на іх адказаць, ён складае матываванае паведамленне аб немагчымасці дачы заключэння эксперта і накіроўвае яго ў орган, які вядзе крымінальны працэс і прызначаў экспертызу.

Артыкул 237. Допыт эксперта

1. Следчы мае права атрымаць тлумачэнне ад эксперта ў выпадку правядзення экспертызы да ўзбуджэння крымінальнай справы або дапытаць эксперта для растлумачэння дадзенага ім заключэння. Эксперт можа выкласці свае адказы ўласнаручна. Праатакол допыту эксперта складаецца з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

2. Атрыманне тлумачэння ці допыт эксперта да прадстаўлення ім заключэння не дапускаюцца.

Артыкул 238. Прад'яўленне падазраванаму, абвінавачванаму, абаронцу, пацярпеламу і сведку заключэння эксперта

1. Заключэнне эксперта або яго паведамленне аб немагчымасці дачы заключэння, а таксама тлумачэнне або праатакол допыту эксперта да заканчэння папярэдняга расследавання прад'яўляюцца падазраванаму, абвінавачванаму, за выключэннем

абвінавчванага, у дачыненні да якога вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, абаронцу, а таксама па іх просьбе пацярпеламу і сведку, што падвергліся экспертызе, якія маюць права даваць свае тлумачэнні і заяўляць хадайніцтвы па вывадах эксперта. У выпадку поўнай або частковай адмовы ў задавальненні хадайніцтва следчы, асоба, якая праводзіць даследаванне, выносяць матываваную пастанову, што пад распіску аб'яўляецца асобе, якая заявіла хадайніцтва.

2. Аб азнамленні з заключэннем эксперта, тлумачэннем або пратаколам яго допыту складаецца пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. У пратаколе адлюстроўваюцца зробленыя заявы або хадайніцтвы.

3. Правілы гэтага артыкула прымяняюцца і ў выпадках, калі экспертыза была праведзена да прыцягнення асобы ў якасці абвінавчванага ці прызнання яе падазраваным або пацярпелым, а таксама ў выпадках, калі экспертыза праведзена да ўзбуджэння крымінальнай справы.

Артыкул 239. Дадатковая і паўторная экспертызы

1. Пры недастатковай яснасці або непаўнаце заключэння, а таксама ў выпадку ўзнікнення новых пытанняў у дачыненні да раней даследаваных акалічнасцей можа быць прызначана дадатковая экспертыза, правядзенне якой даручаецца таму ж або іншаму эксперту (экспертам).

2. У выпадку неабгрунтаванасці заключэння эксперта, наяўнасці сумненняў у яго правільнасці можа быць прызначана паўторная экспертыза, правядзенне якой даручаецца іншаму эксперту (экспертам).

3. Дадатковая і паўторная экспертызы прызначаюцца і праводзяцца з выкананнем патрабаванняў гэтай главы.

ГЛАВА 27

ПРЫЦЯГНЕННЕ Ў ЯКАСЦІ АБВІНАВАЧВАНАГА, ПРАД'ЯЎЛЕННЕ АБВІНАВАЧВАННЯ, ДОПЫТ АБВІНАВАЧВАНАГА

Артыкул 240. Прыцягненне ў якасці абвінавчванага

1. Пры наяўнасці дастатковых доказаў, якія даюць падставы для прад'яўлення асобе абвінавчвання ва ўчыненні злачынства, следчы выносіць матываваную пастанову аб прыцягненні яе ў якасці абвінавчванага.

2. Следчы паведамляе абвінавчванаму аб дні прад'яўлення абвінавчвання і адначасова растлумачвае яму права запрасіць абаронцу ці хадайнічаць перад следчым аб забеспячэнні ўдзелу абаронцы.

3. Па крымінальных справах, па якіх у адпаведнасці з артыкулам 45 гэтага Кодэкса ўдзел абаронцы пры прад'яўленні абвінавчвання абавязковы, следчы прымае меры па забеспячэнні яго ўдзелу, калі абаронца не запрошаны самім абвінавчваным, яго законным прадстаўніком або іншымі асобамі па яго даручэнні.

Артыкул 241. Пастанова аб прыцягненні ў якасці абвінавчванага

1. У пастанове аб прыцягненні ў якасці абвінавчванага павінны быць указаны:

1) час і месца яе складання, кім складзена; прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая прыцягваецца ў якасці абвінавчванага, чысло, месяц, год і месца яе нараджэння;

2) апісанне злачынства, якое інкрымінуецца абвінавчванаму, з указаннем часу, месца яго ўчынення, а таксама іншых акалічнасцей, падлеглых даказванню ў адпаведнасці з артыкулам 89 гэтага Кодэкса;

3) крымінальны закон (пункт, частка, артыкул), які прадугледжвае адказнасць за гэта злачынства.

2. Пастанова павінна ўтрымліваць рашэнне аб прыцягненні асобы ў якасці абвінавачванага па справе, якая расследуецца.

3. Пры абвінавачванні ва ўчыненні некалькіх злачынстваў, якія падпадаюць пад дзеянне розных артыкулаў крымінальнага закона, у пастанове аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага павінна быць указана, якія канкрэтныя дзеянні па кожным пункце, частцы, артыкуле крымінальнага закона ставяцца ў віну абвінавачванаму.

Артыкул 242. Абавязковасць яўкі абвінавачванага

1. Абвінавачваны, які не ўтрымліваецца пад вартай, выклікаецца для прад'яўлення абвінавачвання і на допыт павесткай. Змест павесткі можа быць перададзены таксама тэлефанаграмай або тэлеграмай.

2. У павестцы павінна быць указана, хто выклікаецца ў якасці абвінавачванага, куды, дзень і час яўкі, а таксама наступствы няяўкі.

3. Павестка ўручаецца абвінавачванаму пад распіску, а ў выпадку яго часовай адсутнасці – паўналетняму члену яго сям'і або адміністрацыі па месцы працы, якія абавязаны перадаць павестку абвінавачванаму, які выклікаецца на допыт. Абвінавачваны можа быць выкліканы з выкарыстаннем і іншых сродкаў сувязі. У выпадку няяўкі без уважлівых прычын абвінавачваны можа быць дастаўлены прыводам.

4. Абвінавачваны, які не ўтрымліваецца пад вартай, абавязаны з'явіцца па выкліку следчага ў прызначаны тэрмін.

5. Уважлівымі прычынамі няяўкі абвінавачванага па выкліку следчага прызнаюцца:

1) захворванне, якое пазбаўляе абвінавачванага магчымасці з'явіцца;

2) смерць члена сям'і або блізкага родзіча;

3) стыхійныя бедствы;

4) іншыя акалічнасці, якія пазбаўляюць абвінавачванага магчымасці з'явіцца ў прызначаны тэрмін.

6. Аб прычынах няяўкі ў прызначаны тэрмін абвінавачваны абавязаны паведаміць следчаму.

7. Абвінавачваны, які ўтрымліваецца пад вартай, выклікаецца праз адміністрацыю месца зняволення.

Артыкул 243. Прад'яўленне абвінавачвання

1. Абвінавачванне прад'яўляецца ў прысутнасці абаронцы, калі яго ўдзел абавязковы або аб гэтым хадайнічалі абвінавачваны, яго законны прадстаўнік, і не пазней за тры сутак з моманту вынясення пастановы аб прыцягненні асобы ў якасці абвінавачванага. У выпадку няяўкі абвінавачванага або яго абаронцы абвінавачванне можа быць прад'яўлена і па сканчэнні трох сутак.

2. Абвінавачванаму, дастаўленаму прыводам, абвінавачванне прад'яўляецца ў дзень прыводу. Пры гэтым следчы павінен прыняць меры па забеспячэнні ўдзелу абаронцы пры прад'яўленні абвінавачвання ў тых выпадках, калі ўдзел абаронцы абавязковы.

3. Следчы, упэўніўшыся ў асобе абвінавачванага і ў паўнамоцтвах абаронцы, законнага прадстаўніка, растлумачвае абвінавачванаму яго правы, прадугледжаныя артыкулам 43 гэтага Кодэкса, аб чым складаецца пратакол, і аб'яўляе абвінавачванаму пастанову аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, растлумачвае яму сутнасць прад'яўленага абвінавачвання.

4. Выкананне дзеянняў, указаных у частцы 3 гэтага артыкула, сведчыцца подпісамі абвінавачванага, абаронцы, законнага прадстаўніка і следчага на пастанове аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага з указаннем даты і часу прад'яўлення абвінавачвання.

5. У выпадку адмовы абвінавачванага ад подпісу следчы, абаронца, калі ён удзельнічаў пры прад'яўленні абвінавачвання, законны прадстаўнік сведчаць на пастанове аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, што тэкст пастановы абвінавачванаму аб'яўлены і яму растлумачана сутнасць абвінавачвання.

6. Абвінавачванаму ўручаюцца копіі пастановы аб прыцягненні яго ў якасці абвінавачванага і пратакола аб растлумачэнні яго правоў.

7. Копія пастановы аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага накіроўваецца пракурору.

Артыкул 244. Допыт абвінавачванага

1. Следчы абавязаны дапытаць абвінавачванага неадкладна пасля прад'яўлення яму абвінавачвання. У выпадку адмовы абвінавачванага ад дачы паказанняў аб гэтым робіцца адзнака ў пратаколе яго допыту.

2. Допыт абвінавачванага праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі артыкулаў 215–219 гэтага Кодэкса.

3. Аб допыце абвінавачванага следчы складае пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкула 218 гэтага Кодэкса. У пратаколе першага допыту ўказваюцца даныя аб асобе абвінавачванага, у тым ліку прозвішча, імя, імя па бацьку, час і месца нараджэння, грамадзянства, адукацыя, сямейнае становішча, месца працы, род заняткаў або пасада, месца жыхарства, судзімасць і іншыя звесткі, неабходныя для сведчання асобы. У пратаколах наступных допытаў даныя аб асобе абвінавачванага, калі яны не змяніліся, можна абмежаваць указаннем яго прозвішча, імені і імені па бацьку.

4. Абвінавачваных, выкліканых па адной і той жа справе, дапытваюцца асобна. Следчы прымае меры для таго, каб яны не маглі мець зносіны паміж сабой.

5. У пачатку допыту следчы павінен высветліць у абвінавачванага, ці жадае ён паведаміць свае адносіны да прад'яўленага абвінавачвання, ці прызнае яго поўнасцю або часткова або адмаўляе сваю віну ў прад'яўленым яму абвінавачванні, аб чым робіцца запіс у пратаколе допыту.

Артыкул 245. Змяненне і дапаўненне абвінавачвання

1. Калі пры вядзенні папярэдняга расследавання ўзнікнуць падставы для змянення прад'яўленага абвінавачвання або яго дапаўнення, следчы абавязаны з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 240 і 241 гэтага Кодэкса вынесці новую пастанову аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага, аб'явіць яе ў парадку, устаноўленым артыкулам 243 гэтага Кодэкса, і дапытаць абвінавачванага па новым абвінавачванні.

2. Калі ў ходзе папярэдняга расследавання прад'яўленае абвінавачванне ў якой-небудзь частцы не знайшло пацвярджэння, следчы сваёй пастановай спыняе крымінальны пераслед у гэтай частцы, аб чым паведамляе абвінавачванаму і іншым удзельнікам крымінальнага працэсу.

3. Змяненне абвінавачвання ў ходзе судовага разбору дапускаецца ў выпадках і парадку, прадугледжаных артыкулам 301 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 28

ПРЫПЫНЕННЕ І АДНАЎЛЕННЕ ПАПЯРЭДНЯГА РАССЛЕДАВАННЯ

Артыкул 246. Падставы, парадак і тэрміны прыпынення папярэдняга следства

1. Папярэдняе следства прыпыняецца пры наяўнасці адной з наступных падстаў, якія перашкаджаюць яго працягу і заканчэнню:

1) неўстанаўлення асобы, падлеглай прыцягненню ў якасці абвінавачванага;

2) калі абвінавачваны знік ад органа крымінальнага пераследу або калі па іншых прычынах не ўстаноўлена яго месцазнаходжанне;

3) калі месцазнаходжанне абвінавачванага вядома, аднак адсутнічае рэальная магчымасць яго ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе ў сувязі з разглядам пытання аб выдачы замежнай дзяржавай, а таксама ў сувязі з немагчымасцю па аб'ектыўных прычынах з'явіцца да месца вядзення папярэдняга следства ў выпадку знаходжання яго за межамі Рэспублікі Беларусь;

4) часовага псіхічнага расстройтва (захворвання) або іншага захворвання абвінавачванага, якія перашкаджаюць яго ўдзелу ў вядзенні працэсуальных дзеянняў і засведчаных урачом, які працуе ў дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя;

5) немагчымасці вядзення следчых дзеянняў, без якіх не можа быць прынята рашэнне аб заканчэнні папярэдняга следства;

б) невыяўлення асобы, якая знікла без звестак.

2. Аб прыпыненні папярэдняга следства следчы выносіць матываваную пастанову, копію якой накіроўвае пракурору. Калі па крымінальнай справе накладзены арышт на маёмасць у адпаведнасці з часткай 2 артыкула 132 гэтага Кодэкса, у рэзальюцыйнай частцы пастановы выкладаецца таксама ўказанне аб адмене арышту на маёмасць.

3. Калі па крымінальнай справе прыцягнуты два або некалькі абвінавачваных, а падставы для прыпынення папярэдняга следства адносяцца не да ўсіх абвінавачваных, следчы мае права вылучыць у асобнае вядзенне і прыпыніць папярэдняе следства ў дачыненні да асобных абвінавачваных або прыпыніць вядзенне па ўсёй справе, калі па ёй не можа быць працягнута папярэдняе следства без удзелу ўсіх абвінавачваных.

4. У выпадках, прадугледжаных пунктамі 1, 2 і 6 часткі 1 гэтага артыкула, папярэдняе следства прыпыняецца толькі па сканчэнні тэрміну яго вядзення; у выпадках, прадугледжаных пунктамі 3, 4 і 5 часткі 1 гэтага артыкула, яно можа быць прыпынена і да заканчэння тэрміну папярэдняга следства.

5. Да прыпынення папярэдняга следства следчы абавязаны выканаць усе следчыя дзеянні, правядзенне якіх магчымае ў адсутнасць абвінавачванага, прыняць усе меры па яго вышуку, а таксама па ўстанаўленні асобы, якая ўчыніла злачынства, або па выяўленні асобы, якая знікла без звестак.

6. Вядзенне па крымінальнай справе, папярэдняе следства па якой прыпынена, падлягае спыненню па сканчэнні тэрміну даўнасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці, устаноўленага крымінальным законам, калі па справе няма звестак аб прыпыненні або перарыве тэрміну даўнасці.

Артыкул 247. Дзеянні следчага пасля прыпынення папярэдняга следства

1. Аб прыпыненні папярэдняга следства следчы абавязаны пісьмова паведаміць пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам і адначасова растлумачыць ім, што пастанова аб прыпыненні папярэдняга следства можа быць абскарджана пракурору. У выпадку прыпынення папярэдняга следства на падставах, прадугледжаных пунктамі 3–5 часткі 1 артыкула 246 гэтага Кодэкса, аб гэтым паведамляецца таксама абвінавачванаму, яго абаронцу і законнаму прадстаўніку.

2. Пасля прыпынення папярэдняга расследавання следчы:

1) у выпадках, прадугледжаных пунктам 1 часткі 1 артыкула 246 гэтага Кодэкса, прымае як непасрэдна, так і праз органы дазнання меры па ўстанаўленні асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага;

2) у выпадках, прадугледжаных пунктамі 2 і 6 часткі 1 артыкула 246 гэтага Кодэкса, прымае меры па ўстанаўленні месцазнаходжання абвінавачванага, вышуку абвінавачванага, які знік, або выяўленні асобы, якая знікла без звестак.

3. Вядзенне па крымінальнай справе, следства па якой прыпынена, не дапускаецца.

4. Крымінальная справа, па якой папярэдняе расследаванне прыпынена, накіроўваецца пракурору на працягу месяца пасля прыняцця рашэння, а пры наяўнасці запыту пракурора – неадкладна.

Артыкул 248. Вышук абвінавачванага

1. Пры адсутнасці звестак аб месцы знаходжання абвінавачванага следчы даручае вядзенне вышуку органу дазнання. Аб гэтым даручэнні ўказваецца ў пастанове аб прыпыненні папярэдняга следства або выносіцца асобная пастанова.

2. Вышук абвінавачванага можа быць аб'яўлены як падчас вядзення папярэдняга следства, так і адначасова з яго прыпыненнем.

3. Пры наяўнасці падстаў, указаных у артыкуле 117 гэтага Кодэкса, у дачыненні да расшукванага абвінавачванага можа быць прыменена мера стрымання. У выпадках, прадугледжаных артыкулам 126 гэтага Кодэкса, у дачыненні да яго з санкцыі пракурора або яго намесніка можа быць прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту.

4. У выпадку, калі ў расшукванага абвінавачванага застаюцца дзеці без апекавання бацькоў, аб яго вышуку не пазней за наступны дзень пасля прыняцця рашэння паведамляецца ўпраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па яго месцы жыхарства для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей.

5. У выпадку, калі адпала неабходнасць у вышуку абвінавачванага, следчы выносіць пастанову аб спыненні вышуку.

Артыкул 249. Аднаўленне прыпыненага папярэдняга расследавання

1. Прыпыненае папярэдняе расследаванне аднаўляецца матываванай пастановай следчага пасля таго, як:

1) адпалі падставы для прыпынення;

2) узнікла неабходнасць вядзення следчых дзеянняў, якія могуць быць ажыццёўлены без удзелу абвінавачванага.

2. Прыпыненае папярэдняе расследаванне можа быць адноўлена таксама матываванай пастановай пракурора, начальніка следчага падраздзялення або іх намеснікаў у сувязі з адменай пастановай следчага аб прыпыненні папярэдняга расследавання.

3. Аб аднаўленні папярэдняга расследавання паведамляецца абвінавачванаму, яго абаронцу і законнаму прадстаўніку, а таксама пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам.

ГЛАВА 29

СПЫНЕННЕ І АДНАЎЛЕННЕ ПАПЯРЭДНЯГА РАССЛЕДАВАННЯ ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ

Артыкул 250. Падставы да спынення папярэдняга расследавання і крымінальнага пераследу

1. Папярэдняе расследаванне па крымінальнай справе спыняецца пры наяўнасці падстаў, указаных у артыкуле 29, частках 1 і 2 артыкула 30 гэтага Кодэкса.

2. Пры недаказанасці ўдзелу падазранага або абвінавачванага ва ўчыненні злачынства, калі вычарпаны ўсе магчымасці для збірання дадатковых доказаў, супраць іх спыняецца крымінальны пераслед у сувязі з неўчыненнем імі таго прадугледжанага крымінальным законам дзеяння, якое ім вылучалася ў падазрэнні або абвінавачванні. Па сканчэнні тэрміну папярэдняга расследавання вядзенне па крымінальнай справе прыпыняецца ў адпаведнасці з пунктам 1 часткі 1 артыкула 246 гэтага Кодэкса.

3. Калі па справе прыцягнута некалькі падазраваных, абвінавачваных, а падставы да спынення крымінальнага пераследу адносяцца не да ўсіх падазраваных або абвінавачваных, то крымінальны пераслед спыняецца ў дачыненні да асобных падазраваных, абвінавачваных, аб чым выносіцца пастанова.

Артыкул 251. Пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу

1. Аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу следчы, пракурор выносяць матываваную пастанову, у якой указваюцца час і месца яе складання, прозвішча і пасада следчага, пракурора, выкладаюцца акалічнасці, якія паслужылі поводам і падставай для ўзбуджэння крымінальнай справы, і вынікі яе расследавання з указаннем даных аб асобах, якія падазраваліся або абвінавачваліся ва ўчыненні злачынства, а таксама крымінальна-прававой кваліфікацыі і прымененых мерах стрымання. У пастанове таксама ўказваюцца звесткі аб устаноўленых у ходзе папярэдняга расследавання маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, даходзе, атрыманым ад выкарыстання гэтай маёмасці, або грашовай суме, якая адпавядае кошту маёмасці, здабытай злачынным шляхам або набытай на сродкі, здабытыя злачынным шляхам, і (або) памеру даходу, атрыманага ад выкарыстання гэтай маёмасці. У выпадку спынення вядзення па крымінальнай справе на падставах, указаных у пунктах 3 і 4 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, следчы, пракурор растлумачваюць падазраванаму або абвінавачванаму прававы характар і прававыя наступствы прыняцця такога рашэння і высвятляюць у падазраванага або абвінавачванага, ці згодны яны на спыненне вядзення па крымінальнай справе на гэтых падставах.

2. У рэзалюцыйнай частцы пастановы выкладаецца рашэнне следчага, пракурора аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу са спасылкай на пункт, частку, артыкул гэтага Кодэкса, якія паслужылі падставай для спынення папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу, а таксама ўказанне аб адмене меры стрымання, меры часовага адхілення ад пасады, арышту на маёмасць, часовага абмежавання права на выезд з Рэспублікі Беларусь, а таксама аб лёсе рэчавых доказаў. Рэзалюцыйная частка пастановы павінна ўтрымліваць таксама ўказанне на накіраванне яе копіі ў суд для вырашэння пытання аб прымяненні спецыяльнай канфіскацыі ў адпаведнасці з артыкулам 46¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь у выпадках, прадугледжаных часткай 5 артыкула 30 гэтага Кодэкса. У рэзалюцыйнай частцы пастановы аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу на падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 і часткай 2 артыкула 250 гэтага Кодэкса, за падазраваным або абвінавачваным, якія затрымліваліся, часова адхіляліся ад пасады, прымутова змяшчаліся ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар, утрымліваліся пад вартай або хатнім арыштам, прызнаецца права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс.

3. У выпадках, калі спыненне папярэдняга расследавання па крымінальнай справе дапускаецца толькі са згоды падазраванага або абвінавачванага, такая згода павінна быць адлюстравана ў пастанове.

4. Пры спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу на падставах, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 часткі 1 артыкула 29 і часткай 2 артыкула 250 гэтага Кодэкса, не дапускаецца ўключэнне ў пастанову фармулёвак, якія ставяць пад сумненне невінаватасць асобы, у дачыненні да якой спынены папярэдняе расследаванне або крымінальны пераслед. Копія пастановы, вынесенай следчым, на працягу 24 гадзін накіроўваецца пракурору.

Артыкул 252. Дзеянні следчага, пракурора пасля спынення папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу

1. Аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу і падставах яго спынення следчы, пракурор пісьмова паведамляюць падазраванаму, абвінавачванаму, іх абаронцам і законным прадстаўнікам, пацярпелым, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам, а таксама асобе або прадстаўніку дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, па заявах якіх справа была ўзбуджана.

2. Асобам, указаным у частцы 1 гэтага артыкула, растлумачваюцца права азнаямлення з крымінальнай справай і парадак абскарджання пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу. Па просьбе гэтых асоб ім уручаецца копія пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса. Асобе, указанай у частцы 2 артыкула 251 гэтага Кодэкса, таксама растлумачваецца парадак пакрыцця шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс.

3. Азнаямленне з крымінальнай справай праводзіцца з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 255–259 гэтага Кодэкса.

4. У выпадку спынення папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу на падставах, прадугледжаных пунктамі 3 і 4 часткі 1 артыкула 29, пунктам 5 часткі 1 або часткай 2 артыкула 30 гэтага Кодэкса, у дачыненні да асобы па факце ўчынення ёй у перыяд праходжання дзяржаўнай службы цяжкага або асабліва цяжкага злачынства супраць інтарэсаў службы ці цяжкага або асабліва цяжкага злачынства, звязанага з выкарыстаннем службовай асобай сваіх службовых паўнамоцтваў, копія пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу накіроўваецца ў орган, які ажыццяўляе прызначэнне і пераразлік пенсій па месцы жыхарства гэтай асобы.

5. Крымінальная справа, па якой папярэдняе расследаванне спынена, накіроўваецца пракурору на працягу месяца пасля прыняцця рашэння, а ў выпадку азнаямлення ўдзельнікаў крымінальнага працэсу з матэрыяламі крымінальнай справы – на працягу 10 сутак пасля заканчэння азнаямлення.

Артыкул 253. Абскарджанне пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання або крымінальнага пераследу

1. Пастанова следчага аб спыненні папярэдняга расследавання крымінальнай справы або крымінальнага пераследу можа быць абскарджана падазраваным, абвінавачваным, іх абаронцамі і законнымі прадстаўнікамі, пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам або іх прадстаўнікамі, прадстаўніком памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, а таксама асобай або прадстаўніком дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, па заявах якіх была ўзбуджана крымінальная справа, пракурору, які ажыццяўляе нагляд за папярэднім расследаваннем, або ў суд, або начальніку следчага падраздзялення.

2. У выпадках, калі папярэдняе расследаванне крымінальнай справы або крымінальны пераслед спынены пракурорам, пастанова можа быць абскарджана вышэйстаячаму пракурору або ў суд.

Артыкул 254. Аднаўленне спыненага папярэдняга расследавання крымінальнай справы

1. Папярэдняе расследаванне крымінальнай справы аднаўляецца ў выпадку адмены пастанова аб спыненні папярэдняга расследавання справы пракурорам, начальнікам следчага падраздзялення або судом.

2. Аднаўленне спыненага папярэдняга расследавання дапускаецца толькі да сканчэння тэрміну даўнасці прыцягнення асобы да крымінальнай адказнасці, за выключэннем выпадкаў задавальнення пракурорам, начальнікам следчага падраздзялення або судом скаргі аб адмене пастановы аб спыненні папярэдняга расследавання ў сувязі са сканчэннем тэрмінаў даўнасці прыцягнення асобы да крымінальнай адказнасці.

3. Аб аднаўленні спыненага папярэдняга расследавання пісьмова паведамляецца падазраванаму, абвінавачванаму, іх абаронцам і законным прадстаўнікам, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку або іх прадстаўнікам, а таксама асобе або прадстаўніку дзяржаўнага органа, іншай арганізацыі, па заяве якіх справа была ўзбуджана.

ГЛАВА 30

ЗАКАНЧЭННЕ ПАПЯРЭДНЯГА РАССЛЕДАВАННЯ З ПЕРАДАЧАЙ КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЫ ПРАКУРОРУ ДЛЯ НАКІРАВАННЯ ЁЎ СУД

Артыкул 255. Паведамленне аб заканчэнні папярэдняга расследавання

1. Прызнаўшы, што ўсе следчыя дзеянні па крымінальнай справе выкананы, а сабраныя доказы дастатковыя для перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ёў суд, следчы паведамляе аб гэтым пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку або іх прадстаўнікам і растлумачвае ім права знаёміцца з крымінальнай справай, а таксама заяўляць хадайніцтвы аб дапаўненні папярэдняга расследавання або прыняцці па справе іншых рашэнняў.

2. Аб заканчэнні вядзення па крымінальнай справе і аб праве знаёміцца з крымінальнай справай і заяўляць хадайніцтвы аб дапаўненні папярэдняга расследавання або прыняцці па справе іншых рашэнняў следчы паведамляе абвінавачванаму, яго законнаму прадстаўніку, абаронцу, калі ён удзельнічае ў справе, і растлумачвае ім, што яны маюць права знаёміцца з крымінальнай справай як асабіста, так і з дапамогай абаронцы.

3. Выключана.

4. Адначасова з паведамленнем асобам, пералічаным у частках 1–3 гэтага артыкула, следчы прызначае час, у які пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі, а таксама абвінавачваны і яго законны прадстаўнік, абаронца могуць з'явіцца для азнаямлення з крымінальнай справай. Яўку абвінавачванага, які ўтрымліваецца пад вартай, для азнаямлення з крымінальнай справай забяспечвае адміністрацыя месцаў утрымання пад вартай.

5. Крымінальная справа павінна быць прад'яўлена для азнаямлення абвінавачванаму не пазней чым за месяц да сканчэння гранічнага тэрміну ўтрымання абвінавачванага пад вартай, устаноўленага часткай чацвёртай артыкула 127 гэтага Кодэкса.

6. Калі абаронца абвінавачванага па ўважлівых прычынах не можа з'явіцца для азнаямлення са справай у прызначаны час, следчы адкладвае азнаямленне на тэрмін не большы за пяць сутак. У выпадку няяўкі абаронцы на працягу гэтага тэрміну следчы прымае меры да яўкі іншага абаронцы.

Артыкул 256. Азнаямленне пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў з крымінальнай справай

1. У выпадку яўкі пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў следчы растлумачвае ім парадак і ўмовы азнаямлення з крымінальнай справай, прадугледжаныя артыкулам 257 гэтага Кодэкса, а таксама тэрміны азнаямлення, устаноўленыя гэтым артыкулам, аб чым складае пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса і прад'яўляе для азнаямлення пацярпеламу і яго прадстаўніку крымінальную справу, за выключэннем матэрыялаў, пералічаных у частцы 8

артыкула 193 гэтага Кодэкса. Грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі знаёмяцца з крымінальнай справай у той частцы, якая тычыцца грамадзянскага іску.

1¹. Пры наяўнасці ў матэрыялах крымінальнай справы звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, следчы папярэджвае пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў аб адказнасці за разгалошванне такіх звестак, аб чым у іх бярэцца падпіска.

2. Агульны тэрмін для азнаямлення ўсіх пацярпелых, грамадзянскіх істцоў, грамадзянскіх адказчыкаў і іх прадстаўнікоў з крымінальнай справай не можа перавышаць адзін месяц. Пры ўдзеле ў справе некалькіх пацярпелых, грамадзянскіх істцоў, грамадзянскіх адказчыкаў і іх прадстаўнікоў дапускаецца адначасовае азнаямленне іх з крымінальнай справай.

Артыкул 257. Азнаямленне абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы з крымінальнай справай

1. Пасля выканання патрабаванняў артыкула 255 гэтага Кодэкса следчы прад'яўляе абвінавачванаму, яго законнаму прадстаўніку і абаронцу крымінальную справу ў падшытым і пранумараваным выглядзе, за выключэннем матэрыялаў, пералічаных у частцы 8 артыкула 193 гэтага Кодэкса, і растлумачвае ім парадак, умовы і тэрміны азнаямлення са справай, устаноўленыя гэтым артыкулам, аб чым складае пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. Калі справа складаецца з некалькіх тамоў, следчы мае права прад'яўляць яе для азнаямлення абвінавачванаму, яго законнаму прадстаўніку і абаронцу часткамі. Па просьбе абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка або абаронцы следчы ўзнаўляе фанаграмы, дэманструе відэазапісы, кінафільмы, слайды, калі такія прыкладзены да пратаколаў следчых дзеянняў. У выпадку, калі ў дачыненні да абвінавачванага вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, крымінальная справа прад'яўляецца абаронцу.

2. Абвінавачваны, яго законны прадстаўнік і абаронца ў працэсе азнаямлення з крымінальнай справай маюць права выпісваць са справы звесткі ў любым аб'ёме, а таксама з дазволу следчага капіраваць матэрыялы крымінальнай справы, якія цікавяць іх, за выключэннем звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты. Пры наяўнасці ў крымінальнай справе звестак, што ўтрымліваюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, у абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы бярэцца падпіска з папярэджаннем аб крымінальнай адказнасці за іх разгалошванне.

3. Па хадайніцтве абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы яны могуць знаёміцца з крымінальнай справай разам або асобна. Пачаткам азнаямлення з крымінальнай справай з'яўляецца прад'яўленне справы абвінавачванаму, а ў выпадку, калі ў дачыненні да абвінавачванага вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, – абаронцу.

4. Незалежна ад колькасці абвінавачваных, прыцягнутых да адказнасці па крымінальнай справе, агульны тэрмін азнаямлення іх і іх законных прадстаўнікоў, абаронцаў са справай не можа перавышаць адзін месяц. У выключных выпадках тэрмін азнаямлення абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы з крымінальнай справай можа быць прадоўжаны пракурорам.

5. Па заканчэнні азнаямлення абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы з крымінальнай справай следчы абавязаны пасля выканання патрабаванняў артыкула 256 гэтага Кодэкса высветліць, ці заяўляюць указаныя асобы хадайніцтва і аб чым іменна, у тым ліку хадайніцтва абвінавачванага аб вызваленні яго ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкуламі 88 і 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, з яго згодай заплаціць крымінальна-прававую кампенсцыю ў якасці неабходнай умовы вызвалення ад крымінальнай адказнасці. Копія хадайніцтва аб вызваленні абвінавачванага ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных

артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, далучаецца да крымінальнай справы.

Артыкул 258. Пратакол азнаямлення з крымінальнай справай

1. Аб азнаямленні з крымінальнай справай абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы, а таксама пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў следчы складае пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса. У пратаколе ўказваецца, якія матэрыялы прад'яўлены для азнаямлення і якія хадайніцтвы заяўлены.

2. Калі азнаямленне з крымінальнай справай абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы або пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў адбывалася сумесна, то складаюцца адзіныя пратаколы.

Артыкул 259. Заява і вырашэнне хадайніцтваў

1. Хадайніцтвы абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцы, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў, заяўленыя вусна пасля азнаямлення з крымінальнай справай, заносяцца ў пратакол азнаямлення з крымінальнай справай і вырашаюцца ў тэрміны, прадугледжаныя артыкулам 137 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку, калі ўдзельнік крымінальнага працэсу заявіць аб намеры выкласці хадайніцтва ў пісьмовай форме, для яго падрыхтоўкі можа быць прадастаўлены час да трох сутак, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе, а пісьмовае хадайніцтва затым далучаецца да крымінальнай справы. Час падрыхтоўкі пісьмовага хадайніцтва ўваходзіць у тэрмін азнаямлення з крымінальнай справай.

3. Следчы не мае права адмовіць у задавальненні хадайніцтва аб устанаўленні прадугледжаных артыкулам 89 гэтага Кодэкса акалічнасцей, якія маюць значэнне для крымінальнай справы. У такіх выпадках следчы абавязаны дапоўніць папярэдняе расследаванне, пры гэтым працяг азнаямлення з крымінальнай справай іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу не перашкаджае задавальненню хадайніцтва, і ў выпадку яго задавальнення дадаткова праводзяцца следчыя дзеянні.

4. Пасля вядзення дадаткова следчых дзеянняў следчы абавязаны зноў паведаміць удзельнікам крымінальнага працэсу аб заканчэнні папярэдняга расследавання, прадаставіць ім магчымасць азнаёміцца з дадатковымі матэрыяламі справы, а па іх хадайніцтве – і з крымінальнай справай.

5. Тэрмін азнаямлення ўдзельнікаў крымінальнага працэсу з крымінальнай справай пасля вядзення дадаткова следчых дзеянняў не павінен перавышаць адзін месяц.

6. У выпадку поўнай або частковай адмовы ў задавальненні заяўленага хадайніцтва следчы выносіць аб гэтым матываваную пастанову, копію якой накіроўвае заяўніку.

7. Адмова ў задавальненні хадайніцтва можа быць абскарджана пракурору.

Артыкул 260. Пастанова аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд

1. Выканаўшы патрабаванні артыкулаў 255–259 гэтага Кодэкса, следчы выносіць пастанову аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд.

2. У пастанове аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд павінны быць указаны:

1) час і месца яе вынясення, кім яна складзена;

2) звесткі аб асобе абвінавачванага;

3) грамадска небяспечнае дзеянне (дзеянні), прадугледжанае крымінальным законам, учыненае абвінавачваным;

4) крiмінальны закон (пункт, частка, артыкул), які прадугледжвае адказнасць за ўчыненае грамадска небяспечнае дзеянне;

5) наяўнасць згоды абвінавачванага на выплату крiмінальна-прававой кампенсацыі ў якасці неабходнай умовы вызвалення ад крiмінальнай адказнасці ў адпаведнасці з артыкуламі 88 і 88¹ Крiмінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

3. Пастанова павінна заканчвацца рашэннем следчага аб перадачы крiмінальнай справы пракурору для накіравання ў суд.

Артыкул 261. Дадатак да пастановы аб перадачы крiмінальнай справы пракурору для накіравання ў суд

Адначасова з пастановай аб перадачы крiмінальнай справы пракурору для накіравання ў суд следчы прадстаўляе пракурору даведку, у якой са спасылкай на аркушы крiмінальнай справы прыводзяцца даныя аб руху крiмінальнай справы і тэрмінах расследавання; аб асобах, прыцягнутых у якасці абвінавачваных, і прад'яўленым ім абвінавачванні; аб мерах стрымання, прымененых у дачыненні да іх, з указаннем часу ўтрымання пад вартай або хатняга арышту; аб рэчавых доказах; аб грамадзянскім іску, мерах, прынятых для яго забеспячэння, і аб магчымай спецыяльнай канфіскацыі маёмасці; аб працэсуальных выдатках; аб прымененых у дачыненні да абвінавачванага іншых мерах працэсуальнага прымусу. У выпадку заявы абвінавачваным хадайніцтва аб вызваленні яго ад крiмінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкуламі 88¹ Крiмінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, следчы таксама прадстаўляе пракурору гэта хадайніцтва, заключэнне ў дачыненні да гэтага абвінавачванага і іншыя матэрыялы, прадугледжаныя заканадаўчым актам.

Артыкул 262. Накіраванне крiмінальнай справы пракурору

1. Пасля падпісання следчым пастановы аб перадачы крiмінальнай справы пракурору для накіравання ў суд справа не пазней за суткі накіроўваецца пракурору, які ажыццяўляе нагляд.

2. Разам з крiмінальнай справай следчы прадстаўляе пракурору даведку аб выніках праведзенага па справе папярэдняга расследавання, а для прадстаўлення ў суд – спіс асоб, якія падлягаюць выкліку ў судовае пасяджэнне. У даведцы ўказваюцца звесткі аб асобе абвінавачванага, сутнасць прад'яўленага яму абвінавачвання з указаннем месца і часу ўчынення злачынства, яго спосабаў, матываў, наступстваў і іншых істотных акалічнасцей, якія ўстаноўлены па справе і ставяцца ў віну ўсім абвінавачваным і кожнаму асобна; звесткі аб пацярпелым; доказы, якія пацвярджаюць вінаватасць абвінавачванага; акалічнасці, што змякчаюць і абцяжарваюць яго адказнасць; доказы, якія прыводзяцца абвінавачваным у сваю абарону, і вынікі праверкі гэтых доказаў; крiмінальны закон, які прадугледжвае адказнасць за ўчыненае злачынства, а таксама наяўнасць або адсутнасць падстаў і ўмоў вызвалення асобы ад крiмінальнай адказнасці. Даведка павінна ўтрымліваць спасылкі на тамы і аркушы крiмінальнай справы і не падлягае далучэнню да крiмінальнай справы.

3. У спісе асоб, якія падлягаюць выкліку ў судовае пасяджэнне, указваюцца іх месца жыхарства або месца знаходжання і аркушы крiмінальнай справы, на якіх выкладзены іх паказанні або заключэнні. У гэтым спісе асобна пад выдуманымі персанальнымі данымі ўказваюцца асобы, выклік якіх у судовае пасяджэнне праводзіцца праз орган, упаўнаважаны законам ажыццяўляць апэратыўна-вышуковую дзейнасць, або дзяржаўны орган, якому даручана прымяненне мер па гарантаванні бяспекі, з указаннем гэтага органа.

ГЛАВА 31 ДЗЕЯННІ І РАШЭННІ ПРАКУРОРА ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ, ЯКАЯ ПАСТУПІЛА ДЛЯ НАКІРАВАННЯ Ў СУД

Артыкул 263. Пытанні, падлеглыя вырашэнню пракурорам па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд

1. Атрымаўшы ад следчага крымінальную справу з пастановай аб перадачы справы пракурору для накіравання ў суд, пракурор або яго намеснік абавязаны праверыць:

1) ці мела месца дзеянне, якое ставіцца ў віну абвінавачванаму, і ці ёсць у гэтым дзеянні склад злачынства;

2) ці няма ў справе акалічнасцей, прадугледжаных артыкулам 250 гэтага Кодэкса, якія цягнуць яго спыненне;

2¹) ці заяўлена абвінавачваным хадайніцтва аб вызваленні яго ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкуламі 88 і 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, з яго згодай заплаціць крымінальна-прававую кампенсацыю ў якасці неабходнай умовы вызвалення ад крымінальнай адказнасці;

3) ці абгрунтавана прад'яўленае абвінавачванне наяўнымі ў крымінальнай справе доказами;

4) ці прад'яўлена абвінавачванне па ўсіх устаноўленых і ўказаных у крымінальнай справе грамадска небяспечных дзеяннях абвінавачванага;

5) ці прыцягнуты ў якасці абвінавачваных усе асобы, выкрытыя ва ўчыненні злачынства;

6) ці правільна кваліфікаваны грамадска небяспечныя дзеянні абвінавачванага;

7) ці правільна прыменена мера стрымання і ці няма ў справе падстаў для яе змянення або адмены;

8) ці прыняты меры забеспячэння грамадзянскага іску і магчымай спецыяльнай канфіскацыі маёмасці;

9) ці выяўлены прычыны і ўмовы, якія спрыялі ўчыненню злачынства, і ці прыняты меры да іх ліквідацыі;

10) ці праведзена даследаванне акалічнасцей крымінальнай справы ўсебакова, поўна і аб'ектыўна;

11) ці складзена пастанова аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд у адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса;

12) ці не дапушчаны пры вядзенні папярэдняга расследавання парушэнні крымінальна-працэсуальнага закона.

2. Пры наяўнасці падстаў для вызвалення ад крымінальнай адказнасці, прадугледжаных артыкулам 88 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, пракурор або яго намеснік неадкладна паведамляюць абвінавачванаму аб унясенні на дэпазітны рахунак органа, які вядзе крымінальны працэс, на працягу трох сутак з дня паведамлення крымінальна-прававой кампенсацыі як неабходнай умовы для прыняцця рашэння аб вызваленні ад крымінальнай адказнасці.

3. Пры наяўнасці хадайніцтва абвінавачванага аб вызваленні ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, гэта хадайніцтва, заключэнне пракурора ў дачыненні да гэтага абвінавачванага, а таксама заключэнне следчага і іншыя матэрыялы, перададзеныя пракурору ў адпаведнасці з артыкулам 261 гэтага Кодэкса, накіроўваюцца для разгляду ва ўстаноўленым заканадаўчым актам парадку.

Артыкул 264. Рашэнне пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд

1. Пракурор або яго намеснік, калі іншае не прадугледжана часткай 2 гэтага артыкула, абавязаны па крымінальнай справе, якая паступіла да іх у тэрмін не большы за пяць сутак, а па складаных і шматэпізодных крымінальных справах – не большы за пятнаццаць сутак прыняць адно з наступных рашэнняў:

1) накіраваць крымінальную справу ў суд, пагадзіўшыся з пастановай следчага. Пры гэтым пракурор або яго намеснік маюць права выключыць сваёй пастановай асобныя пункты абвінавачвання, змяніць кваліфікацыю дзеянняў абвінавачванага з прымяненнем закона аб менш цяжкім злачынстве, спыніць крымінальны пераслед у дачыненні да асобных абвінавачваных;

2) спыніць папярэдняе расследаванне крымінальнай справы ў дачыненні да ўсіх абвінавачваных і ў поўным аб'ёме на падставах, прадугледжаных артыкулам 250 гэтага Кодэкса;

3) вярнуць крымінальную справу следчаму са сваімі пісьмовымі ўказаннямі для выдання дадаткова папярэдняга расследавання, а таксама для прад'яўлення новага абвінавачвання ў выпадку неабходнасці яго дапаўнення, змянення на больш цяжкае або на істотна адрознае па фактычных акалічнасцях ад першапачатковага абвінавачвання або для складання новай пастановы, калі складзеная па справе не адпавядае патрабаванням артыкула 260 гэтага Кодэкса. Аб вяртанні крымінальнай справы следчаму пракурорам або яго намеснікам выносіцца пастанова.

2. У выпадку заявы абвінавачваным хадайніцтва аб вызваленні яго ад крымінальнай адказнасці на падставах, прадугледжаных артыкулам 88¹ Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, пракурор або яго намеснік прымаюць рашэнне па крымінальнай справе, за выключэннем прадугледжаных пунктамі 2 і 3 часткі 1 гэтага артыкула, пасля разгляду ва ўстаноўленым парадку гэтага хадайніцтва. Па выніках разгляду хадайніцтва пракурор або яго намеснік накіроўваюць крымінальную справу ў суд у адпаведнасці з пунктам 1 часткі 1 гэтага артыкула або спыняюць папярэдняе расследаванне па крымінальнай справе ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 30 гэтага Кодэкса.

Артыкул 265. Асобныя паўнамоцтвы пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд

1. Па крымінальнай справе, якая паступіла з пастановай аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, пракурор або яго намеснік маюць права сваёй пастановай адмяніць або змяніць раней прымененую меру стрымання або скарыстаць меру стрымання, калі яна не была прыменена раней. У выпадку адмены, змянення або прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, хатняга арышту пракурор або яго намеснік кіруюцца правіламі, прадугледжанымі артыкуламі 125 і 126 гэтага Кодэкса.

2. Пракурор або яго намеснік маюць права адмяніць накладанне арышту на маёмасць, часовае абмежаванне права на выезд з Рэспублікі Беларусь, змяніць спіс асоб, падлеглых выкліку ў судовае пасяджэнне, а таксама дазволіць сустрэчы блізкім родзічам і членам сям'і з асобай, якая ўтрымліваецца пад вартай, хатнім арыштам.

Артыкул 266. Накіраванне пракурорам крымінальнай справы ў суд

1. Пракурор або яго намеснік, пагадзіўшыся з пастановай следчага, неадкладна сваёй пастановай накіроўваюць крымінальную справу ў суд па падсуднасці і паведамляюць аб гэтым абвінавачванаму, яго абаронцу і законнаму прадстаўніку, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам, растлумачыўшы пры

гэтым, што ў далейшым усякія хадайніцтвы і скаргі па справе накіроўваюцца непасрэдна ў суд.

2. Копію пастановы следчага аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд пракурор або яго намеснік разам з паведамленнем накіроўваюць абвінавачванаму і пацярпеламу, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса, з перакладам на іх родную мову або на іншую мову, якой яны валодаюць. Калі пракурорам або яго намеснікам былі зменены аб'ём абвінавачвання ці кваліфікацыя грамадска небяспечнага дзеяння або прыменена, зменена ці адменена мера стрымання, указаным асобам накіроўваюцца копіі адпаведных пастаноў, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса.

3. Разам з крымінальнай справай у суд накіроўваюцца пастанова следчага аб перадачы справы пракурору для накіравання ў суд і спіс асоб, падлеглых выкліку ў судовае пасяджэнне.

4. У выпадку, калі папярэдняе расследаванне крымінальнай справы або кіраўніцтва следчай групай ажыццяўляліся пракурорам, то пасля выканання патрабаванняў артыкулаў 255–259 гэтага Кодэкса пракурор неадкладна сваёй пастановай накіроўвае крымінальную справу ў суд па падсуднасці з выкананнем патрабаванняў, указаных у частцы 1 гэтага артыкула. Да пастановы прыкладаецца спіс асоб, падлеглых выкліку ў судовае пасяджэнне.

ЧАСТКА ТРЭЦЯЯ СУДОВАЕ ВЯДЗЕННЕ

РАЗДЗЕЛ ІХ ВЯДЗЕННЕ Ў СУДЗЕ ПЕРШАЙ ІНСТАНЦЫІ

ГЛАВА 32 ПАДСУДНАСЦЬ

Артыкул 267. Падсуднасць крымінальных спраў раённаму (гарадскому) суду

1. Раённаму (гарадскому) суду падсудныя ўсе крымінальныя справы аб усіх злачынствах, за выключэннем спраў, падсудных вышэйстаячым судам.

2. Суддзя асабіста разглядае справы аб злачынствах, за якія максімальнае пакаранне, прадугледжанае крымінальным законам, не перавышае дзесяці гадоў пазбаўлення волі, за выключэннем спраў аб злачынствах непаўналетніх.

Артыкул 268. Падсуднасць крымінальных спраў абласному, Мінскаму гарадскому судам

1. Абласному, Мінскаму гарадскому судам падсудныя крымінальныя справы аб злачынствах супраць міру і бяспекі чалавецтва, злачынствах супраць дзяржавы, а таксама аб злачынствах, за якія можа быць прызначана смяротная кара.

1¹. Абласному, Мінскаму гарадскому судам падсудныя крымінальныя справы, у матэрыялах якіх утрымліваюцца звесткі, што складаюць дзяржаўныя сакрэты.

2. Абласныя, Мінскі гарадскі суды маюць права прыняць да свайго вядзення ў якасці суда першай інстанцыі любую крымінальную справу, падсудную ніжэйстаячаму суду.

Артыкул 269. Падсуднасць крымінальных спраў Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь

1. Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь падсудныя крымінальныя справы:

1) аб злачынствах, учыненых вышэйшымі службовымі асобамі дзяржавы, дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў і членамі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь і суддзямі;

2) перададзеныя ў гэты суд са згоды абвінавачванага і яго абаронцы з мэтай забеспячэння аб'ектыўнасці судовага разбору ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 274 гэтага Кодэкса.

2. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь мае права прыняць да свайго вядзення па ўласнай ініцыятыве любую крымінальную справу.

Артыкул 270. Выключаны

Артыкул 271. Тэрытарыяльная падсуднасць крымінальных спраў

1. Крымінальная справа падлягае разгляду ў судзе па месцы ўчынення злачынства.

2. Калі злачынства было пачата ў месцы дзейнасці аднаго суда, а скончана ў месцы дзейнасці іншага суда, справа падсудная суду па месцы заканчэння злачынства.

3. Калі месца ўчынення злачынства вызначыць немагчыма або калі злачынствы ўчынены ў розных месцах, справы разглядаюцца судамі па месцы заканчэння папярэдняга расследавання або па месцы ўчынення аднаго са злачынстваў, апошняга або найбольш цяжкага з іх.

Артыкул 272. Вызначэнне падсуднасці пры аб'яднанні крымінальных спраў

1. Пры абвінавачванні адной асобы або групы асоб ва ўчыненні некалькіх злачынстваў, крымінальныя справы аб якіх падсудныя рознаіменным судам, справа аб усіх злачынствах разглядаецца вышэйстаячым судом.

2. Выключана.

3. Справа, на тых або іншых падставах падсудная адначасова некалькім аднайменным судам, разглядаецца судом па месцы заканчэння папярэдняга расследавання.

Артыкул 273. Перадача крымінальнай справы ў іншы суд

1. Суд, устаноўлены, што справа, якая знаходзілася ў яго вядзенні, падсудная іншаму суду такога ж узроўню, мае права са згоды бакоў абвінавачвання і абароны пакінуць крымінальную справу ў сваім вядзенні, але толькі ў выпадку, калі ён ужо распачаў яе разгляд у судовым пасяджэнні. Аднак калі справа падсудная вышэйстаячаму суду, яна ва ўсіх выпадках падлягае накіраванню па падсуднасці.

2. Перадача ў ніжэйстаячы суд справы, пачатай разглядам у судовым пасяджэнні вышэйстаячага суда, не дапускаецца.

Артыкул 274. Перадача крымінальнай справы з суда, якому яна падсудная, у іншы суд

1. У асобных выпадках з мэтай найбольш хуткага, усебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы са згоды бакоў абвінавачвання і абароны яна можа быць перададзена для разгляду ў іншы аднайменны або вышэйстаячы суд. Пры гэтым перадача справы дапускаецца толькі да пачатку яе разгляду ў судовым пасяджэнні.

2. Пытанне аб перадачы справы на ўказаных у частцы 1 гэтага артыкула падставах з аднаго суда ў іншы вырашаецца старшынёй вышэйстаячага суда або яго намеснікам па прадстаўленні пракурора або суда, якому падсудная справа, аб чым выносіцца пастанова.

3. Пытанне аб перадачы справы ў суд іншай вобласці, горада Мінска або ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь на ўказаных у частцы 1 гэтага артыкула падставах вырашаецца Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікам, аб чым выносіцца пастанова.

Артыкул 275. Недапушчальнасць спрэчак аб падсуднасці

Спрэчкі аб падсуднасці паміж судамі не дапускаюцца. Усякая крымінальная справа, накіраваная з аднаго суда ў іншы ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 272–274 гэтага Кодэкса, падлягае безумоўнаму прыняццю да вядзення тым судом, у які яна накіравана.

ГЛАВА 33 ПРЫЗНАЧЭННЕ І ПАДРЫХТОЎКА СУДОВАГА РАЗБОРУ

Артыкул 276. Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд

1. Суддзя па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд, прымае адно з наступных рашэнняў:

- 1) аб накіраванні справы па падсуднасці;
- 2) выключаны;
- 3) аб прыпыненні вядзення па справе;
- 3¹) аб прызначэнні папярэдняга судовага пасяджэння;
- 4) аб прызначэнні судовага разбору.

2. Рашэнне па справе суддзя прымае ў форме пастановы, у якой павінны ўказвацца:

- 1) час і месца вынясення пастановы;
- 2) пасада і прозвішча суддзі, які вынес пастанову;
- 3) падставы і сутнасць прынятых рашэнняў.

3. Рашэнне павінна быць прынята не пазней за чатырнаццаць сутак з дня паступлення справы ў суд, а па справах, падсудных Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь, абласным, Мінскаму гарадскому судам, – у тэрмін да аднаго месяца. У выключных выпадках з улікам асобай складанасці і вялікага аб'ёму справы тэрмін можа быць прадоўжаны па пастанове старшыні суда адпаведна да аднаго і да трох месяцаў.

Артыкул 277. Пытанні, падлеглыя высвятленню па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд

Па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд, суддзя павінен высветліць:

- 1) ці падсудная справа гэтаму суду;
- 2) ці ёсць акалічнасці, якія цягнуць прыпыненне вядзення па справе;
- 3) ці падлягае змяненню або адмене прымененая ў дачыненні да абвінавачванага мера стрымання;
- 4) ці прыняты меры, якія забяспечваюць пакрыццё шкоды, прычыненай злачынствам, і магчымую спецыяльную канфіскацыю маёмасці;
- 5) ці падлягаюць задавальненню заявы і хадайніцтвы;
- 6) ці ёсць падставы для правядзення папярэдняга судовага пасяджэння, прадугледжанага часткай 2 артыкула 277¹ гэтага Кодэкса.

Артыкул 277¹. Падставы для правядзення папярэдняга судовага пасяджэння

1. Суддзя па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных часткай 2 гэтага артыкула, праводзіць папярэдняе судовае пасяджэнне ў парадку, устаноўленым артыкулам 280² гэтага Кодэкса.

2. Папярэдняе судовае пасяджэнне праводзіцца:

- 1) пры наяўнасці падстаў для вяртання крымінальнай справы пракурору ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 280¹ гэтага Кодэкса;
- 2) пры наяўнасці падстаў для спынення вядзення па крымінальнай справе.

Артыкул 278. Накіраванне крымінальнай справы па падсуднасці

Суддзя, вырашаючы пытанне аб прызначэнні судовага разбору і ўстанавіўшы, што крымінальная справа, якая паступіла, не падсудная гэтаму суду, накіроўвае яе сваёй пастановай па падсуднасці ў адпаведнасці з патрабаваннямі артыкулаў 267–275 гэтага Кодэкса.

Артыкул 279. Спыненне вядзення па крымінальнай справе

1. Суддзя ў папярэднім судовым пасяджэнні выносіць пастанову аб спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, указаных у пунктах 3–11, 13 і 14 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, з выкананнем патрабаванняў часткі 3 артыкула 29 гэтага Кодэкса або на падставах, прадугледжаных часткай 1 артыкула 30 гэтага Кодэкса, з захаваннем правіл, устаноўленых часткай 4 артыкула 30 гэтага Кодэкса, калі іншае не прадугледжана часткай 5 артыкула 29 гэтага Кодэкса.

2. Прыняўшы рашэнне аб спыненні вядзення па справе, суддзя адмяняе меры стрымання і іншыя меры працэсуальнага прымусу, меры забеспячэння грамадзянскага іску і спецыяльнай канфіскацыі маёмасці і вырашае пытанне аб рэчавых доказах. Копія пастановы суддзі аб спыненні вядзення па справе накіроўваецца пракурору, а таксама ўручаецца асобе, якая прыцягвалася да крымінальнай адказнасці, і пацярпеламу.

Артыкул 280. Прыпыненне вядзення па крымінальнай справе

1. Суддзя прыпыняе вядзенне па крымінальнай справе ў выпадках:

- 1) калі абвінавачваны знік ад суда і яго месцазнаходжанне невядомае;
- 2) часовага псіхічнага расстройтва (захворвання) або іншага захворвання абвінавачванага, якія перашкаджаюць яго ўдзелу ў вядзенні працэсуальных дзеянняў і засведчаны ўрачом, які працуе ў дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя;
- 3) звароту суда ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь з запытам аб праверцы канстытуцыйнасці нарматыўнага прававога акта, падлеглага прымяненню пры разглядзе судом канкрэтнай справы.

2. Аб прыпыненні вядзення па крымінальнай справе суддзя выносіць пастанову.

3. Пры прыпыненні вядзення па справе на падставе, прадугледжанай пунктам 1 часткі першай гэтага артыкула, суддзя аб'яўляе вышук абвінавачванага, які знік, і адначасова вырашае пытанне аб змяненні меры стрымання. Пры гэтым вызначэнне (пастанова) суда аб вышуку абвінавачванага накіроўваецца пракурору для арганізацыі вышуку. У выпадку, калі ў расшукванага абвінавачванага застаюцца дзеці без апекавання бацькоў, аб яго вышуку не пазней за наступны дзень пасля прыняцця рашэння паведамляецца ўпраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па яго месцы жыхарства для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей.

4. Вядзенне па справе аднаўляецца, калі адпалі падставы для яе прыпынення.

Артыкул 280¹. Вяртанне крымінальнай справы пракурору

1. Крымінальная справа вяртаецца пракурору для ліквідацыі перашкод да яе разгляду судом у выпадках, калі:

1) папярэдняе расследаванне па крымінальнай справе праведзена асобай пры наяўнасці падстаў, указаных у частцы 1 артыкула 77 гэтага Кодэкса, або не вырашаны адвод, заяўлены следчаму, асобе, якая праводзіць даследаванне, пракурору;

2) у справе адсутнічаюць пастановы аб узбуджэнні крымінальнай справы, або вылучэнні разгляданай крымінальнай справы ў асобнае вядзенне, або аднаўленні прыпыненага папярэдняга расследавання, або прыняцці крымінальнай справы да вядзення, або прадаўжэнні тэрміну папярэдняга следства, або аб'яднанні крымінальных спраў, або вядзенні папярэдняга следства следчай групай, або перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд або пастанова пракурора аб накіраванні крымінальнай справы ў суд, а таксама калі абвінавачваны ў парушэнне патрабаванняў артыкула 45 гэтага Кодэкса пры прад'яўленні абвінавачвання не быў забяспечаны абаронцам;

3) у пастанове аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага не ўказаны крымінальны закон (пункт, частка, артыкул), які прадугледжвае адказнасць за злачынства, ва ўчыненні якога асоба абвінавачваецца;

4) не выкананы ўмовы, прадугледжаныя часткамі 2 або 3 артыкула 468²⁵ гэтага Кодэкса.

2. Пракурор пасля вяртання крымінальнай справы судом прымае рашэнне ў адпаведнасці з артыкулам 264 гэтага Кодэкса.

Артыкул 280². Парадак правядзення папярэдняга судовага пасяджэння

1. Папярэдняе судовае пасяджэнне праводзіцца суддзёй з удзелам пракурора, абвінавачванага, а таксама яго законнага прадстаўніка, абаронцы, перакладчыка, калі яны ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе. Калі пытанне тычыцца спынення крымінальнай справы на падставах, указаных у пункце 5 часткі 1 артыкула 29, пункце 4 часткі 1 артыкула 30 гэтага Кодэкса, у папярэдняе судовае пасяджэнне выклікаюцца пацярпелы і (або) яго прадстаўнік.

1¹. Асобам, указаным у частцы 1 гэтага артыкула, паведамляецца аб выкліку ў папярэдняе судовае пасяджэнне не менш чым за тры сутак да дня яго правядзення.

2. У прызначаны час старшынствуючы адкрывае папярэдняе судовае пасяджэнне і аб'яўляе, якая крымінальная справа падлягае разгляду.

3. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) дакладвае старшынствуючаму аб яўцы асоб, выкліканых у папярэдняе судовае пасяджэнне, і паведамляе аб прычынах няўкі адсутных. Няўка без уважлівых прычын асоб (за выключэннем пракурора), якім свечасова паведамлена аб дні правядзення папярэдняга судовага пасяджэння ў парадку, устаноўленым часткай 4 артыкула 281 гэтага Кодэкса, не перашкаджае яго правядзенню. Пры няўцы пракурора папярэдняе судовае пасяджэнне адкладваецца.

4. Старшынствуючы аб'яўляе склад суда, паведамляе, хто з'яўляецца пракурорам, абаронцам, сакратаром судовага пасяджэння (сакратаром судовага пасяджэння – памочнікам суддзі) і перакладчыкам.

5. Старшынствуючы ўстанаўлівае асобу абвінавачванага, высвятляе анкетныя даныя, указаныя ў частцы 1 артыкула 316 гэтага Кодэкса. Затым старшынствуючы ўстанаўлівае асобу законнага прадстаўніка абвінавачванага, пацярпелага, яго прадстаўніка, калі яны ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе.

6. Старшынствуючы растлумачвае ўдзельнікам папярэдняга судовага пасяджэння іх права заявы адводу суддзі, пракурору, сакратару судовага пасяджэння (сакратару судовага пасяджэння – памочніку суддзі) і іншым удзельнікам папярэдняга судовага пасяджэння. Заяўленыя адводы суд вырашае ў парадку, прадугледжаным главай 9 гэтага Кодэкса.

7. Старшынствуючы апытвае абвінавчванага, а таксама выкліканых у папярэдняе судовае пасяджэнне асоб, ці ёсць у іх хадайніцтвы. Заяўленыя хадайніцтвы суд вырашае ў парадку, прадугледжаным часткамі 2 і 4 артыкула 322 гэтага Кодэкса.

8. Разгляд крымінальнай справы пачынаецца з даклада старшынствуючага, пасля чаго ён заслухоўвае асоб, якія з'явіліся ў папярэдняе судовае пасяджэнне. Затым у папярэднім судовым пасяджэнні даследуюцца наяўныя ў справе дакументы. Пасля гэтага заслухоўваецца меркаванне пракурора і абаронцы, калі ён удзельнічае ў вядзенні па крымінальнай справе, па пытаннях, якія вырашаюцца ў папярэднім судовым пасяджэнні. Выслухаўшы меркаванне пракурора і абаронцы, калі ён удзельнічае ў вядзенні па крымінальнай справе, старшынствуючы выходзіць у дарадчы пакой для вынясення пастанова, якая павінна быць абвешчана ў папярэднім судовым пасяджэнні.

Артыкул 280³. Выключаны

Артыкул 280⁴. Віды рашэнняў, якія прымаюцца суддзёй па выніках папярэдняга судовага пасяджэння

1. Па выніках папярэдняга судовага пасяджэння суддзя прымае адно з наступных рашэнняў:

- 1) аб вяртанні крымінальнай справы пракурору;
- 2) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе;
- 3) аб прызначэнні судовага разбору.

2. Рашэнне судзі прымаецца ў форме пастанова ў адпаведнасці з патрабаваннямі часткі 2 артыкула 276 гэтага Кодэкса. У пастанове аб прызначэнні судовага разбору ў агульным парадку вырашаюцца пытанні, указаныя ў артыкуле 281 гэтага Кодэкса.

Артыкул 281. Прызначэнне судовага разбору

1. Суддзя, устанавіўшы, што адсутнічаюць падставы, якія перашкаджаюць разгляду крымінальнай справы ў судзе, прымае рашэнне аб прызначэнні судовага разбору.

2. У пастанове аб прызначэнні судовага разбору вырашаюцца наступныя пытанні:

- 1) аб месцы і часе судовага разбору;
- 2) аб разглядзе справы аднаасобна або калегіяльна;
- 3) аб удзеле ў судовым разборы абаронцы, калі яго ўдзел абавязковы;
- 4) аб асобах, падлеглых выкліку ў судовае пасяджэнне;
- 5) выключаны;

б) аб разглядзе справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 287 гэтага Кодэкса.

3. Нароўні з пытаннямі, указанымі ў частцы другой гэтага артыкула, у пастанове павінны ўтрымлівацца рашэнні аб прызначэнні судовага разбору, меры стрымання ў дачыненні да абвінавчванага, даныя аб яго асобе і кваліфікацыя прад'яўленага яму абвінавчвання.

4. Бакам не менш чым за пяць сутак павінна быць паведамлена аб месцы і часе пачатку судовага разбору. Пры незахаванні гэтага тэрміну разгляд крымінальнай справы адкладваецца.

5. Выклік асобы, якая аказвае або аказвала садзейнічанне на канфідэнцыяльнай аснове органу, упаўнаважанаму законам ажыццяўляць аператыўна-вышуковую дзейнасць, або асобы, у дачыненні да якой прыменены меры па забеспячэнні бяспекі, у судовае пасяджэнне праводзіцца праз орган, упаўнаважаны законам ажыццяўляць аператыўна-вышуковую дзейнасць, або дзяржаўны орган, якому даручана прымяненне мер па забеспячэнні бяспекі.

Артыкул 282. Тэрмін пачатку судовага разбору крымінальнай справы

Судовы разбор крымінальнай справы павінен быць пачаты ў судовым пасяджэнні не пазней за чатырнаццаць сутак з моманту вынясення суддзёй пастановы аб яго прызначэнні, а па справах асаблівай складанасці – не пазней за трыццаць сутак.

Артыкул 283. Падрыхтоўка судовага разбору

1. Пасля вынясення суддзёй пастановы аб прызначэнні судовага разбору сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі):

1) накіроўвае абвінавачванаму, прадстаўніку памерлага абвінавачванага, а ў выпадку, калі ён у вядзенні па крымінальнай справе не ўдзельнічае, – абаронцу, а таксама пацярпеламу з перакладам на іх родную мову або на іншую мову, якой яны валодаюць, копію пастановы аб прызначэнні судовага разбору, а таксама копію пастановы аб меры стрымання ў дачыненні да абвінавачванага, калі яна суддзёй была зменена або адменена ці прадоўжана ў выпадку знаходжання абвінавачванага пад вартай, хатнім арыштам;

2) выклікае ў судовае пасяджэнне асоб, аб неабходнасці выкліку якіх суддзя ўказаў у пастанове аб прызначэнні судовага разбору;

3) па ўказанні суддзі прымае іншыя меры да падрыхтоўкі судовага разбору.

2. З дня вынясення пастановы аб прызначэнні судовага разбору і да ўступлення ў законную сілу прыговору, вызначэння і пастановы крымінальная справа не можа быць выпатрабавана з суда.

Артыкул 284. Меры забеспячэння грамадзянскага іску, спецыяльнай канфіскацыі, іншых маёмасных спагнанняў

У выпадку непрыняцця органам крымінальнага пераследу мер забеспячэння пакрыцця ўрону (шкоды), прычыненага злачынствам, спагнання даходу, атрыманага злачынным шляхам, грамадзянскага іску, іншых маёмасных спагнанняў, спецыяльнай канфіскацыі суддзя абавязвае яго прыняць неабходныя меры забеспячэння.

Артыкул 285. Забеспячэнне бакам магчымасці азнаямлення з крымінальнай справай

Па хадайніцтве бакоў суддзя прадастаўляе ім магчымасць азнаёміцца з крымінальнай справай, выпісваць з яе неабходныя звесткі або капіраваць з дазволу суддзі матэрыялы справы, якія цікавяць іх.

ГЛАВА 34 АГУЛЬНЫЯ ЎМОВЫ СУДОВАГА РАЗБОРУ

Артыкул 286. Непасрэднасць, вуснасць і непарарыўнасць судовага разбору

1. У судовым разборы ўсе доказы, прад'яўленыя бакамі абвінавачвання і абароны, падлягаюць непасрэднаму даследаванню. Суд павінен заслухаць паказанні абвінавачванага, пацярпелага, сведак, абвясціць і даследаваць заключэнні экспертаў, агледзець рэчавыя доказы, абвясціць пратаколы і іншыя дакументы, выканаць іншыя судовыя дзеянні па даследаванні доказаў, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

2. Абвясчэнне паказанняў, дадзеных пры вядзенні папярэдняга расследавання, магчымае ў выпадках, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

3. Пры скарачаным парадку судовага следства непасрэдна даследуюцца толькі тыя доказы, на якія ўкажуць бакі.

3¹. Допыт удзельнікаў працэсу, апазнанне асоб і (або) аб'ектаў у ходзе судовага разбору могуць праводзіцца з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі па правілах гэтага Кодэкса.

4. Прыгавор суда можа быць заснаваны толькі на тых доказах, якія былі даследаваны ў судовым разборы, а пры скарачаным парадку судовага следства – і на доказах, атрыманых пры вядзенні папярэдняга расследавання і не аспрэчаных у судовым пасяджэнні бакамі.

5. Судовы разбор па кожнай крымінальнай справе вядзецца бесперапынна на працягу працоўнага дня, акрамя выпадкаў аб'яўлення перапынку па хадайніцтве бакоў або меркаванні суда.

Артыкул 287. Забеспячэнне галоснасці судовага разбору

1. Суд павінен забяспечыць адкрыты судовы разбор крымінальных спраў.

2. Закрытае судовае пасяджэнне дапускаецца па матываваным вызначэнні (пастанове) суда толькі на падставах, прадугледжаных артыкулам 23 гэтага Кодэкса.

3. Суд мае права папярэдзіць асоб, якія ўдзельнічаюць у закрытым судовым пасяджэнні, аб недапушчальнасці разгалошвання без яго дазволу даных пасяджэння, аб чым у іх бярэцца падпіска з папярэджаннем аб адказнасці ў адпаведнасці з артыкулам 407 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь. З мэтай абароны звестак, што складаюць дзяржаўныя сакрэты або іншую ахованую законам тайну, якія ўтрымліваюцца ў матэрыялах крымінальнай справы, суд папярэджвае асоб, якія бяруць удзел у закрытым судовым пасяджэнні, аб адказнасці за разгалошванне такіх звестак, аб чым у іх бярэцца падпіска.

4. Разгляд крымінальных спраў у закрытым судовым пасяджэнні ажыццяўляецца з захаваннем усіх правіл гэтага Кодэкса. Вызначэнне (пастанова) суда аб разглядзе справы ў закрытым судовым пасяджэнні можа быць вынесена ў дачыненні да ўсяго разбору або асобных яго частак.

5. З мэтай аховы тайны перапіскі і тэлеграфных паведамленняў асабістая перапіска і асабістыя тэлеграфныя паведамленні грамадзян могуць быць абвешчаны ў адкрытым судовым пасяджэнні толькі са згоды асоб, паміж якімі гэта перапіска і тэлеграфныя паведамленні адбываліся. У адваротным выпадку такая перапіска і тэлеграфныя паведамленні абвешчаюцца і даследуюцца ў закрытым судовым пасяджэнні. Указаныя правілы прымяняюцца і пры даследаванні гука- і відэазапісу, які носіць асабісты характар.

6. Прысутныя ў адкрытым судовым пасяджэнні маюць права весці пісьмовы запіс і гуказапіс. Фота-, кіназдымка і відэазапіс, а таксама трансляцыя ходу судовага пасяджэння ў рэжыме рэальнага часу пры дапамозе глабальнай камп'ютарнай сеткі Інтэрнэт або іншых сродкаў сувязі дапускаюцца з дазволу старшынствуючага ў судовым пасяджэнні і са згоды бакоў.

7. Асобы, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, калі яны не з'яўляюцца абвінавачванымі, пацярпелымі або сведкамі па крымінальнай справе, не дапускаюцца ў залу судовага пасяджэння.

8. Прыгавор, вызначэнне (пастанова) суда абвешчаюцца публічна. У выпадку разгляду крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні можа абвешчацца толькі рэзалюцыйная частка прыгавору, вызначэння (пастановы).

Артыкул 288. Нязменнасць складу суда пры судовым разборы крымінальнай справы

1. Крымінальная справа павінна быць разгледжана адным і тым жа суддзёй або ў адным і тым жа складзе суда.

2. У выпадку немагчымасці каго-небудзь з суддзяў працягваць удзельнічаць у судовым разборы ён замяняецца іншым суддзёй, і разбор крымінальнай справы пачынаецца спачатку, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных артыкулам 289 гэтага Кодэкса.

Артыкул 289. Запасны суддзя або народны засядацель

Да калегіяльнага разгляду крымінальнай справы, якая патрабуе працяглага часу для судовага разбору, могуць прыцягвацца запасны суддзя і народны засядацель. Яны прысутнічаюць у зале судовага пасяджэння з пачатку разбору гэтай справы і ў выпадку выбыцця аднаго з суддзяў або народных засядацеляў замяняюць яго. Пры гэтым разбор справы працягваецца.

Артыкул 290. Старшынствуючы ў судовым пасяджэнні

Старшынствуючы кіруе судовым пасяджэннем, у інтарэсах правасуддзя прымае ўсе прадугледжаныя гэтым Кодэксам меры па забеспячэнні роўнасці правоў бакоў, захоўваючы аб'ектыўнасць і бесстароннасць, стварае неабходныя ўмовы для ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы. Старшынствуючы таксама забяспечвае захаванне распарадку судовага пасяджэння, растлумачвае ўдзельнікам судовага разбору іх правы і абавязкі. У выпадку пярэчанняў каго-небудзь з удзельнікаў супраць дзеянняў старшынствуючага, калі гэтыя пярэчэнні не будуць прыняты судом, яны заносяцца ў пратакол судовага пасяджэння.

Артыкул 291. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі)

1. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) правярае яўку асоб, выкліканых у судовае пасяджэнне, наяўнасць магчымасці выкарыстання сродкаў гука- або відэазапісу для фіксавання ходу судовага пасяджэння, аб чым дакладвае старшынствуючаму, а таксама па яго даручэнні ажыццяўляе іншыя працэсуальныя дзеянні, прадугледжаныя гэтым Кодэксам.

2. Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) забяспечвае выкарыстанне сродкаў гука- або відэазапісу для фіксавання ходу судовага пасяджэння, складанне сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння. Ён абавязаны поўна і правільна выкладаць у сціслым пратаколе, пратаколе судовага пасяджэння звесткі, пералічаныя адпаведна ў частцы 2 артыкула 308 і частках 2 і 3 артыкула 308¹ гэтага Кодэкса.

3. У выпадку рознагалосся са старшынствуючым у сувязі са зместам сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) маюць права прыкласці да іх свае заўвагі, якія разглядаюцца ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 309 і 310 гэтага Кодэкса.

4. Сакратару судовага пасяджэння (сакратару судовага пасяджэння – памочніку суддзі) можа быць заяўлены адвод, які вырашаецца па правілах, устаноўленых артыкулам 83 гэтага Кодэкса.

Артыкул 292. Роўнасць правоў бакоў у судовым разборы

Дзяржаўны, прыватны абвінаваўца, абвінавачваны, яго абаронца і законны прадстаўнік, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, а таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі карыстаюцца роўнымі правамі на заяву адводаў і хадайніцтваў, прадстаўленне доказаў, удзел у іх даследаванні, выступленне ў судовых спрэчках, прадстаўленне суду пісьмовых фармулёвак па пытаннях, указаных у пунктах 1–16 часткі 1 артыкула 352 гэтага Кодэкса, а таксама на ўдзел у разглядзе іншых пытанняў, якія ўзнікаюць пры судовым разборы крымінальнай справы.

Артыкул 293. Удзел дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовым разборы

1. Па ўсіх справах публічнага і прыватна-публічнага абвінавачвання, а таксама па справах прыватнага абвінавачвання, узбуджаных пракурорам, удзел дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовым разборы крымінальнай справы абавязковы, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 455 гэтага Кодэкса.

2. Па складаных і шматэпізодных крымінальных справах дзяржаўнае абвінавачванне могуць падтрымліваць некалькі пракурораў.

3. Пры няўцы дзяржаўнага абвінаваўцы суд адкладвае судовы разбор. Аб няўцы дзяржаўнага абвінаваўцы суд паведамляе вышэйстаячаму пракурору.

4. У выпадку немагчымасці ўдзелу дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовым разборы крымінальнай справы дапускаецца яго замена, якая не перашкаджае далейшаму разгляду справы. Новаму дзяржаўнаму абвінаваўцу, які ўступіў у справу, павінен быць прадастаўлены час, неабходны для падрыхтоўкі да ўдзелу ў судовым разборы.

5. Дзяржаўны абвінаваўца абвясчае абвінавачванне, прадстаўляе доказы і ўдзельнічае ў іх даследаванні, выкладае суду сваё меркаванне па сутнасці абвінавачвання, а таксама па іншых пытаннях, якія ўзнікаюць падчас судовага разбору, выказвае суду прапановы аб прымяненні крымінальнага закона і прызначэнні абвінавачванаму пакарання, карыстаецца іншымі паўнамоцтвамі, прадугледжанымі гэтым Кодэксам.

6. Дзяржаўны абвінаваўца прад'яўляе або падтрымлівае прад'яўлены па крымінальнай справе грамадзянскі іск, калі гэтага патрабуе абарона правоў грамадзян, дзяржаўных або грамадскіх інтарэсаў.

7. Падтрымліваючы абвінавачванне, дзяржаўны абвінаваўца кіруецца патрабаваннямі закона і сваім унутраным перакананнем, заснаваным на выніках даследавання ўсіх акалічнасцей справы. Дзяржаўны абвінаваўца можа змяніць абвінавачванне ў выпадку і парадку, прадугледжаных часткай 2 артыкула 301 гэтага Кодэкса, а таксама адмовіцца ад абвінавачвання (поўнасцю або часткова), калі прыйдзе да вываду, што яно не знайшло пацвярджэння ў судовым разборы.

7¹. Дзяржаўны абвінаваўца, адмаўляючыся ад абвінавачвання (поўнасцю або часткова), абавязаны выкласці суду матывы і падставу такога рашэння, прадугледжаную артыкулам 357 гэтага Кодэкса.

8. У выпадку поўнай адмовы дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачвання, калі ад абвінавачвання адмовіліся таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцец або іх прадстаўнікі, суд сваім вызначэннем (пастановай) спыняе вядзенне па справе. Пры частковай адмове дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачвання суд спыняе справу ў той частцы абвінавачвання, ад якой адмовіўся бок абвінавачвання, справа ў астатняй частцы абвінавачвання разглядаецца ў агульным парадку. Калі дзяржаўны абвінаваўца змяніў абвінавачванне і на ранейшым абвінавачванні не настойвае пацярпелы, суд разглядае справу па новым абвінавачванні.

9. Па справах прыватнага абвінавачвання ў судовым разборы абвінавачванне падтрымліваюць асобы, указаныя ў артыкуле 51 і частцы 4 артыкула 428 гэтага Кодэкса.

Артыкул 294. Удзел абвінавачванага ў судовым разборы

1. Судовы разбор крымінальнай справы судом першай інстанцыі адбываецца пры абавязковым удзеле абвінавачванага, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткамі 2 і 3 гэтага артыкула. Пры няўцы абвінавачванага разбор справы павінен быць адкладзены. Суд мае права падвергнуць абвінавачванага, які не з'явіўся без уважлівых прычын, прыводу, а таксама скарыстаць або змяніць у дачыненні да яго меру стрымання.

2. Разбор крымінальнай справы ў адсутнасць абвінавачванага можа быць дапушчаны толькі ў выпадках, калі:

1) асоба, абвінавачваная ва ўчыненні злачынства, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, або менш цяжкага злачынства, прызнае сваю віну і хадайнічае аб разборы справы ў яе адсутнасць;

2) абвінавачваны знаходзіцца па-за межамі Рэспублікі Беларусь і адхіляецца ад яўкі ў судовае пасяджэнне;

3) вядзенне па крымінальнай справе праводзіцца ў парадку, устаноўленым главой 49³ гэтага Кодэкса.

3. Разбор крымінальнай справы ў адсутнасць абвінавачванага адбываецца ў выпадку, калі наступіла смерць абвінавачванага і прадстаўніком памерлага абвінавачванага, які ўдзельнічае ў вядзенні па крымінальнай справе, не дадзена згода на яго спыненне на падставе, прадугледжанай пунктам 7 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку смерці асобы, абвінавачванай ва ўчыненні злачынства, указанага ў артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Пры гэтым крымінальная справа разглядаецца ў парадку, устаноўленым главой 49² гэтага Кодэкса.

Артыкул 295. Удзел абаронцы ў судовым разборы

1. Абаронца абвінавачванага прадстаўляе доказы, удзельнічае ў даследаванні доказаў, выкладае суду сваё меркаванне па сутнасці абвінавачвання і яго даказанасці, аб акалічнасцях, якія змякчаюць адказнасць абвінавачванага або апраўдваюць яго, аб прымяненні крымінальнага закона і прызначэнні пакарання, а таксама па іншых пытаннях, якія ўзнікаюць у судовым разборы.

2. Пры няўцы абаронцы разбор справы адкладваецца. Замена абаронцы праводзіцца па правілах, прадугледжаных часткай 3 артыкула 46 гэтага Кодэкса. Аб няўцы абаронцы суд паведамляе савету тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў.

3. Замена абаронцы не перашкаджае далейшаму разгляду крымінальнай справы. Новаму абаронцу, які ўступіў у справу, павінен быць прадастаўлены час, неабходны для падрыхтоўкі да ўдзелу ў судовым разборы.

Артыкул 296. Удзел пацярпелага ў судовым разборы

1. Судовы разбор крымінальнай справы судом першай інстанцыі адбываецца пры ўдзеле пацярпелага і (або) яго прадстаўніка.

2. Пры няўцы пацярпелага суд вырашае пытанне аб разборы крымінальнай справы або адкладанні яе ў залежнасці ад таго, ці магчымыя ў адсутнасць пацярпелага поўнае высвятленне ўсіх акалічнасцей справы і абарона яго правоў і законных інтарэсаў. Калі ў судовае пасяджэнне з'явіўся прадстаўнік пацярпелага, суд вырашае гэта пытанне з улікам меркавання прадстаўніка.

3. Па хадайніцтве пацярпелага суд можа вызваліць яго ад прысутнасці ў судовым пасяджэнні, абавязаўшы прыбыць у пэўны час для дачы паказанняў.

4. Па справах прыватнага абвінавачвання няўка без уважлівых прычын прыватнага абвінаваўцы ў судовае пасяджэнне суда першай інстанцыі цягне спыненне вядзення па крымінальнай справе.

Артыкул 297. Удзел грамадзянскага істца і грамадзянскага адказчыка ў судовым разборы

1. У судовым разборы ўдзельнічаюць грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і прадстаўнікі.

2. Пры няўцы без уважлівых прычын грамадзянскага істца або яго прадстаўніка ў судовае пасяджэнне суда першай інстанцыі грамадзянскі іск можа быць пакінуты без разгляду. За грамадзянскім істцом захоўваецца права прад'явіць іск у парадку грамадзянскага судаводства.

3. Суд мае права па хадайніцтве грамадзянскага істца або яго прадстаўніка разгледзець грамадзянскі іск у яго адсутнасць.

4. Суд разглядае грамадзянскі іск незалежна ад яўкі грамадзянскага істца або яго прадстаўніка, калі прызнае гэта неабходным або калі іск падтрымлівае пракурор.

5. Няўка грамадзянскага адказчыка або яго прадстаўніка не з'яўляецца перашкодай для разгляду грамадзянскага іску.

Артыкул 298. Удзел эксперта ў судовым разборы

1. Разбор крымінальнай справы ў пасяджэнні суда першай інстанцыі адбываецца пры ўдзеле эксперта ў выпадках і парадку, прадугледжаных главай 26 гэтага Кодэкса.

2. Пры няўцы эксперта і немагчымасці яго замены разбор крымінальнай справы адкладваецца.

Артыкул 299. Удзел спецыяліста ў судовым разборы

1. Разбор крымінальнай справы ў пасяджэнні суда першай інстанцыі адбываецца пры ўдзеле спецыяліста ў выпадках і парадку, прадугледжаных артыкулам 200 гэтага Кодэкса.

2. Пры няўцы спецыяліста і немагчымасці яго замены разбор крымінальнай справы адкладваецца.

Артыкул 300. Удзел перакладчыка ў судовым разборы

1. Разбор крымінальнай справы ў пасяджэнні суда першай інстанцыі адбываецца пры ўдзеле перакладчыка ў выпадках і парадку, прадугледжаных артыкуламі 21 і 201 гэтага Кодэкса.

2. Пры няўцы перакладчыка і немагчымасці яго замены разбор крымінальнай справы адкладваецца.

Артыкул 301. Межы судовага разбору

1. Судовы разбор крымінальнай справы праводзіцца толькі ў дачыненні да абвінавачванага і толькі па тым абвінавачванні, якое яму прад'яўлена ва ўстаноўленым гэтым Кодэксам парадку.

2. Калі ў ходзе судовага следства дзяржаўны абвінаваўца прыйдзе да вываду аб неабходнасці змянення абвінавачвання на больш цяжкае або прад'яўлення новага абвінавачвання, якое пагаршае становішча абвінавачванага або істотна адрозніваецца па сваім змесце ад раней прад'яўленага абвінавачвання, суд па хадайніцтве дзяржаўнага абвінаваўцы аб'яўляе перапынак на тэрмін да дзесяці сутак для стварэння ім новай пастановы аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага ў адпаведнасці з патрабаваннямі артыкула 241 гэтага Кодэкса. Пры працягу судовага разбору дзяржаўны абвінаваўца абвясчае абвінавачванаму, яго законнаму прадстаўніку, абаронцу, калі ён удзельнічае ў судовым пасяджэнні, гэту пастанову і дапытвае яго па новым абвінавачванні. Пасля допыту абвінавачванага дзяржаўным абвінаваўцам допыт абвінавачванага па новым

абвінавачванні праводзяць іншыя ўдзельнікі судовага разбору. Копію гэтай пастановы суд уручае абвінавачванаму, законнаму прадстаўніку і абаронцу і прадастаўляе ім час, неабходны для падрыхтоўкі да абароны. Калі пастанова аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага ўтрымлівае звесткі, што складаюць дзяржаўныя сакрэты, суд, не ўручаючы копію гэтай пастановы, абавязаны азнаёміць з ёй абвінавачванага, яго законнага прадстаўніка і абаронцу з выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах і прадаставіць ім час, неабходны для падрыхтоўкі да абароны.

3. У выпадку прад'яўлення дзяржаўным абвінаваўцам у судовым пасяджэнні больш цяжкага абвінавачвання, якое цягне змяненне падсуднасці, суд прымае рашэнне ў адпаведнасці з правіламі артыкула 278 гэтага Кодэкса.

3¹. У выпадку аб'яднання судом крымінальных спраў па абвінавачванні адной і той жа асобы ва ўчыненні некалькіх злачынстваў дзяржаўны абвінаваўца пры прад'яўленні абвінавачвання ў парадку, прадугледжаным часткай 2 гэтага артыкула, абавязаны скласці новую пастанову аб прыцягненні асобы ў якасці абвінавачванага з апісаннем усіх злачынстваў, якія інкрымінуюцца абвінавачванаму.

4. Дзяржаўны абвінаваўца мае права выключыць з абвінавачвання асобныя пункты, а таксама кваліфікаваць дзеянні абвінавачванага па артыкуле Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, які прадугледжвае адказнасць за менш цяжкае злачынства, чым тое, ва ўчыненні якога асобе было прад'яўлена абвінавачванне. У гэтых выпадках складанне новай пастановы аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага не патрабуецца, а пазіцыя дзяржаўнага абвінаваўцы заносіцца ў спіслы пратакол, пратакол судовага пасяджэння.

5. Суд мае права змяніць кваліфікацыю злачынства незалежна ад пазіцыі дзяржаўнага абвінаваўцы, калі гэта не пагаршае становішча абвінавачванага і не парушае яго права на абарону.

Артыкул 302. Адкладанне судовага разбору і прыпыненне вядзення па крымінальнай справе

1. Пры немагчымасці разбору крымінальнай справы з прычыны няўкі ў судовае пасяджэнне каго-небудзь з выкліканых асоб суд сваім вызначэннем (пастановай) адкладвае разбор крымінальнай справы. Адначасова прымаюцца меры па выкліку або прыводзе асоб, якія не з'явіліся. Пры гэтым дзяржаўны абвінаваўца прымае меры па забеспячэнні ўдзелу ў судовым разборы пацярпелых, якія не прыйшлі, а таксама сведак абвінавачання.

2. Калі абвінавачваны знік, а таксама ў выпадку часовага псіхічнага расстройтва (захворвання) або іншага захворвання абвінавачванага, якія выключаюць магчымасць яго яўкі ў судовае пасяджэнне, суд прыпыняе вядзенне ў дачыненні да гэтага абвінавачванага да яго вышуку або выздараўлення і працягвае разбор у дачыненні да астатніх абвінавачваных. Вышук абвінавачванага, які знік, аб'яўляецца вызначэннем (пастановай) суда з адначасовым вырашэннем пытання аб змяненні раней прымененай у дачыненні да яго меры стрымання. Пры гэтым вызначэнне (пастанова) суда аб вышуку абвінавачванага накіроўваецца пракурору для арганізацыі вышуку. У выпадку, калі ў абвінавачванага, які вышукваецца, застаюцца дзеці без апекавання бацькоў, аб яго вышуку не пазней за наступны дзень пасля прыняцця рашэння паведамляецца ўпраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па яго месцы жыхарства для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей.

3. Пры прыпыненні вядзення па крымінальнай справе ў выпадку часовага псіхічнага расстройтва (захворвання) або іншага захворвання абвінавачванага суд павінен вырашыць пытанне аб адмене або змяненні прымененай у дачыненні да яго меры стрымання.

3¹. У выпадку звароту суда ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь з запытам аб правярцы канстытуцыйнасці нарматыўнага прававога акта, які падлягае прымяненню

пры разглядзе судом канкрэтнай справы, вядзенне па крымінальнай справе прыпыняецца на тэрмін да ўступлення ў законную сілу рашэння Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь, вынесенага па такім запыце. Пры гэтым суд можа вырашыць пытанне аб адмене або змяненні прымененай у дачыненні да абвінавачванага меры стрымання.

4. Пры неабходнасці правядзення экспертызы суд можа адкласці судовы разбор па крымінальнай справе на тэрмін яе правядзення.

5. Калі ў ходзе судавага разбору крымінальнай справы дзяржаўны абвінаваўца прыйдзе да вываду аб неабходнасці ліквідацыі працэсуальных перашкод для прад'яўлення новага абвінавачання, а таксама аб тым, што прад'яўленых доказаў недастаткова для пастановы прыгавору, суд толькі па хадайніцтве дзяржаўнага абвінаваўцы прыпыняе вядзенне па справе на тэрмін да аднаго месяца і прапаноўвае дзяржаўнаму абвінаваўцу арганізаваць правядзенне дадаткова следчых і іншых працэсуальных дзеянняў у парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, для атрымання новых доказаў, якія пацвярджаюць або абвяргаюць прад'яўленае абвінавачанне, а таксама для ліквідацыі працэсуальных перашкод для афармлення і прад'яўлення новага абвінавачання. Па хадайніцтве дзяржаўнага абвінаваўцы ўказаны тэрмін можа быць прадоўжаны судом да двух месяцаў. З прадстаўленымі дзяржаўным абвінаваўцам дадаткова матэрыяламі суд знаёміць абвінавачванага, яго абаронцу, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўнікоў, пасля чаго яны даследуюцца ў судовым пасяджэнні ў звычайным парадку. Пры непрадстаўленні дзяржаўным абвінаваўцам дадаткова матэрыялаў суд прымае рашэнне на падставе даследаваных у судовым пасяджэнні доказаў.

6. Адкладзены судовы разбор крымінальнай справы або прыпыненае вядзенне па справе аднаўляюцца, калі адпалі падставы, па якіх вядзенне па справе было адкладзена або прыпынена.

Артыкул 303. Спыненне вядзення па крымінальнай справе ў судовым пасяджэнні

1. Вядзенне па крымінальнай справе падлягае спыненню ў судовым пасяджэнні:

1) калі будуць устаноўлены акалічнасці, указаныя ў пунктах 3–11, 13 і 14 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, калі іншае не прадугледжана часткай 5 артыкула 29 гэтага Кодэкса;

2) пры адмове дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачання, калі ад абвінавачання адмовіліся таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцец або іх прадстаўнікі.

2. Суд мае права вызваліць абвінавачванага ад крымінальнай адказнасці і спыніць вядзенне па крымінальнай справе ў адпаведнасці з часткай 1 артыкула 30 гэтага Кодэкса адпаведна на падставах, прадугледжаных артыкуламі 20, 86–88, 89 і 118 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Пастанова суда аб вызваленні ад крымінальнай адказнасці і спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, прадугледжаных артыкулам 88 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, прымаецца пасля ўнясення абвінавачваным на дэпазітны рахунак суда крымінальна-прававой кампенсацыі.

3. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе адмяняюцца прымененыя меры стрымання і іншыя меры працэсуальнага прымусу, а таксама меры забеспячэння грамадзянскага іску і спецыяльнай канфіскацыі маёмасці, вырашаецца пытанне аб рэчавых доказах і растлумачваецца права на пакрыццё прычыненай шкоды ў выпадках, устаноўленых гэтым Кодэксам. Копія вызначэння (пастановы) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе накіроўваецца асобе, якая прыцягвалася ў якасці абвінавачванага, пацярпеламу або іх законным прадстаўнікам. У выпадку спынення вядзення па крымінальнай справе ў судовым пасяджэнні на падставах, прадугледжаных пунктамі 3 і 4 часткі 1 артыкула 29, пунктам 5 часткі 1 артыкула 30 гэтага Кодэкса, у дачыненні да асобы па факце ўчынення ёй у перыяд праходжання дзяржаўнай службы цяжкага або

асабліва цяжкага злачынства супраць інтарэсаў службы або цяжкага або асабліва цяжкага злачынства, спалучанага з выкарыстаннем службовай асобай сваіх службовых паўнамоцтваў, копія вызначэння (пастановы) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе накіроўваецца ў орган, які ажыццяўляе прызначэнне і пераразлік пенсій па месцы жыхарства гэтай асобы.

4. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставе, прадугледжанай пунктам 2 часткі 1 гэтага артыкула, або пры спыненні на гэтай жа падставе вядзення па крымінальнай справе па асобных пунктах абвінавачання або ў дачыненні да аднаго з некалькіх абвінавачваных, калі асоба, якая ўчыніла злачынства, застаецца неўстаноўленай, суд па хадайніцтве дзяржаўнага абвінаваўцы выносіць пастанову (вызначэнне) аб перадачы крымінальнай справы пракурору для арганізацыі вядзення дадатковага папярэдняга расследавання і ўстанаўлення асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага, або аб вылучэнні крымінальнай справы ў асобнае вядзенне і перадачы вылучанай справы разам з далучанымі да крымінальнай справы рэчавымі доказамі пракурору для арганізацыі вядзення папярэдняга расследавання і ўстанаўлення асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага.

Артыкул 303¹. Вяртанне крымінальнай справы пракурору ў судовым пасяджэнні

Крымінальная справа вяртаецца пракурору пры ўстанаўленні ў судовым пасяджэнні падстаў, прадугледжаных артыкулам 280¹ і часткай 2 артыкула 468²⁸ гэтага Кодэкса.

Артыкул 304. Вырашэнне пытання аб меры стрымання і іншай меры працэсуальнага прымусу

1. У ходзе судовага разбору суд мае права прымяніць, змяніць або адмяніць меру стрымання і іншую меру працэсуальнага прымусу ў дачыненні да абвінавачванага.

2. Выключана.

3. Па сканчэнні ўказанага ў частцы трынаццатай артыкула 127 гэтага Кодэкса тэрміну ўтрымання пад вартай суд павінен змяніць абвінавачванаму меру стрымання.

Артыкул 305. Парадак вынясення вызначэнняў, пастаноў у судовым пасяджэнні

1. Па ўсіх пытаннях, якія вырашаюцца судом падчас судовага разбору, суд выносіць вызначэнні (пастановы), якія падлягаюць абвешчэнню ў судовым пасяджэнні.

2. Вызначэнні (пастановы) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, аб прымяненні, змяненні або адмене меры стрымання і іншых мер працэсуальнага прымусу, аб адводах, аб прызначэнні экспертызы, а таксама прыватныя вызначэнні выносяцца ў дарадчым пакоі і выкладаюцца ў выглядзе асобных дакументаў.

3. Усе іншыя вызначэнні (пастановы) паводле меркавання суда выносяцца або ва ўказаным у частцы другой гэтага артыкула парадку, або на месцы ў зале судовага пасяджэння з занясеннем вызначэння (пастановы) у спіслы пратакол, пратакол судовага пасяджэння.

Артыкул 306. Распарадак судовага пасяджэння

1. Судовы разбор адбываецца ва ўмовах, якія забяспечваюць работу суда і бяспеку ўдзельнікаў крымінальнага працэсу.

2. Пры ўваходзе суда ў залу судовага пасяджэння сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) аб'яўляе: «Прашу ўстаць. Суд ідзе».

Усе прысутныя ў зале судавага пасяджэння ўстаюць, пасля чаго па запрашэнні старшынствуючага займаюць свае месцы.

3. Усе ўдзельнікі судавага разбору звяртаюцца да суда са словамі «Высокі суд», даюць паказанні і робяць заявы стоячы. Адступленне ад гэтага правіла можа быць дапушчана з дазволу старшынствуючага.

4. Усе ўдзельнікі судавага разбору, а таксама ўсе прысутныя ў зале судавага пасяджэння грамадзяне павінны падпарадкоўвацца распараджэнням старшынствуючага аб захаванні парадку ў судовым пасяджэнні. Асобы, якія знаходзяцца ў стане ап'янення, у залу судавага пасяджэння не дапускаюцца.

5. Асобы, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, у залу судавага пасяджэння не дапускаюцца, за выключэннем выпадкаў, калі яны выкліканы судом.

Артыкул 307. Меры ўздзеяння за парушэнне парадку ў судовым пасяджэнні

1. Пры парушэнні парадку ў судовым пасяджэнні, непадпарадкаванні законным распараджэнням старшынствуючага ўдзельнік судавага разбору папярэджваецца, што паўторнае парушэнне парадку пацягне накладанне адміністрацыйнага спагнання і выдаленне яго з залы судавага пасяджэння. Выдаленне можа быць праведзена ў дачыненні да любога ўдзельніка судавага разбору, акрамя дзяржаўнага і прыватнага абвінаваўцаў і абаронцы.

2. Калі з залы судавага пасяджэння быў выдалены абвінавачваны, то прыгавор павінен быць абвешчаны ў яго прысутнасці або аб'яўлены яму пад распіску неадкладна пасля абвешчання.

3. Аб выдаленні з залы судавага пасяджэння ўдзельніка судавага разбору суд выносіць вызначэнне (пастанову).

4. Пры непадпарадкаванні дзяржаўнага абвінаваўцы або абаронцы законным распараджэнням старшынствуючага суд паведамляе аб гэтым адпаведна вышэйстаячаму пракурору, савету тэрытарыяльнай калегіі адвакатаў, кваліфікацыйнай камісіі адвакатаў.

5. Іншыя ўдзельнікі судавага разбору, а таксама асобы, якія прысутнічаюць у зале судавага пасяджэння, але не з'яўляюцца ўдзельнікамі судавага разбору, у выпадку парушэння імі парадку ў судовым пасяджэнні па распараджэнні старшынствуючага выдаляюцца з залы судавага пасяджэння.

6. Калі ў дзеяннях парушальніка парадку ў судовым пасяджэнні ёсць прыкметы злачынства, суд накіроўвае матэрыялы для ўзбуджэння супраць яго ў адпаведным парадку крымінальнай справы.

Артыкул 308. Фіксаванне ходу судавага пасяджэння з выкарыстаннем сродкаў гука- або відэазапісу і складаннем сціслага пратакола судавага пасяджэння

1. Ход кожнага судавага пасяджэння суда першай інстанцыі фіксуецца з выкарыстаннем сродкаў гука- або відэазапісу і складаннем сціслага пратакола судавага пасяджэння ў пісьмовай форме, у якім указваюцца звесткі, указаныя ў частцы 2 гэтага артыкула.

2. У сціслым пратаколе судавага пасяджэння ўказваюцца:

1) дата і месца правядзення судавага пасяджэння;

2) час пачатку і заканчэння судавага пасяджэння;

3) якая крымінальная справа разглядаецца;

4) найменне і склад суда, сакратар судавага пасяджэння (сакратар судавага пасяджэння – памочнік суддзі);

5) звесткі аб выкарыстанні ў ходзе судавага пасяджэння сродкаў гука- або відэазапісу, сістэм відэаканферэнцсувязі і іншых тэхнічных сродкаў;

б) звесткі аб яўцы перакладчыка, бакоў і іншых асоб, выкліканых судом у судовое пасяджэнне;

7) даныя аб асобе абвінавачванага;

8) распараджэнні старшынствуючага і дзеянні суда ў тым парадку, у якім яны мелі месца;

9) час пачатку і заканчэння допытаў асоб, выкліканых у судовое пасяджэнне, у тым парадку, у якім яны мелі месца;

10) звесткі аб допыце асобы, якую абараняюць, у дачыненні да якой прыменены меры бяспекі ў адпаведнасці з главой 8 гэтага Кодэкса;

11) вызначэнні (пастановы) суда, вынесеныя ў судовым пасяджэнні без выхаду ў дарадчы пакой;

12) пазіцыя дзяржаўнага абвінаваўцы ў выпадках, прадугледжаных часткай 4 артыкула 301 гэтага Кодэкса;

13) звесткі аб заяўленых грамадзянскіх ісках і аб адмове ад грамадзянскіх іскаў;

14) звесткі аб далучэнні да справы дадатковых матэрыялаў, прадстаўленых удзельнікамі судавага разбору;

15) звесткі аб растлумачэнні парадку і тэрміну азнаямлення са сціслым пратаколам, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрымання копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння і падачы на іх заўваг;

16) найменне файла, які ўтрымлівае гука- або відэазапіс ходу судавага пасяджэння;

17) дата складання сціслага пратакола.

3. Электронны носьбіт інфармацыі, які ўтрымлівае копію гука- або відэазапісу ходу судавага пасяджэння, далучаецца да крымінальнай справы і з'яўляецца неад'емнай часткай сціслага пратакола судавага пасяджэння.

4. Да сціслага пратакола судавага пасяджэння прыкладаюцца ў пісьмовай форме прамовы ўдзельнікаў судовых спрэчак, а таксама прапанаваныя імі фармулёўкі рашэнняў па пытаннях, указаных у пунктах 1–16 часткі 1 артыкула 352 гэтага Кодэкса, па іх хадайніцтвах.

5. Пры адсутнасці тэхнічнай магчымасці далейшага выкарыстання сродкаў гука- або відэазапісу фіксаванне ходу судавага пасяджэння працягваецца шляхам складання пратакола судавага пасяджэння ў адпаведнасці з правіламі артыкула 308¹ гэтага Кодэкса, аб чым інфармуецца ўдзельнікі судавага разбору.

6. Сціслы пратакол судавага пасяджэння рыхтуецца рукапісным спосабам або з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў і павінен быць складзены і падпісаны старшынствуючым і сакратаром судавага пасяджэння (сакратаром судавага пасяджэння – памочнікам суддзі) не пазней за пяць сутак пасля заканчэння судавага разбору. У ходзе судавага пасяджэння сціслы пратакол можа быць падрыхтаваны па частках, якія, як і сціслы пратакол у цэлым, падпісваюцца старшынствуючым і сакратаром судавага пасяджэння (сакратаром судавага пасяджэння – памочнікам суддзі).

Артыкул 308¹. Фіксаванне ходу судавага пасяджэння складаннем пратакола судавага пасяджэння

1. Пры адсутнасці тэхнічнай магчымасці выкарыстання сродкаў гука- або відэазапісу ход судавага пасяджэння суда першай інстанцыі фіксуецца складаннем пратакола судавага пасяджэння ў пісьмовай форме, у якім указваюцца звесткі, указаныя ў частках 2 і 3 гэтага артыкула.

2. У пратаколе судавага пасяджэння акрамя звестак, указаных у пунктах 1–8 і 10–14 часткі 2 артыкула 308 гэтага Кодэкса, указваюцца:

1) прычыны немагчымасці вядзення гука- або відэазапісу;

2) заявы, прэрэчэнні, хадайніцтвы ўдзельнікаў судавага разбору;

3) інфармацыя аб вынясенні вызначэнняў (пастаноў) суда ў дарадчым пакоі;

- 4) звесткі аб растлумачэнні ўдзельнікам судавага разбору іх правоў і абавязкаў;
- 5) падрабязны змест паказанняў дапытаных асоб, а таксама адказаў на зададзеныя ім пытанні;
- 6) вынікі праведзеных у судовым пасяджэнні аглядаў і іншых дзеянняў па даследаванні доказаў;
- 7) факты, якія асобы, што ўдзельнічаюць у судовым разборы, прасілі засведчыць у пратаколе;
- 8) асноўны змест выступленняў бакоў у судовых спрэчках і апошняга слова абвінавачванага;
- 9) звесткі аб абвясчэнні прыгавору і растлумачэнні парадку і тэрміну яго абскарджання;
- 10) звесткі аб растлумачэнні парадку і тэрміну азнаямлення з пратаколам і падачы на яго заўваг;
- 11) дата стварэння пратакола.

3. У пратаколе судавага пасяджэння таксама ўказваюцца факты, якія сведчаць аб парушэнні парадку ў судовым пасяджэнні, калі яны мелі месца, даныя аб асобе парушальніка, а таксама меры ўздзеяння, прынятыя судом у дачыненні да парушальніка.

4. Да пратакола судавага пасяджэння прыкладаюцца ў пісьмовай форме прамовы ўдзельнікаў судовых спрэчак, а таксама прапанаваныя імі фармулёўкі рашэнняў па пытаннях, указаных у пунктах 1–16 часткі 1 артыкула 352 гэтага Кодэкса, па іх хадайніцтвах.

5. Пратакол судавага пасяджэння рыхтуецца рукапісным спосабам або з выкарыстаннем тэхнічных сродкаў і павінен быць складзены і падпісаны старшынствуючым і сакратаром судавага пасяджэння (сакратаром судавага пасяджэння – памочнікам суддзі) не пазней за дзесяць сутак пасля заканчэння судавага разбору. У ходзе судавага пасяджэння пратакол можа быць падрыхтаваны па частках, якія, як і пратакол у цэлым, падпісваюцца старшынствуючым і сакратаром судавага пасяджэння (сакратаром судавага пасяджэння – памочнікам суддзі).

Артыкул 309. Азняямленне са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, атрыманне копіі гука- або відэазапісу ходу судавага пасяджэння і падача на іх заўваг

1. Бакі маюць права хадайнічаць аб азняямленні са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння ў поўным аб'ёме або з іх часткамі па меры іх падрыхтоўкі. Суд забяспечвае бакам магчымасць такога азняямлення. Бакі таксама маюць права хадайнічаць аб атрыманні копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння на прадастаўленым імі электронным носьбіце інфармацыі. Абвінавачванаму, які ўтрымліваецца пад вартай, па яго хадайніцтве копія гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння накіроўваецца судом па месцы яго ўтрымання пад вартай. У выпадку разгляду справы ў закрытым судовым пасяджэнні па хадайніцтве бакоў суд забяспечвае магчымасць азняямлення іх з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння.

2. Хадайніцтва аб азняямленні са сціслым пратаколам, пратаколам судавага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судавага пасяджэння, аб атрыманні копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судавага пасяджэння можа быць заяўлена ў пісьмовай форме на працягу дзесяці сутак з дня абвясчэння прыгавору або іншага вынікавага рашэння суда першай інстанцыі.

3. Асоба, дапытаная ў судовым пасяджэнні, мае права хадайнічаць аб азняямленні з запісам яе паказанняў у пратаколе судавага пасяджэння, аб атрыманні копіі гука- або відэазапісу яе паказанняў у ходзе адкрытага судавага пасяджэння, аб азняямленні з гука- або відэазапісам яе паказанняў у ходзе закрытага судавага пасяджэння.

4. На працягу пяці сутак пасля азнаямлення са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымання копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння бакі маюць права падаць на іх заўвагі з указаннем на іх непаўнату і наяўныя ў іх няправільнасці. Па хадайніцтве бакоў тэрмін падачы заўваг можа быць прадоўжаны старшынствуючым да дзесяці сутак.

5. Няўка бакоў без уважлівых прычын для азнаямлення са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымання копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння не прызнаецца парушэннем крымінальна-працэсуальнага закона, якое цягне адмену судовага рашэння па крымінальнай справе.

Артыкул 310. Разгляд заўваг на сціслы пратакол, пратакол судовага пасяджэння, гука- або відэазапіс ходу судовага пасяджэння

1. Заўвагі на сціслы пратакол, пратакол судовага пасяджэння, гука- або відэазапіс ходу судовага пасяджэння разглядаюцца ў тэрмін не большы за дзесяць сутак з дня іх паступлення ў суд старшынствуючым, які ў неабходных выпадках мае права выклікаць асоб, якія іх падалі.

2. Па выніках разгляду заўваг старшынствуючы выносіць матываваную пастанову аб засведчанні іх правільнасці або аб іх адхіленні. Заўвагі на сціслы пратакол, пратакол судовага пасяджэння, гука- або відэазапіс ходу судовага пасяджэння і пастанова далучаюцца да крымінальнай справы.

3. У выпадку вызвалення старшынствуючага ад пасады або яго смерці, а таксама ў іншых выпадках, якія выключаюць магчымасць разгляду ім заўваг, яны далучаюцца да сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння.

ГЛАВА 35 ПАДРЯХТОЎЧАЯ ЧАСТКА СУДОВАГА ПАСЯДЖЭННЯ

Артыкул 311. Адкрыццё судовага пасяджэння

У прызначаны час старшынствуючы адкрывае судовае пасяджэнне і аб'яўляе, якая крымінальная справа падлягае разбору.

Артыкул 312. Праверка яўкі ў судовае пасяджэнне

Сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік суддзі) дакладвае старшынствуючаму аб яўцы ў суд бакоў і іншых асоб, выкліканых у судовае пасяджэнне, і паведамляе аб прычынах няўкі адсутных.

Артыкул 313. Раствлумачэнне перакладчыку яго правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае перакладчыку яго абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 63 гэтага Кодэкса, і папярэджвае аб крымінальнай адказнасці за адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў, а таксама за заведама няправільны пераклад, аб чым у перакладчыка бярэцца падпіска, якая далучаецца да сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння. Перакладчык таксама папярэджваецца аб іншай устаноўленай заканадаўчымі актамі адказнасці.

Артыкул 314. Выдаленне сведак з залы судовага пасяджэння

Сведкі, якія з'явіліся, да пачатку іх допыту выдаляюцца з залы судовага пасяджэння. Старшынствуючы прымае меры для таго, каб не дапытаныя судом сведкі не мелі зносін з дапытанымі сведкамі, а таксама з іншымі асобамі, якія знаходзяцца ў зале судовага пасяджэння.

Артыкул 315. Аб'яўленне складу суда і іншых удзельнікаў судовага пасяджэння

1. Старшынствуючы аб'яўляе склад суда, паведамляе, хто з'яўляецца дзяржаўным і прыватным абвінаваўцамі, абаронцам, пацярпелым, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам, прадстаўнікамі, а таксама сакратаром судовага пасяджэння (сакратаром судовага пасяджэння – памочнікам суддзі), экспертам, спецыялістам і перакладчыкам.

2. Калі ў судовым пасяджэнні прысутнічаюць запасны суддзя або народны засядацель, старшынствуючы аб'яўляе аб гэтым.

Артыкул 316. Устанаўленне асобы абвінавачванага і своечасовасці ўручэння яму копій працэсуальных дакументаў

1. Старшынствуючы ўстанаўлівае асобу абвінавачванага, высвятляе яго прозвішча, імя, імя па бацьку, дату і месца нараджэння, грамадзянства, ступень валодання мовай, на якой вядзецца судаводства, месца жыхарства, занятак, адукацыю, сямейнае становішча і іншыя даныя, датычныя яго асобы.

2. Старшынствуючы высвятляе, ці ўручаны абвінавачванаму і калі менавіта копіі пастановаў аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, аб змяненні абвінавачвання, калі яно мела месца, аб прызначэнні судовага разбору. Пры гэтым судовы разбор справы не можа быць пачаты раней за пяць сутак з дня ўручэння копій указаных дакументаў.

Артыкул 317. Раствлумачэнне абвінавачванаму яго правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае абвінавачванаму яго правы і абавязкі ў судовым разборы, прадугледжаныя артыкулам 43 гэтага Кодэкса.

Артыкул 318. Раствлумачэнне пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам іх правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам іх правы і абавязкі ў судовым разборы, прадугледжаныя адпаведна артыкуламі 50, 53, 55, 57 і 59 гэтага Кодэкса. Пацярпеламу па справе прыватнага абвінавачвання растлумачваецца яго права на прымірэнне з абвінавачваным.

Артыкул 319. Раствлумачэнне эксперту яго правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае эксперту яго правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 61 гэтага Кодэкса, і папярэджвае аб крымінальнай адказнасці за дачу заведама непраўдзівага заключэння эксперта і адмову або ўхіленне без уважлівых прычын ад выканання ўскладзеных на яго абавязкаў, аб чым у эксперта бярэцца падпіска, якая далучаецца да сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння. Эксперт таксама папярэджваецца аб іншай устаноўленай заканадаўчымі актамі адказнасці.

Артыкул 320. Растлумачэнне спецыялісту яго правоў і абавязкаў

Старшынствуючы растлумачвае спецыялісту яго правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкулам 62 гэтага Кодэкса, і папярэджвае аб устаноўленай заканадаўчымі актамі адказнасці за адмову або ўхіленне ад выканання сваіх абавязкаў.

Артыкул 321. Растлумачэнне права адводу і вырашэнне заяўленых адводаў

1. Старшынствуючы растлумачвае бакам іх права заявы адводу складу суда, камунібуудзь з суддзяў і іншым удзельнікам судовага разбору ў адпаведнасці з правіламі главы 9 гэтага Кодэкса. Калі ў судовым пасяджэнні прысутнічаюць запасны суддзя або народны засядацель, ім таксама можа быць заяўлены адвод.

2. Заяўленыя адводы суд вырашае ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 79–87 гэтага Кодэкса.

Артыкул 322. Заява і вырашэнне хадайніцтваў

1. Старшынствуючы апытвае бакі, ці ёсць у іх хадайніцтвы аб выкліку новых сведак, экспертаў і спецыялістаў і аб выпатрабаванні рэчавых доказаў і дакументаў, а таксама іншыя хадайніцтвы. Асоба, якая заявіла хадайніцтва, абавязана ўказаць, для ўстанаўлення якіх менавіта акалічнасцей неабходны дадатковыя доказы.

2. Суд, выслухаўшы меркаванні астатніх удзельнікаў судовага разбору, павінен разгледзець кожнае заяўленае хадайніцтва, задаволіць яго, калі акалічнасці, якія падлягаюць высвятленню, маюць значэнне для крымінальнай справы, або вынесці матываванае вызначэнне (пастанову) аб поўнай або частковай адмове ў задавальненні хадайніцтва.

3. Суд не мае права адмовіць у задавальненні хадайніцтва аб допыце ў судовым пасяджэнні ў якасці сведак асоб, якія з’явіліся ў суд па ініцыятыве бакоў.

4. Асоба, якой судом адмоўлена ў задавальненні хадайніцтва, мае права заявіць яго ў далейшым.

Артыкул 323. Вырашэнне пытання аб магчымасці разгляду крымінальнай справы ў адсутнасць каго-небудзь з удзельнікаў крымінальнага працэсу

Пры няўцы каго-небудзь з удзельнікаў крымінальнага працэсу суд выслухоўвае меркаванні бакоў аб магчымасці разбору крымінальнай справы і выносіць вызначэнне (пастанову) аб адкладанні разбору або яго працягу і аб выкліку ў наступнае судовае пасяджэнне асоб, якія не з’явіліся, або аб іх прыводзе.

ГЛАВА 36 СУДОВАЕ СЛЕДСТВА

Артыкул 324. Пачатак судовага следства

1. Судовае следства пачынаецца з абвясчэння дзяржаўным абвінаваўцам прад’яўленага асобе абвінавачання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 455 гэтага Кодэкса, а па справах прыватнага абвінавачання – з выкладу заявы прыватным абвінаваўцам або яго прадстаўніком.

2. Старшынствуючы апытвае абвінавачванага, ці зразумела яму абвінавачанне, растлумачвае сутнасць абвінавачання і высвятляе яго адносіны да прад’яўленага абвінавачання.

Артыкул 325. Парадак прадстаўлення і даследавання доказаў

1. Першым прадстаўляе доказы бок абвінавачання. Дзяржаўны абвінаваўца, а па справах прыватнага абвінавачання прыватны абвінаваўца або яго прадстаўнік выкладаюць суду доказы, якія, паводле іх меркавання, пацвярджаюць вінаватасць асобы ва ўчыненым злачынстве.

2. Парадак даследавання доказаў вызначаецца судом па ўзгадненні з бакамі. Па пытаннях устанаўлення або змянення парадку даследавання доказаў суд выносіць вызначэнне (пастанова).

3. Абвінавачваны з дазволу старшынствуючага мае права даваць паказанні ў любы момант судовага следства.

Артыкул 326. Скарочаны парадак судовага следства

1. У выпадку прызнання абвінавачваным сваёй віны і калі зробленае прызнанне не аспрэчваецца якім-небудзь з бакоў і не выклікае ў суда сумненняў, суд са згоды бакоў пасля допыту абвінавачванага і высвятлення ў яго, ці не з'яўляецца яго прызнанне вымушаным, мае права абмежавацца даследаваннем толькі тых доказаў, на якія ўкажуць бакі, або абвясціць судовае следства закончаным і перайсці да судовых спрэчак. Пры гэтым суд павінен растлумачыць бакам, што адмова ад даследавання доказаў цягне недапушчальнасць абскарджання або апратэставання прыговору на гэтай падставе.

2. Правілы, выкладзеныя ў частцы першай гэтага артыкула, не прымяняюцца па крымінальных справах аб злачынствах непаўналетніх, а таксама аб злачынствах, за ўчыненне якіх паводле закона могуць быць прызначаны пазбаўленне волі на тэрмін большы за дзесяць год або смяротнае пакаранне, і ў выпадках, калі хаця б адзін з абвінавачваных не прызнае сваёй віны і справу ў дачыненні да яго немагчыма вылучыць у асобнае вядзенне.

Артыкул 327. Допыт абвінавачванага

1. Перад допытам абвінавачванага старшынствуючы растлумачвае яго права даваць паказанні ў сувязі з прад'яўленым абвінавачаннем і іншымі акалічнасцямі крымінальнай справы і звяртае яго ўвагу на тое, што ўсё ім сказанае можа быць выкарыстана супраць яго. Пры згодзе абвінавачванага даць паказанні першым яго дапытвае бок абвінавачання, а затым бок абароны. Старшынствуючы адхіляе навадныя пытанні і пытанні, не якія маюць дачынення да справы.

2. Суд задае пытанні абвінавачванаму пасля допыту яго бакамі, аднак удакладняльныя пытанні могуць быць зададзены судом пры допыце абвінавачванага любога з бакоў.

3. Допыт аднаго абвінавачванага ў адсутнасць іншага дапускаецца па хадайніцтве бакоў або ініцыятыве суда, аб чым выносіцца вызначэнне (пастанова). У гэтым выпадку пасля вяртання выдаленага абвінавачванага ў залу судовага пасяджэння старшынствуючы паведамляе яму змест паказанняў, дадзеных у яго адсутнасць, і прадастаўляе яму магчымасць задаваць пытанні абвінавачванаму, дапытанаму ў яго адсутнасць.

Артыкул 328. Абвясчэнне паказанняў абвінавачванага

1. Абвясчэнне паказанняў абвінавачванага, дадзеных пры дасудовым вядзенні, а таксама ўзнаўленне гуказапісу яго паказанняў, відэазапісу або кіназдымкі допыту праводзяцца паводле меркавання суда або па хадайніцтве бакоў у наступных выпадках:

1) пры наяўнасці істотных супярэчнасцей паміж гэтымі паказаннямі і паказаннямі, дадзенымі ў судовым пасяджэнні;

2) пры адмове абвінавачванага ад дачы паказанняў у судовым пасяджэнні;

3) калі справа разглядаецца ў адсутнасць абвінавачванага.

2. Правілы, прадугледжаныя часткай першай гэтага артыкула, распаўсюджваюцца таксама на выпадкі абвяшчэння паказанняў абвінавачванага, дадзеных раней у ходзе судавага разбору.

3. Не дапускаецца ўзнаўленне гука-, відэазапісу і кіназдымкі без папярэдняга абвяшчэння паказанняў, якія ўтрымліваюцца ў адпаведным пратаколе допыту.

Артыкул 329. Допыт пацярпелага

1. Пацярпелы дапытваецца ў адпаведнасці з правіламі допыту сведак, прадугледжанымі артыкулам 330 гэтага Кодэкса.

2. Пацярпелы з дазволу старшынствуючага можа даваць паказанні ў любы момант судавага следства.

Артыкул 330. Допыт сведкі

1. Сведка дапытваецца ў адсутнасць іншых недапытаных сведак.

2. Пры допыце старшынствуючы ўстанаўлівае асобу сведкі, высвятляе яго дачыненне да абвінавачванага і пацярпелага, растлумачвае грамадзянскі абавязак і абавязак даваць праўдзівыя паказанні па крымінальнай справе, а таксама адказнасць за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў. Сведку растлумачваецца таксама, што ён мае права адмовіцца ад дачы паказанняў у дачыненні да яго самога, членаў яго сям'і або блізкіх родзічаў. Асобам, якія вызвалены паводле закона ад абавязку даваць паказанні, але пажадалі іх даць, растлумачваецца адказнасць за дачу заведама непраўдзівых паказанняў. У сведкі бярэцца падпіска аб тым, што яму растлумачаны яго абавязкі і адказнасць. Падпіска далучаецца да сціслага пратакола, пратакола судавага пасяджэння.

3. Першымі дапытваюцца сведкі абвінавачвання, а затым сведкі абароны. Пры гэтым першым задае пытанні той бок, па хадайніцтве якога гэты сведка выкліканы ў судовае пасяджэнне. Суддзі задаюць пытанні сведку пасля допыту яго бакамі, аднак удакладняльныя пытанні могуць быць зададзены імі ў любы момант яго допыту.

4. Дапытаныя сведкі застаюцца ў зале судавага пасяджэння і не могуць яе пакінуць да заканчэння судавага следства без дазволу суда і згоды бакоў.

5. У выпадку, прадугледжаным артыкулам 193 гэтага Кодэкса, з мэтай забеспячэння бяспекі сведкі, членаў яго сям'і, блізкіх родзічаў і іншых асоб, якіх ён лічыць сваімі блізкімі, без абвяшчэння сапраўдных даных аб асобе сведкі суд мае права правесці яго допыт па-за візуальным назіраннем асоб, якія прысутнічаюць у зале судавага пасяджэння, аб чым судом выносіцца вызначэнне (пастанова).

Артыкул 331. Выкарыстанне абвінавачваным, пацярпелым і сведкам пісьмовых нататак і дакументаў

1. Абвінавачваны, пацярпелы і сведка могуць карыстацца пісьмовымі нататкамі. Гэтыя нататкі павінны быць прад'яўлены суду па яго патрабаванні.

2. Абвінавачванаму, пацярпеламу і сведку дазваляецца прачытанне наяўных у іх дакументаў, якія адносяцца да іх паказанняў. Гэтыя дакументы прад'яўляюцца суду і па яго вызначэнні (пастанове) могуць быць далучаны да крымінальнай справы.

Артыкул 332. Асабліваасці допыту непаўналетніх пацярпелых і сведак

1. Пры допыце пацярпелых і сведак ва ўзросце да чатырнаццаці гадоў, а паводле меркавання суда і пры допыце гэтых асоб ва ўзросце ад чатырнаццаці да шаснаццаці гадоў удзельнічаюць педагог або псіхалаг, а таксама могуць удзельнічаць бацькі або іншыя

законныя прадстаўнікі непаўналетняга. Указаныя асобы з дазволу старшынствуючага могуць задаваць пытанні пацярпеламу і сведку.

2. Перад допытам пацярпелага і сведкі, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, старшынствуючы растлумачвае ім правы і абавязкі, прадугледжаныя артыкуламі 50 і 60 гэтага Кодэкса. Аб адказнасці за адмову або ўхіленне ад дачы паказанняў і за дачу заведама непраўдзівых паказанняў гэтыя асобы не папярэджваюцца і падпіска ў іх не бярэцца.

3. Па хадайніцтве бакоў або па ініцыятыве суда допыт пацярпелага і сведкі, якія не дасягнулі васьмнаццацігадовага ўзросту, можа быць праведзены ў адсутнасць абвінавачванага, аб чым суд выносіць вызначэнне (пастанову). Пасля вяртання абвінавачванага ў залу судавага пасяджэння яму павінны быць паведамлены паказанні гэтых асоб і прадстаўлена магчымасць задаваць ім пытанні.

4. Пацярпелы і сведка, якія не дасягнулі шаснаццацігадовага ўзросту, выдаляюцца з залы судавага пасяджэння па заканчэнні іх допыту, акрамя выпадкаў, калі суд прызнае неабходнай іх далейшую прысутнасць.

Артыкул 333. Абвяшчэнне паказанняў пацярпелага і сведкі

1. Абвяшчэнне паказанняў пацярпелага і сведкі, дадзеных пры дасудовым вядзенні, а таксама ўзнаўленне гуказапісу іх паказанняў, відэазапісу або кіназдымкі допыту дапускаюцца паводле меркавання суда або па хадайніцтве бакоў у наступных выпадках:

1) пры наяўнасці істотных супярэчнасцей паміж гэтымі паказаннямі і паказаннямі, дадзенымі ў судовым пасяджэнні;

2) пры адсутнасці ў судовым пасяджэнні пацярпелага або сведкі па прычынах, якія выключаюць магчымасць іх яўкі;

2¹) калі пацярпелы або сведка не дасягнулі чатырнаццаці гадоў і ў матэрыялах крымінальнай справы ёсць гука- і відэазапіс іх паказанняў;

3) пры наяўнасці акалічнасцей, прадугледжаных артыкулам 68 гэтага Кодэкса.

2. Калі пацярпелы або сведка, вызваленыя паводле закона ад абавязку сведчыць супраць абвінавачванага, не далі згоды на дачу паказанняў у судовым пасяджэнні, іх паказанні, дадзеныя пры дасудовым вядзенні, не могуць быць абвешчаны. Не могуць быць таксама ўзноўлены гуказапіс іх паказанняў, відэазапіс або кіназдымка допыту.

3. Не дапускаецца ўзнаўленне гука-, відэазапісу і кіназдымкі без папярэдняга абвяшчэння паказанняў, якія ўтрымліваюцца ў адпаведным пратаколе допыту.

Артыкул 334. Правядзенне экспертызы ў судовым пасяджэнні

1. Па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве суд мае права прызначыць экспертызу. Экспертызу праводзяць эксперты, якія давалі заключэнне ў ходзе дасудовага вядзення, або іншыя эксперты, прызначаныя судом.

2. Экспертыза ў судовым пасяджэнні праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі главы 26 гэтага Кодэкса.

3. У судовым пасяджэнні эксперт з дазволу старшынствуючага мае права задаваць пытанні дапытваным асобам, знаёміцца з матэрыяламі крымінальнай справы, удзельнічаць у аглядах, эксперыментах і іншых судовых дзеяннях, якія датычацца прадмета экспертызы.

4. Пры неабходнасці прадстаўлення эксперту ўзораў для параўнальнага даследавання прымяняюцца правілы артыкула 234 гэтага Кодэкса.

5. Пры высвятленні ўсіх акалічнасцей, якія маюць значэнне для дачы заключэння, старшынствуючы прапановуе бакам прадставіць у пісьмовым выглядзе пытанні эксперту. Пастаўленыя пытанні павінны быць абвешчаны і па іх заслуханы меркаванні ўдзельнікаў судавага разбору. Разгледзеўшы пытанні, суд сваім вызначэннем (пастановай) адхіляе тых

з іх, якія не адносяцца да крымінальнай справы або кампетэнцыі эксперта, канчаткова фармулюе новыя пытанні, пасля чаго эксперт прыступае да правядзення экспертызы і складання заключэння.

6. Эксперт дае заключэнне ў пісьмовай форме і абвясчае яго ў судовым пасяджэнні. Заключэнне разам з пытаннямі далучаецца да крымінальнай справы. Эксперт мае права ўключыць у заключэнне вывады па акалічнасцях крымінальнай справы, якія адносяцца да яго кампетэнцыі, аб якіх яму не былі пастаўлены пытанні.

7. У выпадку выкліку ў судовае пасяджэнне эксперта, які даў заключэнне ў ходзе дасудовага вядзення, суд можа пасля абвясчэння заключэння, калі яно не выклікае перэчанняў у бакоў, не прызначаць экспертызу і абмежавацца допытам эксперта.

Артыкул 335. Допыт эксперта

1. Пасля абвясчэння заключэння эксперта, дадзенага ім у ходзе дасудовага вядзення або ў судовым пасяджэнні, эксперт можа быць дапытаны для растлумачэння або ўдакладнення заключэння.

2. Пытанні эксперту задаюць бакі, пры гэтым першым задае бок, па хадайніцтве якога прызначана экспертыза. Суд мае права задаць эксперту пытанні ў любы момант допыту.

Артыкул 336. Правядзенне дадатковай або паўторнай экспертызы

1. Суд можа прызначыць дадатковую або паўторную экспертызу ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 239 гэтага Кодэкса, аб чым выносіць вызначэнне (пастанову).

2. Дадатковая або паўторная экспертыза праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі артыкулаў 226–238 гэтага Кодэкса.

Артыкул 337. Агляд рэчавых доказаў

1. Далучаныя да крымінальнай справы ў ходзе дасудовага вядзення і прадстаўленыя рэчавыя доказы павінны быць агледжаны судом і прад'яўлены бакам. Агляд рэчавых доказаў праводзіцца ў любы момант судовага следства як па хадайніцтве бакоў, так і па ініцыятыве суда. Рэчавыя доказы могуць быць прад'яўлены для агляду сведкам, эксперту і спецыялісту. Асобы, якім прад'яўлены рэчавыя доказы, маюць права звяртаць увагу суда на акалічнасці, звязаныя з аглядам.

2. Агляд рэчавых доказаў можа праводзіцца судом па месцы іх знаходжання ў адпаведнасці з правіламі часткі першай гэтага артыкула.

Артыкул 338. Абвясчэнне пратаколаў следчых дзеянняў і дакументаў

1. Падлягаюць абвясчэнню поўнасю або часткова пратаколы следчых дзеянняў, якія сведчаць акалічнасці і факты, устаноўленыя пры аглядзе, асведчанні, выемцы, вобшуку, прад'яўленні для апазнання, следчым эксперыменце, праслухоўванні і запісе перагавораў, якія вядуцца па тэхнічных каналах сувязі, і іншых перагавораў абвінавачванага або іншых асоб, а таксама дакументы, далучаныя да крымінальнай справы або прадстаўленыя ў судовым пасяджэнні, калі ў іх выкладзены або засведчаны акалічнасці, якія маюць значэнне для крымінальнай справы. Прадстаўленыя суду дакументы могуць быць па вызначэнні (пастанове) суда далучаны да крымінальнай справы.

2. Абвясчэнне пратаколаў следчых дзеянняў і дакументаў праводзіцца ў любы момант судовага следства як па хадайніцтве бакоў, так і па ініцыятыве суда.

Артыкул 339. Парадак абвяшчэння пратаколаў і дакументаў

У выпадках, прадугледжаных артыкуламі 328, 331, 333 і 338 гэтага Кодэкса, паказанні абвінавачванага, пацярпелага, сведкі, а таксама пратаколы следчых дзеянняў і дакументы абвяшчаюцца па даручэнні суда бокам, які хадайнічаў аб іх абвяшчэнні, або судом.

Артыкул 340. Агляд мясцовасці і памяшкання

1. Агляд мясцовасці і памяшкання праводзіцца судом з удзелам бакоў, а пры неабходнасці – і з удзелам сведак, эксперта і спецыяліста. Аб правядзенні агляду памяшкання суд выносіць вызначэнне (пастанову).

2. Па прыбыцці на месца агляду старшынствуючы абвяшчае аб працягу судовага пасяджэння і суд прыступае да агляду. Пры гэтым абвінавачванаму, пацярпеламу, сведку, эксперту і спецыялісту могуць быць зададзены пытанні судом і бакамі ў сувязі з аглядам.

Артыкул 341. Правядзенне следчага эксперыменту

Следчы эксперымент праводзіцца судом з удзелам бакоў, а пры неабходнасці – і з удзелам сведак, эксперта і спецыяліста з выкананнем правіл, прадугледжаных артыкуламі 207 гэтага Кодэкса. Аб правядзенні следчага эксперыменту суд выносіць вызначэнне (пастанову).

Артыкул 342. Прад'яўленне для апазнання

У выпадку неабходнасці прад'яўлення ў судзе для апазнання асобы або аб'екта яно праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі артыкулаў 223 і 224 гэтага Кодэкса.

Артыкул 343. Асведчанне

1. Асведчанне ў судовым пасяджэнні праводзіцца па вызначэнні (пастанове) суда ў выпадках, прадугледжаных часткамі першай і другой артыкула 206 гэтага Кодэкса.

2. Асведчанне, што суправаджаецца агаленнем асобы, якая аглядаецца, праводзіцца ў асобным памяшканні ўрачом, які складае і падпісвае акт асведчання. Пасля гэтага ўказаныя асобы вяртаюцца ў залу судовага пасяджэння, дзе ў прысутнасці бакоў паведамляюць суду аб слядах і прыкметах на целе агледжанага, калі яны выяўлены, адказваюць на пытанні бакоў і суддзяў. Акт асведчання далучаецца да крымінальнай справы.

Артыкул 343¹. Правядзенне допыту, апазнання з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі)

1. Допыт удзельнікаў працэсу, апазнанне асоб і (або) аб'ектаў у ходзе судовага разбору могуць быць праведзены з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) у выпадках:

- 1) немагчымасці непасрэднай прысутнасці ўдзельніка працэсу ў судзе па стане здароўя і па іншых уважлівых прычынах;
- 2) неабходнасці забеспячэння бяспекі ўдзельнікаў крымінальнага працэсу і іншых асоб у адпаведнасці з главай 8 гэтага Кодэкса;
- 3) правядзення допыту непаўналетняга ўдзельніка працэсу;
- 4) неабходнасці забеспячэння найбольш хуткага, усебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы.

2. Допыт удзельнікаў працэсу, апазнанне асоб і (або) аб'ектаў з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) праводзяцца па агульных правілах допыту, апазнання, устаноўленых гэтым Кодэксам.

3. Прымяненне сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) пры допыце ўдзельнікаў працэсу, апазнанні асоб і (або) аб'ектаў павінна забяспечваць магчымасць удзельнікам працэсу, якія знаходзяцца ў судзе, што разглядае справу, непасрэдна задаваць пытанні і атрымліваць адказы ад дапытваных асоб або асоб, якія ўдзельнічаюць у апазнанні, рэалізоўваць іншыя працэсуальныя правы і выконваць працэсуальныя абавязкі, прадугледжаныя гэтым Кодэксам. Пры гэтым павінна забяспечвацца належная якасць выявы і гуку.

4. З мэтай устанаўлення асобы дапытванага або асобы, якая ўдзельнічае ў апазнанні, а таксама ўзяцця падпіскі ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 330 гэтага Кодэкса, у памяшканні, у якім знаходзіцца дапытваны з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) удзельнік працэсу і (або) у якім (з якога) ажыццяўляецца апазнанне асобы і (або) аб'екта, па даручэнні суда, што разглядае справу, абавязаны знаходзіцца сакратар судовага пасяджэння (сакратар судовага пасяджэння – памочнік судзі) суда, па месцы знаходжання якога праводзяцца ўказаныя працэсуальныя дзеянні. Падпіска і прадстаўленыя пацярпелым, сведкам дакументы пасля заканчэння працэсуальнага дзеяння неадкладна накіроўваюцца старшынствууючаму ў судовым пасяджэнні суда, які разглядае крымінальную справу.

5. Ход і змест працэсуальных дзеянняў, якія ажыццяўляюцца з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі), адлюстроўваюцца ў пратаколе судовага пасяджэння. Электронны носьбіт інфармацыі, на якім зафіксаваны допыт або апазнанне з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі), далучаецца да сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння.

6. У выпадку прымянення ў дачыненні да асобы, якая ўдзельнічае ў правядзенні працэсуальных дзеянняў, прадугледжаных часткай 1 гэтага артыкула, мер па забеспячэнні бяспекі ў адпаведнасці з главай 8 гэтага Кодэкса яна можа быць дапытана або з яе ўдзелам можа быць праведзена апазнанне асобы з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі) з адпаведнымі змяненнямі выгляду і (або) голасу, што забяспечваюць непазнавальнасць асобы, якую абараняюць.

Артыкул 344. Заканчэнне судовага следства

1. Па завяршэнні даследавання ўсіх доказаў старшынствууючы апытвае бакі, ці жадаюць яны дапоўніць судовае следства і чым менавіта. У выпадку заявы хадайніцтваў аб дапаўненні судовага следства суд абмяркоўвае гэтыя хадайніцтвы і вырашае іх.

2. Пасля вырашэння хадайніцтваў і выканання неабходных судовых дзеянняў старшынствууючы абвешчае судовае следства закончаным.

ГЛАВА 37

СУДОВЫЯ СПРЭЧКІ І АПОШНЯЕ СЛОВА АБВІНАВАЧВАНАГА

Артыкул 345. Змест і парадак судовых спрэчак

1. Пасля заканчэння судовага следства суд пераходзіць да судовых спрэчак, якія складаюцца з прамой дзяржаўнага і прыватнага абвінаваўцаў, пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка або іх прадстаўнікоў, абаронцы, абвінавачванага, які самастойна ажыццяўляе сваю абарону, або яго законнага прадстаўніка. Паслядоўнасць выступленняў удзельнікаў судовых спрэчак устанаўліваецца судом па іх прапановах, але ва ўсіх выпадках першым выступае дзяржаўны або прыватны абвінаваўца. Пры заяве бакамі хадайніцтва аб прадстаўленні часу для падрыхтоўкі

да спрэчак у судовым пасяджэнні судом можа быць аб'яўлены перапынак, тэрмін якога вызначаецца з улікам складанасці і аб'ёму крымінальнай справы.

2. Удзельнікі судовых спрэчак не маюць права спасылацца на доказы, якія не даследаваліся ў судовым пасяджэнні. Пры неабходнасці прад'явіць суду для даследавання новыя доказы яны могуць хадайнічаць аб аднаўленні судовага следства.

3. Суд не можа абмяжоўваць працягласць спрэчак бакоў пэўным часам, але старшынствуючы мае права спыняць асоб, якія ўдзельнічаюць у спрэчках, калі яны датычацца акалічнасцей, якія не маюць дачынення да разгляданай справы.

4. Пасля выступлення з прамовамі ўсіх удзельнікаў судовых спрэчак кожны з іх можа выступіць яшчэ па адным разе з заўвагамі (рэплікамі) адносна сказанага ў іх прамовах. Права апошняй заўвагі (рэплікі) належыць абвінавачванаму або яго абаронцу.

5. Кожны ўдзельнік судовых спрэчак можа прадставіць суду ў пісьмовай форме сваю прамову, а таксама прапанаваную ім фармулёўку рашэння па пытаннях, указаных у пунктах 1–16 артыкула 352 гэтага Кодэкса. Прапанаваная фармулёўка не мае для суда абавязковай сілы.

Артыкул 346. Апошнія слова абвінавачванага

1. Пасля заканчэння судовых спрэчак старшынствуючы дае абвінавачванаму апошнія слова. Ніякія пытанні да абвінавачванага падчас яго апошняга слова не дапускаюцца.

2. Суд не можа абмяжоўваць працягласць апошняга слова абвінавачванага пэўным часам, але старшынствуючы мае права спыняць абвінавачванага ў выпадках, калі ён закранае акалічнасці, якія не маюць дачынення да разгляданай крымінальнай справы.

Артыкул 347. Аднаўленне судовага следства

Калі асобы, якія выступаюць у судовых спрэчках, або абвінавачваны ў апошнім слове паведамаць аб новых акалічнасцях, якія маюць значэнне для крымінальнай справы, суд па хадайніцтве бакоў або па сваёй ініцыятыве аднаўляе судовае следства. Па заканчэнні адноўленага судовага следства суд зноў адкрывае судовыя спрэчкі і дае абвінавачванаму апошнія слова.

Артыкул 348. Выхад суда ў дарадчы пакой для пастанова прыгавору

1. Заслухаўшы апошнія слова абвінавачванага, суд неадкладна выходзіць у дарадчы пакой для пастанова прыгавору, аб чым старшынствуючы аб'яўляе прысутным у зале судовага пасяджэння.

2. Калі суд, знаходзячыся ў дарадчым пакоі, прыйдзе да вываду, што для правільнага вырашэння крымінальнай справы неабходна дадатковае даследаванне яе акалічнасцей, ён вяртаецца ў залу судовага пасяджэння і аднаўляе судовае следства.

ГЛАВА 38 ПАСТАНОВА ПРЫГАВОРУ

Артыкул 349. Пастанова прыгавору іменем Рэспублікі Беларусь

Суды Рэспублікі Беларусь пастанаўляюць прыгаворы іменем Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 350. Патрабаванні, якія прад'яўляюцца да прыгавору

1. Прыгавор суда павінен быць законным. Прыгавор прызнаецца законным, калі ён пастаноўлены на аснове закона і з выкананнем усіх яго патрабаванняў.

2. Прыгавор суда павінен быць абгрунтаваным. Прыгавор прызнаецца абгрунтаваным, калі ён пастаноўлены на падставе толькі тых прадстаўленых суду доказаў, якія ўсебакова, поўна і аб'ектыўна даследаваны ў судовым пасяджэнні.

3. Прыгавор суда павінен быць матываваным. Прыгавор прызнаецца матываваным, калі ў ім прыведзены доказы, на якіх заснаваны вывады суда і матывы прынятыя ім рашэнняў.

4. Прыгавор суда павінен быць справядлівым. Прыгавор прызнаецца справядлівым, калі пакаранне, прызначанае вінаватаму, вызначана ў адпаведнасці з артыкулам Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, які прадугледжвае адказнасць за ўчыненае злачынства, і з улікам яго асабістых якасцей. Кожны невінаваты падлягае апраўданню.

Артыкул 351. Тайна нарады суддзяў

1. Прыгавор пастанаўляецца судом у дарадчым пакоі. Падчас пастановы прыгавору ў гэтым пакоі могуць знаходзіцца толькі суддзі, якія ўваходзяць у склад суда па гэтай крымінальнай справе. Прысутнасць запасных суддзяў і народных засядацеляў, а таксама іншых асоб не дапускаецца.

2. Па заканчэнні працоўнага часу, а таксама на працягу працоўнага дня суд мае права зрабіць перапынак для адпачынку з выхадам з дарадчага пакоя. Суддзі не маюць права разгалошваць меркаванні, якія мелі месца пры абмеркаванні і пастанове прыгавору.

3. Час абвяшчэння прыгавору павінен быць аб'яўлены ўдзельнікам судавага пасяджэння перад выхадам суддзяў у дарадчы пакой.

Артыкул 352. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры пастанове прыгавору

1. Пры пастанове прыгавору суд у дарадчым пакоі вырашае наступныя пытанні:

- 1) ці даказана, што мела месца дзеянне, ва ўчыненні якога абвінавачваецца асоба;
- 2) ці даказана, што дзеянне ўчыніў абвінавачваны;
- 3) ці з'яўляецца гэта дзеянне злачынствам і якім менавіта артыкулам Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь прадугледжана адказнасць за яго ўчыненне;
- 4) ці вінаваты абвінавачваны ва ўчыненні гэтага дзеяння;
- 5) ці ёсць акалічнасці, якія змякчаюць або абцяжарваюць адказнасць абвінавачванага;
- 6) ці падлягае абвінавачваны пакаранню за ўчыненае ім злачынства;
- 7) якое пакаранне павінна быць прызначана абвінавачванаму;
- 8) ці падлягае абвінавачваны дадатковаму пакаранню і якому менавіта;
- 9) ці ёсць падставы для пастановы прыгавору без прызначэння пакарання, з адтэрміноўкай выканання пакарання, з умоўным непрымяненнем пакарання або з вызваленнем ад адбывання пакарання;
- 10) у папраўчай установе якога віду і ва ўмовах якога рэжыму павінен адбываць пакаранне асуджаны да пазбаўлення волі;
- 11) ці падлягае задавальненню грамадзянскі іск, на чыю карысць і ў якім памеры; аб спагнанні дзяржаўнай пошліны;
- 12) як паступіць з маёмасцю, на якую накладзены арышт;
- 13) як паступіць з рэчавымі доказамі;
- 14) на каго і ў якім памеры павінны быць ускладзены працэсуальныя выдаткі;
- 15) аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння ў выпадках, прадугледжаных артыкулам 101 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;
- 16) аб меры стрымання і іншай меры працэсуальнага прымусу ў дачыненні да абвінавачванага;

17) ці ёсць падставы для прызнання за абвінавачваным або асобамі, якія прадстаўляюць у крымінальным працэсе яго інтарэсы, права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннімі органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. Калі асоба абвінавачваецца ва ўчыненні некалькіх злачынстваў, суд вырашае пытанні, указаныя ў пунктах 1–7 часткі першай гэтага артыкула, па кожным злачынстве паасобку.

3. Калі ва ўчыненні злачынства абвінавачваецца некалькі асоб, суд вырашае пытанні, указаныя ў частцы другой гэтага артыкула, у дачыненні да кожнага абвінавачванага паасобку, вызначаючы ролю і ступень яго ўдзелу ва ўчыненым дзеянні.

Артыкул 353. Вырашэнне пытання аб стане свядомасці абвінавачванага

1. У тых выпадках, калі ў ходзе папярэдняга расследавання або судовага разбору ўзнікала пытанне аб стане свядомасці абвінавачванага, суд абавязаны пры пастанове прыгавору яшчэ раз абмеркаваць гэта пытанне.

2. Прызнаўшы, што абвінавачваны падчас учынення грамадска небяспечнага дзеяння знаходзіўся ў бессвядомым стане або пасля ўчынення злачынства захварэў на псіхічнае расстройство (захворванне), якое пазбаўляе яго магчымасці ўсведамляць значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі, суд выносіць рашэнне ў адпаведнасці з правіламі главы 46 гэтага Кодэкса.

Артыкул 354. Парадак нарады суддзяў пры калегіяльным разглядзе крымінальнай справы

1. Пры калегіяльным разглядзе крымінальнай справы пастанове прыгавору папярэднічае нарада суддзяў. Старшынствуючы ставіць на вырашэнне пытанні ў парадку, указаным у артыкуле 352 гэтага Кодэкса.

2. Пры вырашэнні кожнага пытання ніхто з суддзяў не мае права ўстрымацца ад галасавання, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай трэцяй гэтага артыкула. Усе пытанні вырашаюцца большасцю галасоў. Старшынствуючы падае свой голас апошнім.

3. Суддзі, які галасаваў за апраўданне абвінавачванага і застаўся ў меншасці, прадастаўляецца права ўстрымацца ад галасавання па пытаннях прымянення крымінальнага закона. Калі іншыя суддзі разышліся ў меркаваннях аб кваліфікацыі злачынства або аб меры пакарання, то голас, пададзены за апраўданне, далучаецца да голасу, пададзенага за кваліфікацыю паводле закона, які прадугледжвае менш цяжкае злачынства, і за прызначэнне менш строгага пакарання.

4. Выключная мера пакарання – смяротная кара можа быць прызначана абвінавачванаму, прызнанаму вінаватым толькі па аднагалосным рашэнні ўсіх суддзяў.

5. Суддзя, які застаўся ў меншасці, мае права выкласці сваё асаблівае меркаванне ў дарадчым пакоі ў пісьмовай форме. Асаблівае меркаванне далучаецца да крымінальнай справы і абвешчэнню ў зале судовага пасяджэння не падлягае.

6. Калі на прыговор суда, па якім адзін з суддзяў застаўся пры асаблівым меркаванні, не паступяць апеляцыйныя скарга або пратэст, суд, які разглядаў крымінальную справу, па ўступленні прыгавору ў законную сілу накіроўвае гэту справу старшыні вышэйстаячага суда для вырашэння пытання аб прынясенні касацыйнага пратэсту.

Артыкул 355. Віды прыгавораў

1. Прыговор суда можа быць абвінаваўчым або апраўдальным.

2. Абвінаваўчы прыговор можа быць пастаноўлены:

1) з прызначэннем крымінальнага пакарання, якое падлягае адбыванню асуджаным;

2) з прымяненнем іншых мер крымінальнай адказнасці, прадугледжаных артыкуламі 77–79 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь;

3) з прымяненнем у дачыненні да непаўналетніх прымусовых мер выхаваўчага характару;

4) з прызначэннем крымінальнага пакарання і вызваленнем ад яго адбывання.

Артыкул 356. Падставы пастановы абвінаваўчага прыговору

1. Абвінаваўчы прыговор пастанаўляецца толькі пры ўмове, што ў ходзе судовага разбору вінаватасць абвінавачванага ва ўчыненні злачынства пацверджана сукупнасцю даследаваных судом доказаў. Прыговор не можа быць заснаваны на меркаваннях.

2. Пастанаўляючы абвінаваўчы прыговор з прызначэннем пакарання асуджанаму, суд павінен дакладна вызначыць яго від, памер, тэрмін і пачатак вылічэння тэрміну адбывання пакарання.

3. Суд пастанаўляе абвінаваўчы прыговор з прызначэннем пакарання і вызваленнем ад яго адбывання ў выпадках, калі:

1) час утрымання абвінавачванага пад вартай па гэтай крымінальнай справе з улікам правіл заліку папярэдняга зняволення, устаноўленых артыкулам 75 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, паглынае пакаранне, прызначанае судом;

2) пры наяўнасці акалічнасцей, прадугледжаных пунктамі 3 або 4 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, абвінавачваны не выказаў згоды на спыненне вядзення па крымінальнай справе на ўказаных падставах.

4. Суд пастанаўляе абвінаваўчы прыговор без прызначэння пакарання ў адпаведнасці з артыкулам 79 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, а таксама калі да моманту яго вынясення наступіла смерць абвінавачванага.

Артыкул 357. Падставы пастановы апраўдальнага прыговору

1. Апраўдальны прыговор пастанаўляецца:

1) калі адсутнічае грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам;

2) калі ў дзеянні абвінавачванага адсутнічае склад злачынства;

3) калі не даказаны ўдзел абвінавачванага ва ўчыненні злачынства.

2. Апраўданне па любой з пералічаных падстаў азначае прызнанне невінаватасці абвінавачванага і цягне яго поўную рэабілітацыю.

Артыкул 358. Пастанова прыговору

1. Пасля вырашэння пытанняў, указаных у артыкуле 352 гэтага Кодэкса, суд пераходзіць да пастановы прыговору. Прыговор выкладаецца на мове, на якой праходзіў судовы разбор, і складаецца з уводнай, апісальна-матывавальнай і рэзалюцыйнай частак.

2. Прыговор можа быць напісаны ад рукі або падрыхтаваны з дапамогай тэхнічных сродкаў адным з суддзяў, якія ўдзельнічаюць у яго пастанове, і падпісваецца ўсімі суддзямі. Суддзя, які застаўся пры асаблівым меркаванні, не падпісвае прыговор, аб чым насупраць яго прозвішча робіцца адзнака «асаблівае меркаванне».

3. Выпраўленні, дапіскі, падчыткі ў гэсце прыговору недапушчальныя.

Артыкул 359. Уводная частка прыговору

Ва ўводнай частцы прыговору ўказваюцца:

1) пастанова прыговору іменем Рэспублікі Беларусь;

2) час і месца пастановы прыговору;

3) найменне суда, які пастанавіў прыгавор, склад суда, дзяржаўны і прыватны абвінаваўцы, абаронца;

4) прозвішча, імя і імя па бацьку абвінавачванага, дата і месца яго нараджэння, грамадзянства, месца жыхарства, месца працы, занятак, адукацыя, сямейнае становішча і іншыя звесткі аб асобе абвінавачванага, якія маюць значэнне для крымінальнай справы;

5) артыкул Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, які прадугледжвае злачынства, ва ўчыненні якога асоба абвінавачваецца (пункт, частка, артыкул).

Артыкул 360. Апісальна-матывавальная частка абвінаваўчага прыгавору

1. Апісальна-матывавальная частка абвінаваўчага прыгавору павінна ўтрымліваць апісанне злачыннага дзеяння, прызнанага судом даказаным, з указаннем месца, часу, спосабу яго ўчынення, формы віны, матываў, мэт і наступстваў злачынства. У прыгаворы прыводзяцца доказы, на якіх заснаваны вывады суда аб вінаватасці абвінавачванага, і матывы, па якіх суд адхіліў іншыя доказы, а ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве, у прыгаворы таксама павінны ўтрымлівацца вывады суда аб выкананні абвінавачваным абавязацельстваў, прадугледжаных дасудовым пагадненнем аб супрацоўніцтве. Указваюцца акалічнасці, якія змякчаюць і абцяжарваюць адказнасць, а ў выпадку прызнання часткі абвінавачання неабгрунтаванай або ўстанаўлення няправільнай кваліфікацыі злачынства – падставы і матывы змянення абвінавачання.

2. Суд абавязаны таксама ўказаць матывы рашэння ўсіх пытанняў, якія датычацца прызначэння крымінальнага пакарання, вызвалення ад яго або ад яго рэальнага адбывання, прымянення іншых мер крымінальнай адказнасці або прымусовых мер бяспекі і лячэння.

3. У апісальна-матывавальнай частцы павінна ўтрымлівацца абгрунтаванне прынятых рашэнняў і па іншых пытаннях, указаных у артыкуле 352 гэтага Кодэкса.

4. У выпадку, указаным у частцы 1 артыкула 326 гэтага Кодэкса, суд у апісальна-матывавальнай частцы абвінаваўчага прыгавору мае права ўказаць доказы вінаватасці абвінавачванага, не раскрываючы іх зместу.

Артыкул 361. Рэзалюцыйная частка абвінаваўчага прыгавору

1. У рэзалюцыйнай частцы абвінаваўчага прыгавору павінны быць указаны:

1) прозвішча, імя і імя па бацьку абвінавачванага;

2) рашэнне аб прызнанні абвінавачванага вінаватым ва ўчыненні злачынства;

3) крымінальны закон (пункт, частка, артыкул), па якім асоба прызнана вінаватай;

4) від, тэрмін і памер пакарання, прызначанага абвінавачванаму за кожнае злачынства, ва ўчыненні якога ён прызнаны вінаватым; канчатковая мера пакарання, якая падлягае адбыванню на падставе артыкулаў 72–74 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь; від папраўчай установы, у якой павінен адбываць пакаранне асуджаны да пазбаўлення волі, і ўмовы рэжыму;

5) працягласць выпрабавальнага тэрміну пры ўмоўным непрымяненні пакарання і абавязкі, якія ўскладаюцца на асуджанага;

6) рашэнне аб прызначэнні абвінавачванаму дадатковага пакарання;

7) рашэнне аб заліку часу папярэдняга зняволення пад варту, калі абвінавачваны да пастановы прыгавору быў затрыманы, або да яго прымянялася мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, або ён змяшчаўся ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар ці дзяржаўную арганізацыю аховы здароўя;

8) рашэнне аб меры стрымання і іншай меры працэсуальнага прымусу ў дачыненні да абвінавачванага да ўступлення прыгавору ў законную сілу.

2. Калі асобе прад'яўлена абвінавачанне па некалькіх артыкулах крымінальнага закона, то ў рэзалюцыйнай частцы прыговору павінна быць дакладна ўказана, па якіх з іх абвінавачваны апраўданы і па якіх асуджаны.

3. У выпадку вызвалення абвінавачванага ад адбывання пакарання або вынясення прыговору без прызначэння пакарання аб гэтым указваецца ў рэзалюцыйнай частцы прыговору.

Артыкул 362. Апісальна-матывавальная частка апраўдальнага прыговору

1. У апісальна-матывавальнай частцы апраўдальнага прыговору выкладаюцца сутнасць прад'яўленага абвінавачання, акалічнасці крымінальнай справы, устаноўленыя судом; доказы, якія паслужылі падставай для апраўдання абвінавачванага; матывы, якія тлумачаць, чаму суд прызнае недакладнымі або недастатковымі доказы, на якіх было заснавана сцвярджэнне аб вінаватасці абвінавачванага ва ўчыненні злачынства; матывы рашэння ў дачыненні да грамадзянскага іску.

2. Не дапускаецца ўключэнне ў апраўдальны прыговор фармулёвак, якія ставяць пад сумненне невінаватасць апраўданага.

Артыкул 363. Рэзалюцыйная частка апраўдальнага прыговору

У рэзалюцыйнай частцы апраўдальнага прыговору павінны быць указаны:

- 1) прозвішча, імя і імя па бацьку абвінавачванага;
- 2) рашэнне аб прызнанні абвінавачванага невінаватым і яго апраўданні, падставы апраўдання;
- 3) рашэнне аб адмене меры стрымання і іншай меры працэсуальнага прымусу, калі яна была прыменена;
- 4) рашэнне аб адмене мер забеспячэння пакрыцця шкоды і спецыяльнай канфіскацыі маёмасці, калі такія меры былі прыняты;
- 5) рашэнне аб праве абвінавачванага або асоб, якія прадстаўляюць у крымінальным працэсе яго інтарэсы, на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 364. Іншыя пытанні, якія падлягаюць вырашэнню ў рэзалюцыйнай частцы прыговору

У рэзалюцыйнай частцы як абвінаваўчага, так і апраўдальнага прыговору, акрамя пытанняў, пералічаных адпаведна ў артыкулах 361 і 363 гэтага Кодэкса, павінны быць указаны:

- 1) рашэнне па прад'яўленым грамадзянскім іску;
- 2) рашэнне пытання аб рэчавых доказах;
- 3) рашэнне аб спагнанні працэсуальных выдаткаў;
- 4) растлумачэнне парадку і тэрміну апеляцыйных абскарджання або апратэставання прыговору.

Артыкул 365. Абвяшчэнне прыговору

1. Пасля падпісання прыговору суд вяртаецца ў залу судавага пасяджэння і старшынствуючы абвяшчае прыговор. Са згоды бакоў дапускаецца абвяшчэнне толькі рэзалюцыйнай часткі прыговору. Усе прысутныя ў зале судавага пасяджэння, не выключаючы складу суда, выслухоўваюць прыговор стоячы. Адступленне ад гэтага правіла можа быць дапушчана з дазволу старшынствуючага.

2. Калі прыгавор выкладзены на мове, якой абвінавачваны не валодае, то ўслед за абвяшчэннем прыгавору або сінхронна ён павінен быць перакладзены ўголас перакладчыкам на родную мову абвінавачванага або на іншую мову, якой ён валодае.

3. Пасля абвяшчэння прыгавору старшынствуючы растлумачвае бакам парадак і тэрмін апеляцыйнага абскарджання прыгавору, парадак і тэрмін азнаямлення са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, атрымання копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння і падачы на іх заўваг.

4. Пры прызначэнні пакарання з прымяненнем артыкулаў 77, 78 і 93 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь абвінавачванаму таксама растлумачваюцца наступствы парушэння ўмоў адбывання пакарання або невыканання патрабаванняў, устаноўленых пры адтэрміноўцы выканання прыгавору.

5. Калі абвінавачваны асуджаны да выключнай меры пакарання – смяротнай кары, старшынствуючы растлумачвае яму права хадайнічаць аб памілаванні пасля ўступлення прыгавору ў законную сілу.

Артыкул 366. Вызваленне абвінавачванага з-пад варты

Пры апраўданні абвінавачванага або пры пастанове абвінаваўчага прыгавору, прадугледжанага пунктамі 2–4 часткі 2 артыкула 355 гэтага Кодэкса, а таксама з прызначэннем крымінальнага пакарання ў выглядзе грамадскіх работ, штрафу, пазбаўлення права займаць пэўныя пасады або займацца пэўнай дзейнасцю, папраўчых работ, абмежавання свабоды абвінавачваны, які знаходзіцца пад вартай, падлягае неадкладнаму вызваленню.

Артыкул 367. Уручэнне копіі прыгавору

1. Не пазней за пяць сутак пасля абвяшчэння прыгавору яго копія павінна быць уручана абвінавачванаму, абаронцу, дзяржаўнаму і прыватнаму абвінаваўцам. У той жа тэрмін копія прыгавору ўручаецца пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку, прадстаўнікам, калі ў суд паступіла просьба ад указаных асоб.

2. У выпадку, калі прыгавор утрымлівае звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, не пазней за пяць сутак пасля яго абвяшчэння ўдзельнікам працэсу, указаным у частцы 1 гэтага артыкула, за выключэннем дзяржаўнага абвінаваўцы, уручаецца выписка з прыгавору, якая складаецца з уводнай і рэзалюцыйнай частак прыгавору, якая не ўтрымлівае звестак, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, а абвінавачваны павінен быць азнаёмлены з прыгаворам або яго копіяй з выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах.

3. Магчымаасць азнаямлення з прыгаворам, які ўтрымлівае звесткі, што з’яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, або яго копіяй забяспечваецца па просьбе абаронцы, прыватнага абвінаваўцы, а таксама пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўнікоў не пазней за пяць сутак з дня паступлення такой просьбы з выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах.

Артыкул 368. Пытанні, якія вырашаюцца судом адначасова з пастановай прыгавору

1. Суд не пазней за наступны дзень пасля пастановы абвінаваўчага прыгавору ў дачыненні да абвінавачванага, асуджанага да пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, арышту, пазбаўлення волі, пажыццёвага пазбаўлення волі, смяротнай кары, калі дзеці ўказанай асобы застаюцца без апекавальніцтва бацькоў, паведамляе аб гэтым упраўленню (аддзелу) адукацыі раённага, гарадскога выканаўчага камітэта, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе па месцы

жыхарства бацькоў (аднаго з бацькоў) для забеспячэння дзяржаўнай абароны дзяцей. Пры наяўнасці ў абвінавачванага, асуджанага да пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, арышту, пазбаўлення волі, пажыццёвага пазбаўлення волі, смяротнай кары, састарэлых бацькоў, іншых утрыманцаў, якія засталіся без нагляду, адначасова з пастановай абвінаваўчага прыговору суд выносіць вызначэнне (пастанову) аб перадачы ўказаных асоб на апекавальніцтва або пад апеку родзічам або іншым асобам і ўстановам, а пры наяўнасці ў яго маёмасці або жылля, якія застаюцца без нагляду, – аб перадачы іх на захоўванне родзічам або мясцовым выканаўчым і распарадчым органам.

1¹. У выпадку, калі абвінавачваны, асуджаны да пазбаўлення волі, знік да пастановы прыговору, суд не пазней за наступны дзень пасля пастановы прыговору выносіць вызначэнне (пастанову) аб яго вышуку для выканання прыговору.

2. У выпадку ўдзелу абаронцы ў справе па прызначэнні суд адначасова з пастановай прыговору выносіць вызначэнне (пастанову) аб аплаце працы абаронцы за ажыццяўленне абароны.

2¹. Пры пастанове апраўдальнага прыговору за недаказанасцю ўдзелу абвінавачванага ва ўчыненні злачынства, або пры апраўданні абвінавачванага па асобных пунктах абвінавачвання за недаказанасцю ўдзелу ва ўчыненні злачынства, або пры апраўданні аднаго з некалькіх абвінавачваных за недаказанасцю ўдзелу ва ўчыненні злачынства, калі асоба, якая ўчыніла злачынства, застаецца неўстаноўленай, суд выносіць пастанову (вызначэнне) аб перадачы крымінальнай справы пракурору для арганізацыі вядзення дадаткова папярэдняга расследавання і ўстанаўлення асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага, або аб вылучэнні крымінальнай справы ў асобнае вядзенне і перадачы вылучанай справы разам з далучанымі да крымінальнай справы рэчавымі доказамі пракурору для арганізацыі вядзення папярэдняга расследавання і ўстанаўлення асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці абвінавачванага.

3. Працэсуальныя рашэнні, названыя ў частках 1 і 2 гэтага артыкула, могуць быць прыняты і пасля абвяшчэння прыговору па заяве зацікаўленых асоб.

Артыкул 368¹. Прадастаўленне матэрыялаў крымінальнай справы пасля судовага вядзення

На падставе матываванага запыту суд мае права прадаставіць органу крымінальнага пераследу магчымасць вывучэння матэрыялаў крымінальнай справы і атрымання з яе копіяў асобных працэсуальных дакументаў пасля праведзенага па запытанай крымінальнай справе судовага вядзення.

Артыкул 369. Прадастаўленне спатканняў з абвінавачваным

Пасля абвяшчэння прыговору старшынствууючы ў судовым пасяджэнні або старшыня суда па просьбе членаў сям'і і блізкіх родзічаў абвінавачванага, які ўтрымліваецца пад вартай, павінен прадаставіць ім магчымасць спаткання з абвінавачваным.

РАЗДЕЛ X
ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ ПРЫГАВОРАЎ, ВЫЗНАЧЭННЯЎ, ПАСТАНОЎ,
ЯКІЯ НЕ ЁСТУПІЛІ Ё ЗАКОННУЮ СІЛУ (АПЕЛЯЦЫЙНАЕ ВЯДЗЕННЕ)

ГЛАВА 39
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ АПЕЛЯЦЫЙНАГА ВЯДЗЕННЯ

Артыкул 370. Права апеляцыйных абскарджання і апратэставання прыговору

1. Абвінавачваны, яго абаронца і законны прадстаўнік, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, а таксама пацярпелы, прыватны абвінаваўца і (або) іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у апеляцыйным парадку прыговор суда першай інстанцыі, які не ёступіў у законную сілу.

2. Права прынясення апеляцыйнага пратэсту належыць пракурору, які ўдзельнічаў у разглядзе крымінальнай справы ў якасці дзяржаўнага абвінаваўцы. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь, пракуроры абласцей, горада Мінска, раёнаў, раёнаў у гарадах, гарадоў, міжраённыя і прыраўнаваныя да іх транспартныя пракуроры і іх намеснікі ў межах сваёй кампетэнцыі маюць права апратэставаць прыговор незалежна ад удзелу ў судовым разборы крымінальнай справы. Пракурор пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам, абавязаны апратэставаць у апеляцыйным парадку кожны прыговор, пастаноўлены з парушэннямі крымінальнага або крымінальна-працэсуальнага закона.

3. Грамадзянскі ісцэц, грамадзянскі адказчык, іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у апеляцыйным парадку прыговор у частцы, якая датычыцца грамадзянскага іску.

4. Абвінавачваны, апраўданы судом, мае права абскардзіць у апеляцыйным парадку апраўдальны прыговор у частцы матываў і падстаў апраўдання.

Артыкул 371. Парадак апеляцыйных абскарджання і апратэставання прыговору

1. Прыговоры, якія не ёступілі ў законную сілу, могуць быць абскарджаны і апратэставаны ў апеляцыйным парадку асобамі, указанымі ў артыкуле 370 гэтага Кодэкса, праз суд, які пастанавіў прыговор:

- 1) прыговоры раённых (гарадскіх) судаў – у абласны, Мінскі гарадскі суды;
- 2) прыговоры абласных, Мінскага гарадскога судаў – у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь;
- 3) прыговоры Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – у апеляцыйную інстанцыю Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

2. Апеляцыйныя скаргі падаюцца, а апеляцыйныя пратэсты прыносяцца праз суд, які пастанавіў прыговор. Падача скаргі або прынясенне пратэсту непасрэдна ў апеляцыйную інстанцыю не з'яўляюцца перашкодай для разгляду скаргі або пратэсту. У гэтым выпадку скаргі і пратэсты накіроўваюцца ў суд першай інстанцыі для вырашэння пытання аб іх прыняцці.

3. Прыговор, пастаноўлены пры паўторным разглядзе крымінальнай справы, можа быць абскарджаны або апратэставаны ў агульным парадку.

Артыкул 372. Змест апеляцыйных скаргаў або пратэстаў

1. Апеляцыйныя скарга або пратэст павінны ўтрымліваць:
 - 1) найменне суда, якому адрасуюцца скарга або пратэст;
 - 2) даныя аб асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, з указаннем яе працэсуальнага становішча, месца жыхарства або месца знаходжання;

3) указанне на прыгавор, які абскарджваецца або апратэстоўваецца, і найменне суда, які пастанавіў гэты прыгавор;

4) доказы асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст, з указаннем на тое, у чым заключаецца няправільнасць прыгавору і сутнасць яе просьбы;

5) пералік прыкладзеных да скаргі або пратэсту матэрыялаў;

6) дату і подпіс асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст.

2. Апеляцыйныя скарга або пратэст, у якіх ставіцца пытанне аб змяненні прыгавору на падставах, указаных у частцы 3 артыкула 396 гэтага Кодэкса, таксама павінны ўтрымліваць указанне, аб якім канкрэтна пагаршэнні становішча абвінавачванага ставіцца пытанне ў скарге або пратэсце. Калі апеляцыйная скарга пададзена або апеляцыйны пратэст прынесены на падставе мяккасці прызначанага пакарання, у іх, акрамя таго, павінна ўтрымлівацца ўказанне, аб прызначэнні якога віду, тэрміну, памеру асноўнага і (або) дадатковага пакарання або аб прымяненні якой больш строгай іншай меры крымінальнай адказнасці просіць асоба, якая падала скаргу або прынесла пратэст.

2¹. Падача скаргі або прынясенне пратэсту асобамі, не ўказанымі ў артыкуле 370 гэтага Кодэкса, цягнуць іх вяртанне па пастанове суддзі асобам, якія падалі скаргу або прынеслі пратэст.

3. Калі скарга або пратэст не адпавядаюць патрабаванням частак 1 або 2 гэтага артыкула, што перашкаджае разгляду крымінальнай справы судом другой інстанцыі, то яны лічацца пададзенымі, але вяртаюцца суддзёй асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, і прызначаецца тэрмін да дзесяці сутак для іх пераскладання, аб чым выносіцца пастанова. Пры невяртанні скаргі або пратэсту ва ўстаноўлены судом тэрмін скарга або пратэст лічацца непададзенымі.

4. Апеляцыйнае вядзенне пачынаецца з моманту прыняцця суддзёй апеляцыйных скаргі або пратэсту.

Артыкул 373. Паведамленне аб пададзеных скаргах і пратэстах

1. Аб падачы скаргі або прынясенні пратэсту суд першай інстанцыі паведамляе абвінавачванаму і іншым удзельнікам крымінальнага працэсу, інтарэсаў якіх датычацца скарга або пратэст, а таксама пракурору, які ўдзельнічаў у разглядзе крымінальнай справы.

2. Абвінавачваны і іншыя ўдзельнікі крымінальнага працэсу маюць права азнаёміцца са скаргамі і пратэстамі, якія паступілі ў суд, і падаць на іх свае прэрэчэнні.

3. Абвінавачванаму і пацярпеламу па іх просьбе ўручаюцца копіі скаргі або пратэсту. Калі ў апеляцыйнай скарге пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, іх прадстаўнікоў, апеляцыйным пратэсце пракурора або заяве пракурора аб змяненні пратэсту ўтрымліваецца просьба аб адмене або змяненні прыгавору на падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне становішча абвінавачванага, іх копіі ўручаюцца абвінавачванаму, а таксама яго абаронцу. Тыя ж патрабаванні распаўсюджваюцца на выпадкі падачы дадатковых скаргаў і прынясення дадатковых пратэстаў.

4. Прэрэчэнні, якія паступілі на скаргу або пратэст, далучаюцца да крымінальнай справы або накіроўваюцца ў дапаўненне да яе на працягу сутак.

5. Адкліканыя скарга або пратэст па пастанове суддзі вяртаюцца асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, аб чым паведамляецца ўдзельнікам крымінальнага працэсу, інтарэсаў якіх датычацца адкліканыя скарга або пратэст.

6. Паведамленне аб падачы скаргі або прынясенні пратэсту, а таксама аб іх адкліканні ажыццяўляецца ў тым ліку пры дапамозе выкарыстання электроннай і іншых відаў сувязі, якія забяспечваюць фіксаванне факта яго атрымання.

Артыкул 374. Тэрміны апеляцыйных абскарджання і апратэставання прыгавору

1. Апеляцыйныя скаргі і пратэсты на прыгавор суда першай інстанцыі могуць быць пададзены на працягу дзесяці сутак з дня абвяшчэння прыгавору, абвінавачваным, які ўтрымліваецца пад вартай, – у той жа тэрмін з дня ўручэння яму копіі прыгавору, а абвінавачваным, у дачыненні да якога вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, – у той жа тэрмін з дня размяшчэння інфармацыі аб выніках разгляду крымінальнай справы, прызначаным судом пакаранні і (або) прымяненні іншых мер крымінальнай адказнасці на Інтэрнэт-партале судоў агульнай юрысдыкцыі Рэспублікі Беларусь.

1¹. Апеляцыйныя скаргі і пратэсты на прыгавор суда першай інстанцыі, які ўтрымлівае звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўным сакрэтамі, могуць быць пададзены на працягу дзесяці сутак з дня азнаямлення з прыгаворам або яго копіяй.

2. На працягу тэрміну, устаноўленага для абскарджання і апратэставання прыгавору, крымінальная справа не можа быць выпатрабавана з суда. Пракурор, а таксама абвінавачваны, яго абаронца і законныя прадстаўнікі, пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі маюць права азнаёміцца ў судзе са скаргамі або пратэстам, якія паступілі.

3. Апеляцыйныя скарга або пратэст, пададзеныя з пропускам тэрміну, па пастанове суддзі вяртаюцца асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст. Пры гэтым асобам, якія маюць права на падачу апеляцыйнай скаргі або прынясенне апеляцыйнага пратэсту, растлумачваецца права на працягу дзесяці сутак з дня атрымання копіі пастановы суддзі хадайнічаць аб аднаўленні тэрміну, прапушчанага па ўважлівых прычынах.

4. Дадатковыя апеляцыйныя скаргі і пратэсты і пісьмовыя пярэчанні на іх могуць быць прадстаўлены ў апеляцыйную інстанцыю не пазней чым за пяць сутак да пачатку разгляду крымінальнай справы.

Артыкул 375. Аднаўленне тэрміну на апеляцыйныя абскарджанне або апратэставанне

1. Хадайніцтва аб аднаўленні прапушчанага тэрміну вырашаецца старшынствуючым. Асоба, якая заявіла хадайніцтва, можа быць выклікана для дачы тлумачэнняў. У выпадку вызвалення старшынствуючага ад пасады або яго смерці, а таксама ў іншых выпадках, якія выключаюць магчымасць разгляду ім хадайніцтва аб аднаўленні прапушчанага тэрміну, яно падлягае вырашэнню старшынёй суда або яго намеснікам.

2. На пастанову аб адмове ў аднаўленні прапушчанага тэрміну можа быць пададзена прыватная скарга або прынесены прыватны пратэст. У выпадку аднаўлення прапушчанага тэрміну суд апеляцыйнай інстанцыі, не вяртаючы крымінальную справу ў суд першай інстанцыі, мае права прызначыць дзень яе апеляцыйнага разгляду з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 373 і 376 гэтага Кодэкса.

Артыкул 376. Наступствы падачы апеляцыйнай скаргі або прынясення апеляцыйнага пратэсту

1. Падача апеляцыйнай скаргі або прынясенне апеляцыйнага пратэсту на прыгавор прыпыняюць яго прывядзенне ў выкананне.

2. Па сканчэнні тэрміну, устаноўленага для абскарджання або апратэставання, суд, які пастанавіў прыгавор, не пазней за адзін месяц па крымінальных справах, разгледжаных у скарочаным парадку судовага следства, а па іншых справах – не пазней за тры месяцы накіроўвае крымінальную справу са скаргамі, пратэстам і атрыманымі

пярэчаннямі на іх у апеляцыйную інстанцыю і паведамляе зацікаўленым асобам аб даце, часе і месцы разгляду справы ў апеляцыйнай інстанцыі.

3. Бакі, пракурор, які ўдзельнічае пры разглядзе справы ў судзе апеляцыйнай інстанцыі, не менш чым за пяць сутак да разгляду крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку павінны быць апавешчаны аб даце, часе і месцы яе разгляду. Паведамленне аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы ажыццяўляецца ў тым ліку пры дапамозе выкарыстання электроннай і іншых відаў сувязі, якія забяспечваюць фіксаванне факта яго атрымання.

4. Асоба, якая падала скаргу або прынесла пратэст, мае права адклікаць іх да пачатку разгляду справы судом апеляцыйнай інстанцыі. Пры гэтым абаронца можа рэалізаваць гэты права толькі з пісьмовай згоды абвінавачванага, прадстаўніка памерлага абвінавачванага, а прадстаўнік пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка – з пісьмовай згоды асобы, якую яны прадстаўляюць, прыкладзеных да заявы (просьбы) аб адкліканні апеляцыйнай скаргі.

5. Асоба, якая абскардзіла або аспратэставала прыгавор, не пазней чым за пяць сутак да пачатку судавага пасяджэння мае права змяніць або дапоўніць новымі доказамі сваю скаргу або пратэст. Пры гэтым у дадатковым пратэсце пракурора або яго заяве аб змяненні пратэсту, таксама як і ў дадатковай скарге пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы або іх прадстаўнікоў, пададзеных па сканчэнні тэрміну абскарджання і аспратэставання прыгавору, не можа быць пастаўлена пытанне аб пагаршэнні становішча абвінавачванага, калі такое патрабаванне не ўтрымлівалася ў першапачатковых скарге або пратэсце.

6. Дадатковыя апеляцыйныя скарга або пратэст (заява пракурора аб змяненні пратэсту), якія пададзены па сканчэнні тэрміну абскарджання або аспратэставання прыгавору і ўтрымліваюць просьбу аб пагаршэнні становішча абвінавачванага, якой не было ў першапачатковых скарге або пратэсце, падлягаюць вяртанню па пастанове судзі асобам, якія іх падалі.

Артыкул 377. Абскарджанне і аспратэставанне вызначэння (пастановы) суда першай інстанцыі

1. На вызначэнне суда і пастанову судзі першай інстанцыі па крымінальнай справе можа быць пададзена прыватная скарга або прынесены прыватны пратэст асобамі, указанымі ў артыкуле 370 гэтага Кодэкса, за наступнымі выключэннямі:

1) вызначэнні суда і пастановы судзі, вынесеныя ў выпадках, прадугледжаных часткай 1 артыкула 33, пунктамі 1, 3 часткі 1 артыкула 280⁴, часткай 8 артыкула 293, артыкулам 303¹ гэтага Кодэкса, абскарджанню не падлягаюць, але могуць быць аспратэставаны пракурорам;

2) вызначэнні суда і пастановы судзі, вынесеныя ў выпадках, прадугледжаных артыкуламі 273, 274, 278, 280, 302, 307, 310, 322, 323, 325, 327, часткай 5 артыкула 330, артыкуламі 334, 347, часткамі 1–5 артыкула 402, артыкуламі 402¹, 403¹, 450 гэтага Кодэкса, абскарджанню і аспратэставанню ў апеляцыйным парадку не падлягаюць.

2. У выпадках абскарджання або аспратэставання вызначэння (пастановы), вынесенага ў час судавага разбору крымінальнай справы, якая закончылася пастановай прыгавору, справа падлягае накіраванню ў апеляцыйную інстанцыю толькі па сканчэнні тэрміну, устаноўленага для абскарджання і аспратэставання прыгавору.

3. Правілы, устаноўленыя гэтым Кодэксам адносна тэрмінаў, парадку падачы і разгляду апеляцыйных скаргаў і пратэстаў, распаўсюджваюцца на тэрміны, парадак падачы і разгляду прыватных скаргаў і прыватных пратэстаў.

ГЛАВА 40 ПАДРЫХТОЎКА ДА РАЗГЛЯДУ І РАЗГЛЯД КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЫ Ў СУДЗЕ АПЕЛЯЦЫЙНАЙ (ДРУГОЙ) ІНСТАНЦЫІ

Артыкул 378. Прадмет і межы разгляду крымінальнай справы судом апеляцыйнай інстанцыі

1. Па апеляцыйных скаргах і пратэстах суд апеляцыйнай інстанцыі правярае правільнасць устанаўлення фактычных акалічнасцей крымінальнай справы і прымянення крымінальнага закона, а таксама выкананне пры разглядзе і вырашэнні крымінальнай справы судом першай інстанцыі нормаў крымінальна-працэсуальнага закона.

2. Пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку суд правярае законнасць, абгрунтаванасць, справядлівасць прыгавору па наяўных у справе і дадаткова прадстаўленых матэрыялах. Суд не звязаны доказамі апеляцыйных скаргі або пратэсту і правярае справу ў поўным аб'ёме ў дачыненні да ўсіх абвінавачваных, у тым ліку і тых, якія скаргаў не падалі і ў дачыненні да якіх не быў прынесены апеляцыйны пратэст.

3. У выпадку выяўлення парушэнняў закона, якія цягнуць адмену або змяненне прыгавору, суд кіруецца правіламі артыкулаў 386–389 гэтага Кодэкса.

Артыкул 379. Склад суда пры разглядзе крымінальных спраў па апеляцыйных скаргах і пратэстах

1. Крымінальныя справы па апеляцыйных скаргах і пратэстах разглядаюцца судом апеляцыйнай інстанцыі ў складзе трох прафесійных суддзяў, адзін з якіх з'яўляецца старшынствуючым.

2. Разгляд крымінальных спраў апеляцыйнай інстанцыяй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца ў складзе трох прафесійных суддзяў і двух народных засядацеляў. Старшынствуючым у судовым пасяджэнні з'яўляецца адзін з прафесійных суддзяў.

3. Прыцягненне народных засядацеляў да ўдзелу ў разглядзе крымінальных спраў праводзіцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.

Артыкул 380. Паўнамоцтвы судзіі па падрыхтоўцы пасяджэння суда апеляцыйнай інстанцыі

1. Судзія суда апеляцыйнай інстанцыі, вивучыўшы крымінальную справу, якая паступіла на апеляцыйны разгляд, мае права:

1) забяспечыць удзел у пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі абвінавачванага, які ўтрымліваецца пад вартай або дамашнім арыштам, у выпадку, прадугледжаным часткай 3 артыкула 383 гэтага Кодэкса, або па хадайніцтве бакоў ці па ўласнай ініцыятыве вырашыць пытанне аб неабходнасці ўдзелу ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі абвінавачванага ў іншых выпадках;

2) па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве вырашыць пытанне аб неабходнасці ўдзелу ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі экспертаў, спецыялістаў, а таксама пацярпелага і сведак для дачы растлумачэнняў па сутнасці дадзеных імі паказанняў або заключэнняў;

2¹) па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве вырашыць пытанне аб неабходнасці ўдзелу ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі пацярпелага, не дапытанага ў судзе першай інстанцыі, а таксама сведак, паказанні якіх былі даследаваны судом першай інстанцыі ў парадку, устаноўленым артыкулам 333 гэтага Кодэкса, ці хадайніцтва аб допыце якіх было адхілена судом першай інстанцыі, для іх допыту;

3) прыняць рашэнне аб разглядзе справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса;

4) па хадайніцтвах бакоў, якія паступілі ў апеляцыйную інстанцыю, або па ўласнай ініцыятыве вырашыць пытанні аб меры стрымання ў дачыненні да абвінавчванага, аб выпатрабаванні неабходных дадатковых дакументаў, аб прызначэнні экспертызы, калі яе правядзенне магчыма па наяўных у справе або дадаткова прадстаўленых матэрыялах;

5) пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 65 гэтага Кодэкса, прыняць меры па забеспячэнні бяспекі ўдзельніка крымінальнага працэсу і членаў яго сям'і і блізкіх у парадку, устаноўленым артыкулам 73 гэтага Кодэкса;

6) прыняць іншыя меры да падрыхтоўкі пасяджэння суда апеляцыйнай інстанцыі і забеспячэння магчымасці рэалізацыі бакамі правоў і законных інтарэсаў, прадугледжаных гэтым Кодэксам;

7) вярнуць крымінальную справу ў суд першай інстанцыі, калі будзе ўстаноўлена, што судом першай інстанцыі не выкананы патрабаванні артыкулаў 310, 372–376 гэтага Кодэкса, што перашкаджае апеляцыйнаму разгляду крымінальнай справы, – для ліквідацыі парушэнняў;

7¹) вярнуць апеляцыйныя скаргі або пратэсты, якія паступілі ў суд апеляцыйнай інстанцыі, пададзеныя асобамі, не ўказанымі ў артыкуле 370 гэтага Кодэкса, а таксама дадатковыя апеляцыйныя скаргі або пратэсты, якія не адпавядаюць патрабаванням часткі 1 артыкула 372 і часткі 5 артыкула 376 гэтага Кодэкса;

8) вярнуць апеляцыйныя скаргу або пратэст асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, у выпадку іх адклікання ва ўстаноўленым парадку і спыніць у сувязі з гэтым апеляцыйнае вядзенне;

9) спыніць апеляцыйнае вядзенне, калі будзе ўстаноўлена, што справа не падлягае разгляду ў апеляцыйным парадку.

2.3 мэтай забеспячэння прынятых мер да падрыхтоўкі пасяджэння суда апеляцыйнай інстанцыі, указаных у пунктах 1, 2, 4 і 6 часткі 1 гэтага артыкула, разгляд справы можа быць перанесены суддзёй на іншы час у межах тэрмінаў, прадугледжаных часткай 1 артыкула 381 гэтага Кодэкса, аб чым выносіцца пастанова і загадзя паведамляецца бакам.

Артыкул 381. Тэрміны разгляду крымінальнай справы ў апеляцыйнай інстанцыі

1. Абласны, Мінскі гарадскі суды, Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь павінны разгледзець крымінальную справу, якая паступіла па апеляцыйных скарге або пратэсце, у дзень, прызначаны судом першай інстанцыі, але не пазней за два месяцы з дня яе паступлення. У выключных выпадках старшыня або намеснік старшыні адпаведнага суда могуць прадоўжыць гэты тэрмін, але не больш чым на адзін месяц.

2. У выпадку змянення даты судавага пасяджэння або прадаўжэння тэрміну разгляду крымінальнай справы ў апеляцыйнай інстанцыі ўдзельнікі крымінальнага працэсу, указаныя ў артыкуле 383 гэтага Кодэкса, павінны быць загадзя апавешчаны аб дні яе разгляду.

3. Не пазней чым за тры сутак да разгляду крымінальнай справы ў памяшканні суда апеляцыйнай інстанцыі ў агульнадаступным месцы павінна быць размешчана аб'ява аб часе яе разгляду.

Артыкул 382. Адкрыты разгляд крымінальных спраў у апеляцыйнай інстанцыі

Суд апеляцыйнай інстанцыі разглядае крымінальныя справы ў адкрытым судовым пасяджэнні, за выключэннем выпадкаў, указаных у частцы 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса,

а таксама калі судом першай інстанцыі справа разгледжана ў закрытым судовым пасяджэнні.

Артыкул 383. Асобы, якія ўдзельнічаюць у разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку

1. У пасяджэнні суда, які разглядае крымінальную справу ў апеляцыйным парадку, могуць удзельнічаць пракурор, абаронца, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, а таксама пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык, іх прадстаўнікі. Удзел пракурора ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі абавязковы, калі крымінальная справа разгледжана судом першай інстанцыі з удзелам пракурора або справа разглядаецца па пратэсце пракурора.

2. Пытанне аб неабходнасці ўдзелу ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі абвінавачванага вырашаецца на стадыі падрыхтоўкі судовага пасяджэння суддзёй, а пры разглядзе справы – судом. Удзел абвінавачванага ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі можа быць забяспечаны з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі). Абвінавачваны, які з'явіўся ў судовае пасяджэнне, у любым выпадку дапускаецца да дачы тлумачэнняў.

3. Абвінавачваны, які ўтрымліваецца пад вартай або дамашнім арыштам, у дачыненні да якога пададзена апеляцыйная скарга пацярпелым, прыватным абвінаваўцам або іх прадстаўнікамі ці прынесены апеляцыйны пратэст пракурорам на падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне яго становішча, удзельнічае ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі па яго хадайніцтве. Непасрэдны ўдзел абвінавачванага, якому прызначана пакаранне ў выглядзе смяротнай кары, і яго абаронцы ў разглядзе крымінальнай справы ў судзе апеляцыйнай інстанцыі з'яўляецца абавязковым. Пры разглядзе судом апеляцыйных скаргаў або пратэстаў на падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне становішча абвінавачванага, удзел абаронцы ў выпадках, узказаных у артыкуле 45 гэтага Кодэкса, з'яўляецца абавязковым.

4. Не з'яўляецца перашкодай да разгляду справы судом апеляцыйнай інстанцыі няўка ў судовае пасяджэнне асоб, за выключэннем узказаных у частцы 3 гэтага артыкула, своечасова апавешчаных аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы.

Артыкул 384. Прадстаўленне дадатковых матэрыялаў у апеляцыйную інстанцыю

1. Для пацвярджэння або абвяржэння доказаў, прыведзеных у скарге або пратэсце, асобы, узказаныя ў артыкуле 370 гэтага Кодэкса, а таксама пракурор, які ўдзельнічае ў пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі, маюць права прадставіць у апеляцыйную інстанцыю дадатковыя матэрыялы як да разгляду крымінальнай справы, так і падчас яе разгляду.

2. Дадатковыя матэрыялы не могуць быць атрыманы шляхам вядзення следчых дзеянняў. Асоба, якая прадстаўляе суду дадатковыя матэрыялы, абавязана ўказаць, якім шляхам яны атрыманы, у сувязі з чым узнікла неабходнасць іх прадстаўлення і па якіх прычынах яны не былі прадстаўлены ў суд першай інстанцыі. Аб прыняцці або адхіленні дадатковых матэрыялаў суд, выслухаўшы меркаванні бакоў, выносіць вызначэнне. Дадатковыя матэрыялы, калі яны маюць значэнне для вырашэння крымінальнай справы, могуць паслужыць падставай для змянення прыговору або яго адмены са спыненнем вядзення па крымінальнай справе. У выпадках, калі дадатковыя матэрыялы патрабуюць праверкі і ацэнкі судом першай інстанцыі, прыговор адмяняецца, а крымінальная справа накіроўваецца на новы судовы разбор.

Артыкул 385. Парадак разгляду крымінальнай справы і паўнамоцтвы суда апеляцыйнай інстанцыі па даследаванні і ацэнцы доказаў

1. Старшынствуючы суда апеляцыйнай інстанцыі адкрывае судовае пасяджэнне і аб'яўляе, якая крымінальная справа падлягае разгляду. Затым ён упэўніваецца, хто з'явіўся па крымінальнай справе, высвятляе, ці своечасова бакі апавешчаны аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы, ці ўручаны копіі скаргі або пратэсту абвінавачванаму і пацярпеламу ў выпадках, прадугледжаных часткай 3 артыкула 373 гэтага Кодэкса, пасля чаго суд вырашае пытанне аб магчымасці разгляду крымінальнай справы. Пасля гэтага старшынствуючы аб'яўляе склад суда, паведамляе, хто з'яўляецца пракурорам, перакладчыкам, і апытвае асоб, якія з'явіліся па справе, ці ёсць у іх заявы аб адводзе.

2. Старшынствуючы апытвае асоб, якія з'явіліся па справе, аб наяўных у іх хадайніцтвах. Па заяўленых хадайніцтвах суд выносіць вызначэнне. У выпадку адклікання апеляцыйных скаргі або пратэсту суд спыняе па іх апеляцыйнае вядзенне.

2¹. У выпадку прыняцця судом дадатковых матэрыялаў магчымасць азнаямлення з імі павінна быць прадастаўлена асобам, указаным у артыкуле 383 гэтага Кодэкса, калі яны ўдзельнічаюць у судовым пасяджэнні.

3. Разгляд крымінальнай справы адкладваецца, калі:

1) у пасяджэнне суда апеляцыйнай інстанцыі не з'явіліся асобы, удзел якіх з'яўляецца абавязковым паводле закона або прызнаны неабходным судом апеляцыйнай інстанцыі. Абвінавачваны, пацярпелы, сведкі па матываваным вызначэнні суда апеляцыйнай інстанцыі могуць быць падвергнуты прыводу, выкананне якога ўскладаецца на органы ўнутраных спраў;

2) абвінавачванаму не была ўручана копія апеляцыйнай скаргі пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, іх прадстаўнікоў, апеляцыйнага пратэсту пракурора, якія ўтрымліваюць просьбу аб адмене або змяненні прыговору на падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне становішча абвінавачванага, за выключэннем выпадкаў, калі абвінавачваны знік або адмовіўся ад іх атрымання;

3) бакі своечасова не апавешчаны аб месцы і часе разгляду крымінальнай справы, за выключэннем выпадкаў, калі абвінавачваны знік або адмовіўся ад атрымання паведамлення, устанавіць месцазнаходжанне іншых удзельнікаў крымінальнага працэсу не з'явілася магчымым.

4. Разгляд крымінальнай справы пачынаецца з даклада аднаго з суддзяў суда апеляцыйнай інстанцыі, які выкладае сутнасць справы, скаргі або пратэсту і прычыннага на іх. Пасля даклада суддзі пракурор абгрунтоўвае пратэст, іншыя асобы – пададзеныя імі скаргі. Затым заслухоўваюцца тлумачэнні ўдзельнікаў працэсу, паказанні або растлумачэнні па сутнасці раней дадзеных паказанняў і заключэнняў, даследуюцца доказы і дадаткова прадстаўленыя матэрыялы, пасля чаго пракурор выказвае сваё меркаванне па скаргах і пратэсце, а таксама аб законнасці, абгрунтаванасці, справядлівасці прыговору.

5. Абвінавачваны, яго абаронца і законны прадстаўнік, пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісц, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі, калі яны ўдзельнічаюць у судовым пасяджэнні, даюць тлумачэнні.

6. Пацярпелыя, сведкі, дапытаныя ў судзе першай інстанцыі, эксперты, спецыялісты могуць быць выкліканы ў суд апеляцыйнай інстанцыі для дачы растлумачэнняў па сутнасці дадзеных імі паказанняў або заключэнняў, калі іх выклік па хадайніцтве бакоў або па сваёй ініцыятыве прызнаў неабходным суддзя ў ходзе падрыхтоўкі судовага пасяджэння або суд апеляцыйнай інстанцыі пры разглядзе справы.

7. Пры разглядзе крымінальнай справы суд па хадайніцтве бакоў або па ўласнай ініцыятыве таксама мае права:

1) прызначыць судова-псіхіятрычную або іншую экспертызу, калі яе правядзенне магчыма па наяўных у справе або дадаткова прадстаўленых матэрыялах;

2) даследаваць доказы, якія ёсць у крымінальнай справе, што не былі даследаваны судом першай інстанцыі;

2¹) дапытаць пацярпелага, не дапытанага ў судзе першай інстанцыі, а таксама сведак, паказанні якіх былі даследаваны судом першай інстанцыі ў парадку, устаноўленым артыкулам 333 гэтага Кодэкса, або хадайніцтва аб допыце якіх было адхілена судом першай інстанцыі;

3) даць ацэнку доказам, даследаваным пры судовым разборы і ў ходзе апеляцыйнага разгляду крымінальнай справы, а таксама дадаткова прадстаўленым матэрыялам, калі для гэтага не патрабуецца правядзення судавага разбору па першай інстанцыі;

4) выпатрабаваць дакументы і іншыя звесткі аб стане здароўя, сямейным становішчы, мінулых судзімасцях і іншых даных аб асобе абвінавачванага;

5) выпатрабаваць іншыя дакументы і звесткі, якія маюць значэнне для вырашэння справы.

8. Аб адкладанні разбору крымінальнай справы ў выпадках, прадугледжаных часткай 3 і пунктам 1 часткі 7 гэтага артыкула, суд выносіць вызначэнне.

8¹. Допыт пацярпелых, сведак у пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі артыкуламі 329 і 330 гэтага Кодэкса.

9. Удзел абвінавачванага, пацярпелага, сведак, экспертаў, спецыялістаў, прадстаўніка памерлага абвінавачванага, прыватнага абвінаваўцы, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка і іх прадстаўнікоў у пасяджэнні суда апеляцыйнай інстанцыі, а таксама даследаванне судом доказаў могуць быць забяспечаны з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі).

10. Заслухаўшы ўдзельнікаў судавага пасяджэння, суд выходзіць у дарадчы пакой для вынясення вызначэння.

11. Ход пасяджэння суда апеляцыйнай інстанцыі фіксуецца з выкарыстаннем сродкаў гука- або відэазапісу з далучэннем копіі адпаведнага запісу на электронным носьбіце інфармацыі да матэрыялаў крымінальнай справы.

12. Меры ўздзеяння за парушэнне парадку судавага пасяджэння вызначаюцца правіламі артыкула 307 гэтага Кодэкса.

Артыкул 386. Вынясенне апеляцыйнага вызначэння

1. У выніку разгляду крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку суд прымае адно з наступных рашэнняў:

1) пакідае прыгавор без змянення, а скаргі або пратэст – без задавальнення;

2) адмяняе прыгавор і накіроўвае справу на новы судовы разбор у суд першай інстанцыі;

3) адмяняе прыгавор і спыняе вядзенне па крымінальнай справе;

4) змяняе прыгавор;

5) спыняе апеляцыйнае вядзенне ў выпадку, прадугледжаным пунктам 9 часткі 1 артыкула 380 гэтага Кодэкса.

2. Пры вынясенні апеляцыйнага вызначэння суд кіруецца патрабаваннямі артыкулаў 351, 354 і 358 гэтага Кодэкса.

3. Рэзалюцыйная частка вынесенага апеляцыйнага вызначэння неадкладна абвешчаецца ў зале судавага пасяджэння старшынствуючым або адным з суддзяў па вяртанні суда з дарадчага пакоя. Усе прысутныя ў зале судавага пасяджэння, уключаючы склад суда апеляцыйнай інстанцыі, выслухоўваюць рэзалюцыйную частку апеляцыйнага вызначэння стоячы. Адступленне ад гэтага правіла можа быць дапушчана з дазволу старшынствуючага.

Артыкул 387. Межы паўнамоцтваў суда апеляцыйнай інстанцыі

1. Суд пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку мае права адмяніць або змяніць абвінаваўчы прыгавор на падставах, якія могуць пацягнуць паляпшэнне становішча абвінавачванага, незалежна ад зместу доказаў апеляцыйных скаргі або пратэсту.

2. Абвінаваўчы прыгавор можа быць адменены ў сувязі з магчымым прымяненнем закона аб больш цяжкім злачынстве або з-за мяккасці пакарання, а таксама на іншых падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне становішча абвінавачванага пры новым разглядзе справы, толькі ў выпадках, калі на гэтых падставах пададзена апеляцыйная скарга пацярпелым, прыватным абвінаваўцам або іх прадстаўнікамі ці прынесены апеляцыйны пратэст пракурорам, а доказы, якія ўтрымліваюцца ў іх, і доказы, якія ёсць у справе, патрабуюць дадатковай праверкі і ацэнкі судом першай інстанцыі.

3. Суд апеляцыйнай інстанцыі мае права змяніць абвінаваўчы прыгавор у сувязі з прымяненнем закона аб больш цяжкім злачынстве або прызначэннем больш строгага пакарання, а таксама і на іншых падставах, якія пагаршаюць становішча абвінавачванага, толькі ў выпадках, калі на гэтых падставах пададзена апеляцыйная скарга пацярпелым, прыватным абвінаваўцам або іх прадстаўнікамі ці прынесены апеляцыйны пратэст пракурорам.

Артыкул 388. Адмена або змяненне апраўдальнага прыгавору

Апраўдальны прыгавор можа быць адменены або зменены ў апеляцыйным парадку не інакш як па скарге пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы або іх прадстаўнікоў, прадстаўніка грамадзянскага істца, або па скарге абвінавачванага, апраўданага судом, або па пратэсце пракурора.

Артыкул 389. Падставы да адмены або змянення прыгавору

1. Падставамі да адмены або змянення прыгавору пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку з'яўляюцца:

- 1) неадпаведнасць вывадаў суда, выкладзеных у прыгаворы, фактычным акалічнасцям крымінальнай справы;
- 2) істотнае парушэнне крымінальна-працэсуальнага закона;
- 3) няправільнае прымяненне крымінальнага закона;
- 4) неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененых іншых мер крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага.

1¹. На падставах, прадугледжаных пунктамі 1–3 часткі 1 гэтага артыкула, можа быць адменена вызначэнне (пастанова) суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе з прычыны адмовы дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачання ў выпадку прызнання судом апеляцыйнай інстанцыі такой адмовы неабгрунтаванай.

2. Абвінаваўчы прыгавор або іншыя рашэнні суда першай інстанцыі падлягаюць адмене з накіраваннем крымінальнай справы на новы судовы разбор, калі дапушчаныя судом першай інстанцыі парушэнні, указаныя ў частцы 1 гэтага артыкула, не могуць быць ліквідаваны ў судзе апеляцыйнай інстанцыі.

3. Апраўдальны прыгавор, вызначэнне аб спыненні вядзення па крымінальнай справе або іншае рашэнне, вынесеныя на карысць абвінавачванага, не могуць быць адменены па матывах істотнага парушэння крымінальна-працэсуальнага закона, калі невінаватасць абвінавачванага не аспрэчваецца бакамі.

Артыкул 390. Неадпаведнасць вывадаў суда, выкладзеных у прыгаворы, фактычным акалічнасцям крымінальнай справы

Прыгавор прызнаецца не адпаведным фактычным акалічнасцям крымінальнай справы, калі:

- 1) вывады суда не пацвярджаюцца доказамі, даследаванымі ў судовым пасяджэнні;
- 2) суд не ўлічыў акалічнасцей, якія маглі істотна паўплываць на яго вывады;
- 3) пры наяўнасці супярэчлівых доказаў, якія маюць істотнае значэнне для вывадаў суда, у прыгаворы не ўказана, на якіх падставах суд прыняў адзін з гэтых доказаў і адхіліў іншыя;
- 4) вывады суда, выкладзеныя ў прыгаворы, утрымліваюць істотныя супярэчнасці, якія паўплывалі або маглі паўплываць на вырашэнне пытання аб вінаватасці або невінаватасці абвінавачванага, на правільнасць прымянення крымінальнага закона або вызначэнне меры пакарання.

Артыкул 391. Істотныя парушэнні крымінальна-працэсуальнага закона

1. Істотнымі парушэннямі крымінальна-працэсуальнага закона прызнаюцца такія парушэнні, якія шляхам пазбаўлення або абмежавання гарантаваных законам правоў удзельнікаў крымінальнага працэсу пры судовым разглядзе крымінальнай справы або іншым шляхам перашкодзілі суду ўсебакова, поўна і аб'ектыўна даследаваць акалічнасці крымінальнай справы і паўплывалі або маглі паўплываць на пастанову законнага і абгрунтаванага прыгавору.

2. Прыгавор падлягае адмене ў любым выпадку, калі:

- 1) судом пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных часткай 1 артыкула 303 гэтага Кодэкса, вядзенне па крымінальнай справе не было спынена;
- 2) прыгавор пастаноўлены незаконным складам суда;
- 3) крымінальная справа разгледжана ў адсутнасць абвінавачванага, акрамя выпадкаў, прадугледжаных часткай 2 артыкула 294 гэтага Кодэкса;
- 4) крымінальная справа разгледжана без удзелу абаронцы ў тых выпадках, калі паводле закона яго ўдзел абавязковы;
- 5) судом неабгрунтавана адхілена хадайніцтва бакоў (боку), у выніку чаго засталіся нявысветленымі такія акалічнасці, устанаўленне якіх мела істотнае значэнне пры пастанове прыгавору, у выпадку немагчымасці іх высвятлення судом апеляцыйнай інстанцыі;
- б) у судовым пасяджэнні не былі даследаваны доказы, аб існаванні якіх было вядома суду, якія маюць значэнне для праверкі доказаў аб невінаватасці абвінавачванага, прымяненні крымінальнага закона аб менш цяжкім злачынстве або іншага паляпшэння становішча абвінавачванага, у выпадку немагчымасці іх даследавання судом апеляцыйнай інстанцыі;
- 7) выключаны;
- 8) парушана тайна нарады суддзяў пры пастанове прыгавору;
- 9) прыгавор не падпісаны кім-небудзь з суддзяў, акрамя выпадкаў, прадугледжаных артыкулам 354 гэтага Кодэкса;
- 10) па крымінальнай справе адсутнічае гука- або відэазапіс ходу судовага пасяджэння або ў крымінальнай справе адсутнічае пратакол судовага пасяджэння ў выпадку, калі ён складаўся.

Артыкул 392. Няправільнае прымяненне крымінальнага закона

Няправільным прымяненнем крымінальнага закона з'яўляюцца:

- 1) прымяненне закона, што не падлягае прымяненню;
- 2) непрымяненне закона, што падлягае прымяненню;
- 3) вытлумачэнне закона, якое супярэчыць яго дакладнаму сэнсу.

**Артыкул 393. Неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененых
іншых мер крымінальнай адказнасці цяжару злачынства
і асабістым якасцям абвінавачванага**

Не адпаведнымі цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага прызнаюцца пакаранне або іншыя меры крымінальнай адказнасці, калі прызначанае судом першай інстанцыі пакаранне хоць і не выходзіць за межы, прадугледжаныя адпаведным крымінальным законам, але па сваіх відзе, тэрміне, памеры, рэжыме або ўмовах адбывання, а іншыя меры крымінальнай адказнасці, прымененыя ў адпаведнасці з артыкуламі 77–79 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, па сваім прафілактычным, папраўчым і выпрабавальным уздзеянні з’яўляюцца відавочна несправядлівымі як з прычыны мяккасці, так і з прычыны строгаці.

**Артыкул 394. Наступствы адмены прыговору з накіраваннем крымінальнай
справы на новы разгляд**

1. Адмяняючы прыговор з накіраваннем крымінальнай справы на новы разгляд у суд першай інстанцыі, суд апеляцыйнай інстанцыі ўказвае ў вызначэнні, ці павінна быць пачата вядзенне па крымінальнай справе са стадыі прызначэння судовага разбору або са стадыі судовага разбору.

1¹. Указанні суда апеляцыйнай інстанцыі абавязковыя пры новым судовым разборы крымінальнай справы судом першай інстанцыі.

2. У выпадку адмены прыговору з прычыны парушэнняў, дапушчаных пры судовым разборы справы ў судзе першай інстанцыі, справа накіроўваецца на новы судовы разбор у суд, які пастанавіў прыговор, але ў іншым складзе або ў іншы суд.

**Артыкул 395. Адмена абвінаваўчага прыговору са спыненнем вядзення
па крымінальнай справе**

Суд пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку адмяняе абвінаваўчы прыговор і спыняе вядзенне па крымінальнай справе ў наступных выпадках:

1) пры наяўнасці падстаў, указаных у артыкуле 29 гэтага Кодэкса, што ўзніклі да пастановы прыговору;

2) пры ўстанаўленні падстаў, указаных у артыкуле 30 гэтага Кодэкса;

3) калі доказамі, даследаванымі пры судовым разборы і ў ходзе апеляцыйнага разгляду крымінальнай справы, прад’яўленае асобе абвінавачанне не пацверджана і няма падстаў для новага судовага разбору.

Артыкул 396. Змяненне прыговору

1. Пры выяўленні парушэнняў закона, у тым ліку калі пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным парадку будзе ўстаноўлена, што судом першай інстанцыі няправільна прыменены крымінальны закон або прызначана пакаранне, не адпаведнае цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага, суд апеляцыйнай інстанцыі можа, не накіроўваючы справы на новы судовы разбор, унесці неабходныя змяненні ў прыговор з выкананнем патрабаванняў артыкула 387 гэтага Кодэкса.

2. Пры ўнясенні ў прыговор суда першай інстанцыі змяненняў суд апеляцыйнай інстанцыі мае права з улікам палажэнняў часткі 1 артыкула 387 гэтага Кодэкса:

1) прымяніць закон аб менш цяжкім злачынстве і прызначыць абвінавачванаму пакаранне ў адпаведнасці з новай кваліфікацыяй дзеяння;

2) змякчыць прызначанае судом пакаранне, від папраўчай установы, умовы адбывання пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды;

3) унесці ў прыгавор іншыя змяненні, калі гэта не пацягне пагаршэння становішча абвінавачванага.

3. Па апеляцыйных скаргах пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, іх прадстаўнікоў, апеляцыйным пратэсце пракурора суд апеляцыйнай інстанцыі мае права з улікам палажэнняў часткі 3 артыкула 387 гэтага Кодэкса:

1) не выходзячы за межы прад'яўленага абвінавачання або за межы абвінавачання, падтрыманага пры судовым разборы крымінальнай справы ў судзе першай інстанцыі дзяржаўным (прыватным) абвінаваўцам або пацярпелым, прымяніць закон аб больш цяжкім злачынстве і выбраць меру крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з крымінальным законам;

2) прызначыць у адпаведнасці з патрабаваннямі крымінальнага закона асноўнае і (або) дадатковае пакаранні, канчатковае пакаранне па сукупнасці злачынстваў і прыгавораў, калі яны неабгрунтавана не прызначаны або няправільна прызначаны судом першай інстанцыі;

3) павялічыць тэрмін або памер пакарання, прызначыць больш строгі від пакарання, за выключэннем пажыццёвага пазбаўлення волі і смяротнай кары, прымяніць больш строгую іншую меру крымінальнай адказнасці, адмяніць іншую меру крымінальнай адказнасці і прызначыць пакаранне ў адпаведнасці з крымінальным законам;

4) змяніць прыгавор на іншых падставах, якія пагаршаюць становішча абвінавачванага, калі гэта звязана з кваліфікацыяй злачынства, аб'ёмам абвінавачання, змяненнем іншых мер крымінальнай адказнасці, рэжыму або ўмоў адбывання пакарання, залікам тэрміну ўтрымання пад вартай і (або) дамашняга арышту ў тэрмін пакарання, прымяненнем прымусовых мер бяспекі і лячэння, а таксама з выключэннем неабгрунтаванага прымянення акта амністыі;

5) прымяніць спецыяльную канфіскацыю, вырашыць пытанне аб рэчавых доказах, аб маёмасці, на якую накладзены арышт, калі па іх не было прынята рашэнне судом першай інстанцыі або рашэнне пастаноўлена з парушэннем закона, калі для гэтага не патрабуюцца праверка і ацэнка доказаў судом першай інстанцыі.

Артыкул 397. Змест апеляцыйнага вызначэння

1. Апеляцыйнае вызначэнне складаецца з уводнай, апісальна-матывавальнай і рэзалюцыйнай частак.

2. Ва ўводнай частцы вызначэння павінны быць указаны:

1) час і месца вынясення вызначэння;

2) найменне і склад суда апеляцыйнай інстанцыі, які вынес вызначэнне;

3) асобы, якія падалі апеляцыйную скаргу або прынеслі апеляцыйны пратэст;

4) звесткі аб абвінавачваным, у дачыненні да якога разглядаецца крымінальная справа;

5) прызначанае абвінавачванаму па прыгаворы пакаранне або падставы апраўдання абвінавачванага ў выпадку прызнання яго невінаватым;

6) іншыя пытанні, вырашаныя ў рэзалюцыйнай частцы прыгавору, калі правільнасць прынятага па іх рашэння аспрэчваецца ў апеляцыйных скарге або пратэсце;

7) асобы, якія ўдзельнічалі ў разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйнай інстанцыі.

3. У апісальна-матывавальнай частцы вызначэння павінны быць выкладзены змест рэзалюцыйнай часткі прыгавору; сіслы змест доказаў асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст, а таксама пярэчанняў на іх. Матывы прынятага рашэння павінны быць выкладзены з улікам доказаў, даследаваных пры судовым разборы і ў ходзе апеляцыйнага разгляду крымінальнай справы, і дадаткова прадстаўленых матэрыялаў. Калі скарга або пратэст пакінуты без задавальнення, указваюцца падставы, па якіх доказы, што ўтрымліваюцца ў скарге або пратэсце, прызнаны неабгрунтаванымі або неістотнымі.

У выпадку адмены прыгавору ў апеляцыйным вызначэнні неабходна паказаць, якія парушэнні закона не могуць быць ліквідаваны судом апеляцыйнай інстанцыі і патрабуюць правядзення новага судовага разбору. Пры гэтым апеляцыйная інстанцыя не мае права вырашаць загадзя пытанні аб даказанасці або недаказанасці абвінавачання, дакладнасці або недакладнасці таго або іншага доказу і перавагах адных доказаў перад іншымі, прымяненні судом першай інстанцыі таго або іншага крымінальнага закона і меры пакарання, іншых мерах крымінальнай адказнасці.

4. У рэзалюцыйнай частцы вызначэння ўказваецца рашэнне суда апеляцыйнай інстанцыі па скарзе або пратэсце. У рэзалюцыйнай частцы вызначэння аб адмене абвінаваўчага прыгавору і спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, або ў выпадку, калі доказамі, даследаванымі судом першай інстанцыі і ў ходзе апеляцыйнага разгляду крымінальнай справы, прад'яўленае асобе абвінавачанне не пацверджана і няма падстаў для новага судовага разбору, указваецца таксама рашэнне аб прызнанні права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 398. Судовы разбор крымінальнай справы судом першай інстанцыі пасля адмены першапачатковага прыгавору

1. Пасля адмены першапачатковага прыгавору судовы разбор крымінальнай справы вядзецца ў агульным парадку.

2. Узмацненне пакарання, прымяненне закона аб больш цяжкім злачынстве або іншае пагаршэнне становішча абвінавачванага пры новым судовым разборы крымінальнай справы судом першай інстанцыі дапускаюцца толькі пры ўмове, калі першапачатковы прыгавор быў адменены па апеляцыйнай скарзе пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы або іх прадстаўнікоў ці па апеляцыйным пратэсце пракурора ў сувязі з неабходнасцю прымянення закона аб больш цяжкім злачынстве ці з-за мяккасці пакарання або іншых мер крымінальнай адказнасці, а таксама і на іншых падставах, якія цягнуць пагаршэнне становішча абвінавачванага.

РАЗДЗЕЛ XI ВЫКАНАННЕ ПРЫГАВОРУ

ГЛАВА 41

ПАРАДАК ВЫКАНАННЯ ПРЫГАВОРАЎ, ВЫЗНАЧЭННЯЎ, ПАСТАНОЎ СУДА

Артыкул 399. Уступленне прыгавору, вызначэння, пастанова суда ў законную сілу і накіраванне іх да выканання

1. Прыгавор, вызначэнне, пастанова суда ўступаюць у законную сілу па сканчэнні тэрміну на апеляцыйныя абскарджанне і апрацэставанне. Абскарджаныя або апрацэставаныя прыгавор, вызначэнне, пастанова суда ўступаюць у законную сілу з моманту прыняцця па іх рашэння судом апеляцыйнай інстанцыі.

2. Вызначэнне, пастанова суда, якія не падлягаюць апеляцыйным абскарджанням і апрацэставанню, уступаюць у сілу з моманту іх абвяшчэння.

3. Прыгавор, вызначэнне, пастанова, якія ўступілі ў законную сілу, накіроўваюцца да выканання судом, які іх паставіў, не пазней за тры сутак з дня ўступлення іх у законную сілу або вяртання крымінальнай справы з суда апеляцыйнай інстанцыі.

4. Абвінаваўчы прыгавор без прызначэння пакарання, а таксама прыгавор, які вызваляе абвінавачванага ад пакарання, або апраўдальны прыгавор прыводзяцца ў выкананне неадкладна па іх абвяшчэнні.

5. Вызначэнне і пастанова суда ўступаюць у законную сілу і накіроўваюцца да выканання па сканчэнні тэрміну на іх абскарджанне і апрацэставанне, а ў выпадку

прынясення прыватных скаргаў або пратэсту – па разглядзе справы судом апеляцыйнай інстанцыі.

6. Вызначэнне і пастанова суда, якія не падлягаюць абскарджанню і апратэставанню, уступаюць у законную сілу і накіроўваюцца да выканання неадкладна па іх вынісенні.

7. Пратэст пракурора на пастанову суда аб умоўна-датэрміновым вызваленні, аб замене пакарання больш мяккім, аб вызваленні ад адбывання пакарання з прычыны захворвання прыпыняе выкананне пастанова.

7¹. Аб прыпыненні выканання пастанова суда пракурор, які прынёс пратэст, паведамляе органам унутраных спраў па месцы жыхарства (месцы знаходжання) асуджаных або органам, якія кіруюць выкананнем пакарання.

7². У выпадку адмены пастанова суда аб умоўна-датэрміновым вызваленні, аб вызваленні ад адбывання пакарання з прычыны захворвання асуджанага накіроўваюцца для адбывання пакарання органамі ўнутраных спраў па іх месцы жыхарства (месцы знаходжання).

7³. У выпадку адмены пастанова суда аб замене неадбытай часткі пакарання больш мяккім, аб замене пакарання больш мяккім па захворванні асуджанага адбываюць раней прызначанае пакаранне з моманту прыняцця гэтага рашэння, аб чым паведамляецца органам, якія кіруюць выкананнем пакарання.

8. Суд, які пастанавіў прыговор, вынес вызначэнне або пастанову, абавязаны ажыццяўляць кантроль за іх выкананнем.

9. Нагляд за выкананнем пакарання, прызначанага судом, ажыццяўляецца пракурорам.

Артыкул 400. Абавязковасць выканання прыговору, вызначэння, пастанова суда

1. Прыговор, вызначэнне і пастанова суда, якія ўступілі ў законную сілу, абавязковыя для выканання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь усімі дзяржаўнымі органамі, іншымі арганізацыямі, службовымі асобамі і грамадзянамі.

2. Невыкананне прыговору, вызначэння або пастанова суда або перашкода іх выкананню цягнуць адказнасць паводле артыкула 423 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 401. Парадак накіравання да выканання прыговору, вызначэння, пастанова суда

1. Судом разам з копіяй прыговору накіроўваецца пісьмовае распараджэнне аб выкананні прыговору ў орган, які ў адпаведнасці з крымінальна-выканаўчым заканадаўствам абавязаны забяспечыць яго выкананне. У дачыненні да пенсіянера, асуджанага да пазбаўлення волі, копія прыговору накіроўваецца ў орган, які выплачвае пенсію. Пры асуджэнні асобы за ўчыненне ёй у перыяд праходжання дзяржаўнай службы цяжкага або асабліва цяжкага злачынства супраць інтарэсаў службы ці цяжкага або асабліва цяжкага злачынства, спалучанага з выкарыстаннем службовай асобай сваіх службовых паўнамоцтваў, копія прыговору, які ўступіў у законную сілу, накіроўваецца ў орган, які ажыццяўляе прызначэнне і пераразлік пенсій па месцы жыхарства гэтай асобы. У выпадку змянення прыговору пры разглядзе крымінальнай справы ў апеляцыйным, касацыйным або наглядным парадку да копіі прыговору прыкладаюцца копіі вызначэння або пастанова суда апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі.

1¹. Прыговор, які ўтрымлівае звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, накіроўваецца да выканання шляхам накіравання выпіскі з прыговору, якая складаецца з уводнай і рэзалюцыйнай частак прыговору, не ўтрымлівае звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, з пісьмовым распараджэннем аб яго выкананні ў орган, які ў

адпаведнасці з крымінальна-выканаўчым заканадаўствам абавязаны забяспечыць яго выкананне.

2. Органы, якія кіруюць выкананнем пакарання, у тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак абавязаны паведаміць суду, які пастанавіў прыгавор, вынес вызначэнне, пастанову, аб прыняцці іх да выканання.

3. Суд мае права з мэтай павышэння выхаваўчага ўздзеяння прыгавору, вызначэння, пастановы накіраваць іх копіі па месцы працы, знаходжання адпаведнай установы адукацыі або жыхарства асуджанага.

Артыкул 402. Суды, якія вырашаюць пытанні, звязаныя з прывядзеннем прыгавору, вызначэння, пастановы ў выкананне

1. Пытанні адтэрміноўкі адбывання пакарання, змянення або спынення прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння, спынення прымусовага лячэння ў дачыненні да асоб, якія пакутуюць на хранічны алкагалізм, наркаманію і таксікаманію, вызвалення асуджанай ад адбывання пакарання, замены яго больш мяккім пакараннем або накіраванне асуджанай для адбывання пакарання, прызначанага прыгаворам, у адпаведнасці з часткай 4 артыкула 93 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, а таксама вызвалення ад пакарання ў сувязі са сканчэннем тэрмінаў даўнасці выканання абвінаваўчага прыгавору вырашаюцца судом, які пастанавіў прыгавор або вынес вызначэнне, пастанову. Гэтым жа судом выпраўляюцца відавочныя апіскі, падліковыя памылкі і недакладнасці, вырашаюцца ўсякага роду сумненні і няяснасці, што ўзнікаюць пры выкананні судовых рашэнняў, а таксама іншыя пытанні, не вырашаныя ў прыгаворы, вызначэнні, пастанове суда, якія не закранаюць сутнасці вывадаў суда (прыгавору) і не цягнуць пагаршэння становішча асуджанага, а таксама спаганяюцца працэсуальныя выдаткі, калі яны не былі спагнаны пры пастанове прыгавору. Калі прыгавор, вызначэнне, пастанова выконваюцца па-за раёнам дзейнасці суда, які прыняў гэтыя судовыя рашэнні, указаныя пытанні вырашаюцца раённым (гарадскім) судом па месцы выканання прыгавору. Копіі вызначэння, пастановы накіроўваюцца суду, які пастанавіў прыгавор.

2. Вызваленне ад пакарання з прычыны захворвання, умоўна-датэрміновае вызваленне ад пакарання, замена неадбытай часткі пакарання больш мяккім пакараннем, перавод асуджанага да пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу для адбывання пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды без накіравання ў папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, перавод з адной папраўчай калоніі або выхаваўчай калоніі ў іншую папраўчую калонію іншага віду, з папраўчай калоніі ў турму і з турмы ў папраўчую калонію вырашаюцца вызначэннем (пастановай) раённага (гарадскога) суда па месцы адбывання пакарання асуджаным незалежна ад таго, якім судом быў пастаноўлены прыгавор, вынесены вызначэнне або пастанова.

3. Пытанні аб замене далейшага адбывання пажыццёвага пазбаўлення волі пазбаўленнем волі або смяротнай кары пажыццёвым пазбаўленнем волі вырашаюцца судом, які пастанавіў прыгавор, або аднайменным судом па месцы адбывання пакарання.

4. Пытанні аб адмене ўмоўнага непрымянення пакарання і накіраванні асуджанага для адбывання пакарання, прызначанага прыгаворам у адпаведнасці з артыкулам 78 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, аб вызваленні ад пакарання асуджанага, у дачыненні да якога выкананне пакарання адтэрмінавана на падставах, прадугледжаных артыкулам 77 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, аб прадаўжэнні адтэрміноўкі выканання пакарання, а таксама аб адмене такой адтэрміноўкі і накіраванні асуджанага для адбывання пазбаўлення волі вырашаюцца вызначэннем (пастановай) раённага (гарадскога) суда па месцы жыхарства асуджанага або суда, які пастанавіў прыгавор.

4¹. Пытанні аб замене штрафу грамадскімі работамі або прымусовымі мерамі выхаваўчага характару ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 111 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь вырашаюцца судом, які пастанавіў прыгавор.

5. Вызваленне ад пакарання, змякчэнне пакарання або іншае паляпшэнне становішча асуджанага з прычыны ўступлення ў сілу крымінальнага закона, які мае ў адпаведнасці з артыкулам 9 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь адваротную сілу, праводзяцца судом, які пастанавіў прыгавор, або судом па месцы адбывання пакарання па заяве асуджанага або па прадстаўленні органа, які кіруе выкананнем пакарання, або наглядальнай камісіі.

6. Пытанні аб замене прызначанага асуджанаму па прыгаворы суда пакарання больш строгім пакараннем у выпадку злоснага ўхілення ад яго адбывання вырашаюцца судом, які пастанавіў прыгавор, або судом па месцы адбывання пакарання па прадстаўленні органа або ўстановы, якія кіруюць выкананнем пакарання.

Артыкул 402¹. Суды, якія ўстанаўліваюць, прадаўжаюць, спыняюць прэвентыўны нагляд і змяняюць патрабаванні прэвентыўнага нагляду

1. Прэвентыўны нагляд за асобамі, указанымі ў частцы 3 і пункце 1 часткі 4 артыкула 80 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, устанаўліваецца судом па месцы адбывання імі пакарання.

2. Прэвентыўны нагляд за асобай, указанай у пункце 2 часткі 4 артыкула 80 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, устанаўліваецца судом па месцы жыхарства гэтай асобы.

3. Прэвентыўны нагляд прадаўжаецца судом па месцы жыхарства асобы, за якой устаноўлены прэвентыўны нагляд.

4. Выключана.

5. Выключана.

6. Прэвентыўны нагляд спыняецца ў выпадках, указаных у пунктах 1–3 часткі 11 артыкула 80 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, судом па месцы жыхарства асобы, за якой устаноўлены прэвентыўны нагляд.

7. Патрабаванні прэвентыўнага нагляду змяняюцца судом па месцы жыхарства асобы, за якой устаноўлены прэвентыўны нагляд.

Артыкул 402². Парадак вырашэння судом пытанняў, звязаных з прывядзеннем прыгавору, вызначэння, пастановы ў выкананне, а таксама ўстанаўленнем, прадаўжэннем, спыненнем прэвентыўнага нагляду і змяненнем патрабаванняў прэвентыўнага нагляду

1. Пытанні, звязаныя з выкананнем прыгавору (вызначэння, пастановы), вырашаюцца суддзёй асабіста ў судовым пасяджэнні з удзелам пракурора. Удзел пракурора не з'яўляецца абавязковым пры выпраўленні судом відавочных апісак, падліковых памылак і недакладнасцей, вырашэнні ўсякага роду сумненняў і няяснасцей, якія ўзнікаюць пры выкананні судовых рашэнняў, іншых пытанняў, не вырашаных у прыгаворы (вызначэнні, пастанове) суда, што не закранаюць сутнасці вывадаў суда (прыгавору) і не цягнуць пагаршэння становішча асуджанага, а таксама пры спагнанні працэсуальных выдаткаў, калі яны не былі спагнаны пры пастанове прыгавору.

2. У судовае пасяджэнне, як правіла, выклікаецца асуджаны. Калі пытанне датычыцца выканання прыгавору ў частцы грамадзянскага іску, выклікаецца таксама грамадзянскі ісец.

3. Пры вырашэнні судом пытанняў аб вызваленні ад пакарання, аб змякчэнні пакарання або аб іншым паляпшэнні становішча асуджанага ў адпаведнасці з артыкулам 9

Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, аб вызваленні ад пакарання ў сувязі са сканчэннем тэрмінаў даўнасці выканання абвінаваўчага прыгавору, аб умоўна-датэрміновым вызваленні ад пакарання, аб замене неадбытай часткі пакарання больш мяккім пакараннем, аб пераводзе асуджанага да пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу для адбывання пакарання ў выглядзе абмежавання свабоды без накіравання ў папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, аб пераводзе з адной папраўчай калоніі або выхаваўчай калоніі ў іншую папраўчую калонію іншага віду, з папраўчай калоніі ў турму і з турмы ў папраўчую калонію ў судовое пасяджэнне выклікаецца прадстаўнік органа, які кіруе выкананнем пакарання, а таксама запрашаецца прадстаўнік наглядальнай камісіі або камісіі па справах непаўналетніх пры месцовым выканаўчым і распарадчым органе.

4. Пры вырашэнні судом пытанняў аб вызваленні асуджанага ад адбывання пакарання па захворванні абавязковая прысутнасць старшыні або члена ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі, якая дала заключэнне.

5. Пры разглядзе судом пытанняў, звязаных са скарачэннем выпрабавальнага тэрміну асуджанаму з умоўным непрымяненнем пакарання, вызваленнем ад пакарання асуджанага, прадаўжэннем адтэрміноўкі выканання пакарання асуджанаму, у дачыненні да якога выкананне пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі было адтэрмінавана, або звязаных з накіраваннем гэтых асоб для адбывання пакарання, прызначанага прыгаворам, а таксама з адтэрміноўкай адбывання пакарання асуджанай, вызваленнем яе ад адбывання пакарання, заменай яго больш мяккім пакараннем, накіраваннем асуджанай для адбывання пакарання, прызначанага прыгаворам, у адпаведнасці з часткай 4 артыкула 93 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, выклікаюцца прадстаўнікі органаў, якія ажыццяўляюць кантроль за паводзінамі асуджаных.

5¹. Пры разглядзе судом пытанняў аб замене прызначанага асуджанаму па прыгаворы суда пакарання больш строгім пакараннем у выпадку злоснага ўхілення ад яго адбывання ўдзел асуджанага, яго законнага прадстаўніка, прадстаўніка органа або ўстановы, якія накіравалі прадстаўленне, з'яўляецца абавязковым. Асуджаны можа ажыццяўляць свае правы з дапамогай адваката.

6. Пры разглядзе судом пытанняў устанаўлення, прадаўжэння або спынення прэвентыўнага нагляду, а таксама змянення патрабаванняў прэвентыўнага нагляду выклікаюцца прадстаўнікі адміністрацыі папраўчай установы або органа ўнутраных спраў, а таксама асоба, у дачыненні да якой устанаўліваецца, працягваецца або спыняецца прэвентыўныгляд, а таксама змяняюцца патрабаванні прэвентыўнага нагляду.

6¹. Пры ўстанаўленні судом у якасці патрабавання прэвентыўнага нагляду абавязку асобы не выязджаць за межы Рэспублікі Беларусь або пры адмене гэтага патрабавання прэвентыўнага нагляду, а таксама пры спыненні прэвентыўнага нагляду, які прадугледжвае ўказанае патрабаванне, суд не пазней за адзін дзень з даты прыняцця адпаведнага рашэння ва ўстаноўленым парадку накіроўвае звесткі аб асобе для ўключэння ў банк даных аб грамадзянах Рэспублікі Беларусь, права на выезд якіх з Рэспублікі Беларусь часова абмежавана, або ў Спіс асоб, права на выезд якіх з Рэспублікі Беларусь часова абмежавана.

7. У прызначаны час старшынствуючы адкрывае судовое пасяджэнне і аб'яўляе, які матэрыял падлягае разгляду.

8. Сакратар судавага пасяджэння (сакратар судавага пасяджэння – памочнік суддзі) дакладвае старшынствуючаму аб яўцы асоб, выкліканых у судовое пасяджэнне, і паведамляе аб прычынах няяўкі адсутных.

9. Старшынствуючы аб'яўляе склад суда, паведамляе, хто з'яўляецца пракурорам, сакратаром судавага пасяджэння (сакратаром судавага пасяджэння – памочнікам суддзі) і перакладчыкам.

10. Старшынствуючы ўстанаўлівае асобу асуджанага. Пры гэтым высвятляюцца анкетныя даныя, указаныя ў частцы 1 артыкула 316 гэтага Кодэкса. Затым

старшынствуючым устанаўліваюцца асоба і паўнамоцтвы іншых асоб, указанных у частках 2–6 гэтага артыкула.

11. Старшынствуючы растлумачвае асуджанаму яго права заявы адводу складу суда, сакратару судовага пасяджэння (сакратару судовага пасяджэння – памочніку суддзі) і перакладчыку. Заяўленыя адводы суд вырашае ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 79–87 гэтага Кодэкса.

12. Старшынствуючы апытвае асуджанага, а таксама выкліканых у судовае пасяджэнне асоб, ці ёсць у іх хадайніцтвы. Вырашэнне заяўленых хадайніцтваў праводзіцца ў адпаведнасці з часткамі 2 і 4 артыкула 322 гэтага Кодэкса.

13. Разгляд справы пачынаецца з даклада суддзі, пасля чаго ён заслухоўвае асоб, якія з’явіліся ў судовае пасяджэнне. Затым у судовым пасяджэнні даследуюцца наяўныя ў справе дакументы. Пасля гэтага заслухоўваецца заключэнне пракурора. Пасля дачы пракурорам заключэння суддзя выходзіць у дарадчы пакой для вынясення пастановы, якая павінна быць абвешчана ў судовым пасяджэнні.

Артыкул 403. Разгляд судом хадайніцтваў аб зняцці судзімасці і ўключэнні часу адбывання папраўчых работ у агульны працоўны стаж

1. Хадайніцтвы аб зняцці судзімасці ў адпаведнасці з артыкулам 98 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь разглядаюцца раённымі (гарадскімі) судамі па месцы жыхарства асоб, якія адбылі пакаранне, або судом, які пастанавіў прыгавор.

2. Хадайніцтвы аб зняцці судзімасці разглядаюцца суддзёй аднаасобна ў адкрытым судовым пасяджэнні з выклікам асуджанага, удзелам пракурора і прадстаўніка органа, які кіруе выкананнем пакарання, што ўзбудзіў хадайніцтва.

3. Разгляд хадайніцтваў аб зняцці судзімасці і ўключэнні часу адбывання папраўчых работ у агульны працоўны стаж праводзіцца ў адпаведнасці з часткамі сёмай–трынаццатай артыкула 402² гэтага Кодэкса.

4. Паўторнае хадайніцтва аб зняцці судзімасці можа быць узбуджана не раней за адзін год з дня вынясення пастановы аб адмове.

5. Хадайніцтвы асоб аб уключэнні часу адбывання папраўчых работ у агульны працоўны стаж разглядаюцца суддзямі раённых (гарадскіх) судаў па месцы жыхарства асоб, якія адбылі папраўчыя работы, у парадку, прадугледжаным часткай другой гэтага артыкула.

6. Хадайніцтвы аб уключэнні часу адбывання папраўчых работ у агульны працоўны стаж могуць быць заяўлены на працягу года пасля іх адбыцця.

Артыкул 403¹. Вырашэнне судом іншых пытанняў, звязаных з выкананнем прыгавору

1. Пытанні аб накладанні грашовага спагнання на паручальнікаў асуджанага, які ўчыніў пасля прымянення памілавання новае наўмыснае злачынства на працягу неадбытай часткі пакарання, вырашаюцца судом, які пастанавіў прыгавор, або судом па месцы жыхарства асуджанага на падставе прадстаўлення органа, які кіруе выкананнем пакарання, або органа ўнутраных спраў. Падставай для накіравання ў суд такога прадстаўлення з’яўляецца прыгавор, што ўступіў у законную сілу, у дачыненні да асуджанага, які ўчыніў пасля прымянення памілавання новае наўмыснае злачынства.

2. Пытанні, звязаныя з накладаннем грашовага спагнання на паручальнікаў асуджанага, разглядаюцца суддзёй аднаасобна ў судовым пасяджэнні з выклікам паручальнікаў асуджанага, удзелам прадстаўніка органа, які накіраваў прадстаўленне, і пракурора.

3. Няўка паручальнікаў асуджанага без уважлівых прычын не перашкаджае разгляду прадстаўлення. Абвясціўшы прадстаўленне, суддзя заслухоўвае меркаванне

прадстаўніка органа, які накіраваў прадстаўленне, тлумачэнне паручальнікаў і заключэнне пракурора і выносіць матываваную пастанову аб накладанні грашовага спагнання або аб адмове ў гэтым. Копія пастановы накіроўваецца ў орган, які накіраваў прадстаўленне, паручальнікам і пракурору.

4. Судзя, які вынес пастанову аб накладанні грашовага спагнання, мае права адтэрмінаваць або растэрмінаваць выкананне пастановы на тэрмін да трох месяцаў.

РАЗДЗЕЛ XII ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ СУДОВЫХ РАШЭННЯЎ, ЯКІЯ ЎСТУПІЛІ Ў ЗАКОННУЮ СІЛУ (КАСАЦЫЙНАЕ, НАГЛЯДНАЕ ВЯДЗЕННЕ)

ГЛАВА 42 ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ СУДОВЫХ РАШЭННЯЎ СУДОЎ ПЕРШАЙ І АПЕЛЯЦЫЙНАЙ ІНСТАНЦЫЙ (КАСАЦЫЙНАЕ ВЯДЗЕННЕ)

Артыкул 404. Прадмет судовага разбору ў судзе касацыйнай інстанцыі

1. Па касацыйных скарге або пратэсце суд касацыйнай інстанцыі правярае законнасць прыгавору, вызначэння, пастановы суда, якія ўступілі ў законную сілу.

2. Не падлягаюць перагляду ў касацыйным парадку:

1) прыгаворы, вызначэнні, пастановы абласных, Мінскага гарадскога судоў, калі яны з'яўляліся прадметам апеляцыйнага разгляду ў Вярхоўным Судзе Рэспублікі Беларусь, а таксама Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, вынесеныя па першай інстанцыі;

2) вызначэнні, пастановы, вынесеныя ў выпадках, прадугледжаных артыкуламі 273, 274, 278, 280, 302, 307, 310, 322, 323, 325, 327, часткай 5 артыкула 330, артыкуламі 332, 334, 340, 341, 343 і 347 гэтага Кодэкса.

Артыкул 405. Права на зварот у суд касацыйнай інстанцыі

1. Асуджаны, апраўданы, іх абаронцы і законныя прадстаўнікі, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, абаронца і законны прадстаўнік асобы, да якой прыменены прымусовыя меры бяспекі і лячэння, а таксама пацярпелы, прыватны абвінаваўца і (або) іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у касацыйным парадку прыгавор, вызначэнне, пастанову суда, якія ўступілі ў законную сілу.

2. Грамадзянскі існец, грамадзянскі адказчык або іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у касацыйным парадку судовае рашэнне ў частцы, якая датычыцца грамадзянскага іску.

3. Касацыйны пратэст мае права прыносіць з улікам асаблівасцей, прадугледжаных часткай 4 гэтага артыкула:

1) Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральны пракурор або іх намеснікі – на прыгаворы, вызначэнні, пастановы любога суда Рэспублікі Беларусь;

2) старшыні абласных, Мінскага гарадскога судоў, пракуроры абласцей, горада Мінска ў межах сваёй кампетэнцыі – на прыгаворы, вызначэнні, пастановы раённых (гарадскіх) судоў і (або) апеляцыйныя вызначэнні судовых калегій па крымінальных справах адпаведна абласных, Мінскага гарадскога судоў.

4. Касацыйны пратэст на апраўдальны прыгавор або вызначэнне, пастанову суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, што ўступілі ў законную сілу, а таксама на абвінаваўчы прыгавор, вызначэнне, пастанову суда на падставах, якія могуць пацягнуць пагаршэнне становішча асуджанага, маюць права прынесці Генеральны пракурор або яго намеснікі, пракуроры абласцей, горада Мінска ў межах сваёй кампетэнцыі.

5. Асобы, якія падалі скаргу або прынеслі пратэст, маюць права іх адклікаць. Асуджаны, апраўданы, прадстаўнік памерлага абвінавачванага маюць права адклікаць скаргу, пададзеную ў іх інтарэсах абаронцам, а пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык – скаргу свайго прадстаўніка. Абаронца мае права адклікаць сваю скаргу толькі з пісьмовай згоды асуджанага, апраўданага, а прадстаўнік пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка – з пісьмовай згоды асобы, якую яны прадстаўляюць, што прыкладаюцца да заявы (просьбы) аб адкліканні касацыйнай скаргі. Адкліканне скаргі дапускаецца да прыняцця рашэння аб яе перадачы для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі, а пратэсту – да пачатку судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі.

Артыкул 405¹. Права на зварот да пракурора

1. Асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, маюць права звярнуцца з заявай аб прынясенні касацыйнага пратэсту да службовых асоб пракуратуры, указаных у частцы 3 артыкула 405 гэтага Кодэкса. Змест заявы аб прынясенні касацыйнага пратэсту павінен адпавядаць патрабаванням, указаным у артыкуле 409 гэтага Кодэкса.

2. Пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных пунктамі 1–7 часткі 1 артыкула 410 гэтага Кодэкса, заява аб прынясенні касацыйнага пратэсту вяртаецца без разгляду на працягу дзесяці сутак з дня яе паступлення.

3. Заява аб прынясенні касацыйнага пратэсту павінна быць разгледжана не пазней за адзін месяц з дня яе паступлення, а ў выпадку выпатрабавання крымінальнай справы – не пазней за адзін месяц з дня паступлення справы. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб’ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны пракурорам, упаўнаважаным на прынясенне касацыйнага пратэсту, да двух месяцаў з дня паступлення справы. Ва ўказаны тэрмін асоба, якая падала заяву аб прынясенні касацыйнага пратэсту, мае права яе адклікаць.

4. Генеральнаму пракурору або яго намеснікам заява аб прынясенні касацыйнага пратэсту на прыговор, вызначэнне, пастанову суда і (або) апеляцыйнае вызначэнне можа быць пададзена ў выпадку пакідання яе без задавальнення пракурорамі абласцей, горада Мінска.

5. Не дапускаецца падача паўторнай заявы аб прынясенні касацыйнага пратэсту асобай, якой Генеральным пракурорам або яго намеснікамі было паведамлена аб адсутнасці падстаў для прынясення касацыйнага пратэсту.

Артыкул 406. Тэрміны перагляду ў касацыйным парадку прыговору, вызначэння, пастановы суда, якія ўступілі ў законную сілу

1. Перагляд у касацыйным парадку абвінаваўчага прыговору, вызначэння, пастановы суда ў сувязі з неабходнасцю прымянення закона аб больш цяжкім злачынстве, з-за мяккасці пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці або на іншых падставах, якія цягнуць пагаршэнне становішча асуджанага, а таксама перагляд апраўдальнага прыговору або вызначэння, пастановы суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе дапускаюцца на працягу аднаго года па ўступленні іх у законную сілу і толькі па касацыйных скарге і (або) пратэсце, пададзеных на гэтых падставах.

2. Аднаўленне ўказанага тэрміну не дапускаецца.

Артыкул 406¹. Выпатрабаванне крымінальнай справы

1. Асобы, указаныя ў частцы 3 артыкула 405 гэтага Кодэкса, маюць права выпатрабаваць у межах сваёй кампетэнцыі любую крымінальную справу, акрамя справы,

па якой пачаты судовы разбор, для вырашэння пытання аб прынясенні касацыйнага пратэсту на прыговор, вызначэнне, пастанову суда, якія ўступілі ў законную сілу

2. Права выпатрабавання крымінальных спраў з раённых (гарадскіх) судаў належыць таксама пракурорам раёнаў, раёнаў у гарадах, гарадоў, міжраённым і прыраўнаным да іх транспартным пракурорам, якія ў неабходных выпадках уносяць вышэйстаячаму пракурору прадстаўленне аб прынясенні касацыйнага пратэсту.

Артыкул 406². Прыняцце рашэння па выпатрабаванай крымінальнай справе

1. Заключыўшы, што прыговор, вызначэнне або пастанова суда па выпатрабаванай крымінальнай справе з'яўляюцца незаконнымі, асобы, указаныя ў частцы 3 артыкула 405 гэтага Кодэкса, прыносяць касацыйны пратэст і накіроўваюць справу з пратэстам у адпаведную касацыйную інстанцыю.

2. Пры адсутнасці падстаў для прынясення касацыйнага пратэсту справа вяртаецца ў суд, з якога яна была выпатрабавана, аб чым паведамляецца асобе, якая звярнулася з заявай аб прынясенні касацыйнага пратэсту.

Артыкул 407. Прыпыненне выканання прыговору, вызначэння, пастановы суда

1. Генеральны пракурор, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь і іх намеснікі маюць права прыпыніць да вырашэння справы ў касацыйным парадку выкананне апрацэставаных прыговору, вызначэння, пастановы любога суда Рэспублікі Беларусь.

2. Старшыні абласных, Мінскага гарадскога судаў, пракуроры абласцей, горада Мінска ў адпаведнасці з іх кампетэнцыяй маюць права прыпыніць да вырашэння справы ў касацыйным парадку выкананне апрацэставаных прыговору, вызначэння, пастановы раённых (гарадскіх) судаў і (або) апеляцыйнага вызначэння судовых калегій па крымінальных справах адпаведна абласных, Мінскага гарадскога судаў.

3. Пры наяўнасці даных, якія сведчаць аб яўным парушэнні закона, названыя ў гэтым артыкуле асобы маюць права адначасова з выпатрабаваннем крымінальнай справы прыпыніць выкананне прыговору, вызначэння, пастановы суда да іх апрацэставання.

Артыкул 408. Парадак падачы касацыйнай скаргі, прынясення касацыйнага пратэсту ў суд касацыйнай інстанцыі

1. Касацыйная скарга падаецца, а касацыйны пратэст прыносіцца на:

1) прыговоры, вызначэнні, пастановы раённых (гарадскіх) судаў, апеляцыйныя вызначэнні абласных, Мінскага гарадскога судаў, якія ўступілі ў законную сілу, – у прэзідыумы абласных, Мінскага гарадскога судаў;

2) прыговоры, вызначэнні, пастановы абласных, Мінскага гарадскога судаў, якія ўступілі ў законную сілу, калі яны не з'яўляліся прадметам апеляцыйнага разгляду ў Вярхоўным Судзе Рэспублікі Беларусь, – у судовую калегію па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

2. Калі ў разгляде крымінальнай справы ў судзе першай або апеляцыйнай інстанцыі прымала ўдзел большасць членаў прэзідыумаў абласных, Мінскага гарадскога судаў, то старшыні абласных, Мінскага гарадскога судаў або пракуроры абласцей, горада Мінска, якія прынеслі пратэст, накіроўваюць крымінальную справу адпаведна Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або Генеральному пракурору ці іх намеснікам для абмеркавання пытання аб прынясенні касацыйнага пратэсту ў судовую калегію па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

3. Калі ў крымінальнай справе, якая падлягае разгляду ў прэзідыумах абласных, Мінскага гарадскога судаў, прымала ўдзел у судзе першай або апеляцыйнай інстанцыі

большасць членаў прэзідыума, то справа па пратэсце Генеральнага пракурора, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікаў перадаецца на разгляд у касацыйным парадку ў судовую калегію па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

4. Крымінальныя справы па скаргах і пратэстах на прыгаворы, вызначэнні і пастановы, якія ўступілі ў законную сілу, разглядаюцца пры наяўнасці большасці членаў прэзідыума адпаведнага суда.

Артыкул 409. Змест касацыйных скаргі або пратэсту

1. Касацыйныя скарга або пратэст павінны ўтрымліваць:

- 1) найменне суда касацыйнай інстанцыі, якому адрасуюцца скарга або пратэст;
- 2) даныя аб асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, з указаннем яе працэсуальнага становішча, месца жыхарства або месца знаходжання;
- 3) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца або апратэстоўваюцца, на суды, якія разглядалі крымінальную справу ў першай, апеляцыйнай інстанцыях, і змест прынятых імі рашэнняў;
- 4) указанне на дапушчаныя судамі парушэнні закона, прадугледжаныя артыкулам 417³ гэтага Кодэкса, з прывядзеннем доказаў, якія сведчаць аб такіх парушэннях;
- 5) просьбу асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст;
- 6) пералік прыкладзеных да скаргі або пратэсту дакументаў;
- 7) дату і подпіс асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст.

2. Да касацыйнай скаргі прыкладаюцца завераныя ва ўстаноўленым законам парадку копіі судовых рашэнняў, вынесеныя па справе. У неабходных выпадках да касацыйных скаргі або пратэсту прыкладаюцца копіі іншых дакументаў, якія пацвярджаюць выкладзеныя ў іх доказы.

Артыкул 410. Вяртанне касацыйных скаргі або пратэсту без разгляду

1. Касацыйныя скарга або пратэст вяртаюцца без разгляду, калі:

- 1) касацыйная скарга пададзена або касацыйны пратэст прынесены на прыгавор, вызначэнне, пастанову суда, якія ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 404 гэтага Кодэкса не падлягаюць перагляду ў касацыйным парадку;
- 2) касацыйныя скарга або пратэст не адпавядаюць патрабаванням, прадугледжаным артыкулам 409 гэтага Кодэкса;
- 3) касацыйная скарга пададзена або касацыйны пратэст прынесены асобай, якая не мае права на зварот у суд касацыйнай інстанцыі;
- 4) прапушчаны тэрмін перагляду ў касацыйным парадку прыгавору, вызначэння, пастановы суда, прадугледжаны артыкулам 406 гэтага Кодэкса;
- 5) паступіла заява (просьба) аб адкліканні касацыйных скаргі або пратэсту;
- 6) ёсць вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі па гэтай жа крымінальнай справе;
- 7) касацыйная скарга пададзена або касацыйны пратэст прынесены з парушэннем правіл падсуднасці, устаноўленых артыкулам 408 гэтага Кодэкса;
- 8) касацыйная скарга пададзена ў інтарэсах асобы, удачынены да якой ёсць пастанова аб адмове ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі.

2. Рашэнне аб вяртанні касацыйных скаргі або пратэсту прымаецца на працягу дзесяці сутак з дня іх паступлення ў суд касацыйнай інстанцыі.

3. Пры ліквідацыі ўказаных у пунктах 2 і 7 часткі 1 гэтага артыкула недахопаў, якія паслужылі падставай для вяртання касацыйных скаргі або пратэсту, а таксама ў выпадку

вяртання касацыйных скаргі або пратэсту ў сувязі з адкліканнем касацыйная скарга можа быць пададзена або касацыйны пратэст прынесены зноў на агульных падставах.

Артыкул 411. Дзеянні суда касацыйнай інстанцыі пры паступленні крымінальнай справы з касацыйным пратэстам

1. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшыні абласных, Мінскага гарадскога судаў на працягу чатырнаццаці сутак з дня паступлення пратэсту ў суд касацыйнай інстанцыі выносяць пастанову аб прызначэнні судовага пасяджэння.

2. У пастанове аб прызначэнні судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі вырашаюцца пытанні:

- 1) аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы;
- 2) аб разглядзе крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса, а таксама калі судом апеляцыйнай інстанцыі справа разглядалася ў закрытым судовым пасяджэнні;
- 3) аб неабходнасці ўдзелу асуджанага, іншых асоб у пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі;
- 4) аб заяўленых хадаўніцтвах.

Артыкул 412. Дзеянні суда касацыйнай інстанцыі пры паступленні касацыйнай скаргі

1. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшыні абласных, Мінскага гарадскога судаў вывучаюць касацыйную скаргу, дакументы, прыкладзеныя да яе, і ў тэрмін не большы за дзесяць сутак з дня іх паступлення вырашаюць пытанне аб наяўнасці або адсутнасці падстаў да выпатрабавання крымінальнай справы.

2. Па выніках разгляду касацыйнай скаргі і прыкладзеных да яе дакументаў суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшыні абласных, Мінскага гарадскога судаў выносяць пастанову:

- 1) аб перадачы касацыйнай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі;
- 2) аб адмове ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі, калі адсутнічаюць падставы для перагляду судовых рашэнняў у касацыйным парадку.

3. Касацыйныя скаргі некалькіх асоб, указаных у частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, пададзеныя па адной і той жа справе, падлягаюць сумеснаму разгляду.

4. Рашэнні, указаныя ў частцы 2 гэтага артыкула, павінны быць прыняты ў тэрмін, які не перавышае аднаго месяца з дня паступлення скаргі, а ў выпадку выпатрабавання крымінальнай справы – не пазней за адзін месяц з дня паступлення справы. Тэрмін разгляду па скарге, якая патрабуе дадатковага вывучэння і праверкі, можа быць прадоўжаны Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікамі, старшынямі абласных, Мінскага гарадскога судаў да двух месяцаў з дня паступлення справы. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб'ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны ўказанымі асобамі да трох месяцаў.

Артыкул 413. Змест рашэння суда касацыйнай інстанцыі, якое прымаецца па выніках разгляду касацыйнай скаргі

1. Пастанова суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшынь абласных, Мінскага гарадскога судаў аб перадачы касацыйнай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі павінна ўтрымліваць:

- 1) дату і месца вынясення пастановы;

- 2) прозвішча і ініцыялы суддзі, які вынес пастанову;
- 3) даныя аб асобе, якая падала касацыйную скаргу;
- 4) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца;
- 5) найменне суда касацыйнай інстанцыі, у які перадаецца крымінальная справа для разгляду;
- 6) дату, час і месца разгляду крымінальнай справы судом касацыйнай інстанцыі;
- 7) указанне аб разглядзе крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса, а таксама калі судом апеляцыйнай інстанцыі справа разглядалася ў закрытым судовым пасяджэнні;
- 8) вырашэнне пытання аб неабходнасці ўдзелу асуджанага, іншых асоб у пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі;
- 9) вырашэнне заяўленых хадайніцтваў.

2. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшыні абласных, Мінскага гарадскога судоў па хадайніцтве асоб, указанных у частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, або па ўласнай ініцыятыве маюць права выпатрабаваць неабходныя дадатковыя дакументы.

3. Хадайніцтвы, заяўленыя пасля вынясення пастановы аб перадачы касацыйнай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі, вырашаюцца суддзёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшынямі абласных, Мінскага гарадскога судоў, якія вынеслі адпаведную пастанову.

4. Пастанова суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або старшынь абласных, Мінскага гарадскога судоў аб адмове ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі павінна ўтрымліваць:

- 1) дату і месца вынясення пастановы;
- 2) прозвішча і ініцыялы суддзі, які вынес пастанову;
- 3) даныя аб асобе, якая падала касацыйную скаргу;
- 4) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца;
- 5) падставы, на якіх адмоўлена ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі.

Артыкул 414. Апавяшчэнне асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, аб даце, часе і месцы судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі

1. Пракурор, асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, не менш чым за пяць сутак да разгляду крымінальнай справы ў касацыйным парадку павінны быць апавешчаны аб даце, часе і месцы яе разгляду. Паведамленне ажыццяўляецца ў тым ліку пры дапамозе выкарыстання электроннай і іншых відаў сувязі, якія забяспечваюць фіксаванне факта яго атрымання.

2. Суд касацыйнай інстанцыі накіроўвае асобам, указаным у частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, інтарэсаў якіх датычацца касацыйныя скарга або пратэст, копіі касацыйнай скаргі і пастановы аб яе перадачы з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі або копіі касацыйнага пратэсту і пастановы аб прызначэнні судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі. Пракурору накіроўваюцца копія пастановы аб перадачы касацыйнай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі або копія пастановы аб прызначэнні судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі.

Артыкул 415. Тэрміны разгляду крымінальнай справы судом касацыйнай інстанцыі

1. Крымінальная справа па касацыйных скарге або пратэсце разглядаецца ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі на працягу аднаго месяца з дня вынясення

пастановы, прадугледжанай часткай 1 артыкула 411 або пунктам 1 часткі 2 артыкула 412 гэтага Кодэкса. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб'ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны старшынямі абласных, Мінскага гарадскога судоў або Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікамі да трох месяцаў.

2. У выпадку змянення даты судовага пасяджэння або прадаўжэння тэрміну разгляду крымінальнай справы ў касацыйнай інстанцыі пракурор, асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, павінны быць загадзя апавешчаны аб даце, часе і месцы яе разгляду.

Артыкул 416. Адкрыты разгляд крымінальных спраў судом касацыйнай інстанцыі

Суд касацыйнай інстанцыі разглядае крымінальныя справы ў адкрытым судовым пасяджэнні, за выключэннем выпадкаў, указаных у частцы 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса, а таксама калі судом апеляцыйнай інстанцыі справа разглядалася ў закрытым судовым пасяджэнні.

Артыкул 417. Асобы, якія ўдзельнічаюць у разглядзе крымінальнай справы ў касацыйным парадку

1. У пасяджэнні суда, які разглядае крымінальную справу ў касацыйным парадку, удзел пракурора абавязковы. У судовым пасяджэнні могуць прымаць удзел таксама асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса.

2. Пры неабходнасці асуджаны, які адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі або абмежавання свабоды з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, можа ўдзельнічаць у судовым пасяджэнні непасрэдна або з выкарыстаннем сістэм відэаканферэнцсувязі (вэб-канферэнцыі). Хадайніцтва аб удзеле ў судовым пасяджэнні можа быць заяўлена ў касацыйнай скарге або не пазней за тры сутак з дня паведамлення аб даце, часе і месцы судовага пасяджэння суда касацыйнай інстанцыі.

Артыкул 417¹. Парадак разгляду крымінальнай справы судом касацыйнай інстанцыі

1. Старшынствуючы суда касацыйнай інстанцыі адкрывае судовае пасяджэнне і аб'яўляе, якая крымінальная справа падлягае разгляду. Затым ён упэўніваецца, хто з'явіўся па крымінальнай справе, высвятляе, ці апавешчаны асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы, ці ўручаны копіі скаргі або пратэсту, і вырашае пытанне аб магчымасці разгляду крымінальнай справы. Пасля гэтага старшынствуючы аб'яўляе склад суда, паведамляе, хто з'яўляецца пракурорам, перакладчыкам, і апытвае асоб, якія з'явіліся па справе, ці ёсць у іх заявы аб адводзе і аб наяўных у іх хадайніцтвах. Па заяўленых хадайніцтвах суд выносіць вызначэнне (пастанова).

2. Разгляд крымінальнай справы адкладваецца, калі ў судовае пасяджэнне суда касацыйнай інстанцыі не з'явіліся асобы, удзел якіх з'яўляецца абавязковым паводле закона або прызнаны неабходным судом (суддзёй) касацыйнай інстанцыі, аб чым выносіцца вызначэнне (пастанова).

3. Разгляд крымінальнай справы пачынаецца з даклада старшыні абласнога, Мінскага гарадскога судоў або па яго прызначэнні члена прэзідыума ці суддзі, якія раней не ўдзельнічалі ў разглядзе гэтай справы, а пры разглядзе крымінальнай справы судовай калегіяй па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – з даклада аднаго з суддзяў калегіі. Докладчык выкладае сутнасць справы, скаргі або пратэсту. Докладчыку могуць быць зададзены пытанні суддзямі, якія разглядаюць справу. Затым

пракурор абгрунтоўвае пратэст, іншыя асобы – пададзеныя імі скаргі. Пасля гэтага заслухоўваюцца тлумачэнні ўдзельнікаў працэсу, пракурор выказвае сваё меркаванне па скаргах, а таксама аб законнасці прыгавору, вызначэння, пастанова суда і (або) апеляцыйнага вызначэння. Па крымінальнай справе, якая разглядаецца па пратэсце Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікаў, старшынь абласнога, Мінскага гарадскога судоў, пасля даклада сутнасці справы заслухоўваюцца тлумачэнні ўдзельнікаў працэсу, якія з’явіліся, а затым слова прадастаўляецца пракурору для дачы заключэння па крымінальнай справе.

4. Пры разглядзе крымінальнай справы суд па хадайніцтве пракурора, асоб, указаных у частках 1 і 2 артыкула 405 гэтага Кодэкса, або па ўласнай ініцыятыве мае права выпатрабаваць неабходныя дадатковыя дакументы, а таксама звесткі аб асобе асуджанага, якія маюць значэнне для вырашэння справы.

5. Заслухаўшы ўдзельнікаў судовага пасяджэння, суд выходзіць у дарадчы пакой для вынясення вызначэння (пастанова), аб чым старшынствуючы аб’яўляе прысутным у зале судовага пасяджэння.

6. Пры разглядзе крымінальнай справы ўсе пытанні вырашаюцца большасцю галасоў суддзяў суда касацыйнай інстанцыі. Пры роўнасці галасоў скарга або пратэст, разгледжаныя ў прэзідыумах абласных, Мінскага гарадскога судоў, лічацца пакінутымі без задавальнення. Па выніках разгляду крымінальнай справы прэзідыумы абласных, Мінскага гарадскога судоў выносяць пастанову, а судовая калегія па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – вызначэнне.

7. Вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі складаецца ў дарадчым пакоі. Рэзалюцыйная частка вынесенага вызначэння (пастанова) абвяшчаецца ў зале судовага пасяджэння старшынствуючым або адным з суддзяў.

8. Меры ўздзеяння за парушэнне парадку судовага пасяджэння вызначаюцца правіламі артыкула 307 гэтага Кодэкса.

Артыкул 417². Рашэнне суда касацыйнай інстанцыі

1. У выніку разгляду крымінальнай справы суд касацыйнай інстанцыі мае права:

- 1) пакінуць касацыйныя скаргу або пратэст без задавальнення;
- 2) адмяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову суда і ўсе наступныя вызначэнні і пастановы і спыніць вядзенне па крымінальнай справе;
- 3) адмяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову суда і ўсе наступныя вызначэнні і пастановы і перадаць крымінальную справу ў суд першай інстанцыі на новы судовы разбор;
- 4) адмяніць апеляцыйнае вызначэнне і ўсе наступныя вызначэнні і пастановы і перадаць крымінальную справу на новы апеляцыйны разгляд;
- 5) унесці змяненні ў прыгавор, вызначэнне, пастанову суда і апеляцыйнае вызначэнне.

2. У выпадках, прадугледжаных пунктамі 2–5 часткі 1 гэтага артыкула, суд касацыйнай інстанцыі павінен указаць канкрэтную падставу да адмены або змянення судовага рашэння ў адпаведнасці з артыкулам 417³ гэтага Кодэкса.

3. Суд, які разглядае справу ў касацыйным парадку, пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 33 гэтага Кодэкса, мае права вынесці прыватнае вызначэнне (пастанову).

Артыкул 417³. Падставы да адмены або змянення судовага рашэння ў касацыйным парадку

1. Падставамі да адмены або змянення прыгавору пры разглядзе крымінальнай справы ў касацыйным парадку з’яўляюцца:

1) няправільнае прымяненне крымінальнага закона, якое пацягнула вынясенне незаконнага судовага рашэння і (або) неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененай іншай меры крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага;

2) істотныя парушэнні крымінальна-працэсуальнага закона, якія пацягнулі вынясенне незаконнага судовага рашэння і (або) неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененай іншай меры крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага.

2. Вызначэнне суда першай інстанцыі, пастанова суддзі, вызначэнне суда апеляцыйнай інстанцыі падлягаюць адмене або змяненню, калі суд, які разглядае скаргу або пратэст, прызнае, што гэтымі вызначэннем, пастановай вынесена незаконнае рашэнне судом першай інстанцыі, беспадстаўна пакінуты без змянення, адменены або зменены вышэйстаячым судом папярэднія вызначэнні, пастановы або прыговор па крымінальнай справе, або калі па выніках разгляду справы ў вышэйстаячым судзе ёсць падставы да адмены або змянення судовага рашэння, устаноўленыя часткай 1 гэтага артыкула.

Артыкул 417⁴. Межы паўнамоцтваў суда касацыйнай інстанцыі

1. Пры разглядзе крымінальнай справы суд касацыйнай інстанцыі не звязаны доказамі касацыйных скаргі або пратэсту і абавязаны праверыць вядзенне па справе ў поўным аб'ёме.

2. Калі па крымінальнай справе асуджаны некалькі асоб, а скарга для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі пададзена або пратэст прынесены ў дачыненні да аднаго або часткі асуджаных, суд касацыйнай інстанцыі абавязаны праверыць крымінальную справу ў дачыненні да ўсіх асуджаных.

3. Пры разглядзе крымінальнай справы суд касацыйнай інстанцыі можа змякчыць прызначанае асуджанаму пакаранне, прымененую іншую меру крымінальнай адказнасці, прымяніць закон аб менш цяжкім злачынстве і выбраць меру крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з крымінальным законам і (або) іншым чынам палепшыць становішча асуджанага.

4. Суд касацыйнай інстанцыі мае права змяніць прыговор, вызначэнне, пастанову суда і апеляцыйнае вызначэнне на падставах, якія пагаршаюць становішча асуджанага, толькі па касацыйных скаргах пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, іх прадстаўнікоў, касацыйным пратэсце. Пры гэтым не дапускаюцца прымяненне закона аб больш цяжкім злачынстве, узмацненні пакарання, прымяненне больш строгай іншай меры крымінальнай адказнасці, за выключэннем выпадкаў, калі гэта выклікана непрымяненнем або няправільным прымяненнем артыкулаў 49–57, 60, 65, 66, 69, 69¹, 72 і 73 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

5. Прызнаўшы няправільнымі апраўданне абвінавачванага або спыненне вядзення па крымінальнай справе ў судзе першай або апеляцыйнай інстанцыі, таксама як і несправядлівымі прызначанае асуджанаму пакаранне або прымененыя іншыя меры крымінальнай адказнасці з прычыны мяккасці, суд касацыйнай інстанцыі мае права з выкананнем патрабаванняў артыкула 388, часткі 3 артыкула 389 і артыкула 417³ гэтага Кодэкса адмяніць прыговор, вызначэнне, пастанову і перадаць справу на новы судовы разгляд адпаведна ў суд першай або апеляцыйнай інстанцыі.

6. У выпадку, калі па крымінальнай справе асуджаны або апраўданы некалькі асоб, суд не мае права адмяніць або змяніць прыговор, вызначэнне, пастанову ў частцы тых асуджаных або апраўданых, у дачыненні да якіх не пададзена скарга або не прынесены пратэст, калі адмена або змяненне прыговору, вызначэння, пастановы могуць пацягнуць пагаршэнне іх становішча.

Артыкул 417⁵. Абавязковасць указанняў суда, які разглядае крымінальную справу ў касацыйным парадку

1. Указанні суда касацыйнай інстанцыі абавязковыя пры паўторным разглядзе гэтай крымінальнай справы судом ніжэйшай інстанцыі.

2. Суд касацыйнай інстанцыі ў выпадку адмены судовага рашэння не мае права:

1) устанаўліваць або лічыць даказанымі акалічнасці, якія не былі ўстаноўлены ў прыговору або былі адхілены судом першай або апеляцыйнай інстанцыі;

2) вырашаць загадзя пытанні аб даказанасці або недаказанасці абвінавачання, дакладнасці або недакладнасці таго або іншага доказу і перавагах адных доказаў перад іншымі;

3) вырашаць загадзя пытанні аб прымяненні судом першай або апеляцыйнай інстанцыі таго або іншага крымінальнага закона і аб меры пакарання;

4) рабіць загадзя вывады, якія могуць быць зроблены судом першай або апеляцыйнай інстанцыі пры паўторным разглядзе гэтай крымінальнай справы.

Артыкул 417⁶. Змест вызначэння (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі

1. Касацыйнае вызначэнне (пастанова) павінна адпавядаць патрабаванням артыкула 397 гэтага Кодэкса.

2. Вызначэнне судовай калегіі па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь падпісваецца ўсім складам суда касацыйнай інстанцыі, а пастанова прэзідыумаў абласных, Мінскага гарадскога судоў – старшынству ючым у судовым пасяджэнні. Вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі далучаецца да крымінальнай справы разам са скаргай або пратэстам і далучанымі да іх дакументамі.

Артыкул 417⁷. Разбор крымінальнай справы пасля адмены першапачатковага прыговору

1. Пасля адмены першапачатковага прыговору судовы разбор крымінальнай справы праводзіцца ў агульным парадку.

2. Узмацненне пакарання або прымяненне закона аб больш цяжкім злачынстве пры новым разглядзе крымінальнай справы судом першай інстанцыі дапускаюцца толькі пры ўмове, калі першапачатковы прыговор быў адменены ў касацыйным парадку з-за мяккасці пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці або ў сувязі з неабходнасцю прымянення закона аб больш цяжкім злачынстве.

Артыкул 417⁸. Недапушчальнасць падачы касацыйнай скаргі або прынясення касацыйнага пратэсту

Не дапускаюцца падача касацыйнай скаргі або прынясенне касацыйнага пратэсту, калі раней крымінальная справа разглядалася ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі, а таксама падача касацыйнай скаргі ў інтарэсах асобы, у дачыненні да якой ёсць пастанова аб адмове ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі.

ГЛАВА 42¹
ВЯДЗЕННЕ ПА ПЕРАГЛЯДЗЕ СУДОВЫХ РАШЭННЯЎ У ВЯРХОЎНЫМ СУДЗЕ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ (НАГЛЯДНАЕ ВЯДЗЕННЕ)

Артыкул 417⁹. Прадмет судовага разбору ў судзе нагляднай інстанцыі

1. Прыгавор, вызначэнне, пастанова суда першай інстанцыі, вызначэнне суда апеляцыйнай інстанцыі, вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі або вызначэнне суда нагляднай інстанцыі, якія ўступілі ў законную сілу, могуць быць перагледжаны ў наглядным парадку па правілах, устаноўленых гэтым Кодэксам.

2. Не падлягаюць перагляду ў наглядным парадку:

1) прыгаворы, вызначэнні, пастановы суда, не абскарджаныя і не аспратэставаныя ў касацыйным парадку, за выключэннем прыгавораў, вызначэнняў, пастановаў, указаных у пункце 1 часткі 2 артыкула 404 гэтага Кодэкса;

2) вызначэнні, пастановы, вынесеныя ў выпадках, прадугледжаных артыкуламі 273, 274, 278, 280, 302, 307, 310, 322, 323, 325, 327, часткай 5 артыкула 330, артыкуламі 332, 334, 340, 341, 343 і 347 гэтага Кодэкса.

3. У судовую калегію па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь абскарджваюцца і аспратэстоўваюцца прыгаворы, вызначэнні, пастановы раённых (гарадскіх) судаў, апеляцыйныя вызначэнні абласных, Мінскага гарадскога судаў, пастановы прэзідыумаў абласных, Мінскага гарадскога судаў.

4. У Прэзідыум Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь абскарджваюцца і аспратэстоўваюцца:

1) прыгаворы, вызначэнні, пастановы раённых (гарадскіх) судаў, апеляцыйныя вызначэнні абласных, Мінскага гарадскога судаў, пастановы прэзідыумаў абласных, Мінскага гарадскога судаў, наглядныя вызначэнні судовай калегіі па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь;

2) прыгаворы, вызначэнні, пастановы абласных, Мінскага гарадскога судаў, якія з'яўляліся прадметам апеляцыйнага разгляду ў Вярхоўным Судзе Рэспублікі Беларусь;

3) апеляцыйныя і касацыйныя вызначэнні судовай калегіі па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь;

4) прыгаворы, вызначэнні, пастановы Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, вынесеныя па першай інстанцыі, вызначэнні апеляцыйнай інстанцыі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 417¹⁰. Права на зварот у суд нагляднай інстанцыі

1. Асуджаны, апраўданы, іх абаронцы і законныя прадстаўнікі, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, абаронца і законны прадстаўнік асобы, да якой прыменены прымусовыя меры бяспекі і лячэння, а таксама пацярпелы, прыватны абвінаваўца і (або) іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у наглядным парадку прыгавор, вызначэнне, пастанову суда, якія ўступілі ў законную сілу.

2. Грамадзянскі ісцэц, грамадзянскі адказчык або іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць у наглядным парадку судовае рашэнне ў частцы, якая датычыцца грамадзянскага іску.

3. Наглядны пратэст на прыгаворы, вызначэнні, пастановы любога суда Рэспублікі Беларусь, за выключэннем пастановаў Прэзідыума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, маюць права прыносіць з улікам асаблівасцей, прадугледжаных часткай 4 гэтага артыкула, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральны пракурор і іх намеснікі.

4. Наглядны пратэст на апраўдальны прыгавор або вызначэнне, пастанову суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, якія ўступілі ў законную сілу, а таксама на абвінаваўчы прыгавор, вызначэнне, пастанову суда на падставах, якія могуць

пацягнуць пагаршэнне становішча асуджанага, маюць права прынесці Генеральны пракурор або яго намеснікі.

5. Асобы, якія падалі скаргу або прынеслі пратэст, маюць права іх адклікаць. Асуджаны, апраўданы, прадстаўнік памерлага абвінавачванага маюць права адклікаць скаргу, пададзеную ў іх інтарэсах абаронцам, а пацярпелы, прыватны абвінаваўца, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык – скаргу свайго прадстаўніка. Абаронца мае права адклікаць сваю скаргу толькі з пісьмовай згоды асуджанага, апраўданага, а прадстаўнік пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка – з пісьмовай згоды асобы, якую ён прадстаўляе, прыкладзеных да заявы (просьбы) аб адкліканні нагляднай скаргі. Адкліканне скаргі дапускаецца да прыняцця рашэння аб яе перадачы для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі, а пратэсту – да пачатку судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі.

Артыкул 417¹¹. Права на зварот да пракурора

1. Асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, маюць права звярнуцца з заявай аб прынясенні нагляднага пратэсту да службовых асоб пракуратуры, указаных у частцы 3 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса. Змест заявы аб прынясенні нагляднага пратэсту павінен адпавядаць патрабаванням, указаным у артыкуле 417¹⁶ гэтага Кодэкса.

2. Пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных пунктамі 1–7 часткі 1 артыкула 417¹⁷ гэтага Кодэкса, заява аб прынясенні нагляднага пратэсту вяртаецца без разгляду на працягу дзесяці сутак з дня яе паступлення.

3. Заява аб прынясенні нагляднага пратэсту павінна быць разгледжана не пазней за адзін месяц з дня яе паступлення, а ў выпадку выпатрабавання крымінальнай справы – не пазней за адзін месяц з дня паступлення справы. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб’ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны пракурорам, упаўнаважаным на прынясенне нагляднага пратэсту, да двух месяцаў з дня паступлення справы. Ва ўказаны тэрмін асоба, якая падала заяву аб прынясенні нагляднага пратэсту, мае права яе адклікаць.

4. Не дапускаецца падача паўторнай заявы аб прынясенні нагляднага пратэсту асобай, якой Генеральным пракурорам або яго намеснікамі было паведамлена аб адсутнасці падстаў для прынясення нагляднага пратэсту.

Артыкул 417¹². Тэрміны перагляду ў наглядным парадку прыгавору, вызначэння, пастановы суда, якія ўступілі ў законную сілу

1. Перагляд у наглядным парадку абвінаваўчага прыгавору, вызначэння, пастановы суда ў сувязі з неабходнасцю прымянення закона аб больш цяжкім злачынстве, з-за мяккасці пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці або на іншых падставах, якія цягнуць пагаршэнне становішча асуджанага, а таксама перагляд апраўдальнага прыгавору або вызначэння, пастановы суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе дапускаюцца на працягу аднаго года па ўступленні іх у законную сілу і толькі па наглядных скарге і (або) пратэсце, пададзеных на гэтых падставах.

2. Аднаўленне ўказанага тэрміну не дапускаецца.

Артыкул 417¹³. Выпатрабаванне крымінальнай справы

1. Асобы, указаныя ў частцы 3 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, маюць права выпатрабаваць у межах свайёй кампетэнцыі любую крымінальную справу, акрамя справы, па якой пачаты судовы разбор, для вырашэння пытання аб прынясенні нагляднага пратэсту на прыгавор, вызначэнне, пастанову суда, якія ўступілі ў законную сілу

2. Права выпатрабавання крымінальных спраў належыць таксама пракурорам абласцей, горада Мінска, якія ў неабходных выпадках уносяць Генеральнаму пракурору або яго намеснікам прадстаўленне аб прынясенні нагляднага пратэсту.

Артыкул 417¹⁴. Прыняцце рашэння па выпатрабаванай крымінальнай справе

1. Заключыўшы, што прыговор, вызначэнне, пастанова суда па выпатрабаванай крымінальнай справе з'яўляюцца незаконнымі, асобы, указаныя ў частцы 3 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, прыносяць наглядна пратэст і накіроўваюць справу з пратэстам у адпаведную наглядную інстанцыю.

2. Пры адсутнасці падстаў для прынясення нагляднага пратэсту справа вяртаецца ў суд, з якога яна была выпатрабавана, аб чым паведамляецца асобе, якая звярнулася з заявай аб прынясенні нагляднага пратэсту.

Артыкул 417¹⁵. Прыпыненне выканання прыговору, вызначэння, пастановы суда

Генеральны пракурор, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь і іх намеснікі маюць права прыпыніць да вырашэння справы ў наглядным парадку выкананне прыговору, вызначэння, пастановы любога суда Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 417¹⁶. Змест наглядных скаргі або пратэсту

1. Наглядныя скарга або пратэст павінны ўтрымліваць:

- 1) найменне суда, якому адрасуюцца скарга або пратэст;
- 2) даныя аб асобе, якая падала скаргу або прынесла пратэст, з указаннем яе працэсуальнага становішча, месца жыхарства або месца знаходжання;
- 3) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца або апрацэстоўваюцца, на суды, якія разглядалі крымінальную справу, і змест прынятыя імі рашэнняў;
- 4) указанне на прадугледжаныя часткай 1 артыкула 417²⁵ гэтага Кодэкса падставы для перагляду судовага рашэння ў наглядным парадку з прывядзеннем доказаў, якія сведчаць аб наяўнасці такіх падстаў;
- 5) просьбу асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст;
- 6) пералік прыкладзеных да скаргі або пратэсту дакументаў;
- 7) дату, подпіс асобы, якая падала скаргу або прынесла пратэст.

2. Да нагляднай скаргі прыкладаюцца завераныя ва ўстаноўленым законам парадку копіі судовых рашэнняў, вынесеных па справе. У неабходных выпадках да наглядных скаргі або пратэсту прыкладаюцца копіі іншых дакументаў, якія пацвярджаюць выкладзеныя ў іх доказы.

Артыкул 417¹⁷. Вяртанне наглядных скаргі або пратэсту без разгляду

1. Наглядныя скарга або пратэст вяртаюцца без разгляду, калі:

- 1) наглядная скарга пададзена або наглядна пратэст прынесены на прыговор, вызначэнне, пастанову суда, якія ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 417⁹ гэтага Кодэкса не падлягаюць перагляду ў наглядным парадку;
- 2) наглядная скарга або пратэст не адпавядаюць патрабаванням, прадугледжаным артыкулам 417¹⁶ гэтага Кодэкса;
- 3) наглядная скарга пададзена або наглядна пратэст прынесены асобай, якая не мае права на зварот у суд нагляднай інстанцыі;
- 4) прапушчаны тэрмін перагляду ў наглядным парадку прыговору, вызначэння, пастановы суда, прадугледжаны артыкулам 417¹² гэтага Кодэкса;
- 5) паступіла заява (просьба) аб адкліканні наглядных скаргі або пратэсту;

б) наглядная скарга пададзена або наглядны пратэст прынесены з парушэннем правіл падсуднасці, устаноўленых часткамі 3 і 4 артыкула 417⁹ гэтага Кодэкса;

7) ёсць вызначэнне таго ж суда нагляднай інстанцыі па той жа крымінальнай справе;

8) наглядная скарга пададзена ў інтарэсах асобы, у дачыненні да якой адмоўлена ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі.

2. Рашэнне аб вяртанні наглядных скаргі або пратэсту прымаецца на працягу дзесяці сутак з дня іх паступлення ў суд нагляднай інстанцыі.

3. Пры ліквідацыі ўказаных у пунктах 2 і 6 часткі 1 гэтага артыкула недахопаў, якія паслужылі падставай для вяртання наглядных скаргі або пратэсту, а таксама ў выпадку вяртання наглядных скаргі або пратэсту ў сувязі з адкліканнем наглядная скарга можа быць пададзена або наглядны пратэст прынесены зноў на агульных падставах.

Артыкул 417¹⁸. Дзеянні судзі суда нагляднай інстанцыі пры паступленні крымінальнай справы з наглядным пратэстам

1. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь на працягу чатырнаццаці сутак з дня паступлення нагляднага пратэсту выносіць пастанову аб прызначэнні судовага пасяджэння.

2. У пастанове аб прызначэнні судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі вырашаюцца пытанні:

1) аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы;

2) аб разглядзе крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса, а таксама калі крымінальная справа разглядалася ў апеляцыйным, касацыйным або наглядным парадку ў закрытым судовым пасяджэнні;

3) аб неабходнасці ўдзелу асуджанага ў пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі;

4) аб заяўленых хадаўніцтвах.

Артыкул 417¹⁹. Дзеянні судзі суда нагляднай інстанцыі пры паступленні нагляднай скаргі

1. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь вывучае наглядную скаргу, дакументы, прыкладзеныя да яе, і ў тэрмін не большы за адзін месяц з дня іх паступлення вырашае пытанне аб наяўнасці або адсутнасці падстаў да выпатрабавання крымінальнай справы.

2. Па выніках разгляду нагляднай скаргі і прыкладзеных да яе дакументаў суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь выносіць пастанову:

1) аб перадачы нагляднай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі;

2) аб адмове ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі, калі адсутнічаюць падставы для перагляду судовых рашэнняў у наглядным парадку.

3. Рашэнні, указаныя ў частцы 2 гэтага артыкула, павінны быць прыняты ў тэрмін, які не перавышае адзін месяц з дня паступлення скаргі, а ў выпадку выпатрабавання крымінальнай справы – не пазней за адзін месяц з дня паступлення справы. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб'ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікамі да трох месяцаў.

4. У выпадку, калі пры разглядзе нагляднай скаргі будзе вызначана, што былі падставы для перагляду абскарджваных працэсуальных рашэнняў у касацыйным парадку, але ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай

інстанцыі было адмоўлена, суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або намеснікі Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь маюць права адмяніць адпаведна пастанову старшынь абласных, Мінскага гарадскога судаў або суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аб такой адмове і накіраваць крымінальную справу ў суд касацыйнай інстанцыі для прыняцця рашэння аб перадачы скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі, аб чым выносіцца пастанова.

5. З мэтай забеспячэння законнасці і адзінства судовай практыкі Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікі маюць права па ўласнай ініцыятыве адмяніць пастанову аб адмове ў перадачы касацыйнай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда касацыйнай інстанцыі і перадаць крымінальную справу на разгляд суда касацыйнай інстанцыі.

6. У інтарэсах законнасці Генеральны пракурор або яго намеснікі ў месячны тэрмін з дня атрымання пастановы аб перадачы нагляднай скаргі разам з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі маюць права прынесці па гэтай крымінальнай справе наглядна пратэст па падставах, указаных у артыкуле 417²⁵ гэтага Кодэкса.

Артыкул 417²⁰. Змест рашэння суддзі суда нагляднай інстанцыі, якое прымаецца па выніках разгляду нагляднай скаргі

1. Пастанова суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аб перадачы нагляднай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі павінна ўтрымліваць:

- 1) дату і месца вынясення пастановы;
- 2) прозвішча і ініцыялы суддзі, які вынес пастанову;
- 3) даныя аб асобе, якая падала наглядную скаргу;
- 4) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца;
- 5) найменне суда нагляднай інстанцыі, у які перадаецца крымінальная справа для разгляду;
- 6) дату, час і месца разгляду крымінальнай справы судом нагляднай інстанцыі;
- 7) указанне аб разглядзе крымінальнай справы ў закрытым судовым пасяджэнні ў выпадках, прадугледжаных часткай 2 артыкула 23 гэтага Кодэкса, а таксама калі крымінальная справа разглядалася ў апеяцыйным, касацыйным або наглядным парадку ў закрытым судовым пасяджэнні;
- 8) вырашэнне пытання аб неабходнасці ўдзелу асуджанага ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі;
- 9) вырашэнне заяўленых хадайніцтваў.

2. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь па хадайніцтве асоб, указаных у частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, або па ўласнай ініцыятыве мае права выпатрабаваць неабходныя дадатковыя дакументы.

3. Хадайніцтвы, заяўленыя пасля вынясення пастановы аб перадачы нагляднай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі, вырашаюцца суддзёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, які вынес адпаведную пастанову.

4. Пастанова суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь аб адмове ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі павінна ўтрымліваць:

- 1) дату і месца вынясення пастановы;
- 2) прозвішча і ініцыялы суддзі, які вынес пастанову;
- 3) даныя аб асобе, якая падала наглядную скаргу;
- 4) указанне на судовыя рашэнні, якія абскарджваюцца;

5) падставы, па якіх адмоўлена ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі;

б) растлумачэнне парадку і тэрміну абскарджання пастанова.

5. Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікі па нагляднай скарге асобы, якой пастановай суддзі адмоўлена ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі, маюць права адмяніць такую пастанову і перадаць наглядную скаргу з крымінальнай справай для разгляду. У выпадку адсутнасці падстаў для задавальнення нагляднай скаргі аб гэтым паведамляецца асобе, якая яе падала.

Артыкул 417²¹. Апавяшчэнне асоб, якія ўдзельнічаюць у справе, аб даце, часе і месцы судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі

1. Пракурор, асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, павінны быць апавешчаны аб даце, часе і месцы разгляду крымінальнай справы. Апавяшчэнне ажыццяўляецца ў тым ліку пры дапамозе выкарыстання электроннай і іншых відаў сувязі, якія забяспечваюць фіксаванне факта яго атрымання.

2. Суд нагляднай інстанцыі накіроўвае асобам, указаным у частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, інтарэсаў якіх тычацца нагляднай скарга або пратэст, копіі нагляднай скаргі і пастановы аб яе перадачы з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі або копіі нагляднага пратэсту і пастановы аб прызначэнні судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі. Пракурору накіроўваюцца копія пастановы аб перадачы нагляднай скаргі з крымінальнай справай для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі або копія пастановы аб прызначэнні судовага пасяджэння суда нагляднай інстанцыі.

Артыкул 417²². Тэрміны разгляду крымінальнай справы судом нагляднай інстанцыі

1. Крымінальная справа па наглядных скарге або пратэсце разглядаецца ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі на працягу аднаго месяца з дня вынясення пастановы, прадугледжанай часткай 1 артыкула 417¹⁸ або пунктам 1 часткі 2 артыкула 417¹⁹ гэтага Кодэкса. Гэты тэрмін у выпадку значнага аб'ёму або асаблівай складанасці крымінальнай справы, а таксама пры наяўнасці іншых уважлівых прычын можа быць прадоўжаны Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікамі да двух месяцаў.

2. У выпадку змянення даты судовага пасяджэння або прадаўжэння тэрміну разгляду крымінальнай справы ў нагляднай інстанцыі пракурор, асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, павінны быць загадзя апавешчаны аб даце, часе і месцы яе разгляду.

Артыкул 417²³. Парадак разгляду крымінальнай справы судом нагляднай інстанцыі

1. У разглядзе крымінальнай справы ў наглядным парадку прымаюць удзел:

1) у судовай калегіі па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – пракурор, упаўнаважаны Генеральным пракурорам або яго намеснікамі;

2) у Прэзідыуме Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – Генеральны пракурор або яго намеснікі.

2. У неабходных выпадках на пасяджэнне суда, які разглядае крымінальную справу ў наглядным парадку, для дачы тлумачэнняў могуць быць запрошаны асобы, указаныя ў частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса.

3. Удзел пракурора пры разглядзе крымінальнай справы ў наглядным парадку з'яўляецца абавязковым. Няўка асоб, указаных у частках 1 і 2 артыкула 417¹⁰ гэтага Кодэкса, у судовое пасяджэнне суда нагляднай інстанцыі не перашкаджае разгляду крымінальнай справы.

4. Разгляд крымінальнай справы пачынаецца з даклада Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або па яго прызначэнні члена Прэзідыума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або суддзі, якія раней не ўдзельнічалі ў разглядзе гэтай справы, а пры разглядзе крымінальнай справы судовай калегіяй па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – з даклада аднаго з суддзяў калегіі. Докладчык выкладае сутнасць справы, скаргі або пратэсту. Докладчыку могуць быць зададзены пытанні суддзямі, якія разглядаюць справу. Затым пракурор абгрунтоўвае пратэст, іншыя асобы – пададзеныя імі скаргі. Пасля гэтага заслухоўваюцца тлумачэнні ўдзельнікаў працэсу, пракурор выказвае сваё меркаванне па скаргах, а таксама аб законнасці прыгавору, вызначэння, пастанова суда і (або) наступных судовых рашэнняў. Па крымінальнай справе, якая разглядаецца па пратэсце Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікаў, пасля даклада сутнасці справы заслухоўваюцца тлумачэнні ўдзельнікаў працэсу, якія з'явіліся, а затым слова прадстаўляецца пракурору для дачы заключэння па крымінальнай справе.

5. Пры разглядзе крымінальнай справы ўсе пытанні вырашаюцца большасцю галасоў суддзяў суда нагляднай інстанцыі. Пры роўнасці галасоў скарга або пратэст, разгледжаныя ў Прэзідыуме Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, лічацца пакінутымі без задавальнення. Па выніках разгляду крымінальнай справы Прэзідыум Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь выносіць пастанову, а судовая калегія па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – вызначэнне.

6. Вызначэнне (пастанова) суда нагляднай інстанцыі складаецца ў дарадчым пакоі. Рэзалюцыйная частка вынесенага вызначэння (пастанова) аб'яўляецца ў зале судовага пасяджэння старшынствуючым або адным з суддзяў.

Артыкул 417²⁴. Рашэнне суда нагляднай інстанцыі

1. У выніку разгляду крымінальнай справы суд нагляднай інстанцыі мае права:

- 1) пакінуць наглядныя скаргу або пратэст без задавальнення;
- 2) адмяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову суда і ўсе наступныя судовыя рашэнні і спыніць вядзенне па крымінальнай справе;
- 3) адмяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову суда і ўсе наступныя судовыя рашэнні і перадаць крымінальную справу ў суд першай інстанцыі на новы судовы разбор;
- 4) адмяніць апеляцыйнае вызначэнне і ўсе наступныя судовыя рашэнні і перадаць крымінальную справу на новы апеляцыйны разгляд;
- 5) адмяніць касацыйнае вызначэнне (пастанову) і пакінуць у сіле са змяненнем або без змянення прыгавор суда, а таксама апеляцыйнае вызначэнне, калі крымінальная справа разглядалася ў апеляцыйным парадку;
- 6) адмяніць касацыйнае вызначэнне (пастанову) і перадаць крымінальную справу на новы касацыйны разгляд;
- 7) адмяніць касацыйнае вызначэнне (пастанову), нагляднае вызначэнне і перадаць крымінальную справу на новы касацыйны разгляд;
- 8) адмяніць нагляднае вызначэнне і пакінуць у сіле са змяненнем або без змянення прыгавор суда, апеляцыйнае вызначэнне і касацыйнае вызначэнне (пастанову);
- 9) адмяніць нагляднае вызначэнне і перадаць крымінальную справу на новы наглядны разгляд;
- 10) унесці змяненні ў прыгавор, вызначэнне або пастанову суда, апеляцыйнае вызначэнне, касацыйнае вызначэнне (пастанову) і нагляднае вызначэнне.

2. У выпадках, прадугледжаных пунктамі 2 – 10 часткі 1 гэтага артыкула, суд нагляднай інстанцыі павінен указаць канкрэтную падставу да адмены або змянення судовага рашэння ў адпаведнасці з артыкулам 417²⁵ гэтага Кодэкса.

3. Вызначэнне судовай калегіі па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь падпісваецца ўсім складам суда нагляднай інстанцыі, а пастанова Прэзідыума Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – старшынствууючым у судовым пасяджэнні. Вызначэнне (пастанова) суда нагляднай інстанцыі павінна адпавядаць патрабаванням частак 3 і 4 артыкула 397 гэтага Кодэкса.

4. Суд, які разглядае справу ў наглядным парадку, пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных артыкулам 33 гэтага Кодэкса, выносіць прыватнае вызначэнне (пастанову).

Артыкул 417²⁵. Падставы да адмены або змянення судовага рашэння ў наглядным парадку

1. Падставамі да адмены або змянення прыговору пры разглядзе крымінальнай справы ў наглядным парадку з’яўляюцца:

1) няправільнае прымяненне крымінальнага закона, якое выклікала вынясенне незаконнага судовага рашэння і (або) неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененай іншай меры крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага;

2) істотныя парушэнні крымінальна-працэсуальнага закона, якія выклікалі вынясенне незаконнага судовага рашэння і (або) неадпаведнасць прызначанага судом пакарання або прымененай іншай меры крымінальнай адказнасці цяжару злачынства і асабістым якасцям абвінавачванага.

2. Вызначэнне суда першай інстанцыі, пастанова суддзі, вызначэнне суда апеляцыйнай інстанцыі, вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай інстанцыі або вызначэнне суда нагляднай інстанцыі падлягаюць адмене або змяненню, калі суд, які разглядае скаргу або пратэст, прызнае, што гэтымі вызначэннем, пастановай вынесена незаконнае рашэнне судом першай інстанцыі, беспадстаўна пакінуты без змянення, адменены або зменены вышэйстаячым судом папярэднія вызначэнні, пастановы або прыговор па крымінальнай справе, або калі па выніках разгляду справы ў вышэйстаячым судзе ёсць падставы да адмены або змянення судовага рашэння, устаноўленыя часткай 1 гэтага артыкула.

Артыкул 417²⁶. Межы паўнамоцтваў суда нагляднай інстанцыі

1. Пры разглядзе крымінальнай справы ў наглядным парадку судовая калегія па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Прэзідыум Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь правяраюць правільнасць прымянення крымінальнага і крымінальна-працэсуальнага законаў ніжэйстаячымі судамі, якія разглядалі справу, у межах доказаў наглядных скаргі або пратэсту. У інтарэсах законнасці суд нагляднай інстанцыі мае права выйсці за межы доказаў наглядных скаргі або пратэсту і разгледзець крымінальную справу ў поўным аб’ёме.

2. Пры разглядзе крымінальнай справы суд нагляднай інстанцыі можа змякчыць прызначанае асуджанаму пакаранне, прымененую іншую меру крымінальнай адказнасці, прымяніць закон аб менш цяжкім злачынстве і выбраць меру крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з крымінальным законам і (або) іншым чынам палепшыць становішча асуджанага.

3. Суд нагляднай інстанцыі мае права змяніць прыговор, вызначэнне, пастанову суда, апеляцыйнае вызначэнне, касацыйнае вызначэнне (пастанову) і нагляднае вызначэнне па падставах, якія пагаршаюць становішча асуджанага, толькі па наглядных

скаргах пацярпелага, прыватнага абвінаваўцы, іх прадстаўнікоў, наглядным пратэсце. Пры гэтым не дапускаюцца прымяненне закона аб больш цяжкім злачынстве, узмацненне пакарання, прымяненне больш строгай іншай меры крымінальнай адказнасці, за выключэннем выпадкаў, калі гэта выклікана непрымяненнем або няправільным прымяненнем артыкулаў 49–57, 60, 65, 66, 69, 69¹, 72 і 73 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

4. Прызнаўшы няправільнымі апраўданне абвінавачванага або спыненне вядзення па крымінальнай справе ў судзе першай, апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі, таксама як і несправядлівымі прызначанае асуджанаму пакаранне або прымененыя іншыя меры крымінальнай адказнасці з прычыны мяккасці, суд нагляднай інстанцыі мае права з выкананнем патрабаванняў артыкула 388, часткі 3 артыкула 389 і артыкула 417²⁵ гэтага Кодэкса адмяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову і перадаць справу на новы судовы разгляд адпаведна ў суд першай, апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі.

5. У выпадку, калі па крымінальнай справе асуджаны або апраўданы некалькі асоб, суд не мае права адмяніць або змяніць прыгавор, вызначэнне, пастанову ў частцы тых асуджаных або апраўданых, у дачыненні да якіх не пададзена скарга або не прынесены пратэст, калі адмена або змяненне прыгавору, вызначэння, пастановы могуць выклікаць пагаршэнне іх становішча.

Артыкул 417²⁷. Абавязковасць указанняў суда, які разглядае крымінальную справу ў наглядным парадку

1. Указанні суда нагляднай інстанцыі абавязковыя для суда, які нанава разглядае крымінальную справу.

2. Суд нагляднай інстанцыі ў выпадку адмены прыгавору, вызначэння, пастановы суда, апеляцыйнага вызначэння, касацыйнага вызначэння (пастановы) або нагляднага вызначэння не мае права:

- 1) устанаўліваць або лічыць даказанымі акалічнасці, якія не былі ўстаноўлены або былі адхілены судом першай, апеляцыйнай, касацыйнай або нагляднай інстанцыі;
- 2) загадзя вырашаць пытанні аб дакладнасці або недакладнасці таго або іншага доказу і перавагах адных доказаў перад іншымі;
- 3) вызначаць, якое рашэнне павінна быць прынята пры новым разглядзе справы.

Артыкул 417²⁸. Разбор крымінальнай справы пасля адмены першапачатковага прыгавору

1. Пасля адмены першапачатковага прыгавору судовы разбор крымінальнай справы праводзіцца ў агульным парадку.

2. Узмацненне пакарання або прымяненне закона аб больш цяжкім злачынстве пры новым разглядзе крымінальнай справы судом першай інстанцыі дапускаюцца толькі пры ўмове, калі першапачатковы прыгавор быў адменены ў наглядным парадку з-за мяккасці пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці або ў сувязі з неабходнасцю прымянення закона аб больш цяжкім злачынстве.

Артыкул 417²⁹. Недапушчальнасць падачы нагляднай скаргі або прынясення нагляднага пратэсту

1. Пасля разгляду крымінальнай справы ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі не дапускаюцца падача нагляднай скаргі або прынясенне нагляднага пратэсту ў той жа суд нагляднай інстанцыі.

2. У выпадку пакідання Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснікамі без задавальнення нагляднай скаргі асобы, якой пастановай суддзі адмоўлена

ў перадачы нагляднай скаргі для разгляду ў судовым пасяджэнні суда нагляднай інстанцыі, падача паўторнай нагляднай скаргі ў інтарэсах той жа асобы не дапускаецца.

РАЗДЕЛ XIII ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ ПА НОВЫХ АКАЛІЧНАСЦЯХ

ГЛАВА 43 АДНАЎЛЕННЕ ВЯДЗЕННЯ ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ ПА НОВЫХ АКАЛІЧНАСЦЯХ

Артыкул 418. Падставы аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях

1. Прыгавор, вызначэнне і пастанова суда, якія ўступілі ў законную сілу, могуць быць адменены і вядзенне па крымінальнай справе адноўлена па новых акалічнасцях.

2. Падставамі аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях з'яўляюцца:

1) устаноўленая прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу, заведамая непраўдзівасць паказанняў пацярпелага, сведкі, заключэння эксперта, падложнасць рэчавых доказаў, пратаколаў следчых дзеянняў, гука- або відэазапісу ходу судовага пасяджэння, сціслага пратакола, пратакола судовага пасяджэння і іншых дакументаў або заведамая няправільнасць перакладу, якія абумовілі пастанову незаконнага прыгавору, вынясенне незаконных вызначэння або пастановы;

2) устаноўленыя прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу, злачынныя дзеянні службовых асоб органа крымінальнага пераследу, што абумовілі пастанову незаконнага прыгавору, вынясенне незаконных вызначэння або пастановы;

3) устаноўленыя прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу, злачынныя дзеянні суддзяў, учыненыя імі пры разглядзе гэтай справы;

4) устаноўленыя праверкай або расследаваннем у парадку, прадугледжаным артыкулам 420 гэтага Кодэкса, і выкладзеныя ў заключэнні пракурора іншыя акалічнасці, не вядомыя суду пры пастанове прыгавору, вынясенні вызначэння або пастановы, якія самі па сабе або разам з раней устаноўленымі акалічнасцямі сведчаць аб невінаватасці асуджанага або аб учыненні ім іншага па ступені цяжару злачынства, чым тое, за якое ён асуджаны, ці аб вінаватасці апраўданай асобы або асобы, у дачыненні да якой вядзенне справы было спынена, акалічнасці, якія сведчаць, што асуджаны, з якім было заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве, паведаміў заведама ілжывыя звесткі або наўмысна ўтаіў ад органа, які вядзе крымінальны працэс, акалічнасці, устанаўленне якіх магло мець істотнае значэнне па крымінальнай справе;

5) прызнанне Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь нарматыўнага прававога акта, прымененага пры разглядзе крымінальнай справы, або яго асобных палажэнняў не адпаведнымі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь (неканстытуцыйнымі), калі ў адпаведнасці з заканадаўствам аб канстытуцыйным судаводстве такое прызнанне цягне перагляд рашэння суда.

3. Акалічнасці, пералічаныя ў пунктах 1–3 часткі 2 гэтага артыкула, могуць быць устаноўлены акрамя прыгавору вызначэннем суда, пастановай суддзі, пракурора, следчага, органа дазнання аб спыненні вядзення па крымінальнай справе за сканчэннем тэрміну даўнасці, з прычыны акта амністыі, калі ён ліквідуе прымяненне пакарання за ўчыненае грамадска небяспечнае дзеянне, або ў сувязі са смерцю абвінавачванага.

Артыкул 419. Тэрміны аднаўлення вядзення па крымінальнай справе

1. Перагляд абвінаваўчага прыгавору па новых акалічнасцях на карысць асуджанага тэрмінамі не абмежаваны.

2. Смерць асуджанага не з'яўляецца перашкодай да аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях з мэтай рэабілітацыі.

3. Перагляд апраўдальнага прыгавору, вызначэння або пастановы аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, а таксама перагляд абвінавачага прыгавору па матывах мяккасці пакарання або неабходнасці прымянення да асуджанага закона аб больш цяжкім злачынстве дапускаюцца толькі на працягу тэрмінаў даўнасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці, устаноўленых артыкулам 83 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, і не пазней за адзін год з дня адкрыцця новых акалічнасцей.

4. Днём адкрыцця новых акалічнасцей лічыцца:

1) дзень уступлення ў законную сілу пастаноўленага прыгавору, вынесенага вызначэння, пастановы на падставах, прадугледжаных пунктамі 1–3 часткі другой артыкула 418 гэтага Кодэкса;

2) дзень падпісання пракурорам заключэння аб неабходнасці аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях у выпадках, прадугледжаных пунктам 4 часткі другой артыкула 418 гэтага Кодэкса;

3) дзень уступлення ў законную сілу адпаведных заключэння, рашэння Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь у выпадках, прадугледжаных пунктам 5 часткі 2 артыкула 418 гэтага Кодэкса.

Артыкул 420. Узбуджэнне вядзення па новых акалічнасцях

1. Права ўзбуджэння вядзення па новых акалічнасцях належыць пракурору.

2. Повадамі да ўзбуджэння вядзення па новых акалічнасцях служаць заявы грамадзян, паведамленні службовых асоб, дзяржаўных органаў, іншых арганізацый, а таксама даныя, атрыманыя ў ходзе папярэдняга расследавання і судовага разбору іншых крымінальных спраў.

3. Калі ў заяве або паведамленні, якія паступілі, ёсць спасылка на наяўнасць прыгавору, пастаноўленага ў сувязі з акалічнасцямі, указанымі ў пунктах 1–3 часткі другой артыкула 418 гэтага Кодэкса, пракурор арганізуе правядзенне праверкі па новых акалічнасцях, выпатрабуе копію прыгавору і даведку суда аб уступленні яго ў законную сілу.

4. Калі ў заяве або паведамленні ўказваецца на акалічнасці, указаныя ў пункце 4 часткі 2 артыкула 418 гэтага Кодэкса, пракурор у межах сваёй кампетэнцыі выносіць пастанову аб узбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях і арганізуе расследаванне гэтых акалічнасцей або даручае арганізацыю расследавання ніжэйстаячаму пракурору. Пастанова пракурора і іншыя дакументы, а таксама яго ўказанні накіроўваюцца ў следчае падраздзяленне. Указанні пракурора аб расследаванні новых акалічнасцей з'яўляюцца абавязковымі для выканання. Расследаванне новых акалічнасцей не можа быць даручана следчаму, які праводзіў расследаванне крымінальнай справы, па якой паступілі заява або паведамленне аб расследаванні новых акалічнасцей. Расследаванне праводзіцца па правілах гэтага Кодэкса. Тэрмін расследавання новых акалічнасцей прадаўжаецца пракурорам па правілах артыкула 190 гэтага Кодэкса. Пры неабходнасці допыту асуджанага або асобы, у дачыненні да якой вынесена іншае рашэнне нерэабілітуючага характару, яны дапытваюцца па правілах допыту абвінавачванага, а апраўданы або асоба, у дачыненні да якой вынесена іншае рашэнне рэабілітуючага характару, – па правілах допыту падазраванага з забеспячэннем указаным асобам права на абарону. Па заканчэнні расследавання новых акалічнасцей следчы выносіць пастанову аб накіраванні пракурору матэрыялаў расследавання.

5. Калі пракурор не бачыць падстаў для ўзбуджэння вядзення па новых акалічнасцях, ён адмаўляе ў гэтым сваёй матываванай пастановай, аб чым паведамляе заяўнікам, якія могуць абскардзіць пастанову вышэйстаячаму пракурору або ў суд. Вынясення пастановы аб адмове ва ўзбуджэнні вядзення па новых акалічнасцях не патрабуецца, калі зыходзячы

з пастаўленых пытанняў заява з'яўляецца заявай аб прынясенні касацыйнага або нагляднага пратэсту на прыгавор, вызначэнне або пастанову суда.

Артыкул 421. Дзеянні пракурора па заканчэнні праверкі або расследавання новых акалічнасцей

1. Пры наяўнасці падстаў для аднаўлення вядзення па крымінальнай справе пракурор накіроўвае справу са сваім заключэннем у адпаведны суд, кіруючыся пры гэтым часткай 1 артыкула 422 гэтага Кодэкса. Пры гэтым да заключэння прыкладаюцца копія прыгавору ў выпадках, прадугледжаных пунктамі 1–3 часткі 2 артыкула 418 гэтага Кодэкса, або матэрыялы праверкі ці расследавання ў выпадку, прадугледжаным пунктам 4 часткі 2 артыкула 418 гэтага Кодэкса.

2. Пры адсутнасці падстаў для аднаўлення вядзення па крымінальнай справе пракурор сваёй матываванай пастановай спыняе ўзбуджанае ім вядзенне па новых акалічнасцях.

3. Пастанова аб спыненні вядзення па новых акалічнасцях даводзіцца да ведама зацікаўленых асоб з растлумачэннем ім права абскардзіць яе вышэйстаячаму пракурору або ў суд.

Артыкул 422. Вырашэнне судом пытання аб аднаўленні вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях

1. Заключэнне пракурора аб неабходнасці аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях разглядаецца:

1) у дачыненні да прыгавораў, вызначэнняў (пастаноў) раённых (гарадскіх) судаў – прэзідыумаў абласнога, Мінскага гарадскога судаў;

2) у дачыненні да прыгавораў, вызначэнняў, пастаноў абласных, Мінскага гарадскога судаў – судовай калегіяй па крымінальных справах Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь;

3) у дачыненні да прыгавораў, вызначэнняў, пастаноў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – Прэзідыумам Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь.

2. Папярэдні разгляд крымінальнай справы ў апеляцыйным, касацыйным парадку або ў парадку нагляду не перашкаджае яе разгляду ў той жа судовай інстанцыі ў парадку аднаўлення вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях.

3. Заключэнне пракурора аб аднаўленні вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях разглядаецца ў судовым пасяджэнні ў адпаведнасці з правіламі артыкула 417¹ гэтага Кодэкса.

Артыкул 423. Вызначэнне, пастанова суда, які разглядае заключэнне пракурора

Разгледзеўшы заключэнне пракурора аб аднаўленні вядзення па крымінальнай справе па новых акалічнасцях, суд выносіць адно з наступных вызначэнняў або пастаноў:

1) аб адмене прыгавору, вызначэння, пастановы суда і аб перадачы справы пракурору для вядзення новага папярэдняга расследавання або ў адпаведны суд на новы судовы разбор;

2) аб адмене прыгавору, вызначэння, пастановы суда і аб спыненні вядзення па крымінальнай справе, калі не патрабуецца новае папярэдняе расследаванне або судовы разбор для прыняцця канчатковага рашэння па крымінальнай справе;

3) аб адхіленні заключэння пракурора.

Артыкул 424. Вядзенне па крымінальнай справе пасля адмены судовых рашэнняў

1. Папярэдняе расследаванне і судовы разбор па крымінальнай справе пасля адмены судовых рашэнняў па ёй у сувязі з новымі акалічнасцямі, а таксама абскарджанне і апратэстоўванне вынесеныя новых судовых рашэнняў праводзяцца ў агульным парадку.

2. Пры судовым разборы крымінальнай справы, па якой быў адменены прыгавор у сувязі з новымі акалічнасцямі, суд першай інстанцыі не звязаны памерамі пакарання, прызначанага па адмененым прыгаворы.

РАЗДЗЕЛ XIV

АСАБЛІВАСЦІ ВЯДЗЕННЯ І ПА АСОБНЫХ КАТЭГОРЫЯХ КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАЎ

ГЛАВА 44

ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ ПРЫВАТНАГА АБВІНАВАЧАННЯ

Артыкул 425. Парадак вядзення па крымінальных справах прыватнага абвінавачання

Парадак вядзення па крымінальных справах прыватнага абвінавачання аб злачынствах, пералічаных у частках другой і трэцяй артыкула 26 гэтага Кодэкса, вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса, за выключэннямі, устаноўленымі гэтай главай.

Артыкул 426. Узбуджэнне крымінальных спраў прыватнага абвінавачання

1. Крымінальная справа прыватнага абвінавачання ўзбуджаецца асобай, якая пацярпела ад злачынства, а ў выпадку яе няздольнасці па ўзросце або стане здароўя выяўляць сваю волю ў крымінальным працэсе або ў выпадку яе смерці – любым з яе дарослых блізкіх родзічаў або членаў сям'і, законным прадстаўніком або прадстаўніком юрыдычнай асобы шляхам падачы ў раённы (гарадскі) суд заявы аб учыненні ў дачыненні да яе злачынства, прадугледжанага часткамі 2 і 3 артыкула 26 гэтага Кодэкса.

2. Заява павінна ўтрымліваць найменне суда, у які яна падаецца; выклад акалічнасцей злачынства, звесткі аб асобе, якая яго ўчыніла, і доказы, што пацвярджаюць вінаватасць асобы ва ўчыненні злачынства; пералік асоб, якія падлягаюць выкліку ў судовае пасяджэнне ў якасці сведак; звесткі аб перакладчыку, эксперце, спецыялісце і іншых асобах, якіх заяўнік лічыць неабходным выклікаць у судовае пасяджэнне. Заява прадстаўляецца суду ў копіях па колькасці асоб, у дачыненні да якіх узбуджаецца справа прыватнага абвінавачання.

3. З моманту прыняцця судом заявы асоба, якая падала яе, з'яўляецца прыватным абвінаваўцам, а асоба, у дачыненні да якой пададзена заява, – абвінавачваным. Заяўніку павінны быць растлумачаны яго правы, прадугледжаныя артыкулам 50 гэтага Кодэкса, аб чым складаецца пратакол, які падпісваецца суддзёй і асобай, што падала заяву.

Артыкул 427. Паўнамоцтвы суда па крымінальнай справе прыватнага абвінавачання да пачатку судовага разбору

1. Суд, прызнаўшы, што заява не адпавядае патрабаванням часткі другой артыкула 426 гэтага Кодэкса, вяртае яе заяўніку для прывядзення ў адпаведнасць з устаноўленымі гэтай главай патрабаваннямі і ўстанаўлівае для гэтага тэрмін да дзесяці сутак. Паўторны зварот з заявай па тых жа падставах пасля пропуску ўказанага тэрміну не дапускаецца.

1¹. У выпадку, калі абвінавачваны з'яўляецца непаўналетнім, суд сваёй пастановай накіроўвае крымінальную справу пракурору для арганізацыі вядзення папярэдняга следства.

2. Пры неабходнасці атрымання тлумачэнняў, заключэнняў спецыялістаў і іншых даных суд накіроўвае заяву ў орган дазнання для правядзення праверкі, якая павінна быць закончана ў тэрмін да дзесяці сутак.

3. Пры наяўнасці падстаў для прызначэння судавага разбору крымінальнай справы суд у тэрмін да дзесяці сутак з моманту паступлення заявы або матэрыялаў праверкі, калі яна праводзілася, абавязаны выклікаць абвінавачванага, азнаёміць яго з крымінальнай справай, уручыць копію заявы, растлумачыць правы абвінавачванага ў судовым пасяджэнні, прадугледжаныя артыкулам 43 гэтага Кодэкса. У выпадку няўкі ў суд асобы, у дачыненні да якой пададзена заява, копія заявы і паведамленне з растлумачэннем правоў абвінавачванага, а таксама магчымасці прымірэння бакоў высылаюцца ёй па пошце.

4. Суд абавязаны растлумачыць бакам магчымасць прымірэння. У выпадку паступлення ад іх заяў аб прымірэнні вядзенне па крымінальнай справе судом спыняецца на падставе пункта 5 часткі першай артыкула 29 гэтага Кодэкса.

5. Калі прымірэнне паміж бакамі не дасягнута, суддзя пасля выканання патрабаванняў частак трэцяй і чацвёртай гэтага артыкула прызначае крымінальную справу да разбору ў судовым пасяджэнні ў адпаведнасці з правіламі артыкула 281 гэтага Кодэкса.

Артыкул 428. Судовы разбор крымінальнай справы прыватнага абвінавачання

1. Разбор крымінальнай справы прыватнага абвінавачання ў судовым пасяджэнні праводзіцца судом па агульных правілах судавага разбору, за выключэннямі, устаноўленымі гэтым артыкулам.

2. Судовы разбор павінен быць пачаты не пазней за чатырнаццаць сутак з моманту прыняцця судом заявы або матэрыялаў праверкі, калі яна праводзілася. Калі асоба была затрымана ў адпаведнасці з правіламі артыкула 108 гэтага Кодэкса, крымінальная справа прыватнага абвінавачання падлягае разгляду на працягу 24 гадзін з моманту яе паступлення ў суд. Пры гэтым абавязак па забеспячэнні яўкі ў суд гэтай асобы, а таксама асоб, ад якіх былі атрыманы тлумачэнні, ускладаецца на органы дазнання.

3. Пры прыняцці судом сустрэчнай заявы ад абвінавачванага па крымінальнай справе прыватнага абвінавачання абедзве крымінальныя справы прыватнага абвінавачання могуць быць аб'яднаны і разглядацца ў адным вядзенні. Аб'яднанне спраў дапускаецца паводле пастановы суддзі да пачатку судавага пасяджэння. Пры аб'яднанні спраў у адным вядзенні асобы, якія падалі заявы, удзельнічаюць у судовым разборы адначасова ў якасці прыватнага абвінаваўцы і абвінавачванага. Для падрыхтоўкі да абароны ў сувязі з паступленнем сустрэчнай заявы і аб'яднаннем спраў па хадайніцтве асобы, у дачыненні да якой пададзена сустрэчная заява, справа можа быць адкладзена на тэрмін не большы за трое сутак. Допыт гэтых асоб аб акалічнасцях учынення ў дачыненні да іх злачынства, выкладзеных імі ў сваіх заявах, праводзіцца па правілах допыту пацярпелага, а аб акалічнасцях, выкладзеных у сустрэчных заявах, – па правілах допыту абвінавачванага.

4. Абвінавачанне ў судовым пасяджэнні падтрымліваюць прыватны абвінаваўца або яго прадстаўнік.

5. Судовае следства пачынаецца з выкладу сутнасці абвінавачання прыватным абвінаваўцам або яго прадстаўніком. Пры разглядзе аб'яднанай крымінальнай справы прыватнага абвінавачання сутнасць абвінавачання выкладаецца ў парадку паступлення заяў. Абвінаваўца прадстаўляе доказы, удзельнічае ў іх даследаванні, выкладае суду сваё меркаванне па сутнасці абвінавачання, аб прымяненні крымінальнага закона і прызначэнні абвінавачванаму пакарання, а таксама па іншых пытаннях, якія ўзнікаюць падчас судавага разбору. Прыватны абвінаваўца мае права адмовіцца ад абвінавачання.

6. Няўка прыватнага абвінаваўцы або яго прадстаўніка ў судовае пасяджэнне суда першай інстанцыі без уважлівых прычын, указаных у частцы пятай артыкула 242 гэтага Кодэкса, цягне спыненне вядзення па крымінальнай справе.

ГЛАВА 45

ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ, УЧЫНЕННЫХ АСОБАМІ ВА ЎЗРОСЦЕ ДА ВАСЬМНАЦЦАЦІ ГАДОЎ

Артыкул 429. Парадак вядзення па крымінальных справах аб злачынствах непаўналетніх

1. Палажэнні гэтай главы прымяняюцца пры вядзенні па крымінальных справах аб злачынствах, учыненых асобамі, якія не дасягнулі на дзень учынення злачынства васьмнаццацігадовага ўзросту.

2. Парадак вядзення па справах аб злачынствах непаўналетніх вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса, а таксама гэтай главой.

3. У выпадку дасягнення непаўналетнім падазраваным або абвінавачваным васьмнаццацігадовага ўзросту ўдзел:

1) абаронцы падазраванага або абвінавачванага абавязковы і працягваецца да заканчэння вядзення па крымінальнай справе;

2) законных прадстаўнікоў падазраванага або абвінавачванага ў папярэднім расследаванні або ў судовым разборы спыняецца, аб чым у адпаведнасці з часткай пятай артыкула 56 гэтага Кодэкса орган, які вядзе крымінальны працэс, выносіць матываваную пастанову (вызначэнне);

3) педагога або псіхолога пры допыце падазраванага або абвінавачванага неабавязковы.

Артыкул 430. Парадак судовага разбору крымінальных спраў аб злачынствах непаўналетніх

Крымінальныя справы аб злачынствах непаўналетніх падлягаюць разгляду спецыяльнымі судамі па справах непаўналетніх або суддзямі, якія маюць спецыяльную падрыхтоўку.

Артыкул 431. Вылучэнне крымінальнай справы ў дачыненні да непаўналетняга ў асобнае вядзенне

Крымінальная справа ў дачыненні да непаўналетняга, які ўдзельнічаў ва ўчыненні злачынства разам з дарослымі, можа быць вылучана ў асобнае вядзенне ў ходзе папярэдняга следства, калі гэта не створыць перашкод для ўсебаковага, поўнага і аб'ектыўнага даследавання акалічнасцей крымінальнай справы. Да непаўналетняга абвінавачванага, прыцягнутага па адной крымінальнай справе з дарослымі, прымяняюцца правілы гэтай главы.

Артыкул 432. Прымяненне затрымання і мер стрымання ў дачыненні да непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага

1. Пры вырашэнні пытання аб прымяненні меры стрымання ў дачыненні да непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага ў кожным выпадку павінна абмяркоўвацца магчымасць прымянення такой меры, як аддача непаўналетняга пад нагляд у парадку, прадугледжаным артыкулам 123 гэтага Кодэкса.

2. Затрыманне, а таксама зняволенне пад варту, дамашні арышт у якасці меры стрымання могуць прымяняцца да непаўналетняга пры наяўнасці падстаў, указаных у

артыкулах 108, 111, 112 і 117 гэтага Кодэкса, толькі ў выпадках учынення менш цяжкага, цяжкага або асабліва цяжкага злачынства.

3. Аб затрыманні, зняволенні пад варту або прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай неадкладна даводзіцца да ведама бацькоў або іншых законных прадстаўнікоў непаўналетняга.

Артыкул 433. Парадак выкліку непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага

Выклік непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага, якія не ўтрымліваюцца пад вартай, да следчага або ў суд праводзіцца праз іх бацькаў або іншых законных прадстаўнікоў, а калі непаўналетні ўтрымліваецца ў спецыяльнай дзіцячай установе, – праз адміністрацыю гэтай установы.

Артыкул 434. Допыт непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага

1. Допыт непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага не можа працягвацца без перапынку больш за дзве гадзіны, а ўвогуле – больш за чатыры гадзіны ў дзень.

2. Пры допыце непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага абаронца, удзел якога ў адпаведнасці з артыкулам 45 гэтага Кодэкса абавязковы, мае права з дазволу следчага, пракурора задаваць пытанні дапытванаму, а па заканчэнні допыту знаёміцца з пратаколам і рабіць пісьмовыя заўвагі аб правільнасці і паўнаце запісу паказанняў.

Артыкул 435. Удзел педагога або псіхолага

1. Пры допыце непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага ўдзел педагога або псіхолага абавязковы.

2. Педагог або псіхолог маюць права з дазволу следчага, пракурора задаваць пытанні падазраванаму або абвінавачванаму, а па заканчэнні допыту знаёміцца з пратаколам допыту і рабіць пісьмовыя заўвагі аб правільнасці і паўнаце зробленых у ім запісаў. Гэтыя правы следчы, пракурор растлумачваюць педагогу або псіхологу перад допытам непаўналетняга, аб чым робіцца адзнака ў пратаколе допыту.

3. Удзел педагога або псіхолага пры допыце непаўналетняга абвінавачванага ў судовым пасяджэнні вызначаецца правіламі частак першай і другой гэтага артыкула.

Артыкул 436. Удзел законнага прадстаўніка непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага ў папярэднім следстве

1. Пры наяўнасці ў непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага бацькоў або іншых законных прадстаўнікоў іх удзел у крымінальнай справе абавязковы.

2. Законны прадстаўнік дапускаецца да ўдзелу ў крымінальнай справе пастановай следчага з моманту першага допыту непаўналетняга ў якасці падазраванага або абвінавачванага. Пры допуску да ўдзелу ў справе законнаму прадстаўніку растлумачваюцца яго правы, указаныя ў артыкуле 57 гэтага Кодэкса.

3. Следчы мае права па заканчэнні папярэдняга следства вынесці пастанову аб непрад'яўленні непаўналетняму для азнаямлення тых матэрыялаў крымінальнай справы, якія могуць аказаць на яго адмоўнае ўздзеянне, а азнаёміць з гэтымі матэрыяламі яго законнага прадстаўніка.

4. Законны прадстаўнік можа быць адхілены ад удзелу ў крымінальнай справе, калі ў ходзе папярэдняга следства вызначана, што яго дзеянні наносыць урон інтарэсам непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага. Аб гэтым следчы выносіць матываваную пастанову. У такім выпадку да ўдзелу ў справе павінен быць дапушчаны іншы законны прадстаўнік непаўналетняга.

5. Няўка законнага прадстаўніка непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага, належным чынам апавешчанага аб месцы і часе правядзення следчых дзеянняў з удзелам непаўналетніх, не перашкаджае правядзенню следчых дзеянняў пры наяўнасці пісьмовай згоды на гэта непаўналетніх падазраванага або абвінавачванага.

Артыкул 437. Удзел законнага прадстаўніка непаўналетняга абвінавачванага ў судовым разборы

1. У судовае пасяджэнне павінны быць выкліканы бацькі або іншыя законныя прадстаўнікі непаўналетняга абвінавачванага, якія карыстаюцца правамі, прадугледжанымі артыкулам 57 гэтага Кодэкса.

2. Законны прадстаўнік матываваным вызначэннем суда можа быць адхілены ад удзелу ў судовым разборы, калі ў ходзе судовага разбору вызначана, што яго дзеянні наносяць урон інтарэсам непаўналетняга абвінавачванага. У гэтым выпадку суд павінен вырашыць пытанне аб допуску іншага законнага прадстаўніка непаўналетняга абвінавачванага.

3. Няўка законнага прадстаўніка непаўналетняга абвінавачванага, які належным чынам апавешчаны аб месцы і часе разгляду крымінальнай справы і не заявіў хадайніцтва аб яе адкладанні, не перашкаджае разгляду крымінальнай справы, калі суд не знойдзе яго ўдзел неабходным.

Артыкул 438. Выдаленне непаўналетняга абвінавачванага з залы судовага пасяджэння

1. Суд па хадайніцтве дзяржаўнага абвінаваўцы, абаронцы або законнага прадстаўніка непаўналетняга абвінавачванага, а таксама па сваёй ініцыятыве мае права з улікам меркаванняў бакоў сваім вызначэннем выдаліць непаўналетняга абвінавачванага з залы судовага пасяджэння на час даследавання акалічнасцей, якія могуць аказаць на яго адмоўнае ўздзеянне.

2. Пасля вяртання непаўналетняга абвінавачванага ў залу судовага пасяджэння суд паведамляе яму змест разбору, які адбыўся ў яго адсутнасць, і прадастаўляе непаўналетняму абвінавачванаму магчымасць задаць пытанні асобам, дапытаным без яго ўдзелу.

Артыкул 439. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры пастанове прыгавору непаўналетняму абвінавачванаму

1. Пры пастанове прыгавору непаўналетняму абвінавачванаму суд разам з пытаннямі, пералічанымі ў артыкуле 352 гэтага Кодэкса, абавязаны абмеркаваць пытанне аб прызначэнні пакарання, не звязанага з пазбаўленнем волі, а таксама аб вызваленні ад пакарання ў адпаведнасці з главамі 15 і 16 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

2. У выпадках прызначэння пакарання, не звязанага з пазбаўленнем волі, суд паведамляе аб гэтым органу, які кіруе яго выкананнем, і ўскладае на яго ажыццяўленне кантролю за паводзінамі асуджанага.

Артыкул 440. Прымяненне судом у дачыненні да непаўналетняга абвінавачванага прымусовых мер выхаваўчага характару

1. Калі па крымінальнай справе аб злачынстве, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, або аб учыненым упершыню менш цяжкім злачынстве будзе прызнана, што непаўналетні, які ўчыніў гэта злачынства, можа быць выпраўлены без прымянення мер крымінальнага пакарання, суд мае права пастанавіць абвінаваўчы прыгавор і прызначыць яму прымусовыя меры выхаваўчага характару, прадугледжаныя артыкулам 117

Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь. Копія прыгавору накіроўваецца ў орган, які кіруе выкананнем прымусовых мер выхаваўчага характару.

2. Кантроль за выкананнем непаўналетнім асуджаным патрабаванняў, прадугледжаных прызначанай яму прымусовай мерай выхаваўчага характару, ускладаецца па пастанове суддзі на орган, які кіруе выкананнем прымусовых мер выхаваўчага характару. У выпадку злоснага ўхілення непаўналетняга асуджанага на працягу тэрміну судзімасці ад выканання прымусовай меры выхаваўчага характару суддзя па прадстаўленні органа, які кіруе яе выкананнем, адмяняе прымусовую меру выхаваўчага характару і замяняе яе на больш строгую, прадугледжаную часткай другой артыкула 117 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 441. Вызваленне судом непаўналетняга асуджанага са спецыяльнай навучальна-выхаваўчай або спецыяльнай лячэбна-выхаваўчай установы

1. Знаходжанне асуджанага ў спецыяльнай навучальна-выхаваўчай або спецыяльнай лячэбна-выхаваўчай установе можа быць спынена датэрмінова судом, калі непаўналетні выправіўся і няма неабходнасці ў далейшым прымяненні прымусовай меры выхаваўчага характару, а таксама ў выпадках узнікнення акалічнасцей, якія перашкаджаюць знаходжанню асуджанага ў гэтых установах. Пытанне аб спыненні яго знаходжання ў спецыяльнай навучальна-выхаваўчай або спецыяльнай лячэбна-выхаваўчай установе разглядаецца і вырашаецца па прадстаўленні органа, які кіруе выкананнем прымусовых мер выхаваўчага характару, асабіста суддзёй таго суда, які пастанавіў прыгавор, або раённага суда па месцы жыхарства непаўналетняга асуджанага на працягу дзесяці сутак з дня паступлення прадстаўлення.

2. У судовое пасяджэнне выклікаюцца непаўналетні асуджаны, яго законны прадстаўнік, абаронца, пракурор і прадстаўнік органа, які кіруе выкананнем прымусовых мер выхаваўчага характару. Няўка ўказаных асоб не перашкаджае разгляду матэрыялаў.

3. Па выніках разгляду матэрыялаў суддзя ў дарадчым пакоі выносіць пастанову, якая падлягае абвясчэнню ў судовым пасяджэнні.

4. Копія пастановы на працягу пяці сутак накіроўваецца законнаму прадстаўніку непаўналетняга асуджанага, у орган, які кіруе выкананнем прымусовых мер выхаваўчага характару, пракурору і ў суд, які пастанавіў прыгавор.

5. Пастанова можа быць абскарджана і апратэставана ў касацыйным парадку.

ГЛАВА 46

ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ АБ ПРЫМЯНЕННІ ПРЫМУСОВЫХ МЕР БЯСПЕКІ І ЛЯЧЭННЯ

Артыкул 442. Падставы прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння

1. Прымусовыя меры бяспекі і лячэння, прадугледжаныя артыкулам 101 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, прымяняюцца судом да асоб, якія ўчынілі грамадска небяспечныя дзеянні, прадугледжаныя крымінальным законам, у стане бессвядомасці або якія захварэлі пасля ўчынення злачынства на псіхічнае расстройства (захворванне), якое пазбаўляе іх магчымасці ўсведамляць значэнне сваіх дзеянняў або кіраваць імі, калі гэтыя асобы па характары ўчыненага імі дзеяння і сваім псіхічным стане ўяўляюць небяспеку для грамадства.

2. Парадак крымінальнага працэсу па прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса і гэтай главай.

Артыкул 443. Парадак папярэдняга следства

1. Па справах аб прадугледжаных крымінальным законам грамадска небяспечных дзеяннях асоб у стане бессвядомасці, а таксама аб злачынствах асоб, якія захварэлі на псіхічнае расстройство (захворванне) пасля ўчынення злачынства, абавязкова вядзенне папярэдняга следства.

2. Пры вядзенні папярэдняга следства павінны быць высветлены наступныя акалічнасці:

1) час, месца, спосаб і іншыя акалічнасці ўчыненага грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам;

2) учыненне асобай грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам;

3) наяўнасць у асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, псіхічнага расстройства (захворвання) у мінулым, ступень і характар псіхічнага расстройства (захворвання) у момант учынення грамадска небяспечнага дзеяння і да часу вядзення па крымінальнай справе;

4) паводзіны асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, як да яго ўчынення, так і пасля;

5) характар і памер урону, прычыненага грамадска небяспечным дзеяннем, прадугледжаным крымінальным законам.

3. Накіраванне асобы на судовую-псіхіятрычную экспертызу дапускаецца толькі пры наяўнасці дастатковых даных, якія ўказваюць, што менавіта гэта асоба ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, у сувязі з якім узбуджана крымінальная справа і вядзецца папярэдняе следства.

4. Калі вядзенне следчых дзеянняў з удзелам асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, з прычыны псіхічнага стану гэтай асобы з'яўляецца немагчымым, следчы складае аб гэтым пратакол з выкананнем патрабаванняў артыкулаў 193 і 194 гэтага Кодэкса.

Артыкул 444. Заканчэнне папярэдняга следства

1. Па заканчэнні папярэдняга следства следчы выносіць пастанову аб:

1) спыненні вядзення па крымінальнай справе – у выпадках, прадугледжаных артыкулам 250 гэтага Кодэкса, або ў выпадках, калі па характары ўчыненага грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, і сваім псіхічным стане асоба, якая ўчыніла гэта дзеянне, не ўяўляе небяспекі для грамадства;

2) перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд пры ўстанаўленні падстаў для прымянення да асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, прымусовых мер бяспекі і лячэння.

2. У пастанове аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд павінны быць таксама выкладзены акалічнасці справы, устаноўленыя ў ходзе папярэдняга следства, і падставы для прымянення судом прымусовых мер бяспекі і лячэння.

3. Пастанова разам з крымінальнай справай накіроўваецца пракурору, які пры згодзе з пастановай перадае справу ў суд, а пры нязгодзе вяртае справу для вядзення дадаткова папярэдняга следства. Пры адсутнасці падстаў для прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння пракурор спыняе вядзенне па крымінальнай справе.

3¹. Калі папярэдняе расследаванне крымінальнай справы або кіраўніцтва следчай групай ажыццяўляліся пракурорам, ім выносіцца пастанова аб спыненні вядзення па крымінальнай справе або аб накіраванні крымінальнай справы ў суд для вырашэння пытання аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння.

4. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе, калі па характары ўчыненага грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, і сваім

псіхічным стане асоба, якая ўчыніла гэта дзеянне, не ўяўляе небяспекі для грамадства, але пакутуе на псіхічнае расстройство (захворванне), следчы або пракурор у пяцідзённы тэрмін у пісьмовай форме паведамляюць аб ёй у арганізацыю аховы здароўя па месцы жыхарства гэтай асобы або ўпраўленне аховы здароўя абласнога выканаўчага камітэта (камітэт па ахове здароўя Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта).

Артыкул 445. Прызначэнне судовага разбору

1. Пасля паступлення ў суд крымінальнай справы для прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння судзя прызначае яе да разбору ў судовым пасяджэнні, паведамляе аб гэтым пракурору, абаронцу і законным прадстаўнікам асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, выклікае пацярпелых, сведак, а ў неабходных выпадках – і экспертаў.

2. Суд мае права выклікаць у судовае пасяджэнне асобу, у дачыненні да якой разглядаецца крымінальная справа, калі гэтаму не перашкаджае характар яе захворвання.

Артыкул 446. Судовы разбор

1. Разбор крымінальнай справы, якая паступіла ў суд у парадку, прадугледжаным артыкулам 445 гэтага Кодэкса, адбываецца ў судовым пасяджэнні ў адпаведнасці з правіламі глаў 35–38 гэтага Кодэкса з абавязковым удзелам пракурора і абаронцы.

2. У судовым пасяджэнні павінны быць даследаваны доказы, якія ўстанаўліваюць або абвяргаюць учыненне гэтай асобай грамадска небяспечнага дзеяння, прадугледжанага крымінальным законам, заслухана заключэнне экспертаў аб псіхічным стане гэтай асобы і даследаваны іншыя акалічнасці, якія маюць значэнне для вырашэння пытання аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння.

Артыкул 447. Пытанні, якія вырашаюцца судом пры прыняцці рашэння па крымінальнай справе

У працэсе судовага разбору крымінальнай справы павінны быць даследаваны і вырашаны наступныя пытанні:

1) ці мела месца грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам;

2) ці ўчыніла гэта дзеянне асоба, у дачыненні да якой разглядаецца крымінальная справа;

3) ці ўчыніла гэта асоба грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, у стане бессвядомасці;

4) ці захварэла гэта асоба пасля ўчынення злачынства на псіхічнае расстройство (захворванне), якое пазбаўляе яе магчымасці ўсведамляць свае дзеянні або кіраваць імі, і ці не з'яўляецца гэта захворванне часовым псіхічным расстройством (захворваннем), якое патрабуе толькі прыпынення вядзення па крымінальнай справе;

5) ці ўяўляе псіхічнае расстройство (захворванне) гэтай асобы небяспеку для яе або іншых асоб ці магчымасць прычынення ім іншай шкоды;

б) ці падлягае прымяненню ў дачыненні да гэтай асобы прымусовая мера бяспекі і лячэння і якая менавіта.

Артыкул 448. Вызначэнне (пастанова) суда

1. Прызнаўшы даказаным, што грамадска небяспечнае дзеянне, прадугледжанае крымінальным законам, учынена гэтай асобай у стане бессвядомасці або што гэта асоба пасля ўчынення злачынства захварэла на псіхічнае расстройство (захворванне), якое робіць немагчымым прызначэнне або выкананне пакарання, суд выносіць вызначэнне

(пастанову) у адпаведнасці з артыкуламі 101–105 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь аб прымяненні да яе прымусовай меры бяспекі і лячэння з указаннем, якой менавіта.

2. Калі асоба, указаная ў частцы 1 гэтага артыкула, не ўяўляе небяспекі па сваім псіхічным стане і характары ўчыненага ёй дзеяння, суд выносіць вызначэнне (пастанову) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе і непрымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння.

3. У выпадку, калі суд прызнае, што ўдзел асобы ва ўчыненні грамадска небяспечнага дзеяння не даказаны, таксама як і пры ўстанаўленні акалічнасцей, прадугледжаных артыкуламі 29 і 30 гэтага Кодэкса, суд выносіць вызначэнне (пастанову) аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па ўстаноўленай ім падставе незалежна ад наяўнасці і характару захворвання асобы.

4. Пры спыненні вядзення па крымінальнай справе па падставах, указаных у частках 2 і 3 гэтага артыкула, копія вызначэння (пастановы) суда ў пяцідзённы тэрмін накіроўваецца ў арганізацыю аховы здароўя па месцы жыхарства гэтай асобы або ўпраўленне аховы здароўя абласнога выканаўчага камітэта (камітэт па ахове здароўя Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта) для вырашэння пытанняў аб аказанні медыцынскай дапамогі або аб накіраванні ў псіхіятрычны стацыянар.

5. Прызнаўшы, што стан бессвядомасці асобы, у дачыненні да якой разглядаецца крымінальная справа, не ўстаноўлены або што захворванне асобы не ўплывае на прымяненне да яе мер пакарання, суд сваім вызначэннем (пастановай) вяртае крымінальную справу пракурору для вядзення папярэдняга следства.

6. У вызначэнні (пастанове) суда вырашаюцца пытанні, указаныя ў артыкуле 364 гэтага Кодэкса.

Артыкул 449. Абскарджанне і апратэставанне вызначэння (пастановы) суда

Вызначэнне (пастанова) суда можа быць абскарджана на працягу дзесяці сутак абаронцам, законным прадстаўніком асобы, у дачыненні да якой разглядалася крымінальная справа, пацярпелым або яго прадстаўніком і апратэставана пракурорам у той жа тэрмін у вышэйстаячы суд. Грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык або іх прадстаўнікі маюць права абскардзіць вызначэнне (пастанову) суда ва ўказаны тэрмін у частцы, якая адносіцца да грамадзянскага іску.

Артыкул 450. Спыненне або змяненне прымусовых мер бяспекі і лячэння

1. Суд спыняе або змяняе прымусовыя меры бяспекі і лячэння па прадстаўленні адміністрацыі псіхіятрычнага стацыянара і заключэння ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі ўрачоў-спецыялістаў у сферы аказання псіхіятрычнай дапамогі.

2. Пытанні аб спыненні або змяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння разглядаюцца судом, які вынес вызначэнне (пастанову) аб прымяненні такіх мер, у складзе, які вызначаецца на падставе пункта 2 часткі 2 і часткі 3 артыкула 32 гэтага Кодэкса.

3. Аб дні разгляду матэрыялаў суд паведамляе законнаму прадстаўніку асобы, да якой прыменена прымусовая мера бяспекі і лячэння, адміністрацыі псіхіятрычнага стацыянара, абаронцу і пракурору. Удзел у судовым пасяджэнні абаронцы і пракурора абавязковы, няўка іншых асоб не перашкаджае разгляду матэрыялаў.

4. У судовым пасяджэнні даследуюцца прадстаўленне арганізацыі аховы здароўя, заключэнне ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі ўрачоў-спецыялістаў у сферы аказання псіхіятрычнай дапамогі, выслухоўваюцца меркаванні асоб, што ўдзельнічаюць у пасяджэнні. Калі заключэнне ўрачэбна-кансультацыйнай камісіі ўрачоў-спецыялістаў у сферы аказання псіхіятрычнай дапамогі выклікае сумненне, суд па хадайніцтве асоб, што

ўдзельнічаюць у пасяджэнні, або па сваёй ініцыятыве можа прызначыць судова-псіхіятрычную экспертызу, выпатрабаваць дадатковыя дакументы.

5. Суд спыняе або змяняе прымусовую меру бяспекі і лячэння ў выпадку такога псіхічнага стану асобы, пры якім адпадае неабходнасць у прымяненні раней прызначанай меры або ўзнікае неабходнасць у прызначэнні іншай меры бяспекі і лячэння.

6. Аб спыненні або змяненні, а таксама аб адмове ў спыненні або змяненні прымусовай меры бяспекі і лячэння суд у дарадчым пакоі выносіць вызначэнне (пастанову) і абвешчае яго ў судовым пасяджэнні.

Артыкул 451. Аднаўленне крымінальнай справы ў дачыненні да асобы, да якой прыменена прымусовая мера бяспекі і лячэння

1. Калі ўрачэбна-кансультацыйнай камісіяй урачоў-спецыялістаў у сферы аказання псіхіятрычнай дапамогі будзе прызнана, што асоба, да якой з прычыны яе псіхічнага расстройства (захворвання) пасля ўчынення злачынства была прыменена прымусовая мера бяспекі і лячэння, выздаравела, суд на падставе заключэння гэтай камісіі ў адпаведнасці з артыкулам 402 гэтага Кодэкса выносіць вызначэнне (пастанову) аб спыненні прымянення прымусовай меры бяспекі і лячэння і вырашае пытанне аб накіраванні справы для вядзення папярэдняга расследавання, прыцягнення гэтай асобы ў якасці абвінавачванага і перадачы крымінальнай справы ў суд у агульным парадку.

2. Час, праведзены ў псіхіятрычным стацыянары, уключаецца ў тэрмін утрымання пад вартай.

ГЛАВА 47 ПАСКОРАНАЕ ВЯДЗЕННЕ

Артыкул 452. Парадак паскоранага вядзення

1. Пры наяўнасці прыкмет злачынстваў, якія не ўяўляюць вялікай грамадскай небяспекі, або менш цяжкіх злачынстваў, калі факт злачынства відавочны, вядома асоба, якая падазраецца ва ўчыненні злачынства, і яна не адмаўляе ўчынення ёй гэтага злачынства, ажыццяўляецца паскоранае вядзенне.

2. Парадак паскоранага вядзення вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса, за выключэннямі, устаноўленымі гэтай главай.

3. Пры паскораным вядзенні да ўзбуджэння крымінальнай справы бяруцца тлумачэнні ад асобы, якая не адмаўляе ўчынення гэтага злачынства, сведак і іншых асоб аб акалічнасцях учыненага злачынства, выпатрабуюцца даведка аб наяўнасці або адсутнасці судзімасці ў асобы, якая не адмаўляе ўчынення злачынства, даныя, якія характарызуюць асобу, і іншыя матэрыялы, што маюць значэнне для разгляду справы ў судовым пасяджэнні або пастановы прыгавору без судовага разбору.

4. У асобы, якая не адмаўляе ўчынення злачынства, бярэцца абавязацельства з'яўляцца па выкліках следчага і суда і паведамляць ім аб перамене месца жыхарства. У выпадку няўкі асоба можа быць падвергнута прыводу.

Артыкул 453. Тэрмін паскоранага вядзення

1. Паскоранае вядзенне павінна быць закончана не пазней за дзесяць сутак з дня паступлення ў орган папярэдняга следства заявы або паведамлення аб злачынстве да перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд.

2. Тэрмін, устаноўлены часткай 1 гэтага артыкула, па матываванай пастанове следчага можа быць прадоўжаны да пятнаццаці сутак начальнікам следчага падраздзялення або яго намеснікам.

Артыкул 454. Заканчэнне паскоранага вядзення

1. Прызнаўшы сабраныя матэрыялы дастатковымі для ўзбуджэння крымінальнай справы і накіравання яе ў суд, следчы выносіць пастанову аб узбуджэнні крымінальнай справы, прымае яе да свайго вядзення, прыцягвае ў якасці абвінавачванага асобу, якая падазраецца ва ўчыненні злачынства і не адмаўляе яго ўчынення, у парадку, прадугледжаным артыкуламі 240–244 гэтага Кодэкса, вырашае пытанне аб меры стрымання ў дачыненні да абвінавачванага ў адпаведнасці з артыкуламі 116–126 гэтага Кодэкса, накладае арышт на маёмасць у парадку, прадугледжаным артыкулам 132 гэтага Кодэкса, а таксама прымае рашэнне аб прызнанні асобы пацярпелай, грамадзянскім істцом, грамадзянскім адказчыкам і праводзіць допыт пацярпелых і сведак у адпаведнасці з артыкуламі 220 і 221 гэтага Кодэкса, пры неабходнасці атрымлівае ўзоры для параўнальнага даследавання, выносіць пастановы аб правядзенні асведчання, прызначэнні экспертызы, прымае рашэнне аб прызнанні рэчавымі доказамі.

2. Выканаўшы дзеянні, пералічаныя ў частцы 1 гэтага артыкула, следчы заканчвае па падставах і ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 255–262 гэтага Кодэкса, паскоранае вядзенне.

3. Па заканчэнні азнаямлення абвінавачванага, яго абаронцы, пацярпелага з крымінальнай справай следчы акрамя выканання патрабаванняў, прадугледжаных часткай 5 артыкула 257 гэтага Кодэкса, растлумачвае абвінавачванаму ва ўчыненні злачынства, што не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, які прызнае поўнасю сваю віну і грамадзянскі іск, калі ён прад'яўлены, а таксама пацярпеламу парадак і наступствы вядзення па справе ў судзе ў адпаведнасці з часткай 4 артыкула 457, артыкуламі 459, 459² гэтага Кодэкса і высвятляе ў абвінавачванага, пацярпелага, ці згодны яны на пастанову абвінаваўчага прыговору і прызначэнне пакарання, прымяненне іншых мер крымінальнай адказнасці без судовага разбору (у завочным вядзенні). Адносіны абвінавачванага, пацярпелага да вядзення па справе ў судзе ў парадку завочнага вядзення адлюстроўваюцца ў пратаколе азнаямлення з крымінальнай справай.

Артыкул 455. Дзеянні пракурора па крымінальных справах паскоранага вядзення

1. Пры паступленні ад следчага крымінальнай справы, закончанай у парадку паскоранага вядзення, пракурор або яго намеснік абавязаны ў тэрмін не большы за 24 гадзіны праверыць гэту справу і па падставах і ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 263–266 гэтага Кодэкса, прыняць рашэнне аб яе далейшым руху.

2. Па крымінальнай справе ў дачыненні да асобы, якая абвінавачваецца ва ўчыненні менш цяжкага злачынства, а таксама пры адсутнасці згоды абвінавачванага і пацярпелага на правядзенне ў судзе завочнага вядзення па справе аб злачынстве, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, пракурор або яго намеснік у пастанове выказваюць меркаванне аб разглядзе крымінальнай справы без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы з прапановай аб прымяненні да абвінавачванага канкрэтнага пакарання або іншых мер крымінальнай адказнасці. Аб накіраванні крымінальнай справы ў суд і прапанове аб разглядзе крымінальнай справы без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы пракурор або яго намеснік паведамляюць абвінавачванаму і пацярпеламу па правілах артыкула 266 гэтага Кодэкса.

3. Пры наяўнасці згоды абвінавачванага і пацярпелага на завочнае вядзенне ў судзе па справе аб злачынстве, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, пракурор або яго намеснік у пастанове выказваюць меркаванне аб магчымасці пастановы прыговору і прымянення да абвінавачванага пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці без судовага разбору і прапанову аб прымяненні да абвінавачванага канкрэтнага пакарання або іншых мер крымінальнай адказнасці. Аб накіраванні крымінальнай справы ў суд і аб

магчымасці пастановы прыгавору і прымянення да абвінавачванага пакарання, іншых мер крымінальнай адказнасці без судавага разбору пракурор або яго намеснік паведамляюць абвінавачванаму і пацярпеламу па правілах артыкула 266 гэтага Кодэкса.

Артыкул 456. Вядзенне папярэдняга следства

Папярэдняе следства па крымінальных справах, узбуджаных у парадку паскоранага вядзення, праводзіцца следчым па агульных правілах гэтага Кодэкса:

1) калі выкананне працэсуальных і іншых дзеянняў, прадугледжаных часткай 3 артыкула 452 і артыкулам 454 гэтага Кодэкса, на працягу тэрміну, устаноўленага артыкулам 453 гэтага Кодэкса, немагчыма;

2) калі пракурор вярнуў крымінальную справу, закончаную ў парадку паскоранага вядзення, для вядзення папярэдняга следства;

3) калі злачынства ўчынена непаўналетнім, а таксама аб прадугледжаных крымінальным законам грамадска небяспечных дзеяннях асоб у стане бессвядомасці або асоб, якія захварэлі на псіхічнае расстройство (захворванне) пасля ўчынення злачынства.

Артыкул 457. Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе паскоранага вядзення, якая паступіла ў суд

1. Па крымінальнай справе, якая паступіла ад пракурора ў суд, суддзя праводзіць падрыхтоўчыя дзеянні і прымае рашэнні ў адпаведнасці з правіламі главы 33 гэтага Кодэкса і палажэннямі гэтага артыкула не пазней за пяць сутак з дня паступлення справы ў суд.

2. У пастанове аб прызначэнні судавага разбору ў дачыненні да асобы, якая абвінавачваецца ва ўчыненні менш цяжкага злачынства, а таксама па крымінальнай справе, па якой не дадзена згода абвінавачванага і пацярпелага на завочнае вядзенне па крымінальнай справе ў судзе, суддзя ўказвае аб разглядзе крымінальнай справы без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 455 гэтага Кодэкса.

3. У выпадку прызначэння судавага разбору без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовае пасяджэнне выклікаюцца абвінавачваны, абаронца, калі ён удзельнічае ў справе, а таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі. Указаныя асобы, а таксама пракурор, які накіраваў крымінальную справу ў суд, павінны быць апавешчаны аб месцы і часе судавага разбору не менш чым за пяць сутак да яго пачатку.

4. Па справе, якая паступіла ў суд, у дачыненні да асобы, што абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, па якой атрымана згода абвінавачванага, пацярпелага на пастанову прыгавору без судавага разбору, суддзя з улікам меркавання пракурора аб магчымасці завочнага вядзення па справе ў судзе прымае адно з наступных рашэнняў:

1) аб пастанове ў дачыненні да абвінавачванага абвінаваўчага прыгавору без судавага разбору і выкліку бакоў;

2) аб прызначэнні судавага разбору ў адпаведнасці з часткай 2 гэтага артыкула.

Артыкул 458. Разгляд крымінальнай справы ў судовым пасяджэнні

1. Разгляд крымінальнай справы паскоранага вядзення ў судовым пасяджэнні праводзіцца па агульных правілах судавага разбору, а ў выпадку, калі дзяржаўны абвінаваўца ў судовым разборы не ўдзельнічае, – і з выключэннямі, устаноўленымі гэтым артыкулам.

2. Прызначэнне судавага разбору без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы не перашкаджае пракурору ў любы момант уступіць у судовы разбор для падтрымання абвінавачання.

3. Пры разглядзе крымінальнай справы без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы старшынствуючы ў падрыхтоўчай частцы судовага пасяджэння высвятляе, ці ўручаны абвінавачванаму і калі менавіта працэсуальныя дакументы, пералічаныя ў частцы 2 артыкула 316 гэтага Кодэкса, а таксама ці паведамлілі яму і калі аб накіраванні пракурорам або яго намеснікам крымінальнай справы ў суд і прапанове аб разглядзе крымінальнай справы без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы.

4. Няяўка ў судовае пасяджэнне без уважлівых прычын пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўнікоў не перашкаджае разгляду справы па сутнасці.

5. Судовае следства пачынаецца без абвяшчэння прад'яўленага асобе абвінавачання і праводзіцца ў скарачаным парадку, за выключэннямі, устаноўленымі гэтым артыкулам.

6. Пасля высвятлення старшынствуючым у абвінавачванага яго адносін да прад'яўленага абвінавачання абвінавачванаму прапануецца даць паказанні ў сувязі з прад'яўленым абвінавачаннем. Затым яму могуць быць зададзены пытанні пацярпелым, грамадзянскім істцом, іх прадстаўнікамі, абаронцам, грамадзянскім адказчыкам, яго прадстаўніком. Пасля чаго старшынствуючы павінен растлумачыць бакам наступствы правядзення судовага следства ў скарачаным парадку, прадугледжаныя часткай 1 артыкула 326 гэтага Кодэкса.

7. Калі прызнанне абвінавачваным сваёй віны нікім не аспрэчваецца і не выклікае ў суда сумненняў, то пасля допыту абвінавачванага і заслухоўвання паказанняў (тлумачэнняў) пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўнікоў, якія хадайнічалі аб допыце, суд аб'яўляе судовае следства закончаным і пераходзіць да судовых спрэчак.

8. У выпадку непрызнання абвінавачваным сваёй віны поўнасцю або ў частцы ці калі судом прызнаны неабходным удзел дзяржаўнага абвінаваўцы ў судовым пасяджэнні, суд выносіць пастанову аб адкладанні судовага разбору і выкліку дзяржаўнага абвінаваўцы, пасля чаго разбор крымінальнай справы адбываецца ў судовым пасяджэнні ў адпаведнасці з правіламі глаў 35–37 гэтага Кодэкса.

9. Не пазней за пяць сутак пасля абвяшчэння прыговору па крымінальнай справе, разгледжанай судом у парадку паскоранага вядзення без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы, копія прыговору павінна быць уручана судом пракурору, які накіраваў крымінальную справу ў суд.

10. Па крымінальнай справе, разгледжанай судом у парадку паскоранага вядзення без удзелу дзяржаўнага абвінаваўцы, пракурор, які накіраваў крымінальную справу ў суд, мае права хадайнічаць аб азначэнні са сціслым пратаколам, пратаколам судовага пасяджэння, з гука- або відэазапісам ходу закрытага судовага пасяджэння, аб атрыманні копіі гука- або відэазапісу ходу адкрытага судовага пасяджэння ў парадку, прадугледжаным артыкулам 309 гэтага Кодэкса.

Артыкул 459. Пастанова прыговору па справе паскоранага вядзення без судовага разбору (завочнае вядзенне)

1. Прыговор па справе паскоранага вядзення можа быць пастаноўлены суддзёй па матэрыялах крымінальнай справы без судовага разбору і выкліку бакоў у дачыненні да асобы, што абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, калі абвінавачваны поўнасцю прызнае сваю віну і грамадзянскі іск, калі ён прад'яўлены, зробленае ім прызнанне не аспрэчваецца якім-небудзь з бакоў і не выклікае сумнення ў судзі, а таксама не выклікаюць сумненні вінаватасць абвінавачванага, юрыдычная кваліфікацыя дзеяння і добраахвотнасць згоды абвінавачванага і пацярпелага на завочнае вядзенне ў судзе, адсутнічаюць іншыя перашкоды пастанове прыговору без судовага разбору.

2. Не пазней за пяць сутак з дня пастановы прыгавору без судовага разбору яго копія павінна быць уручана судом абвінавачванаму, а таксама пракурору, які накіраваў крымінальную справу ў суд. Абаронцу, калі ён удзельнічаў у справе, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам у гэты ж тэрмін судом накіроўваецца паведамленне аб прынятым па крымінальнай справе рашэнні, а пры паступленні ад іх адпаведнай просьбы – уручаецца копія прыгавору.

Артыкул 459¹. Прыгавор па справе паскоранага вядзення без судовага разбору

1. Прыгавор, пастаноўлены па справе паскоранага вядзення без судовага разбору, павінен адпавядаць агульным патрабаванням да прыгавору, прадугледжаным главой 38 гэтага Кодэкса, за выключэннямі, устаноўленымі гэтым артыкулам.

2. Уводная частка прыгавору павінна адпавядаць патрабаванням артыкула 359 гэтага Кодэкса, а рэзалюцыйная частка прыгавору складаецца з выкананнем палажэнняў артыкулаў 361 і 364 гэтага Кодэкса. Пры гэтым уводная частка прыгавору павінна таксама ўтрымліваць указанне аб пастанове прыгавору ў парадку завочнага вядзення, а рэзалюцыйная частка прыгавору – аб парадку і тэрмінах падачы пярэчанняў на прыгавор, пастаноўлены без судовага разбору.

3. Апісальна-матывавальная частка прыгавору павінна ўтрымліваць апісанне злачыннага дзеяння, якое пацвярджаецца матэрыяламі крымінальнай справы, юрыдычную кваліфікацыю злачынства. Суддзя мае права ўказаць доказы вінаватасці, не раскрываючы іх зместу. У прыгаворы прыводзяцца акалічнасці, якія змякчаюць і абцяжарваюць адказнасць, матывы вырашэння пытанняў, што датычацца прызначэння пакарання, прымянення іншых мер крымінальнай адказнасці, вырашэння грамадзянскага іску, лёсу маёмасці, на якую накладзены арышт, і рэчавых доказаў.

Артыкул 459². Пярэчанні на прыгавор, пастаноўлены без судовага разбору, наступствы іх падачы

1. Абвінавачваны, пракурор, які накіраваў справу ў суд, на працягу дзесяці сутак з моманту атрымання копіі прыгавору, пастаноўленага без судовага разбору, а абаронца, што ўдзельнічаў у справе, пацярпелы, грамадзянскі ісцец, грамадзянскі адказчык і іх прадстаўнікі з моманту іх апавяшчэння аб прынятым рашэнні маюць права падаць у суд свае пярэчанні на прыгавор. Указанне ў пярэчаннях матываў нязгоды з прыгаворам неабавязкова.

2. У выпадку падачы ў тэрміны, прадугледжаныя часткай 1 гэтага артыкула, пярэчанняў на прыгавор суда, пастаноўлены без судовага разбору, суддзя на працягу трох сутак выносіць пастанову аб адмене пастаноўленага ім прыгавору, а крымінальную справу неадкладна перадае старшыні суда або яго намесніку для вырашэння пытання аб яе перадачы іншаму суддзі і прызначэнні судовага разбору ў парадку, прадугледжаным часткай 1 артыкула 457 гэтага Кодэкса.

3. Прыгавор, пастаноўлены без судовага разбору, уступае ў законную сілу па сканчэнні тэрміну падачы на яго пярэчанняў і накіроўваецца да выканання ў агульным парадку.

ГЛАВА 48

ВЯДЗЕННЕ ПА ПAKPЫЦЦІ ШКОДЫ, ПPЫЧЫНЕНАЙ ДЗЕЯННЯМІ ОРГАНА, ЯКІ ВЯДЗЕ КPЫМІНАЛЬНЫ ПPАЦЭС

Артыкул 460. Шкода, якая падлягае пакрыццю

1. Права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, уключае ў сябе права на пакрыццё маёмаснай, фізічнай шкоды, ліквідацыю

наступстваў маральнай шкоды, прычыненых грамадзяніну ў выніку затрымання, утрымання пад вартай, дамашнім арыштам, часовага адхілення ад пасады, прымусовага змяшчэння ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар, прымянення прымусовых мер бяспекі і лячэння або незаконнага асуджэння, і аднаўленне парушаных працоўных, пенсійных, жыллёвых і іншых правоў.

2. Шкода, прычыненая асобе дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс, кампенсуецца дзяржавай у поўным аб'ёме незалежна ад віны асобы, якая праводзіць дазnanне, органа дазnanня, следчага, пракурора, Старшыні Следчага камітэта, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі або асоб, якія выконваюць іх абавязкі, або суда.

3. Фізічнай шкодай прызнаюцца шкодныя для здароўя і жыцця фізічнай асобы наступствы, якія наступілі ў выніку дзеянняў органа, які вядзе крымінальны працэс: расстройтва здароўя, калецтва, наступленне інваліднасці і іншыя наступствы, звязаныя з пагаршэннем фізічнага ці псіхічнага здароўя асобы, або наступленне смерці. Фізічная шкода кампенсуецца ў грашовым выражэнні, уключаючы выдаткі на лячэнне, страту часткі заробку ў сувязі з захворваннем, калецтвам або інваліднасцю або страты ў сувязі са стратай карміцеля і іншыя выдаткі.

4. Маёмаснай шкодай прызнаюцца страта фізічнай асобай заробку, пенсіі, дапамогі, маёмасных ільгот, якія яна страціла з прычыны дзеянняў органа, які вядзе крымінальны працэс; незаконная канфіскацыя маёмасці, незаконнае спагнанне штрафу, працэсуальных выдаткаў; выдаткі на атрыманне юрыдычнай дапамогі і іншыя выдаткі, панесеныя ў сувязі з вядзеннем па крымінальнай справе. Упушчаныя выгады па падставах і ў парадку, прадугледжаных гэтым Кодэксам, пакрыццю не падлягае. Выдаткі на атрыманне юрыдычнай дапамогі і іншыя выдаткі, панесеныя ў сувязі з вядзеннем па крымінальнай справе, кампенсуюцца ў межах фактычна панесеных выдаткаў.

5. Маральнай шкодай, наступствы якой падлягаюць ліквідацыі ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам, прызнаецца прычыненне маральных або фізічных пакут дзеяннямі, якія парушаюць асабістыя немаёмасныя правы грамадзяніна, у тым ліку знявага яго гонару і годнасці.

6. Парушэннямі працоўных, пенсійных, жыллёвых і іншых правоў фізічнай асобы прызнаюцца страта ёй ранейшай працы або пасады, а таксама працоўнага стажу або права на атрыманне пенсіі, якая належыць паводле закона, страта права на займанае жылое памяшканне, якія звязаны з прымяненнем затрымання, утрымання пад вартай, дамашняга арышту, часовага адхілення ад пасады, прымусовага змяшчэння ў судова-псіхіятрычны экспертны стацыянар, прымусовых мер бяспекі і лячэння, незаконным асуджэннем, незаконным пазбаўленнем воінскага або спецыяльнага звання.

7. Маёмасная шкода кампенсуецца і грашовая кампенсацыя фізічнай і маральнай шкоды ажыццяўляецца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту (казны).

Артыкул 461. Асобы, якія маюць права на пакрыццё шкоды

1. Права на пакрыццё шкоды па падставах, прадугледжаных часткай 1 артыкула 460 гэтага Кодэкса, маюць:

1) падазраваны або абвінавачваны, у дачыненні да якога крымінальны пераслед або вядзенне па крымінальнай справе спынены ў поўным аб'ёме па падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29, часткай 2 артыкула 250, пунктам 2 часткі 1 артыкула 303 і пунктам 3 артыкула 395 гэтага Кодэкса;

2) абвінавачваны, апраўданы судом;

3) асоба, у дачыненні да якой следчым, пракурорам або судом спынена вядзенне па крымінальнай справе аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння з прычыны недаказанасці ўдзелу асобы ва ўчыненні грамадска небяспечнага дзеяння або пры ўстанаўленні акалічнасцей, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса;

4) незаконна асуджаны;
 5) законны прадстаўнік падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне;

6) прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягае прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага.

2. Маёмасная шкода, грашовая кампенсацыя фізічнай і маральнай шкоды могуць быць спагнаны асобамі, указанымі ў частцы 1 гэтага артыкула, у парадку грамадзянскага судаводства.

Артыкул 462. Падставы для ўзнікнення права на пакрыццё шкоды, прычыненай дзеяннямі органа, які вядзе крымінальны працэс

1. Права асоб, пералічаных у частцы 1 артыкула 461 гэтага Кодэкса, на пакрыццё шкоды вынікае з дня ўступлення ў законную сілу прынятага органам, які вядзе крымінальны працэс, рашэння аб рэабілітацыі асобы.

2. Да рашэнняў аб рэабілітацыі асобы адносяцца:

1) пастанова следчага, пракурора аб спыненні папярэдняга расследавання, крымінальнага пераследу па крымінальнай справе па падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 і часткай 2 артыкула 250 гэтага Кодэкса;

2) апраўдальны прыгавор;

3) вызначэнне (пастанова) суда першай інстанцыі аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па падставах, прадугледжаных пунктамі 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, або пры адмове дзяржаўнага абвінаваўцы ад абвінавачвання, калі ад абвінавачвання адмовіліся таксама пацярпелы, грамадзянскі ісцэц або іх прадстаўнікі;

4) апеляцыйнае вызначэнне аб адмене абвінаваўчага прыгавору і спыненні вядзення па крымінальнай справе па падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, або калі доказами, даследаванымі судом першай інстанцыі і ў ходзе апеляцыйнага разгляду крымінальнай справы, прад'яўленае асобе абвінавачанне не пацверджана і няма падстаў для новага судовага разбору;

5) вызначэнне (пастанова) суда касацыйнай, нагляднай інстанцыі, якім адменены абвінаваўчы прыгавор, што ўступіў у законную сілу, і ўсе наступныя вызначэнні і пастановы і спынена вядзенне па крымінальнай справе па падставах, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, або калі доказами, даследаванымі судом першай інстанцыі, прад'яўленае асобе абвінавачанне не пацверджана і няма падстаў для новага судовага разбору;

6) пастанова следчага, пракурора, вызначэнне (пастанова) суда аб спыненні вядзення па крымінальнай справе аб прымяненні прымусовых мер бяспекі і лячэння з прычыны недаказанасці ўдзелу асобы ва ўчыненні грамадска небяспечнага дзеяння або пры ўстанаўленні акалічнасцей, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса;

7) апеляцыйнае вызначэнне аб адмене вызначэння (пастановы) суда аб прымяненні прымусовай меры бяспекі і лячэння і спыненні вядзення па крымінальнай справе з прычыны недаказанасці ўдзелу асобы ва ўчыненні грамадска небяспечнага дзеяння або пры ўстанаўленні акалічнасцей, прадугледжаных пунктамі 1, 2, 8 і 9 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса.

3. Шкода, прычыненая органам, які вядзе крымінальны працэс, не падлягае пакрыццю ў выпадках спынення крымінальнага пераследу або вядзення па крымінальнай справе, пастановы апраўдальнага прыгавору з прычыны недасягнення ўзросту, з якога наступае крымінальная адказнасць, або ў дачыненні да непаўналетняга, што дасягнуў узросту, з якога наступае крымінальная адказнасць, але з прычыны адставання ў псіхічным развіцці, не звязанага з псіхічным расстройствам (захворваннем), падчас ўчынення грамадска небяспечнага дзеяння не быў здольны ўсведамляць фактычны

характар або грамадскую небяспеку свайго дзеяння, таксама як і ў выпадку, калі асоба добраахвотна агаварыла сябе ва ўчыненні злачынства.

Артыкул 463. прызнанне права на пакрыццё шкоды

Права на пакрыццё шкоды прызнаецца за асобай следчым, пракурорам або судом, якія прынялі рашэнне, указанае ў частцы 2 артыкула 462 гэтага Кодэкса, аб чым указваецца ў рэзалюцыйнай частцы адпаведнай пастановы, прыгавору, вызначэння.

Артыкул 464. Выключаны

Артыкул 465. Ліквідацыя наступстваў маральнай шкоды

Орган, які вядзе крымінальны працэс, па патрабаванні асобы, што мае права на пакрыццё маральнай шкоды, абавязаны прынесці афіцыйныя прабачэнні за прычыненую шкоду; у тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак пасля адпаведнага звароту асобы накіраваць у сродкі масавай інфармацыі пісьмовае ўказанне аб абвяржэнні звестак, якія зневажаюць асобу, калі такія звесткі былі распаўсюджаны ў сродках масавай інфармацыі ў ходзе дасудовага або судовага вядзення па крымінальнай справе, а таксама паведамленне аб адмене незаконных рашэнняў па месцы працы, службы, вучобы або жыхарства гэтай асобы.

Артыкул 466. Меры па аднаўленні іншых правоў

1. Патрабаванні аб аднаўленні парушаных працоўных, пенсійных, жыллёвых або іншых правоў фізічнай асобы вырашаюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам. Калі патрабаванне не задаволена або асоба не згодна з прынятым рашэннем, яна мае права звярнуцца ў суд у парадку грамадзянскага судаводства.

2. Асобам, незаконна пазбаўленым воінскіх або спецыяльных званняў, аднаўляюцца адпаведныя званні.

Артыкул 467. Тэрміны прад'яўлення патрабаванняў

1. Іск аб пакрыцці шкоды можа быць пададзены ў суд на працягу трох гадоў з дня ўзнiкнення права на пакрыццё шкоды.

2. Патрабаванні аб аднаўленні парушаных працоўных, пенсійных, жыллёвых і іншых правоў могуць быць прад'яўлены на працягу года з дня ўзнiкнення права на пакрыццё шкоды.

Артыкул 468. Выключаны

ГЛАВА 49

ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ У ДАЧЫНЕННІ ДА АСОБНЫХ КАТЭГОРЫЙ АСОБ

Артыкул 468¹. Катэгорыі асоб, у дачыненні да якіх прымяняецца асаблівы парадак вядзення па крымінальнай справе

1. Патрабаванні гэтай главы прымяняюцца пры вядзенні па крымінальнай справе ў дачыненні да:

1) асобы, пасада якой уключана ў кадравы рэстр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь;

2) дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

3) дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога, раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў;

4) суддзі;

5) народнага засядацеля ў перыяд выканання ім сваіх абавязкаў у судзе;

6) пракурора, начальніка следчага падраздзялення, следчага.

2. Парадак вядзення па крымінальнай справе ў дачыненні да асобы, указанай у частцы 1 гэтага артыкула, вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса з выключэннямі, устаноўленымі гэтай главой.

Артыкул 468². Узбуджэнне крымінальнай справы. Прыцягненне ў якасці падазраванага або абвінавачванага

Рашэнне аб узбуджэнні крымінальнай справы ў дачыненні да асобы, указанай у частцы 1 артыкула 468¹ гэтага Кодэкса, або аб прыцягненні яе ў якасці падазраванага ці абвінавачванага па крымінальнай справе, узбуджанай у дачыненні да іншых асоб або па факце ўчыненага злачынства, прымаецца ў дачыненні да:

1) асобы, пасада якой уключана ў кадравы рэстр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, – Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, з папярэдняй згоды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;

2) дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь – Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, з папярэдняй згоды адпаведнай палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, калі іншае не прадугледжана пунктам 1 гэтага артыкула;

3) дэпутата абласнога, Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў – пракурорам адпаведна вобласці, горада Мінска ці вышэйстаячым пракурорам або Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь ці асобамі, якія выконваюць іх абавязкі;

4) дэпутата раённага, гарадскога, пасялковага, сельскага Савета дэпутатаў – пракурорам адпаведна раёна, раёна ў горадзе, горада, міжраённым і прыраўнаваным да яго транспартным пракурорам ці вышэйстаячым пракурорам або Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь ці асобамі, якія выконваюць іх абавязкі;

5) суддзі – Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, з папярэдняй згоды службовай асобы, якая прызначыла суддзю (дзяржаўнага органа, які выбраў яго), калі іншае не прадугледжана пунктам 1 гэтага артыкула;

6) народнага засядацеля – пракурорам, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, з папярэдняй згоды службовай асобы (органа), якая зацвердзіла спісы народных засядацеляў;

7) пракурора, начальніка следчага падраздзялення, следчага – Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь або асобамі, якія выконваюць іх абавязкі, калі іншае не прадугледжана пунктам 1 гэтага артыкула.

Артыкул 468³. Затрыманне і іншыя меры працэсуальнага прымусу

1. Асоба, якая займае вышэйшую дзяржаўную пасаду Рэспублікі Беларусь, а таксама асоба, пасада якой уключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, прызначаная на гэту пасаду Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, не могуць быць затрыманы і іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без папярэдняй згоды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадкаў учынення здрады дзяржаве або затрымання на месцы ўчынення злачынства.

2. Асоба, пасада якой уключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, акрамя асоб, указаных у частцы 1 гэтага артыкула, не можа быць затрымана і іншым чынам пазбаўлена асабістай свабоды без папярэдняй згоды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадкаў учынення здрады дзяржаве, іншага асабліва цяжкага злачынства, а таксама затрымання на месцы ўчынення злачынства.

3. Дэпутат Палаты прадстаўнікоў, член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь не могуць быць затрыманы і іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без папярэдняй згоды адпаведнай палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, за выключэннем выпадкаў учынення здрады дзяржаве, іншага асабліва цяжкага злачынства, а таксама затрымання на месцы ўчынення злачынства.

4. Суддзя, за выключэннем суддзі, пасада якога ўключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, народны засядацель не могуць быць затрыманы і іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без папярэдняй згоды адпаведна службовай асобы, якая прызначыла суддзю (дзяржаўнага органа, які выбраў яго), службовай асобы (органа), якая зацвердзіла спісы народных засядацеляў, за выключэннем выпадкаў учынення здрады дзяржаве, іншага асабліва цяжкага злачынства, а таксама затрымання на месцы ўчынення злачынства.

5. Аб затрыманні асобы, пасада якой уключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, суддзі, народнага засядацеля, пракурорскага работніка органамі, якія ажыццявілі затрыманне, неадкладна паведамляецца ў пісьмовай форме:

1) Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь – у дачыненні да асобы, пасада якой уключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь;

2) Старшыні Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь – у дачыненні да дэпутата Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

3) Старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь – у дачыненні да члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

4) Старшыні Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намесніку – у дачыненні да суддзі Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь;

5) Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь і ў Вышэйшую кваліфікацыйную калегію суддзяў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь – у дачыненні да суддзяў судоў агульнай юрысдыкцыі;

5¹) Старшыні Цэнтральнай выбарчай камісіі – у дачыненні да члена Цэнтральнай выбарчай камісіі;

6) службовай асобе (органу), якая зацвердзіла спісы народных засядацеляў, – у дачыненні да народнага засядацеля;

7) Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь – у дачыненні да пракурорскага работніка.

Артыкул 468⁴. Асаблівасці абрання меры стрымання і вядзення асобных следчых дзеянняў

1. Пасля ўзбуджэння крымінальнай справы або прыцягнення асобы ў якасці падазраванага або абвінавачванага па крымінальнай справе, узбуджанай у дачыненні да іншых асоб або па факце ўчыненага злачынства, у парадку, устаноўленым артыкулам 468² гэтага Кодэкса, прымяненне меры стрымання, за выключэннем зняволення пад варту або іншага пазбаўлення асабістай свабоды, вядзенне следчых дзеянняў у дачыненні да такой асобы ажыццяўляюцца ў парадку, прадугледжаным гэтым Кодэксам.

2. У выпадку, калі крымінальная справа ў дачыненні да асобы, пасада якой уключана ў кадравы рэестр Кіраўніка дзяржавы Рэспублікі Беларусь, дэпутата Палаты прадстаўнікоў, члена Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, суддзі, пракурорскага работніка не была ўзбуджана або такая асоба не была прыцягнута ў якасці падазраванага або абвінавачванага па крымінальнай справе, узбуджанай у дачыненні да іншых асоб або па факце ўчыненага злачынства, вядзенне следчых дзеянняў, якія выконваюцца з санкцыі пракурора, можа ажыццяўляцца толькі з санкцыі Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або асобы, якая выконвае яго абавязкі. Асабісты вобшук у дачыненні да гэтых асоб не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства.

ГЛАВА 49¹

ВЯДЗЕННЕ ПА КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ Ў ДАЧЫНЕННІ ДА ПАДАЗРАВанаГА (АБВІНАВАЧВАНАГА), З ЯКІМ ЗАКЛЮЧАНА ДАСУДОВАЕ ПАГАДНЕННЕ АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ

Артыкул 468⁵. Парадак вядзення па крымінальнай справе ў дачыненні да падазраванага (абвінавачванага), з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве

Парадак вядзення па крымінальнай справе ў дачыненні да падазраванага (абвінавачванага), з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве, вызначаецца правіламі гэтага Кодэкса з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтай главай.

Артыкул 468⁶. Парадак заявы хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве

1. Хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве падаецца падазраваным (абвінавачваным) у пісьмовым выглядзе на імя пракурора. Указанае хадайніцтва падпісваецца падазраваным (абвінавачваным), яго абаронцам, а ў выпадку, калі падазраваны (абвінавачваны) з'яўляецца непаўналетнім, – таксама яго законным прадстаўніком.

2. Дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве не можа быць заключана з асобамі, якія ўчынілі грамадска небяспечнае дзеянне ў стане бессвядомасці. У выпадку прызнання асобы, якая ўчыніла грамадска небяспечнае дзеянне, бессвядомай дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве страчвае сілу.

3. Дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве не можа быць заключана па крымінальных справах паскоранага вядзення.

4. У хадайніцтве аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве падазраваны (абвінавачваны) заяўляе аб прызнанні сваёй віны ва ўчыненні злачынства, указвае дзеянні, якія ён абавязваецца ажыццявіць з мэтай аказання садзейнічання папярэдняму следству ў расследаванні злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам, а таксама дзеянні па пакрыцці маёмаснага ўрону, выплаце даходу, атрыманага злачынным шляхам, іншыя

дзеянні, накіраваныя на загладжванне шкоды, прычыненай злачынствам. Падазраваны (абвінавачваны) таксама дадаткова можа ўзяць на сябе абавязацельства паведаміць вядомыя яму звесткі аб іншых злачынствах і асобах, якія іх учынілі.

5. Падазраваны (абвінавачваны) мае права заявіць хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве пасля ўзбуджэння крымінальнай справы і да абвяшчэння яму аб заканчэнні папярэдняга расследавання. У выпадку заявы падазраваным хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве ў перыяд вядзення дазнання крымінальнай справы разам з хадайніцтвам аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве неадкладна перадаецца следчаму для вядзення далейшага расследавання.

6. Хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве падаецца падазраваным (абвінавачваным) або яго абаронцам пракурору праз следчага.

7. Следчы на працягу трох сутак з моманту паступлення хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве накіроўвае ўказанае хадайніцтва пракурору разам з даведкай аб магчымасці або немагчымасці заключэння з падазраваным (абвінавачваным) дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве.

Артыкул 468⁷. Разгляд пракурорам хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве

1. Хадайніцтва падазраванага (абвінавачванага) аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве разглядаецца пракурорам або яго намеснікам, якія ажыццяўляюць нагляд за выкананнем законаў у ходзе папярэдняга следства па крымінальнай справе, на працягу трох сутак з моманту паступлення. Хадайніцтва падазраванага (абвінавачванага) аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, які ўчыніў злачынства, за якое адпаведным артыкулам Асаблівай часткі Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь прадугледжана пажыццёвае пазбаўленне волі або смяротная кара, разглядаецца Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або асобай, якая выконвае яго абавязкі, на працягу дзесяці сутак з моманту паступлення.

2. Па выніках разгляду пракурор або яго намеснік прымаюць адно з наступных рашэнняў:

1) аб задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, на падставе якога складаецца ўказанае пагадненне;

2) аб адмове ў задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, аб чым выносяць пастанову.

3. Пастанова пракурора або яго намесніка аб адмове ў задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве абскарджанню не падлягае.

Артыкул 468⁸. Парадак складання дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве

1. Пракурор або яго намеснік, прыняўшы рашэнне аб задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, з удзелам падазраванага (абвінавачванага), яго абаронцы, а ў выпадку, калі падазраваны (абвінавачваны) з'яўляецца непаўналетнім, таксама яго законнага прадстаўніка складаюць дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве.

2. У дасудовым пагадненні аб супрацоўніцтве павінны быць указаны:

1) дата і месца складання пагаднення;

2) службовая асоба органа пракуратуры, якая заключае пагадненне;

3) прозвішча, імя і імя па бацьку падазраванага (абвінавачванага), які заключае пагадненне, чысло, месяц, год і месца яго нараджэння;

4) апісанне інкрымінуемага падазраванаму (абвінавачванаму) злачынства з указаннем часу, месца яго ўчынення, а таксама іншых акалічнасцей, якія падлягаюць даказванню ў адпаведнасці з артыкулам 89 гэтага Кодэкса;

5) прызнанне падазраваным (абвінавачваным) сваёй віны ва ўчыненні злачынства;

6) дзеянні, якія падазраваны (абвінавачваны) абавязваецца ажыццявіць з мэтай аказання садзейнічання папярэдняму следству ў расследаванні злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам, а таксама дзеянні па пакрыцці маёмаснага ўрону, выплаце даходу, атрыманага злачынным шляхам, іншыя дзеянні, накіраваныя на загладжванне шкоды, прычыненай злачынствам;

7) нормы крымінальнага закона аб прызначэнні пакарання, якія могуць быць прыменены ў дачыненні да падазраванага (абвінавачванага) пры выкананні ім абавязацельстваў, прадугледжаных дасудовым пагадненнем аб супрацоўніцтве.

3. У дасудовым пагадненні аб супрацоўніцтве акрамя звестак, указаных у частцы 2 гэтага артыкула, таксама можа дадаткова ўтрымлівацца абавязацельства падазраванага (абвінавачванага) паведаміць вядомыя яму звесткі аб іншых злачынствах і асобах, якія іх учынілі (у выпадку прыняцця падазраваным (абвінавачваным) на сябе такога абавязацельства).

4. Дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве падпісваецца пракурорам або яго намеснікам, падазраваным (абвінавачваным), яго абаронцам, а ў выпадку, калі падазраваны (абвінавачваны) з'яўляецца непаўналетнім, таксама яго законным прадстаўніком.

5. Хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, даведка следчага аб магчымасці або немагчымасці заключэння дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве дадаюцца да крымінальнай справы. У выпадку адмовы падазраванаму (абвінавачванаму) у задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве такое хадайніцтва, даведка следчага аб магчымасці або немагчымасці заключэння дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве, пастанова пракурора або яго намесніка аб адмове ў задавальненні хадайніцтва аб заключэнні дасудовага пагаднення аб супрацоўніцтве да крымінальнай справы не дадаюцца, а захоўваюцца па правілах сакрэтнага справаводства.

Артыкул 468⁹. Накіраванне крымінальнай справы пракурору

Пасля заканчэння папярэдняга следства пры перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд у парадку, прадугледжаным артыкуламі 260–262 гэтага Кодэкса, следчы ў пастанове аб перадачы справы пракурору для накіравання ў суд указвае таксама аб выкананні (невыкананні) абвінавачваным абавязацельстваў, прадугледжаных дасудовым пагадненнем аб супрацоўніцтве.

Артыкул 468¹⁰. Дзеянні пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд

1. Атрымаўшы ад следчага крымінальную справу з пастановай аб перадачы справы пракурору для накіравання ў суд, пракурор або яго намеснік акрамя пытанняў, прадугледжаных артыкулам 263 гэтага Кодэкса, абавязаны праверыць, ці выкананы абвінавачваным абавязацельствы, прадугледжаныя дасудовым пагадненнем аб супрацоўніцтве.

2. Прыняўшы рашэнне, прадугледжанае пунктам 1 часткі 1 артыкула 264 гэтага Кодэкса, пракурор або яго намеснік пры накіраванні крымінальнай справы ў суд у парадку, прадугледжаным артыкулам 266 гэтага Кодэкса, у пастанове аб накіраванні справы ў суд таксама ўказваюць:

1) паўнату выканання абвінавачваным абавязацельстваў па аказанні садзейнічання папярэдняму следству ў расследаванні злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам, а таксама па пакрыцці маёмаснага ўрону, выплаце даходу, атрыманага злачынным шляхам, або іншым загладжванні шкоды, прычыненай злачынствам;

2) значэнне аказанага абвінавачваным садзейнічання папярэдняму следству ў расследаванні злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам;

3) нормы крымінальнага закона аб прызначэнні пакарання, якія могуць быць прыменены ў дачыненні да абвінавачванага;

4) звесткі аб злачынствах, выяўленых у выніку аказанага абвінавачваным садзейнічання папярэдняму следству, або крымінальных справах, узбуджаных у выніку такога садзейнічання.

Артыкул 468¹¹. Парадак судовага разбору крымінальнай справы ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве

1. Разбор крымінальнай справы ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве, праводзіцца судом па агульных правілах судовага разбору, прадугледжаных главамі 34–38 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтым артыкулам.

2. Пры разглядзе крымінальнай справы ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве, таксама павінны быць даследаваны:

1) паўната выканання абвінавачваным абавязацельстваў па аказанні садзейнічання папярэдняму следству ў расследаванні злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам, а таксама па пакрыцці маёмаснага ўрону, выплаце даходу, атрыманага злачынным шляхам, або іншым загладжванні шкоды, прычыненай злачынствам;

2) значэнне аказанага абвінавачваным садзейнічання папярэдняму следству ў раскрыцці злачынства, выкрыцці іншых саўдзельнікаў злачынства, вышуку маёмасці, набытай злачынным шляхам;

3) звесткі аб злачынствах, выяўленых у выніку аказанага абвінавачваным садзейнічання папярэдняму следству, або крымінальных справах, узбуджаных у выніку такога садзейнічання.

Артыкул 468¹². Перагляд прыговору, вынесенага ў дачыненні да абвінавачванага, з якім заключана дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве

Калі пасля ўступлення прыговору ў законную сілу будзе выяўлена, што асуджаны паведаміў заведама непраўдзівыя звесткі або наўмысна ўтаіў ад органа, які вядзе крымінальны працэс, акалічнасці, устанаўленне якіх магло мець істотнае значэнне па крымінальнай справе, перагляд прыговору ажыццяўляецца ў парадку, прадугледжаным главай 43 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 49²

**ВЯДЗЕННЕ ПА МАТЭРЫЯЛАХ І КРЫМІНАЛЬНАЙ СПРАВЕ Ё ВЫПАДКУ
СМЕРЦІ ПАДАЗРАВанаГА, АБВІНАВАЧванаГА, АСОБЫ, ЯКАЯ ПАДЛЯГАЛА
ПРЫЦЯГНЕННЮ Ё ЯКАСЦІ ПАДАЗРАВанаГА, АБВІНАВАЧванаГА**

**Артыкул 468¹³. Парадак вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ё
выпадку смерці падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая
падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага**

Парадак вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе ё выпадку смерці падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, устанаўліваецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтай главой.

**Артыкул 468¹⁴. Паведамленне аб магчымасці падаць заяву аб нязгодзе з
адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем
вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ё
вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе**

1. Калі ё ходзе вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе блізкія родзічы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, самастойна не падалі заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ё вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ё якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, орган, які вядзе крымінальны працэс, да прыняцця рашэння па матэрыялах і крымінальнай справе ё адпаведнасці з пунктам 7 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, а пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынстве, указаным у артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, – да заканчэння судовага следства прымае меры па ўстанаўленні блізкіх родзічаў памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законных прадстаўнікоў, адначасова пісьмова паведамляе тым з іх, устанавіць якіх стала магчымым, аб праве прадстаўляць інтарэсы гэтай асобы для абароны яе правоў і законных інтарэсаў шляхам падачы адпаведнай заявы ё тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак з моманту атрымання паведамлення. Пры гэтым у паведамленні орган, які вядзе крымінальны працэс, указвае акалічнасці ўчыненага злачынства, крымінальны закон (пункт, частку, артыкул), які прадугледжвае адказнасць за інкрымінаванае памерламу падазраванаму, абвінавачванаму, асобе, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, злачынства, а таксама растлумачвае парадак і наступствы падачы заявы.

2. Блізкія родзічы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законных прадстаўнікі, атрымаўшы паведамленне органа, які вядзе крымінальны працэс, маюць права ё тэрмін не пазнейшы за дзесяць сутак з моманту атрымання такога паведамлення падаць заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ё вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ё якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, з прыкладаннем дакументаў, якія пацвярджаюць іх сваяцтва з памерлым падазраваным, абвінавачваным, асобай, якая падлягала прыцягненню ё якасці падазраванага, абвінавачванага, або паўнамоцтвы законнага прадстаўніка блізкага родзіча памерлага

падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага.

3. Члены сям’і памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законныя прадстаўнікі маюць права самастойна падаць заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, з прыкладаннем дакументаў (указаннем звестак), якія пацвярджаюць факт іх сумеснага пражывання з памерлым падазраваным, абвінавачваным, асобай, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, і вядзення з ім агульнай гаспадаркі або паўнамоцтвы законнага прадстаўніка члена сям’і памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, да моманту прыняцця органам, які вядзе крымінальны працэс, рашэння па матэрыялах і крымінальнай справе ў адпаведнасці з пунктам 7 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, а пры вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынстве, указаным у артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, – да заканчэння судовага следства.

Артыкул 468¹⁵. Парадак разгляду заяў аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, разглядае заявы, якія паступілі, аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і (або) прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, і на працягу пяці сутак з моманту паступлення апошняй з заяў сваёй пастановай (вызначэннем) прызнае і дапускае аднаго з заяўнікаў да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, пры наяўнасці падстаў і адсутнасці перашкод, прадугледжаных часткай 4 артыкула 57¹ гэтага Кодэкса.

2. У выпадку, калі прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе выказалі жаданне некалькі яе блізкіх родзічаў або іх законных прадстаўнікоў, орган, які вядзе крымінальны працэс, прапаноўвае ім на працягу сутак выбраць паміж сабой асобу, якая будзе прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, пісьмова паведаміўшы аб гэтым органу, які вядзе крымінальны працэс. Калі на працягу сутак блізкія родзічы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законныя прадстаўнікі не выбралі паміж сабой асобу, якая будзе прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, орган, які вядзе крымінальны працэс, вызначае гэту асобу самастойна з улікам усіх акалічнасцей справы.

3. У выпадку, калі прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе выказалі жаданне некалькі членаў яго сям’і або іх законных прадстаўнікоў, орган, які вядзе крымінальны працэс, прапаноўвае ім на працягу

сутак выбраць паміж сабой асобу, якая будзе прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, пісьмова паведаміўшы аб гэтым органу, які вядзе крымінальны працэс. Калі на працягу сутак члены сям'і памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, або іх законныя прадстаўнікі не выбралі паміж сабой асобу, якая будзе прадстаўляць інтарэсы памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, орган, які вядзе крымінальны працэс, вызначае гэту асобу самастойна з улікам усіх акалічнасцей справы.

4. Копія пастановы (вызначэння) аб прызнанні прадстаўніком памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, накіроўваецца ўказанай асобе з растлумачэннем яе правоў і абавязкаў, прадугледжаных артыкулам 57² гэтага Кодэкса.

5. Орган, які вядзе крымінальны працэс, сваёй матываванай пастановай (вызначэннем) спыняе ўдзел асобы ў крымінальным працэсе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у выпадку, калі ўстаноўіць наяўнасць перашкод, прадугледжаных артыкулам 57¹ гэтага Кодэкса, для знаходжання асобы ў такім становішчы, а таксама ў выпадку смерці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага. У гэтых выпадках орган, які вядзе крымінальны працэс, у тэрмін не пазнейшы за тры сутак з моманту вынясення адпаведнай пастановы (вызначэння) самастойна прымае меры па замене гэтай асобы іншым блізкім родзічам, членам сям'і або іх законным прадстаўніком, заявы ад якіх ёсць у матэрыялах крымінальнай справы, у парадку, устаноўленым гэтым артыкулам.

Артыкул 468¹⁶. Адмова ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненне вядзення па крымінальнай справе

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, выносіць пастанову (вызначэнне) аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або аб спыненні вядзення па крымінальнай справе на падставе пункта 7 часткі 1 артыкула 29 гэтага Кодэкса, калі:

1) асобы, якія могуць быць прызнаны прадстаўнікамі памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, не падалі ва ўстаноўленым парадку заяву аб нязгодзе з адмовай ва ўзбуджэнні крымінальнай справы або спыненнем вядзення па крымінальнай справе і прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага;

2) прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, пісьмова адмовіўся ад далейшага ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе;

3) прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, без уважлівых прычын не прыбыў па выкліку органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. Правілы, прадугледжаныя пунктамі 2 і 3 часткі 1 гэтага артыкула, не распаўсюджваюцца на выпадкі задавальнення судом хадайніцтва аб разборы справы ў адсутнасць прадстаўніка памерлага абвінавачванага.

3. Немагчымасць устанаўлення асоб, якія могуць быць прызнаны прадстаўнікамі памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, непадача імі ва ўстаноўленым парадку заявы

аб прыцягненні да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе ў якасці прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, а таксама наяўнасць акалічнасцей, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 часткі 1 гэтага артыкула, не перашкаджаюць працягу вядзення па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынстве, указаным у артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 468¹⁷. Удзел прадстаўніка памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, у вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе

1. Прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, абавязаны з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, за выключэннем выпадкаў, калі ёсць уважлівыя прычыны, якія выключаюць магчымасць яго яўкі. Аб наяўнасці такіх прычын указаная асоба абавязана своєчасова паведаміць органу, які вядзе крымінальны працэс.

2. Прадстаўнік памерлага падазраванага, абвінавачванага, асобы, якая падлягала прыцягненню ў якасці падазраванага, абвінавачванага, пры наяўнасці ўважлівых прычын, якія выключаюць магчымасць яго ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе, мае права хадайнічаць аб замене яго іншым блізкім родзічам, членам сям'і або іх законным прадстаўніком, заявы ад якіх ёсць у матэрыялах крымінальнай справы. У гэтым выпадку орган, які вядзе крымінальны працэс, у тэрмін не пазнейшы за тры сутак разглядае хадайніцтва, якое паступіла, і прымае па ім рашэнне, якое даводзіцца да ведама заяўніка.

Артыкул 468¹⁸. Прызнанне памерлай асобы падазраваным, прыцягненне памерлай асобы ў якасці абвінавачванага

1. Пры наяўнасці падстаў для прызнання памерлай асобы падазраваным або прыцягнення памерлай асобы ў якасці абвінавачванага і пры паступленні заявы, прадугледжанай артыкулам 468¹⁴ гэтага Кодэкса, а пры вядзенні па крымінальнай справе аб злачынстве, указаным у артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, – незалежна ад паступлення такой заявы орган крымінальнага пераследу выносіць у дачыненні да памерлай асобы матываваную пастанову аб прызнанні падазраваным або аб прыцягненні ў якасці абвінавачванага ў парадку, устаноўленым артыкулам 241 гэтага Кодэкса.

2. Копія пастановы аб прызнанні памерлай асобы падазраваным або аб прыцягненні памерлай асобы ў якасці абвінавачванага ўручаецца прадстаўніку памерлага падазраванага, абвінавачванага, абаронцу, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса.

Артыкул 468¹⁹. Заканчэнне папярэдняга расследавання з перадачай крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд

1. Прызнаўшы, што ўсе следчыя дзеянні па крымінальнай справе выкананы, а сабраныя доказы дастатковыя для прыняцця рашэння па крымінальнай справе і адсутнічаюць умовы для спынення вядзення па крымінальнай справе, прадугледжаныя артыкулам 468¹⁶ гэтага Кодэкса, следчы паведамляе аб гэтым прадстаўніку памерлага абвінавачванага, абаронцу, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе, а таксама пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку або іх прадстаўнікам, растлумачвае ім права знаёміцца з крымінальнай справай і заяўляць хадайніцтвы і выносіць пастанову аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд.

2. Азнямленне прадстаўніка памерлага абвінавачванага, абаронцы, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе, а таксама пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка або іх прадстаўнікоў з крымінальнай справай праводзіцца ў парадку, устаноўленым артыкуламі 255–259 гэтага Кодэкса.

3. Па заканчэнні азнямлення прадстаўніка памерлага абвінавачванага з крымінальнай справай следчы растлумачвае яму права адмовіцца ад далейшага ўдзелу ў вядзенні па крымінальнай справе і наступствы такой адмовы, а таксама высвятляе, ці ёсць якія-небудзь хадайніцтвы. У выпадку поўнай або частковай адмовы ў задавальненні хадайніцтва следчы выносіць аб гэтым пастанову, якая даводзіцца да ведама заяўніка.

4. Пастанова аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд выносіцца ў парадку, устаноўленым артыкулам 260 гэтага Кодэкса. Да пастановы аб перадачы крымінальнай справы ў дачыненні да памерлага абвінавачванага пракурору для накіравання ў суд прыкладаюцца дакументы, указаныя ў артыкулах 261 і 262 гэтага Кодэкса.

Артыкул 468²⁰. Рашэнне пракурора па крымінальнай справе, якая паступіла для накіравання ў суд

1. Атрымаўшы ад следчага крымінальную справу з пастановай аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, пракурор або яго намеснік разглядаюць яе ў парадку, устаноўленым артыкулам 263 гэтага Кодэкса.

2. Пракурор або яго намеснік абавязаны па крымінальнай справе, якая паступіла да іх, у тэрмін не большы за пяць сутак, а па складаных і шматэпізодных крымінальных справах – не большы за пятнаццаць сутак прыняць адно з рашэнняў, прадугледжаных артыкулам 264 гэтага Кодэкса.

Артыкул 468²¹. Накіраванне пракурорам крымінальнай справы ў суд

1. Пракурор або яго намеснік, пагадзіўшыся з пастановай следчага аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд, неадкладна сваёй пастановай накіроўваюць крымінальную справу ў суд па падсуднасці, паведамляюць аб гэтым прадстаўніку памерлага абвінавачванага, абаронцу, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе, пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам і растлумачваюць ім, што ў далейшым усякія хадайніцтвы і скаргі па справе накіроўваюцца непасрэдна ў суд.

2. Копію пастановы следчага аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд пракурор або яго намеснік разам з паведамленнем накіроўваюць прадстаўніку памерлага абвінавачванага, абаронцу, якія ўдзельнічаюць у вядзенні па крымінальнай справе, і пацярпеламу, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса, з перакладам пры неабходнасці на іх родную мову або на іншую мову, якой яны валодаюць. Калі пракурорам або яго намеснікам былі зменены аб'ём абвінавачання або кваліфікацыя грамадска небяспечнага дзеяння, указаным асобам накіроўваецца копія адпаведнай пастановы, за выключэннем выпадку, указанага ў частцы 1 артыкула 59¹ гэтага Кодэкса.

3. Разам з крымінальнай справай у суд накіроўваюцца пастанова следчага аб перадачы крымінальнай справы пракурору для накіравання ў суд і спіс асоб, якія падлягаюць выкліку ў судовае пасяджэнне.

Артыкул 468²². Паўнамоцтвы суддзі па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд

1. Па крымінальнай справе, якая паступіла ў суд у парадку, устаноўленым артыкулам 468²¹ гэтага Кодэкса, суддзя праводзіць падрыхтоўчыя дзеянні і прымае рашэнне ў адпаведнасці з правіламі, прадугледжанымі главой 33 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку прыняцця рашэння аб прызначэнні судовага разбору аб гэтым апавяшчаюцца пракурор, абаронца, прадстаўнік памерлага абвінавачванага, пацярпелы, сведка і іншыя асобы.

Артыкул 468²³. Судовае вядзенне

1. Разбор крымінальнай справы, якая паступіла ў суд у парадку, устаноўленым артыкулам 468²¹ гэтага Кодэкса, адбываецца ў судовым пасяджэнні па агульных правілах судовага разбору, прадугледжаных главамі 34–38 гэтага Кодэкса, з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтай главой, з абавязковым удзелам дзяржаўнага абвінаваўцы.

2. У выпадку наяўнасці ўважлівых прычын, якія выключаюць магчымасць яўкі прадстаўніка памерлага абвінавачванага, судовае пасяджэнне адкладваецца. Аб наяўнасці такіх прычын указаная асоба абавязана свечасова паведаміць суду.

3. Прадстаўнік памерлага абвінавачванага мае права хадайнічаць аб разборы справы ў яго адсутнасць. У гэтым выпадку суд у тэрмін не пазнейшы за тры сутак разглядае хадайніцтва, якое паступіла, і прымае па ім адпаведнае рашэнне, якое даводзіцца да ведама заяўніка.

4. Прадстаўнік памерлага абвінавачванага пры наяўнасці ўважлівых прычын, якія выключаюць магчымасць яго ўдзелу ў судовым разборы, мае права хадайнічаць аб замене яго іншым блізкім родзічам, членам сям’і або іх законным прадстаўніком, заявы ад якіх ёсць у матэрыялах крымінальнай справы. У гэтым выпадку суд у тэрмін не пазнейшы за тры сутак разглядае хадайніцтва, якое паступіла, і прымае па ім адпаведнае рашэнне, якое даводзіцца да ведама заяўніка.

5. Судовае следства пачынаецца з абвясчэння дзяржаўным абвінаваўцам пастановы аб прыцягненні памерлай асобы ў якасці абвінавачванага. Затым прадстаўніку памерлага абвінавачванага, калі ён удзельнічае ў судовым пасяджэнні, прадастаўляецца магчымасць выкласці свае доказы аб невінаватасці памерлага абвінавачванага.

6. Даследаванне доказаў і судовыя спрэчкі праводзяцца ў адпаведнасці з артыкуламі 325 і 345 гэтага Кодэкса.

7. Пасля заканчэння судовых спрэчак суд неадкладна выходзіць у дарадчы пакой для пастановы прыгавору, аб чым старшынствуючы абвясчае прысутным у зале судовага пасяджэння.

8. У выпадку, калі смерць абвінавачванага наступіла пасля накіравання крымінальнай справы ў суд да выхаду суда ў дарадчы пакой, вядзенне па крымінальнай справе ажыццяўляецца судом па правілах, прадугледжаных гэтай главой, за выключэннем артыкулаў 468¹⁸–468²¹ гэтага Кодэкса.

Артыкул 468²⁴. Пастанова прыгавору. Пытанні, якія падлягаюць вырашэнню судом

1. Прышоўшы да вываду аб невінаватасці памерлага абвінавачванага, суд пастанаўляе апраўдальны прыгавор у адпаведнасці з артыкулам 357 гэтага Кодэкса.

2. У выпадку апраўдання памерлага абвінавачванага працэсуальныя выдаткі, у тым ліку сумы, выплачаныя за аказанне абаронцам юрыдычнай дапамогі або ў выпадку ўдзелу адваката ў вядзенні даследавання, папярэдняга следства або судовым разборы па прызначэнні без заключэння дагавора, прымаюцца на рахунак дзяржавы.

3. Прызнаўшы даказаным, што злачынства ўчынена памерлым абвінавачваным, суд на падставе артыкула 356 гэтага Кодэкса пастанаўляе абвінаваўчы прыгавор без прызначэння пакарання.

4. У выпадку пастановы абвінаваўчага прыгавору суд мае права спагнаць з прадстаўніка памерлага абвінавачванага працэсуальныя выдаткі, якія ўзніклі пасля яго допуску органам, які вядзе крымінальны працэс, да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе, за выключэннем сум, выплачаных перакладчыку. Працэсуальныя выдаткі прымаюцца на рахунак дзяржавы ў выпадку ўстаноўленай у прадугледжаным законам парадку маёмаснай неплацежаздольнасці прадстаўніка памерлага абвінавачванага, з якога яны павінны быць спагнаны.

4¹. Правілы, прадугледжаныя часткай 4 гэтага артыкула, не распаўсюджваюцца на выпадкі прыцягнення прадстаўніка памерлага абвінавачванага да ўдзелу ў вядзенні па матэрыялах і крымінальнай справе аб злачынстве, указаным у артыкуле 85 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь.

5. Не пазней за пяць сутак пасля абвяшчэння прыгавору яго копія павінна быць уручана прадстаўніку памерлага абвінавачванага, абаронцу, дзяржаўнаму абвінаваўцу, якія маюць права яго абскардзіць або апратэставаць у парадку, устаноўленым главой 39 гэтага Кодэкса. У той жа тэрмін копія прыгавору ўручаецца пацярпеламу, грамадзянскаму істцу, грамадзянскаму адказчыку і іх прадстаўнікам, калі ў суд паступіла просьба ад указаных асоб.

6. У выпадку, калі прыгавор утрымлівае звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, не пазней за пяць сутак пасля яго абвяшчэння ўдзельнікам працэсу, указаным у частцы 5 гэтага артыкула, за выключэннем дзяржаўнага абвінаваўцы, уручаецца выпіска з прыгавору, якая складаецца з уводнай і рэзалюцыйнай частак прыгавору, не ўтрымлівае звестак, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, а прадстаўнік памерлага абвінавачванага павінен быць азнаёмы з прыгаворам з выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах.

7. Магчымасць азнаямлення з прыгаворам, які ўтрымлівае звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, або яго копіяй забяспечваецца па просьбе абаронцы, а таксама пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, прадстаўнікоў не пазней за пяць сутак з дня паступлення такой просьбы з выкананнем патрабаванняў заканадаўства аб дзяржаўных сакрэтах.

ГЛАВА 49³ СПЕЦЫЯЛЬНАЕ ВЯДЗЕННЕ

Артыкул 468²⁵. Агульныя палажэнні спецыяльнага вядзення

1. Парадак спецыяльнага вядзення вызначаецца агульнымі правіламі гэтага Кодэкса з улікам асаблівасцей, прадугледжаных гэтай главой.

2. Спецыяльнае вядзенне можа праводзіцца на падставе пастановы следчага са згоды пракурора або на падставе пастановы пракурора па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў яго вядзенні, пры выкананні адначасова наступных умоў:

1) дарослы грамадзянін Рэспублікі Беларусь абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства, прадугледжанага артыкуламі 122–137, 289, часткай 2 артыкула 290, артыкуламі 290¹–293, часткай 4 артыкула 294, часткай 4 артыкула 295, часткай 4 артыкула 309, часткай 3 артыкула 311, часткай 3 артыкула 322, часткай 3 артыкула 323, часткай 3 артыкула 324, часткай 2 артыкула 333, артыкуламі 356–361 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, а таксама іншага злачынства, якое ўтварае з ім сукупнасць;

2) замежнай дзяржавай адмоўлена ў выдачы абвінавачванага для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або на працягу шасці месяцаў з моманту накіравання Генеральнай пракуратурай органу замежнай дзяржавы просьбы аб выдачы асобы

для ажыццяўлення крымінальнага пераследу не атрымана згода замежнай дзяржавы на выдачу абвінавачванага.

3. Па пастанове Генеральнага пракурора ці асобы, якая выконвае яго абавязкі, або Старшыні Следчага камітэта, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі ці асоб, якія выконваюць іх абавязкі, і са згоды Генеральнага пракурора ці асобы, якая выконвае іх абавязкі, спецыяльнае вядзенне можа праводзіцца ў іншых выпадках, не прадугледжаных часткай 2 гэтага артыкула.

4. Пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення разам з матэрыяламі крымінальнай справы прадстаўляецца пракурору не пазней за пятнаццаць сутак да сканчэння тэрміну папярэдняга следства. Рашэнне аб дачы згоды або аб адмове ў дачы згоды на правядзенне спецыяльнага вядзення прымаецца пракурорам на працягу дзесяці сутак з моманту паступлення крымінальнай справы, аб чым робіцца адзнака ў пастанове.

5. Удзел абаронцы абвінавачванага абавязковы з моманту вынясення (узгаднення пракурорам) пастановы аб правядзенні спецыяльнага вядзення. Калі абаронца раней не ўдзельнічаў у крымінальнай справе, орган крымінальнага пераследу кіруецца правіламі, устаноўленымі часткай 3 артыкула 45 гэтага Кодэкса.

6. Калі абвінавачваны, у дачыненні да якога вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, затрыманы ў Рэспубліцы Беларусь, выдадзены замежнай дзяржавай Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або добраахвотна прыбыў у орган крымінальнага пераследу, далейшае вядзенне па крымінальнай справе ў дачыненні да яго праводзіцца па агульных правілах, прадугледжаных гэтым Кодэксам.

7. Калі абвінавачваны, у дачыненні да якога вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, затрыманы ў Рэспубліцы Беларусь, выдадзены замежнай дзяржавай Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або добраахвотна прыбыў у орган крымінальнага пераследу пасля накіравання крымінальнай справы пракурору ў парадку, прадугледжаным артыкулам 262 гэтага Кодэкса, і да яго накіравання ў суд, крымінальная справа вяртаецца пракурорам або яго намеснікам следчаму для вядзення дадаткова папярэдняга расследавання.

Артыкул 468²⁶. Пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення

1. У пастанове аб правядзенні спецыяльнага вядзення павінны быць указаны:

1) час і месца яе складання, кім складзена;

2) прозвішча, уласнае імя і імя па бацьку (калі такое ёсць) абвінавачванага, акалічнасці грамадска небяспечнага дзеяння, учыненага абвінавачваным, і крымінальны закон (пункт, частка, артыкул), які прадугледжвае адказнасць за гэта грамадска небяспечнае дзеянне;

3) звесткі аб знаходжанні абвінавачванага па-за межамі Рэспублікі Беларусь, акалічнасці, якія сведчаць аб тым, што абвінавачваны ўхіляецца ад яўкі ў орган крымінальнага пераследу;

4) звесткі аб адмове замежнай дзяржавы ў выдачы абвінавачванага для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або аб тым, што на працягу шасці месяцаў з моманту накіравання Генеральнай пракуратурай органу замежнай дзяржавы просьбы аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу не атрымана згода замежнай дзяржавы на выдачу абвінавачванага (пры іх наяўнасці).

2. Копія пастановы аб правядзенні спецыяльнага вядзення накіроўваецца абаронцу абвінавачванага.

Артыкул 468²⁷. Парадак паведамлення абвінавчванаму аб правядзенні спецыяльнага вядзення і прыняцці іншых рашэнняў па справе

1. Інфармацыя аб правядзенні спецыяльнага вядзення ў дачыненні да абвінавчванага, выкліку абвінавчванага ў орган крымінальнага пераследу размяшчаецца на афіцыйным інтэрнэт-сайце органа крымінальнага пераследу не пазней за адзін працоўны дзень дня з даты прыняцця адпаведнага рашэння.

2. Пасля паступлення ў суд крымінальнай справы, па якой у дачыненні да абвінавчванага вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, інфармацыя аб даце, месцы і часе прызначэння судовага разбору, выкліку абвінавчванага ў суд, выніках разгляду крымінальнай справы, прызначаным судом пакаранні і (або) прымяненні іншых мер крымінальнай адказнасці падлягае размяшчэнню на Інтэрнэт-партале судовай агульнай юрысдыкцыі Рэспублікі Беларусь не пазней за адзін працоўны дзень з даты прыняцця адпаведнага рашэння.

3. З дня, наступнага за днём размяшчэння інфармацыі, указанай у частках 1 і 2 гэтага артыкула, абвінавчваны лічыцца належна апавешчаным аб правядзенні ў дачыненні да яго спецыяльнага вядзення, выкліку ў орган, які вядзе крымінальны працэс, а таксама аб прынятых па справе рашэннях.

4. Копіі працэсуальных дакументаў, якія падлягаюць уручэнню абвінавчванаму, за выключэннем працэсуальных дакументаў, у якіх утрымліваюцца звесткі, што з'яўляюцца дзяржаўнымі сакрэтамі, а таксама паведамленні, якія закранаюць яго правы і інтарэсы, накіроўваюцца абаронцу абвінавчванага.

Артыкул 468²⁸. Судовы разбор

1. Разбор крымінальнай справы, па якой у дачыненні да абвінавчванага вынесена пастанова аб правядзенні спецыяльнага вядзення, праводзіцца ў адпаведнасці з правіламі глаў 35–38 гэтага Кодэкса з абавязковым удзелам пракурора і абаронцы.

2. Калі абвінавчваны затрыманы ў Рэспубліцы Беларусь, выдадзены замежнай дзяржавай Рэспубліцы Беларусь для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або добраахвотна прыбыў у суд да выхаду суда ў дарадчы пакой, крымінальная справа вяртаецца па пастанове суддзі пракурору ў адпаведнасці з артыкулам 303¹ гэтага Кодэкса.

РАЗДЗЕЛ XV

МІЖНАРОДНАЯ ПРАВАВАЯ ДАПАМОГА ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ НА АСНОВЕ ПРЫНЦЫПУ ЎЗАЕМНАСЦІ

ГЛАВА 50

ПАДСТАВА І ЎМОВЫ АКАЗАННЯ МІЖНАРОДНАЙ ПРАВАВОЙ ДАПАМОГІ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ НА АСНОВЕ ПРЫНЦЫПУ ЎЗАЕМНАСЦІ

Артыкул 469. Падстава для аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці

Падставай для аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці з'яўляецца просьба органа замежнай дзяржавы, у якой утрымліваюцца палажэнні аб яе сутнасці і ўказваюцца звесткі аб крымінальнай справе, аб фактычных акалічнасцях і прававой кваліфікацыі дзеяння, тэкст палажэнняў крымінальнага закона замежнай дзяржавы, якімі прадугледжваецца адказнасць за гэта дзеянне, звесткі аб памеры прычыненай шкоды, а таксама іншыя звесткі, неабходныя для яе выканання. Просьба органа замежнай дзяржавы павінна быць прадстаўлена ў пісьмовай форме, заверана подпісам яго службовай асобы і змацавана гербай пятаццю органа замежнай дзяржавы.

Артыкул 470. Агульная ўмова аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці

Агульнай умовай аказання міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці з'яўляецца наяўнасць:

- 1) заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных працэсуальных дзеянняў;
- 2) пісьмовага абавязацельства органа замежнай дзяржавы аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці;
- 3) пісьмовага абавязацельства органа замежнай дзяржавы аб выкананні ўмоў, прадугледжаных адпаведна артыкуламі 471–480 гэтага Кодэкса;
- 4) іншых дакументаў і матэрыялаў, неабходных для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы;
- 5) заверанага пісьмовага перакладу на адну з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь просьбы органа замежнай дзяржавы і прыкладзеных да яе дакументаў і матэрыялаў, указаных у пунктах 1–4 гэтага артыкула.

Артыкул 471. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкліку асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкліку асобы ў замежную дзяржаву для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўніка, сведкі, эксперта, можа быць выканана пры наяўнасці заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных працэсуальных дзеянняў, а таксама калі орган замежнай дзяржавы прадставіць пісьмовыя абавязацельствы, што асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба:

- 1) не будзе прыцягнута ў гэтай замежнай дзяржаве да крымінальнай, адміністрацыйнай, грамадзянска-прававой адказнасці, затрымана, зняволена пад варту або падвергнута пакаранню ў сувязі з яе паказаннямі ці заключэннямі або за дзеянне, учыненае ёй да перасячэння дзяржаўнай граніцы гэтай замежнай дзяржавы;
- 2) атрымае пакрыццё выдаткаў, звязаных з яе выклікам, у парадку, указаным органам замежнай дзяржавы.

2. Пісьмовае абавязацельства органа замежнай дзяржавы, прадугледжанае пунктам 1 часткі 1 гэтага артыкула, не выконваецца, калі асоба, якая прыбыла па выкліку органа замежнай дзяржавы на тэрыторыю замежнай дзяржавы і мае магчымасць яе пакінуць, на працягу трыццаці сутак пасля атрымання афіцыйнага паведамлення аб тым, што яе прысутнасць больш не патрабуецца, не пакінула тэрыторыю гэтай замежнай дзяржавы або калі такая асоба, пакінуўшы замежную дзяржаву, добраахвотна вярнулася на яе тэрыторыю. У гэты тэрмін не залічваецца час, на працягу якога асоба па незалежных ад яе акалічнасцях не магла пакінуць тэрыторыю замежнай дзяржавы.

Артыкул 472. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы, што адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, можа быць выканана пры наяўнасці заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных

працэсуальных дзеянняў, а таксама калі орган замежнай дзяржавы прадставіць пісьмовыя абавязацельствы, што асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба:

1) будзе ўтрымлівацца пад вартай і будзе вернута ў Рэспубліку Беларусь у тэрмін, устаноўлены Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або яго намеснікам;

2) не будзе прыцягнута ў гэтай замежнай дзяржаве да крымінальнай, адміністрацыйнай, грамадзянска-прававой адказнасці або падвергнута пакаранню ў сувязі з яе пакараннямі або за дзеянне, учыненае ёй да перасячэння дзяржаўнай граніцы гэтай замежнай дзяржавы;

3) будзе вызвалена з-пад варты і атрымае магчымасць бесперашкодна вярнуцца ў Рэспубліку Беларусь у выпадку, калі Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь паведаміць органу замежнай дзяржавы, што перададзеная на час асоба адбыла пакаранне або вызвалена ад пакарання;

4) у выпадку, прадугледжаным пунктам 3 гэтай часткі, атрымае пакрыццё выдаткаў, звязаных з яе знаходжаннем на тэрыторыі замежнай дзяржавы і вяртаннем у Рэспубліку Беларусь, у парадку, указаным органам замежнай дзяржавы.

2. Пісьмовае абавязацельства органа замежнай дзяржавы, прадугледжанае пунктам 2 часткі 1 гэтага артыкула, не выконваецца, калі асоба, перададзеная на час замежнай дзяржаве, вызвалена з-пад варты і мае магчымасць пакінуць яе тэрыторыю, на працягу трыццаці сутак пасля атрымання афіцыйнага паведамлення аб тым, што яе прысутнасць больш не патрабуецца, не пакінула тэрыторыю гэтай замежнай дзяржавы або калі такая асоба, пакінуўшы замежную дзяржаву, добраахвотна вярнулася на яе тэрыторыю. У гэты тэрмін не залічваецца час, на працягу якога асоба па незалежных ад яе акалічнасцях не магла пакінуць тэрыторыю замежнай дзяржавы.

Артыкул 473. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы для адбывання пакарання

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы, асуджанай да пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для адбывання пакарання на яе тэрыторыі, можа быць выканана, калі:

1) у дачыненні да гэтай асобы ёсць прыгавор суда Рэспублікі Беларусь, які ўступіў у законную сілу;

2) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, з'яўляецца грамадзянінам гэтай замежнай дзяржавы;

3) ёсць згода асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на адбыванне пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі гэтай замежнай дзяржавы;

4) ёсць пісьмовае абавязацельства органа замежнай дзяржавы аб выкананні прыгавору суда Рэспублікі Беларусь;

5) на момант атрымання такой просьбы гэтай асобе засталася адбываць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі не менш за шэсць месяцаў.

Артыкул 474. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб прымяненні да асобы меры стрымання з мэтай выдачы

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб прымяненні да асобы меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту з мэтай яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, можа быць выканана пры наяўнасці:

1) заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб прымяненні да гэтай асобы меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту

або заверанай копіі судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, якое ўступіла ў законную сілу, аб прызначэнні ёй пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі;

2) пісьмовага абавязацельства органа замежнай дзяржавы аб наступным прадстаўленні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы гэтай асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання.

Артыкул 475. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, можа быць выканана пры наяўнасці заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб прымяненні да гэтай асобы меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту або заверанай копіі судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, якое ўступіла ў законную сілу, аб прызначэнні ёй пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі, а таксама калі орган замежнай дзяржавы прадставіць пісьмовыя абавязацельствы, што асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба:

1) не будзе падвяргацца без адпаведнага рашэння Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка ў гэтай замежнай дзяржаве крымінальнаму пераследу і (або) не будзе асуджана або затрымана з мэтай адбывання пакарання за злачынства, учыненае ёй да перасячэння дзяржаўнай граніцы гэтай замежнай дзяржавы, за выключэннем злачынства, якое паслужыла падставай для такой просьбы;

2) не будзе выдадзена або перададзена трэцяй дзяржаве без адпаведнага рашэння Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка;

3) зможа свабодна пакінуць тэрыторыю гэтай замежнай дзяржавы пасля спынення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або вызвалення ад пакарання.

2. Пісьмовыя абавязацельствы органа замежнай дзяржавы, прадугледжаныя пунктамі 1 і 2 часткі 1 гэтага артыкула, не выконваюцца, калі асоба, выдадзеная замежнай дзяржаве, якая знаходзіцца на тэрыторыі гэтай замежнай дзяржавы і мае магчымасць яе пакінуць, на працягу сарака пяці сутак пасля спынення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або вызвалення ад пакарання не пакінула тэрыторыю гэтай замежнай дзяржавы або калі такая асоба, пакінуўшы замежную дзяржаву, добраахвотна вярнулася на яе тэрыторыю. У гэты тэрмін не залічваецца час, на працягу якога асоба па незалежных ад яе акалічнасцях не магла пакінуць тэрыторыю замежнай дзяржавы.

Артыкул 476. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы, што адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, можа быць выканана, калі адтэрміноўка выдачы асобы можа пацягнуць сканчэнне тэрміну даўнасці прыцягнення да крымінальнай адказнасці або абцяжарыць расследаванне злачынства, пры наяўнасці пісьмовых абавязацельстваў органа замежнай дзяржавы, што асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба:

1) будзе ўтрымлівацца пад вартай і будзе вернута ў Рэспубліку Беларусь у тэрмін, устаноўлены Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або яго намеснікам, які не перавышае трох месяцаў;

2) не будзе падвяргацца без адпаведнага рашэння Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка ў гэтай замежнай дзяржаве крымінальнаму пераследу, за выключэннем злачынства, якое паслужыла падставай для такой просьбы, а таксама не будзе асуджана або затрымана з мэтай адбывання пакарання за злачынства, учыненае ёй да перасячэння дзяржаўнай граніцы гэтай замежнай дзяржавы.

2. Па просьбе органа замежнай дзяржавы тэрмін, указаны ў пункце 1 часткі 1 гэтага артыкула, можа быць прадоўжаны Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або яго намеснікам.

Артыкул 477. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы, можа быць выканана, калі прадстаўлены матэрыялы крымінальнай справы або іх завераныя копіі, а таксама іх завераны пісьмовы пераклад на адну з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь, прадметы, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, або захавалі на сабе сляды злачынства, або здабыты злачынным шляхам, або іншыя прадметы і дакументы, што могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвясненні абвінавачання, заявы пацярпелых або іх прадстаўнікоў аб ажыццяўленні крымінальнага пераследу (пры іх наяўнасці) і звесткі аб пакрыцці шкоды, прычыненай злачынствам (пры наяўнасці такіх звестак).

Артыкул 478. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе ў дачыненні да асобы, што адбывае пакаранне на тэрыторыі замежнай дзяржавы, можа быць выканана, калі:

1) ёсць завераная копія судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, якое ўступіла ў законную сілу, аб прызначэнні пакарання асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, і інфармацыя аб адбытай частцы пакарання;

2) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь;

3) ёсць згода асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на адбыванне пакарання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;

4) на момант атрымання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі, асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, засталася адбываць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі не менш за шэсць месяцаў;

5) дзеянне, учыненае асобай, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, з'яўляецца злачынствам у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 479. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы асобы

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы праз тэрыторыю Рэспублікі Беларусь асобы, у дачыненні да якой прынята рашэнне органа іншай замежнай дзяржавы аб яе перадачы на час гэтай замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, або аб перадачы для адбывання пакарання ў дзяржаве, грамадзянінам якой яна з'яўляецца, або аб яе выдачы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, або

аб выдачы на час для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, можа быць выканана пры наяўнасці заверанай копіі адпаведнага рашэння органа замежнай дзяржавы.

2. У выпадку ажыццяўлення транзітнай перавозкі асобы, указанай у частцы 1 гэтага артыкула, праз тэрыторыю Рэспублікі Беларусь паветраным транспартам без пасадкі на яе тэрыторыі просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы асобы, не прадстаўляецца.

Артыкул 480. Умовы выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншых прадметаў і дакументаў, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачання, можа быць выканана пры наяўнасці заверанай копіі рашэння органа замежнай дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных працэсуальных дзеянняў, а таксама калі орган замежнай дзяржавы прадставіць пісьмовыя абавязацельствы, што:

1) гэтыя прадметы будуць безаплата вернуты на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь у тэрмін, устаноўлены Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь ці яго намеснікам, або пасля заканчэння вядзення па крымінальнай справе са згоды Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь ці яго намесніка будуць безаплата перададзены непасрэдна асобам, якія маюць права на гэтыя прадметы, калі яны не адмовяцца іх прыняць;

2) правы трэціх асоб на гэтыя прадметы будуць захаваны.

ГЛАВА 51

ПАДСТАВЫ ДЛЯ АДМОВЫ Ў АКАЗАННІ І АДТЭРМІНОЎКІ АКАЗАННЯ МІЖНАРОДНАЙ ПРАВАВОЙ ДАПАМОГІ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ НА АСНОВЕ ПРЫНЦЫПУ ЎЗАЕМНАСЦІ

Артыкул 481. Агульныя падставы для адмовы ў аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці

Міжнародная прававая дапамога па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці не аказваецца, калі:

1) аказанне такой дапамогі можа нанесці ўрон суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, яе нацыянальнай бяспецы, правам і свабодам грамадзян або супярэчыць заканадаўчым актам Рэспублікі Беларусь, а таксама міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь;

2) дзеянне, у сувязі з якім паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, не з'яўляецца злачынствам у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь;

3) не выкананы ўмовы, прадугледжаныя главай 50 гэтага Кодэкса;

4) замежнай дзяржавай не захоўваецца прынцып узаемнасці.

Артыкул 482. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы, што адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, не выконваецца, калі:

1) адсутнічае згода асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на яе перадачу на час замежнай дзяржаве;

2) неабходна прысутнасць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, па крымінальнай справе, якая знаходзіцца ў вядзенні органа, які вядзе крымінальны працэс;

3) перадача на час замежнай дзяржаве асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, можа пацягнуць парушэнне ўстаноўленых тэрмінаў адбывання пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі.

Артыкул 483. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы для адбывання пакарання

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы, што асуджана да пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і з'яўляецца грамадзянінам гэтай замежнай дзяржавы, замежнай дзяржаве для адбывання пакарання на яе тэрыторыі, не выконваецца, калі:

1) ні адно з дзеянняў, якія пацягнулі пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, не прызнаецца злачынствам па крымінальным заканадаўстве гэтай замежнай дзяржавы;

2) пакаранне не можа быць выканана ў гэтай замежнай дзяржаве з прычыны сканчэння тэрміну даўнасці або па іншай падставе, прадугледжанай заканадаўствам гэтай дзяржавы;

3) не пакрыта шкода, прычыненая злачынствам, учыненым на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 484. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, не выконваецца, калі:

1) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, з'яўляецца грамадзянінам Рэспублікі Беларусь;

2) асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, прадастаўлены статус бежанца, дадатковая абарона, прыстанішча або часовае абарона ў Рэспубліцы Беларусь і яна не можа быць выдварана за межы Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь;

3) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, не падлягае прыцягненню да крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або вызвалена ад крымінальнай адказнасці ці адбывання пакарання за злачынства, якое паслужыла падставой для гэтай просьбы, у сувязі з прыняццем (выданнем) прававых актаў Рэспублікі Беларусь аб амністыі або аб памілаванні;

4) мэтай гэтай просьбы з'яўляюцца крымінальны пераслед або пакаранне асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, па прыкмеце расы, полу, веравызнання, грамадзянства, нацыянальнасці, прыналежнасці да пэўнай сацыяльнай групы або палітычных перакананняў;

5) дзеянне, ва ўчыненні якога абвінавачваецца асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, або за якое яна асуджана, з'яўляецца злачынствам супраць воінскай службы;

б) за злачынства, якое паслужыла падставай для гэтай просьбы, у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або крымінальным заканадаўствам замежнай дзяржавы прадугледжваюцца пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін меншы за адзін год або больш мяккае пакаранне;

7) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, прыгаворана ў замежнай дзяржаве да пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін меншы за шэсць месяцаў або калі тэрмін неадбытай ёй часткі пакарання складае менш за шэсць месяцаў;

8) у дачыненні да гэтай асобы ёсць неадмененая пастанова органа крымінальнага пераследу аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы ці аб спыненні крымінальнага пераследу, вядзення па крымінальнай справе ці прыгавор або пастанова (вызначэнне) суда Рэспублікі Беларусь, якія ўступілі ў законную сілу, аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па тым жа дзеянні, у сувязі з якім паступіла гэтая просьба;

9) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, адбыла пакаранне або да яе былі прыменены іншыя меры крымінальнай адказнасці за злачынства, якое паслужыла падставай для гэтай просьбы;

10) у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або крымінальным заканадаўствам замежнай дзяржавы скончыўся тэрмін даўнасці прыцягнення асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, да крымінальнай адказнасці або выканання ў дачыненні да яе абвінаваўчага прыгавору;

11) за злачынства, якое паслужыла падставай для гэтай просьбы, у адпаведнасці з крымінальным заканадаўствам замежнай дзяржавы прадугледжваецца пакаранне ў выглядзе смяротнай кары, а ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь пакаранне ў выглядзе смяротнай кары не прадугледжваецца і калі орган замежнай дзяржавы не прадставіў пісьмовага абавязацельства, што смяротны прыгавор не будзе вынесены або ў выпадку яго вынясення не будзе прыведзены ў выкананне;

12) ёсць судовае рашэнне Рэспублікі Беларусь, якое ўступіла ў законную сілу, аб прызнанні пастанова аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання незаконнай, яе адмене, адмене меры стрымання і вызваленні асобы;

13) крымінальны пераслед асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, узбуджаецца ў парадку прыватнага абвінавачання;

14) адсутнічае згода замежнай дзяржавы на выдачу асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, іншай замежнай дзяржаве ў выпадку, калі гэтая асоба была выдадзена Рэспубліцы Беларусь па просьбе органа, які вядзе крымінальны працэс;

15) дзеянне, у сувязі з якім паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, учынена на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або супраць інтарэсаў Рэспублікі Беларусь.

2. У выдачы асобы, у дачыненні да якой паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, можа быць адмоўлена, калі:

1) у Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца крымінальны пераслед асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, за тое ж дзеянне, у сувязі з якім паступіла гэтая просьба;

2) ёсць просьбы органаў некалькіх замежных дзяржаў, якія ўтрымліваюць палажэнні аб выдачы адной і той жа асобы, і калі гэтая асоба выдадзена або будзе выдадзена іншай замежнай дзяржаве;

3) орган замежнай дзяржавы ў выпадках, прадугледжаных часткамі 1 і 2 артыкула 502 гэтага Кодэкса, не прыняў асобу, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання.

Артыкул 485. Падставы для адтэрміноўкі выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання

Выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, у выпадках, калі ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца крымінальны пераслед гэтай асобы або калі гэта асоба адбывае пакаранне на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, можа быць адтэрмінавана да спынення крымінальнага пераследу гэтай асобы, прывядзення прыговору ў выкананне, адбыцця пакарання або вызвалення ад яго, аб чым паведамляецца органу замежнай дзяржавы. Пасля спынення крымінальнага пераследу гэтай асобы, прывядзення прыговору ў выкананне, адбыцця пакарання або вызвалення ад яго такая просьба разглядаецца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

Артыкул 486. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы, што адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, не выконваецца пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных часткай 1 артыкула 484 гэтага Кодэкса, а таксама ў выпадку, калі выдача на час асобы замежнай дзяржаве можа пацягнуць парушэнне ўстаноўленых тэрмінаў адбывання пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі.

Артыкул 487. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы, не выконваецца, калі:

1) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, не падлягае прыцягненню да крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або вызвалена ад крымінальнай адказнасці ці адбывання пакарання за злачыства, якое паслужыла падставай для гэтай просьбы, у сувязі з прыняццем (выданнем) прававых актаў Рэспублікі Беларусь аб амністыі ці аб памілаванні;

2) у дачыненні да гэтай асобы ёсць неадмененая пастанова органа крымінальнага пераследу аб адмове ва ўзбуджэнні крымінальнай справы ці аб спыненні крымінальнага пераследу вядзення, вядзення па крымінальнай справе або прыговор ці пастанова (вызначэнне) суда Рэспублікі Беларусь, якія ўступілі ў законную сілу, аб спыненні вядзення па крымінальнай справе па тым жа дзеянні, у сувязі з якім паступіла гэта просьба;

3) у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або крымінальным заканадаўствам замежнай дзяржавы скончыўся тэрмін даўнасці прыцягнення асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, да крымінальнай адказнасці;

4) не прадстаўлены матэрыялы крымінальнай справы або іх завераныя копіі, а таксама іх завераны пісьмовы пераклад на адну з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 488. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе ў дачыненні да асобы, што адбывае пакаранне на тэрыторыі замежнай дзяржавы, не выконваецца, калі:

1) адсутнічаюць судовыя рашэнне замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, якое ўступіла ў законную сілу, аб прызначэнні пакарання асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, і інфармацыя аб адбытай частцы пакарання;

2) адсутнічае згода асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на адбыванне пакарання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;

3) у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь або крымінальным заканадаўствам замежнай дзяржавы скончыўся тэрмін даўнасці прыцягнення асобы, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, да крымінальнай адказнасці або выканання ў дачыненні да яе абвінаваўчага прыговору;

4) у Рэспубліцы Беларусь асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, прыцягнута да крымінальнай адказнасці або вызвалена ад крымінальнай адказнасці ці ў дачыненні да яе спынены крымінальны пераслед, вядзенне па крымінальнай справе па тым жа дзеянні, у сувязі з якім паступіла гэтая просьба;

5) Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь не прадугледжаны від пакарання, прызначаны судовым рашэннем замежнай дзяржавы;

б) на момант атрымання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі, асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, засталася адбываць пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі менш за шэсць месяцаў;

7) асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, не падлягае крымінальнай адказнасці ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 489. Падставы для адмовы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы асобы

Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб транзітнай перавозцы праз тэрыторыю Рэспублікі Беларусь асобы, у дачыненні да якой прынята рашэнне органа іншай замежнай дзяржавы аб яе перадачы на час гэтай замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, або аб перадачы для адбывання пакарання ў дзяржаве, грамадзянінам якой яна з'яўляецца, або аб яе выдачы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, або аб выдачы на час для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, не выконваецца пры наяўнасці падстаў, прадугледжаных часткай 1 артыкула 484 гэтага Кодэкса.

Артыкул 490. Падставы для адмовы або адтэрміноўкі выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў

1. Просьба органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншых прадметаў і дакументаў, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачання, не выконваецца, калі не прадстаўлены завераная копія рашэння органа замежнай

дзяржавы, якая вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных працэсуальных дзеянняў, а таксама пісьмовыя абавязацельствы, прадугледжаныя артыкулам 480 гэтага Кодэкса.

2. Выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншых прадметаў і дакументаў, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачання, можа быць адтэрмінавана да заканчэння на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь вядзення па крымінальнай справе, па якой яны з'яўляюцца рэчавымі доказамі.

ГЛАВА 52

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРОСЬБЫ ОРГАНА, ЯКІ ВЯДЗЕ КРЫМІНАЛЬНЫ ПРАЦЭС, ДАКУМЕНТАЎ І МАТЭРЫЯЛАЎ, ЯКІЯ ПРЫКЛАДАЮЦА ДА ЯЕ. ПАРАДАК НАКІРАВАННЯ ПРОСЬБАЎ ОРГАНАЎ, ЯКІЯ ВЯДУЦЬ КРЫМІНАЛЬНЫ ПРАЦЭС

Артыкул 491. Форма і змест просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс

1. Просьба органа, які вядзе крымінальны працэс, складаецца ў пісьмовай форме на адной з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь, завяраецца подпісам службовай асобы, якая яе склала, і змацоўваецца гербавай пячаццю органа, які вядзе крымінальны працэс.

2. У просьбе органа, які вядзе крымінальны працэс, указваюцца:

1) найменне органа, які вядзе крымінальны працэс, што склаў просьбу;

2) найменне органа замежнай дзяржавы, якой яна накіроўваецца;

3) звесткі аб крымінальнай справе, аб фактычных акалічнасцях і прававой кваліфікацыі дзеяння, тэкст палажэнняў Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, якімі прадугледжваецца адказнасць за гэта дзеянне, а таксама звесткі аб памеры прычыненай шкоды;

4) прозвішча, імя і імя па бацьку фізічнай асобы, дата яе нараджэння, грамадзянства, род заняткаў, месца жыхарства, месца знаходжання і іншыя даныя аб фізічнай асобе або найменне юрыдычнай асобы, яе месца знаходжання і іншыя даныя аб юрыдычнай асобе, у дачыненні да якіх яна накіроўваецца;

5) палажэнні аб сутнасці просьбы, іншыя звесткі, неабходныя для яе выканання або з прадстаўленнем якіх замежную дзяржаву звязвае аказанне міжнароднай прававой дапамогі.

3. У просьбе органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выкліку ў Рэспубліку Беларусь асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўніка, сведкі, эксперта, указваецца парадак пакрыцця выдаткаў, звязаных з яе выклікам.

4. Просьба органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, складаецца ў выпадках, калі:

1) дзеянне, ва ўчыненні якога абвінавачваецца асоба, у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь прызнаецца злачынствам, за ўчыненне якога прадугледжваюцца пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін не меншы за адзін год або больш строгае пакаранне;

2) у адпаведнасці з прыгаворам суда, які ўступіў у законную сілу, такая асоба асуджана да пазбаўлення волі на тэрмін не меншы за шэсць месяцаў або неадбытая ёй частка пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі складае не менш за шэсць месяцаў.

Артыкул 492. Дакументы і матэрыялы, якія прыкладаюцца да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс

1. Да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, прыкладаюцца пастанова органа, які вядзе крымінальны працэс, аб вядзенні адпаведных працэсуальных дзеянняў, іншыя дакументы і матэрыялы, неабходныя для яе выканання, дакументы, з прадстаўленнем якіх замежную дзяржаву звязвае аказанне міжнароднай прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці, або іх завераныя копіі, а таксама завераны пісьмовы пераклад гэтай просьбы, іншых дакументаў і матэрыялаў, якія прыкладаюцца да яе, на дзяржаўную мову замежнай дзяржавы, якой яна накіроўваецца. Па ўзаемнай дамоўленасці паміж Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь або Вярхоўным Судом Рэспублікі Беларусь і органам замежнай дзяржавы пераклад указаных дакументаў можа быць ажыццёўлены на іншую мову.

2. Да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы, якая падазраецца або абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або асуджана ў Рэспубліцы Беларусь і знаходзіцца на тэрыторыі замежнай дзяржавы, для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, прыкладаюцца завераныя копіі пастаноў органа, які вядзе крымінальны працэс, аб зняволенні пад варту такой асобы і аб прыцягненні яе ў якасці абвінавачванага; для адбывання пакарання – завераная копія прыгавору, які ўступіў у законную сілу, аб прызначэнні гэтай асобе пакарання; калі асуджаны адбыў частку пакарання, – інфармацыя аб адбытай частцы пакарання.

3. Да просьбы органа крымінальнага пераследу, якая ўтрымлівае палажэнне аб крымінальным пераследзе асобы, якая падазраецца або абвінавачваецца ва ўчыненні злачынства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і знаходзіцца на тэрыторыі замежнай дзяржавы, прыкладаюцца завераныя копіі матэрыялаў крымінальнай справы.

4. Да просьбы суда аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па крымінальнай справе на аснове прынцыпу ўзаемнасці (далей – просьба суда), якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні прыгавору па крымінальнай справе, прыкладаюцца завераная копія прыгавору, які ўступіў у законную сілу; калі асуджаны адбыў частку пакарання або да яго былі прыменены іншыя меры крымінальнай адказнасці, – інфармацыя аб адбытай частцы пакарання або аб прымяненні іншых мер крымінальнай адказнасці.

Артыкул 493. Парадак накіравання просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс

Просьба органа, які вядзе крымінальны працэс, а таксама дакументы і матэрыялы, якія прыкладаюцца да яе, накіроўваюцца для прыняцця рашэння ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь або ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь з улікам палажэнняў артыкула 494 гэтага Кодэкса.

ГЛАВА 53
КАМПЕТЭНЦЫЯ ГЕНЕРАЛЬнай ПРАКУРАТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ,
ВЯРХОЎНАГА СУДА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ПА АКАЗАННІ МІЖНАРОДНАЙ
ПРАВАВОЙ ДАПАМОГІ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ НА АСНОВЕ
ПРЫНЦЫПУ ЎЗАЕМНАСЦІ

Артыкул 494. Паўнамоцтвы Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь,
Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь па аказанні міжнароднай
прававой дапамогі па крымінальных справах на аснове прынцыпу
ўзаемнасці

1. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь прымае рашэнні па просьбах органаў замежных дзяржаў і просьбах органаў крымінальнага пераследу, якія ўтрымліваюць палажэнні аб (аб):

1) уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальных справах;
 2) выкліку асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўніка, сведкі, эксперта;

3) перадачы на час асобы, якая адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага;

4) перадачы асобы, асуджанай да пазбаўлення волі, для адбывання пакарання ў дзяржаве, грамадзянінам якой яна з'яўляецца;

5) прымяненні да асобы меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту з мэтай яе выдачы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання;

6) прыняцці мер па ўстанаўленні месцазнаходжання асобы, якая падазраецца або абвінавачванага ва ўчыненні злачынства або асуджанага, а таксама асобы, якая прапала без звестак;

7) выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання;

8) выдачы на час асобы, якая адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі, для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага;

9) крымінальным пераследзе асобы;

10) транзітнай перавозцы асобы, у дачыненні да якой прынята рашэнне аб яе перадачы на час для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, або аб перадачы для адбывання пакарання ў дзяржаве, грамадзянінам якой яна з'яўляецца, або аб яе выдачы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, або аб выдачы на час для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага;

11) перадачы прадметаў, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншых прадметаў і дакументаў, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачвання;

12) вядзенні іншых працэсуальных дзеянняў.

2. Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь прымае рашэнні па просьбах органаў замежных дзяржаў і просьбах судоў, якія ўтрымліваюць палажэнні аб:

1) уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальных справах, якія знаходзяцца ў вядзенні судоў;

2) выкананні судовых рашэнняў па крымінальных справах.

3. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь або Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь прыкладаюць да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, пісьмовае абавязацельства ад імя Рэспублікі Беларусь аб аказанні міжнароднай прававой дапамогі па

крымінальных справах на аснове прынцыпу ўзаемнасці, а таксама пры неабходнасці ў залежнасці ад зместу просьбы – абавязацельствы аб выкананні ўмоў, аналагічных умовам, прадугледжаным адпаведна артыкуламі 471–480 гэтага Кодэкса.

4. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь прыкладае да просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, пісьмовае абавязацельства ад імя Рэспублікі Беларусь аб непрымяненні смяротнай кары да асобы, у дачыненні да якой накіроўваецца просьба, калі орган замежнай дзяржавы звязвае выкананне гэтай просьбы з прадстаўленнем такога абавязацельства.

5. Калі орган замежнай дзяржавы, якой накіравана просьба аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу або адбывання пакарання, звязвае яе выкананне з прадастаўленнем пэўных абавязацельстваў, Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь прыкладае да просьбы аб выдачы такія абавязацельствы, калі яны не супярэчаць заканадаўчым актам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 495. Парадак прыняцця рашэння па просьбе органа замежнай дзяржавы

1. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікі, разгледзеўшы просьбу органа замежнай дзяржавы, яе пісьмовыя абавязацельствы, іншыя дакументы і матэрыялы, неабходныя для яе выканання, прымаюць адно з наступных матываваных рашэнняў:

- 1) аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы;
- 2) аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы ў пэўнай частцы;
- 3) аб адтэрміноўцы ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы;
- 4) аб адмове ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы.

2. У рашэннях, прадугледжаных пунктамі 1 і 2 часткі 1 гэтага артыкула, указваюцца орган (органы) крымінальнага пераследу або суд (суды), якім даручаецца выкананне або арганізацыя выканання просьбы органа замежнай дзяржавы (пэўнай часткі просьбы), палажэнні просьбы, якія падлягаюць выкананню, тэрміны выканання і іншыя звесткі, неабходныя для выканання.

3. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь або яго намеснік прымаюць рашэнне па просьбе органа замежнай дзяржавы ў форме даручэння або пастановы. Рашэнні, прадугледжаныя пунктамі 1–3 часткі 1 гэтага артыкула, прымаюцца ў форме даручэнняў. Рашэнні аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, а таксама рашэнне, прадугледжанае пунктам 4 часткі 1 гэтага артыкула, прымаюцца ў форме пастаноў.

4. Копія пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага ўручаецца ўказанай у пастанове асобе на працягу 24 гадзін з моманту вынясення адпаведнай пастановы.

5. Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намеснік прымаюць рашэнні па просьбах органаў замежных дзяржаў у форме пастаноў.

6. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь або Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь паведамляюць органу замежнай дзяржавы, які накіраваў просьбу, аб рашэнні, прынятым па яго просьбе. Калі прынята пастанова аб адмове ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь або Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь паведамляюць органу замежнай дзяржавы, які накіраваў просьбу, аб акалічнасцях, якія перашкаджаюць яе выкананню.

Артыкул 496. Парадак прыняцця рашэння аб накіраванні просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, і яго выканання

1. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь, Старшыня Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікі ў межах сваёй кампетэнцыі разглядаюць просьбу органа, які вядзе крымінальны працэс, і прымаюць рашэнне ў форме пастаноў аб накіраванні ў орган замежнай дзяржавы гэтай просьбы або аб адмове ў яе накіраванні. Аб прынятым рашэнні паведамляецца органу, які вядзе крымінальны працэс, што накіраваў просьбу.

2. Калі орган замежнай дзяржавы, якому накіравана просьба органа, які вядзе крымінальны працэс, звязвае яе выкананне з неабходнасцю выканання якіх-небудзь дадатковых умоў або прадстаўленнем іншых дакументаў, такія ўмовы могуць быць выкананы або дакументы могуць быць прадстаўлены па рашэнні Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікаў, калі гэта не супярэчыць заканадаўчым актам Рэспублікі Беларусь.

3. Пры накіраванні просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, органу замежнай дзяржавы паведамляецца, што калі ў ходзе судовага разбору кваліфікацыя злачынства, якое ставіцца ў віну, зменіцца, то асоба, у дачыненні да якой накіроўваецца просьба, можа быць асуджана толькі ў тым выпадку, калі злачынства па сваім новым складзе ўяўляе сабой злачынства, якое цягне выдачу асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання.

4. У накіраванні просьбы органа, які вядзе крымінальны працэс, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, можа быць адмоўлена, калі цяжар і характар злачыннага дзеяння непараўнаныя з выдаткамі, неабходнымі для выканання гэтай просьбы.

ГЛАВА 54

ПАРАДАК ВЫКАНАННЯ ПРОСЬБЫ ОРГАНА ЗАМЕЖНОЙ ДЗЯРЖАВЫ

Артыкул 497. Падстава для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы і парадак яе выканання

1. Падставай для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы з'яўляецца рашэнне Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікаў аб яе выкананні або аб выкананні такой просьбы ў пэўнай частцы.

2. Просьба органа замежнай дзяржавы выконваецца ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам. Пры выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы можа быць прыменена працэсуальнае заканадаўства замежнай дзяржавы, калі гэта не супярэчыць заканадаўчым актам Рэспублікі Беларусь, а таксама могуць прысутнічаць прадстаўнікі органа замежнай дзяржавы і ўдзельнікі крымінальнага працэсу замежнай дзяржавы, калі аб гэтым указана ў рашэнні аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, прынятым Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь, Старшынёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або іх намеснікамі.

Артыкул 498. Парадак уручэння працэсуальных і іншых дакументаў на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальнай справе, уручае працэсуальныя і іншыя дакументы асобе, указанай у просьбе.

2. Аб уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальнай справе складаецца пратакол, у якім указваюцца месца, дата і спосаб іх уручэння, пасада, прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая ўручыла дакументы, а таксама прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая іх атрымала. Пратакол падпісваецца гэтымі асобамі і змацоўваецца гербай пятаццю органа, які вядзе крымінальны працэс, якому даручана выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы.

3. Працэсуальны або іншы дакумент па крымінальнай справе, які не мае пісьмовага перакладу на адну з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь або перакладзены на іншую мову, можа быць уручаны асобе з яе згоды. Калі асоба адмаўляецца прыняць такі працэсуальны або іншы дакумент, орган, які вядзе крымінальны працэс, якому даручана выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы, накіроўвае ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь або Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь гэты дакумент і пратакол, складзены ў адпаведнасці з часткай 2 гэтага артыкула, з указаннем у ім прычыны невыканання просьбы.

4. Калі органу, які вядзе крымінальны працэс, якому даручана выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальнай справе, невядома месцазнаходжанне асобы, якой павінны быць уручаны такія дакументы, ён прымае меры па ўстанаўленні месцазнаходжання гэтай асобы ў адпаведнасці з гэтым Кодэксам.

5. Калі ў тэрмін, вызначаны для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб уручэнні працэсуальных і іншых дакументаў па крымінальнай справе, устанавіць месцазнаходжанне асобы, якой яны павінны быць уручаны, акажацца немагчымым, орган, які вядзе крымінальны працэс, якому даручана выкананне такой просьбы, накіроўвае ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь або Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь гэтыя дакументы з указаннем прычыны невыканання просьбы.

Артыкул 499. Парадак выкліку асобы ў замежную дзяржаву на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

1. Орган, які вядзе крымінальны працэс, на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб выкліку асобы ў замежную дзяржаву для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўніка, сведкі, эксперта:

1) уручае выклік асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба;

2) растлумачвае асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, добраахвотнасць яе яўкі па выкліку ў замежную дзяржаву для ўдзелу ў працэсуальных дзеяннях на яе тэрыторыі, а таксама ўмовы, прадугледжаныя артыкулам 471 гэтага Кодэкса;

3) высвятляе, ці згодна асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на ўдзел у працэсуальных дзеяннях на тэрыторыі замежнай дзяржавы.

2. Аб уручэнні выкліку складаецца пратакол, у якім указваюцца месца, дата і спосаб яго ўручэння, пасада, прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая ўручыла выклік, а таксама прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая яго атрымала, і звесткі аб дачы згоды або аб адмове ў дачы згоды на ўдзел гэтай асобы ў працэсуальных дзеяннях у якасці пацярпелага, грамадзянскага істца, грамадзянскага адказчыка, іх прадстаўніка, сведкі, эксперта на тэрыторыі замежнай дзяржавы з указаннем прычыны адмовы. Пратакол падпісваецца гэтымі асобамі, змацоўваецца гербай пятаццю органа, які вядзе крымінальны працэс, якому даручана выкананне просьбы органа замежнай дзяржавы, і накіроўваецца ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 500. Парадак перадачы на час асобы на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

1. У адпаведнасці з даручэннем аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы, якая адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, адміністрацыя папраўчай установы:

1) знаёміць асобу, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, з даручэннем аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, яе зместам, а таксама іншымі дакументамі і матэрыяламі, прыкладзенымі да яе, і ўручае ёй іх копіі;

2) растлумачвае асобе, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, добраахвотнасць яе перадачы на час замежнай дзяржаве для ўдзелу ў працэсуальных дзеяннях у якасці сведкі або пацярпелага на яе тэрыторыі, а таксама ўмовы, прадугледжаныя артыкулам 472 гэтага Кодэкса;

3) паведамляе тэрмін, устаноўлены Генеральным пракурорам або яго намеснікам, на які асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, можа быць перададзена;

4) высвятляе, ці згодна асоба, у дачыненні да якой паступіла такая просьба, на ўдзел у працэсуальных дзеяннях на тэрыторыі замежнай дзяржавы.

2. Аб выкананні даручэння, указанага ў абзацы першым часткі 1 гэтага артыкула, адміністрацыяй папраўчай установы складаецца пратакол, у якім указваюцца месца і дата яго стварэння, пасада, прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, якая яго склала, а таксама прозвішча, імя і імя па бацьку асобы, у дачыненні да якой паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, і звесткі аб дачы згоды або аб адмове ў дачы згоды на ўдзел гэтай асобы ў працэсуальных дзеяннях у якасці сведкі або пацярпелага на тэрыторыі замежнай дзяржавы з указаннем прычыны адмовы. Пратакол падпісваецца гэтымі асобамі, змацоўваецца гербавай пячаццю папраўчай установы і накіроўваецца ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь.

3. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь паведамляе органу замежнай дзяржавы, якая накіравала просьбу, што ўтрымлівае палажэнне аб перадачы на час асобы для вядзення на тэрыторыі замежнай дзяржавы працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, аб месцы, даце і часе перадачы органу замежнай дзяржавы гэтай асобы і забяспечвае яе дастаўку ў месца перадачы.

4. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь абавязана паведаміць органу замежнай дзяржавы аб вызваленні з-пад варты асобы, перададзенай на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці сведкі або пацярпелага, у выпадку адбыцця пакарання або вызвалення ад пакарання.

Артыкул 501. Парадак перадачы асобы для адбывання пакарання на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы асобы, асуджанай да пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для адбывання пакарання на тэрыторыі гэтай дзяржавы пры наяўнасці ўмоў, прадугледжаных артыкулам 473 гэтага Кодэкса, паведамляе органу замежнай дзяржавы, які накіраваў просьбу, аб месцы, даце і часе перадачы органу замежнай дзяржавы гэтай асобы і забяспечвае яе дастаўку ў месца перадачы.

Артыкул 502. Парадак выдачы асобы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання

1. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь на падставе пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання паведамляе органу замежнай дзяржавы, які накіраваў просьбу, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, аб месцы, даце і часе перадачы органу замежнай дзяржавы гэтай асобы і забяспечвае яе дастаўку ў месца перадачы.

2. Па просьбе органа замежнай дзяржавы Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь могуць быць паўторна прызначаны месца, дата і час перадачы асобы, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, і забяспечана яе дастаўка ў месца перадачы, але не пазней за пятнаццаць сутак з першапачаткова ўстаноўленай даты яе перадачы.

3. Калі орган замежнай дзяржавы ў выпадках, прадугледжаных часткамі 1 і 2 гэтага артыкула, не прыме асобу, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, гэта асоба вызваляецца з-пад варты.

Артыкул 503. Парадак выдачы на час асобы для вядзення працэсуальных дзеянняў

1. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь на падставе пастановы аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага паведамляе органу замежнай дзяржавы, якая накіравала просьбу, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы на час асобы, якая адбывае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, аб месцы, даце і часе перадачы органу замежнай дзяржавы гэтай асобы і забяспечвае яе дастаўку ў месца перадачы.

2. Па просьбе органа замежнай дзяржавы Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь могуць быць паўторна прызначаны месца, дата і час перадачы асобы, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, і забяспечана яе дастаўка ў месца перадачы, але не пазней за пятнаццаць сутак з першапачаткова ўстаноўленай даты яе перадачы.

Артыкул 504. Парадак выканання судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе

1. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь на падставе пастановы Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь або яго намесніка аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб выкананні судовага рашэння замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, або аб выкананні такой просьбы ў пэўнай частцы ў парадку, устаноўленым часткамі 1, 2, 7, 9 і 13 артыкула 402² гэтага Кодэкса, разглядае судовае рашэнне замежнай дзяржавы па крымінальнай справе і вызначае ў адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь такое ж пакаранне, якое ўказана ў судовым рашэнні замежнай дзяржавы. Пры гэтым суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь устанаўлівае асобу, у дачыненні да якой паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, высвятляе даныя, указаныя ў частцы 1 артыкула 316 гэтага Кодэкса, і растлумачвае асобе яе права заявы адводу складу суда, сакратару судовага пасяджэння (сакратару судовага пасяджэння – памочніку суддзі) і перакладчыку.

2. Заяўленыя адводы суд вырашае ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 79–81, 83, 84 і 87 гэтага Кодэкса.

3. Суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь апытвае асобу, у дачыненні да якой паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, ці ёсць у яе хадайніцтва. Вырашэнне заяўленых хадайніцтваў праводзіцца ў адпаведнасці з часткамі 2 і 4 артыкула 322 гэтага Кодэкса.

4. Калі Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь за дзеянне прадугледжана пакаранне меншае, чым указана ў судовым рашэнні замежнай дзяржавы па крымінальнай справе, суддзя Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з Крымінальным кодэксам Рэспублікі Беларусь прызначае максімальнае пакаранне, прадугледжанае за ўчыненне такога дзеяння.

Артыкул 505. Парадак перадачы прадметаў на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

1. Орган крымінальнага пераследу на падставе даручэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, якая ўтрымлівае палажэнне аб перадачы прадметаў, што служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншых прадметаў і дакументаў, якія могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачання, ажыццяўляе ў адпаведнасці з патрабаваннямі гэтага Кодэкса выемку гэтых прадметаў, аглядае іх і перадае ў Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь разам з пратаколамі адпаведных працэсуальных дзеянняў.

2. Генеральная пракуратура Рэспублікі Беларусь перадае прадметы, якія служылі прыладамі і сродкамі ўчынення злачынства, ці захавалі на сабе сляды злачынства, ці здабыты злачынным шляхам, або іншыя прадметы і дакументы, што могуць служыць сродкамі па выяўленні злачынства, устанаўленні фактычных акалічнасцей крымінальнай справы, выяўленні вінаватых або абвяржэнні абвінавачання, органу замежнай дзяржавы, які накіраваў просьбу.

Артыкул 506. Парадак вядзення іншых працэсуальных дзеянняў на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

Вядзенне іншых працэсуальных дзеянняў на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, за выключэннем працэсуальных дзеянняў, указаных у артыкулах 498–505 гэтага Кодэкса, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым гэтым Кодэксам.

ГЛАВА 55

ПРАВЫ І АБАВЯЗКІ АСОБЫ, ЯКАЯ ЗАТРЫМАНА АБО ДА ЯКОЙ ПРЫМЕНЕНА МЕРА СТРЫМАННЯ НА ПАДСТАВЕ РАШЭННЯ АБ ВЫКАНАННІ ПРОСЬБЫ ОРГАНА ЗАМЕЖНАЙ ДЗЯРЖАВЫ АБО Ў СУВЯЗІ СА ЗНАХОДЖАННЕМ У МІЖНАРОДНЫМ ВЫШУКУ З МЭТАЙ ВЫДАЧЫ, І ЯЕ АБАРОНЦЫ

Артыкул 507. Правы і абавязкі асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы

1. Асоба, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, мае права:

1) ведаць аб акалічнасцях, якія паслужылі падставай для яе затрымання або прымянення да яе меры стрымання;

2) неадкладна па затрыманні або абвяшчэнні пастановы аб прымяненні да яе меры стрымання атрымаць ад органа дазнання, які ажыццявіў затрыманне, або пракурора ці яго намесніка, якія прымянілі меру стрымання, пісьмовае паведамленне аб яе правах, прадугледжаных гэтым артыкулам, копіі пратакола і (або) пастановы аб яе затрыманні або копію пастановы аб прымяненні да яе меры стрымання;

3) выказваць сваё меркаванне і даваць тлумачэнні;

4) паведаміць праз орган дазнання, які ажыццявіў затрыманне, або праз пракурора ці яго намесніка, якія прымянілі меру стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, членам сям'і або блізкім родзічам аб месцы свайго ўтрымання пад вартай;

5) з моманту затрымання або прымянення меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту атрымаць юрыдычную кансультацыю адваката за кошт сродкаў мясцовага бюджэту;

6) на сустрэчы з членамі сям'і або блізкімі родзічамі з дазволу Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь;

7) мець абаронцу або некалькіх абаронцаў, адмовіцца ад абаронцы і абараняць сябе самастойна, спыніць паўнамоцтвы свайго абаронцы;

8) атрымліваць ад пракурора ці яго намесніка, якія прымянілі меру стрымання, паведамленні аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту;

9) абскардзіць у суд затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт або прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту;

10) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

11) атрымаць з Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь копію пастановы аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання;

12) абскардзіць у суд пастанову аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання;

13) падаваць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс;

14) адклікаць пададзеную ёй або яе абаронцам скаргу.

2. Асоба, указаная ў абзацы першым часткі 1 гэтага артыкула, абавязана падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс.

3. Асоба, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, мае права:

1) мець абаронцу або некалькіх абаронцаў, адмовіцца ад абаронцы і абараняць сябе самастойна, спыніць паўнамоцтвы свайго абаронцы;

2) карыстацца роднай мовай або паслугамі перакладчыка;

3) атрымаць з Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь копію пастановы аб яе выдачы на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага;

4) абскардзіць у суд пастанову аб яе выдачы на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага.

Артыкул 508. Права і абавязкі асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы

1. Асоба, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, мае права, прадугледжаныя пунктамі 1–7, 10, 13 і 14 часткі 1 артыкула 507 гэтага Кодэкса, а таксама мае права:

1) атрымліваць ад пракурора або яго намесніка, якія прымянілі меру стрымання, паведамленні аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай;

2) абскардзіць у суд затрыманне, зняволенне пад варту або прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай.

2. Асоба, указаная ў абзацы першым часткі 1 гэтага артыкула, абавязана падпарадкоўвацца законным распараджэнням органа, які вядзе крымінальны працэс.

Артыкул 509. Абаронца асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, яго правы і абавязкі

1. Абаронцам асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, з'яўляецца адвакат – грамадзянін Рэспублікі Беларусь або грамадзянін іншай дзяржавы ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

2. Абаронца асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, мае права:

1) ведаць аб акалічнасцях, якія паслужылі падставай для затрымання асобы, якая ім абараняецца, або прымянення да яе меры стрымання;

2) бесперашкодна мець зносіны са сваім падабаронным без старонніх і канфідэнцыяльна без абмежавання колькасці і працягласці размоў;

3) знаёміцца з пратаколам і (або) пастановай аб затрыманні асобы, якая ім абараняецца, або пастановай аб прымяненні да яе меры стрымання;

4) знаёміцца з копіяй пастановы аб выдачы асобы, якая ім абараняецца, замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час гэтай асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага;

5) падаваць скаргі на дзеянні органа, які вядзе крымінальны працэс;

6) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне асобы, якая ім абараняецца, зняволенне яе пад варту, дамашні арышт, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту, а таксама абскардзіць прынятыя па іх рашэнні суда;

7) удзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на пастанову аб выдачы асобы, якая ім абараняецца, замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або на пастанову аб выдачы на час гэтай асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага, а таксама абскардзіць прынятыя па іх рашэнні суда;

8) выказваць у судовым пасяджэнні меркаванні па пытаннях, якія вырашаюцца судом;

9) патрабаваць унясення ў пратакол судавага пасяджэння запісаў аб акалічнасцях, якія, па яго меркаванні, павінны быць адзначаны;

10) адклікаць пададзеную ім або па даручэнні падабароннага пададзеную падабаронным скаргу.

3. Абаронца асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, мае правы, прадугледжаныя пунктамі 1–3, 5 і 8–10 часткі 2 гэтага артыкула, а таксама мае права ўдзельнічаць пры разглядзе судом скаргаў на затрыманне асобы, якая ім абараняецца, зняволенне яе пад варту, прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай і абскардзіць прынятыя па іх рашэнні суда.

4. Абаронца асобы, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, абавязаны з'яўляцца па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс; пры немагчымасці яўкі – на працягу 24 гадзін паведаміць аб гэтым у названы орган. Пры адсутнасці магчымасці яўкі абаронцы па выкліках органа, які вядзе крымінальны працэс, асоба, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання, або гэты орган ва ўстаноўленым парадку запрашаюць іншага абаронцу.

ГЛАВА 56

ЗАТРЫМАННЕ АСОБЫ АБО ПРЫМЯНЕННЕ ДА ЯЕ МЕРЫ СТРЫМАННЯ НА ПАДСТАВЕ РАШЭННЯ АБ ВЫКАНАННІ ПРОСЬБЫ ОРГАНА ЗАМЕЖНАЙ ДЗЯРЖАВЫ АБО Ў СУВЯЗІ СА ЗНАХОДЖАННЕМ У МІЖНАРОДНЫМ ВЫШУКУ З МЭТАЙ ВЫДАЧЫ

Артыкул 510. Затрыманне асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы

1. Затрыманне асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы праводзіцца органам дазнання і не можа цягнуцца больш за 72 гадзіны з моманту фактычнага затрымання, па сканчэнні якіх затрыманы павінен быць вызвалены з-пад варты або ў дачыненні да яго павінна быць прыменена мера стрымання, прадугледжаная гэтым Кодэксам.

2. Пасля дастаўлення ў орган дазнання асобы, затрыманай на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, службовай асобай, якая ажыццявіла фактычнае затрыманне, складаецца пратакол, у якім указваюцца падстава, месца і час фактычнага затрымання (з указаннем гадзіны і хвілін), вынікі асабістага вобшуку, а таксама час стварэння пратакола. Пратакол аб'яўляецца затрыманаму. Пры гэтым яму растлумачваюцца правы, прадугледжаныя адпаведна артыкуламі 507 і 508 гэтага Кодэкса. Пратакол падпісваецца асобай, якая яго склала, і затрыманым.

3. Службовай асоба органа дазнання, куды дастаўлены затрыманы, на працягу трох гадзін з моманту фактычнага затрымання выносіць пастанову аб затрыманні, якая з'яўляецца прававой падставай для кароткачасовага ўтрымання пад вартай затрыманага, і на працягу 24 гадзін з моманту фактычнага затрымання паведамляе аб гэтым пракурору.

4. У пастанове аб затрыманні ўказваюцца:

1) прозвішча, імя, імя па бацьку затрыманага, дата яго нараджэння, грамадзянства, род заняткаў, месца жыхарства;

2) дакументы, на падставе якіх устаноўлена асоба затрыманага;

3) падставы затрымання;

4) злачынства, у сувязі з абвінавачаннем ва ўчыненні якога паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнні аб прымяненні да асобы меры стрымання з мэтай выдачы або аб яе выдачы для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, або інфармацыя аб знаходжанні асобы ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы.

5. Пастанова аб затрыманні аб'яўляецца затрыманаму. Пры гэтым пад распіску яму ўручаецца копія пастановы.

Артыкул 511. Вызваленне асобы, затрыманай на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы

Асоба, затрыманая на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, падлягае вызваленню з-пад варты ў выпадку ўстанаўлення акалічнасцей, якія з'яўляюцца падставамі для адмовы ў яе выдачы, па пастанове органа крымінальнага пераследу, вынесенай на падставе пастановы Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка аб адмове ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы. У выпадку сканчэння тэрміну затрымання вызваленне затрыманага праводзіцца кіраўніком адміністрацыі месца ўтрымання пад вартай з паведамленнем у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 512. Меры стрымання, якія прымяняюцца да асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, парадак іх прымянення, змянення і адмены

1. Да асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы прымяняецца мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту.

2. Да асобы, якая знаходзіцца ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы, прымяняецца мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту.

3. Пракурор або яго намеснік да вынясення пастановы аб прымяненні да асобы, якая знаходзіцца ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы, меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту абавязаны ўзяць у яе тлумачэнне па факце абвясчэння яе ў міжнародны вышук з мэтай выдачы.

4. Аб прымяненні або змяненні меры стрымання да асобы на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, а таксама аб адмене меры стрымання да асобы на падставе пастановы Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка аб адмове ў выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы пракурор або яго намеснік выносяць пастанову. Пастанова аб прымяненні, змяненні або адмене меры стрымання павінна быць матываванай і ўтрымліваць абгрунтаванне неабходнасці яе прымянення, змянення або адмены.

5. Пракурор або яго намеснік абвясчаюць асобе пастанову аб прымяненні або змяненні меры стрымання да яе на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, растлумачваюць парадак абскарджання пастановы і ўручаюць яе копію. Выкананне ўказаных дзеянняў сведчыцца подпісамі гэтай асобы і пракурора або яго намесніка, якія вынеслі пастанову.

6. Пракурор або яго намеснік, якія вынеслі на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы пастанову аб прымяненні да асобы меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, на працягу 24 гадзін з моманту яе вынясення паведамляюць аб гэтым у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь і паведамляюць у Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь аб прымяненні да гэтай асобы меры стрымання для паведамлення ў пасольства або консульства дзяржавы, грамадзянінам якой яна з'яўляецца, а таксама паведамляюць аб гэтым родзічам асобы, калі яны пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

7. Пракурор або яго намеснік, якія вынеслі пастанову аб прымяненні да асобы, якая знаходзіцца ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы, меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, на працягу 24 гадзін з моманту яе вынясення паведамляюць аб

гэтым у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнае цэнтральнае бюро Інтэрпала і паведамляюць у Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь аб прымяненні да гэтай асобы меры стрымання для паведамлення ў пасольства або консульства дзяржавы, грамадзянінам якой яна з'яўляецца, а таксама паведамляюць аб гэтым родзічам асобы, калі яны пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

8. Парадак і ўмовы ўтрымання пад дамашнім арыштам асобы, да якой на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы прыменена гэта мера стрымання, вызначаюцца часткамі 1–3 артыкула 125 гэтага Кодэкса. Мера стрымання ў выглядзе дамашняга арышту пры парушэнні асобай ускладзеных на яе абавязкаў і ўстаноўленых для яе праваабмежаванняў можа быць зменена пракурорам або яго намеснікам па месцы ўтрымання асобы пад дамашнім арыштам на зняволенне пад варту.

9. Парадак і ўмовы ўтрымання пад вартай асобы, заключанай пад варту на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, вызначаюцца законам.

Артыкул 512¹. Асаблівасці ўтрымання пад вартай

Рашэнне кампетэнтнага органа замежнай дзяржавы аб зняволенні асобы пад варту або прызначэнні ёй пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі з'яўляецца падставой для ўтрымання пад вартай на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь асоб, якія:

- 1) транзітна перавоззяцца па тэрыторыі Рэспублікі Беларусь;
- 2) часова выдадзены Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 513. Тэрміны ўтрымання асобы пад вартай, дамашнім арыштам і парадак іх прадаўжэння

1. Тэрмін утрымання пад вартай, дамашнім арыштам асобы, да якой на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб прымяненні да яе меры стрымання з мэтай выдачы, прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або да якой у сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, да прадстаўлення просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, не можа перавышаць сарака сутак з моманту яе затрымання.

2. Тэрмін утрымання пад вартай, дамашнім арыштам асобы, да якой на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту, не можа перавышаць двух месяцаў з моманту яе затрымання.

3. Тэрмін утрымання пад вартай, дамашнім арыштам асобы, указанай у частцы 2 гэтага артыкула, можа быць прадоўжаны на падставе матываванай пастанова:

- 1) да трох месяцаў – пракурорамі раёна, раёна ў горадзе, горада, міжраённымі і прыраўнаванымі да іх транспартнымі пракурорамі або іх намеснікамі;
- 2) да шасці месяцаў – пракурорамі вобласці, горада Мінска або іх намеснікамі;
- 3) да дванаццаці месяцаў – Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь або яго намеснікам.

Артыкул 514. Вызваленне асобы з-пад варты, дамашняга арышту

1. Асоба, да якой на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або да якой у сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы

прыменена мера стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, вызваліецца з-пад варты, дамашняга арышту, калі:

1) паступіла паведамленне органа замежнай дзяржавы аб вызваленні гэтай асобы з-пад варты;

2) у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь на працягу сарака сутак з моманту затрымання гэтай асобы не паступіла просьба органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання;

3) дадатковыя звесткі, неабходныя для выканання просьбы органа замежнай дзяржавы, што ўтрымлівае палажэнне аб выдачы гэтай асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання, запытаныя Генеральнай пракуратурай Рэспублікі Беларусь, не прадстаўлены ва ўстаноўлены тэрмін;

4) сталі вядомыя падставы для адмовы ў яе выдачы замежнай дзяржаве, прадугледжаныя гэтым Кодэксам;

5) ёсць пастанова судзі, якая ўступіла ў законную сілу, аб вызваленні гэтай асобы з-пад варты, дамашняга арышту;

б) скончыўся тэрмін яе ўтрымання пад вартай, дамашнім арыштам.

2. Асоба, указаная ў частцы 1 гэтага артыкула, падлягае вызваленню з-пад варты, дамашняга арышту:

1) у выпадках, прадугледжаных пунктамі 1–4 часткі 1 гэтага артыкула, – па пастанове пракурора або яго намесніка па месцы ўтрымання асобы пад вартай, дамашнім арыштам, вынесенай на падставе рашэння Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь або яго намесніка;

2) у выпадку, прадугледжаным пунктам 5 часткі 1 гэтага артыкула, – кіраўніком адміністрацыі месца ўтрымання пад вартай асобы, калі асоба ўтрымліваецца пад вартай, або пракурорам ці яго намеснікам па месцы ўтрымання асобы пад дамашнім арыштам;

3) у выпадку, прадугледжаным пунктам 6 часткі 1 гэтага артыкула, – пракурорам ці яго намеснікам па месцы ўтрымання асобы пад дамашнім арыштам з вынясеннем пастановы або кіраўніком адміністрацыі месца ўтрымання пад вартай асобы, калі асоба ўтрымліваецца пад вартай, з паведамленнем у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 57

АБСКАРДЖАННЕ РАШЭННЯЎ І ДЗЕЯННЯЎ, ЗВ'ЯЗАНЫХ З АКАЗАННЕМ МІЖНАРОДНАЙ ПРАВАВОЙ ДАПАМОГІ ПА КРЫМІНАЛЬНЫХ СПРАВАХ. ПАКРЫЦЦЁ ШКОДЫ, ПРЫЧЫНЕНАЙ АСОБЕ

Артыкул 515. Парадак абскарджання пастановаў аб выдачы асобы замежнай дзяржаве і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве

1. Пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага на працягу дзесяці сутак з моманту атрымання копій гэтых пастановаў могуць быць абскарджаны асобамі, у дачыненні да якіх яны вынесены, або іх абаронцамі ў абласны, Мінскі гарадскі суды па месцы знаходжання гэтых асоб.

2. Скарга на пастанову аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання падаецца праз адміністрацыю месца ўтрымання пад вартай асобы, а скарга на пастанову аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага – праз адміністрацыю папраўчай установы, якія на працягу 24 гадзін

накіроўваюць скаргі ў адпаведны суд і паведамляюць аб гэтым у Генеральную пракуратуру Рэспублікі Беларусь.

3. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь або яго намеснік на працягу дзесяці сутак з дня паступлення паведамлення аб падачы скаргі на пастанову аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага у суд матэрыялы, якія пацвярджаюць законнасць прыняцця рашэння.

4. Падача скаргі на пастанову аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага цягне прыпыненне выканання адпаведнай пастановы.

Артыкул 516. Судовая праверка законнасці пастаноў аб выдачы асобы замежнай дзяржаве і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве

1. Судовая праверка законнасці пастаноў аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага праводзіцца не пазней за адзін месяц з дня паступлення скаргі ў суд асабіста суддзёй адпаведна абласнога, Мінскага гарадскога судоў у закрытым судовым пасяджэнні з удзелам пракурора і асобы, якая падала скаргу, і (або) яе абаронцы.

2. У ходзе судовай праверкі судом не абмяркоўваюцца пытанні аб вінаватасці асобы, у дачыненні да якой вынесена пастанова аб яе выдачы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб яе выдачы на час замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага. Суд абмяжоўваецца праверкай адпаведнасці гэтаму Кодэксу вынесенай пастановы.

3. У пачатку судовага пасяджэння суддзя абвясчае, якая скарга падлягае разгляду, прадстаўляецца ўдзельнікам судовага пасяджэння, прадстаўляе пракурора і сакратара судовага пасяджэння (сакратара судовага пасяджэння – памочніка суддзі), растлумачвае ўдзельнікам судовага пасяджэння іх правы і абавязкі. Затым суддзя заслухоўвае асобу, якая падала скаргу, калі яна ўдзельнічае ў судовым пасяджэнні, яе абаронцу і пракурора.

4. Па выніках судовай праверкі законнасці пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага суддзя выносіць адну з наступных пастаноў:

1) аб прызнанні пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага законнай і аб пакіданні скаргі без задавальнення;

2) аб прызнанні пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання незаконнай, яе адмене, адмене меры стрымання і вызваленні асобы з-пад варты, дамашняга арышту;

3) аб прызнанні пастановы аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага незаконнай і яе адмене.

5. Пастановы суддзі па скаргах на пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання і аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага ўступаюць у законную сілу па сканчэнні дзесяці сутак з моманту іх вынясення. На працягу гэтага тэрміну яны могуць быць аспратэставаны пракурорам і (або) абскарджаны асобай, якая падала скаргу, або яе абаронцам у Вярхоўны Суд Рэспублікі

Беларусь. Прынясенне пратэсту і (або) падача скаргі прыпыняюць выкананне пастановы суддзі.

6. Пратэст і (або) скарга на пастанову суддзі падаюцца праз суддзю, які вынес пастанову.

7. Матэрыялы па праверцы законнасці пастановы аб выдачы асобы замежнай дзяржаве для ажыццяўлення крымінальнага пераследу і (або) адбывання пакарання або аб выдачы на час асобы замежнай дзяржаве для вядзення працэсуальных дзеянняў з яе ўдзелам у якасці абвінавачванага разам з пратэстам і (або) скаргай на пастанову суддзі на працягу 24 гадзін падлягаюць накіраванню ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь.

8. Пратэст і (або) скарга на пастанову суддзі разглядаюцца асабіста суддзёй Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь у закрытым судовым пасяджэнні не пазней за тры сутак з дня іх паступлення ў Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь з абавязковым удзелам пракурора.

9. Пастанова суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, вынесена па пратэсце і (або) скарге на пастанову суддзі, з'яўляецца канчатковай.

10. Копіі пастановы суддзі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, вынесенай па пратэсце і (або) скарге на пастанову суддзі, не пазней за 24 гадзін накіроўваюцца асобе, якая падала скаргу, і пракурору.

Артыкул 517. Парадак абскарджання затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

Затрыманне, зняволенне пад варту, дамашні арышт або прадаўжэнне тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту абскарджваюцца асобай, затрыманай або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, або яе абаронцам у парадку, устаноўленым артыкулам 143 гэтага Кодэкса.

Артыкул 518. Судовая праверка законнасці затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту

1. Судовая праверка законнасці затрымання, зняволення пад варту, дамашняга арышту, праведзеных на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем асобы ў міжнародным вышуку з мэтай выдачы, або прадаўжэння тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту праводзіцца ў парадку, прадугледжаным часткамі 1–4 артыкула 144 гэтага Кодэкса.

2. Па выніках судовай праверкі суддзя выносіць адну з наступных пастаноў:

1) аб вызваленні затрыманага, адмене меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту і вызваленні яго з пад варты, дамашняга арышту ў выпадку ўстанаўлення неадпаведнасці гэтаму Кодэксу вынесенай пастановы аб затрыманні, прымяненні меры стрымання ў выглядзе зняволення пад варту, дамашняга арышту або аб прадаўжэнні тэрміну ўтрымання пад вартай, дамашняга арышту або парушэнні яго права на абарону;

2) аб пакіданні скаргі без задавальнення.

Артыкул 519. Пакрыццё шкоды, прычыненай асобе, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання

Пакрыццё шкоды, прычыненай асобе, якая затрымана або да якой прыменена мера стрымання на падставе рашэння аб выкананні просьбы органа замежнай дзяржавы або ў сувязі са знаходжаннем у міжнародным вышуку з мэтай выдачы, незаконнымі дзеяннямі

органа, які вядзе крымінальны працэс, ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым главой 48 гэтага Кодэкса.

**РАЗДЗЕЛ XVI
ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

**ГЛАВА 58
ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

Артыкул 520. Парадак увядзення ў дзеянне гэтага Кодэкса

Гэты Кодэкс уводзіцца ў дзеянне спецыяльным законам.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

А.Лукашэнка

**Пералік маёмасці, на якую не можа быць накладзены арышт
з мэтай забеспячэння пакрыцця ўрону (шкоды), прычыненага злачынствам,
спагнання даходу, атрыманага злачынным шляхам, грамадзянскага іску, іншых
маёмасных спагнанняў**

1. Жылы дом, кватэра або асобныя іх часткі, калі асоба, на маёмасць якой накладаецца арышт, і яе сям'я пастаянна ў іх пражываюць.
2. Зямельныя ўчасткі, на якіх размешчаны дом і гаспадарчыя пабудовы, а таксама зямельныя ўчасткі, неабходныя для выдзення сельскай або падсобнай гаспадаркі.
3. Гаспадарчыя пабудовы і свойская жывёла ў колькасці, неабходнай для задавальнення патрэб сям'і асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, а таксама корм для жывёлы, калі асноўным заняткам асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, з'яўляецца сельская гаспадарка.
4. Насенне сельскагаспадарчых культур, неабходнае для чарговага пасеву.
5. Прадметы хатняй абстаноўкі, начыння, адзення:
 - 1) адзенне, абутак, бялізна, пасцельныя рэчы, кухоннае і сталовае начынне, якія знаходзіліся ў выкарыстанні (за выключэннем футравага і іншага каштоўнага адзення, сталовых сервізаў, прадметаў з каштоўных металаў, а таксама тых, якія маюць мастацкую каштоўнасць);
 - 2) мэбля, мінімальна неабходная для асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, і членаў яе сям'і;
 - 3) усе дзіцячыя рэчы.
6. Прадукты харчавання ў колькасці, неабходнай для асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, і яе сям'і да новага ўраджаю, калі асноўным заняткам асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, з'яўляецца сельская гаспадарка, а ў астатніх выпадках – прадукты харчавання і грошы на агульную суму, роўную дзесяці базавым велічыням на асобу, на маёмасць якой накладаецца арышт, і кожнага з членаў яе сям'і.
7. Паліва, прызначанае для прыгатавання ежы і ацяплення жылога памяшкання сям'і асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт.
8. Інвентар (у тым ліку дапаможнікі і кнігі), неабходны для працягу прафесійных заняткаў асобы, на маёмасць якой накладаецца арышт, за выключэннем выпадкаў, калі інвентар выкарыстоўваўся для ўчынення злачынства.
9. Транспартныя сродкі, спецыяльна прызначаныя для перамяшчэння інвалідаў.
10. Міжнародныя і дзяржаўныя ўзнагароды і прызы, якімі ўзнагароджана асоба, на маёмасць якой накладаецца арышт, і члены яе сям'і.